

## Foreword

.

## Acknowledgments

.

# Table of Contents

|                          |           |
|--------------------------|-----------|
| <b>Foreword</b>          | <b>i</b>  |
| <b>Acknowledgments</b>   | <b>i</b>  |
| <b>Table of Contents</b> | <b>ii</b> |
| <b>1 Introduction</b>    | <b>1</b>  |
| 1.1 Purpose              | 1         |
| 1.2 Audience             | 1         |
| <b>2 Greek Text</b>      | <b>2</b>  |
| 2.1 ΕΡΜΗΝΕΙΑ – ΥΠΟΘΕΣΙΣ  | 2         |
| 2.1.1 $\alpha'$          | 2         |
| 2.1.2 $\beta'$           | 3         |
| 2.2 ΟΜΙΛΙΑ Α'.           | 4         |
| 2.2.1 $\alpha'$          | 4         |
| 2.2.2 $\beta'$           | 5         |
| 2.2.3 $\gamma'$          | 6         |
| 2.2.4 $\delta'$          | 6         |
| 2.3 ΟΜΙΛΙΑ Β'.           | 7         |
| 2.3.1 $\alpha'$          | 7         |
| 2.3.2 $\beta'$           | 8         |
| 2.3.3 $\gamma'$          | 9         |
| 2.3.4 $\delta'$          | 11        |
| 2.4 ΟΜΙΛΙΑ Γ'.           | 12        |
| 2.4.1 $\alpha'$          | 12        |
| 2.4.2 $\beta'$           | 13        |
| 2.4.3 $\gamma'$          | 14        |
| 2.4.4 $\delta'$          | 15        |
| 2.4.5 $\epsilon'$        | 16        |
| 2.4.6 $\zeta'$           | 18        |
| 2.5 ΟΜΙΛΙΑ Δ'.           | 19        |
| 2.5.1 $\alpha'$          | 19        |
| 2.5.2 $\beta'$           | 20        |
| 2.5.3 $\delta'$          | 22        |
| 2.5.4 $\epsilon'$        | 22        |
| 2.5.5 $\zeta'$           | 24        |
| 2.6 ΟΜΙΛΙΑ Ε'.           | 25        |
| 2.6.1 $\alpha'$          | 25        |
| 2.7 ΟΜΙΛΙΑ Σ'.           | 30        |
| 2.8 ΟΜΙΛΙΑ Ζ'.           | 35        |

|          |                                   |            |
|----------|-----------------------------------|------------|
| 2.9      | ΟΜΙΛΙΑ Η΄.                        | 39         |
| 2.10     | ΟΜΙΛΙΑ Θ΄.                        | 45         |
| 2.11     | ΟΜΙΛΙΑ Ι΄.                        | 50         |
| 2.12     | ΟΜΙΛΙΑ ΙΑ΄.                       | 54         |
| 2.13     | ΟΜΙΛΙΑ ΙΒ΄.                       | 58         |
| 2.14     | ΟΜΙΛΙΑ ΙΓ΄.                       | 62         |
| 2.15     | ΟΜΙΛΙΑ ΙΔ΄.                       | 67         |
| 2.16     | ΟΜΙΛΙΑ ΙΕ΄.                       | 72         |
| 2.17     | ΟΜΙΛΙΑ ΙϚ΄.                       | 76         |
| 2.18     | ΟΜΙΛΙΑ ΙΖ΄.                       | 79         |
| 2.19     | ΟΜΙΛΙΑ ΙΗ΄.                       | 84         |
| 2.20     | ΟΜΙΛΙΑ ΙΘ΄.                       | 87         |
| 2.21     | ΟΜΙΛΙΑ Κ΄.                        | 90         |
| 2.22     | ΟΜΙΛΙΑ ΚΑ΄.                       | 93         |
| 2.23     | ΟΜΙΛΙΑ ΚΒ΄.                       | 97         |
| 2.24     | ΟΜΙΛΙΑ ΚΓ΄.                       | 101        |
| 2.25     | ΟΜΙΛΙΑ ΚΔ΄.                       | 106        |
| 2.26     | ΟΜΙΛΙΑ ΚΕ΄.                       | 109        |
| 2.27     | ΟΜΙΛΙΑ ΚϚ΄.                       | 113        |
| 2.28     | ΟΜΙΛΙΑ ΚΖ΄.                       | 118        |
| 2.29     | ΟΜΙΛΙΑ ΚΗ΄.                       | 122        |
| 2.30     | ΟΜΙΛΙΑ ΚΘ΄.                       | 130        |
| 2.31     | ΟΜΙΛΙΑ Λ΄.                        | 134        |
| 2.32     | ΟΜΙΛΙΑ ΛΑ΄.                       | 137        |
| 2.33     | ΟΜΙΛΙΑ ΛΒ΄.                       | 140        |
| 2.34     | ΟΜΙΛΙΑ ΛΓ΄.                       | 144        |
| 2.35     | ΟΜΙΛΙΑ ΛΔ΄.                       | 149        |
| <b>3</b> | <b>Latin Text</b>                 | <b>153</b> |
| 3.1      | Caput I                           | 153        |
| <b>4</b> | <b>Notes for the Greek Text</b>   | <b>154</b> |
| 4.1      | ΕΡΜΗΝΕΙΑ                          | 154        |
| 4.2      | ΟΜΙΛΙΑ Α΄.                        | 154        |
| <b>5</b> | <b>Notes for the Latin Text</b>   | <b>155</b> |
| <b>6</b> | <b>Translation</b>                | <b>156</b> |
| <b>7</b> | <b>Commentary</b>                 | <b>157</b> |
| <b>8</b> | <b>Vocabulary Greek - English</b> | <b>158</b> |
|          | <b>Document Control</b>           | <b>159</b> |



# **1 Introduction**

## **1.1 Purpose**

State here the purpose of the document.

## **1.2 Audience**

State here the audience for whom the document is intended.

## 2 Greek Text

### 2.1 ΕΡΜΗΝΕΙΑ – ΥΠΟΘΕΣΙΣ

Εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴν, ἐκτεθεῖσα ἀπὸ σημείων μετὰ τὴν κοίμησιν αὐτοῦ, παρὰ Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου Ἀντιοχείας.

#### 2.1.1 α'

<sup>1</sup> Ῥωμαίοις γράφων ὁ μακάριος Παῦλὸς φησιν· Ἐφ' ὅσον μὲν οὖν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω, εἴ πως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα· καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ, Ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς, ἐνήργησε καὶ μοι εἰς τὰ ἔθνη. <sup>2</sup> Εἰ τοίνυν ἐθνῶν ἀπόστολος ἦν (καὶ γὰρ καὶ ἐν ταῖς Πράξεσί φησι πρὸς αὐτὸν ὁ Θεὸς, Πορεύου, ὅτι εἰς ἔθνη μακρὰν ἀποστελῶ σε)· τί κοινὸν πρὸς Ἑβραίους εἶχε; τί δὲ αὐτοῖς ἐπέστελλεν; <sup>3</sup> Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς διέκειντο· καὶ τοῦτο πολλαχόθεν ἔστιν ἰδεῖν. <sup>4</sup> Ἀκουσον γὰρ τί φησιν ὁ Ἰάκωβος πρὸς αὐτόν· Θεωρεῖς, ἀδελφε, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων; καὶ οὗτοι πάντες κατήχηνται περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν ἀπὸ τοῦ νόμου διδάσκεις· καὶ πολλὰι ζητήσεις αὐτῷ πολλακίς ἐγένοντο περὶ τούτου.

<sup>5</sup> Τίνος οὖν ἕνεκεν, ζητήσκειν ἄν τις, τὸν νομομαθῆ (παρὰ γὰρ τοὺς πόδας Γαμαλιήλου τὸν νόμον ἐξεπαιδεύετο, καὶ πολὺς ἦν αὐτῷ ζῆλος τοῦ πράγματος), καὶ ταύτη μάλιστα δυνάμενον ἐντρέψαι, οὐχὶ πρὸς Ἰουδαίους ἔπεμπεν ὁ Θεός; <sup>6</sup> Ὅτι ταύτη μάλιστα πλέον ἂν αὐτῷ ἐξεπολεμώθησαν. <sup>7</sup> Τοῦτο τοίνυν προειδὼς ὁ Θεός, καὶ ὅτι οὐκ ἀνέξονται αὐτοῦ, Πορεύου εἰς τὰ ἔθνη, φησὶ πρὸς αὐτόν· διότι οὐ παραδέξονται σου τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. <sup>8</sup> Εἶτα αὐτός φησι· Ναὶ, Κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται, ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σέ· καὶ ὅτε ἐξεχεῖτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐστὼς καὶ συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ, φυλάττων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν. <sup>9</sup> Καὶ τοῦτο αὐτὸ δείκνυσι σημεῖον εἶναι καὶ ὑπόθεσιν τοῦ μὴ πιστεῦσαι αὐτῷ. <sup>10</sup> Καὶ γὰρ οὕτως ἔχει· ὅταν τις ἐξ ἐθνῶν ἀποπηδήσῃ τινός, ἂν μὲν τῶν ἐλαχίστων ἢ καὶ οὐδενὸς ἀξίων λόγου, οὐ πάνυ δάκνει τοὺς ἀφ' ὧν ἀνεχώρησεν· ἂν δὲ τῶν θαυμαστῶν καὶ σφόδρα ζηλωτῶν καὶ τὰ ἐκείνων φρονούντων, μάλιστα αὐτοὺς ἀλγύνει, καὶ μεθ' ὑπερβολῆς λυπεῖ, ἅτε μάλιστα αὐτῶν καθαιρῶν τὸ δόγμα, τῷ προσελθεῖν ἄλλοις ἐκείνων ἀποπηδήσαντα. <sup>11</sup> Καὶ ἄλλο δὲ τούτῳ προσῆν τὸ τὴν ἀπιστίαν ἐργαζόμενον. <sup>12</sup> Ποῖον δὲ τοῦτο; Ὅτι οἱ μὲν περὶ Πέτρον καὶ συνεγένοντο τῷ Χριστῷ, καὶ σημεῖα εἶδον καὶ θαύματα· οὗτος δὲ οὐδενὸς τούτων ἀπολελαυκῶς, ἀλλὰ μετὰ Ἰουδαίων ὢν, ἐξαίφνης ἠτομόλησε καὶ γέγονεν εἷς ἐξ αὐτῶν· ὁ μάλιστα ἤρκει τὰ ἡμέτερα ἐπᾶραι. <sup>13</sup> Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ χάριτι ἐδόκουν μαρτυρεῖν, καὶ εἶπεν ἄν τις, ὅτι τὸν διδάσκαλον ποθοῦντες ταῦτα μαρτυροῦσιν· ὁ δὲ τῇ ἀναστάσει μαρτυρῶν, οὗτος μάλιστα ἦν ὁ φωνῆς μόνης ἀκούσας. <sup>14</sup> Διὰ τοῦτο ὁρᾷς αὐτοὺς ἐκθύμως πολεμοῦντας αὐτῷ, καὶ πάντα ὑπὲρ τούτου πράττοντας καὶ στασιάζοντας, ὥστε ἀνελεῖν αὐτόν· <sup>15</sup> Ἀλλ' οἱ μὲν ἄπιστοι διὰ τοῦτο αὐτῷ ἀπεχθῶς εἶχον· οἱ δὲ πιστεύσαντες, τίνος ἕνεκεν; <sup>16</sup> Ὅτι ἠναγκάζετο τοῖς ἔθνεσι κηρύττων καθαρῶς κηρύττειν τὸν Χριστιανισμόν· καὶ εἴ που καὶ ἐν Ἰουδαίᾳ ἀπελήφθη, οὐκ ἐφρόντιζε. <sup>17</sup> Πέτρος μὲν γὰρ καὶ οἱ περὶ αὐτόν, ἅτε ἐν Ἱεροσολύμοις κηρύττοντες, ἔνθα πολὺς ἦν ὁ ζῆλος, ἀνάγκην εἶχον τὸν νόμον κελεύειν τηρεῖν· οὗτος δὲ ἐν ἐλευθερίᾳ πολλῇ ἦν. <sup>18</sup> Καὶ πλείους ἦσαν οἱ ἐξ ἐθνῶν, ἢ οἱ Ἰουδαῖοι, ἅτε ἐκτὸς ὄντες· καὶ τούτῳ παρέλυε τὸν νόμον, καὶ οὐ τοσαύτην εἶχον περὶ αὐτόν εὐλάβειαν, ὅτι πάντα καθαρῶς ἐκήρυττεν. <sup>19</sup> Ἀμέλει ἐν τούτῳ αὐτόν δοκοῦσι καταιδεῖν τῷ πλήθει, λέγοντες, Θεωρεῖς, ἀδελφε, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων; <sup>20</sup> Διὰ τοῦτο αὐτόν ἐμίσουν καὶ ἀπεστρέφοντο, ὅτι κατηχήθησαν, φησὶ, περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν ἀπὸ τοῦ νόμου διδάσκεις.

<sup>21</sup> Τίνος οὖν ἕνεκεν οὐκ ὢν τῶν Ἰουδαίων διδάσκαλος ἐπιστέλλει αὐτοῖς; <sup>22</sup> ποῦ δὲ οὗσιν ἐπέστελλεν; Ἐμοὶ δοκεῖ, ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ Παλαιστίνῃ. <sup>23</sup> Πῶς οὖν ἐπιστέλλει; Ὡσπερ καὶ βαπτίσαι οὐκ ἐπετράπη, καὶ ἐβάπτισεν· οὐ γὰρ ἀπεστάλην, φησὶ, βαπτίζειν· οὐ μὴν ἐκωλύθη· ἀλλ' ἐκ παρέργου τοῦτο ποιεῖ. <sup>24</sup> Πῶς δὲ οὐκ ἂν ἐπέστελλε τούτοις, ὑπὲρ ὧν καὶ ἀνάθεμα γενέσθαι ἠθέλε; <sup>25</sup> Διὰ τοῦτο ἔλεγε· Γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον· μεθ' οὗ, εἰάν τάχιον ἔρχηται, ὁψομαι ὑμᾶς. <sup>26</sup> Οὐπω γὰρ συνειλημμένος ἦν. <sup>27</sup> Δύο μὲν οὖν ἔτη ἐποίησεν ἐν Ῥώμῃ δεδεδεμένος· εἶτα ἀφείθη· εἶτα εἰς τὰς Σπανίας ἦλθεν· εἶτα εἰς Ἰουδαίαν ἔβη, ὅτε καὶ Ἰουδαίους εἶδε. <sup>28</sup> Καὶ τότε πάλιν ἦλθεν εἰς Ῥώμην, ὅτε καὶ ὑπὸ Νέρωνος ἀνηρέθη. <sup>29</sup> Ταύτης μὲν οὖν τῆς ἐπιστολῆς πρεσβυτέρα ἢ πρὸς Τιμόθεον. <sup>30</sup> Ἐκεῖ γάρ φησιν· Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι· καὶ ἐκεῖ πάλιν φησὶν· Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδεὶς μοι συμπαραγένετο. <sup>31</sup> Πολλαχοῦ γὰρ ἦθλησε,

καθὼς καὶ Θεσσαλονικεῦσιν ἐπιστέλλων λέγει· Μιμηταὶ ἐγένεσθε τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἰουδαίας.<sup>32</sup> Καὶ αὐτοῖς δὲ τούτοις γράφων φησί· Μετὰ χαρᾶς τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν προσεδέξασθε.<sup>33</sup> Ὅρᾳς ἀθλοῦντας αὐτούς;<sup>34</sup> Εἰ δὲ τοῖς ἀποστόλοις οὕτως ἐκέχρηντο οὐκ ἐν Ἰουδαίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅπου μεταξὺ ἐθνῶν ἦσαν, τί οὐκ ἂν ἐποίησαν τοῖς πιστοῖς;<sup>35</sup> Διὰ τοῦτο αὐτῶν μάλιστα ὁρᾷς αὐτὸν φροντίζοντα.<sup>36</sup> Ὅταν γὰρ λέγῃ· Πορεύομαι διακονῶν τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις· καὶ πάλιν, ὅταν Κορινθίους παρακαλῇ πρὸς τὴν εὐποιάν, καὶ Μακεδόνας λέγῃ εἰσηνηνοχέειν, καὶ φησιν· Ἐὰν ἢ ἄξιον κάμει πορεύεσθαι, τοῦτο λέγει.<sup>37</sup> Καὶ ὅταν λέγῃ· Μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ἐσπούδασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι, τοῦτο λέγει.<sup>38</sup> Καὶ ὅταν λέγῃ· Δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβα κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς μὲν εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομὴν, τοῦτο λέγει.<sup>39</sup> Ταῦτα δὲ οὐχ ἀπλῶς φησι περὶ τῶν πτωχῶν τῶν ἐκεῖ, ἀλλ' ὥστε ἐν ἐκείνῳ κοινωνεῖν ἡμᾶς τῆς εὐποιίας.<sup>40</sup> Οὐ γὰρ ὥσπερ τὸ κήρυγμα ἑαυτοῖς ἀπενείμαμεν, καὶ ἡμεῖς μὲν εἰς τὰ ἔθνη, ἐκεῖνοι δὲ εἰς τὴν περιτομὴν, οὕτω καὶ τὴν πρόνοιαν τῶν πτωχῶν, φησὶν, ἐνειμάμεθα.<sup>41</sup> Καὶ πανταχοῦ ὁρᾷς αὐτῶν πολλὴν πρόνοιαν τὸν Παῦλον ποιούμενον· καὶ εἰκότως.<sup>42</sup> Ἐν μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν, ἔνθα καὶ Ἰουδαῖοι ἦσαν καὶ Ἕλληνες, οὐδὲν τοιοῦτον ἐγίνετο· ἐκεῖ δὲ ἐπειδὴ τέως ἐδόκουν κρατεῖν καὶ αὐτονομεῖσθαι, καὶ πολλὰ καὶ τοῖς ἰδίῳ νόμοις διοικεῖν, οὐπὼ τῆς ἀρχῆς κατάστασιν ἐχούσης, οὐδὲ τέλος ὑπὸ Ῥωμαίοις κειμένης, εἰκότως πολλῇ τυραννίδι ἐκέχρηντο.<sup>43</sup> Εἰ γὰρ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσιν, ὥσπερ ἐν Κορίνθῳ, ἔτυπτον τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ ἀνθυπάτου, καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίῳ ἐμελεν· ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ;

### 2.1.2 β'.

<sup>1</sup> Ὅρᾳς γοῦν ὅτι ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν τοῖς ἄρχουσιν αὐτοὺς προσάγουσι, καὶ αὐτῶν δέονται εἰς βοήθειαν καὶ τῶν ἐθνῶν· ἐνταῦθα δὲ οὐδεμίαν ἐποιοῦντο φροντίδα τούτου, ἀλλ' αὐτοὶ συνέδριον καθίζουσι, καὶ ἀναιροῦσιν οὓς ἂν ἐθέλωσιν· οὕτω γοῦν τὸν Στέφανον ἀνεῖλον, οὕτω τοὺς ἀποστόλους ἐμάστιζαν, οὐκ ἐπὶ ἄρχοντας ἀγαγόντες· οὕτω καὶ τὸν Παῦλον ἔμελλον ἀναιρεῖν, εἰ μὴ ὁ χιλιάρχος ἐπέβρισην ἑαυτόν.<sup>3</sup> Ἐτι γὰρ τῶν ἱερέων ἐστώτων, ἔτι τοῦ ναοῦ, τῆς λατρείας, τῶν θυσιῶν, τοῦτο ἐγίνετο.<sup>4</sup> Ὅρα γοῦν αὐτὸν τὸν Παῦλον ἐπὶ τοῦ ἱερέως κρινόμενον, καὶ λέγοντα· Οὐκ ᾔδειν ὅτι ἀρχιερεὺς ἐστί, καὶ ταῦτα ἐπὶ τοῦ ἄρχοντος. Πολλὴν γὰρ εἶχον τότε ἐξουσίαν.<sup>5</sup> Ἐννόησον οὖν οἷα πάσχειν εἰκὸς ἦν τοὺς οἰκοῦντας τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὴν Ἰουδαίαν.<sup>6</sup> Ὁ τοίνυν ἀνάθεμα ὑπὲρ τῶν μήπω πιστευσάντων εὐχόμενος γενέσθαι, καὶ τοῖς πιστοῖς οὕτω διακονῶν, ὡς καὶ αὐτὸς πορεύεσθαι, εἰ δέοι, καὶ πολλὴν πανταχοῦ πρόνοιαν αὐτῶν ποιησάμενος, τί θαυμαστὸν, εἰ καὶ διὰ γραμμάτων αὐτοὺς παρακαλεῖ καὶ παραμυθεῖται, καὶ ἀναπίπτοντας αὐτοὺς καὶ κειμένους ἀνορθοῖ; καὶ γὰρ τεταριχευμένοι λοιπὸν ἦσαν, καὶ ἀπεγνωκότες ταῖς πολλαῖς θλίψεσι.<sup>7</sup> Καὶ τοῦτο πρὸς τῷ τέλει ἐμφαίνει λέγων· Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε· καὶ πάλιν· Ἐτι μικρὸν ὅσον ὅσον, καὶ ὁ ἐρχόμενος ἤξει, καὶ οὐ χρονιεῖ· καὶ πάλιν, Εἰ ἐκτός ἐστε παιδείας· ἄρα νόθοι ἐστέ, καὶ οὐχ υἱοί.<sup>8</sup> Ἐπειδὴ γὰρ καὶ Ἰουδαῖοι ἦσαν, καὶ αὐτοὶ παρὰ τῶν πατέρων ἐμάνθανον, ὅτι καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ παρὰ πόδας ἐχρῆν προσδοκᾶν, καὶ οὕτω βιῶναι, τότε δὲ τὸ ἐναντίον ἦν, τὰ μὲν ἀγαθὰ ἐν ἐλπίσι καὶ μετὰ θάνατον, τὰ δὲ κακὰ ἐν χερσὶ, καὶ πολλὰ καρτερησάντων αὐτῶν, εἰκὸς ἦν ὀλιγοψυχεῖν πολλοὺς, πολλὴν ὑπὲρ τούτου ποιεῖται τὸν λόγον.<sup>9</sup> Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι ἐπιδύσομεν· τέως δὲ, ὅτι ἀναγκαίως αὐτοῖς ἔγραφεν, ὧν τοσαύτην ἐποιεῖτο πρόνοιαν· καὶ γὰρ ἡ αἰτία, δι' ἣν οὐκ ἀπεστάλη πρὸς αὐτοὺς, δῆλη ἦν· οὐ τοίνυν ἐκωλύετο γράφειν.<sup>10</sup> Ὅτι δὲ ὀλιγοψύχουν, δείκνυσιν εἰπὼν·<sup>11</sup> Τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, καὶ τροχιάς ὀρθὰς ποιήσατε· καὶ πάλιν· Οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν καὶ τῆς ἀγάπης.<sup>12</sup> Ἡ ψυχὴ γὰρ ὑπὸ πειρασμῶν πολλῶν καταληφθεῖσα, πολλάκις καὶ τῆς πίστεως ἐκτρέπεται.<sup>13</sup> Διὸ παραινεῖ προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, καὶ μὴ εἶναι καρδίαν πονηρὰν ἀπιστίας.<sup>14</sup> Διὰ τοῦτο καὶ ἐν ταύτῃ μάλιστα τῇ ἐπιστολῇ πολλὰ περὶ πίστεως διαλέγεται, καὶ παραδείγματα πολλὰ ἐν τῷ τέλει δείκνυσιν, ὅτι κάκεῖνοις παρὰ πόδας τὰ ἀγαθὰ ἐπηγγέλλετο, καὶ οὐδὲν ἔδωκε.<sup>15</sup> Καὶ χωρὶς τούτων, ἵνα μὴ ἐγκαταλελειφθαι νομίσαιεν, δύο ταῦτα κατασκευάζει·<sup>16</sup> ἐν μὲν πρὸς τὸ φέρειν πάντα γενναίως τὰ συμπίπτοντα, ἕτερον δὲ πρὸς τὸ πάντως προσδοκᾶν τὴν ἀμοιβήν· οὐ γὰρ δὴ περιόψεται τοὺς περὶ Ἀβελ καὶ τοὺς καθεξῆς δικαίους ἀγεράστους.<sup>17</sup> Καὶ ποιεῖται τὴν παράκλησιν ἀπὸ τριῶν τρόπων· ἐνὸς μὲν, ἐξ ὧν ἔπαθεν ὁ Χριστός· καθὼς καὶ αὐτὸς λέγει· Οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ· ἐτέρου δὲ, ἐξ ὧν ἀπόκειται τοῖς πιστεύουσιν ἀγαθῶν· καὶ τρίτου, ἐκ τῶν κακῶν.<sup>18</sup> Καὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ τῶν μελλόντων ἰσχυρίζεται μόνον, ὅπερ ἤττον ἦν πιθανόν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν παρελθόντων, καὶ γεγονότων εἰς τοὺς πατέρας αὐτῶν.<sup>19</sup> Τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ποιεῖ, λέγων ποτε

μέν· Οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ· καὶ πάλιν· Πολλὰι μοναὶ εἰσι παρὰ τῷ Πατρί· καὶ μυρία ταλανίζει τοὺς μὴ πεπιστευκότας.<sup>20</sup> Ποιεῖται δὲ πολὺν λόγον καὶ περὶ τῆς Καινῆς καὶ Παλαιᾶς Διαθήκης· καὶ γὰρ πρὸς τὴν τῆς ἀναστάσεως πίστιν σφόδρα αὐτῷ τοῦτο ἐχρησίμευεν.<sup>21</sup> Ἵνα γὰρ μὴ ἐξ ὧν ἔπαθε διαπιστῶσιν ὅτι ἀνέστη, ἀπὸ προφητῶν αὐτὸ ἰσχυροποιεῖ· καὶ δείκνυσιν οὐκ ὄντα σεμνὰ τὰ Ἰουδαϊκὰ, ἀλλὰ τὰ ἡμέτερα· ἔτι γὰρ καὶ ὁ ναὸς εἰστήκει, καὶ τὰ τῶν θυσιῶν· διὸ καὶ ἔλεγε, Τοῖνυν ἐξερχώμεθα ἔξω, τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες.<sup>22</sup> Ἦναντιοῦτο δὲ αὐτῷ καὶ τοῦτο· εἰκὸς γὰρ ἦν εἰπεῖν τινας, ὅτι Εἰ ταῦτα σκιὰ, εἰ ταῦτα εἰκὼν, πῶς οὐ παρεχώρησεν, οὐδὲ ὑπεξέστη τῆς ἀληθείας φανείσης, ἀλλ’ ἔτι ταῦτα ἀνθεῖ;<sup>23</sup> Καὶ τοῦτο δὲ ἡρέμα ἠνίξατο ἐσόμενον καὶ αὐτὸ εἰς καιρὸν τὸν προσήκοντα.<sup>24</sup> Ὅτι δὲ πολὺν χρόνον εἶχον ἐν τῇ πίστει καὶ ταῖς θλίψεσιν, ἐδήλωσε λέγων· Ὁφείλοντες γὰρ εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον· καὶ, Μήποτε ἔσται ἐν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας· καὶ, Μιμηταὶ ἐγενήθητε τῶν διὰ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας.

## 2.2 ΟΜΙΛΙΑ Α΄.

**Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάσαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ’ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ· ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι’ οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν.**

### 2.2.1 α΄

<sup>1</sup> Ὅντως ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις.<sup>2</sup> Τοῦτο γοῦν καὶ ἐνταῦθα ἐν τῷ προοιμίῳ αἰνίττεται ὁ μακάριος Παῦλος πρὸς Ἑβραίους ἐπιστέλλων.<sup>3</sup> Ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς τεταλαιπωρημένους καὶ τετρυχωμένους ὑπὸ τῶν κακῶν, καὶ ἀπὸ τούτων τὰ πράγματα κρίνοντας, λογίζεσθαι ἑαυτοὺς ἐλάττους πάντων τῶν ἄλλων, δείκνυσιν αὐτῇ μᾶλλον μείζονος ἀπολελευκότας χάριτος καὶ σφόδρα ὑπερεχούσης, ἀπ’ αὐτῆς τοῦ λόγου τῆς εἰσβολῆς διεγείρων τὸν ἀκροατὴν.<sup>4</sup> Διὰ τοῦτό φησι· Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάσαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ’ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ.

<sup>5</sup> Διὰ τί μὴ ἀντέθηκεν ἑαυτὸν τοῖς προφήταις; <sup>6</sup> καίτοι γε πολλῶ μείζων ἦν ἐκείνων, ὅσῳ καὶ μείζονα ἐπεπίστευτο.<sup>7</sup> Ἀλλ’ οὐ ποιεῖ τοῦτο, Τί δήποτε· Πρῶτον μὲν τὸ περὶ ἑαυτοῦ μέγала λέγειν παραιτούμενος· δεύτερον δὲ, διὰ τὸ τοὺς ἀκροατὰς μηδέπω εἶναι τελείους· καὶ τρίτον, ἐπᾶραι μᾶλλον αὐτοὺς βουλόμενος, καὶ δεῖξαι πολλὴν οὔσαν τὴν ὑπεροχὴν.<sup>8</sup> Ὡς ἂν εἰ ἔλεγε· Τί μέγα ὅτι προφήτας ἔπεμψε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν; ἔπεμψε γὰρ πρὸς ἡμᾶς αὐτὸν τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ.<sup>9</sup> Καὶ καλῶς ἤρξατο οὕτως εἰπών· Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως· δείκνυσιν γὰρ ὅτι οὐδὲ αὐτοὶ οἱ προφῆται τὸν Θεὸν εἶδον· ὁ μέντοι Υἱὸς εἶδε.<sup>10</sup> Τὸ γὰρ, Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως, τουτέστι, διαφόρως.<sup>11</sup> Ἐγὼ γὰρ, φησὶν, ὁράσεις ἐπλήθυνα, καὶ ἐν χερσὶ προφητῶν ὁμοιώθην.<sup>12</sup> Ὡστε οὐ κατὰ τοῦτο μόνον ἡ ὑπεροχὴ, ὅτι ἐκείνοις μὲν προφῆται ἀπεστάλησαν, ἡμῖν δὲ ὁ Υἱὸς, ἀλλ’ ὅτι ἐκείνων μὲν οὐδεὶς εἶδε τὸν Θεόν, ὁ δὲ Υἱὸς ὁ μονογενὴς εἶδε.<sup>13</sup> Καὶ εὐθέως μὲν αὐτὸ οὐ τίθησι, διὰ δὲ τῶν ἐξῆς αὐτὸ κατασκευάζει, ὅταν περὶ τῆς ἀνθρωπότητος λέγῃ· Πρὸς τίνα γὰρ τῶν ἀγγέλων εἶρηκεν· Υἱός μου εἶ σὺ, καὶ, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου;<sup>14</sup> Καὶ ὅρα τὴν σύνεσιν αὐτοῦ τὴν πολλήν· πρῶτον ἀπὸ προφητῶν δείκνυσιν τὴν ὑπεροχὴν· εἶτα ὡς ὁμολογούμενον ἐκείνο κατασκευάσας, ἀποφαίνεται λοιπὸν, ὅτι ἐκείνοις μὲν διὰ τῶν προφητῶν ἐλάλησεν, ἡμῖν δὲ διὰ τοῦ Μονογενοῦς.<sup>15</sup> Εἰ δὲ καὶ δι’ ἀγγέλων ἐκείνοις (καὶ γὰρ καὶ ἄγγελοι ὁμίλησαν Ἰουδαίοις)· ἀλλὰ κἀν τούτῳ τὸ πλεόν ἡμεῖς ἔχομεν, καὶ τοσοῦτον, ὅσον ἡμῖν μὲν Δεσπότης, ἐκείνοις δὲ δοῦλοι· καὶ ἄγγελοι γὰρ καὶ προφῆται ὁμόδουλοι.<sup>16</sup> Καὶ καλῶς εἶπεν· Ἐπ’ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν· καὶ τοῦτο γὰρ αὐτοὺς διανίστησι, καὶ παρακαλεῖ ἀπειρηκότας λοιπόν.<sup>17</sup> Ὡσπερ γὰρ ἀλλαχοῦ λέγει, ὅτι Ὁ Κύριος ἐγγὺς, μηδὲν μεριμνᾷτε· καὶ πάλιν, Νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν· οὕτω καὶ ἐνταῦθα.<sup>18</sup> Τί οὖν ἐστὶν ὃ λέγει; Ὅτι πᾶς ὁ ἐν τῷ ἀγῶνι καταναλωθεὶς, ἐπειδὰν ἀκούσῃ τοῦ ἀγῶνος τὸ τέλος, ἀναπνεῖ μικρόν, εἰδὼς ὅτι τῶν πόνων μὲν ἐστὶ τὸ τέλος, τῆς δὲ ἀναπαύσεως ἀρχή.<sup>19</sup> Ἐπ’ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ.<sup>20</sup> Ἴδου πάλιν τὸ, Ἐν Υἱῷ, διὰ τοῦ Υἱοῦ, φησὶ, πρὸς τοὺς λέγοντας τῷ Πνεύματι τοῦτο ἀρμόζειν.<sup>21</sup> Ὅρᾳς ὅτι καὶ τὸ, ἐν, διὰ ἐστί;<sup>22</sup> Καὶ τὸ, Πάσαι, καὶ τὸ, Ἐπ’ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, πάλιν ἕτερόν τι αἰνίττεται.<sup>23</sup> Ποῖον δὲ τοῦτο; Ὅτι πολλοῦ χρόνου γενομένου μέσου, ὅτε ἐμέλλομεν κολάζεσθαι, ὅτε ἐκλελοίπει τὰ χαρίσματα, ὅτε προσδοκία σωτηρίας οὐκ ἦν, ὅτε πανταχόθεν προσεδοκῶμεν ἔλαττον ἔχειν, τότε πλεόν ἐσχήκαμεν.<sup>24</sup> Καὶ θέα πῶς συνετῶς αὐτὸ εἶρηκεν· οὐ γὰρ εἶπεν, Ὁ Χριστὸς ἐλάλησε, καίτοι γε αὐτὸς ἦν ὁ λαλήσας· ἀλλ’ ἐπειδὴ ἀσθενεῖς αὐτῶν ἦσαν αἱ ψυχαὶ, καὶ οὐδέπω ἀκούειν ἠδύναντο τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ, Ἐλάλησεν ἡμῖν



ἐν Υἱῷ, φησί. <sup>25</sup> Τί λέγεις; ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Υἱοῦ ἐλάλησεν; Ναί. Ποῦ οὖν ἡ ὑπεροχή; ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἔδειξας, ὅτι καὶ ἡ Καινὴ καὶ ἡ Παλαιὰ ἐνός ἐστι καὶ τοῦ αὐτοῦ, οὐ πολλὴν δὲ ταύτην ὑπεροχὴν οὖσαν. <sup>26</sup> Διὰ τοῦτο λοιπὸν τοῦτω ἐπεξέρχεται τῷ λόγῳ, λέγων· Ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ. <sup>27</sup> Ὅρα πῶς αὐτὸ κοινοποιεῖ, καὶ ἐξισοῖ τοῖς μαθηταῖς ἐαυτὸν ὁ Παῦλος, λέγων· Ἐλάλησεν ἡμῖν. <sup>28</sup> Καίτοι γε αὐτῷ οὐκ ἐλάλησεν, ἀλλὰ τοῖς ἀποστόλοις, καὶ δι' αὐτῶν τοῖς πολλοῖς. <sup>29</sup> Ἀλλ' ἐπαίρει αὐτοὺς, καὶ δείκνυσιν, ὅτι καὶ αὐτοῖς ἐλάλησεν, ἅμα δὲ καθάπτεται πῶς τῶν Ἰουδαίων. <sup>30</sup> Σχεδὸν γὰρ ἅπαντες, οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται, μοχθηροὶ τινες ἦσαν καὶ μισοί. <sup>31</sup> Καὶ οὐπὼ περὶ τούτων ποιεῖται τὸν λόγον, τέως δὲ περὶ τῶν ὑπηργμένων παρὰ τοῦ Θεοῦ δωρεῶν. <sup>32</sup> Διὰ τοῦτο καὶ ἐπάγει· Ὅν ἔθηκε κληρονόμον ἁπάντων. <sup>33</sup> Ἐνταῦθα τὴν σάρκα φησί· καθὼς καὶ ὁ Δαυὶδ ἐν τῷ δευτέρῳ ψαλμῷ λέγει· Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου. <sup>34</sup> Οὐκέτι γὰρ μερὶς Κυρίου Ἰακώβ, οὐδὲ κληρὸς αὐτῷ ὁ Ἰσραὴλ, ἀλλὰ πάντες. <sup>35</sup> Τί ἐστίν, Ὅν ἔθηκε κληρονόμον; Τουτέστι, τοῦτον Κύριον ἁπάντων ἐποίησεν. <sup>36</sup> Ὁ καὶ ἐν ταῖς Πράξεσιν ὁ Πέτρος ἔφη· Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε. <sup>37</sup> Τῷ δὲ τοῦ κληρονόμου ὀνόματι κέχρηται, δύο δηλῶν, καὶ τὸ τῆς υἰότητος γνήσιον, καὶ τὸ τῆς κυριότητος ἀναπόσπαστον. <sup>38</sup> Κληρονόμον πάντων· τουτέστι, τοῦ κόσμου παντός. <sup>31</sup> Εἶτα πάλιν ἐπὶ τὸ πρότερον ἐπανάγει τὸν λόγον· Δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε.

## 2.2.2 β'

<sup>1</sup> Ποῦ εἰσιν οἱ λέγοντες, Ἦν ὅτε οὐκ ἦν; <sup>2</sup> Εἶτα ἀναβαθμοῖς χρώμενος, τὸ πολλῷ τούτων μεῖζον ὕστερον φθέγγεται λέγων· Ὅς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἐαυτοῦ καθαρισμόν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς· τοσοῦτω κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. <sup>3</sup> Βαβαὶ τῆς συνέσεως τῆς ἀποστολικῆς! μᾶλλον δὲ οὐ τὴν τοῦ Παύλου σύνεσιν, ἀλλὰ τὴν τοῦ Πνεύματος ἐστὶ θαυμάσαι χάριν ἐνταῦθα. <sup>4</sup> Οὐ γὰρ δὴ ἐξ οἰκείας διανοίας ταῦτα ἐφθέγγετο, οὐδὲ τοσαύτην σοφίαν ἐξ ἐαυτοῦ εὔρεν· πόθεν γάρ; ἀπὸ τῆς σμίλης γὰρ καὶ τῶν δερμάτων, ἢ τοῦ ἐργαστηρίου; ἀλλὰ θείας ἐνεργείας ἦν τὸ οὕτως εἰπεῖν. <sup>5</sup> Οὐ γὰρ αὐτοῦ ταῦτα τὰ νοήματα ἔτικτεν ἡ διάνοια, τότε μὲν οὕτω ταπεινὴ καὶ εὐτελής οὖσα, ὥς τῶν ἀγοραίων μηδὲν ἔχειν πλεον· <sup>6</sup> πῶς γὰρ ἡ περὶ συμβόλαια καὶ δέρματα καταναλωθεῖσα; <sup>7</sup> ἀλλ' ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις, ἢ δι' ὧν ἂν ἐθέλη τὴν ἰσχὺν αὐτῆς ἐπιδείκνυται. <sup>8</sup> Καθάπερ γὰρ εἰς ὑψηλὸν τόπον τινά, καὶ πρὸς αὐτὴν τοῦ οὐρανοῦ φθάνοντα τὴν κορυφὴν, εἴ τις παιδίον μικρὸν ἀναγαγεῖν βούλοιο, ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν τοῦτο ποιεῖ, διὰ τῶν κάτωθεν βαθμῶν αὐτὸ ἀνάγων· εἶτα ἐπειδὴν ἄνω στήσῃ, καὶ κελεύσῃ κάτω προσέχειν, καὶ ἴδη ἱλιγγίων καὶ θορυβούμενον καὶ σκοτοδινίων, λαβόμενος αὐτοῦ κατάγει πάλιν ἐπὶ τὸ ταπεινότερον, παρέχων ἀναπνεῦσαι· εἶτα ὅταν ἀνακτήσῃται αὐτὸ, πάλιν ἀνάγει, καὶ πάλιν κατάγει· οὕτω δὴ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἐποίησε καὶ ἐπὶ τῶν Ἑβραίων καὶ πανταχοῦ, παρὰ τοῦ διδασκάλου τοῦτο μαθών. <sup>9</sup> Καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς οὕτως ἐποίησε, ποτὲ μὲν ἀνάγων εἰς ὕψος, ποτὲ δὲ κατάγων τοὺς ἀκροατὰς, καὶ οὐκ ἀφείς ἐπιπολὺ κατὰ τὸ αὐτὸ ἐγχρονίζειν. <sup>10</sup> Ὅρα γοῦν αὐτὸν καὶ ἐνταῦθα, δι' ὅσων αὐτοὺς ἀναγαγὼν ἀναβαθμῶν, καὶ πρὸς αὐτὴν στήσας τὴν κορυφὴν τῆς εὐσεβείας, πρὶν ἱλιγγιάσαι καὶ σκοτοδινία ἄλῶναι, πῶς κατάγει πάλιν αὐτοὺς κατώτερον, καὶ διδοὺς ἀναπνεῦσαι, φησὶν· Ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν Υἱῷ· καὶ πάλιν, Ὅν ἔθηκε κληρονόμον πάντων. <sup>11</sup> Τὸ γὰρ τοῦ Υἱοῦ ὄνομα τέως κοινόν. <sup>12</sup> Ἐνθα μὲν γὰρ ἂν γνήσιος ὑπονοῖται, πάντων ἐστὶν ἀνώτερος· τέως δὲ ὅπως ἂν ἦ, κατασκευάζει λοιπὸν καὶ δείκνυσιν ὅτι ἄνωθεν ἐστίν. <sup>13</sup> Ὅρα δὲ καὶ πῶς πρῶτον ἐπὶ τὸν ταπεινότερον βαθμὸν ἵστησι λέγων· Ὅν ἔθηκε κληρονόμον πάντων· τὸ γὰρ, Κληρονόμον ἔθηκε, ταπεινόν· εἶτα ἐπὶ τὸν ἀνώτερον, ἐπαγαγόν· Δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν· εἶτα ἐπὶ τὸν ὑψηλότερον, καὶ μεθ' ὃν οὐκ ἔστιν ἕτερος· Ὅς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ. <sup>14</sup> Ὅντως εἰς ἀπρόσιτον φῶς ἦγαγεν, εἰς αὐτὸ τὸ ἀπαύγασμα. <sup>15</sup> Καὶ πρὶν ἢ σκοτωθῆναι, ὅρα πῶς πάλιν ἡρέμα κατάγει λέγων· Φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἐαυτοῦ καθαρισμόν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης. <sup>16</sup> Οὐχ ἀπλῶς εἶπεν· Ἐκάθισεν, ἀλλὰ, Μετὰ τὸν καθαρισμόν ἐκάθισεν. <sup>17</sup> Ἐπελάβετο γὰρ τῆς σαρκώσεως· καὶ πάλιν ταπεινὰ φθέγγεται. <sup>18</sup> Εἶτα πάλιν φθεγγάμενός τι ὑψηλόν, Ἐν δεξιᾷ γὰρ, φησὶ, τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, πάλιν φθέγγεται τὸ ταπεινὸν διὰ τῆς ἐπαγωγῆς τῆς, Τοσοῦτω κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. <sup>19</sup> Ἐνταῦθα γὰρ καὶ περὶ τῆς κατὰ σάρκα οἰκονομίας διαλέγεται· τὸ γὰρ, Κρείττων γενόμενος, οὐκ οὐσίας δηλωτικόν ἐστι τῆς κατὰ Πατέρα· ἐκείνη γὰρ οὐκ ἐγένετο, ἀλλὰ γεγέννηται· ἀλλὰ τῆς κατὰ σάρκα· αὕτη γὰρ ἐγένετο. <sup>20</sup> Ἀλλ' οὐ περὶ οὐσιώσεως νῦν ὁ λόγος αὐτῷ· ἀλλ' ὥσπερ Ἰωάννης λέγων· Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος,

ἐμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν, τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ἐντιμότερος καὶ λαμπρότερος· οὕτω καὶ ἐνταῦθα Παῦλος εἰπὼν· Τοσοῦτον κρείττων γενόμενος ἀγγέλων, ὅτι βελτίων ἐδήλωσε καὶ εὐδοκιμώτερος, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα. <sup>21</sup> Ὅρας ὅτι περὶ τοῦ κατὰ σάρκα ὁ λόγος ἦν; <sup>22</sup> τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα, ὁ Θεὸς Λόγος, αἰεὶ εἶχεν, οὐχ ὕστερον ἐκληρονόμησεν, οὐδὲ τότε τῶν ἀγγέλων κρείττων ἐγένετο, ὅτε καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐποίησατο, ἀλλ' αἰεὶ κρείττων ἦν, καὶ κρείττων ἀσυγκρίτως. <sup>23</sup> Περὶ δὲ τοῦ κατὰ σάρκα τοῦτο εἴρηται. <sup>24</sup> Οὕτω γοῦν καὶ ἡμῖν ἔθος περὶ ἀνθρώπου διαλεγόμενοι, καὶ ὑψηλὰ καὶ ταπεινὰ φθέγγεσθαι. <sup>25</sup> Ὅταν μὲν γὰρ λέγωμεν, Οὐδὲν ἄνθρωπος, γῆ ἄνθρωπος, σποδὸς ἄνθρωπος, ἀπὸ τοῦ χείρονος τὸ πᾶν καλοῦμεν· ὅταν δὲ λέγωμεν, Ἀθάνατον ζῶον ὁ ἄνθρωπος, καὶ λογικὸς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ὅτι τῶν ἄνω συγγενῆς, ἀπὸ τοῦ κρείττονος τὸ πᾶν πάλιν καλοῦμεν. <sup>26</sup> Οὕτω καὶ περὶ τοῦ Χριστοῦ, ποτὲ μὲν ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος, ποτὲ δὲ ἀπὸ τοῦ κρείττονος διαλέγεται ὁ Παῦλος, καὶ τὴν οἰκονομίαν συστήσαι βουλόμενος, καὶ περὶ τῆς ἀκηράτου διδάξαι φύσεως.

### 2.2.3 γ'

<sup>1</sup> Ἐπεὶ οὖν καθαρισμὸν ἐποίησε τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, μένωμεν καθαροί, καὶ μηδεμίαν δεξώμεθα κηλῖδα, ἀλλὰ τὸ κάλλος, ὅπερ ἡμῖν ἐνέθηκε, καὶ τὴν εὐπρέπειαν διαφυλάττειν οὕτω σπουδάζωμεν ἀμόλυντον καὶ καθαρὰν, ὥστε μηδένα σπῖλον ἔχειν ἢ ῥυτίδα, ἢ τι τῶν τοιούτων. <sup>2</sup> Σπῖλος γάρ ἐστι καὶ ῥυτίς καὶ τὰ μικρὰ τῶν ἁμαρτημάτων· οἷόν τι λέγω, λοιδορία, ὕβρις, ψεῦδος· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ταῦτα μικρὰ, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μεγάλα, καὶ οὕτω μεγάλα, ὥς καὶ τῆς βασιλείας ἀποστερεῖν τῶν οὐρανῶν. <sup>3</sup> Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; Ὁ καλὼν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μωρὸν, ἐνοχὸς ἐστι, φησὶν, εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. <sup>4</sup> Εἰ δὲ ὁ μωρὸν καλῶν, ὃ δοκεῖ πάντων εἶναι κουφότερον, καὶ παίδων ὁμιλία· ὁ κακοήθη καλῶν καὶ κακοῦργον καὶ βάσκανον, καὶ μυρίοις ἑτέροις βάλλων ὀνειδέσει, τίνα οὐχ ὑποστήσεται κολάσεως δίκην; <sup>5</sup> τί φρικωδέστερον τούτου; Ἀλλ' ἀνάσχεσθε, παρακαλῶ, τοῦ λόγου. <sup>6</sup> Εἰ γὰρ ὁ ποιῶν ἐνὶ τῶν ἐλαχίστων, αὐτῷ ποιεῖ, καὶ ὁ μὴ ποιῶν ἐνὶ τῶν ἐλαχίστων, αὐτῷ οὐ ποιεῖ· πῶς οὐχὶ καὶ ἐπὶ τῆς εὐφημίας, καὶ ἐπὶ τῆς κατηγορίας ταῦτόν ἐστιν; <sup>7</sup> Ὁ ὑβρίζων γὰρ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τὸν Θεὸν ὕβρισε· καὶ ὁ τιμῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τὸν Θεὸν τιμᾷ.

### 2.2.4 δ'

<sup>1</sup> Παιδεύωμεν οὖν τὴν γλῶτταν εὐφημον εἶναι· Παῦσον γὰρ, φησὶ, τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ. <sup>2</sup> Οὐ γὰρ διὰ τοῦτο αὐτὴν ἔδωκεν ὁ Θεός, ἵνα κατηγορῶμεν, ἵνα ὑβρίζωμεν, ἵνα ἀλλήλους διαβάλλωμεν· ἀλλ' ἵνα τὸν Θεὸν ὑμνῶμεν, ἵνα ταῦτα λαλῶμεν ἃ δίδωσι χάριν τοῖς ἀκούουσιν, τὰ πρὸς οἰκοδομὴν, τὰ πρὸς ὠφέλειαν. <sup>3</sup> Εἶπες τὸν δεῖνα κακῶς; τί κερδαίνεις καὶ σαυτὸν μετ' ἐκείνου βλάβη περιβάλλων; δόξαν γὰρ ἔλαβες κακηγόρου. <sup>4</sup> Οὐ γὰρ ἐστίν, οὐκ ἔστιν οὐδὲν κακὸν, ὃ μέχρι τοῦ πάσχοντος ἵσταται, ἀλλὰ καὶ τὸν ποιοῦντα περιλαμβάνει· οἷον, ὁ βάσκανος δοκεῖ μὲν ἐπιβουλεύειν ἑτέρῳ, πρότερος δὲ αὐτὸς ἀπολαύει τῆς ἀδικίας, τηκόμενος καὶ φθειρόμενος, καὶ παρὰ πάντων μισούμενος. <sup>5</sup> Ὁ πλεονέκτης ἀποστερεῖ χρήματα ἕτερον, ἀλλὰ καὶ τὸ φιλεῖσθαι ἑαυτόν· μᾶλλον δὲ παρὰ πάντων ποιεῖ κακηγορεῖσθαι. <sup>6</sup> Πολλῷ δὲ κρείττων ἀγαθὴ δόξα χρημάτων· τὴν μὲν γὰρ οὐ ῥάδιον ἀπονίστασθαι, τὰ δὲ ῥάδιον ἀποκτήσασθαι· μᾶλλον δὲ, τὰ μὲν οὐ παρόντα οὐδὲν τὸν οὐκ ἔχοντα ἔβλαπεν· ἡ δὲ μὴ παροῦσα ἐπονείδιστον ποιεῖ καὶ καταγέλαστον, καὶ πᾶσιν ἐχθρὸν καὶ πολέμιον. <sup>7</sup> Ὁ ὀργίλος πάλιν πρότερον ἑαυτὸν τιμωρεῖται σπαράττων, καὶ τότε ἐκείνον ὃ ὀργίζεται. <sup>8</sup> Οὕτως ὁ κακήγορος πρότερον ἑαυτὸν αἰσχύνει, καὶ τότε τὸν κακηγορούμενον· ἢ οὐδὲ τοῦτο ἴσως δεδύνηται, ἀλλ' ἀπῆλθεν οὗτος μὲν μιανοῦ τινος καὶ καταπτύστου δόξαν λαβὼν, ἐκείνον δὲ μᾶλλον φιλεῖσθαι παρασκευάζων. <sup>9</sup> Ὅταν γὰρ ἀκούων κακῶς, μὴ τοῖς αὐτοῖς αὐτὸν ἀμύνεται, ἀλλ' ἐπαινῇ καὶ θαυμάζη· οὐκ ἐκείνον ἐπαινέσεται, ἀλλ' ἑαυτόν. <sup>10</sup> Ὡςπερ γὰρ, ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, αἱ κατὰ τῶν πλησίον κακηγορίαι τῶν ἐπιβουλευόντων ἄπτονται πρῶτον· οὕτω καὶ τὰ εἰς τοὺς πλησίον ἀγαθὰ τοὺς ἐργαζομένους εὐφραίνει πρῶτον. <sup>11</sup> Ὁ γὰρ τίκτων καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν, εἰκότως πρῶτος αὐτὸς ἀπολαύει· καὶ καθάπερ ὕδωρ πηγαῖον τό τε ἄλμυρον, τό τε πότιμον, καὶ τὰ τῶν προσαγόντων ἀγγεῖα πληροῖ, καὶ τὴν πηγὴν οὐκ ἐλαττοῖ τὴν ἐκφέρουσαν· οὕτω δὴ καὶ κακία καὶ ἀρετὴ, ὅθεν ἂν ἐξίη, ἐκείνον καὶ εὐφραίνει καὶ ἀπόλλυσι. <sup>12</sup> Καὶ ταῦτα μὲν ἐνταῦθα.

<sup>13</sup> Τὰ δὲ ἐκεῖ τίς διηγῆσεται λόγος, ἢ τὰ ἀγαθὰ, ἢ τὰ κακά; Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς. <sup>14</sup> Τὰ χρηστὰ μὲν γὰρ καὶ πάντα νοῦν ὑπερβαίνει, οὐχὶ λόγον μόνον· τὰ ἐναντία δὲ εἴρηται μὲν τοῖς ὀνόμασι τοῖς συντρόφοις ἡμῖν· πῦρ γὰρ, φησὶν, ἐστὶν ἐκεῖ καὶ σκότος καὶ δεσμὰ καὶ σκώληξ ἀτελεύτητος· οὐ ταῦτα δὲ μόνον παρίστησιν, ἅπερ εἴρηται, ἀλλ' ἕτερα χαλεπώτερα. <sup>15</sup> Καὶ ἵνα μάθης, εὐθέως τοῦτο σκόπησον πρῶτον. <sup>16</sup> Εἰπέ γὰρ, εἰ

πῦρ ἐστι, πῶς καὶ σκότος ἐστίν; Ὅρᾳς ὅτι χαλεπώτερον τούτου τὸ πῦρ ἐκεῖνο; οὐ γὰρ ἔχει φῶς. <sup>17</sup> Εἰ πῦρ ἐστι, πῶς αἰεὶ κατακαίει; Ὅρᾳς ὅτι χαλεπώτερον τούτου τυγχάνει; οὐ γὰρ σβέννυται· διὰ γὰρ τοῦτο ἄσβεστον λέγεται. <sup>18</sup> Ἐννοήσωμεν τοίνυν ὅσον ἐστὶ κακὸν κατακαίεσθαι διαπαντὸς, καὶ ἐν σκότῳ εἶναι, καὶ μυρία οἰμῶζειν, καὶ βρῦχειν τοὺς ὀδόντας, καὶ μηδὲ ἀκούεσθαι. <sup>19</sup> Εἰ γὰρ εἰς δεσμοτήριόν τις ἐμβληθεὶς ἐνταῦθα τῶν εὐγενῶς τεθραμμένων, τὴν δυσωδίαν μόνον, καὶ τὸ ἐν σκότῳ κεῖσθαι, καὶ τὸ μετὰ ἀνδροφόνων δεδέσθαι, παντὸς θανάτου χαλεπώτερον εἶναι φησιν· ἐννόησον τί ἐστίν, ὅταν μετὰ τῶν τῆς οἰκουμένης ἀνδροφόνων κατακαίωμεθα, μήτε ὀρώντες μήτε ὀρώμενοι, ἀλλ' ἐν πλήθει τοσοῦτῳ νομίζοντες εἶναι μόνοι. <sup>20</sup> Τὸ γὰρ σκότος καὶ τὸ ἀλαμπές οὐκ ἀφίησιν οὐδὲ τοὺς πλησίον ἡμᾶς διαγινώσκειν· ἀλλ' ὥς μόνος τοῦτο πάσχων ἕκαστος, οὕτω διακεῖσεται. <sup>21</sup> Εἰ δὲ σκότος θλίβει καθ' ἑαυτὸ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς καὶ θορυβεῖ· τί ἔσται ἄρα, ὅταν μετὰ τοῦ σκότους καὶ ὀδύνη τοσαῦτα ὥσι καὶ ἐμπρησμοί; <sup>22</sup> Διὸ δέομαι ταῦτα διαπαντὸς στρέφειν παρ' ἑαυτοῖς, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ῥημάτων λύπης ἀνέχεσθαι, ἵνα μὴ τὴν διὰ τῶν πραγμάτων ὑπομείνωμεν τιμωρίαν. <sup>23</sup> Πάντως γὰρ ταῦτα πάντα ἔσται, καὶ τοὺς ἄξια πράξαντας τῶν ἐκεῖ κολαστηρίων οὐδεὶς ἐξαίρησεται, οὐ πατήρ, οὐ μήτηρ, οὐκ ἀδελφός, κἂν πολλὴν παρρησίαν ἔχη, κἂν μεγάλα ἰσχύη πρὸς τὸν Θεόν. <sup>24</sup> Ἀδελφός γὰρ οὐ λυτροῦται, φησί· λυτρώσεται ἄνθρωπος; Αὐτὸς γὰρ ἐστίν ὁ ἀποδιδούς ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τούτων καὶ σωθῆναι ἐνὶ καὶ κολασθῆναι. <sup>25</sup> Ποιήσατε ὑμῖν φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας. <sup>26</sup> Οὐκοῦν ὑπακούσωμεν, Δεσποτικὴ γάρ ἐστίν ἐντολὴ, καὶ τὰ περιττὰ τοῦ πλούτου εἰς τοὺς δεομένους σκορπίσωμεν· ἐργασώμεθα ἐλεημοσύνην, ἕως ἐσμέν κύριοι· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ, φίλους ποιεῖν ἐκ τοῦ μαμωνᾶ· κενώσωμεν τὰ χρήματα εἰς τοὺς πένητας, ἵνα κενώσωμεν ἐκεῖνο τὸ πῦρ, ἵνα σβέσωμεν αὐτὸ, ἵνα ἔχωμεν παρρησίαν ἐκεῖ. <sup>27</sup> Καὶ γὰρ ἐκεῖ οὐχ οὗτοί εἰσιν οἱ δεχόμενοι ἡμᾶς, ἀλλὰ τὸ ἔργον τὸ ἡμέτερον. <sup>28</sup> Ὅτι γὰρ οὐχ ἀπλῶς τὸ φίλους ἡμῖν τούτους εἶναι σῶσαι δύναται, ἐνὶ τοῦτο μαθεῖν ἀπὸ τῆς προσθήκης. <sup>29</sup> Διὰ τί γὰρ οὐκ εἶπε, Ποιήσατε ὑμῖν φίλους, ἵνα δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους αὐτῶν σκηνάς, ἀλλὰ προσέθηκε καὶ τὸν τρόπον; εἰπὼν γὰρ, Ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἔδειξεν ὅτι ἀπὸ τῶν χρημάτων προσήκει ποιῆσαι τούτους φίλους, δηλῶν ὅτι οὐχ ἀπλῶς προσθήσεται ἡμῶν φιλία, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχωμεν ἀγαθὰ, ἐὰν μὴ τὸν ἀδίκως συλλεγέντα πλοῦτον δικαίως κενώσωμεν. <sup>30</sup> Οὗτος δὲ ὁ λόγος ἡμῖν ὁ τῆς ἐλεημοσύνης οὐ πρὸς τοὺς πλουσίους μόνον ἀρμόσει, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς πένητας. <sup>31</sup> Κἂν ἢ τις ἐκ τοῦ προσαιτεῖν τρεφόμενος, καὶ πρὸς αὐτόν ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· οὐ γὰρ ἐστίν, οὐκ ἔστιν οὕτως οὐδεὶς πένης, κἂν σφόδρα πένης ᾖ, ὥς δύο λεπτῶν μὴ εὐπορεῖν. <sup>32</sup> Ἐνεστί γοῦν καὶ ἐξ ὀλίγων ὀλίγα δόντα, τοὺς πολλὰ κεκτημένους ὑπερβαλέσθαι πλείονα διδόντας· καθάπερ κἀκεῖνη ἡ χήρα. <sup>33</sup> Οὐ γὰρ τῷ μέτρῳ τῶν διδομένων, ἀλλὰ τῇ δυνάμει καὶ τῇ προαιρέσει τῶν διδόντων κρίνεται τῆς ἐλεημοσύνης τὸ μέγεθος. <sup>34</sup> Ὡστε πανταχοῦ προαιρέσεως ἡμῖν δεῖ, πανταχοῦ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης. <sup>35</sup> Ἐὰν μετὰ ταύτης ἅπαντα πράττωμεν, κἂν μικρὰ ἔχοντες μικρὰ δώμεν, οὐκ ἀποστρέψει ὁ Θεὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἀλλὰ δέξεται ὥς μεγάλα καὶ θαυμαστά. <sup>36</sup> Τῇ γὰρ προαιρέσει, οὐ τοῖς διδομένοις προσέχει· κἂν ἐκεῖνην ἴδῃ μεγάλην οὔσαν, ταύτη τίθεται τὰς ψήφους καὶ κρίσεις, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ποιεῖ μετόχους· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία.

## 2.3 ΟΜΙΛΙΑ Β΄.

**Ὅς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ καθαρὶ σμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.**

### 2.3.1 α΄

<sup>1</sup> Πανταχοῦ μὲν εὐλαβοῦς διανοίας δεῖ, μάλιστα δὲ ὅταν περὶ Θεοῦ λέγωμέν τι καὶ ἀκούωμεν· οὔτε γὰρ γλῶσσα εἰπεῖν, οὔτε οὖς ἀκοῦσαι πρὸς ἀξίαν τοῦ Θεοῦ τι δύναται· καὶ τί λέγω γλῶτταν καὶ οὖς; <sup>2</sup> οὐδὲ γὰρ ὁ νοῦς ὁ πολὺ τούτων ὑπερέχων, δυνήσεται τι περιλαβεῖν ἀκριβῶς, ὅταν περὶ Θεοῦ τι φθέγγεσθαι βουλόμεθα. <sup>3</sup> Εἰ γὰρ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ὑπερέχει πάντα νοῦν, καὶ τὰ ἡτοιμασμένα τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· πολλῷ μᾶλλον αὐτὸς ὁ τῆς εἰρήνης Θεός, ὁ τῶν ἀπάντων Δημιουργός, ὑπερβαίνει πολλῷ τῷ μέτρῳ τὸν ἡμέτερον λογισμόν. <sup>4</sup> Δεῖ τοίνυν μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβείας ἅπαντα δέχεσθαι· καὶ ὅταν ὁ λόγος ἐξασθενήσῃ, καὶ μὴ δύνηται παραστήσαι τὰ λεγόμενα μετὰ ἀκριβείας, τότε μάλιστα δοξάζειν τὸν Θεόν, ὅτι Θεὸν τοιοῦτον ἔχομεν, καὶ τὴν διάνοιαν ἡμῶν καὶ τὸν λόγον ὑπερβαίνοντα· πολλὰ γὰρ ὧν περὶ Θεοῦ νοοῦμεν, οὐ φράσαι δυνάμεθα· ἢ πολλὰ μὲν φράζομεν, νοῆσαι δὲ οὐκ ἰσχύομεν· οἷόν τι λέγω, ὅτι πανταχοῦ μὲν ὁ Θεὸς ἴσμεν, πῶς δὲ, οὐκέτι νοοῦμεν· ὅτι ἐστὶ τις ἀσώματος δυνάμις πάντων αἰτία τῶν

ἀγαθῶν, ἴσμεν, πῶς δέ ἐστιν, οὐκ ἴσμεν. <sup>5</sup> Ἴδου φράζομεν, καὶ οὐ νοοῦμεν. <sup>6</sup> Εἶπον ὅτι πανταχοῦ ἐστιν, ἀλλ' οὐ νοῶ· εἶπον ὅτι ἀναρχός ἐστιν, ἀλλ' οὐ νοῶ· εἶπον ὅτι ἐγέννησεν ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ οὐκ οἶδα πῶς πάλιν νοήσω. <sup>7</sup> Ἔστιν οὖν τινα, ἃ μὴδὲ φράσαι ἐνι· οἷόν τι λέγω, νοεῖ ἢ διάνοια, ἀλλ' εἰπεῖν οὐ δύναται. <sup>8</sup> Καὶ ἵνα εἰδῆς καὶ Παῦλον ἀσθενοῦντα, καὶ μὴ πρὸς ἀκρίβειαν τὰ ὑποδείγματα λέγοντα, καὶ φρίξης καὶ μὴδὲν περαιτέρω ζητήσης, ἄκουε· εἰπὼν γὰρ Υἱὸν, καὶ θεὸς δημιουργόν, τί ἐπάγει; <sup>9</sup> Ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ. <sup>10</sup> Τοῦτο δὲ μετ' εὐλαβείας ἐκλαμβάνειν δεῖ, καὶ τὰ ἄτοπα περικόψαι. Ἀπαύγασμα τῆς δόξης, φησὶν. <sup>11</sup> Ἀλλ' ὅρα πρὸς τί αὐτὸ ἐκλαμβάνει, καὶ οὕτω καὶ αὐτὸς δέχου· ὅτι ἐξ αὐτοῦ, ὅτι ἀπαθῶς, ὅτι οὐ μειωθέντος οὐδὲ ἐλαττωθέντος· ἐπειδὴ εἰσὶ τινες ἄτοπα τινα ἐκ τοῦ ὑποδείγματος ἐκλαμβάνοντες. <sup>12</sup> Τὸ γὰρ ἀπαύγασμα, φασὶν, ἐνυπόστατον οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἐν ἐτέρῳ ἔχει τὸ εἶναι. <sup>13</sup> Μὴ τοῦτο τοίνυν ἐκλάβης, ἄνθρωπε, μὴδὲ Μαρκέλλου καὶ Φωτεινοῦ νοσήσης τὴν νόσον. <sup>14</sup> Ἐγγύθεν γὰρ σε θεραπεύει, ὥστε μὴ εἰς ἐκείνην ἐμπεσεῖν σε τὴν διάνοιαν, οὐδὲ ἀφήσῃ σε εἰς τὸ ὀλέθριον ἐκεῖνο νόσημα κατενεχθῆναι· τί δέ φησι; <sup>15</sup> Καὶ χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ· δηλῶν διὰ τῆς ἐπαγωγῆς, ὅτι ὥσπερ ἐστὶν ὁ Πατὴρ ἐνυπόστατος, καὶ πρὸς ὑπόστασιν οὐδενὸς δεόμενος· οὕτω καὶ ὁ Υἱός. <sup>16</sup> Ἐνταῦθα γὰρ τὸ ἀπαράλλακτον δεικνὺς τοῦτό φησι, καὶ πρὸς τὸν ἰδιαζόντα χαρακτήρα τοῦ πρωτοτύπου παραπέμπων σε, καὶ διδάσκων ὡς ἐν ὑποστάσει ἐστὶ καθ' ἑαυτόν. <sup>17</sup> Εἰπὼν δὲ ἀνωτέρω, ὅτι δι' αὐτοῦ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, ἐνταῦθα δίδωσιν αὐτῷ τὴν αὐθεντίαν. <sup>18</sup> Τί γὰρ ἐπάγει; Φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· ἵνα ἐκ τούτου μὴ μόνον τὸν χαρακτήρα τῆς ὑποστάσεως ἐκλάβωμεν, ἀλλὰ καὶ τὸ μετὰ αὐθεντίας ἅπαντα κυβερνᾶν. <sup>19</sup> Ὅρα τοίνυν πῶς, ὅπερ ἐστὶν ἴδιον τοῦ Πατρὸς, τοῦτο προσάπτει τῷ Υἱῷ. <sup>20</sup> Διὰ γὰρ τοῦτο οὐχ ἀπλῶς εἶπε· Φέρων τε τὰ πάντα, οὐδὲ εἶπε· Τῇ δυνάμει αὐτοῦ, ἀλλὰ, Τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. <sup>21</sup> Ὡσπερ γὰρ πρῶν ἡμῖν ἀνῆει κατὰ μικρὸν καὶ κατήει· οὕτω καὶ νῦν, καθάπερ ἀπὸ τινων βαθμῶν, ἀναβαίνει εἰς ὕψος, εἴτα πάλιν καταβαίνει, καὶ φησι· Δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν. <sup>22</sup> Ὅρα πῶς καὶ ἐνταῦθα δύο τέμνει ὁδοὺς. <sup>23</sup> Βουλόμενος γὰρ ἡμᾶς ἀπαγαγεῖν τῆς Σαβελλίου καὶ Ἀρείου καινοτομίας, τοῦ μὲν τὸ περιττὸν τῆς ὑποστάσεως ἀναιροῦντος, τοῦ δὲ τὴν μίαν φύσιν εἰς ἀνισότητα κατατέμνοντος, ἐκ περιουσίας ἀμφοτέρω καθαιρεῖ. <sup>24</sup> Πῶς οὖν τοῦτο ποιεῖ; Ἄνω καὶ κάτω τὰ αὐτὰ στρέφει καὶ φθέγγεται, ὥστε μὴ νομισθῆναι αὐτὸν ἀναρχον, μὴδὲ ἀλλότριον τοῦ Θεοῦ. <sup>25</sup> Καὶ μὴ ξενισθῆς τὸν λόγον, ἀγαπητέ· εἰ γὰρ καὶ μετὰ τοσαύτην ἀπόδειξιν εἰσὶ τινες οἱ ἀλλότριον αὐτὸν εἶναι φήσαντες, καὶ ἕτερον αὐτῷ δόντες πατέρα, καὶ τούτῳ πολεμεῖν αὐτὸν λέγοντες· εἰ μὴ ταῦτα εἶπε, τί οὐκ ἂν ἐφθέγγαντο; <sup>26</sup> Ὅταν οὖν θεραπεύειν ἀναγκάζεται, τότε ἀναγκάζεται καὶ τὰ ταπεινὰ φθέγγεσθαι· οἷον ὅτι ἔθηκε, φησὶν, αὐτὸν κληρονόμον πάντων, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν. <sup>27</sup> Εἴτα ἵνα μὴ ἐτέρως λυμῆνηται, ἀπὸ τῶν λόγων τῆς ταπεινότητος εἰς αὐθεντίαν πάλιν αὐτὸν ἀνάγει, καὶ δείκνυσιν ὁμότιμον ὄντα τῷ Πατρὶ, καὶ οὕτως ὁμότιμον, ὡς πολλοὺς νομίσαι τὸν αὐτὸν εἶναι Πατέρα. <sup>28</sup> Καὶ θέα τὴν σύνεσιν αὐτοῦ τὴν πολλήν· πρότερον ἐκεῖνο τίθησι, καὶ ἀσφαλίζεται αὐτὸ μετὰ ἀκριβείας· καὶ ὅταν τοῦτο δειχθῇ, ὅτι τοῦ Θεοῦ ἐστὶν Υἱός, καὶ ὅτι οὐκ ἀλλότριος αὐτοῦ, μετὰ ἀδείας λοιπὸν ἅπαντα, ὅσα βούλεται, φθέγγεται τὰ ὑψηλά. <sup>29</sup> Ἐπειδὴ γὰρ τὸ μέγα τι περὶ αὐτοῦ εἰπεῖν εἰς ἐκείνην τὴν ἔννοιαν πολλοὺς ἤγαγε, πρότερον θεὸς τὰ ταπεινὰ, μετὰ ἀσφαλείας τότε εἰς ὕψος ἀνέρχεται ὅσον βούλεται· καὶ εἰπὼν· Ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, καὶ ὅτι δι' αὐτοῦ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε, τότε ἐπάγει· Φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. <sup>30</sup> Ὁ γὰρ ῥήματι μόνῳ τὰ πάντα διακυβερνῶν, οὐκ ἂν δεηθεῖν τινὸς εἰς τὸ παραγαγεῖν τὰ πάντα.

### 2.3.2 β'

<sup>1</sup> Καὶ ὅτι τοῦτό ἐστιν, ὅρα πῶς πάλιν προῖων δίδωσιν αὐτῷ τὴν αὐθεντίαν, καὶ τὸ, Δι' οὗ, ἐξελόν. <sup>2</sup> Ἐπειδὴ γὰρ εἰργάσατο δι' αὐτοῦ ὃ ἤθελε, λοιπὸν ἀποστάς ἀπ' αὐτοῦ, τί φησι; <sup>3</sup> Κατ' ἀρχὰς σὺ, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί. <sup>4</sup> Οὐδαμοῦ τὸ, Δι' οὗ, οὐδὲ ὅτι ἐποίησε δι' αὐτοῦ τοὺς αἰῶνας. <sup>5</sup> Τί οὖν; οὐχ ὑπ' αὐτοῦ γεγέννηται; Ναί· ἀλλ' οὐχ ὡς σὺ λέγεις, οὐδ' ὡς ὑπονοεῖς, ὡς δι' ὄργανου, οὐδὲ ὡς οὐκ ἂν ποιήσαντος, εἰ μὴ χεῖρα αὐτῷ ὥρεξεν ὁ Πατήρ. <sup>6</sup> Ὡσπερ γὰρ οὐδένα κρίνει ἐκεῖνος, καὶ λέγεται κρίνειν διὰ τοῦ Υἱοῦ, ὅτι κριτὴν αὐτὸν ἐγέννησεν· οὕτω καὶ δημιουργεῖν δι' αὐτοῦ, ὅτι δημιουργὸν αὐτὸν ἐγέννησεν. <sup>7</sup> Εἰ γὰρ αὐτοῦ αἷτιος ὁ Πατήρ, πολλῷ μᾶλλον τῶν δι' αὐτοῦ γεγεννημένων. <sup>8</sup> Ὅταν μὲν οὖν βούληται δεῖξαι ὅτι ἐξ αὐτοῦ, ἀναγκαίως τὰ ταπεινὰ φθέγγεται· ὅταν δὲ βούληται ὑψηλὰ φθέγγεσθαι, λαβὴν Μάρκελλος λαμβάνει καὶ Σαβέλλιος. <sup>9</sup> Ἀλλ' ἀμφοτέρων τὴν ἀμετρίαν ἡ Ἐκκλησία φυγοῦσα, μέσην ὥδευσεν ὁδόν. <sup>10</sup> Οὔτε γὰρ ἐπὶ τῆς ταπεινότητος ἐμμένει, ἵνα μὴ Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς λάβῃ χώραν, οὔτε ἀεὶ τοῖς ὑψηλοῖς ἐναπομένει· καὶ δείκνυσιν αὐτοῦ πάλιν τὴν ἐγγύτητα τὴν πολλήν, ἵνα μὴ



Σαβέλλιος ἐπιτηδήση. <sup>11</sup> Εἶπεν Υἱὸν, καὶ εὐθέως ἐφέστηκε Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς, λέγων αὐτὸν εἶναι Υἱὸν ὡς τοὺς πολλούς. <sup>12</sup> Ἀλλ' ἔδωκεν αὐτῷ καιρίαν πληγὴν, εἰπὼν Κληρονόμον. <sup>13</sup> Ἀλλ' ἔτι ἀναισχυντεῖ μετὰ Ἀρείου· τὸ γὰρ, Ἔθηκεναὐτὸν κληρονόμον, ἀμφοτέροι κατέχουσιν· ἐκεῖνος μὲν ἀσθενείας λέγων εἶναι, οὗτος δὲ ἐπισκίπτειν ἐπιχειρῶν καὶ τῷ ἐξῆς. <sup>14</sup> Εἰπὼν δὲ Παῦλος, Δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν, ἔβαλεν ὑπτιον ἀναισχυνοῦντα τὸν Σαμοσατέα, ὁ δὲ Ἀρείος ἔτι ισχυρὸς εἶναι δοκεῖ. <sup>15</sup> Ἀλλ' ὅρα καὶ τοῦτον πῶς καταβάλλει πάλιν εἰπὼν· Ὅς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης αὐτοῦ. <sup>16</sup> Ἀλλ' ἰδοὺ πάλιν ἐπιτηδᾷ Σαβέλλιος, καὶ Μάρκελλος, καὶ Φωτεινός. <sup>17</sup> Ἀλλὰ καὶ ἐκείνοις πᾶσι μίαν πληγὴν δίδωσιν, εἰπὼν· Καὶ χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. <sup>19</sup> Ἐνταῦθα πάλιν καὶ Μαρκίωνα πλήττει, οὐ σφόδρα μὲν ισχυρῶς, πλήττει· δ' οὖν ὁμως· δι' ὅλης γὰρ τῆς ἐπιστολῆς πρὸς αὐτοὺς μάχεται. <sup>20</sup> Ἀλλ' ὅπερ ἔφην, ἀπαύγασμα τῆς δόξης εἶρηκε τὸν Υἱόν· καὶ ὅτι καλῶς, ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος περὶ αὐτοῦ, Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. <sup>21</sup> Διὰ τοῦτο δὲ ἀπαύγασμα εἶπεν αὐτὸς, ἵνα δείξῃ ὅτι κακεὶ οὕτως εἴρηται· δηλὸν δὲ, ὡς φῶς ἐκ φωτός. <sup>22</sup> Οὐ τοῦτο δὲ μόνον δείκνυται, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐφώτισε τὰς ἡμετέρας ψυχάς. <sup>23</sup> Διὰ δὲ τοῦ ἀπαυγασματος τὸ ἴσον ἐσήμανε τῆς οὐσίας, καὶ τὴν πρὸς τὸν Πατέρα ἐγγύτητα. <sup>24</sup> Ἐννόησον τὴν λεπτότητα τῶν εἰρημένων· οὐσίαν μίαν ἔλαβε καὶ ὑπόστασιν εἰς δύο ὑποστάσεων παράστασιν· ὃ καὶ ἐπὶ τῆς γνώσεως τοῦ Πνεύματος ποιεῖ. <sup>25</sup> Ὡςπερ γὰρ μίαν εἶναι φησι τὴν γνώσιν τὴν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Πνεύματος, ὡς ὄντως μίαν, καὶ οὐδὲν πρὸς ἑαυτὴν διεστηκυῖαν· οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἐνός τινος ἐπελάβετο ῥήματος εἰς τὴν τῶν δύο ὑποστάσεων δήλωσιν. <sup>26</sup> Εἶτα ἐπήγαγεν, ὅτι Καὶ χαρακτήρ. <sup>27</sup> Ὁ γὰρ χαρακτήρ ἄλλος τίς ἐστι παρὰ τὸ πρωτότυπον· ἄλλος δὲ οὐ πάντη, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐνυπόστατον εἶναι· ἐπεὶ καὶ ἐνταῦθα ὁ χαρακτήρ τὸ ἀπαράλλακτον δηλοῖ οὗ ἐστι χαρακτήρ, τὸ ὅμοιον κατὰ πάντα. <sup>28</sup> Ὅταν οὖν καὶ μορφήν αὐτὸν καλῇ, καὶ χαρακτήρα, τί ἐροῦσιν; <sup>29</sup> Ἀλλὰ καὶ εἰκόνας εἴρηται εἰκὼν ὁ ἄνθρωπος, φησί. <sup>30</sup> Τί οὖν; οὕτως ὡς ὁ Υἱός; Οὐ, φησὶν, ἀλλ' ὅτι εἰκὼν οὐ δείκνυσι τὸ ὅμοιον. <sup>31</sup> Καίτοι γε καθ' ὃ εἴρηται ὁ ἄνθρωπος εἰκὼν, δείκνυσι τὸ ὅμοιον ὡς ἐν ἀνθρώπῳ. <sup>32</sup> Ὅπερ γὰρ ἐστὶν ὁ Θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ, τοῦτο ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὴν ἀρχὴν λέγω· καὶ ὥςπερ τῶν ἐπὶ γῆς πάντων οὗτος κρατεῖ, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς πάντων κρατεῖ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. <sup>33</sup> Ἄλλως δὲ, ὁ ἄνθρωπος οὐκ εἴρηται χαρακτήρ, οὐκ εἴρηται ἀπαύγασμα, οὐκ εἴρηται μορφή· ὅπερ τὴν οὐσίαν ἐμφαίνει, ἢ καὶ ὁμοιότητα τὴν κατ' οὐσίαν. <sup>34</sup> Ὡςπερ οὖν ἡ μορφή τοῦ δούλου οὐδὲν ἄλλο ἐμφαίνει ἢ ἄνθρωπον ἀπαράλλακτον· οὕτω καὶ ἡ μορφή τοῦ Θεοῦ οὐδὲν ἄλλο ἐμφαίνει ἢ Θεόν. <sup>35</sup> Ὅς ὢν ἀπαύγασμα, φησὶ, τῆς δόξης. <sup>36</sup> Ὅρα τὸν Παῦλον τί ποιεῖ. <sup>37</sup> Εἰπὼν· Ὅς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, ἐπήγαγε πάλιν· Ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης· ὀνόμασιν οἷσις κέχρηται, οὐδαμοῦ τῆς οὐσίας αὐτῆς ὄνομα εὐρών. <sup>38</sup> Οὔτε γὰρ ἡ μεγαλωσύνη, οὔτε ἡ δόξα τὸ ὄνομα παρίστησιν, ὃ βούλεται εἰπεῖν, ἀλλ' οὐκ ἔχει ὄνομα εὐρεῖν. <sup>39</sup> Τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὃ ἔλεγον ἐξ ἀρχῆς, ὅτι πολλάκις τινὰ νοοῦμεν, καὶ οὐ δυνάμεθα φράζειν· ἐπεὶ οὐδὲ τὸ, Θεός, ὄνομα οὐσίας ἐστίν, οὐδὲ ἔστιν ὅλως τῆς οὐσίας ἐκείνης ὄνομα εὐρεῖν. <sup>40</sup> Καὶ τί θαυμαστὸν εἰ ἐπὶ Θεοῦ, ὅπου γε οὐδὲ ἐπὶ ἀγγέλου εὐροι τις ἂν ὄνομα τῆς οὐσίας δηλωτικόν; <sup>41</sup> τάχα δὲ οὐδὲ ἐπὶ ψυχῆς· οὐ γὰρ μοι δοκεῖ τοῦτο τὸ ὄνομα παραστατικὸν εἶναι τῆς οὐσίας αὐτῆς, ἀλλὰ τοῦ ψύχειν. <sup>42</sup> Τὴν γὰρ αὐτὴν καὶ ψυχὴν, καὶ καρδίαν, καὶ νοῦν καλουμένην ἴδοι τις ἂν. <sup>42</sup> Καρδίαν γὰρ, φησὶ, καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός. <sup>43</sup> Οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ πνεῦμα πολλαχοῦ ἴδοι τις ἂν λεγομένην αὐτήν. <sup>44</sup> Φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. <sup>45</sup> Ὅρᾳς τί φησι;

### 2.3.3 γ'

<sup>1</sup> Πῶς οὖν, εἰπέ μοι, λέγεις, αἰρετικέ, διὰ τὸ λέγεσθαι παρὰ τῇ Γραφῇ· Εἶπεν ὁ Θεός, Γενηθήτω φῶς, ὅτι Πατὴρ ἐπέταξεν, ὁ δὲ Υἱὸς ἐπήκουσεν; <sup>2</sup> Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ ἐνταῦθα ῥήματι αὐτὸς ποιεῖ· Φέρων τε γὰρ, φησὶ, τὰ πάντα· τουτέστι, κυβερνῶν, τὰ διαπίπτοντα συγκρατῶν. <sup>3</sup> Τοῦ γὰρ ποιῆσαι τὸν κόσμον οὐχ ἥττον ἐστὶ τὸ συγκρατεῖν, ἀλλ', εἰ δεῖ τι καὶ θαυμαστὸν εἰπεῖν, καὶ μεῖζον. <sup>4</sup> Τὸ μὲν γὰρ ἐξ οὐκ ὄντων ἐστὶ τι παράγειν· τὸ δὲ, τὰ γεγονότα εἰς τὸ μὴ εἶναι μέλλοντα ἀναχωρεῖν, συνέχειν τε καὶ συνάπτειν πρὸς ἄλληλα διαστασιάζοντα, τοῦτό ἐστὶ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν, καὶ πολλῆς δυνάμεως τεκμήριον. <sup>5</sup> Εἶτα καὶ τὸ εὐκόλον δηλῶν εἶπε· Φέρων. <sup>6</sup> Οὐκ εἶπε· Κυβερνῶν, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἀπλῶς τῷ δακτύλῳ τι κινούντων, καὶ ποιούντων περιφέρεσθαι. <sup>7</sup> Ἐνταῦθα καὶ τὸν ὄγκον τῆς κτίσεως ἐδείξε μέγαν ὄντα, καὶ τὸ μέγα οὐδὲν αὐτῷ ὄν. <sup>8</sup> Εἶτα πάλιν τὸ ἀπονητὶ δείκνυσιν, εἰπὼν· Τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. <sup>9</sup> Καλῶς εἶπε· Τῷ ῥήματι· ἐπειδὴ γὰρ τὸ ῥῆμα παρ' ἡμῖν ψιλὸν εἶναι δοκεῖ, δείκνυσιν ὅτι οὐκ ἔστι ψιλὸν ἐπὶ Θεοῦ. <sup>10</sup> Ἀλλ' ὅτι μὲν τῷ ῥήματι φέρει, εἶπε, τὸ δὲ πῶς τῷ ῥήματι φέρει οὐκέτι προσέθηκεν· οὐδὲ γὰρ δυνατόν εἶδέναι. <sup>11</sup> Εἶτα

ἐπήγαγε περὶ τῆς μεγαλειότητος αὐτοῦ. <sup>12</sup> Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἰωάννης πεποίηκεν· εἰπὼν γὰρ ὅτι Θεὸς ἐστίν, ἐπήγαγε τῆς κτίσεως τὴν δημιουργίαν. <sup>13</sup> Ὅπερ γὰρ ἐκεῖνος ᾠκίζατο εἰπὼν· Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ, Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, τοῦτο καὶ οὗτος διὰ τοῦ ῥήματος καὶ τοῦ εἰπεῖν, Δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν, ἐνέφηνε· καὶ γὰρ καὶ δημιουργὸν, καὶ πρὸ πάντων ὄντα τῶν αἰώνων αὐτὸν δείκνυσι. <sup>14</sup> Τί οὖν, ὅταν περὶ τοῦ Πατρὸς μὲν λέγῃ ὁ Προφήτης, Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ· περὶ δὲ τοῦ Υἱοῦ, ὅτι πρὸ πάντων ἐστὶ τῶν αἰώνων, καὶ τῶν ἀπάντων Δημιουργός, τί ἂν εἴποιεν; <sup>15</sup> μᾶλλον δὲ ὅπερ περὶ τοῦ Πατρὸς ἐλέγετο· Ὁ ὑπάρχων πρὸ τῶν αἰώνων, τοῦτο καὶ περὶ τοῦ Υἱοῦ ἴδοι τις ἂν εἰρημένον; <sup>16</sup> Καὶ ὥσπερ ἐκεῖνός φησι· Ζωὴ ἦν, τὸ διακρατητικὸν τῆς κτίσεως δηλῶν, ὅτι πάντων αὐτός ἐστιν ἡ ζωὴ· οὕτω καὶ οὗτός φησι· Φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· οὐ καθάπερ Ἑλληνες, καὶ τῆς δημιουργίας αὐτῆς, τό γε εἰς αὐτοὺς ἦκον, ἀποστεροῦντες αὐτὸν καὶ τῆς προνοίας, μέχρι σελήνης συγκλείοντες αὐτοῦ τὴν δύναμιν. <sup>17</sup> Δι' ἑαυτοῦ γὰρ, φησὶ, καθαρισμόν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. <sup>18</sup> Εἰπὼν περὶ τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων καὶ μεγάλων, τῶν ἀνωτάτω, λέγει λοιπὸν καὶ περὶ τῆς εἰς ἀνθρώπους αὐτοῦ κηδεμονίας. <sup>19</sup> Μάλιστα μὲν γὰρ καὶ ἐκεῖνο καθολικὸν ἦν, τὸ, Φέρων τε τὰ πάντα· πλὴν ἀλλὰ τοῦτο πολλῷ μείζον. <sup>20</sup> Καὶ τοῦτο δὲ καθολικόν· τὸ γὰρ αὐτοῦ μέρος, πάντας ἔσωσεν· ἐπεὶ καὶ ὁ Ἰωάννης εἰπὼν· Ζωὴ ἦν, καὶ τὴν πρόνοιαν αὐτοῦ δηλώσας, πάλιν λέγει, ὅτι Καὶ φῶς, τὸ αὐτὸ τοῦτο δηλῶν. <sup>21</sup> Δι' ἑαυτοῦ, φησὶ, καθαρισμόν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς. <sup>22</sup> Δύο τίθησιν ἐνταῦθα τῆς κηδεμονίας αὐτοῦ τεκμήρια μέγιστα· τό τε καθαρίσαι τῶν ἁμαρτιῶν ἡμᾶς, καὶ τὸ δι' ἑαυτοῦ τοῦτο ποιῆσαι. <sup>22</sup> Καὶ πολλαχοῦ ὁρᾷς αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ σεμνυνόμενον, οὐ μόνον ἐπὶ τῇ καταλλαγῇ τῇ πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ διὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦτο γεγενῆσθαι· καὶ γὰρ οὕτω τὸ μέγα δῶρον μείζον γεγένηται τῷ διὰ τοῦ Υἱοῦ. <sup>23</sup> Εἰπὼν γάρ· Ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ, καὶ, Καθαρισμὸν δι' ἑαυτοῦ ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ ἀναμνήσας τοῦ σταυροῦ, ταχέως τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς ἀναλήψεως λόγον ἐπήγαγε. <sup>24</sup> Καὶ ὅρα τὴν σύνεσιν αὐτοῦ τὴν ἄφατον· οὐκ εἶπεν· Ἐκελεύσθη καθίσαι· ἀλλ', Ἐκάθισεν. <sup>25</sup> Εἴτα πάλιν, ἵνα μὴ νομίσης αὐτὸν ἐστάναι, ἐπάγει· Τίτι γὰρ τῶν ἀγγέλων εἶπέ ποτε, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου; <sup>26</sup> Ἐκάθισε, φησὶν, ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς. <sup>27</sup> Τί ἐστίν, Ἐν ὑψηλοῖς; εἰς τόπον περικλείει τὸν Θεόν; Ἀπαγε· οὐχ ἵνα τοῦτο ὑποπτεύσωμεν, οὕτως εἶρηκεν· ἀλλ' ὥσπερ εἰπὼν· Ἐν δεξιᾷ, οὐκ ἐσχημάτισεν αὐτὸν, ἀλλὰ τὸ ὁμότιμον ἔδειξε τὸ πρὸς τὸν Πατέρα· οὕτως εἰπὼν· Ἐν ὑψηλοῖς, οὐκ ἀπέκλεισεν αὐτὸν ἐκεῖ, ἀλλὰ πάντα ὑπερاناβεβηκότα· ὥσανεὶ ἔλεγεν, εἰς αὐτὸν ἔφθασε τὸν θρόνον τὸν πατρικόν. <sup>28</sup> Ὡσπερ οὖν ὁ Πατὴρ ἐν ὑψηλοῖς, οὕτω καὶ αὐτός· ἢ γὰρ συνεδρία οὐδὲν ἕτερον δείκνυσιν, ἢ τὸ ὁμότιμον. <sup>29</sup> Εἰ δὲ λέγουσιν, ὅτι εἶπε· Κάθου, ἐρώμεθα αὐτοῦς· Τί οὖν; ἐστὼτι εἶπεν; Ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοιεν δεῖξαι. <sup>30</sup> Ἄλλως δὲ οὐκ εἶπεν, ὅτι ἐκέλευσεν ἢ προσέταξεν, ἀλλ' ὅτι Εἶπε, Κάθου· καὶ τοῦτο δι' οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἵνα μὴ ἀναρχον αὐτὸν νομίσης καὶ ἀναίτιον. <sup>31</sup> Ὅτι γὰρ διὰ τοῦτο οὕτως εἶρηκε, δῆλον ἐκ τοῦ τόπου τῆς καθέδρας· εἰ γὰρ ἐλάττωσιν ἤθελε δηλῶσαι, οὐκ ἂν εἶπεν· Ἐκ δεξιῶν, ἀλλ', Ἐξ ἀριστερῶν.

<sup>32</sup> **Τοσοῦτῳ κρείττων γενόμενος, φησὶν, ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα.** <sup>33</sup> Τὸ, Γενόμενος, ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ, ἀποδειχθεὶς, ὡς ἂν εἴποι τις, ἐστίν. <sup>34</sup> Εἴτα καὶ διςχυρίζεται. Πόθεν; Ἀπὸ τοῦ ὀνόματος. <sup>35</sup> Ὅρᾷς ὅτι οἶδε τὸ, Υἱὸς, ὄνομα τὴν γνησιότητα δηλοῦν; <sup>36</sup> Καὶ μὴν, εἰ μὴ γνήσιον ἦν, οὐκ ἂν τοῦτο εἶπε. <sup>37</sup> Πῶς; Ὅτι δι' οὐδὲν ἕτερον γνήσιός ἐστιν, ἀλλ' ἢ τὸ ἐξ αὐτοῦ εἶναι. <sup>38</sup> Ἀπὸ τούτου τοίνυν ἰσχυρίζεται. <sup>39</sup> Εἰ δὲ χάριτί ἐστιν Υἱὸς, οὐ μόνον οὐ διαφορώτερος, ἀλλὰ καὶ ἐλάττων ἐστὶν ἀγγέλων· πῶς; Ὅτι καὶ ἄνθρωποι δίκαιοι ἐκλήθησαν υἱοὶ, καὶ τὸ υἱὸς ὄνομα, ἂν μὴ γνήσιος ᾖ, οὐκ ἰσχύει δεῖξαι τὸ διάφορον. <sup>41</sup> Καὶ δηλῶν ὅτι διαφορὰ τίς ἐστὶ κτισμάτων καὶ δημιουργοῦ, ἄκουσον τί φησι· Τίτι γὰρ εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων, Υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; <sup>42</sup> καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς Πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς Υἱόν; <sup>43</sup> Ταῦτα εἶρηται μὲν καὶ εἰς τὴν σάρκα· τὸ γὰρ, Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς Πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς Υἱόν, τῆς ἐνανθρωπήσεώς ἐστι παραστατικόν· τὸ δὲ, Υἱός μου εἶ σὺ, οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, ἢ ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἐστίν. <sup>44</sup> Ὡσπερ δὲ ὦν λέγεται ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος καιροῦ· οὗτος γὰρ μάλιστα ἀρμόζει αὐτῷ· οὕτω καὶ τὸ, Σήμερον, ἐνταῦθά μοι δοκεῖ εἰς τὴν σάρκα εἰρησθαι. <sup>45</sup> Ὅταν γὰρ αὐτῆς ἐπιλάβηται, πάντα λοιπὸν ἀδεῶς φθέγγεται. <sup>46</sup> Καὶ γὰρ ἡ σὰρξ κοινωνεῖ τῶν ὑψηλῶν, ὥσπεροῦν καὶ ἡ θεότης τῶν ταπεινῶν. <sup>47</sup> Ὁ Θεὸς γὰρ ἄνθρωπος γενέσθαι μὴ ἀπαξιώσας, καὶ τὸ πρᾶγμα μὴ παραιτησάμενος, πῶς ἂν τὰ ῥήματα παρητήσατο;

### 2.3.4 δ'

<sup>1</sup> Ταῦτ' οὖν εἰδότες, μηδὲν ἐπαισχνώμεθα, μὴ μέγα φρονῶμεν. <sup>2</sup> Εἰ γὰρ αὐτὸς Θεὸς ὢν καὶ Δεσπότης καὶ Θεοῦ Υἱὸς, οὐ παρητήσατο μορφὴν δούλου λαβεῖν· πολλῶ μᾶλλον ἡμᾶς ἅπαντα δεῖ ποιεῖν, κἂν ταπεινὰ ᾦ. <sup>3</sup> Πόθεν γὰρ, εἰπέ μοι, ἄνθρωπε, μέγα φρονεῖς; ἀπὸ τῶν βιωτικῶν; ἀλλὰ ταῦτα πρὶν ἢ φανῆναι παρατρέχει. <sup>4</sup> Ἀλλ' ἀπὸ τῶν πνευματικῶν; ἀλλ' ἐν καὶ τοῦτό ἐστι κατόρθωμα πνευματικόν, τὸ μὴ μέγα φρονεῖν. <sup>5</sup> Διὰ τί τοῖνυν μέγα φρονεῖς; ὅτι κατορθοῖς; Ἄκουσον τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Ὅταν ποιήσητε πάντα, λέγετε ὅτι Ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν· ἃ γὰρ ὠφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν. <sup>6</sup> Ἀλλὰ διὰ τὸν πλοῦτον μέγα φρονεῖς; διὰ τί, εἰπέ μοι; οὐκ ἤκουσας ὅτι γυμνοὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὸν βίον, γυμνοὶ καὶ ἀπελευσόμεθα; <sup>7</sup> μᾶλλον δὲ, οὐχ ὁρᾷς τοὺς πρὸ σοῦ ἐρήμους καὶ γυμνοὺς ἀπελθόντας; <sup>8</sup> Τίς τὰ ἀλλότρια ἔχων μέγα φρονεῖ; Οἱ γὰρ βουλούμενοι αὐτοῖς χρῆσθαι εἰς οἰκείαν μόνην ἀπόλαυσιν, ἀφαιροῦνται αὐτὰ καὶ ἄκοντες, καὶ πρὸ μὲν τῆς τελευτῆς πολλάκις, ἐν δὲ τῇ τελευτῇ πάντως. <sup>9</sup> Ἀλλ' ἡμεῖς ζῶντες αὐτοῖς, φησὶν, ὡς βουλόμεθα, χρώμεθα. <sup>10</sup> Μάλιστα μὲν οὐδένα ἂν τις ἴδοι ταχέως, ὡς βούλεται, τοῖς οὖσι χρώμενον· εἰ δὲ τις καὶ χρῶτο ὡς βούλεται, οὐδὲ τοῦτο μέγα· βραχὺς γὰρ ὁ παρὼν καιρὸς πρὸς τοὺς αἰῶνας τοὺς ἀτελευτήτους. <sup>11</sup> Μέγα φρονεῖς, ἄνθρωπε, ὅτι πλουτεῖς; τίνας ἔνεκεν; τοῦτο γὰρ καὶ λησταῖς παραγίνεται καὶ κλέπταις καὶ ἀνδροφόνους καὶ μαλακοῖς καὶ πόρνοις καὶ πᾶσι τοῖς πονηροῖς. <sup>12</sup> Διὰ τί οὖν μέγα φρονεῖς; Εἰ μὲν γὰρ εἰς δέον αὐτῷ κέχρησαι, οὐκ ὀφείλεις μέγα φρονεῖν, ἵνα μὴ λυμήνη τὴν ἐντολήν· εἰ δὲ οὐκ εἰς δέον, ταύτη μάλιστα συστέλλεσθαι δεῖ, ὅτι δοῦλος γέγονας τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων καὶ κρατῇ ὑπ' αὐτῶν. <sup>13</sup> Εἰπέ γάρ μοι, εἰ τις πυρέττων ὕδωρ ἐκπίοι πολὺν, τὸ πρὸς βραχὺ μὲν σβεννύον τὴν δίψαν, ὕστερον δὲ ἀνάπτον τὴν φλόγα, μέγα ὀφείλει φρονεῖν; <sup>14</sup> Τί δὲ, εἰ τις πλείονα φροντίζει εἰκῇ, διὰ τοῦτο ὀφείλει μέγα φρονεῖν; <sup>15</sup> Διὰ τί, εἰπέ μοι; ἐπειδὴ πολλοὺς ἔχεις δεσπότας; ἐπειδὴ μυρίας μερίμνας; ἐπειδὴ κολακεύουσί σε πολλοί; Ἀλλὰ τοῦτο δουλεύειν ἐστί. <sup>16</sup> Καὶ ἵνα μάθῃς ὅτι δουλεύεις αὐτοῖς, ἄκουε σαφῶς· τὰ ἄλλα τῶν παθῶν τῶν ἐν ἡμῖν ἔστιν ὅπου χρήσιμά ἐστιν, οἷον ἡ ὀργὴ πολλαχοῦ χρήσιμη· θυμὸς γὰρ, φησὶν, ἄδικος οὐκ ἀθωωθήσεται· ὥστε ἔστι καὶ δικαίως θυμωθῆναι. <sup>17</sup> Καὶ πάλιν, Ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῇ, ἐνοχος ἔσται τῇ γενένῃ. <sup>18</sup> Πάλιν ὁ ζῆλος καλὸν καὶ ἡ ἐπιθυμία, ἡ μὲν, ὅταν εἰς παιδοποιίαν γίνηται, ὁ δὲ, ὅταν πρὸς τὰ καλὰ τὴν μίμησιν ἔχῃ. <sup>19</sup> Ὅσπερ καὶ Παῦλος λέγει· Καλὸν δὲ τὸ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε· καὶ πάλιν, Ζηλοῦτε τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. <sup>20</sup> Ὅστε ἀμφοτέρω χρήσιμα. Ἡ μέντοι ἀπόνοια οὐδαμοῦ καλὸν, ἀλλὰ πανταχοῦ ἄχρηστον καὶ βλαβερόν. <sup>21</sup> Πλὴν εἰ δεῖ μέγα φρονεῖν, ἐπὶ πενία, οὐκ ἐπὶ πλούτῳ δεῖ. <sup>22</sup> Διὰ τί; Ὅτι ὁ ἐν ὀλίγοις ζῆν δυνάμενος, τοῦ μὴ δυναμένου πολλῶ μείζων καὶ κρείττων ἐστίν.

<sup>23</sup> Εἰπέ γάρ μοι, εἰ κληθέντων εἰς βασιλικὴν πόλιν τινῶν, οἱ μὲν αὐτῶν μήτε ὑποζυγίων δέοιντο, μήτε οἰκετῶν, μήτε σκιαδίων, μήτε καταγωγίων, μήτε ὑποδημάτων, μήτε σκευῶν, ἀλλ' ἀπόχρη αὐτοῖς ἄρτον μόνον ἔχειν, καὶ ὕδωρ ἐκ τῶν πηγῶν λαμβάνειν· ἐκεῖνοι δὲ λέγοιεν, ὅτι Ἐὰν μὴ καὶ ὀχήματα δῶτε καὶ στρωμνὴν ἀπαλὴν, οὐ δυνάμεθα παραγενέσθαι, ἐὰν μὴ καὶ πολλοὺς ἔχωμεν τοὺς ἀκολουθοῦντας, ἐὰν μὴ συνεχῶς ἐξῇ διαναπαύεσθαι, οὐ δυνάμεθα, ἐὰν μὴ ὑποζυγίοις χρώμεθα, καὶ μικρὸν ὁδεύωμεν τῆς ἡμέρας μέρος· δεῖ δὲ ἡμῖν καὶ ἐτέρων πλειόνων· τίνας ἂν θαυμάσαιμεν; ἐκείνους, ἢ τούτους; <sup>24</sup> Δῆλον ὅτι τούτους τοὺς οὐδενὸς δεομένου. <sup>25</sup> Οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα, οἱ μὲν πρὸς τὴν ὁδὸν τοῦ βίου τούτου πολλῶν δέονται, οἱ δὲ οὐδενός. <sup>26</sup> Ὅστε τοὺς ἐπὶ πενία μᾶλλον ἐχρῆν μέγα φρονεῖν, εἴ γε καὶ ἐχρῆν. <sup>27</sup> Ἀλλ' εὐκαταφρόνητός ἐστιν ὁ πένης, φησὶν. <sup>28</sup> Οὐκ ἐκεῖνος, ἀλλ' οἱ τούτου καταφρονοῦντες. <sup>29</sup> Διὰ τί γὰρ ἐγὼ μὴ καταφρονῶ τῶν οὐκ εἰδόντων θαυμάζειν ἃ χρή; <sup>30</sup> Ἀλλ' ἂν μὲν ζωγράφος ᾦ τις, πάντων καταγελάσεται τῶν σκωπτόντων αὐτὸν, ἕως ἂν ὧσιν ἀμαθεῖς, καὶ οὔτε πρὸς τὰ παρ' ἐκείνων λεγόμενα ἐπιστρέφεται, ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ ἀρκεῖται μαρτυρίᾳ· ἡμεῖς δὲ τῆς τῶν πολλῶν δόξης ἐξαρτήσομεν ἑαυτούς· καὶ ποῦ ταῦτα συγγνώμης ἄξια;

<sup>31</sup> Διὰ τοῦτό ἐσμεν ἄξιοι καταφρονεῖσθαι, ὅταν τῶν καταφρονούντων ἡμῶν διὰ τὴν πενίαν μὴ καταφρονῶμεν, μηδὲ ταλανίζωμεν αὐτούς. <sup>32</sup> Καὶ παρήμι ὅσα μὲν ἀμαρτήματα ἀπὸ τοῦ πλούτου τίκτεται, ὅσα δὲ ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς πενίας· μᾶλλον δὲ οὐδὲ πλοῦτος, οὐδὲ πενία καθ' ἑαυτὸ καλόν, ἀλλὰ παρὰ τοὺς χρωμένους τούτῳ γίνεται. <sup>33</sup> Ὁ Χριστιανὸς δόκιμος ἐν πενία μᾶλλον διαφαίνεται, ἢ ἐν τῷ πλούτῳ. <sup>34</sup> Πῶς; Ἐν πενία μὲν γὰρ ὢν ἀτυφότερος ἔσται, σωφρονέστερος, σεμνότερος, ἐπιεικέστερος, συνετώτερος· ἐν τῷ πλούτῳ δὲ μένων, πολλὰ πρὸς ταῦτα ἔχει τὰ κωλύματα. <sup>35</sup> Ἰδωμεν οὖν τίνα ἐστὶν ἃ ὁ πλούσιος ἐργάζεται, μᾶλλον δὲ ὁ κακῶς τῷ πλούτῳ κεχρημένος. <sup>36</sup> Ἐκεῖνος ἀρπάζει, πλεονεκτεῖ, βιάζεται. <sup>37</sup> Τί δαί; τοὺς ἔρωτας τοὺς ἀτόπους, τὰς ἀθεμίτους μίξεις, τὰς γοητείας, τὰς φαρμακείας, τὰ ἄλλα πάντα δεινὰ οὐκ ἀπὸ τοῦ πλούτου εὐρήσεις τικτόμενα; <sup>38</sup> Ὅρας ὅτι ἐν πενία μᾶλλον ἀκοπώτερόν ἐστιν, ἢ ἐν πλούτῳ τὴν ἀρετὴν

μετιέναι; <sup>42</sup> Μὴ γάρ μοι, ἐπειδὴ δίκην οὐ διδόασιν ἐνταῦθα οἱ πλούσιοι, νομίσης αὐτοὺς μὴδὲ ἀμαρτάνειν· ὥς εἴ γε ἦν εὐκόλον πλούσιον δίκην δίδοναι, ἐκ τούτων ἂν εὗρες ἐμπεπλησμένα τὰ δεσμοτήρια· ἀλλὰ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο ἔχει κακὸν ὁ πλοῦτος, ὅτι ἐν πονηρίᾳ ἀτιμωρητὴ πλημμελῶν ὁ τοῦτον κεκτημένος, οὐδέποτε στήσεται τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ λήψεται τραύματα ἄνευ φαρμάκων, καὶ χαλινὸν οὐδεὶς ἐπιθήσει αὐτῷ. <sup>43</sup> Εἰ δὲ βούλοιτό τις, καὶ πρὸς ἡδονὴν εὐρήσει τὴν πενίαν πλείους παρέχουσιν ἡμῖν τὰς ἀφορμὰς. <sup>44</sup> Πῶς; Ὅτι φροντίζων ἀπήλλακται, μίσους, μάχης, φιλονεικίας, ἔριδος, μυρίων δεινῶν. <sup>45</sup> Μὴ τοίνυν διώκωμεν τὸ πλουτεῖν, μὴδὲ τούτους ζηλώσωμεν ἀεὶ τοὺς πολλὰ κεκτημένους· ἀλλ' οἱ μὲν ἔχοντες, εἰς δέον τῷ πλούτῳ χρώμεθα· οἱ δὲ μὴ ἔχοντες, μὴ ἀλγῶμεν διὰ τοῦτο, ἀλλ' εὐχαριστῶμεν ὑπὲρ πάντων τῷ Θεῷ, ὅτι ἡμᾶς ἐν ὀλίγῳ πόνῳ τὸν αὐτὸν τοῖς πλουσίοις, ἢ καὶ μείζονα, ἂν θέλωμεν, παρασκευάζει μισθὸν λαβεῖν, καὶ ἐξ ὀλίγων μεγάλα κερδανοῦμεν. <sup>46</sup> Ἐπεὶ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα προσενέγκας ἐθαυμάσθη καὶ ἐτιμήθη ὁμοίως τῷ τὰ πέντε προσενεγκόντι. <sup>47</sup> Τί δήποτε; Ὅτι εἰ καὶ δύο ἐπιστεύθη τάλαντα, ἀλλὰ τὰ παρ' ἑαυτοῦ πάντα ἐπλήρωσε, καὶ τὰ ἐμπιστευθέντα διπλᾶ εἰσήνεγκε. <sup>48</sup> Τί τοίνυν σπεύδομεν πιστευθῆναι πολλὰ, ὅταν ἐξῇ δι' ὀλίγων τὰ αὐτὰ καρπώσασθαι, ἢ καὶ πλείονα; <sup>49</sup> ὅταν ὁ μὲν πόνος ἐλάττων ᾖ, ὁ δὲ μισθὸς πολλῶν πλείων; <sup>50</sup> Εὐκολώτερον γὰρ πένης ἐκστήσεται τῶν αὐτοῦ, ἢ πλούσιος πολλὰ καὶ μεγάλα κεκτημένος. <sup>51</sup> Ἡ οὐκ ἴστε, ὅτι ὅσῳ ἂν πλείονά τις περιβάλλεται, τοσούτῳ πλειόνων ἐρᾷ; <sup>52</sup> Ἴν' οὖν μὴ τοῦτο πάθωμεν, μὴ ζητῶμεν τὸν πλοῦτον, μὴδὲ δυσανασχέτως ἔχωμεν πρὸς τὴν πενίαν, μὴδὲ σπεύδωμεν πλουτεῖν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἔχοντες οὕτως αὐτῷ χρώμεθα, ὥς ὁ Παῦλος ἐκέλευσεν· Οἱ ἔχοντες, φησὶν, ὥς μὴ ἔχοντες, καὶ οἱ χρώμενοι τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὥς μὴ καταχρώμενοι· ἵνα τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ.

## 2.4 ΟΜΙΛΙΑ Γ΄.

**Ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ· Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει· Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα· πρὸς δὲ τὸν Υἱόν· Ὁ θρόνος σου ὁ Θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.**

### 2.4.1 α΄

<sup>1</sup> Ὁ μὲν Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ τὴν ἔνσαρκον ἔξοδον καλεῖ· οἷον ὡς ὅταν λέγῃ· Ἐξῆλθεν ὁ σπεῖρων τοῦ σπεῖραι· καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἐκ τοῦ Πατρός μου ἐξῆλθον, καὶ ἤκω· καὶ πολλαχοῦ τοῦτο ἴδοι τις ἂν. <sup>2</sup> Ὁ δὲ Παῦλος εἰσοδὸν αὐτὴν καλεῖ λέγων· Ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην· εἰσαγωγὴν ταύτην λέγων τὴν τῆς σαρκὸς ἀνάληψιν. <sup>3</sup> Τί δήποτε δὲ περὶ αὐτοῦ διαφόρως τῷ λόγῳ κέχρηται, καὶ κατὰ τί οὕτως εἴρηται; <sup>4</sup> Δῆλόν ἐστι καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν σημαινομένων. <sup>5</sup> Ὁ μὲν γὰρ Χριστὸς ἔξοδον τὴν ἑαυτοῦ παρουσίαν εἰκότως καλεῖ· ἔξω γὰρ ἦμεν τοῦ Θεοῦ. <sup>7</sup> Καὶ καθάπερ ἐν τοῖς βασιλείοις οἱ δεσμῶται καὶ προσκεκρουκότες τῷ βασιλεῖ, ἔξω ἐστήκασιν· ὁ δὲ βουλούμενος αὐτοὺς καταλλάξαι, οὐκ ἔνδον τούτους εἰσάγων, ἀλλ' αὐτὸς ἐξῶν ἔξω τούτοις διαλέγεται, ἕως ἂν αὐτοὺς καταστήσας ἀξίους τῆς ὄψεως τοῦ βασιλέως εἰσαγάγῃ· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησεν. <sup>8</sup> Ἐξελθὼν γὰρ πρὸς ἡμᾶς, τουτέστι, σάρκα ἀναλαβὼν, καὶ διαλεχθεὶς τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως, οὕτως ἡμᾶς εἰσήγαγε, καὶ καθάρισας τῶν ἀμαρτημάτων, καὶ καταλλάξας. <sup>8</sup> Διὰ τοῦτο ἔξοδον αὐτὴν καλεῖ. <sup>9</sup> Ὁ δὲ Παῦλος εἰσοδὸν αὐτὴν ὀνομάζει, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν κληρονομούντων, καὶ νομὴν παραλαμβανόντων καὶ κτῆσιν τινα· τὸ γὰρ εἰπεῖν, Ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, τοῦτό ἐστι δηλοῦντος, ὅταν ἐγχειρίσῃ αὐτῷ τὴν οἰκουμένην· τότε γὰρ αὐτὴν ἐκτήσατο πᾶσαν, ὅτε καὶ ἐγνώσθη. <sup>10</sup> Οὐ περὶ τοῦ Θεοῦ δὲ Λόγου φησὶ ταῦτα, ἀλλὰ περὶ τοῦ κατὰ σάρκα Χριστοῦ· εἰκότως. <sup>11</sup> Εἰ γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, κατὰ τὸν Ἰωάννην, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, πῶς ἐτέρως ἂν εἰσῆχθη, ἀλλ' ἢ ἐν σαρκί; Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ, φησὶ, πάντες ἄγγελοι Θεοῦ. <sup>12</sup> Ἐπειδὴν μέγα τι καὶ ὑψηλὸν λέγειν μέλλῃ, προκατασκευάζει αὐτὸ καὶ ποιεῖ εὐπαράδεκτον τῷ τὸν Πατέρα ποιῆσαι εἰσαγαγόντα τὸν Υἱόν. <sup>13</sup> Σκόπει δέ· εἶπεν ἀνωτέρω, ὅτι οὐ διὰ προφητῶν ἐλάλησεν ἡμῖν, ἀλλὰ διὰ τοῦ Υἱοῦ· ἔδειξεν ὅτι κρείττων ἀγγέλων ὁ Υἱὸς, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος δὲ τοῦτο κατασκευάσας, καὶ ἀπὸ τοῦ τὸν Πατέρα ποιῆσαι εἰσαγαγόντα τὸν Υἱόν. <sup>14</sup> Ἐνταῦθα δὲ λοιπὸν καὶ ἀφ' ἐτέρου κατασκευάζει. <sup>15</sup> Ποίου δὴ τούτου; Ἀπὸ τῆς προσκυνήσεως τοῦτο δὲ καὶ ὅσῳ κρείττων ἐστὶ δείκνυσιν· ὅσῳ γὰρ Δεσπότης δούλου. <sup>16</sup> Διὸ καὶ ὥς ἂν εἴ τις εἰσαγαγὼν τινα εἰς οἰκίαν βασιλέως, τοὺς προεστῶτας αὐτῆς εὐθέως κελεύει προσκυνεῖν αὐτῷ· οὕτω καὶ αὐτὸς ποιεῖ, περὶ τοῦ κατὰ σάρκα λέγων τὴν



ἐν κόσμῳ εἰσαγωγὴν, καὶ τὸ, Προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ, διὰ τοῦτο ἐπάγων. <sup>17</sup> Ἄρα οὖν ἄγγελοι μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ ἄλλαι δυνάμεις; <sup>18</sup> Ἀπαγε· ἄκουσον γὰρ τῶν ἐξῆς· Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ φησιν, Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα· πρὸς δὲ τὸν Υἱόν, Ὁ θρόνος σου ὁ Θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. <sup>19</sup> Ἴδου ἡ μεγίστη διαφορά· ὅτι οἱ μὲν κτιστοί, ὁ δὲ ἄκτιστος. <sup>20</sup> Καὶ διὰ τί πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ φησιν, Ὁ ποιῶν· πρὸς δὲ τὸν Υἱόν διὰ τί οὐκ εἶπεν, ὁ ποιῶν; <sup>20</sup> καίτοι ἐνῆν τὴν διαφορὰν οὕτως εἰπεῖν· πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ λέγει, Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα· πρὸς δὲ τὸν Υἱόν, Κύριος ἔκτισέ με· καὶ πάλιν, Κύριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν ὁ Θεὸς ἐποίησεν. <sup>21</sup> Ἀλλ' οὔτε ἐκεῖνο περὶ τοῦ Χριστοῦ Κυρίου Υἱοῦ εἴρηται, οὔτε τοῦτο περὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἀλλὰ περὶ τοῦ κατὰ σάρκα. <sup>22</sup> Ἐνθα γὰρ τὴν ἀληθῆ διαφορὰν ἠβούλετο δηλοῦν, οὐκέτι ἀγγέλους περιέλαβε μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν ἄνω δύναμιν τὴν λειτουργικὴν. <sup>23</sup> Ὅρᾳς πῶς διαιρεῖ καὶ μεθ' ὅσης τῆς σαφηνείας κτίσματα καὶ κτιστὴν, λειτουργοὺς καὶ δεσπότην, καὶ κληρονόμον καὶ γνήσιον Υἱόν καὶ δούλους; <sup>24</sup> Πρὸς δὲ τὸν Υἱόν φησιν· Ὁ θρόνος σου ὁ Θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. <sup>25</sup> Ἴδου βασιλείας σύμβολον. <sup>26</sup> Ῥάβδος εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου. <sup>27</sup> Ἴδου πάλιν καὶ ἄλλο βασιλείας σύμβολον. <sup>28</sup> Εἶτα πάλιν εἰς τὸ κατὰ σάρκα· Ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου. <sup>28</sup> Τί ἐστι, Θεός σου; Ἐπειδὴ γὰρ μέγα ἐφθέγγατο, πάλιν αὐτὸ παραμυθεῖται. <sup>29</sup> Ἐνταῦθα καὶ Ἰουδαίους, καὶ τοὺς Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, καὶ Ἀρειανούς, καὶ Μάρκελλον καὶ Σαβέλλιον ἔβαλε καὶ Μαρκίωνα. <sup>30</sup> Πῶς; Ἰουδαίους μὲν, δύο τὸν αὐτὸν δεικνύς, καὶ Θεὸν, καὶ ἄνθρωπον· τοὺς δὲ ἄλλους, τοὺς Παύλου λέγω τοῦ Σαμοσατέως, τῷ περὶ τῆς αἰωνίου ὑπάρξεως ταῦτα διαλέγεσθαι, καὶ τῆς ἀκτίστου οὐσίας· πρὸς γὰρ ἀντιδιαστολὴν τοῦ, Ἐποίησε, τὸ, Ὁ θρόνος σου ὁ Θεός εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, τέθεικε. <sup>31</sup> Πρὸς τε Ἀρειανούς τοῦτό τε αὐτὸ πάλιν, καὶ ὅτι οὐ δούλος· εἰ δὲ κτίσμα, δούλος. <sup>32</sup> Πρὸς δὲ Μάρκελλον καὶ τοὺς ἄλλους, ὅτι δύο ἐστὶ ταῦτα πρόσωπα διηρημένα κατὰ τὴν ὑπόστασιν· πρὸς δὲ Μαρκιωνιστάς, ὅτι ἡ θεότης οὐ χρίεται, ἀλλ' ἡ ἀνθρωπότης. <sup>33</sup> Εἶτα, Παρὰ τοὺς μετόχους σου, φησί. <sup>34</sup> Τίνες δὲ εἰσιν οἱ μέτοχοι, ἀλλ' ἢ οἱ ἄνθρωποι; Τουτέστι, τὸ Πνεῦμα οὐκ ἐκ μέτρου ἔλαβεν ὁ Χριστός.

## 2.4.2 β'

<sup>1</sup> Ὅρᾳς πῶς συνάπτει ἀεὶ τῷ περὶ τῆς ἀκτίστου φύσεως καὶ τὸν περὶ τῆς οἰκονομίας λόγον; [00808] Τί τούτου σαφέστερον; [00809] Εἶδες πῶς οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ, κτίσμα καὶ γέννημα; [00810] οὐ γὰρ ἂν διεῖλε, καὶ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ, Ἐποίησεν, ἐπήγαγε τὸ, Πρὸς δὲ τὸν Υἱόν εἶπεν· [00811] Ὁ θρόνος σου ὁ Θεός εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· [00812] οὐδ' ἂν διαφορώτερον ὄνομα ἐκάλει τὸ Υἱὸς ὄνομα, εἰ τοῦ αὐτοῦ ἦν σημεῖον. [00813] Ποῖον γὰρ τὸ διάφορον; [00814] εἰ γὰρ τὸ κτίσμα καὶ γέννημα ταῦτόν, ἐκεῖνοι δὲ ἐποiehθησαν, τί τὸ διαφορώτερον; [00815] Ἴδου πάλιν τὸ, ὁ Θεός, μετὰ τοῦ ἄρθρου. [00816] Καὶ πάλιν φησί· [00817] Κατ' ἀρχὰς σὺ, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί. [00818] Αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· [00819] καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτοὺς, καὶ ἀλλαγῇσονται· [00820] σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν. [00821] Ἵνα μὴ ἀκούσας· [00822] Ὅταν δὲ εἰσαγάγῃ τὸν Πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, ὡς δῶρον νομίσης εἶναι ὕστερον αὐτῷ προσδοθὲν, τοῦτο καὶ ἄνω προδιωρθώσατο, καὶ πάλιν ἐπιδιορθοῦται λέγων· [00823] Κατ' ἀρχὰς· [00824] οὐχὶ νῦν, ἀλλ' ἄνωθεν. [00825] Ἴδου πάλιν καὶ τὸν Σαμοσατέα Παῦλον καιρίᾳ πλήττει πληγῇ καὶ Ἀρειον, ὃ περὶ τοῦ Πατρὸς ἐστὶ, ταῦτα ἀρμόσας τῷ Υἱῷ. [00826] Μετὰ δὲ τούτου καὶ τι ἄλλο πάρεργον ἠνίκατο, καὶ μεῖζον τούτου· [00827] καὶ γὰρ τὴν μετασχημάτισιν τοῦ κόσμου παρεδήλωσε λέγων· [00828] Ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτοὺς, καὶ ἀλλαγῇσονται. [00829] Ὁ καὶ [00830] ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους φησὶν, ὅτι μετασχηματίζει τὸν κόσμον. [00831] Καὶ τὸ εὐκόλον δηλῶν, ἐπήγαγεν· [00832] Ἐλίξεις. [00833] Ὡσπερ γὰρ ἂν εἴ τις περιβόλαιον ἐλίξη, οὕτως αὐτὸς τὸν κόσμον καὶ ἐλίξει καὶ ἀλλάξει. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 24/450 [00834] Εἰ δὲ τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ τὸ κρεῖττον μετασχημάτισιν καὶ δημιουργίαν οὕτως εὐκόλως ἐργάζεται, ἐπὶ τῆς ἐλάττονος δημιουργίας ἐτέρου ἐδεῖτο; [00835] Μέχρι τίνος οὐκ αἰσχύνεσθε; [00836] Ἄμα δὲ καὶ παραμυθία μεγίστη τοῦτό ἐστι, τὸ γνῶναι ὅτι οὐκ ἔσται οὕτω τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ πάντα μεταβολὴν λήψεται, καὶ πάντα ἐναλλαγῇσεται, αὐτὸς δὲ μένει διαπαντὸς ζῶν, καὶ ἀπείρως ζῶν· [00837] Καὶ τὰ ἔτη σου, φησὶν, οὐκ ἐκλείψουσιν. [00838] Τίνι δὲ τῶν ἀγγέλων εἰρηκέποτε· [00839] Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; [00840] Ἴδου πάλιν αὐτοὺς παραθαρρύνει, εἰ γε μέλλοιεν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἡττηθῆσθαι, καὶ ἐχθροὶ αὐτῶν οἱ αὐτοὶ εἰσιν, οἱ καὶ τοῦ Χριστοῦ. [00841]

Τοῦτο πάλιν βασιλείας, τοῦτο ὁμοτιμίας, τοῦτο τιμῆς, οὐκ ἀδυναμίας, τὸ τὸν Πατέρα ὀργίζεσθαι ὑπὲρ τῶν εἰς τὸν Υἱὸν γεγεννημένων· [00842] τοῦτο πολλῆς ἀγάπης δεῖγμα καὶ γνησιό [63.30] τητος τῆς ὡς ἀπὸ πατρὸς πρὸς υἱόν. [00843] Ὁ γὰρ ὀργιζόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ, πῶς ἀλλότριος αὐτοῦ ἐστίν; [00844] Ἔως ἂν θῶ τοὺς ἐχθροὺς σου. [00845] Ὅπερ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ψαλμῷ φησιν· [00846] Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐκγελάσεται αὐτοὺς, καὶ ὁ Κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς. [00847] Τότε λαλήσει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ ταραῖξει αὐτούς. [00848] Καὶ πάλιν αὐτός φησι· [00849] Τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ’ αὐτοὺς, ἀγάγετε ὧδε ἐνώπιόν μου, καὶ κατασφάζατε αὐτούς. [00850] Ὅτι γὰρ αὐτοῦ ἐστὶ τὰ ῥήματα, ἄκουσον τί φησι καὶ ἐτέρωθι· [00851] Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, καὶ οὐκ ἠθέλησατε; [00852] Ἴδου ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. [00853] Καὶ πάλιν, Ἀρθήσεται ἀφ’ ὑμῶν ἡ βασιλεία, καὶ δοθήσεται ἔθναι ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς· [00854] καὶ πάλιν, Ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον, συνθλασθήσεται· [00855] ἐφ’ ὃν δ’ ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν. [00856] Ἄλλως δέ, ὁ μέλλων ἐκεῖ κρίνειν αὐτούς, πολλῷ μᾶλλον αὐτοὺς δίκην ἐνταῦθα τῆς εἰς αὐτὸν παροινίας ἀπήτησεν. [00857] Ὡστε τιμῆς μόνῃς ἐστὶ τῆς εἰς τὸν Υἱὸν, τὸ, Ἔως ἂν [00858] θῶ τοὺς ἐχθροὺς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; [00860] Τί θαυμαστόν, φησὶν, εἰ τῷ Υἱῷ λειτουργοῦσιν, ὅταν καὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν λειτουργῶσιν; [00861] Ὅρα πῶς ἐπαίρει αὐτῶν τὰ φρονήματα, καὶ πολλὴν δείκνυσι τοῦ Θεοῦ τὴν εἰς ἡμᾶς τιμὴν, εἴπερ ἀγγέλους τοὺς ὑπὲρ ἡμᾶς ταύτην ἔταξεν ἔχειν διακονίαν, τὴν ὑπὲρ ἡμῶν. [00862] Ὡς ἂν εἴποι τις, Εἰς τοῦτο κέχρηται αὐτοῖς, φησὶ, τοῦτο ἀγγέλων λειτουργία, τὸ διακονεῖν τῷ Θεῷ εἰς σωτηρίαν ἡμετέραν. [00863] Ὡστε ἀγγελικὸν ἔργον τοῦτό ἐστι, τὸ πάντα ποιεῖν εἰς σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν· [00864] μᾶλλον δὲ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ τὸ ἔργον ἐστίν· [00865] αὐτὸς μὲν γὰρ ὡς Δεσπότης σώζει, οὗτοι δὲ ὡς δοῦλοι. [00866] Καὶ ἡμεῖς εἰ καὶ δοῦλοι, ἀλλὰ σύνδουλοι ἀγγέλων. [00867] Τί κεχίνατε πρὸς τοὺς ἀγγέλους, φησὶ; [00868] Δοῦλοί εἰσι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ πολλαχοῦ δι’ ἡμᾶς πέμπονται, καὶ πρὸς σωτηρίαν τὴν ἡμετέραν λειτουργοῦσιν· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 25/450 [00869] ὥστε ὁμόδουλοι ἡμῶν εἰσιν. [00870] Ἐννοήσατε πῶς οὐ πολλὴν δίδωσι τοῖς κτίσμασι διαφορὰν· [00871] καίτοι πολὺ τὸ μέσον ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων· [00872] ἀλλ’ ὅμως πλησίον ἡμῶν αὐτοὺς κατάγει, μονονουχὶ λέγων· [00873] Ἡμῖν κάμνουσι, δι’ ἡμᾶς περιτρέχουσιν, ἡμῖν, ὡς ἂν εἴποι τις, ὑπηρετοῦσιν. [00874] Αὕτη ἐστὶν ἡ διακονία αὐτῶν, τὸ δι’ ἡμᾶς πανταχοῦ πέμπεσθαι.

### 2.4.3 γ’

Καὶ τούτων τῶν ὑποδειγμάτων μεστὴ μὲν ἡ Παλαιά, μεστὴ δὲ καὶ ἡ Καινὴ. [00877] Ὅταν γὰρ ἄγγελοι ποιμένας εὐαγγελίζωνται, ὅταν τὴν Μαριάμ, ὅταν τὸν Ἰωσήφ, ὅταν ἐπὶ τοῦ μνήματος καθεζῶνται, ὅταν πέμπωνται εἰπεῖν τοῖς μαθηταῖς· [00878] Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; [00879] ὅταν Πέτρον ἀπολύωσι τοῦ δεσμωτηρίου, ὅταν Φίλιππῳ διαλέγωνται, πῶς ἡμῖν οὐχ ὑπουργοῦσιν; [00880] Ἐννόησον τοίνυν τὴν τιμὴν, ὅση τυγχάνει, ὅταν ὡς πρὸς φίλους πέμπῃ διακόνους τοὺς ἀγγέλους ὁ Θεὸς, ὅταν Κορνηλίῳ ἄγγελος φαίνεται, ὅταν πάντας τοὺς ἀποστόλους ἀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου ἄγγελος ἐκβάλλῃ, καὶ λέγῃ· [00881] Πορευθέντες στήτε, καὶ λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. [00882] Τί τὰ ἄλλα λέγω; [00883] καὶ αὐτῷ Παύλῳ ἄγγελος φαίνεται. [00884] Ὅρᾳ αὐτοὺς [63.31] διακονοῦντας ἡμῖν διὰ τὸν Θεόν, καὶ εἰς τὰ μέγιστα διακονοῦντας; [00885] Διὰ τοῦτό φησιν ὁ Παῦλος· [00886] Πάντα ὑμῶν, εἴτε ζωὴ, εἴτε θάνατος, εἴτε κόσμος, εἴτε ἐνεστώτα, εἴτε μέλλοντα. [00887] Ἐπέμφθη μὲν οὖν καὶ ὁ Υἱὸς, ἀλλ’ οὐχ ὡς διάκονος, οὐδὲ ὡς λειτουργός, ἀλλ’ ὡς Υἱὸς καὶ μονογενὴς, καὶ τὰ αὐτὰ τῷ Πατρὶ βουλούμενος. [00888] Μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐπέμφθη· [00889] οὐ γὰρ ἐκ τόπου εἰς τόπον μετέβη, ἀλλὰ σάρκα ἀνέλαβεν· [00890] οὗτοι δὲ τόπους ἀμείβουσι, καὶ τοὺς προτέρους ἀφέντες ἐν οἷς εἰσιν, οὕτως εἰς ἐτέρους ἔρχονται ἐν οἷς οὐκ ἦσαν. [00891] Καὶ τοῦτο δὲ πάλιν παραθαρρύνων αὐτοὺς λέγει· [00892] Τί δεδοίκατε; [00893] ἄγγελοι διακονοῦσιν ἡμῖν. [00894] Καὶ εἰπὼν περὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τὰ κατὰ τὴν οἰκονομίαν, καὶ τὰ κατὰ τὴν δημιουργίαν, καὶ τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν, καὶ τὸ ὁμότιμον δεῖξας, καὶ ὅτι ὡς Δεσπότης κρατεῖ, οὐχὶ τῶν ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄνω δυνάμεων, λοιπὸν παρακαλεῖ αὐτοὺς, κατασκευάσας τὸν λόγον, ὥστε προσέχειν ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖσι, καὶ φησι· [00895] Διὸ χρὴ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσιν. [00896] Ἐνταῦθα βουλούμενος εἰπεῖν, ὅτι δεῖ περισσοτέρως τοῦ νόμου προσέχειν, ἐσιώπησεν αὐτὸ, δηλὸν δὲ ὅμως τοῦτο ποιεῖ ἐν τῇ κατασκευῇ, οὐκ ἐν συμβουλῇ οὐδὲ ἐν παρακλήσει· [00897] οὕτω γὰρ ἄμεινον ἦν. [00898] Εἰ γὰρ ὁ δι’ ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος, φησὶν, ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις

καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν· [00899] πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα, τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; [00900] ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, εἰς ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων ἐβεβαιώθη. [00901] Διὰ τί περισσοτέρως ἡμᾶς δεῖ προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσιν; [00902] οὐχὶ κάκεῖνα Θεοῦ, καὶ ταῦτα; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 26/450 [00903] Ἡ τοίνυν περισσοτέρως τοῦ νόμου φησὶν, ἢ ὅτι μεγάλως· [00904] οὐχὶ συγκρίνων, μὴ γένοιτο. [00905] Ἐπειδὴ γὰρ ὑπὸ τοῦ χρόνου τοῦ πολλοῦ μεγάλην εἶχον περὶ τῆς Παλαιᾶς ὑπόληψιν, ταῦτα δὲ ὡς νέα ἔτι καταπεφρόνητο, δείκνυσιν ἐκ περιουσίας, ὅτι τούτοις δεῖ μᾶλλον προσέχειν. [00906] Πῶς; [00907] Μονονουχὶ λέγων, ὅτι τοῦ Θεοῦ μὲν καὶ ταῦτα κάκεῖνα, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως. [00908] Καὶ τοῦτο ἡμῖν ὕστερον δείκνυσιν· [00909] τέως δὲ ἐπιπολαιότερον αὐτὸ κατασκευάζει, ὕστερον δὲ φανερώτερον, λέγων· [00910] Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος· [00911] καὶ πάλιν, Τὸ γὰρ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ· [00912] καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα. [00913] Ἀλλ' οὐπω τολμᾷ τοιοῦτον οὐδὲν εἰπεῖν ἐν προοιμίῳ, ἕως ἂν προκαταλάβῃ καὶ κατάσχῃ ταῖς πλείοσι προκατασκευαῖς τὸν ἀκροατὴν. [00914] Διὰ τί τοίνυν δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν, εἰπέ, Μήποτε, φησὶ, παραρρῦνόμεν. [00915] Τουτέστι, μὴ ἀπολώμεθα, μὴ ἐκπέσωμεν. [00916] Καὶ δείκνυσιν ἐνταῦθα τὸ χαλεπὸν τῆς ἐκπτώσεως, ὅτι δύσκολον τὸ παραρρῦν ἐπάλιν ἐπανελθεῖν, καθότι ἐκ ῥαθυμίας τοῦτο συνέβη. [00917] Ἐλαβε δὲ τὴν λέξιν ἀπὸ τῶν Παροιμιῶν· [00918] Υἱὲ γὰρ, φησὶ, μὴ παραρρῦῃς· [00919] καὶ τὸ εὐκόλον τοῦ ὀλίσθου δεικνὺς, καὶ τὸ χαλεπὸν τῆς ἀπωλείας· [00920] τουτέστιν, οὐκ ἀκίνδυνος ἡμῖν ἡ παρακοή. [00921] Καὶ δι' ὧν μὲν κατασκευάζει δείκνυσιν ὅτι μείζων ἡ κόλασις. [00922] Ἀφήσιν δὲ πάλιν αὐτὴν ἐν τῇ περιζητήσει, καὶ οὐκ ἐν τῷ συμπεράσματι. [00923] Καὶ γὰρ τοῦτο ἐστὶν ἀνεπαχθῇ τὸν λόγον ποιεῖν, μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ πανταχοῦ τὴν κρίσιν ἐπάγοντα ἀποφαίνεσθαι, ἀλλὰ κύριον ἀφιέναι τὸν ἀκροατὴν, ἵνα αὐτὸς ἐνέγκῃ τὴν ψῆφον· [00924] ὅπερ καὶ εὐγνωμονεστέρους ἐποίει γενέσθαι. [00925] Ποιεῖ δὲ αὐτὸ καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ ὁ προφήτης Νάθαν, καὶ ἐν τῷ Ματθαίῳ ὁ Χριστὸς λέγων· [00926] Τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς τοῦ ἀμπελῶνος ἐκείνου; [00927] καὶ αὐτοὺς ἀναγκάζων τὴν ψῆφον ἐξενεγκεῖν· [00928] τοῦτο γὰρ ἡ μεγίστη νίκη. [00929] Εἶτα εἰπὼν· [00930] Εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, οὐκ ἐπήγαγε, πολλῶ μᾶλλον ὁ διὰ τοῦ Χριστοῦ· [00931] ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἶασεν, εἶπε δὲ τὸ ἔλαττον, Πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα, τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; [00932] Καὶ ὅρα πῶς ποιεῖται τὴν σύγκρισιν. [00933] Εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λόγος λαληθεὶς, φησὶν. [00934] Ἐκεῖ, Δι' ἀγγέλων, ἐνταῦθα δὲ, Διὰ τοῦ Κυρίου· [00935] κάκεῖ μὲν λόγος, ἐνταῦθα δὲ σωτηρία. [00936] Εἶτα, ἵνα μὴ εἴπῃ τις, τί δαί; [00937] ἃ σὺ λέγεις, ὦ Παῦλε, ταῦτα τοῦ Χριστοῦ ἐστί; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 27/450 [00938] προλαμβάνει, καὶ ἀποδείκνυσιν τὸ ἀξιόπιστον ἔχοντα. [00939] Τῷ τε παρ' ἐκείνου γὰρ ἀκηκοέναι αὐτὰ τὸ ἀξιόπιστον δείκνυσιν, καὶ τῷ νῦν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ αὐτὰ λέγεσθαι, οὐχ ἀπλῶς φωνῆς φερομένης, καθάπερ ἐπὶ Μωϋσέως, ἀλλὰ σημείων γινομένων, καὶ πραγμάτων μαρτυρούντων.

#### 2.4.4 δ'

Τί δὲ ἐστίν, Εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος; [00942] Καὶ ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας οὕτω πως φησὶ· [00943] Διαταγεῖς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου· [00944] καὶ πάλιν, Ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε· [00945] καὶ πανταχοῦ δι' ἀγγέλων αὐτόν φησι δίδοσθαι. [00946] Τινὲς μὲν οὖν τὸν Μωϋσέα φασὶν αἰνίττεσθαι· [00947] ἀλλ' οὐκ ἔχει λόγον· [00948] ἀγγέλους γὰρ ἐνταῦθα πολλοὺς φησὶ. [00949] Καὶ ἀγγέλους δὲ ἐνταῦθα τούτους φησὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ. [00950] Τί οὖν ἐστὶν εἰπεῖν; [00951] Ἦτοι τὴν δεκάλογόν φησι μόνον· [00952] ἐκεῖ γὰρ Μωϋσῆς ἐλάλει, καὶ ὁ Θεὸς ἀπεκρίνετο· [00953] ἢ ὅτι παρῆσαν ἄγγελοι, τοῦ Θεοῦ διαταττομένου· [00954] ἢ ὅτι περὶ τῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ λεγομένων καὶ πραττομένων ἀπάντων, ὡς ἀγγέλων κοινωνησάντων ἐν τούτοις ταῦτά φησι. [00955] Πῶς δὲ ἀλλαχοῦ φησιν, ὅτι Ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἐνταῦθα δὲ δι' ἀγγέλων; [00956] φησὶ γὰρ, Καὶ κατέβη ὁ Θεὸς ἐν γνόφῳ. [00957] Εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος. [00958] Τί ἐστὶ, Βέβαιος; [00959] Ἀληθής, ὡς ἂν τις εἴποι, καὶ πιστός· [00960] διότι ἐν τῷ προσήκοντι καιρῷ πάντα ἐξέβη τὰ λεχθέντα· [00961] ἢ τοίνυν τοῦτο φησιν, ἢ ὅτι ἐκράτησε, καὶ αἱ ἀπειλαὶ εἰς ἔργον ἤρχοντο· [00962] ἢ λόγον φησὶ τὰ προστάγματα. [00963] Πολλὰ γὰρ χωρὶς νόμου προσέταξαν ἄγγελοι παρὰ Θεοῦ πεμπόμενοι· [00964] οἷον ἐπὶ τοῦ κλαυθμῶνος, ἐπὶ τῶν Κριτῶν, ἐπὶ τοῦ Σαμψών. [00965] Διὰ γὰρ τοῦτο οὐκ εἶπε· [00966] Νόμος, ἀλλὰ, Λόγος. [00967] Καὶ τάχα μοι δοκεῖ τοῦτο λέγειν δηλῶν διὰ τούτου μᾶλλον τὰ διὰ τῶν ἀγγέλων οἰκονομηθέντα. [00968] Τί οὖν ἐροῦμεν; [00969] Ὅτι παρῆσαν οἱ ἄγγελοι τότε οἱ τὸ ἔθνος



ἐμπεπιστευμένοι, καὶ αὐτοὶ τὰς σάλπιγγας ἐποιοῦν, καὶ τὰ ἕτερα, τὸ πῦρ, τὸν γνόφον. [00970] Καὶ πᾶσα παράβασις, φησὶ, καὶ παρακοή ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν. [00971] Οὐχ ἡ μὲν, ἡ δὲ οὐ, ἀλλὰ πᾶσα. [00972] Οὐδὲν ἀνεκδίκητον ἔμεινε, φησὶν, ἀλλ' ὅτι ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν· [00973] ἀντὶ τοῦ, κόλασιν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 28/450 [00974] Καὶ τί δήποτε οὕτως εἶπεν; [00975] Οὕτως ἔθος τῷ Παύλῳ μὴ πολὺν τῶν λέξεων ποιεῖσθαι λόγον, ἀλλ' ἀδιαφόρως καὶ ἐπὶ εὐφήμων τιθέναι κακέμφοτα· [00976] οἶον καὶ ἀλλαχοῦ φησιν· [00977] Αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ. [00978] Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ τὴν ἀντιμισθίαν τέθεικεν ἀντὶ κολάσεως, καὶ ἐνταῦθα τὴν κόλασιν μισθὸν καλεῖ. [00979] Εἰ δίκαιον, φησὶ, παρὰ τῷ Θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν, καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν. [00980] Τουτέστιν, οὐ παρεφθάρη τὸ δίκαιον, ἀλλ' ἐπεξήλθεν ὁ Θεός, καὶ τὴν δίκην περιέτρεψεν ἐπὶ τοὺς ἡμαρτηκότας· [00981] καίτοι τῶν ἡμαρτημάτων οὐ πάντων εἰς φανερόν γινομένων, εἰ μὴ παραβαθεῖν τὰ διατεταγμένα. [00982] Πῶς οὖν ἡμεῖς, [63.33] φησὶν, ἐκφευξόμεθα, τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; [00983] Διὰ τοῦτου ἐδήλωσεν, ὅτι οὐ πολλή τις ἦν ἐκείνη ἡ σωτηρία. [00984] Καλῶς δὲ καὶ τὸ, Τηλικαύτης, προσέθηκεν. [00985] Οὐ γὰρ ἐκ πολέμων, φησὶν, ἡμᾶς διασώσει νῦν, οὐδὲ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ ἀγαθὰ παρέξει, ἀλλὰ θανάτου κατάλυσις ἔσται, ἀλλὰ διαβόλου ἀπώλεια, ἀλλ' οὐρανῶν βασιλεία, ἀλλὰ ζωὴ αἰώνιος. [00986] Ταῦτα γὰρ πάντα ἐν συντόμῳ ἐνέφηγεν εἰπὼν, Τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας. [00987] Εἶτα καὶ τὸ ἀξιόπιστον ἐπάγει· [00988] Ὅτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου· [00989] τουτέστι, παρ' αὐτῆς τῆς πηγῆς ἔσχε τὴν ἀρχήν· [00990] οὐκ ἄνθρωπος αὐτὴν διεπόρθημεν εἰς τὴν γῆν, οὐ κτιστὴ δύναμις, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Μονογενής. [00991] Ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη. [00992] Τί ἐστίν, Ἐβεβαιώθη; [00993] Ἐπιστεύθη, ἢ ἐξέβη· [00994] τὸν γὰρ ἀρράβωνα, φησὶν, ἔχομεν· [00995] τουτέστιν, οὐκ ἐσβέσθη, οὐκ ἔληξεν, ἀλλὰ κρατεῖ καὶ περιγίνεται. [00996] Τὸ δὲ αἴτιον, ἡ θεία δύναμις ἐνεργεῖ. [00997] Τί ἐστίν, Ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων; [00998] Τουτέστιν, οἱ παρὰ τοῦ Κυρίου ἀκούσαντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐβεβαιώσαν. [00999] Μέγα τοῦτο καὶ ἀξιόπιστον. [01000] Ὅπερ καὶ Λουκᾶς φησιν ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου· [01001] Καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου. [01002] Πῶς οὖν ἐβεβαιώθη; [01003] τί οὖν, εἰ οἱ ἀκούσαντες ἔπλασαν, φησὶ; [01004] Τοῦτο τοίνυν ἀναιρῶν, καὶ δεικνὺς οὐκ ἀνθρωπίνην τὴν χάριν, ἐπήγαγε, Συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ. [01005] Οὐκ ἂν γὰρ, εἰ ἔπλασαν, ὁ Θεὸς αὐτοῖς ἐμαρτύρησε. [01006] Μαρτυροῦσι μὲν κάκεῖνοι, μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ Θεός. [01007] Πῶς μαρτυρεῖ; [01008] Οὐ λόγῳ, οὐδὲ φωνῇ· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 29/450 [01009] ἦν μὲν γὰρ καὶ τοῦτο πιστόν· [01010] ἀλλὰ πῶς; [01011] Σημείοις καὶ τέρασι καὶ ποικίλαις δυνάμεσι. [01012] Καλῶς τὸ, Ποικίλαις δυνάμεσι, τέθεικε, τὴν ἀφθονίαν τῶν χαρισμάτων δηλῶν· [01013] ὅπερ οὐ γεγένηται ἐπὶ τῶν προτέρων, οὐδὲ τοσαῦτα σημεῖα, καὶ οὕτω διάφορα. [01014] Τουτέστιν, οὐχ ἀπλῶς ἐπιστεύσαμεν ἐκείνοις, ἀλλὰ διὰ σημείων καὶ τεράτων. [01015] Ὡστε οὐκ ἐκείνοις πιστεύομεν, ἀλλ' αὐτῷ τῷ Θεῷ. [01016] Καὶ Πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς, κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν. [01017] Τί οὖν, ὅτι καὶ γόητες σημεῖα ποιοῦσι, καὶ Ἰουδαῖοι ἐν Βεελζεβούλ ἔλεγον αὐτὸν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια; [01018] Ἀλλ' οὐ τοιαῦτα ποιοῦσι σημεῖα· [01019] διὰ τοῦτο εἶπε, Ποικίλαις δυνάμεσιν. [01020] Ἐκεῖνα γὰρ οὐ δύναμις, ἀλλ' ἀσθένεια καὶ φαντασία καὶ διάκενα πράγματα. [01021] Διὰ τοῦτο εἶπε, Πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν.

#### 2.4.5 ε'

Ἐνταῦθα καὶ τι ἄλλο αἰνίττεσθαι μοι δοκεῖ· [01024] εἰκὸς γὰρ μὴ εἶναι πολλοὺς ἐκεῖ χαρίσματα ἔχοντας, ἐκλελοιπέναι δὲ ταῦτα, ἅτε νωθροτέρων αὐτῶν γενομένων. [01025] Ἴν' οὖν αὐτοὺς καὶ ἐν τούτῳ παραμυθῆσθαι, καὶ μὴ ἀφῇ καταπεσεῖν, τὸ πᾶν ἀνέθηκε τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ· [01026] αὐτὸς οἶδε τί τι συμφέρει, φησὶ, καὶ οὕτω καταμερίζει τὴν χάριν· [01027] ὅπερ καὶ ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ποιεῖ λέγων· [01028] Ὁ Θεὸς ἔθετο ἓνα ἕκαστον ἡμῶν, καθὼς ἠθέλησε· [01029] καὶ πάλιν, Ἐκάστῳ δὲ ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος δίδεται πρὸς τὸ συμφέρον, κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν. [01030] Δείκνυσιν ὅτι τὸ χάρισμα κατὰ τὴν τοῦ Πατρὸς ἐστὶ θέλησιν. [01031] Πολλάκις δὲ καὶ δι' ἀκάθαρτον βίον καὶ νωθῇ οὐκ ἔλαβον πολλοὶ χάρισμα· [01032] ἐνίοτε δὲ καὶ καλὸν βίον ἔχοντες καὶ καθαρὸν οὐκ ἔλαβον· [01033] τί δήποτε; [01034] Ὡστε μὴ ἐκτραχηλισθῆναι, ὥστε μὴ φυσιωθῆναι, ὥστε μὴ ῥᾶ [63.34] θυμότερους γενέσθαι, ὥστε μὴ πλέον ἐπαρθῆναι. [01035] Εἰ γὰρ καὶ χωρὶς χαρίσματος αὐτῇ τοῦ καθαροῦ βίου ἡ συνείδησις ἱκανὴ ἐπάραι, πολλῶ μᾶλλον, ὅταν καὶ ἡ χάρις προσῇ. [01036] Ὡστε τοῖς ταπεινοῖς καὶ τοῖς ἀφελέσι μᾶλλον ἐδίδοδο· [01037] καὶ

μάλιστα τοῖς ἀφελέσιν· [01038] Ἐν ἀφελότητι γάρ, φησὶ, καὶ ἐν ἀγαλλιάσει καρδίας. [01039] Καὶ γὰρ καὶ ταύτη προέτρεψεν αὐτοὺς μᾶλλον· [01040] καὶ εἰ ῥαθυμότεροι ἦσαν, κατένυξεν. [01041] Ὁ γὰρ ταπεινὸς καὶ μὴ μεγάλα περὶ ἑαυτοῦ φανταζόμενος, σπουδαιότερος γίνεται, ὅταν λάβῃ χάρισμα, ἅτε παρ' ἀξίαν εἰληφώς, καὶ οὐκ ἄξιον [01042] ἑαυτὸν εἶναι κρίνων· [01043] ὁ δὲ τι κατωρθωκέναι νομίζων, ὀφειλὴν εἶναι τὸ πρᾶγμα ἡγούμενος καὶ πεφυσίωται. [01044] Ὡστε ὁ Θεὸς συμφερόντως τὸ πρᾶγμα οἰκονομεῖ τοῦτο. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 30/450 [01045] Ὅπερ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συμβαῖνον ἴδοι τις ἂν· [01046] ὁ μὲν γὰρ ἔχει λόγον διδασκαλικόν, ὁ δὲ οὐδὲ διαῖραι τὸ στόμα δύναται. [01047] Μηδεὶς τοίνυν λυπεῖσθω διὰ τοῦτο· [01048] Ἐκάστῳ γὰρ ἡ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος δίδεται πρὸς τὸ συμφέρον. [01049] Εἰ γὰρ ἄνθρωπος οἰκοδεσπότης οἶδε τίνι τί ἐγχειρίσει, πολλῶ μᾶλλον ὁ Θεὸς ὁ ἐπιστάμενος τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων, ὁ τὰ πάντα εἰδὼς πρὶν γενέσεως αὐτῶν. [01050] Ἐν ἐστὶ μόνον τὸ λύπης ἄξιον, τὸ ἁμαρτάνειν, ἄλλο δὲ οὐδέν. [01051] Μὴ εἴπῃς, Διὰ τί οὐκ ἔχω χρήματα; [01052] ἢ, Εἰ εἶχον, παρέσχον ἂν τοῖς πένησιν. [01053] Οὐκ οἶδας, εἰ εἶχες, εἰ μὴ μᾶλλον καὶ πλεονέκτης ἦς· [01054] νῦν μὲν γὰρ ταῦτα λέγεις, ἐν δὲ τῇ πείρᾳ γενόμενος, ἕτερος ἂν ἦς. [01055] Ἐπεὶ καὶ ὅταν ὦμεν κεκορεσμένοι, νομίζομεν ὅτι δυνάμεθα νηστεύειν· [01056] ὅταν δὲ μικρὸν διαλείπωμεν, ἕτερος ἡμᾶς ἐπείσέρχεται λογισμός. [01057] Πάλιν, ὅταν ὦμεν ἐκτὸς τῆς μέθης, νομίζομεν δύνασθαι περιγενέσθαι τοῦ πάθους· [01058] ὅταν δὲ ἀλῶμεν ὑπ' αὐτῆς, οὐκέτι. [01059] Μὴ εἴπῃς, Εἰς τί οὐκ ἔσχον χάρισμα διδασκαλικόν; [01060] ἢ, Εἰ εἶχον, μυρίους ἂν ὠκοδόμησα. [01061] Οὐκ οἶδας, εἰ εἶχες, μὴ εἰς κρίμα σοι ἐγένετο, μὴ βασκανία, μὴ ὄκνος παρεσκευάζε τὸ τάλαντον κρύπτειν. [01062] Νῦν μὲν οὖν ἀπάντων τούτων ἀπήλλαξαι, καὶ τὸ σιτομέτριον ἐὰν μὴ δῶς, οὐκ ἐγκαλῇ· [01063] τότε δὲ μυρίοις ἂν ὑπεύθυνος ἦς. [01064] Ἄλλως δὲ, οὐδὲ νῦν ἐκτὸς εἶ τοῦ χαρίσματος. [01065] Δεῖξον ἐν τῷ μικρῷ, οἷος ἦς, εἰ ἐκεῖνο εἶχες· [01066] Εἰ γὰρ ἐν τῷ μικρῷ οὐ γίνεσθε, φησὶ, πιστοὶ, πῶς τὸ μέγα ὑμῖν τις δώσει; [01067] Δεῖξον ὡς ἡ χήρα· [01068] δύο γὰρ ὀβολοὺς εἶχεν ἐκεῖνη, καὶ ὅλα κατέλαβεν, ὅσα ἐκέκτητο. [01069] Χρήματα ζητεῖς; [01070] δεῖξον ὅτι τῶν ὀλίγων καταφρονεῖς, ἵνα σοι πιστεύσω καὶ περὶ τῶν πολλῶν· [01071] εἰ δὲ μηδὲ τούτων καταφρονεῖς, πολλῶ μᾶλλον οὐδὲ ἐκείνων. [01072] Πάλιν, ἐν τῷ λόγῳ δεῖξον ὅτι κέχρησαι δεόντως τῇ παραιnéσει καὶ τῇ συμβουλῇ. [01073] Οὐκ ἔχεις εὐγλωττίαν τὴν ἐξωθεν; [01074] οὐκ ἔχεις νοημάτων ἀφθονίαν; [01075] ἀλλ' ὅμως ταῦτα τὰ κοινὰ οἶδας. [01076] Παῖδα ἔχεις, γείτονα ἔχεις, φίλον ἔχεις, ἀδελφὸν ἔχεις, οἰκείου [01077] ὧς ἔχεις· [01078] κἂν δημοσίᾳ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας μὴ δύνη λόγον ἀποτεῖναι μακρὸν, τούτοις ἰδίᾳ δύνασαι παραινέειν· [01079] ἐνταῦθα οὐ ῥητορείας χρεῖα, οὐδὲ μακρᾶς ἀποτάσεως· [01080] δεῖξον ἐπὶ τούτων, ὅτι εἰ καὶ λόγον εἶχες, οὐκ ἂν ἡμέλησας. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 31/450 [01081] Εἰ δὲ ἐν τῷ μικρῷ οὐ σπουδάζεις, πῶς σοι πιστεύσω περὶ τοῦ μεγάλου; [01082] Ὅτι γὰρ τοῦτο ἕκαστος δύναται, ἄκουσον πῶς καὶ λαϊκοῖς τοῦτο ἐπέτρεψεν ὁ Παῦλος· [01083] Ἐκαστος, φησὶν, οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε· [01084] καὶ, Παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. [01085] Οἶδεν ὁ Θεὸς πῶς ἐκάστῳ διανεῖμῃ. [01086] Μὴ σὺ τοῦ Μαυρσέως εἰς βελτίων; [01087] Ἄκουσον πῶς ἀποδυσπετεῖ. [01088] Μὴ ἐγὼ δύναμαι, φησὶ, βαστάζειν αὐτοὺς, ὅτι εἰπές μοι, Ἄρον αὐτοὺς, ὥσει ἄραι τιθῇ [63.35] νὸς τὸν θηλάζοντα; [01089] Τί οὖν ὁ Θεός; [01090] Ἐξεῖλεν ἀπὸ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, καὶ ἔδωκε τοῖς ἄλλοις, δεικνὺς ὅτι οὐδὲ ὅτε ἐβάσταζεν αὐτοὺς, αὐτοῦ τοῦτο τὸ χάρισμα ἦν, ἀλλὰ τοῦ Πνεύματος. [01091] Εἰ τὸ χάρισμα εἶχες, πολλάκις ἂν ἐπήρθης, πολλάκις ἂν ἐξετράπῃς· [01092] οὐκ οἶδας σὺ σαυτὸν, ὡς ὁ Θεὸς σε οἶδε. [01093] Μὴ λέγωμεν· [01094] Εἰς τί τοῦτο, καὶ διὰ τί τοῦτο; [01095] ὅταν οἰκονομῇ ὁ Θεός, μὴ ἀπαιτῶμεν αὐτὸν εὐθύνας· [01096] τοῦτο γὰρ ἐσχάτης ἀσεβείας καὶ ἀπονοίας ἐστί. [01097] Δοῦλοὶ ἐσμεν, καὶ δοῦλοι πολὺ τοῦ Δεσπότης διεστηκότες, οὐδὲ τὰ ἐν ποσὶν ἐπιστάμενοι. [01098] Μὴ δὴ τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ περιεργαζώμεθα, ἀλλ' ὅπερ δέδωκε, τοῦτο φυλάττωμεν, κἂν μικρὸν ἦ, κἂν ἐσχατον, καὶ πάντως εὐδοκμήσομεν· [01099] μᾶλλον δὲ, οὐδὲν μικρὸν τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν ἐστίν· [01100] ἀλγεῖς ὅτι οὐκ ἔχεις χάρισμα διδασκαλίας; [01101] εἰπέ δὴ μοι, τί σοι δοκεῖ μείζον εἶναι, χάρισμα διδασκαλίας, ἢ χάρισμα ἱαμάτων; [01102] Πάντως τοῦτο. [01103] Τί δὲ, τοῦ νόσου ἀπελαύνειν οὐ δοκεῖ σοι μείζον εἶναι τὸ τυφλοὺς ὁμματοῦν; [01104] οὐ δοκεῖ σοι μείζον εἶναι τὸ νεκροὺς ἀνιστᾶν; [01105] Τί δὲ, εἰπέ μοι; [01106] τοῦ λόγῳ τοῦτο ποιεῖν οὐ δοκεῖ σοι μείζον εἶναι τὸ σκιαῖς καὶ σουδαρίοις τοῦτο ἐργάζεσθαι; [01107] Τί οὖν θέλεις, εἰπέ μοι, σκιαῖς καὶ σουδαρίοις νεκροὺς ἀνιστᾶν, ἢ τὸ χάρισμα τῆς διδασκαλίας ἔχειν; [01108] Πάντως ἐκεῖνο, ἐρεῖς, τὸ σκιαῖς καὶ σουδαρίοις νεκροὺς ἀνιστᾶν.

#### 2.4.6 ζ'

Ἄν οὖν σοι δείξω, ὅτι πολλῶ τούτου μεῖζόν ἐστιν ἕτερον [01111] χάρισμα, καὶ ἐξόν σοι λαβεῖν, οὐ λαμβάνων, δικαίως καὶ τούτων ἀπεστέρησαι, τί ἐρεῖς; [01112] Πλὴν τοῦτο τὸ χάρισμα οὐχ ἐνί, οὐδὲ δευτέρῳ, ἀλλὰ πᾶσιν ἔξεστιν ἔχειν. [01113] Οἶδα ὅτι κεχήνατε καὶ ἐξεπλάγητε, εἴ γε μέλλοιτε ἀκούσεσθαι, ὅτι ἔξεστιν ὑμῖν μεῖζον χάρισμα ἔχειν τοῦ νεκροῦς ἀνιστᾶν, καὶ τυφλοὺς ὁματοῦν, καὶ ἐκεῖνα ποιεῖν ἃ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων· [01114] καὶ τάχα καὶ ἄπιστον ὑμῖν εἶναι δοκεῖ. [01115] Τί οὖν τοῦτό ἐστι τὸ χάρισμα; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 32/450 [01116] Ἡ ἀγάπη. [01117] Ἀλλὰ πιστεύσατέ μοι· [01118] οὐκ ἐμὸς γὰρ οὗτος ὁ λόγος, ἀλλὰ τοῦ Χριστοῦ διὰ Παύλου φθεγγομένου. [01119] Τί γάρ φησι; [01120] Ζηλοῦτε τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα, καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι. [01121] Τί ἐστιν, Ἔτι καθ' ὑπερβολὴν; [01122] Ὁ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· [01123] Κορίνθιοι μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ τοῖς χαρίσμασι τότε, καὶ οἱ ἔχοντες γλώσσας, τὸ ἐλάχιστον χάρισμα, ἐφυσιοῦντο κατὰ τῶν λοιπῶν. [01124] Λέγει οὖν· [01125] Ὅπως θέλετε χαρίσματα; [01126] ἐγὼ δείκνυμι ὑμῖν ὁδὸν χαρισμάτων, οὐχ ἀπλῶς ὑπερέχουσιν, ἀλλὰ καθ' ὑπερβολὴν. [01127] Εἰτά φησιν, Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀγγέλων λαλῶ, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν εἰμι· [01128] καὶ ἐὰν ἔχω πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν εἰμι. [01129] Εἶδες χάρισμα; [01130] Οὐκοῦν ζηλώσω τούτο τὸ χάρισμα. [01131] Τοῦτο τοῦ νεκροῦς ἐγείρειν μεῖζον· [01132] τοῦτο τῶν ἄλλων ἀπάντων πολλῶ βέλτιον. [01133] Καὶ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, ἄκουσον τί φησιν ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς διαλεγόμενος· [01134] Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. [01135] Εἶτα δεικνὺς ἐν ποίῳ, οὐκ εἶπε τὰ θαύματα, ἀλλὰ τί; [01136] Ἐὰν ἀγάπην ἔχητε [63.36] ἐν ἀλλήλοις. [01137] Καὶ πάλιν πρὸς τὸν Πατέρα φησίν· [01138] Ἐν τούτῳ γινώσκονται, ὅτι σύ με ἀπέστειλας, ἐὰν ὧσιν ἕν. [01139] Καὶ αὐτὸς ἔλεγε πρὸς τοὺς μαθητάς· [01140] Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. [01141] Τῶν τοίνυν τοὺς νεκροῦς ἀνιστάντων σεμνότερος ὁ τοιοῦτος καὶ λαμπρότερος· [01142] εἰκότως. [01143] Ἐκεῖνο μὲν γὰρ ὅλον τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτός ἐστι, τοῦτο δὲ καὶ τῆς σῆς σπουδῆς. [01144] Τοῦτο ὄντως Χριστιανοῦ· [01145] τοῦτο δείκνυσι τὸν τοῦ Χριστοῦ μαθητὴν, τὸν ἐσταυρωμένον, τὸν οὐδὲν ἔχοντα κοινὸν ἐν τῇ γῇ· [01146] τούτου χωρὶς οὐδὲ μαρτύριον ὠφελῆσαι τι δύναται. [01147] Καὶ ἵνα μάθης, ὅρα τοῦτο σαφῶς· [01148] ἔλαβε δύο κορυφὰς ἀρετῶν ὁ μακάριος Παῦλος, μᾶλλον δὲ τρεῖς, τὰς ἐν τοῖς σημείοις, τὰς ἐν τῇ γνώσει, τὰς ἐν τῷ βίῳ· [01149] καὶ ταύτης ἄνευ οὐδὲν ἔφησεν εἶναι ταῦτα. [01150] Πῶς δὲ οὐδὲν ἐστι ταῦτα, ἐγὼ λέγω· [01151] Ἐὰν ψωμίσω μου, φησὶ, τὰ ὑπάρχοντα, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν εἰμι. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 33/450 [01152] Ἔστι γὰρ καὶ ψωμίζοντα μὴ εἶναι ἀγαπητικόν, καὶ χρήματα κενοῦντα. [01153] Καὶ εἴρηται μὲν ἡμῖν ταῦτα ἀρκούντως ἐν τῷ τόπῳ τῷ περὶ τῆς ἀγάπης, κάκεῖ παραπέμπομεν τοὺς ἐντυγχάνοντας· [01154] τέως δὲ, ὅπερ ἔφην, ζηλώσωμεν τὸ χάρισμα, ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, καὶ οὐδενὸς ἐτέρου δεηθησόμεθα πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς κατόρθωσιν, ἀλλὰ πάντα ἡμῖν ἔσται εὐκόλα χωρὶς ἰδρώτων, καὶ ἅπαντα κατορθώσωμεν μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς. [01155] Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ νῦν, φησὶν, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους· [01156] ὁ μὲν γὰρ ἔχει φίλους δύο, ἢ τρεῖς, ὁ δὲ τέτταρας. [01157] Ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἐστὶ διὰ τὸν Θεὸν ἀγαπᾶν, ἀλλὰ διὰ τὸ φιλεῖσθαι· [01158] τὸ δὲ διὰ τὸν Θεὸν ἀγαπᾶν, οὐ ταύτην ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς ἀγάπης, ἀλλὰ πρὸς πάντας, ὡς πρὸς ἀδελφοὺς, ὁ τοιοῦτος διακείσεται, τοὺς μὲν ὁμοπίστους, ἅτε γνησίους ὄντας ἀδελφοὺς, φιλῶν, τοὺς δὲ αἰρετικούς καὶ Ἑλληνας καὶ Ἰουδαίους, ὡς ἀδελφοὺς μὲν κατὰ τὴν φύσιν, φαύλους δὲ τυγχάνοντας καὶ ἀχρήστους, ἐλεῶν, καὶ τηκόμενος ὑπὲρ αὐτῶν καὶ δακρύων. [01159] Ἐν τούτῳ ὅμοιοι ἐσόμεθα τῷ Θεῷ, ἐὰν πάντας ἀγαπῶμεν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς, οὐκ ἐὰν σημεῖα ποιῶμεν. [01160] Ἐπεὶ καὶ τὸν Θεὸν θαυμάζομεν μὲν καὶ ὅταν θαύματα ἐργάζηται, πολλῶ δὲ πλεον, ὅταν φιланθρωπεύηται, ὅταν ἀνεξικακῇ. [01161] Εἰ τοίνυν καὶ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ ἐκεῖνο πολλοῦ θαύματος ἄξιον, πολλῶ μᾶλλον ἐπ' ἀνθρώπων εὐδηλον ὅτι τοῦτο ἡμᾶς θαυμαστοὺς ἀπεργάζεται. [01162] Τοῦτο τοίνυν ζηλώσωμεν· [01163] καὶ Παύλου καὶ Πέτρου καὶ τῶν μυρίους ἀναστησάντων νεκροὺς οὐδὲν ἔλαττον ἔχομεν, κἂν πυρετὸν ἀπελάσαι μὴ δυνώμεθα· [01164] ἐκείνης δὲ χωρὶς, κἂν αὐτῶν τῶν ἀποστόλων μεῖζονα ἐργασώμεθα σημεῖα, κἂν μυρίοις κινδύνοις ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς πίστεως παραβάλωμεν, οὐδὲν ἡμῖν ἔσται ὄφελος. [01165] Καὶ ταῦτα οὐκ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῆς ἀγάπης τρόφιμος ταῦτα ἐπίσταται· [01166] ἐκείνῳ τοίνυν πειθώμεθα. [01167] Οὕτω γὰρ δυνησόμεθα ἐπιτυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν· [01168] ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς μετασχεῖν, χάριτι καὶ φιλαν [63.37] θρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, δόξα, κράτος, [63.38] τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [01169] Ἀμήν.



## 2.5 ΟΜΙΛΙΑ Δ΄.

Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν. Διεμαρτύρατο δὲ πού τις, λέγων· Τί ἐστὶν ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκη αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτη αὐτόν; Ἠλάττωσας αὐτόν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους.

### 2.5.1 α΄.

Ἡβουλόμεν γινῶναι σαφῶς, εἴ τινες μετὰ τῆς προσηκούσης σπουδῆς τῶν λεγομένων ἀκούουσιν, εἰ μὴ παρὰ τὴν ὁδὸν τὰ σπέρματα ρίπτομεν· [01178] οὕτω γὰρ ἂν προθυμότερον τὴν διδασκαλίαν ἐποιησάμην. [01179] Ἐροῦμεν γὰρ, κἂν μηδεὶς ἀκούῃ, διὰ τὸν ἐπικείμενον παρὰ τοῦ Σωτῆρος φόβον. [01180] Διαμάρτυραι γὰρ, φησὶ, τῷ λαῷ τούτῳ· [01181] κἂν μὴ ἀκούσωσιν, αὐτὸς ἀνεύθυνος ἔσθι. [01182] Εἰ δὲ ἐπεπείσμην περὶ τῆς ὑμετέρας σπουδῆς, οὐ διὰ τὸν φόβον ἔλεγον μόνον, ἀλλὰ καὶ μεθ' ἡδονῆς τοῦτο ἐποίουν. [01183] Νῦν μὲν γὰρ κἂν μηδεὶς ἀκούῃ, κἂν ἐμοὶ τὸ πρᾶγμα ἀκίνδυνον ἦ τὸ ἐμαυτοῦ πληροῦντι, ἀλλ' ὅμως οὐ μεθ' ἡδονῆς ὁ πόνος γίνεται. [01184] Τί γὰρ ὄφελος, ὅταν μὴ ἐγκαλῶμαι μὲν ἐγὼ, ὠφελεῖται δὲ μηδεὶς; [01185] Εἰ δὲ τινες μέλλοιεν προσέχειν, οὐ τοσαύτην ἀπὸ τοῦ μὴ κολάζεσθαι ληψόμεθα ὄνησιν, ὅσῃν ἀπὸ τῆς προκοπῆς τῆς ὑμετέρας. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 34/450 [01186] Πῶς οὖν εἶσομαι τοῦτο; [01187] Ἐπιτηρήσας ὑμῶν τινὰς τοὺς οὐ πάνυ προσέχοντας, τούτους ἐρήσομαι κατ' ἰδίαν συντυχῶν, κἂν εὖρω τινὰ τῶν εἰρημένων κατέχοντας, οὐ λέγω πάντα· [01188] τοῦτο γὰρ ὑμῖν οὐ σφόδρα εὐκόλον· [01189] ἀλλὰ κἂν ὀλίγα ἐκ πολλῶν, εὐδηλον ὅτι περὶ τῶν πολλῶν οὐδὲ ἀμφιβάλλω λοιπόν. [01190] Καὶ ἐχρῆν μὲν ἡμᾶς, μὴ προειπόντας τοῦτο, ἀφυλάκτοις ὑμῖν ἐπιτεθῆναι· [01191] πλὴν ἀλλ' ἀγαπητόν, εἰ καὶ οὕτω δυνηθείημεν ἐπιτυχεῖν· [01192] μᾶλλον δὲ, καὶ οὕτω δύναμαι ἀφυλάκτοις ἐπιθέσθαι. [01193] Ὅτι μὲν γὰρ ἐρήσομαι, προεῖπον· [01194] πότε δὲ ἐρήσομαι, οὐκέτι δῆλον καθίστημι· [01195] ἴσως γὰρ σήμερον, ἴσως δὲ αὔριον, ἴσως δὲ μετὰ εἴκοσιν ἢ καὶ τριάκοντα ἡμέρας, ἴσως δὲ μετὰ ἐλάττους, ἴσως δὲ καὶ μετὰ πλείους.

Οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν ἡμῶν τῆς τελευτῆς ἄδηλον ἐποίησε· [01197] καὶ οὔτε εἰ σήμερον, οὔτε εἰ αὔριον, οὔτε εἰ μετὰ ἐνιαυτὸν ὅλον, οὔτε εἰ μετὰ πλείονα ἔτη ἐπιστήσεται, δῆλον ἡμῖν ἀφῆκεν εἶναι, ἵνα τῷ τῆς προσδοκίας ἀδήλῳ διαπαντὸς ἐν ἀρετῇ κατέχωμεν ἑαυτούς· [01198] καὶ ὅτι μὲν ἀπελευσόμεθα, εἶπεν, πότε δὲ, οὐκέτι. [01199] Οὕτω κἀγὼ, ὅτι μὲν ἐρήσομαι, εἶπον, πότε δὲ, οὐ προσέθηκα, βουλόμενος ὑμᾶς ἐν φροντίδι εἶναι διαπαντός. [01200] Καὶ μὴ τις λεγέτω, ὅτι Πρὸ τεσσάρων ἐβδομαδῶν καὶ πέντε καὶ πλείονων ταῦτα ἤκουσα, καὶ κατέχειν οὐ δύναμαι· [01201] τὸν γὰρ ἀκούοντα οὕτω βούλομαι κατέχειν, ὥς ἄλυστον ἔχειν τὴν μνήμην, καὶ μὴ ἐξίτηλον, μηδὲ ἀποπτύειν τὰ λεγόμενα. [01202] Βούλομαι γὰρ ὑμᾶς κατέχειν, οὐχ ἵνα ἐμοὶ εἴπητε, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς κερδάνητε· [01203] καὶ τοῦτο ἐμοὶ ἐστὶ τὸ σπουδαζόμενον. [01204] Ἀλλ' ἐπεὶ ὅσα ἐχρῆν εἰπεῖν εἰς ἀσφάλειαν, ἡμῖν εἴρηται, ἀναγκαῖον λοιπὸν ἄρξασθαι τῆς ἀκολουθίας. [01205] Τί δὴ οὖν πρόκειται ἡμῖν εἰπεῖν σήμερον; [01206] Οὐ γὰρ ἀγγέλοις, φησὶν, ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν. [01207] Ἄρα μὴ περὶ ἐτέρας τινὸς διαλέγεται οἰκουμένης; [01208] Οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ περὶ ταύτης. [01209] Διὰ γὰρ τοῦτο προσέθηκε, Περὶ ἧς λαλοῦμεν, ἵνα μὴ ἀφῇ τὸν νοῦν πλανηθέντα ἐτέραν τινὰ ἐπιζητεῖν. [01210] Πῶς οὖν αὐτὴν μέλλουσαν καλεῖ; [01211] Ὡς περ καὶ ἐτέρωθί φησιν, Ὅς ἐστὶ τύπος τοῦ μέλλοντος, περὶ τοῦ Ἀδάμ καὶ τοῦ Χριστοῦ λέγων ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ, πρὸς τοὺς χρόνους τοῦ Ἀδάμ μέλλοντα τὸν κατὰ σάρκα Χριστὸν καλῶν (καὶ γὰρ ἔμελλεν)· [01212] οὕτω καὶ νῦν, ἐπειδὴ εἶπεν, Ὅταν δὲ εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, ἵνα μὴ νομίσῃς ἐτέραν οἰκουμένην λέγειν αὐτόν, πολλαχόθεν μὲν αὐτὸ καὶ ἄλλοθεν βεβαιοῦται, καὶ ἀπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ εἰπεῖν αὐτὴν μέλλουσαν· [01213] ἔμελλε γὰρ ἡ οἰκουμένη· [01214] ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦν ἀεί. [01215] Ταύτην οὖν τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι οὐκ ἀγγέλοις ὑπέταξεν, ἀλλὰ τῷ Χριστῷ. [01216] Ὅτι δὲ πρὸς τὸν Υἱὸν εἴρηται, φησὶ, δῆλον· [01217] οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο ἂν τις εἴποι, ὅτι πρὸς ἀγγέλους. [01218] Εἴτα καὶ ἐτέραν παράγει μαρτυρίαν, καὶ φησι· [01219] Διεμαρτύρατο δὲ πού τις, λέγων. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 35/450 [01220] Διὰ τί μὴ τὸ ὄνομα τοῦ προφήτου εἶπεν, ἀλλ' ἔκρυσεν αὐτό; [01221] Καὶ ἐν ἐτέραις δὲ μαρτυρίαις τοῦτο ποιεῖ· [01222] ὥς ὅταν λέγῃ· [01223] Ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· [01224] Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ· [01225] καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς Πατέρα. [01226] Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει· [01227] Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα· [01228] πρὸς δὲ τὸν Υἱὸν, Καὶ καταρχὰς σὺ, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας. [01229] Οὕτω καὶ ἐνταῦθά φησι· [01230] Διεμαρτύρατο δὲ πού τις, λέγων. [01231] Τοῦτο δὲ

αὐτὸ οἶμαι, τὸ κρύπτειν καὶ μὴ τιθέναι τὸν εἰρηκότα τὴν μαρτυρίαν, ἀλλ' ὥς περιφερομένην καὶ κατάδηλον οὔσαν εἰσάγειν, δεικνύντος ἐστὶν αὐτοὺς σφόδρα ἐμπείρους εἶναι τῶν Γραφῶν. [01232] Τί ἐστὶν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκη αὐτοῦ; [01233] ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτη αὐτόν; [01234] Ἥλαττωσας αὐτὸν βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους; [01235] δόξη καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, καὶ κατέστησας αὐτόν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου; [01236] πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

### 2.5.2 β'

Ταῦτα δὲ εἰ καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἀνθρωπότητα εἴρηται, ἀλλ' ὅμως κυριώτερον ἀρμόσειεν ἂν τῷ Χριστῷ κατὰ σάρκα· [01239] τὸ γὰρ, Πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ἐκείνου μᾶλλον ἐστὶν, ἢ ἡμῶν. [01240] Ὁ γὰρ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ οὐδὲν ἡμᾶς ὄντας ἐπεσκέψατο, καὶ τὸ ἐξ ἡμῶν ἀναλαβὼν καὶ ἐνώσας ἑαυτῷ, πάντων ἀνώτερος γέγονεν. [01241] Ἐν γὰρ τῷ ὑποτάξει, φησὶν, αὐτῷ τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. [01242] Νῦν δὲ οὕτω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα. [01243] Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· [01244] ἐπειδὴ εἶπεν, Ἔως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου, εἰκὸς δὲ ἦν αὐτοὺς ἔτι ἀσχάλλειν, εἶτα μετὰ ταῦτα ὀλίγα τινὰ παρενθεις, ταύτην τὴν μαρτυρίαν ἐπήγαγε βεβαιοῦσαν ἐκείνην. [01245] Ἴνα γὰρ μὴ λέγωσι, Πῶς τοὺς ἐχθρούς ἔθηκεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, τοσαῦτα παθόντων ἡμῶν; [01246] ἱκανῶς μὲν καὶ [63.39] ἐν τῷ προτέρῳ αὐτὸ ἠνίζατο· [01247] τὸ γὰρ, Ἔως, οὐ τὸ [63.39] εὐθέως ἐδήλου γινόμενον, ἀλλὰ τὸ ἐν χρόνῳ· [01248] ἐνταῦθα δὲ αὐτὸ ἐπεξέρχεται. [01249] Μὴ γὰρ, ἐπειδὴ οὐδέπω ὑπετάγησαν, φησὶ, νομίσης μὴδὲ ὑποτάττεσθαι· [01250] ὅτι μὲν γὰρ δεῖ ὑποταγῆναι, δῆλον· [01251] καὶ γὰρ ἡ προφητεία διὰ τοῦτο εἴρηται· [01252] Ἐν γὰρ τῷ ὑποτάξει αὐτῷ, φησὶ, τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. [01253] Πῶς οὖν οὐ πάντα ὑποτετάκται; [01254] Ὅτι μέλλει ὑποτάσσεσθαι. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 36/450* [01255] Εἰ τοίνυν πάντα μὲν ὑποταγῆναι ὀφείλει, οὕτω δὲ ὑποτετάκται, μὴ ἄσχαλλε μὴδὲ θορυβοῦ. [01256] Εἰ μὲν γὰρ τοῦ τέλους παραγενομένου, καὶ πάντων ὑποταγόντων, ταῦτα ἔπασχες, εἰκότως ἤλγεις· [01257] νῦν δὲ οὕτω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα, οὕτω ἐκράτησεν ὁ Βασιλεὺς καθαρῶς. [01258] Τί τοίνυν θορυβῇ, πάσχων κακῶς; [01259] οὕτω πάντων περιέγρονε τὸ κήρυγμα, οὕτω καιρὸς τέλεον ὑποταγῆναι. [01260] Εἶτα πάλιν ἑτέρα παράκλησις· [01261] ἥδη ὁ μέλλων πάντας ἔχειν ὑποτεταγμένους, καὶ αὐτὸς ἀπέθανε, καὶ μυρία πέπονθε. [01262] Τὸν δὲ βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους ἡλαττωμένον βλέπομεν, φησὶν, Ἰησοῦν, διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου. [01263] Εἶτα τὰ χρηστὰ πάλιν, Δόξη καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον. [01264] Εἶδες πῶς αὐτῷ πάντα ἤρμοσε; [01265] καὶ γὰρ τὸ, Βραχὺ, αὐτῷ ἂν ἀρμόσειε μᾶλλον, τῷ τρεῖς ἡμέρας γενομένῳ ἐν τῷ ἅδῃ μόνως, ἀλλ' οὐχ ἡμῖν τοῖς ἐπιπολὺ φθειρομένοις· [01266] ὁμοίως καὶ τὸ, Δόξη καὶ τιμῇ, ἐκείνῳ πολλῷ πλέον, ἢ ἡμῖν ἀρμόσει. [01267] Πάλιν αὐτοὺς ἀναμιμνήσκει τοῦ σταυροῦ, δύο ταῦτα κατορθῶσαι σπουδάζων, καὶ τὴν κηδεμονίαν αὐτοῦ δεῖξαι, καὶ πείσαι αὐτοὺς πάντα φέρειν γενναίως, εἰς τὸν Διδάσκαλον ἀφορῶντας. [01268] Εἰ γὰρ ὁ προσκυνούμενος ὑπ' ἀγγέλων, φησὶν, ἠνέσχετο βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους ἔχειν διὰ σέ· [01269] πολλῷ μᾶλλον σὺ ὁ τῶν ἀγγέλων ἐλάττων, πάντα φέρειν ὀφείλεις δι' αὐτόν. [01270] Εἶτα δείκνυσιν, ὅτι δόξα καὶ τιμῇ ὁ σταυρὸς ἐστίν· [01271] ὥσπεροῦν καὶ αὐτὸς δόξαν αὐτόν καλεῖ λέγων· [01272] Ἦλθεν ἡ ὥρα, ἵνα δοξασθῇ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. [01273] Εἰ οὖν ἐκεῖνος τὰ διὰ τοὺς δούλους δόξαν καλεῖ, πολλῷ μᾶλλον σὺ τὰ διὰ τὸν Δεσπότην.

Ὁρᾷς τοῦ σταυροῦ τὸν καρπὸν, ὅσος; [01275] Μὴ φοβηθῇς τὸ πρᾶγμα· [01276] σκυθρωπὸν μὲν γὰρ εἶναι σοι δοκεῖ, μυρία δὲ τίκτει ἀγαθὰ. [01277] Δείκνυσιν ἐκ τούτων τοῦ πειρασμοῦ τὸ ὄφελος. [01278] Εἶτα φησὶν· [01279] Ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσεται θανάτου. [01280] Ὅπως, φησὶ, χάριτι Θεοῦ. [01281] Κάκεῖνος μὲν διὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν εἰς ἡμᾶς ταῦτα πέπονθεν· [01282] Ὅς γε τοῦ ἰδίου Υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, φησὶν, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν. [01283] Τίνος ἔνεκεν; [01284] Οὐκ ὀφείλε τοῦτο ἡμῖν, ἀλλὰ χάριτι πεποίηκε. [01285] Καὶ πάλιν ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολῇ φησι Πολλῷ μᾶλλον ἢ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. [01286] Ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσεται θανάτου· [01287] οὐχὶ τῶν πιστῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης· [01288] αὐτὸς μὲν γὰρ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανε. [01289] Τί δέ, εἰ μὴ πάντες ἐπίστευσαν; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 37/450* [01290] Αὐτὸς τὸ ἑαυτοῦ πεπλήρωκε. [01291] Καὶ κυρίως εἶπεν· [01292] Ὑπὲρ παντὸς γεύσεται θανάτου. [01293] Καὶ οὐκ εἶπεν· Ἀποθάνη· [01295] ὥσπερ γὰρ ὄντως γευσάμενος, οὕτω μικρὸν ἐν αὐτῷ ποιήσας διάστημα, εὐθέως ἀνέστη. [01296] Τῷ μὲν οὖν εἶπεῖν· [01297] Διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου, τὸν ὄντως

θάνατον ἐσήμανε· [01298] τῷ δὲ, Ἀγγέλων κρείττων, τὴν ἀνάστασιν ἐδήλωσε. [01299] Καθάπερ γὰρ ἰατρός οὐκ ἔχων ἀνάγκην τῶν τῷ ἄρρώστῳ παρεσκευασμένων σιτίων ἀπογεύσασθαι, διὰ τὴν περὶ ἐκεῖνον κηδεμονίαν πρότερον αὐτὸς ἀπογεύεται, ἵνα [63.40] πείσῃ τὸν ἄρρώστον θαρσοῦντα κατατολμῆσαι τῆς βρώσεως· [01300] οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς, ἐπειδὴ πάντες ἄνθρωποι τὸν θάνατον ἐδεδοίκεσαν, πείθων αὐτοὺς κατατολμᾶν τοῦ θανάτου, καὶ αὐτὸς ἀπεγεύσατο αὐτοῦ, οὐκ ἔχων ἀνάγκην. [01301] Ἐρχεται γὰρ, φησὶν, ὁ τοῦ κόσμου τούτου ἄρχων, καὶ οὐχ εὐρίσκει ἐν ἐμοὶ οὐδέν. [01302] Οὕτω καὶ τὸ, Χάριτι, καὶ τὸ, Ὑπὲρ παντὸς γεύσεται θανάτου, τοῦτο συνίστησιν. [01303] Ἐπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. [01304] γ'. [01305] Περὶ τοῦ Πατρὸς ἐνταῦθα λέγει. [01306] Ὅρᾳς πῶς πάλιν τὸ, Δι' οὗ, αὐτῷ ἀρμόζει; [01307] Οὐκ ἂν τοῦτο ἐποίησεν, εἴ γε ἐλαττώσεως ἦν, καὶ τῷ Υἱῷ μόνον προσῆκον. [01308] Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· [01309] ἄξια, φησὶ, τῆς φιланθρωπίας αὐτοῦ πεποιήκε τῷ τὸν πρωτότοκον λαμπρότερον ἀποδείξαι πάντων, καὶ ὥσπερ ἀθλητὴν γενναῖον καὶ τοὺς ἄλλους ὑπερέχοντα, τοῖς ἐτέροις ὑπόδειγμα θεῖναι. [01310] Τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν· [01311] τουτέστι, τὸν αἴτιον τῆς σωτηρίας. [01312] Ὅρᾳς ὅσον τὸ μέσον; [01313] καὶ οὗτος Υἱὸς, καὶ ἡμεῖς υἱοί· [01314] ἀλλ' ὁ μὲν σώζει, ἡμεῖς δὲ σωζόμεθα. [01315] Εἶδες πῶς ἡμᾶς καὶ συνάγει καὶ διύστησι; [01316] Πολλοὺς, φησὶν, υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα. [01317] Ἐνταῦθα συνήγαγε· [01318] Τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν· [01319] καὶ πάλιν διέστησε. [01320] Διὰ παθημάτων τελειῶσαι. [01321] Ἄρα τὰ παθήματα τελειώσις, καὶ αἰτία τῆς σωτηρίας. [01322] Ὅρᾳς ὅτι τὸ παθεῖν κακῶς, οὐκ ἐστὶν ἐγκαταλελειμμένων; [01323] Εἰ δὲ τούτῳ πρώτῳ τετίμηκε τὸν Υἱὸν ὁ Θεὸς, τῷ διὰ παθημάτων αὐτὸν ἀγαγεῖν· [01324] ὄντως τοῦ τὸν κόσμον ποιῆσαι, καὶ ἐκ μὴ ὄντων παραγαγεῖν αὐτὸν, τὸ σάρκα ἀναλαβόντα παθεῖν ἅπερ ἔπαθε, πολλῷ μείζον ἐστι. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 38/450* [01325] Καὶ τοῦτο μὲν οὖν φιλανθρωπίας, ἐκεῖνο δὲ πολλῷ πλέον. [01326] Καὶ δεικνὺς καὶ αὐτὸς τοῦτο αὐτὸ, φησὶν· [01327] Ἵνα ἐνδείξῃται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. [01328] Ἐπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. [01329] Ἐπρεπε γὰρ αὐτῷ, φησὶ, τῷ κηδεμόνι ὄντι, καὶ πάντα εἰς τὸ εἶναι παραγαγόντι, ἐκδοῦναι τὸν Υἱὸν ὑπὲρ τῆς τῶν λοιπῶν σωτηρίας, τὸν ἕνα ὑπὲρ τῶν πολλῶν. [01330] Ἀλλ' οὐκ εἶπεν οὕτως, ἀλλὰ, Διὰ παθημάτων τελειῶσαι, δεικνὺς ὅτι ὁ παθὼν ὑπὲρ τινος, οὐκ ἐκεῖνον ὠφελεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς λαμπρότερος γίνεται καὶ τελειότερος. [01331] Καὶ τοῦτο δὲ πρὸς τοὺς πιστοὺς, φησὶ, παραθαρρύνων αὐτούς. [01332] Καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς τότε ἐδοξάσθη, ὅτε ἔπαθεν. [01333] Ὅταν δὲ εἶπω, ὅτι Ἐδοξάσθη, μὴ νομίσης δόξης πρόσληψιν αὐτῷ γίνεσθαι· [01334] ἐκείνην γὰρ τὴν τῆς φύσεως εἶχεν ἀεὶ, οὐδὲν προσλαβών. [01335] Ὁ τε γὰρ ἀγιάζων, φησὶ, καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι, ἐξ ἐνὸς πάντες. [01336] Δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν. [01337] Ἴδού πάλιν πῶς συνάγει τιμῶν αὐτοὺς καὶ παραμυθούμενος καὶ ἀδελφοὺς αὐτοὺς ποιῶν τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τοῦτο τὸ ἐξ ἐνὸς εἶναι. [01338] Εἶτα πάλιν ἀσφαλιζόμενος, καὶ δεικνὺς ὅτι τὸ κατὰ σάρκα φησὶν, ἐπήγαγε τὸ, Ὁ ἀγιάζων, καὶ οἱ ἀγιαζόμενοι. [01339] Ὅρᾳς ὅσον τὸ μέσον; [01340] ὁ μὲν γὰρ ἀγιάζει, ἡμεῖς δὲ ἀγιαζόμεθα. [01341] Καὶ ἀνωτέρω τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἔφη. [01342] Εἰς γὰρ Θεὸς, ἐξ οὗ τὰ πάντα. [01343] Δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν. [01344] Ὅρᾳς πῶς πάλιν δείκνυσιν τὴν ὑπεροχήν; [01345] Τῷ γὰρ εἰπεῖν· [01346] Οὐκ [63.41] ἐπαισχύνεται, δείκνυσιν οὐ τῆς τοῦ πράγματος φύσεως, ἀλλὰ τῆς φιλοστοργίας τοῦ μὴ ἐπαισχυνομένου τὸ πᾶν ὄν, καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τῆς πολλῆς. [01347] Εἰ γὰρ καὶ ἐξ ἐνὸς, ἀλλ' ὁ μὲν ἀγιάζει, ἡμεῖς δὲ ἀγιαζόμεθα. [01348] Πολὺ δὲ τὸ μέσον· [01349] καὶ ὁ μὲν ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὡς Υἱὸς γνήσιος, τουτέστιν, ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ· [01350] ἡμεῖς δὲ ὡς κτίσμα, τουτέστιν, ἐξ οὐκ ὄντων. [01351] Ὡστε πολὺ τὸ μέσον. [01352] Διὸ φησιν· [01353] Οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, λέγων· [01354] Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου. [01355] Τὴν γὰρ σάρκα ἐνδυσάμενος, ἐνεδύσατο καὶ τὴν ἀδελφότητα καὶ συνεισηλθεν ὁμοῦ τῇ σαρκὶ καὶ ἡ ἀδελφότης. [01356] Ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἰκότως παράγει· [01357] τὸ δὲ, Ἐγὼ ἔσομαι πεποιοῦς ἐπ' αὐτῷ, τί βούλεται; [01358] Καὶ τὸ μετὰ ταῦτα δὲ εἰκότως· [01359] Ἴδού ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 39/450* [01360] Ὡσπερ γὰρ ἐνταῦθα πατέρα δείκνυσιν ἑαυτὸν, οὕτως ἐκεῖ ἀδελφόν· [01361] Ἀπαγγελῶ, φησὶ, τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου· [01362] καὶ πάλιν τὴν ὑπεροχήν δείκνυσιν, καὶ πολὺ τὸ μέσον, διὰ τῶν ἐξῆς· [01363] Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδιά, φησὶ, κεκοινωνήκεν αἵματος καὶ σαρκός.

### 2.5.3 δ'

Ὁρᾷς ποῦ, φησὶ, τὸ ὅμοιον; [01366] κατὰ τὴν σάρκα. [01367] Παραπλησίως καὶ αὐτὸς μετέσχε τῶν αὐτῶν. [01368] Αἰσχυνέσθωσαν πάντες οἱ αἰρετικοὶ, ἐγκαλυπτέσθωσαν οἱ δοκῆσαι λέγοντες αὐτὸν παραγενέσθαι, καὶ οὐκ ἀληθεῖα. [01369] Οὐ γὰρ εἶπεν, ὅτι Μετέσχε τούτων, μόνον, καὶ ἐσίγησε· [01370] καίτοι καὶ εἰ οὕτως εἶπεν, ἱκανὸν ἦν· [01371] ἀλλ' ἕτερόν τι μεῖζον ἐνέφηνε, τὸ, Παραπλησίως, προσθεῖς. [01372] Οὐ φαντασία οὐδὲ εἰκόνι, φησὶν, ἀλλ' ἀληθεία· [01373] ἐπεὶ τὸ, Παραπλησίως, οὐ σώζεται. [01374] Εἴτα δείξας τὴν ἀδελφότητα, καὶ τὴν αἰτίαν τίθησι τῆς οἰκονομίας· [01375] Ὅπως διὰ τοῦ θανάτου, φησὶ, καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τουτέστι, τὸν διάβολον. [01376] Ἐνταῦθα τὸ θαυμαστὸν δείκνυσιν, ὅτι δι' οὗ ἐκράτησεν ὁ διάβολος, διὰ τούτου ἡττήθη, καὶ ὅπερ ἰσχυρὸν ἦν αὐτῷ ὄπλον κατὰ τῆς οἰκουμένης, ὁ θάνατος, τούτῳ αὐτὸν ἐπληξεν ὁ Χριστός· [01377] καὶ τὸ πολὺ τῆς δυνάμεως τοῦ νικήσαντος ἐμφαίνει. [01378] Ὁρᾷς ὅσον ὁ θάνατος εἰργάσατο καλόν; [01379] Καὶ ἀπαλλάξῃ, φησὶ, τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. [01380] Τίνος ἔνεκεν φρίττετε, φησὶ, τί δεδοίκατε τὸν καταργηθέντα; [01381] οὐκέτι φοβερός ἐστιν, ἀλλὰ πεπάτηται, καταπεφρόνηται, εὐτελής ἐστὶ καὶ οὐδενὸς ἄξιος. [01382] Τί δέ ἐστιν, Ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας; [01383] τί τοῦτο, φησὶν; [01384] Ὅτι ὁ τὸν θάνατον δεδοικώς, δοῦλός ἐστι, καὶ πάντα ὑφίσταται ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀποθανεῖν· [01385] ἢ ἐκεῖνο, ὅτι πάντες δοῦλοι ἦσαν τοῦ θανάτου, φησὶ, καὶ τῷ μηδέπω αὐτὸν λελύσθαι ἐκρατοῦντο· [01386] ἢ, [εἰ μὴ τοῦτο,] ὅτι φόβῳ διηνεκεῖ συνέζων οἱ ἄνθρωποι. [01387] Αἰεὶ γὰρ ἀποτεθνήξεσθαι προσδοκῶντες, καὶ τὸν θάνατον δεδοικότες, οὐδεμιᾶς ἡδονῆς αἰσθησιν λαβεῖν ἠδύναντο, τοῦ φόβου τούτου παρόντος αὐτοῖς· [01388] τοῦτο γὰρ ἠνίξαστο εἰπών· [01389] Διὰ παντὸς τοῦ ζῆν. [01390] Δείκνυσιν ἐνταῦθα τοὺς θλιβομένους, τοὺς ἐλαυνομένους, τοὺς διωκομένους, τοὺς καὶ πατρίδος καὶ οὐσίας καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀποστερουμένους, ἥδιον διάγοντας καὶ ἐλευθεριώτερον ἐκείνων τῶν ἐν τρυφῇ τὸ πάλαι τυγχάνοντων, τῶν μηδὲν τοιούτων παθόντων, τῶν εὐθηνουμένων· [01391] εἰ γε ἐκεῖνοι μὲν διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ὑπὸ τῷ φόβῳ τούτῳ [63.42] ἦσαν καὶ δοῦλοι, αὐτοὶ δὲ τούτου εἰσὶν ἀπηλλαγμένοι, καὶ γελῶντες τοῦτο, ὅπερ ἐκεῖνοι πεφρίκασιν. [01392] Ὡς περ γὰρ εἴ τις δεσμώτην μέλλοντα τὴν ἐπὶ θάνατον ἄγεσθαι, καὶ αἰεὶ τοῦτο προσδοκῶντα, λιπαῖνοι πολλῇ τῇ τρυφῇ· [01393] τοιοῦτόν τι ἦν τὸ παλαιὸν ὁ θάνατος. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 40/450 [01394] Νῦν δὲ ταυτὸν γέγονεν, οἷον ἂν εἴ τις τὸν φόβον ἐκεῖνον ἐκβαλὼν, μετὰ τῆς τρυφῆς ἀθλεῖν προτρέποι, καὶ τὸν ἀγῶνα προτιθεῖς, ἐπαγγέλοιτο μηκέτι εἰς θάνατον, ἀλλ' εἰς βασιλείαν ἀγαγεῖν. [01395] Τίνων οὖν ἠθέλησας σὺ γενέσθαι, τῶν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ λιπαινομένων μετὰ τοῦ καθ' ἐκάστην ἡμέραν τὴν ἀπόφασιν προσδοκᾶν, ἢ τῶν ἀθλούντων πολλὰ, καὶ πονούντων ἔκοντι, ὥστε τὸ διάδημα τῆς βασιλείας ἀναδήσασθαι; [01396] Ὁρᾷς πῶς αὐτῶν ἦρε τὴν ψυχὴν, καὶ μετεώρους εἰργάσατο; [01397] Δείκνυσιν δὲ οὐ τὸν θάνατον μόνον πεπαυμένον, ἀλλὰ διὰ τούτου κάκεῖνον τὸν ἄσπονδον πρὸς ἡμᾶς αἰεὶ τὸν πόλεμον ἐπανηρημένον καὶ ἐπιδεικνύμενον, τὸν διάβολον λέγω καταργηθέντα· [01398] ὁ γὰρ θάνατον μὴ δεδοικώς, ἔξω τῆς τυραννίδος ἐστὶ τοῦ διαβόλου. [01399] Εἰ γὰρ δέρμα ὑπὲρ δέρματος, καὶ πάντα δοῖα ἂν τις ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ· [01400] ὅταν καὶ ταύτης κρίνῃ τις καταφρονεῖν, τίνας ἔσται δοῦλος λοιπόν; [01401] Οὐδένα δέδοικεν, οὐδένα φοβεῖται, πάντων ἐστὶν ἀνώτερος, καὶ πάντων ἐλευθεριώτερος. [01402] Ὁ γὰρ τῆς ψυχῆς τῆς ἑαυτοῦ καταφρονῶν, πολλῷ μᾶλλον τῶν ἄλλων. [01403] Ὅταν δὲ εὖρῃ ψυχὴν τοιαύτην ὁ διάβολος, οὐδὲν ἐργάσασθαι δυνήσεται ἐν αὐτῇ τῶν ἑαυτοῦ. [01404] Τί γὰρ, εἰπέ μοι, χρημάτων ζημίαν ἀπειλήσει καὶ ἀτιμίαν καὶ πατρίδος ἔκπτωσιν; [01405] Ἀλλὰ ταῦτα μικρὰ τῷ μηδὲ τὴν ψυχὴν τιμίαν τιθεμένῳ, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον. [01406] Ὁρᾷς ὅτι τοῦ θανάτου τὴν τυραννίδα ἐκβαλὼν, συγκατέλυσε καὶ τοῦ διαβόλου τὴν ἰσχύν; [01407] ὁ γὰρ περὶ ἀναστάσεως μυρία φιλοσοφεῖν εἰδὼς, πῶς δέδοικε θάνατον; [01408] πῶς φρίττει λοιπόν; [01409] Μὴ τοίνυν ἀσχάλλετε λέγοντες, Διὰ τί τὰ καὶ τὰ πεπόνθαμεν; [01410] οὕτω γὰρ λαμπρότερα ἡ νίκη γίνεται· [01411] οὐκ ἂν δὲ ἦν λαμπρὰ, εἰ μὴ θανάτῳ τὸν θάνατον ἔλυσε. [01412] Τὸ δὲ θαυμαστὸν τοῦτό ἐστιν, ὅτι δι' αὐτῶν αὐτὸν ἐνίκησε, δι' ὧν ἴσχυσε, τὸ εὖπορον αὐτοῦ πανταχοῦ καὶ εὐμήχανον δεικνύς. [01413] Μὴ δὴ προδῶμεν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν δωρεάν. [01414] Οὐ γὰρ ἐλάβομεν, φησὶ, πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ πνεῦμα δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ. [01415] Στῶμεν οὖν γενναίως καταγελῶντες τοῦ θανάτου.

### 2.5.4 ε'

Ἀλλὰ γὰρ ἐπὶ ληθέ μοι στενάξαι πικρὸν, ποῦ μὲν ὁ Χριστὸς ἡμᾶς ἀνήγαγε, ποῦ δὲ ἑαυτοὺς κατηγάγομεν. [01418] Ὅταν γὰρ ἴδω τοὺς κοπετοὺς τοὺς κατὰ τὴν ἀγορὰν, τὰς οἰμωγὰς, ἃς ἐπὶ τοῖς ἐξερχομένοις



ποιοῦνται τοῦ βίου, τὰς ὁλολυγὰς, τὰς ἀσχημοσύνας τὰς ἄλλας, πιστεύσατε, αἰσχύνομαι καὶ Ἑλληνας καὶ Ἰουδαίους καὶ αἰρετικούς τοὺς ὀρώντας, καὶ πάντας ἀπλῶς τοὺς διὰ τοῦτο καταγελῶντας ἡμῶν· [01419] ὅσα γὰρ ἂν εἶπω λοιπὸν, εἰκῇ ἐρῶ περὶ ἀναστάσεως φιλοσοφῶν. [01420] Τί δήποτε; [01421] Ὅτι οὐ τοῖς λεγομένοις παρ' ἐμοῦ προσέχουσιν Ἑλληνες, ἀλλὰ τοῖς γινομένοις παρ' ὑμῶν· [01422] εὐθέως γὰρ ἐροῦσι· [01423] Πότε τούτων τις καταφρονῆσαι θανάτου δυνήσεται, μηδὲ ἕτερον τεθνεῶτα δυνάμενος ἰδεῖν; [01424] Καλὰ τὰ εἰρημένα ὑπὸ τοῦ Παύλου, καλὰ, καὶ τῶν οὐρανῶν ἄξια, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας· [01425] τί γὰρ φησι; [01426] Καὶ ἀπαλλάξει τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. [01427] Ἀλλ' οὐκ ἀφίετε [63.43] ταῦτα πιστεύεσθαι ὑμεῖς, μαχόμενοι διὰ τῶν ἔργων αὐτοῖς· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 41/450 [01428] καίτοι πολλὰ ἐπιτειχίσαντος τοῦ Θεοῦ γίνεσθαι πρὸς τοῦτο, ἵνα ἀνέλη τὴν πονηρὰν ταύτην συνήθειαν. [01429] Εἰπέ γάρ μοι, τί βούλονται αἱ λαμπάδες αἱ φαιδραί; [01430] οὐχ ὥς ἀθλητὰς αὐτοὺς προπέμπομεν; [01431] τί δὲ οἱ ὕμνοι; [01432] οὐχὶ τὸν Θεὸν δοξάζομεν, καὶ εὐχαριστοῦμεν ὅτι λοιπὸν ἐστεφάνωσε τὸν ἀπελθόντα, ὅτι τῶν πόνων ἀπήλλαξεν, ὅτι τῆς δειλίας ἐκβαλὼν ἔχει παρ' ἑαυτῷ; [01433] οὐ διὰ τοῦτο ὕμνοι; [01434] οὐ διὰ τοῦτο ψαλμωδία; [01435] Ταῦτα πάντα χαιρόντων ἐστίν· [01436] Εὐθυμεῖ γὰρ, φησί, τίς; [01437] ψαλλέτω. [01438] Ἀλλ' οὐ τούτοις προσέχουσιν Ἑλληνες. [01439] Μὴ γάρ μοι, φησὶν, εἵπης τὸν ἐκτὸς τοῦ πάθους φιλοσοφοῦντα, τοῦτο γὰρ οὐδὲν μέγα οὐδὲ θαυμαστὸν, ἀλλὰ δεῖξόν μοι τὸν ἐν αὐτῷ τῷ πάθει φιλοσοφοῦντα, καὶ τότε πιστεύσω τῇ ἀναστάσει. [01440] Καὶ τὸ μὲν βιωτικὰς γυναικας τοῦτο ποιεῖν, θαυμαστὸν οὐδέν· [01441] καίτοι γε καὶ αὐτὸ δεινόν· [01442] καὶ γὰρ καὶ αὐταὶ τὴν αὐτὴν ἀπαιτοῦνται φιλοσοφίαν· [01443] διὸ καὶ Παῦλός φησι· [01444] Περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἵνα μὴ λυπησθε, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. [01445] Οὐχὶ μονάζουσιν ἔγραφε ταῦτα οὐδὲ ἀειπαρθένοις, ἀλλὰ καὶ κοσμικαῖς γάμφ' ὁμιλησάσαις, καὶ βιωτικοῖς. [01446] Πλὴν ἀλλ' οὐχ οὕτω δεινὸν τοῦτο· [01447] ὅταν δέ τις, ἢ γυνή, ἢ ἀνὴρ ἐσταυρωθῇ τῷ κόσμῳ λέγων, ὁ μὲν τρίχας τίλλῃ, ἡ δὲ κωκὴ μεγάλα, τί τούτου ἀσχημονέστερον; [01448] Πιστεύσατέ μοι λέγοντι· [01449] εἶγε ὥς ἐχρῆν ἐγίνετο, πολὺν ἔδει χρόνον τοὺς τοιοῦτους εἶργεσθαι τῶν οὐδῶν τῶν τῆς ἐκκλησίας. [01450] Οἱ γὰρ ὄντως ἄξιοι πένθους, οὗτοί εἰσιν, οἱ τὸν θάνατον δεδουκότες ἔτι καὶ φρίττοντες, οἱ τῇ ἀναστάσει διαπιστοῦντες. [01451] Ἀλλ' οὐ τῇ ἀναστάσει διαπιστῶ, φησὶν, ἀλλὰ τὴν συνήθειαν ἐπιζητῶ. [01452] Διὰ τί οὖν, εἰπέ μοι, ὅταν ἀποδημῇ, καὶ ἀποδημίαν μακρὰν, οὐ τὰ αὐτὰ ποιεῖς; [01453] Ἀλλὰ κλαίω καὶ τότε, φησί, καὶ θρηνῶ ἐπιζητοῦσα. [01454] Ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ὄντως συνήθειαν ἐπιζητούσης ἐστὶ, τοῦτο δὲ ἀπεγνωκυίας τὴν ἐπάνοδον. [01455] Ἐννόησον τί ψάλλεις κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον· [01456] Ἐπίστρεψον, ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι Κύριος εὐηργέτησέ σε· [01457] καὶ πάλιν, Οὐ φοβηθήσομαι κακὰ, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ· [01458] καὶ πάλιν, Σὺ μου εἶ καταφυγὴ ἀπὸ θλίψεως τῆς περιεχούσης με. [01459] Ἐννόησον τί βούλονται οὗτοι οἱ ψαλμοί. [01460] Ἀλλ' οὐ προσέχεις, ἀλλὰ μεθύεις ὑπὸ τοῦ πένθους. [01461] Κἂν ἐν τοῖς ἐτέρων κηδεύμασι κατανόησον ἀκριβῶς, ἵνα ἔχῃς φάρμακον ἐν τοῖς σοῖς. [01462] Ἐπίστρεψον, ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι Κύριος εὐηργέτησέ σε, λέγεις, καὶ δακρύεις; [01463] οὐχὶ σκηνὴ ταῦτά ἐστιν, οὐχ ὑπόκρισις; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 42/450 [01464] Εἰ μὲν γὰρ ὄντως πιστεύεις οἷς λέγεις, περιττῶς πενθεῖς· [01465] εἰ δὲ παίζεις καὶ ὑποκρίνη καὶ μύθους αὐτὰ εἶναι νομίζεις, τί καὶ ψάλλεις; [01466] τί καὶ ἀνέχῃ τῶν παραγινομένων; [01467] διὰ τί μὴ ἀπελαύνεις τοὺς ψάλλοντας; [01468] Ἀλλὰ μαινομένων τοῦτο, φησί. [01469] Κἀκεῖνο πολλῷ μᾶλλον. [01470] Τέως μὲν οὖν παραινῶ· [01471] τοῦ χρόνου δὲ προϊόντος σφοδρότερον τῷ πράγματι χρήσομαι· [01472] καὶ γὰρ μειζόνως δέδοικα, μὴ τούτῳ τῷ τρόπῳ χαλεπὴ τις νόσος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπείσέλθῃ. [01473] Τοῦτον μὲν οὖν τὸν κοπετὸν ὕστερον ἐπανορθώσωμεθα· [01474] τέως δὲ παραγγέλλω καὶ διαμαρτύρομαι καὶ πλουσίοις καὶ πένησι, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι.

Γένοιτο μὲν οὖν πάντας ὑμᾶς ἀπενθήτους τὸν βίον [63.44] ἐξελεθεῖν, καὶ κατὰ νόμον τὸν προσήκοντα πατέρας ὑπὸ τῶν υἱῶν γεγηρακότας προπέμψεσθαι καὶ μητέρας ὑπὸ θυγατέρων καὶ ἐγγόνων καὶ μετεγγόνων ἐν λιπαρῷ τῷ γήρᾳ, καὶ μηδαμοῦ γενέσθαι ἄωρον θάνατον. [01476] Γένοιτο μὲν οὖν τοῦτο, καὶ τοῦτο εὐχομαι, καὶ τοὺς προέδρους δὲ καὶ πάντας ὑμᾶς ὑπὲρ ἀλλήλων παρακαλῶ δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ, καὶ κοινὴν ποιήσασθαι ταύτην εὐχὴν· [01477] εἰ δὲ, ὅπερ ἀπείη μηδὲ συμβαίη, πικρὸς τις γένηται θάνατος (πικρὸς δὲ λέγω, οὐ τῇ φύσει· [01478] οὐδὲ γὰρ ἐστὶ λοιπὸν πικρὸς ὁ θάνατος· [01479] ὕπνου γὰρ οὐδὲν διενήνοχεν· [01480] ἀλλὰ πικρὸς λέγω, πρὸς τὴν ἡμετέραν διάθεσιν)· [01481] εἰ οὖν οὗτος συμβαίη, καὶ τινες τὰς θρηνούσας ταύτας μισθώσαιντο, πιστεύσατέ μοι λέγοντι, οὐκ ἄλλως γὰρ ἐρῶ, ἀλλ' ὥς ἔχω·



[01482] ὁ βουλόμενος ὀργιζέσθω· [01483] πολὺν αὐτὸν χρόνον τῆς ἐκκλησίας ἀπειρῶ ὡς τὸν εἰδωολάτρην. [01484] Εἰ γὰρ τὸν πλεονέκτην εἰδωολάτρην καλεῖ ὁ Παῦλος, πολλῶ μᾶλλον τὸν ἐπὶ πιστοῦ τὰ τῶν εἰδωολατρῶν ἐπειςφέροντα. [01485] Τίνος γὰρ ἔνεκεν, εἰπέ μοι, πρεσβυτέρους καλεῖς, καὶ τοὺς ψάλλοντας; [01486] οὐχ ὥστε παραμυθήσασθαι, οὐχ ὥστε τιμῆσαι τὸν ἀπελθόντα; [01487] Τί τοίνυν αὐτὸν ὑβρίζεις; [01488] τί δὲ παραδειγματίζεις; [01489] τί δὲ παίζεις, ὥσπερ ἐν σκηνῇ; [01490] Ἡμεῖς ἐρχόμεθα τὰ περὶ ἀναστάσεως φιλοσοφοῦντες, πάντας παιδεύοντες, καὶ τοὺς μηδέπω πεπληγμένους, διὰ τῆς εἰς ἐκεῖνον τιμῆς, εἴ ποτε συμβαίῃ τι τοιοῦτον, φέρειν γενναίως· [01491] σὺ δὲ ἄγεις τοὺς τὰ ἡμέτερα καθαιροῦντας, τό γε αὐτῶν μέρος

## 2.5.5 ζ'

Τί τούτου τοῦ γέλωτος καὶ τῆς χλευασίας χεῖρον; [01494] τί ταύτης τῆς ἀνωμαλίας βαρύτερον; [01495] Αἰσχύνθητε καὶ ἐντράπητε· [01496] εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἡμεῖς οὐκ ἀνεχόμεθα ἔθι τοιαῦτα ὀλέθρια τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπειςαγαγεῖν· [01497] Τοὺς γὰρ ἁμαρτάνοντας, φησὶν, ἐνώπιον πάντων ἔλεγγε. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 43/450 [01498] Κἀκεῖναις δὲ ταῖς τάλαιπώροις καὶ ἀθλίαις δι' ὑμῶν ἀπαγορεύομεν, μηδέποτε ταῖς τῶν πιστῶν ἐκφοραῖς ἐπειςιέναι, ἵνα μὴ ὄντως τὰ οἰκεῖα αὐτὰς ἀναγκάσωμεν θρηνεῖν κακὰ, καὶ παιδεύσωμεν μὴ ἐν ἀλλοτρίοις ταῦτα ποιεῖν, ἀλλὰ τὰς οἰκεῖας συμφορὰς μᾶλλον ὀδύρεσθαι· [01499] καὶ γὰρ καὶ πατὴρ φιλόστοργος, ὅταν υἱὸν ἄτακτον ἔχῃ, οὐκ ἐκεῖνῳ μόνον παραινεῖ μὴ πλησιάζειν τοῖς πονηροῖς, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους φοβεῖ. [01500] Ἴδου τοίνυν καὶ ὑμῖν κἀκεῖναις δι' ὑμῶν παραινῶ, ὥστε μήτε ὑμᾶς καλεῖν τὰς τοιαύτας, μήτε ἐκείνας παραγίνεσθαι. [01501] Καὶ γένοιτο μὲν τὸν λόγον τι ἐργάσασθαι πλέον καὶ τὴν ἀπειλὴν ἰσχυῖσαι· [01502] εἰ δὲ, ὅπερ ἀπείη, καταφρονηθῶμεν, ἀναγκασθίσόμεθα λοιπὸν εἰς ἔργον ἀγαγεῖν τὴν ἀπειλὴν, ὑμᾶς μὲν τοῖς νόμοις παιδεύοντες τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, ἐκείνας δὲ ὡς ἐκεῖναις προσῆκόν ἐστιν. [01503] Εἰ δέ τις ἀπαυθαδιαζόμενος καταφρονεῖ, ἀκουέτω τοῦ Χριστοῦ λέγοντος καὶ νῦν· [01504] Ἐὰν ὁ ἀδελφός σου ἁμαρτήσῃ εἰς σέ, ὑπάγε, ἔλεγγον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· [01505] εἰ δὲ μὴ πείθοιτο, παράλαβε μετὰ σεαυτοῦ ἓνα ἢ δύο· [01506] εἰ δὲ καὶ οὕτως ἀντιλέγοι, εἰπέ τῇ Ἐκκλησίᾳ· [01507] εἰ δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας παρακούσειεν, ἔστω σοι ὡς ὁ ἔθνη [63.45] κὸς καὶ ὁ τελώνης. [01508] Εἰ δὲ τὸν εἰς ἐμὲ ἁμαρτάνοντα, ἐπειδὴν μὴ πείθοιτο, οὕτως ἀποστρέφεσθαι κελεύει· [01509] τὸν εἰς ἑαυτὸν ἁμαρτάνοντα· [01510] καὶ εἰς τὸν Θεὸν πῶς ἔχειν ὀφείλω, ὑμεῖς κρίνατε· [01511] ὑμεῖς γὰρ ἡμῶν καταγινώσκετε οὐ μαλακῶς προσφερομένων ἡμῖν. [01512] Εἰ δέ τις καταφρονεῖ τῶν δεσμῶν τῶν παρ' ἡμῶν, πάλιν αὐτὸν ὁ Χριστὸς παιδεύετω λέγων. [01513] Ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· [01514] καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. [01515] Εἰ γὰρ καὶ ἡμεῖς τάλαιπώροι καὶ οὐδαμῖνοι καὶ τοῦ καταφρονεῖσθαι ἄξιοι, ὥσπερ οὖν καὶ ἄξιοι, ἀλλ' οὐχ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦμεν, οὐδὲ ὀργὴν ἀμυνόμεθα, ἀλλὰ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας φροντίζομεν. [01516] Αἰδέσθητε, παρακαλῶ, καὶ ἐντράπητε· [01517] εἰ γὰρ φίλον τις φέρει, σφοδρότερον τοῦ δέοντος ἐπιφερόμενον, τὸν σκοπὸν ἐξετάζων, καὶ ὅτι εὐνοϊκῶς, ἀλλ' οὐκ ἀλαζονευόμενος τοῦτο ποιεῖ· [01518] πολλῶ μᾶλλον διδάσκαλον ἐπιπλήττοντα, καὶ διδάσκαλον οὐδὲ αὐτὸν ἐξ αὐθεντίας ταῦτα λέγοντα, οὐδὲ ὡς ἐν τάξει ἄρχοντας, ἀλλ' ὡς ἐν τάξει κηδεμόνος. [01519] Οὐ γὰρ ἐξουσίαν ἐπιδείξασθαι βουλόμενοι, ταῦτα λέγομεν· [01520] Πῶς γὰρ οἱ μηδὲ εἰς πείραν αὐτῶν ἐλθεῖν εὐχόμενοι; [01521] ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν ἀλγοῦντες καὶ κοπτόμενοι. [01522] Σύγγνωτε δὴ, καὶ μηδεὶς καταφρονεῖτω τῶν δεσμῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν· [01523] οὐ γὰρ ἄνθρωπός ἐστιν ὁ δεσμῶν, ἀλλ' ὁ Χριστὸς ὁ τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἡμῖν δεδωκώς, καὶ κυρίους ποιῶν ἄνθρώπους τῆς τοσαύτης τιμῆς. [01524] Ἡμεῖς μὲν γὰρ εἰς τὸ λύειν βουλόμεθα κατακεχρησθαι τῇ ἐξουσίᾳ· [01525] μᾶλλον δὲ οὐδὲ τούτου, ἀνάγκην ἔχειν βουλόμεθα· [01526] οὐδένα γὰρ βουλόμεθα εἶναι δεσμώτην παρ' ἡμῖν· [01527] οὐχ οὕτως ἐσμὲν ἄθλιοι καὶ τάλαιπώροι, εἰ καὶ σφόδρα οὐδαμῖνοί τινές ἐσμεν. [01528] Εἰ δὲ ἀναγκασθῇμεν, σύγγνωτε· [01529] οὐ γὰρ ἐκόντες οὐδὲ βουλόμενοι, ἀλλὰ μᾶλλον ὑμῶν τῶν δεδεμένων ἀλγοῦντες, τὰ δεσμὰ περιβάλλομεν. [01530] Εἰ δέ τις καταφρονοῖ τούτων, ἐπιστῇ [63.46] σεται ὁ τῆς κρίσεως καιρὸς ὁ διδάσκων αὐτόν. [01531] Τὸ δὲ λοιπὸν οὐ βούλομαι εἰπεῖν, ἵνα μὴ πλήξω τὴν διάνοιαν ὑμῶν. [01532] Ἡμεῖς μὲν γὰρ πρῶτον μὲν εὐχόμεθα εἰς ἀνάγκην μὴ ἐλθεῖν· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 44/450 [01533] εἰ δὲ ἔλθοιμεν, τὸ ἑαυτῶν πληροῦμεν, περιβάλλομεν τὰ δεσμὰ. [01534] Εἰ δέ τις διαρρήξειε ταῦτα, ἐγὼ τὸ ἑμαυτοῦ πεποίηκα, καὶ ἀνεύθυνός εἰμι λοιπὸν, ὁ δὲ λόγος ἔσται σοι πρὸς τὸν ἐμοὶ κελεύσαντα δῆσαι. [01535] Οὐδὲ γὰρ εἰ, βασιλέως προκαθημένου, τῶν δορυφόρων

τῶν παρεστώτων τις ἐκελεύσθη δῆσαί τινα τῶν ἐν τῇ τάξει καὶ τὰ δεσμὰ περιβαλεῖν, ἐκεῖνος δὲ οὐ μόνον ἀπώσαιο τοῦτον, ἀλλὰ καὶ συντρίψειε τὰ δεσμὰ, ὁ δορυφόρος ἐστὶν ὁ τὴν ὕβριν πεπονθώς, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς πολλῶ μᾶλλον ὁ κελεύσας. [01536] Εἰ γὰρ τὰ εἰς τοὺς πιστοὺς γινόμενα αὐτὸς οἰκειοῦται, ὅταν τοὺς εἰς τὸ διδάσκειν τεταγμένους ὑβρίζητε, πολλῶ μᾶλλον ὡς αὐτὸς ὑβριζόμενος διακείσεται. [01537] Ἀλλὰ μὴ γένοιτό τινα τῶν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ταύτης εἰς ἀνάγκην τῶν δεσμῶν τούτων ἐλθεῖν. [01538] Ὡςπερ γὰρ τὸ μὴ ἁμαρτάνειν καλόν· [01539] οὕτω τὸ φέρειν ἐπιτίμησιν χρήσιμον. [01540] Φέρωμεν τοίνυν τὴν ἐπίπληξιν, καὶ σπουδάζωμεν τὸ μὴ ἁμαρτάνειν· [01541] εἰ δὲ ἁμάρτομεν, φέρωμεν τὴν ἐπιτίμησιν. [01542] Ὡςπερ γὰρ καλὸν μὲν τὸ μὴ πλήττεσθαι, εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, τὸ φάρμακον ἐπιτεθῆναι τῇ πληγῇ χρήσιμον· [01543] οὕτω καὶ ἐνταῦθα. [01544] Ἀλλὰ μὴ γένοιτό τινα τῶν τοιούτων δεηθῆναι φαρμάκων· [01545] Πεισμέμεθα δὲ περὶ ὑμῶν τὰ κρείττονα, καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν. [01546] Σφοδρότερον δὲ διελέχθημεν ὑπὲρ πλείονος ἀσφαλείας. [01547] Βέλτιον γὰρ ἐμὲ θρασύν τινα καὶ ἀπηνῆ καὶ αὐθάδη ὑποπτεῦσθαι παρ' ὑμῶν, ἢ ὑμᾶς τὰ τῷ Θεῷ μὴ δοκοῦντα ποιεῖν. [01548] Πιστεύομεν δὲ τῷ Θεῷ, ὅτι οὐκ ἀνόνητος ὑμῖν αὕτη ἡ ἐπιτίμησις ἔσται, ἀλλ' οὕτω μεταβληθήσεσθε, ὡς τούτους τοὺς λόγους εἰς τὰ ὑμέτερα ἐγκώμια ἀναλίσκεσθαι, καὶ εἰς τοὺς ἐπαίνους. [01549] Γένοιτο δὲ ὑμᾶς βιοῦν κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ, ἵνα καταξιωθῶμεν ἅπαντες τυχεῖν τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἐπηγγείλατο ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

## 2.6 ΟΜΙΛΙΑ Ε΄.

Οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται. Ὅθεν ὥφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι.

### 2.6.1 α΄

Τὴν πολλὴν τοῦ Θεοῦ φιланθρωπίαν ὁ Παῦλος δεῖξαι βουλόμενος, καὶ τὴν ἀγάπην ἣν περὶ τὸ γένος ἔσχε τὸ ἀνθρώπινον, μετὰ τὸ εἰπεῖν· [01555] Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδιά κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκὸς, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἐπεξέρχεται τούτῳ τῷ χωρίῳ, καὶ φησιν· [01556] Οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται· [01557] μὴ γὰρ ἀπλῶς πρόσχης τῷ λεχθέντι, μηδὲ ψιλόν τι πρᾶγμα τοῦτο εἶναι νομίσῃς, τὸ τὴν ἐξ ἡμῶν σάρκα αὐτὸν ἀναλαβεῖν· [01558] οὐ γὰρ ἀγγέλοις τοῦτο ἐχαρίσατο· [01559] διὸ καὶ οὕτως εἶρηκεν· [01560] Οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ. [01561] Τί ἐστὶν ὃ φησιν; [01562] Οὐκ ἀγγέλου φύσιν ἀνεδέξατο, ἀλλ' ἀνθρώπου. [01563] Τί δέ ἐστιν, Ἐπιλαμβάνεται; [01564] Οὐκ ἐκείνης, φησὶν, ἐδράξατο τῆς φύσεως τῶν ἀγγέλων, ἀλλὰ τῆς ἡμετέρας. [01565] Διὰ τί δὲ οὐκ εἶπεν, ἀνέλαβεν· [01566] ἀλλὰ ταύτῃ τῇ λέξει ἐχρήσατο τῇ, [63.46.40] Ἐπιλαμβάνεται; [01567] Ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν διωκόντων τοὺς ἀποστρεφόμενους αὐτοὺς, καὶ πάντα ποιούντων, ὥστε καταλαβεῖν φεύγοντας καὶ ἐπιλαβέσθαι ἀποπηδόντων. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 45/450 [01568] Φεύγουσαν γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ πόρρῳ φεύγουσαν (Ἦμεν γὰρ τοῦ Θεοῦ μακρὰν, φησὶν, ἀπηλλοτριωμένοι, καὶ ἄθεοι ὄντες ἐν τῷ κόσμῳ), αὐτὸς καταδιώξας κατέλαβεν. [01569] Ἐντεῦθεν δέικνυται ὅτι φιλανθρωπία μόνη καὶ ἀγάπη καὶ κηδεμονία τοῦτο πεποίηκεν. [01570] Ὡςπερ οὖν ὅταν λέγῃ, Οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; [01571] τὸ περισπούδαστον αὐτῷ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως δείκνυσι, καὶ ὅτι πολὺς τῷ Θεῷ ὁ λόγος αὐτῆς· [01572] οὕτω καὶ ἐνταῦθα τὸ πολὺ μείζον τίθησιν ἀπὸ συγκρίσεως λέγων· [01573] Οὐ γὰρ ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται. [01574] Καὶ γὰρ ὄντως μέγα καὶ θαυμαστὸν καὶ ἐκπλήξεως γέμον, τὴν ἐξ ἡμῶν σάρκα ἄνω καθῆσθαι, καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπ' ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων καὶ τῶν Σεραφίμ καὶ τῶν Χερουβίμ. [01575] Τοῦτο πολλάκις εἰς νοῦν ἐγὼ λαβὼν, [63.47] ἐξίσταμαι, καὶ μεγάλα περὶ τοῦ ἀνθρώπινου γένους φαντάζομαι· [01576] μεγάλα γὰρ ὁρῶ καὶ λαμπρὰ τὰ προοίμια, καὶ πολλὴν τῷ Θεῷ τὴν σπουδὴν ὑπὲρ τῆς φύσεως τῆς ἡμετέρας. [01577] Καὶ οὐκ εἶπεν· [01578] Ἀνθρώπων ἀπλῶς ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ βουλόμενος αὐτοὺς ἐπᾶραι, καὶ δεῖξαι μέγα τὸ γένος αὐτῶν καὶ τίμιον, φησὶν· [01579] Ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται. [01580] Ὅθεν ὥφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι. [01581] Τί ἐστι, Κατὰ πάντα; [01582] Ἐτέχθη, φησὶν, ἐτράφη, ηὐξήθη, ἔπαθε πάντα ἅπερ ἐχρῆν, τέλος ἀπέθανε· [01583] τοῦτό ἐστι, Κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι. [01584] Ἐπειδὴ γὰρ πολλὰ διελέχθη περὶ τῆς μεγαλειότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἄνω δόξης, λοιπὸν τὸν περὶ τῆς οἰκονομίας λόγον κινεῖ· [01585] καὶ θέα μεθ' ὅσης συνέσεως καὶ δυνάμεως, πῶς αὐτὸν δείκνυσι πολλὴν τιθέμενον τὴν

σπουδὴν ὥστε ἡμῖν ὁμοιωθῆναι· [01586] ὅπερ κηδεμονίας ἦν πολλῆς. [01587] Εἰπὼν γὰρ ἄνωτέρω, Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδιά κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκὸς, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, καὶ ἐνταῦθα φησι· [01588] Κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι· [01589] μονονουχὶ λέγων, Ὁ οὕτω μέγας, ὁ ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, ὁ ὢν χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως, ὁ τοὺς αἰῶνας πεποιηκὼς, ὁ ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς καθήμενος, οὗτος ἠθέλησε καὶ ἐσπούδασεν ἀδελφὸς ἡμῶν ἐν ἅπασι γενέσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἀγγέλους ἀφῆκε καὶ τὰς ἄνω δυνάμεις, καὶ πρὸς ἡμᾶς κατήλθε, καὶ ἡμῶν ἐπελάβετο. [01590] Σκόπει δὲ καὶ ὅσα εἰργάσατο ἀγαθὰ· [01591] θάνατον ἔλυσε, τοῦ διαβόλου τῆς τυραννίδος ἐξέβαλεν ἡμᾶς, δουλείας ἀπήλλαξεν, ἀδελφὸς γενόμενος ἐτίμησεν· [01592] οὐ τῇ ἀδελφότητι δὲ μόνον τετίμηκεν, ἀλλὰ καὶ ἐτέροις μυρίοις· [01593] καὶ γὰρ ἀρχιερεὺς ἡμῶν γενέσθαι ἠθέλησε πρὸς τὸν Πατέρα· [01594] ἐπάγει γάρ· [01595] Ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν. [01596] Διὰ τοῦτο, φησὶ, τὴν σάρκα ἀνέλαβε τὴν ἡμετέραν, διὰ φιланθρωπίαν μόνον, ἵνα ἐλεήσῃ ἡμᾶς. [01597] Οὐδὲ γὰρ ἐστὶν ἄλλη τις αἰτία τῆς οἰκονομίας, ἢ μόνῃ αὕτῃ· [01598] εἶδε γὰρ χαμαὶ ἐρριμμένους, ἀπολλυμένους, ὑπὸ τοῦ θανάτου τυραννουμένους, καὶ ἠλέησεν. [01599] Εἰς τὸ ἰλάσκεσθαι, φησὶ, τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς· [01600] τί ἐστὶ, Πιστός; [01601] Ἀληθής, δυνάμενος· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 46/450* [01602] ἀρχιερεὺς γὰρ ἐστὶ μόνος πιστὸς ὁ Υἱὸς, δυνάμενος τούτους, ὧν ἐστὶν ἀρχιερεὺς, ἀπαλλάξαι τῶν ἁμαρτημάτων. [01603] Ἴν' οὖν προσενέγκῃ θυσίαν δυναμένην ἡμᾶς καθαρῖσαι, διὰ τοῦτο γέγονεν ἄνθρωπος. [01604] Ἐπήγαγε γοῦν· [01605] Τὰ πρὸς τὸν Θεόν· [01606] τουτέστι, τῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἔνεκεν. [01607] Ἐκπεπολεωμένοι ἦμεν, φησὶ, τῷ Θεῷ κατεγνωσμένοι, ἡτιμωμένοι· [01608] οὐδεὶς ἦν ὁ προσοίσων ὑπὲρ ἡμῶν θυσίαν· [01609] εἶδεν ἡμᾶς ἐν τούτοις ὄντας καὶ ἠλέησεν, οὐ καταστήσας ἡμῖν ἀρχιερέα, ἀλλ' αὐτὸς γενόμενος ἀρχιερεὺς πιστός. [01610] Εἶτα δεικνὺς πῶς πιστός, ἐπήγαγεν, Εἰς τὸ ἰλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. [01611] Ἐν ᾧ γὰρ πέπονθε, φησὶν, αὐτοὺς πειρασθεῖς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι. [01612] β'. [01613] Πάνυ ταπεινὸν τοῦτο καὶ εὐτελὲς καὶ ἀνάξιον τοῦ Θεοῦ. [01614] Ἐν ᾧ γὰρ πέπονθε, φησὶν, αὐτός. [01615] Περὶ τοῦ σαρκωθέντος ἐνταῦθα φησι, τάχα δὲ καὶ πρὸς πληροφορίαν τῶν ἀκουόντων εἴρηται, καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ἀσθένειαν. [01616] Ὁ δὲ λέγει, τοῦτό ἐστι· [01617] Δι' αὐτῆς τῆς πείρας ὧν ἐπάθομεν ἦλθε· [01618] νῦν οὐκ ἄγνοεῖ τὰ πάθη τὰ ἡμέτερα· [01619] οὐ γὰρ ὡς Θεὸς μόνον οἶδεν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄνθρωπος ἔγνω διὰ τῆς πείρας ἧς ἐπειράσθη· [01620] [63.48] ἔπαθε πολλὰ, οἶδε συμπάσχειν. [01621] Καίτοι γε ἀπαθὴς ὁ Θεὸς ἐστὶν· [01622] ἀλλὰ τὰ τῆς σαρκώσεως ἐνταῦθα διηγείται· [01623] ὡς ἂν εἰ ἔλεγε· [01624] Καὶ αὐτὴ ἡ σὰρξ ἢ τοῦ Χριστοῦ πολλὰ δεινὰ ἔπαθεν. [01625] Οἶδε τί ἐστὶ θλίψις, οἶδε τί ἐστὶ πειρασμός, καὶ οὐχ ἥττον τῶν παθόντων ἡμῶν· [01626] καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἔπαθε. [01627] Τί οὖν ἐστὶ τὸ, Δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι; [01628] Ὡς ἂν τις εἴποι· [01629] Μετὰ πολλῆς προθυμίας ὀρέξει χεῖρα, συμπαθὴς ἔσται. [01630] Ἐπειδὴ γὰρ ἐβούλοντο μέγα τι καὶ πλεον ἔχειν τῶν ἐξ ἐθνῶν, δείκνυσιν ἐν τούτῳ πλεον ἔχοντας, ἔνθα οὐδὲν κατέβλαπτε τοὺς ἐξ ἐθνῶν. [01631] Ἐν ποίῳ δὴ τούτῳ; [01632] Ὅτι ἐξ αὐτῶν ἐστὶν ἡ σωτηρία, ὅτι ἐκείνων ἐπελάβετο πρῶτον, ὅτι ἐκεῖθεν ἀνέλαβε σάρκα. [01633] Οὐ γὰρ ἀγγέλων, φησὶν, ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται. [01634] Τιμᾷ καὶ τὸν πατριάρχην διὰ τούτου, καὶ δείκνυσι καὶ τί ἐστὶ, Σπέρματος Ἀβραάμ. [01635] Ἀναμιμνήσκει γὰρ αὐτοὺς τῆς πρὸς αὐτὸν γενομένης ἐπαγγελίας τῆς λεγούσης· [01636] Σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου δώσω τὴν γῆν ταύτην, διὰ τοῦ μικροτάτου δεικνὺς τὴν ἐγγύτητα, τοῦ ἐξ ἐνὸς εἶναι πάντας. [01637] Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐ πολλὴ ἐκείνη ἦν ἡ ἐγγύτης, ἔρχεται πάλιν ἐπὶ ταύτην, καὶ ἐνδιατρίβει λοιπὸν τῇ οἰκονομίᾳ τῇ κατὰ σάρκα, καὶ φησιν· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 47/450* [01638] Εἰς τὸ ἰλάσκεσθαι ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ λαοῦ. [01639] Ἦν μὲν γὰρ καὶ αὐτὸ τὸ θελῆσαι γενέσθαι ἄνθρωπον, πολλῆς κηδεμονίας καὶ ἀγάπης· [01640] νῦν δὲ οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀθάνατα ἀγαθὰ, τὰ δι' αὐτοῦ ἡμῖν παρασχεθέντα· [01641] Εἰς τὸ ἰλάσκεσθαι γὰρ, φησὶ, ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ λαοῦ. [01642] Διὰ τί μὴ εἶπε· [01643] Τῆς οἰκουμένης, ἀλλὰ, Τοῦ λαοῦ; [01644] ὄντως γὰρ τὰς πάντων ἡμῶν ἁμαρτίας ἀνήνεγκεν. [01645] Ὅτι τέως περὶ αὐτῶν ἦν ὁ λόγος αὐτῷ· [01646] ἐπεὶ καὶ ὁ ἄγγελος πρὸς τὸν Ἰωσήφ ἔλεγε, Καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· [01647] αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ. [01648] Τοῦτο γὰρ καὶ πρῶτον ἔδει γενέσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἦλθεν, ὥστε τούτους σῶσαι, καὶ τότε διὰ τούτων ἐκείνους, εἰ καὶ τοῦναντίον γέγονε. [01649] Τοῦτο καὶ οἱ ἀπόστολοι ἄνωθεν ἔλεγον Ὑμῖν ἀναστήσας τὸν Παῖδα αὐτοῦ ἀπέστειλεν εὐλογοῦντα ὑμᾶς· [01650] καὶ πάλιν, Ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ἀπεστάλη. [01651] Τὴν εὐγένειαν ἐνταῦθα δείκνυσι τὴν Ἰουδαϊκὴν, λέγων· [01652] Εἰς τὸ ἰλάσκεσθαι ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ λαοῦ. [01653] Τέως οὕτω φησὶν. [01654] Ὅτι γὰρ αὐτός ἐστιν ὁ τὰς

ἁμαρτίας πάντων ἀφιεῖς, ἐδήλωσε καὶ ἐν τῷ παραλυτικῷ, εἰπών· [01655] Ἀφένονται σοι αἱ ἁμαρτίαι· [01656] καὶ ἐν τῷ βαπτίσματι· [01657] φησὶ γὰρ πρὸς τοὺς μαθητάς· [01658] Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. [01659] Ὅταν δὲ τῆς σαρκὸς ἐπιλάβηται ὁ Παῦλος, πάντα λοιπὸν ταπεινὰ φθέγγεται, οὐδὲν δεδοικώς· [01660] ὅρα γὰρ λοιπὸν τί φησιν· [01661] Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως [01662] ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν, ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. [01663] Μέλλων αὐτὸν προτιθέναι τοῦ Μωϋσέως κατὰ σύγκρισιν, εἰς τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης νόμον ἤγαγε τὸν λόγον· [01664] οὐ γὰρ μικρὰν περὶ Μωϋσέως δόξαν εἶχον ἅπαντες. [01665] Καὶ προκαταβάλλεται ἤδη τὰ σπέρματα τῆς ὑπεροχῆς. [01666] Ἀρχεται μὲν οὖν ἀπὸ τῆς σαρκὸς, ἄνεισι δὲ εἰς τὴν θεότητα, ἐνθα οὐκέτι σύγκρισις ἦν γίνεσθαι. [01667] Ἦρξατο ἀπὸ τῆς σαρκὸς τέως τὸ ἴσον τιθέναι, καὶ φησιν· [01668] Ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. [01669] Καὶ οὐ παρὰ τὴν ἀρχὴν δείκνυσι τὴν ὑπεροχὴν, ἵνα μὴ ἀποπηδήσῃ ὁ ἀκροατὴς, καὶ εὐθέως ἐμφράξῃ τὰς ἀκοάς· [01670] εἰ γὰρ καὶ πιστοὶ ἦσαν, [63.49] ἀλλ' ὅμως ἔτι πολὺ τὸ συνειδὸς εἶχον πρὸς Μωϋσέα. [01671] Πιστὸν ὄντα, φησὶ, τῷ ποιήσαντι αὐτόν. [01672] Τί ποιήσαντι; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 48/450 [01673] Ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα. [01674] Οὐδὲν ἐνταῦθα περὶ οὐσίας φησιν, οὐδὲ περὶ τῆς θεότητος, ἀλλὰ τέως περὶ ἀξιωματῶν ἀνθρωπίνων· [01675] Ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· [01676] τουτέστιν, ἐν τῷ λαῷ, ἢ ἐν τῷ ἱερῷ. [01677] Ἐνταῦθα δὲ τὸ, Ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, φησὶν· [01678] ὡς ἂν εἴ τις εἴποι· [01679] Περὶ τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ. [01680] Καθάπερ γὰρ τις ἐπίτροπος καὶ οἰκονόμος οἰκίας, οὕτως ἦν ὁ Μωϋσῆς ἐν τῷ λαῷ. [01681] Ὅτι γὰρ οἶκον ἐνταῦθα τὸν λαόν φησιν, ἐπήγαγεν, Οὗ οἴκος ἐσμεν ἡμεῖς· [01682] τουτέστιν· [01683] Ἐν τῇ κτίσει αὐτοῦ ἐσμεν. [01684] Εἴτα ἡ ὑπεροχὴ· [01685] Μείζονος γὰρ οὗτος δόξης παρὰ Μωϋσῆν ἡξίωται. [01686] Πάλιν περὶ τῆς σαρκὸς· [01687] Καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν. [01688] γ'. [01689] Καὶ αὐτὸς, φησὶ, τῆς οἰκίας ἦν. [01690] Καὶ οὐκ εἶπεν, οὗτος μὲν γὰρ δοῦλος, ἐκεῖνος δὲ Δεσπότης, ἀλλὰ τοῦτο λανθανόντως ἐνέφηεν. [01691] Εἰ ὁ οἶκος οὖν ἦν ὁ λαὸς, καὶ αὐτὸς δὲ τοῦ λαοῦ ἦν, καὶ αὐτὸς ἄρα τῆς οἰκίας ἦν· [01692] οὕτω γὰρ καὶ ἡμῖν ἔθος λέγειν, ὁ δεῖνα τῆς οἰκίας τῆς τοῦ δεῖνός ἐστιν. [01693] Ἐνταῦθα δὲ οἶκον οὐ τὸν ναὸν λέγει· [01694] οὐ γὰρ ὁ Θεὸς αὐτὸν κατεσκεύασεν, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι. [01695] Ὁ δὲ ποιήσας αὐτόν, ὁ Θεός· [01696] τὸν Μωϋσέα φησὶ. [01697] Καὶ ὅρα πῶς δείκνυσι τὴν ὑπεροχὴν λανθανόντως· [01698] Πιστὸς, φησὶν, ἐν ὅλῳ τ [01699] ῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὢν τοῦ οἴκου, τουτέστι, τοῦ λαοῦ. [01700] Πλείονα τιμὴν ἔχει τῶν ἔργων ὁ τεχνίτης, ἀλλὰ καὶ τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν. [01701] Ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας, Θεός. [01702] Ὅρᾳς ὅτι οὐ περὶ τοῦ ναοῦ λέγει, ἀλλὰ περὶ παντὸς τοῦ λαοῦ; [01703] Καὶ Μωϋσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ὡς θεράπων, εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων. [01704] Ἴδου καὶ ἄλλη ὑπεροχὴ ἡ ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ καὶ τῶν δούλων. [01705] Ὅρᾳς πάλιν ὅτι γνησιότητα διὰ τῆς τοῦ Υἱοῦ προσηγορίας αἰνίττεται; [01706] Χριστὸς δὲ, ὡς Υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. [01707] Εἶδες πῶς ποίημα καὶ ποιητὴν διίστησι, πῶς δοῦλον καὶ Υἱόν; [01708] Κάκεινος μὲν εἰς τὰ πατρῶα ὡς Δεσπότης εἰσέρχεται, οὗτος δὲ ὡς δοῦλος. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 49/450 [01709] Οὗ οἴκος ἐσμεν ἡμεῖς, ἐάνπερ τὴν παρῤῥησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. [01710] Ἐνταῦθα πάλιν αὐτοὺς προτρέπει ἐστάναι γενναίως, καὶ μὴ καταπίπτειν. [01711] Οἶκος γὰρ, φησὶν, ἐσόμεθα τοῦ Θεοῦ, ὥσπερ ἦν Μωϋσῆς, ἐάνπερ τὴν παρῤῥησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν· [01712] ὥστε ὁ ἀλγὼν ἐν τοῖς πειρασμοῖς καὶ καταπίπτων, οὐ καυχᾶται· [01713] ὁ αἰσχυνόμενος, ὁ κρυπτόμενος, παρῤῥησίαν οὐκ ἔχει· [01714] ὁ ἀλύων οὐ καυχᾶται. [01715] Εἴτα καὶ ἐγκωμιάζει αὐτοὺς λέγων· [01716] Ἐάνπερ τὴν παρῤῥησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν· [01717] δεικνὺς ὅτι καὶ ἥρξαντο. [01718] Δεῖ δὲ καὶ τοῦ τέλους, καὶ οὐχ ἀπλῶς ἐστάναι, ἀλλὰ βεβαίαν ἔχειν τὴν ἐλπίδα ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, μὴ παρασαλευομένους ὑπὸ τῶν πειρασμῶν. [01719] Καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ ἀνθρωπινώτερον τὸ, Αὐτὸς πειρασθεὶς, εἴρηται. [01720] Εἰ γὰρ περὶ τοῦ Πατρὸς τοῦ μὴ σαρκωθέντος φησὶν ἡ Γραφή, Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ὁ Κύριος καὶ εἶδε πάντας τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, τουτέστιν, ἀκριβῶς πάντα κατέμαθε· [01721] καὶ πάλιν, Καταβάς ὁμομαι εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν συντελοῦνται· [01722] καὶ πάλιν, Οὐ δύναται φέρειν ὁ Θεὸς τὰς κακίας τῶν ἀνθρώπων· [01723] τὸ πολὺ τῆς ὀργῆς ἐνδεικνυμένη ἡ θεία Γραφή· [01724] πολλῷ μᾶλλον περὶ τοῦ Χριστοῦ τοῦ καὶ παθόντος [63.50] ἐν σαρκὶ λέγοντ' ἂν ταῦτα τὰ ἀνθρωπινοπαθῇ. [01725] Ἐπειδὴ γὰρ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τὴν πεῖραν πάντων εἶναι πιστοτέραν νομίζουσι πρὸς γνῶσιν, βούλεται δεῖξαι, ὅτι ὁ

παθὼν οἶδε τί πάσχει ἡ [01726] ἀνθρωπίνη φύσις, Ὅθεν, φησὶν, ἀδελφοὶ ἅγιοι. [01727] Τὸ, Ὅθεν, ἀντὶ τοῦ, διὰ τοῦτο, φησί, Κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι. [01728] Μηδὲν τοίνυν ἐνταῦθα ζητῆτε, εἰ ἐκεῖ κέκλησθε· [01729] ἐκεῖ γὰρ ὁ μισθός, ἐκεῖ ἡ ἀνταπόδοσις. [01730] Τί οὖν; [01731] Κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν, ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὄλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. [01732] Τί ἐστι, Πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν; [01733] Τουτέστι, προνοικόν, προϊστάμενον τῶν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔδωκε φέρεσθαι ἀπλῶς. [01734] Ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν ὄλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. [01735] Τουτέστι, Γινώτε τίς ἐστὶν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ποταπὸς, καὶ οὐ δεήσεσθε παραμυθίας ἐτέρας οὐδὲ παρακλήσεως. [01736] Ἀπόστολον δὲ αὐτὸν λέγει διὰ τὸ ἀπεστάλθαι· [01737] καὶ ἀρχιερέα φησὶ τῆς ὁμολογίας ἡμῶν, τουτέστι, τῆς πίστεως, Καλῶς εἶπεν· [01738] Ὡς Μωϋσῆς· [01739] καὶ γὰρ καὶ οὗτος λαὸν, καθάπερ ἐκεῖνος προστασίαν λαοῦ, ἐγκεχεῖρισται, εἰ καὶ μείζονα, καὶ ἐπὶ μείζοσι. [01740] Μωϋσῆς μὲν γὰρ ὡς οἰκέτης, Χριστὸς δὲ ὡς Υἱός· [01741] καὶ ὁ μὲν τῶν ἀλλοτρίων, οὗτος δὲ τῶν αὐτοῦ κήδεται. [01742] Εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων. [01743] Τί λέγεις; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 50/450 [01744] μαρτυρίαν ἀνθρώπου λαμβάνει ὁ Θεός; [01745] Καὶ πάνυ γε. [01746] Εἰ γὰρ οὐρανὸν μαρτύρεται καὶ γῆν καὶ βουνούς, λέγων διὰ τοῦ προφήτου· [01747] Ἄκουε, οὐρανὲ, καὶ ἐνωτίζου ἡ γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησε, καί· [01748] Ἀκούσατε φάραγγες, θεμέλια τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῷ Κυρίῳ πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ· [01749] πολλῶ μᾶλλον ἀνθρώπους. [01750] Τί ἐστίν, Εἰς μαρτύριον; [01751] Ἵνα ᾧσι, φησὶ, μάρτυρες, ὅταν ἀναισχυντῶσιν αὐτοί. [01752] Χριστὸς, δὲ ὡς Υἱός. [01753] Ὁ μὲν γὰρ ἀλλοτρίων κήδεται, οὗτος δὲ τῶν αὐτοῦ. [01754] Καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος. [01755] Καλῶς εἶπε· [01756] Τῆς ἐλπίδος, ἐπειδὴ πάντα ἐν ἐλπίσιν ἦν τὰ ἀγαθὰ. [01757] Οὕτω δὲ αὐτὴν δεῖ κατέχειν, ὡς ἤδη καυχᾶσθαι ὡς ἐπὶ γεγεννημένοις. [01758] Διὰ τοῦτό φησι· [01759] Τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος· [01760] καὶ ἐπάγει, Μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν· [01761] τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν. [01762] Εἰ τοίνυν τῇ ἐλπίδι ἐσώθημεν, καὶ δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα, μὴ οὖν ἀσχάλλωμεν ἐπὶ τοῖς παροῦσι, μηδὲ ἡδὴ ζητῶμεν τὰ μετὰ ταῦτα ἐπαγγελθέντα. [01763] Ἐλπίς γὰρ, φησὶ, βλεπομένη, οὐκ ἔστιν ἐλπίς. [01764] Ἐπειδὴ γὰρ μεγάλα ἐστὶ τὰ ἀγαθὰ, φησὶν, ἐνταῦθα λαβεῖν οὐ δυνάμεθα αὐτὰ ἐν τῷ ἐπικήρῳ τούτῳ βίῳ. [01765] Τίνος οὖν ἕνεκεν ἡμῖν καὶ προεῖπε ταῦτα, οὐ μέλλων αὐτὰ ἐνταῦθα διδόναι; [01766] Ἵνα τῇ ἐπαγγελίᾳ τὰς ψυχὰς ἀνακτήσῃται, ἵνα τῇ ὑποσχέσει ῥώσῃ τὴν προθυμίαν, ἵνα ἀλείψῃ καὶ διεγείρῃ τὴν ἡμετέραν διάνοιαν. [01767] Διὰ δὴ τοῦτο πάντα ταῦτα γεγένηται. [01768] δ'. [01769] Μὴ τοίνυν θορυβώμεθα μηδεὶς ὁρῶν πονηροὺς εὐπραγοῦντας θορυβεῖσθω. [01770] Οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα ἡ ἀνταπόδοσις, οὔτε τῆς πονηρίας οὔτε τῆς ἀρετῆς· [01771] εἰ δέ που γίνεται καὶ τῆς πονηρίας καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἀξίαν, ἀλλ' ἀπλῶς, ὥσανεὶ γεῦμα τῆς κρίσεως, ἵνα οἱ τῇ ἀναστάσει διαπιστοῦντες, κἂν ἐν τούτοις ἐνταῦθα σωφρονίζωνται. [01772] Ὅταν οὖν ἴδωμεν πονηρὸν [63.51] πλουτοῦντα, μὴ καταπίπτωμεν· [01773] ὅταν ἴδωμεν ἀγαθὸν κακῶς πάσχοντα, μὴ θορυβώμεθα· [01774] ἐκεῖ γὰρ οἱ στέφανοι, ἐκεῖ καὶ αἱ κολάσεις. [01775] Καὶ ἄλλως δὲ οὐκ ἔστιν οὔτε τὸν κακὸν, πάντῃ εἶναι κακὸν ἀλλ' ἔστι τινὰ ἔχειν αὐτὸν καὶ ἀγαθὰ· [01776] οὔτε τὸν ἀγαθὸν πάντῃ εἶναι ἀγαθόν, ἀλλ' ἔχειν τινὰ καὶ ἀμαρτήματα. [01777] Ὅταν οὖν εὐπραγῇ ὁ πονηρὸς, ἴσθι ὅτι ἐπὶ κακῷ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς· [01778] ἵνα γὰρ ἐκείνων τῶν ὀλίγων ἀγαθῶν τὴν ἀντίδοσιν ἐνταῦθα λαβὼν, ἐκεῖ λοιπὸν τέλεον κολάζεται, τούτου χάριν ἐνταῦθα ἀπολαμβάνει. [01779] Καὶ μακάριος ἐκεῖνος μάλιστά ἐστιν ὁ ἐνταῦθα κολαζόμενος, ἵνα πάντα ἀποθέμενος τὰ ἀμαρτήματα, εὐδόκιμος καὶ καθαρὸς ἀπὴν, καὶ ἀνεύθυνος. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 51/450 [01780] Καὶ τοῦτο διδάσκων ἡμᾶς ὁ Παῦλος, φησὶ· [01781] Διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί· [01782] καὶ πάλιν, Παράδοτε τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. [01783] Καὶ ὁ προφήτης φησὶν, ὅτι Ἐδέξατο ἐκ χειρὸς Κυρίου διπλᾶ τὰ ἀμαρτήματα· [01784] καὶ πάλιν ὁ Δαυὶδ, Ἴδε τοὺς ἐχθροὺς μου, ὅτι ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου, καὶ μῖσος ἄδικον ἐμίσησάν με, καὶ ἄφες πάσας τὰς ἀμαρτίας μου· [01785] καὶ πάλιν ἕτερος, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰρήνην δὸς ἡμῖν· [01786] πάντα γὰρ ἀπέδωκας ἡμῖν. [01787] Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δεικνύντος ἐστὶ τοὺς καλοὺς τὰς ὑπὲρ τῶν ἀμαρτημάτων δίκας ἐνταῦθα ἀπολαμβάνοντας· [01788] ποῦ δὲ τὰ ἀγαθὰ οἱ πονηροὶ ἀπολαμβάνοντες ἐνταῦθα, ἐκεῖ τέλεον κολάζονται; [01789] Ἄκουε τοῦ Ἀβραάμ λέγοντος πρὸς τὸν πλούσιον· [01790] Ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά. [01791] [Ποῖα ἀγαθὰ;] Ἐνταῦθα γὰρ τὸ, Ἀπέλαβες, ἀλλὰ μὴ, ἔλαβες, εἰπὼν, δείκνυσι κατὰ ὀφειλὴν ἑκατέρους παθόντας, καὶ τὸν μὲν ἐν εὐπραγίᾳ, τὸν δὲ ἐν δυσπραγίᾳ γενόμενον· [01792] καὶ φησι, διὰ τοῦτο Οὗτος ἐνταῦθα παρακαλεῖται· [01793] ὁρᾷ γὰρ αὐτὸν καθαρὸν



ἁμαρτημάτων· [01794] καὶ σὺ ὀδυνᾷσαι. [01795] Μὴ τοίνυν ἀλύωμεν, ὅταν εὐπαθοῦντας ὀρῶμεν ἐνταῦθα  
 τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἀλλ' ὅταν κακῶς πάσχωμεν αὐτοὶ, χαίρωμεν· [01796] ἁμαρτιῶν γάρ ἐστι τὸ πρᾶγμα  
 ἔκτισις· [01797] μὴ ζητῶμεν ἄνεσιν· [01798] θλίψιν γὰρ ἐπηγγείλατο τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς ὁ Χριστός·  
 [01799] καὶ φησιν ὁ Παῦλος· [01800] Πάντες οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθήσονται.  
 [01801] Οὐδεὶς γενναῖος ἀθλητῆς ἐν τῷ σκάμματι λουτρὰ ἐπιζητεῖ, καὶ τράπεζαν πλήθουσιν σιτίοις καὶ  
 οἴνῳ· [01802] τοῦτο οὐκ ἔστιν ἀθλητοῦ, ἀλλὰ βλακός· [01803] ὁ γὰρ ἀθλητῆς μάχεται κόνει, ἐλαίῳ, ἀκτίνος  
 θερμότητι, ἰδρῶτι πολλῷ, θλίψει, καὶ στενοχωρία ἀγῶνος. [01804] Οὗτός ἐστι καὶ τοῦ πυκτεύειν ὁ καιρός·  
 [01805] οὐκοῦν καὶ τοῦ τραύματα λαμβάνειν καὶ αἱμάττεσθαι καὶ ἀλγεῖν. [01806] Ἄκουσον τί φησιν ὁ  
 μακάριος Παῦλος· [01807] Οὕτω πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρων. [01808] Πάντα τὸν βίον ἐναγώνιον εἶναι  
 νομίσωμεν, καὶ οὐδέποτε ἀνάπαυσιν ζητήσομεν, οὐδέποτε θλιβόμενοι ξενοπαθήσομεν· [01809] εἴπερ μηδὲ  
 πύκτης, ὅτε ἐν ἀγῶνι ἐστι, ξενοπαθεῖ. [01810] Ἔτερός ἐστιν ὁ τῆς ἀνέσεως καιρός· [01811] διὰ θλίψεως  
 ἡμᾶς τελειωθῆναι δεῖ. [01812] Εἰ καὶ μὴ διωγμός ἐστι μηδὲ θλίψις, ἀλλ' εἰσὶν ἕτεροι θλίψεις, αἱ καθ'  
 ἐκάστην ἡμέραν ἡμῖν συμπίπτουσιν· [01813] εἰ δὲ ταύτας οὐ φέρομεν, σχολῇ γε ἐκεῖνας ἐνέγκοιμεν ἄν.  
 [01814] Πειρασμός ὑμᾶς οὐκ εἴληφε, φησὶν, εἰ μὴ ἀνθρώπινος. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta*  
*ex "Documenta Catholica Omnia" 52/450* [01815] Εὐχόμεθα μὲν οὖν τῷ Θεῷ μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν·  
 [01816] εἰσελθόντες δὲ, φέρωμεν γενναίως. [01817] Ἐκεῖνο μὲν γὰρ σωφρόνων ἀνδρῶν, τὸ μὴ [63.52]  
 κινδύνους ἐπιρρίπτειν ἑαυτούς· [01818] τοῦτο δὲ γενναίων καὶ φιλοσόφων, τὸ ἵστασθαι ἐμπесόντας. [01819]  
 Μῆτε οὖν ἐπιρρίπτωμεν ἑαυτοὺς ἀπλῶς· [01820] θρασύτητος γάρ· [01821] μῆτε ἀγόμενοι, καὶ τῶν  
 πραγμάτων καλούντων, ἐνδιδῶμεν· [01822] δειλίας γάρ· [01823] ἀλλ' ἐὰν μὲν τὸ κήρυγμα καλῇ, μὴ  
 παραιτώμεθα· [01824] ἀπλῶς δὲ, αἰτίας μὴ οὔσης, μῆτε χρείας, μῆτε ἀνάγκης τῆς κατὰ θεοσέβειαν  
 καλούσης, μὴ ἐπιτρέχωμεν· [01825] ἐπίδειξις γάρ ἐστι τὸ πρᾶγμα, καὶ φιλοτιμία περιττή. [01826] Ἐὰν δέ τι  
 τῶν τὴν εὐσέβειαν παραβλαπτόντων γίνηται, κἂν μυρίους ὑποστῆναι δέη θανάτους, μηδὲν παραιτώμεθα.  
 [01827] Μὴ προσκαλοῦ τοὺς πειρασμοὺς, ὅταν σοι τὰ κατὰ τὴν εὐσέβειαν προχωρῇ ὡς ποθεῖς· [01828] τί  
 περιττοὺς ἐπισπᾶσαι κινδύνους οὐδὲν κέρδος ἔχοντας; [01829] εἴ. [01830] Ταῦτα λέγω βουλόμενος ὑμᾶς  
 φυλάττειν τοὺς νόμους τοῦ Χριστοῦ κελεύοντος εὐχεσθαι μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν, καὶ κελεύοντος πάλιν  
 τὸν σταυρὸν λαβόντας ἀκολουθεῖν αὐτῷ. [01831] Ταῦτα μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἐναντία, ἀλλὰ καὶ σφόδρα  
 συνάδοντα. [01832] Σὺ μὲν οὖν οὕτω παρεσκεύασο ὡς στρατιώτης γενναῖος, ἐν τοῖς ὅπλοις ἔσο διηνεκῶς,  
 νήφων, ἐγρηγορῶς, ἀεὶ τὸν πολέμιον προσδοκῶν· [01833] πολέμους μέντοι μὴ τίκτε· [01834] τοῦτο γὰρ  
 οὐκ ἔστι στρατιώτου, ἀλλὰ στασιαστοῦ. [01835] Ἐὰν δὲ ἡ τῆς εὐσεβείας σάλπιγξ καλῇ, εὐθέως ἐξιθι, καὶ  
 καταφρόνησον τῆς ψυχῆς, καὶ ἔμβηθι μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας εἰς τοὺς ἀγῶνας, ῥῆξον τὴν φάλαγγα τῶν  
 ἐναντίων, σύγκοπον τὸ πρόσωπον τοῦ διαβόλου, στήσον τὸ τρόπαιον· [01836] ἐὰν δὲ μηδὲν ἡ εὐσέβεια  
 παραβλάπτηται, μηδὲ πορθῇ τις τὰ ἡμέτερα δόγματα, τὰ κατὰ τὴν ψυχὴν λέγω, μηδὲ ἀναγκάζῃ τι ποιεῖν τῶν  
 μὴ δοκούντων τῷ Θεῷ, μὴ περιττὸς ἔσο. [01837] Αἱμάτων δεῖ γέμειν τὸν τοῦ Χριστιανοῦ βίον, αἱμάτων,  
 οὐκ ἐν τῷ τὰ ἀλλότρια ἐκχεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ ἑτοιμον εἶναι τὸ ἑαυτοῦ ἐκχεῖν. [01838] Μετὰ τοσαύτης τοίνυν  
 προθυμίας τὸ ἴδιον αἷμα ἐκχέωμεν, ὅταν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ τοῦτο ᾗ, μεθ' ὅσης ἂν ὕδωρ τις ἐκχέοι (καὶ γὰρ  
 ὕδωρ ἐστὶ τὸ αἷμα περιρρέον τὸ σῶμα)· [01839] καὶ μετὰ τοσαύτης εὐκολίας τὴν σάρκα ἀποδυσώμεθα, μεθ'  
 ὅσης ἂν καὶ τὸ ἱμάτιον. [01840] Τοῦτο δὲ ἔσται, ἐὰν μὴ χρήμασιν ὦμεν προσδεδεμένοι, ἂν μὴ οἰκίαις, ἂν  
 μὴ προσπαθεία τῶν παρόντων ὦμεν ἀπηρητημένοι. [01841] Εἰ γὰρ οἱ τὸν στρατιωτικὸν τοῦτον βίον ζῶντες  
 πᾶσιν ἀποτάσσονται, καὶ ἔνθα ἂν ὁ πόλεμος καλῇ, ἐκεῖ παραγίνονται καὶ ὁδοιποροῦσι, καὶ πάντα μετὰ  
 προθυμίας ὑπομένουσιν· [01842] πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τοὺς τοῦ Χριστοῦ στρατιώτας οὕτω παρασκευάζεσθαι  
 χρὴ, καὶ παρατάττεσθαι πρὸς τὸν πόλεμον τῶν παθῶν. [01843] Οὐκ ἔστι διωγμὸς νῦν, μηδὲ γένοιτο  
 γενέσθαι ποτέ· [01844] ἀλλ' ἕτερος πόλεμός ἐστιν, ὁ τῆς τῶν χρημάτων ἐπιθυμίας, ὁ τῆς βασκανίας, ὁ τῶν  
 ἄλλων παθῶν. [01845] Τοῦτον τὸν πόλεμον διηγούμενος ὁ Παῦλος φησιν· [01846] Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλαι  
 πρὸς αἷμα καὶ σάρκα. [01847] Ἀεὶ οὗτος ὁ πόλεμος ἐνέστηκε. [01848] Διὰ τοῦτο ἀεὶ ὀπλισμένους ἡμᾶς  
 ἐστάναι βούλεται. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 53/450*  
 [01849] Στήτε οὖν, φησὶ, περιζωσάμενοι· [01850] ὅπερ καὶ αὐτὸ ἐνεστῶτός ἐστι καιροῦ· [01851] καὶ  
 ἐνέφηεν, ὅτι ἀεὶ δεῖ ὀπλίζεσθαι. [01852] Πολὺς γὰρ ὁ πόλεμος διὰ γλώσσης, πολὺς δι' ὀφθαλμῶν· [01853]  
 τοῦτον τοίνυν κατέχωμεν· [01854] πολὺς ὁ τῶν ἐπιθυμιῶν. [01855] Διὰ τοῦτο ἐκεῖθεν ἄρχεται καθοπλίζειν  
 τὸν στρατιώτην τοῦ Χριστοῦ. [01856] Στήτε γὰρ, φησὶ, περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν· [01857] καὶ  
 ἐπήγαγεν, Ἐν ἀληθείᾳ. [01858] Διὰ [63.53] τί, Ἐν ἀληθείᾳ; [01859] Ἐμπαιγμός γάρ ἐστι καὶ ψεῦδος ἡ

ἐπιθυμία, ὥς που καὶ ὁ Δαυὶδ ἔφη· [01860] Αἱ ψῦαι μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων. [01861] Οὐκ ἔστιν ἡδονὴ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ σκιά ἡδονῆς. [01862] Διὰ τοῦτο, Περιζωσάμενοι, φησί, τὴν ὁσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ· [01863] τουτέστιν, τῇ ἀληθινῇ ἡδονῇ, τῇ σωφροσύνῃ, τῇ κοσμιότητι. [01864] Διὰ ταῦτα δὲ παραινεῖ, εἰδὼς τῆς ἁμαρτίας τὴν ἀτοπίαν, καὶ βουλόμενος ἡμῶν τὰ μέλη πάντα περιπεφράχθαι. [01865] Θυμὸς γάρ, φησὶν, ἄδικος οὐκ ἀθωωθήσεται· [01866] καὶ θώρακα ἡμᾶς περικεῖσθαι βούλεται καὶ ἀσπίδα. [01867] Θηρίον γάρ ἐστιν εὐκόλως ἐπιπηδῶν ὁ θυμὸς, καὶ μυρίων θριγκίων καὶ διαφραγμάτων ἡμῖν δεῖ πρὸς τὸ περιγενέσθαι καὶ κατασχεῖν. [01868] Καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ἡμῖν τοῦτο τὸ μέρος, ὥσπερ ἔκ τινων λίθων, τῶν ὁστέων ὠκοδόμησεν ὁ Θεὸς, ἔρεισμα αὐτῷ περιθεῖς ταῦτα, ὥστε μὴ διαρρήξάν ποτε, μηδὲ διατεμὸν εὐκόλως τὸ πᾶν λυμῆνασθαι ζῶον. [01869] Πῦρ γάρ ἐστι, φησί, καὶ ζάλη μεγάλη, καὶ οὐκ ἂν ἕτερον μέλος ταύτην τὴν βίαν ἀνάσχοιτο. [01870] Λέγουσι δὲ καὶ ἱατρῶν παῖδες τούτου χάριν ὑπεστορηθῆναι τὸν πλεύμονα τῇ καρδίᾳ, ὥστε εἰς ἀπαλὸν αὐτὴν οὖσαν [63.54] καθάπερ εἰς τινα σπόγγον ἐναλλομένην, διαναπαύεσθαι τὴν καρδίαν, ἀλλὰ μὴ εἰς τὸ ἀντίτυπον καὶ σκληρὸν τὸ στέρνον, καταβλάπτεσθαι τῇ πυκνότητι τῶν ἀλμάτων· [01871] δεῖ τοίνυν ἡμῖν θώρακος ἰσχυροῦ, ὥστε διαπαντὸς ἐν ἡσυχίᾳ τοῦτο τὸ θηρίον διατηρεῖν· [01872] δεῖ δὲ ἡμῖν καὶ περικεφαλαίας. [01873] Ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖ τὸ λογιστικὸν τυγχάνει, καὶ ἀπὸ τούτου ἢ σωθῆναι δυνατόν, ἐὰν τὰ δέοντα γίνωνται, ἢ ἀπολέσθαι ἐνι, εἰ τὰ μὴ δέοντα· [01874] διὰ τοῦτό φησι· [01875] Καὶ τὴν περικεφαλαίαν σωτηρίου. [01876] Ὁ γὰρ ἐγκέφαλος φύσει μὲν ἐστὶν ἀπαλός· [01877] διὸ καὶ αὐτὸς καθάπερ τινὶ ὀστράκῳ, τῷ βρέγματι καλύπτεται ἄνωθεν. [01878] Πάντων δὲ ἡμῖν αἴτιος γίνεται τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν, εἴτε τὰ δέοντα γινούσ, εἴτε τὰ μὴ τοιαῦτα. [01879] Καὶ οἱ πόδες δὲ καὶ αἱ χεῖρες ὅπλων ἡμῖν δέονται· [01880] οὐχ αὐταὶ αἱ χεῖρες οὐδὲ οὗτοι οἱ πόδες, ἀλλὰ πάλιν οἱ τῆς ψυχῆς· [01881] αἱ μὲν μελετῶσαι τὰ δέοντα, οἱ δὲ ἵνα πορεύωνται, ἔνθα χρή. [01882] Καθοπλίσωμεν τοίνυν ἑαυτοὺς οὕτω, καὶ δυνησόμεθα περιγενέσθαι τῶν πολέμιων, καὶ τὸν στέφανον τῆς νίκης ἀναδῆσασθαι, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 54/450 [01883] Ἀμήν.

## 2.7 ΟΜΙΛΙΑ Σ΄.

[01885] Διὸ, καθὼς λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρὴν νητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὥς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ· [01886] οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. [01887] Διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ εἶπον· [01888] Ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· [01889] αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου. [01890] Ὡς ὥμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατὰ παυσίν μου. [01891] α΄. [01892] Διαλεχθεῖς περὶ ἐλπίδος ὁ Παῦλος, καὶ εἰπὼν, ὅτι Οἶκος αὐτοῦ ἐσμεν, ἐάνπερ τὴν παρῤῥησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν· [01893] δείκνυσιν λοιπὸν ὅτι βεβαίως χρή προσδοκᾶν, καὶ τοῦτο πιστοῦται ἀπὸ τῶν Γραφῶν. [01894] Προσέχετε δέ· [01895] δυσκολώτερον γάρ πως αὐτὸ ἔφρασε, καὶ δυσκαταληπτότερον. [01896] Διὸ χρή τὰ παρ' ἡμῶν πρότερον εἰπόντας, καὶ συντόμως τὴν πᾶσαν ὑμᾶς ὑπόθεσιν διδάξαντας, οὕτως ἐπαφεῖναι τὸν λόγον τοῖς γεγραμμένοις· [01897] οὐκέτι γὰρ ἡμῶν δεηθήσεσθε, ἐὰν τὸν σκοπὸν μάθητε τὸν ἀποστολικόν. [01898] Περὶ ἐλπίδος ἦν αὐτῷ ὁ λόγος, καὶ ὅτι χρή ἐλπίζειν τὰ μέλλοντα, καὶ ὅτι ἔσται πάντως τοῖς ἐνταῦθα πονήσασιν μισθός τις καὶ καρπὸς καὶ ἀνάπαυσις· [01899] τοῦτο οὖν ἀπὸ τοῦ Προφήτου δείκνυσιν· [01900] καὶ τί φησι; [01901] Διὸ, καθὼς λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· [01902] Σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὥς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ· [01903] οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. [01904] Διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ εἶπον· [01905] Ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· [01906] αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου. [01907] Ὡς ὥμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατὰ παυσίν μου. [01908] Τρεῖς φησι καταπαύσεις εἶναι· [01909] μίαν τὴν τοῦ σαββάτου, ἐν ἣ ὁ Θεὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ· [01910] δευτέραν [63.54] τὴν τῆς Παλαιστίνης, εἰς ἣν εἰσελθόντες οἱ Ἰουδαῖοι ἔμελλον ἀναπαύσεσθαι ἀπὸ τῆς ταλαιπωρίας τῆς πολλῆς καὶ τῶν πόνων· [01911] τρίτην τὴν καὶ ὄντως ἀνάπαυσιν, τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἧς οἱ τυχόντες ἀναπαύονται ἀληθῶς τῶν κόπων καὶ τῶν μόχθων. [01912] Τῶν τριῶν τοίνυν ἐνταῦθα μέμνηται. [01913] Καὶ τίνος ἕνεκεν περὶ τῆς μιᾶς διαλεγόμενος, τῶν τριῶν ἐμνημόνευσεν; [01914] Ἵνα δείξῃ τὸν Προφήτην περὶ ταύτης λέγοντα. [01915] Περὶ μὲν γὰρ τῆς πρώτης οὐκ εἶπε, φησί· [01916] πῶς γὰρ, τῆς πάλαι

γεγεννημένης; [01917] Ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῆς δευτέρας τῆς ἐν Παλαιστίνῃ· [01918] πῶς γὰρ, καὶ αὐτῆς τέλος ἤδη λαβούσης; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 55/450 [01919] Λείπεται δὴ περὶ τῆς τρίτης αὐτὸν λέγειν λοιπόν. [01920] Ἀναγκαῖον δὲ καὶ τὴν ἱστορίαν ἀναπτύξαι, ὥστε σαφέστερον ποιῆσαι τὸν λόγον. [01921] Ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἐξελθόντες, καὶ πολλὴν ὁδὸν διανύσαντες, καὶ μυρία τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως λαβόντες τεκμήρια, ἐν τε τῇ Αἰγύπτῳ, ἐν τε τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ, ἐν τε τῇ ἐρήμῳ, ἐβουλεύσαντο πέμψαι κατασκόπους τοὺς διασκευομένους τὴν φύσιν τῆς γῆς· [01922] οἱ δὲ ἀπελθόντες ἐπανήλθον, τὴν μὲν χώραν θαυμάζοντας, καὶ γενναίων καρπῶν εὐφορον εἶναι λέγοντες, ἀνθρώπων μέντοι ἀκαταμαχίτων εἶναι χώραν καὶ ἰσχυρῶν· [01923] οἱ δὲ ἀγνώμονες Ἰουδαῖοι καὶ ἀναίσθητοι, δέον αὐτοὺς τῶν προτέρων τοῦ Θεοῦ εὐεργεσιῶν ἀναμνησθῆναι, καὶ πῶς αὐτοὺς εἰς μέσον ἀπειλημένους στρατοπέδων τοσούτων Αἰγυπτιακῶν οὐ μόνον ἐξήρπασε τῶν κινδύνων, ἀλλὰ καὶ τῶν λαφύρων αὐτῶν ἐποίησε κυρίους, καὶ πῶς πάλιν ἐν τῇ ἐρήμῳ πέτραν ἐρρήξε, καὶ τῶν ὑδάτων τὴν ἀφθονίαν ἐχαρίσατο, καὶ τὸ μάννα παρέσχε, καὶ ταῦτα ἀναμνησθέντας καὶ τὰ ἄλλα θαύματα ἅπερ εἰργάσατο, πιστεῦσαι τῷ Θεῷ· [01924] τούτων μὲν οὐδὲν ἐνενόησαν, ἅτε δὲ ὡς μηδενὸς γενομένου, οὕτω καταπλαγέντες, πάλιν εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέφειν ἐβούλοντο, λέγοντες, ἐξήγαγεν ἡμᾶς ὧδε ὁ [63.55] Θεός, ὥστε ἀνελεῖν ἡμᾶς μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν. [01925] Ὁ τοίνυν Θεὸς ὀργιζόμενος, ὅτι οὕτω ταχέως ἐξέβαλον τὴν τῶν γεγεννημένων μνήμην, ὥμοσε μὴ εἰσελθεῖν τὴν γενεὰν ἐκείνην τὴν ταῦτα εἰρηκυῖαν εἰς τὴν κατάπαυσιν· [01926] καὶ πάντες ἀπώλοντο ἐν τῇ ἐρήμῳ. [01927] Ἐπεὶ οὖν ὁ Δαυὶδ ὕστερον μετὰ τὴν γενεὰν τὴν ἐκείνων διελέγετο· [01928] Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, φησὶ, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ· [01929] διὰ τί; [01930] ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ πάθητε, ἅπερ οἱ πρόγονοι οἱ ὑμέτεροι, καὶ ἀποστερηθῆτε τῆς καταπαύσεως· [01931] δηλονότι ὡς οὔσης τινὸς καταπαύσεως ταῦτα ἔλεγεν. [01932] Ἐπεὶ εἰ ἀπειληφότες ἦσαν τὴν κατάπαυσιν, φησὶ, τίνας ἕνεκεν αὐτοῖς πάλιν λέγει τὸ, Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ; [01933] Τίς οὖν ἐστὶν ἄλλη κατάπαυσις, ἀλλ' ἢ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἧς εἰκὼν καὶ τύπος ἐστὶ τὸ Σάββατον; [01934] Εἴτα θεὶς τὴν μαρτυρίαν πᾶσαν (αὕτη δὲ ἐστὶ, Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ· [01935] οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. [01936] Διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ εἶπον, αἱ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· [01937] αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου· [01938] ὡς ὥμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου), τότε ἐπάγει· [01939] Βλέπετε, ἀδελφοί, μὴ ποτε ἔσται ἐν τινὶ ὑμῶν καρδιά πονηρὰ ἀπιστίας, ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος. [01940] Ἀπὸ γὰρ τῆς σκληρότητος ἡ ἀπιστία γίνεται· [01941] καὶ καθάπερ τὰ πεπωρωμένα τῶν σωμάτων καὶ σκληρὰ οὐκ εἵκει ταῖς τῶν ἱατρῶν χερσίν· [01942] οὕτω καὶ αἱ ψυχαὶ αἱ σκληρυνθεῖσαι οὐκ εἵκουσι τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ· [01943] εἰκὸς γὰρ τινος καὶ ἀπιστεῖν λοιπόν, ὡς οὐκ ὄντων ἀληθῶν τῶν γεγεννημένων. [01944] Διὰ τοῦτο φησὶ· [01945] Βλέπετε μὴ ποτε ἔσται ἐν τινὶ ὑμῶν καρδιά πονηρὰ ἀπιστίας, ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος. [01946] Ἐπειδὴ γὰρ ὁ τῶν μελλόντων λόγος οὐκ ἔστιν οὕτω πιθανός, ὡς ὁ τῶν παρελθόντων, ἀναμνησκεί αὐτοὺς ἱστορίας, ἐν ᾗ πίστεως ἐδεήθησαν. [01947] Εἰ γὰρ οἱ πατέρες ὑμῶν, φησὶν, ἐπειδὴ οὐκ ἠλπισαν ὥσπερ ἐχρῆν ἐλπίσαι, ταῦτα ἔπαθον· [01948] πολλῶ μᾶλλον ὑμεῖς· [01949] καὶ γὰρ πρὸς αὐτοὺς οὗτός ἐστιν ὁ λόγος. [01950] Τὸ γὰρ, Σήμερον, φησὶν, αἱ ἐστίν, ἕως ἂν συνεστήκη ὁ κόσμος. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 56/450 [01951] Ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται. [01952] Τουτέστιν, οἰκοδομεῖτε ἀλλήλους, ἀνορθώσατε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ γένηται. [01953] Ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς ἀμαρτίας. [01954] β'. [01955] Ὅρᾳς ὅτι τὴν ἀπιστίαν ἡ ἀμαρτία ποιεῖ; [01956] Ὡσπερ γὰρ ἡ ἀπιστία βίον τίκει πονηρὸν, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ, ὅταν εἰς βάθος ἔλθῃ κακῶν, καταφρονεῖ· [01957] καταφρονήσασα δὲ, οὐδὲ πιστεύειν ἀνέχεται, ὥστε ἀπαλλάξαι φόβου ἑαυτήν. [01958] Εἶπον γὰρ, φησὶν, οὐκ ὄψεται Κύριος, οὐδὲ συνήσει ὁ Θεὸς τοῦ Ἰακώβ· [01959] καὶ πάλιν, Τὰ χεῖλη ἡμῶν παρ' ἡμῖν ἐστὶ· [01960] τίς ἡμῶν Κύριός ἐστι; [01961] καὶ πάλιν, Ἐνεκεν τίνος παρώργισεν ὁ ἀσεβὴς τὸν Θεόν; [01962] καὶ πάλιν, Εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι Θεός. [01963] Διεφθάρησαν καὶ ἐβδελύχθησαν ἐν ἐπιτηδεύμασι. [01964] Καὶ πάλιν, Οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ· [01965] καὶ πάλιν, [63.56] ὅτι Ἐδόλωσεν ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ εὐρεῖν τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ, καὶ μισῆσαι. [01966] Καὶ ὁ Χριστὸς δὲ αὐτὸ τοῦτο δηλοῖ, λέγων· [01967] Πᾶς ὁ φαῦλα πράσσων, μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς. [01968] Εἴτα ἐπάγει· [01969] Μέτοχοι γὰρ γεγόναμεν τοῦ Χριστοῦ. [01970] Τί ἐστὶ,

Μέτοχοι γεγονάμεν τοῦ Χριστοῦ; [01971] Μετέχομεν αὐτοῦ, φησίν· [01972] ἐν ἐγενόμεθα ἡμεῖς καὶ αὐτός· [01973] εἶπερ αὐτὸς μὲν κεφαλὴ, σῶμα δὲ ἡμεῖς, συγκληρονόμοι καὶ σύσσωμοι. [01974] Ἐν σῶμά ἐσμεν, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, φησὶ, καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ. [01975] Ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. [01976] Τί ἐστίν, Ἀρχὴ τῆς ὑποστάσεως; [01977] Τὴν πίστιν λέγει, δι' ἧς ὑπέστημεν καὶ γεγενήμεθα καὶ συνουσιώθημεν, ὥς ἂν τις εἴποι. [01978] Εἴτα ἐπάγει, Ἐν τῷ λέγεσθαι, Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὥσπερ ἐν τῷ παραπικρασμῷ. [01979] Καθ' ὑπερβατόν ἐστι τοῦτο· [01980] τὸ ἀκόλουθον δὲ οὕτως ἔχει· [01981] Φοβηθῶμεν οὖν, μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκένοι. [01982] Καὶ γὰρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι, ὥσπερ κἀκεῖνοι, ἐν τῷ λέγεσθαι, Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε. [01983] Τὸ γὰρ Σήμερον αἰεὶ ἐστίν. [01984] Εἴτα ἐπάγει· [01985] Ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους, μὴ συγκεκραμένης τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν· [01986] δεικνὺς πῶς ὁ λόγος οὐκ ὠφέλησεν· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 57/450 [01987] ἐκ γὰρ τοῦ μὴ συγκραθῆναι, οὐκ ὠφελήθησαν. [01988] Εἴτα βουλόμενος αὐτοὺς φοβῆσαι, δείκνυσιν αὐτὸ τοῦτο δι' ὧν φησὶ· [01989] Τινὲς γὰρ ἀκούσαντες παρεπύκρναν, ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωϋσέως. [01990] Τίσι δὲ προσώχθισε τεσσαράκοντα ἔτη; [01991] οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσον ἐν τῇ ἐρήμῳ; [01992] τίσι δὲ ὥμοσε μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν; [01993] Καὶ βλέπομεν, ὅτι οὐκ ἡδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν. [01994] Εἰπὼν πάλιν τὴν μαρτυρίαν, καὶ τὴν ἐρώτησιν ἐπάγει, ποιῶν τὸν λόγον σαφῆ. [01995] Εἶπε γὰρ, φησὶ, Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὥς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. [01996] Τίνων μέμνηται, φησὶ, σκληρυνθέντων, τίνων δὲ ἀπειθησάντων; [01997] οὐχὶ τῶν Ἰουδαίων; [01998] Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· [01999] ἤκουσαν κἀκεῖνοι, φησὶν, ὥσπερ ἡμεῖς ἀκούομεν, ἀλλ' οὐδὲν ὄφελος αὐτοῖς γέγονε. [02000] Μὴ τοίνυν νομίσητε ὅτι ἀπὸ τοῦ ἀκούειν τοῦ κηρύγματος ὠφελήθησεσθε· [02001] ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἤκουσαν, ἀλλ' οὐδὲν ἀπώναντο, ἐπεὶδὴ μὴ ἐπίστευσαν. [02002] Οἱ οὖν περὶ Χάλεβ καὶ Ἰησοῦν, ἐπεὶδὴ μὴ συνεκράθησαν τοῖς ἀπιστήσασιν, τουτέστιν, οὐ συνεφώνησαν, διέφυγον τὴν κατ' ἐκείνων ἐξενεχθεῖσαν τιμωρίαν. [02003] Καὶ ὅρα τι θαυμαστόν· [02004] οὐκ εἶπεν, οὐ συνεφώνησαν, ἀλλ', Οὐ συνεκράθησαν· [02005] τουτέστιν, ἀστασιάστως διέστησαν, ἐκείνων πάντων μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γνώμην ἐσχηκότων. [02006] Ἐνταῦθά μοι δοκεῖ καὶ στάσιν αἰνίττεσθαι. [02007] Εἰσερχόμεθα γὰρ, φησὶν, εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες. [02008] Εἴτα τοῦτο βεβαίων ἐπήγαγε· [02009] Καθὼς εἶρηκεν, ὥς ὥμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου· [02010] καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέντων. [02011] Ἐπεὶδὴ εἰκὸς ἦν εἰπεῖν τινα, καὶ μὴν τοῦτο οὐ τοῦ ἡμᾶς εἰσελεύσεσθαι δηλωτικόν ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ ἐκείνους μὴ εἰσεληλυθέναι· [02012] τί ποιεῖ; [02013] Σπουδάζει δεῖξαι τέως, ὅτι ὥσπερ ἡ κατάπαυσις ἐκείνη οὐ κωλύει ἐτέραν κατάπαυσιν λέγεσθαι, οὕτως οὐδὲ αὕτη τὴν τῶν [63.57] οὐρανῶν. [02014] Τέως οὖν θέλει δεῖξαι, ὅτι οὐκ ἔτυχον ἐκεῖνοι τῆς καταπαύσεως. [02015] Ὅτι γὰρ τοῦτο λέγει, δῆλον ἐξ ὧν ἐπάγει· [02016] Εἶρηκε γὰρ περὶ τῆς ἐβδόμης οὕτω· [02017] καὶ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ· [02018] καὶ ἐν τούτῳ πάλιν, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. [02019] Ὅρᾳς πῶς οὐ κωλύει ἐκείνη ταύτην εἶναι κατάπαυσιν; [02020] Ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται, φησὶ, τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπειθείαν· [02021] πάλιν τινὰ ὀρίζει ἡμέραν, σήμερον, ἐν Δαυὶδ λέγων· [02022] Μετὰ τοσοῦτον χρόνον, καθὼς προεῖρηται. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 58/450 [02023] Τί δὲ ἐστίν ὁ φησιν; [02024] Ἐπεὶ οὖν ὀφείλουσι, φησὶ, τινὲς εἰσελθεῖν πάντως, ἐκεῖνοι δὲ οὐκ εἰσῆλθον, πάλιν ὀρίζει τρίτην ἄλλην κατάπαυσιν. [02025] Ὅτι δὲ εἰσελθεῖν χρή, καὶ δεῖ τινὰς εἰσελθεῖν, ἀκούσωμεν πόθεν τοῦτο κατασκευάζει. [02026] Ὅτι μετὰ τοσαῦτα ἔτη, φησὶ, λέγει πάλιν Δαυὶδ· [02027] Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὥς ἐν τῷ παραπικρασμῷ· [02028] εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. [02029] Δῆλον οὖν ὅτι ὡς μελλόντων τινῶν τεύξεσθαι τινος ἀμοιβῆς, ταῦτα φησιν. [02030] Ἀρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ. [02031] Πόθεν, Ἐκ τοῦ παραγγέλλειν, Μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν. [02032] Οὐ γὰρ ἂν, εἰ μὴ ἦν σαββατισμὸς, ταῦτα παρηγγέλλοντο, οὐδὲ ἐκελεύοντο μὴ τὰ αὐτὰ ποιεῖν, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ πάθωσιν, εἰ μὴ ἔμελλον τὰ αὐτὰ πείσεσθαι. [02033] Πῶς δὲ ἔμελλον τὰ αὐτὰ πείσεσθαι οἱ τὴν Παλαιστίνην ἔχοντες, εἰ μὴ ἐτέρα τις ἦν κατάπαυσις; [02034] γ'. [02035] Καὶ καλῶς συνεπέρανε τὸν λόγον. [02036] Οὐ γὰρ εἶπε, κατάπαυσις, ἀλλὰ, Σαββατισμὸς, τὸ οἰκεῖον ὄνομα, καὶ ᾧ ἔχαιρον καὶ ἐπέτρεχον, σαββατισμὸν τὴν

βασιλείαν καλῶν. [02037] Ὡςπερ γὰρ ἐν τῷ Σαββάτῳ πάντων μὲν τῶν πονηρῶν ἀπέχεσθαι κελεύει, ἐκεῖνα δὲ μόνα γίνεσθαι τὰ πρὸς λατρείαν τοῦ Θεοῦ, ἅπερ οἱ ἱερεῖς ἐπετέλουν, καὶ ὅσα ψυχὴν ὠφελεῖ, καὶ μηδὲν ἕτερον· [02038] οὕτω καὶ τότε. [02039] Ἀλλ' αὐτὸς οὐχ οὕτως εἶπεν, ἀλλὰ πῶς; [02040] Ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥςπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός. [02041] Ὡςπερ ὁ Θεὸς κατέπαυσε, φησὶν, ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, οὕτως ὁ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ. [02042] Ἐπειδὴ γὰρ περὶ ἀναπαύσεως αὐτοῖς ὁ λόγος ἦν, καὶ τοῦτο σφόδρα ἐπεθύμουν ἀκοῦσαι πότε ἔσται· [02043] εἰς τοῦτο τὸν λόγον κατέκλεισε. [02044] Τὸ δὲ, Σήμερον, εἶπεν, ὥστε μηδέποτε ἀπελπίζειν αὐτούς. [02045] Παρακαλεῖτε, φησὶν, ἑαυτοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται. [02046] Τουτέστι, κἂν τις ἡμαρτηκῶς ᾖ, ἕως ἂν ᾖ τὸ σήμερον, ἐλπίδας ἔχει. [02047] Μηδεὶς τοίνυν ἀπογινωσκέτω, ἕως ἂν ζῇ. [02048] Μάλιστα μὲν οὖν, φησὶ, μηδὲ ἔστω καρδία πονηρὰ ἀπιστίας· [02049] εἰ δὲ καὶ γένοιτο, μηδεὶς ἀπογινωσκέτω, ἀλλὰ ἀναλαμβάνετω ἑαυτόν· [02050] ἕως μὲν γὰρ ἐσμεν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, τὸ σήμερον ἔχει καιρόν. [02051] Ἐνταῦθα δὲ οὐ τὴν ἀπιστίαν μόνον λέγει, ἀλλὰ καὶ τοὺς γογγυσμούς. [02052] Ὡν τὰ κῶλα, φησὶν, ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. [02053] Εἴτα, ἵνα μὴ νομίσῃ τις ὅτι ἀπλῶς τῆς ἀναπαύσεως ἀποστερηθήσεται μόνον, ἐπάγει καὶ κόλασιν εἰπών· [02054] Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργῆς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ δικνουόμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων [63.58] καὶ ἐννοιῶν καρδίας. [02055] Ἐνταῦθα περὶ τῆς γεέννης διαλέγεται, καὶ περὶ τῆς κολάσεως. [02056] Εἰς τὰ κρυπτά, φησὶ, δικνεῖται τῆς καρδίας τῆς ἡμετέρας, καὶ διατέμνει τὴν ψυχὴν. [02057] Οὐ κῶλᾶ ἐστὶ πεσεῖν ἐνταῦθα, οὐδὲ γῆς ἀποστερηθῆναι, καθάπερ ἐκεῖ, ἀλλὰ βασιλείας οὐρανῶν, καὶ γεέννη παραδοθῆναι αἰωνίῳ, καὶ κολάσει ἀθανάτῳ Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 59/450 καὶ τιμωρίᾳ. [02058] Ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς. [02059] Ὅρα τὸ ἡμέρον καὶ προσηγνός· [02060] οὐκ εἶπεν, ἐπιτιμᾶτε, ἀλλὰ, Παρακαλεῖτε. [02061] Οὕτως ἡμᾶς χρὴ τοῖς ἀπὸ θλίψεως στενοχωρουμένοις προσφέρεσθαι. [02062] Τοῦτο καὶ Θεσσαλονικεῦσι γράφων φησί· [02063] Νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους. [02064] Περὶ δὲ τῶν ὀλιγοψύχων οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τί; [02065] Παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. [02066] Τί ἐστὶ, Παρακαλεῖτε; [02067] Ἀντὶ τοῦ, μὴ ἀπελπίσητε, μὴ ἀπογνῶτε· [02068] τὸν γὰρ ἀπὸ θλίψεως στενοχωρούμενον ὁ μὴ παρακαλῶν σκληρότερον ποιεῖ. [02069] Ἵνα μὴ σκληρυνθῇ ἐξ ὑμῶν τις, φησὶν, ἀπάτη τῆς ἀμαρτίας. [02070] Ἡ τὴν ἀπάτην τοῦ διαβόλου φησὶν· [02071] ἀπάτη γάρ ἐστὶν ὄντως τὸ μηδὲν περὶ τῶν μελλόντων προσδοκᾶν, τὸ νομίζειν ὅτι ἀνεύθυνα ἔσται τὰ ἡμέτερα, καὶ ὅτι τῶν πεπραγμένων ἡμῖν ἐνταῦθα οὐ δώσομεν δίκην, οὐδὲ ἔσται ἀνάστασις· [02072] ἢ ἐτέρως, ἀπάτη ἐστὶν ἡ ἀναλγησία, ἢ ἀπόγνωσις· [02073] τὸ γὰρ λέγειν, τί ἐστὶ λοιπόν; [02074] ἅπαξ ἡμαρτον, οὐκ ἔχω ἐλπίδα τοῦ ἀνακτήσασθαι ἑμαυτόν, ἀπάτη ἐστίν. [02075] Εἴτα ἐλπίδας αὐτοῖς ἐντίθησι, λέγων, Μέτοχοι γεγόναμεν τοῦ Χριστοῦ· [02076] μονονουχὶ λέγων, ὁ οὕτως ἡμᾶς ἀγαπήσας, ὁ τοσοῦτων ἡμᾶς καταξιώσας, ὥστε ἑαυτοῦ σῶμα ποιῆσαι, οὐ περιόγεται ἀπολλυμένους. [02077] Ἐννοήσωμεν, φησὶ, τίνων κατηξιώθημεν· [02078] ἡμεῖς καὶ ὁ Χριστὸς ἐν ἐσμεν. [02079] Μὴ τοίνυν ἀπιστῶμεν αὐτῷ. [02080] Καὶ πάλιν ἐκεῖνο αἰνίττεται τὸ εἰρημένον ἐτέρωθι, ὅτι Εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· [02081] τοῦτο γὰρ ἐστὶ, Μέτοχοι γεγόναμεν, τῶν αὐτῶν μετέχομεν ὧν καὶ ὁ Χριστός. [02082] Προετρέψατο ἀπὸ τῶν χρηστῶν· [02083] Μέτοχοι γὰρ ἐσμεν, φησὶ, τοῦ Χριστοῦ. [02084] Εἴτα πάλιν ἀπὸ τῶν σκυθρωπῶν· [02085] Φοβηθῶμεν μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκένας· [02086] ἐκεῖνο γὰρ δῆλον καὶ ὡμολογημένον ἐστίν. [02087] Ἐδοκίμασάν με, φησὶ, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. [02088] Ὅρᾳς ὅτι οὐ δεῖ τὸν Θεὸν ἀπαιτεῖν εὐθύνας, ἀλλ', ἂν τε προῖστᾶται, ἂν τεμῇ, πιστεύειν αὐτῷ; [02089] ἐκείνοις γὰρ τοῦτο ἐγκαλεῖ νῦν, ὅτι ἐπέirasαν τὸν Θεόν. [02090] Ὁ γὰρ βουλούμενος ἀποδείξει λαβεῖν, ἢ τῆς δυνάμεως, ἢ τῆς προνοίας, ἢ τῆς κηδεμονίας αὐτοῦ, οὕπω πιστεύει οὔτε δυνατόν αὐτὸν εἶναι, οὔτε φιλόανθρωπον. [02091] Τοῦτο καὶ πρὸς τούτους γράφων αἰνίττεται, βουλομένους ἴσως ἤδη τῆς δυνάμεως αὐτοῦ καὶ τῆς ὑπὲρ αὐτῶν προνοίας τὴν ἐξέτασιν καὶ τὸν ἔλεγχον λαβεῖν ἐν τοῖς πειρασμοῖς. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 60/450 [02092] Ὅρᾳς ὅτι ἀπὸ ἀπιστίας πανταχοῦ ὁ παροξυσμὸς καὶ ὁ παροργισμός; [02093] Τί οὖν φησιν; [02094] Ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ. [02095] Ὅρα δὲ πῶς ὅλον τὸν λόγον συνελογίσατο. [02096] Ὡμοσε, φησὶ, τοῖς προτέροις μὴ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν κατάπαυσιν, καὶ οὐκ εἰσῆλθον. [02097] Εἴτα μετ' ἐκείνους χρόνῳ πολλῷ ὕστερον διαλεγόμενος τοῖς Ἰουδαίοις, φησί· [02098] Μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν. [02099] Δηλονότι ἔστιν ἄλλη κατάπαυσις· [02100]



περὶ μὲν γὰρ τῆς Παλαιστίνης οὐκ ἔνι εἰπεῖν· [02101] εἶχον γὰρ αὐτήν· [02102] περὶ δὲ τῆς ἐβδόμης οὐκ ἔστιν εἰπεῖν· [02103] οὐ γὰρ δήπου περὶ ταύτης διελέγετο τῆς πάλαι γεγενημένης. [02104] Ἄρα ἐτέραν τινα αἰνίττεται τὴν ὄντως ἀνάπαυσιν. [02105] δ'. [02106] Ὅντως γὰρ ἐκείνη ἐστὶν ἀνάπαυσις, ἔνθα ἀπέδρα [63.59] ὁδὺνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός, ἔνθα οὐδὲ φροντίδες, οὔτε πόνοι, οὔτε ἀγωνία, οὔτε φόβος καταπλήττων καὶ σείων τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ μόνος ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ἡδονῆς πλήρης ὢν. [02107] Οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ἀκοῦσαι. [02108] Ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου· [02109] οὐδὲ ἀκάνθας, οὐδὲ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι· [02110] Οὐκέτι ἄκανθαι καὶ τρίβολοι· [02111] οὐκ ἔστιν, Ἐν λύπαις τέξεις τέκνα, οὐδὲ, Πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει· [02112] πάντα εἰρήνη ἐκεῖ, χαρὰ, εὐφροσύνη, ἡδονή, ἀγαθωσύνη, πραότης, εὐθύτης, ἀγάπη. [02113] Οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ζηλοτυπία οὐδὲ βασκανία, οὐ νόσος, οὐ θάνατος οὗτος ὁ τοῦ σώματος, οὐκ ἐκεῖνος ὁ τῆς ψυχῆς, οὐκ ἔστι σκότος, οὔτε νύξ· [02114] πάντα ἡμέρα, πάντα φῶς, πάντα ἄνεσις· [02115] οὐκ ἔστι καμεῖν, οὐκ ἔστι κόρον λαβεῖν, ἀλλ' αἰὲν ἐν ἐπιθυμία τῶν ἀγαθῶν διατελέσομεν. [02116] Βούλεσθε δὴ τινα καὶ εἰκόνα ὑμῖν τῆς ἐκεῖ καταστάσεως; [02117] Οὐκ ἔστι δυνατόν· [02118] πλὴν ἀλλ' ὅμως, ὥς ἂν ᾗ δυνατόν, πειράσομαι ὑμῖν δοῦναί τινα εἰκόνα. [02119] Ἀναβλέψωμεν εἰς τὸν οὐρανόν, ὅταν, μηδενὸς ἐνοχλοῦντος νέφους, φαίνη τὸν ἑαυτοῦ στέφανον· [02120] εἶτα πρὸς τὸ κάλλος τῆς ὄψεως αὐτοῦ πολὺν διατρίψαντες χρόνον, ἐννοήσωμεν ὅτι καὶ ἔδαφος ἔχομεν οὐ τοιοῦτον μὲν ὄν, ἀλλὰ τοσοῦτω γιγνόμενον κάλλιον, ὅσῳ τῶν πηλίνων ὁρόφων ὁ χρυσοῦς. [02121] Εἶτα τὸν μετ' ἐκεῖνον πάλιν τὸν ἀνώτερον ὄροφον· [02122] ἔπειτα τοὺς ἀγγέλους, τοὺς ἀρχαγγέλους, τοὺς ἀπείρους δῆμους τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων, αὐτὰ τοῦ Θεοῦ τὰ βασίλεια, τὸν θρόνον τὸν πατρικόν. [02123] Ἀλλ' οὐκ ἰσχύει, ὅπερ ἔφην, ὁ λόγος παραστήσαι τὸ πᾶν· [02124] πείρας χρεῖα, καὶ τῆς διὰ πείρας γνώσεως. [02125] Πῶς οἴεσθε, εἰπέ μοι, τὸν Ἀδάμ εἶναι ἐν τῷ παραδείσῳ; [02126] Πολὺν βελτίων ἐστὶν ἐκείνης αὕτη ἡ διαγωγή, ὅσῳ τῆς γῆς ὁ οὐρανός. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 61/450* [02127] Πλὴν ἀλλὰ καὶ ἐτέραν εἰκόνα ἐπιζητήσωμεν; [02128] Εἰ συνέβη τὸν βασιλεύοντα νῦν πάσης τῆς οἰκουμένης κρατῆσαι, εἶτα μήτε ὑπὸ πολέμων, μήτε ὑπὸ φροντίδων ἐνοχλεῖσθαι, ἀλλὰ τιμᾶσθαι μόνον καὶ τρυφᾶν, καὶ πολλοὺς μὲν ἔχειν φόρους, πάντοθεν δὲ τὸ χρυσίον αὐτῷ ἐπιρρεῖν, καὶ ἀπόβλεπτον εἶναι, ποίαν οἴεσθε ἔχειν αὐτὸν ψυχὴν, εἰ τοὺς πολέμους τοὺς πανταχοῦ τῆς γῆς πεπαυμένους ἑώρα; [02129] Τοιοῦτόν τι ἔσται καὶ τότε· [02130] μᾶλλον δὲ οὐπω καὶ τῆς εἰκόνης ἐφικόμην ἐκείνης· [02131] διὸ χρὴ καὶ ἐτέραν ἐπιζητῆσαι. [63.60] [02132] Ἐννόησον δὴ μοι παιδίον βασιλικόν, ὅπερ ἔως μὲν ἂν ἐν τῇ μήτρᾳ ᾗ, οὐδενὸς ἐπαισθάνεται, εἰ δὲ συμβαίῃ ἄφνω ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνελθεῖν τὸν βασιλικόν, μὴ ἡρέμα, ἀλλ' ἀθρόον πάντα προσλαβεῖν· [02133] οὕτως ἐστὶν ἡ κατάστασις αὕτη κάκεῖνη· [02134] ἢ εἴ τις δεσμώτης μυρία παθὼν κακὰ, ἀθρόον ἐπὶ τὸν βασιλικόν ἀρπαγείῃ θρόνον. [02135] Ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἐφικόμην ἀκριβῶς τῆς εἰκόνης. [02136] Ἐνταῦθα μὲν γὰρ ὢν ἂν τις ἐπιτύχη καλῶν, κἂν αὐτὴν εἴπῃς τὴν βασιλείαν, παρὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν ἀκμάζοντα ἔχει τὸν πόθον, καὶ παρὰ τὴν δευτέραν καὶ τὴν τρίτην· [02137] χρόνου δὲ προϊόντος, μένει μὲν ἐν ἡδονῇ, οὐ τοσαύτῃ δέ· [02138] λήγει γὰρ ὑπὸ τῆς συνηθείας αἰεὶ, οἷα ἂν ᾗ· [02139] ἐκεῖ δὲ οὐ μόνον οὐ μειοῦται, ἀλλὰ καὶ ἐπιδίδωσιν. [02140] Ἐννόησον γὰρ ὅσον ἐστὶ, ψυχὴν ἀπελθοῦσαν ἐκεῖ, μηκέτι τέλος προσδοκᾶν τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων, μηδὲ μεταβολὴν, ἀλλὰ ἐπίδοσιν, καὶ ζῶν τέλος οὐκ ἔχουσιν, παντὸς μὲν κινδύνου, πάσης δὲ ἀθυμίας καὶ φροντίδος ἀπηλλαγμένην, μεστήν εὐθυμίας καὶ μυρίων ἀγαθῶν. [02141] Εἰ γὰρ εἰς πεδίον ἐξιόντες, ἔνθα σκηναὶ ὁρῶμεν στρατιωτῶν ἐκ παραπετασμάτων πηγνυμένας, καὶ δόρατα καὶ κράνη καὶ ὀμφαλοὺς ἀσπίδων λάμποντας, μετέωροι γινόμεθα τῷ θαύματι· [02142] εἰ δὲ καὶ τὸν βασιλέα συμβαίῃ μέσον ἰδεῖν τρέχοντα, ἢ καὶ ἵππον ἐλαύνοντα μετὰ ὅπλων χρυσῶν, τὸ πᾶν ἔχειν νομίζομεν· [02143] τί οἶει, ὅταν τῶν ἀγίων ἴδῃς τὰς σκηναὶς τὰς αἰωνίους ἐν τῷ οὐρανῷ πεπηγυῖας; [02144] Δέξονται γὰρ ὑμᾶς, φησὶν, εἰς τὰς αἰωνίους αὐτῶν σκηναὶς· [02145] ὅταν αὐτῶν ἕκαστον ὑπὲρ τὰς ἀκτῖνας τὰς ἡλιακὰς ἴδῃς ἀπολάμποντα, οὐκ ἀπὸ χαλκοῦ καὶ σιδήρου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς δόξης ἐκείνης, ἧς τὰς μαρμαρυγὰς ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς οὐ δύναται ἰδεῖν; [02146] Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων· [02147] τί δ' ἂν τις εἴποι τὰς χιλιάδας τῶν ἀγγέλων, τῶν ἀρχαγγέλων, τῶν Χερουβὶμ, τῶν Σεραφὶμ, τῶν Θρόνων, τῶν Κυριοτήτων, τῶν Ἀρχῶν, τῶν Ἐξουσιῶν, ὧν τὸ κάλλος ἀμήχανον, καὶ πάντα νοῦν ὑπερβαῖνον; [02148] Ἀλλὰ γὰρ μέχρι τίνος οὐ στήσομαι διώκων ἀκίχητα; [02149] Οὔτε γὰρ ὀφθαλμὸς εἶδε, φησὶν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. [02150] Οὐκοῦν οὐδὲν ἑλεεινότερον τῶν ἀποτυγχανόντων, οὔτε μακαριώτερον τῶν ἐπιτυγχανόντων· [02151] γένοιτο δὲ καὶ ἡμᾶς τῶν μακαρίων γενέσθαι, ἵνα καὶ τῶν

αἰωνίων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [02152] Ἀμήν.

## 2.8 ΟΜΙΛΙΑ Ζ'.

[02154] Σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατὰ παυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. [02155] Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργῆς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ δεικνύμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. [02156] καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχλησιμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. [02157] α'. [02158] Μέγα μὲν ἡ πίστις καὶ σωτήριον, καὶ ταύτης [63.60] ἄνευ οὐκ ἐνι σωθῆναι ποτε. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 62/450* [02159] Ἀλλ' οὐκ ἄρκεῖ καθ' ἑαυτὴν τοῦτο ἐργάσασθαι, ἀλλὰ δεῖ καὶ πολιτείας ὀρθῆς. [02160] Ὡστε διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος τοῖς ἤδη τῶν μυστηρίων καταξιωθείσι παραινεῖ λέγων. [02161] Σπουδάσωμεν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν. [02162] Σπουδάσωμεν, φησὶν, ὥς οὐκ ἀρκούσης τῆς πίστεως, ἀλλ' ὀφείλοντος προστεθῆναι καὶ τοῦ βίου, καὶ πολλὴν τὴν σπουδὴν γενέσθαι. [02163] Δεῖ γὰρ ἡμῖν ὄντως καὶ πολλῆς σπουδῆς, ὥστε ἀνελθεῖν εἰς τὸν οὐρανόν. [02164] Εἰ γὰρ γῆς οὐκ ἠξιώθησαν οἱ τοσαῦτα ταλαιπωρηθέντες ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ γῆς τυχεῖν οὐκ ἠδυνήθησαν, ἐπειδὴ ἐγόγγυσαν καὶ ἐπόρνευσαν. [02165] πῶς τῶν οὐρανῶν ἡμεῖς καταξιωθισόμεθα, ἀδιαφόρως ζῶντες καὶ ῥαθύμως; [02166] Δεῖ τοίνυν ἡμῖν πολλῆς σπουδῆς. [02167] Καὶ ὅρα, οὐ μέχρι τούτου τὴν ζημίαν ὀρίζει μόνον, τοῦ μὴ εἰσελθεῖν. [02168] [63.61] οὐ γὰρ εἶπε. [02169] Σπουδάσωμεν εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐκπέσωμεν τοσούτων ἀγαθῶν. [02170] ἀλλ' ὁ μάλιστα τοὺς ἀνθρώπους διεγείρει, τοῦτο προσέθηκε. [02171] Ποῖον δὲ τοῦτο; [02172] Τὸ, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. [02173] τουτέστιν, ἵνα τὸν νοῦν ἔχωμεν ἐκεῖ, τὴν ἐλπίδα, τὴν προσδοκίαν, ἵνα μὴ ὁμοίως ἐκπέσωμεν. [02174] Ὅτι γὰρ ἐκπεσούμεθα, τὸ ὑπόδειγμα δηλοῖ. [02175] Μὴ ἐν τῷ αὐτῷ, φησὶν. [02176] Εἵτα, ἵνα μὴ ἀκούων, Ἐν τῷ αὐτῷ, τὴν αὐτὴν εἶναι νομίσης τιμωρίαν, ἄκουσον τί ἐπάγει. [02177] Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργῆς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ δεικνύμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. [02178] Δείκνυσσι κἀνταῦθα, ὅτι κἀκεῖνα αὐτὸς εἰργάσατο ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, καὶ ζῆ, καὶ οὐκ ἐσβέσθη. [02179] Μὴ τοίνυν, ἐπειδὴ λόγον ἤκουσας, ἀπλῶς λόγον νομίσης. [02180] μαχαίρας γὰρ ἔστι, φησὶ, τομώτερος. [02181] Ὅρα τὴν συγκατάβασιν, καὶ ἐντεῦθεν μάνθανε τίνας ἔνεκεν ἐδεήθησαν καὶ οἱ προφηταὶ εἰπεῖν μάχαιραν, καὶ τόξον, καὶ ῥομφαίαν. [02182] Ἐὰν μὴ ἐπιστραφῇτε, φησὶ, τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ στιλβώσει, τὸ τόξον αὐτοῦ ἐνέτεινε, καὶ ἡτοίμασεν αὐτό. [02183] Εἰ γὰρ νῦν μετὰ τοσοῦτον χρόνον καὶ τελείωσιν οὐ δύναται τῷ τοῦ λόγου ὀνόματι καταπληῖξαι μόνον, ἀλλὰ δεῖται τούτων τῶν ῥημάτων, ἵνα δείξῃ τὴν ὑπεροχὴν τὴν ἐκ τῆς συγκρίσεως. [02184] πολλῷ μᾶλλον τότε. [02185] Δεικνύμενος, φησὶν, ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος. [02186] Τί ἔστι τοῦτο; [02187] Φοβερόν τι ἠνίζατο. [02188] Ἦ γὰρ ὅτι τὸ πνεῦμα διαιρεῖ ἀπὸ τῆς ψυχῆς, λέγει. [02189] ἢ ὅτι καὶ αὐτῶν τῶν ἀσωμάτων δεικνύεται, οὐ καθὼς ἡ μάχαιρα μόνον τῶν σωμάτων. [02190] Δείκνυσιν ἐνταῦθα, ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ κολάζεται, καὶ ὅτι τὰ ἐνδόματα διερευνᾶται, καὶ ὅλον δι' ὅλου δεικνύεται τὸν ἄνθρωπον. [02191] Καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. [02192] Καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ. [02193] Ἐνταῦθα αὐτοὺς μάλιστα ἐφόβησεν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 63/450* [02194] Ὁ δὲ λέγει, τοῦτό ἐστι. [02195] μὴ γὰρ, εἰ ἔτι, φησὶν, ἐν τῇ πίστει ἐστήκατε, μὴ μετὰ πληροφορίας δὲ, θαρρῆτε. [02196] αὐτὸς τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ κρινεῖ. [02197] ἐκεῖ γὰρ διαβαίνει καὶ κολάζων καὶ ἐξετάζων. [02198] Καὶ τί λέγω περὶ ἀνθρώπων, φησὶ; [02199] κἂν γὰρ ἀγγέλους εἴπης, κἂν ἀρχαγγέλους, κἂν τὰ Χερουβὶμ, κἂν τὰ Σεραφὶμ, κἂν οἷαν δήποτε κτίσιν. [02200] πάντα ἐκκεκάλυπται τῷ ὀφθαλμῷ ἐκείνῳ, πάντα δηλὰ ἔστι καὶ φανερά, οὐδὲν ἔστι τὸ λαθεῖν αὐτὸν δυνατόν. [02201] Πάντα γυμνὰ καὶ τετραχλησιμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. [02202] Τετραχλησιμένα εἶπεν ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν δερμάτων τῶν ἀπὸ τῶν σφαζομένων ἱερέων ἐξελκομένων. [02203] Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνα, ἐπειδὴν σφάξας τις ἀπὸ τῆς σαρκὸς παρελκύσῃ τὸ δέρμα, πάντα τὰ ἐνδον ἀποκαλύπτεται, καὶ δηλὰ γίνεται τοῖς ἡμετέροις ὀφθαλμοῖς. [02204] οὕτω καὶ τῷ Θεῷ δηλὰ πρόκειται πάντα. [02205] Σὺ δέ μοι θεά, πῶς ἀεὶ τῶν σωματικῶν εἰκόνων δεῖται. [02206] ὅπερ ἦν τῆς ἀσθενείας τῶν ἀκουόντων. [02207] Ὅτι γὰρ ἀσθενεῖς ἦσαν, ἐδήλωσεν εἰπὼν νωθροὺς αὐτοὺς εἶναι, καὶ χρειὰν ἔχοντας γάλακτος, οὐ στερεᾶς τροφῆς. [02208] Πάντα γυμνὰ, φησὶ, καὶ τετραχλησιμένα τοῖς

ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. [02209] Τί δέ ἐστιν, Ἐν τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι τῆς ἀπειθείας; [02210] Ὡς ἂν τις αἰτιολογούμενος εἴποι· [02211] Διὰ [63.62] τί οὐκ εἶδον ἐκεῖνοι τὴν γῆν; [02212] Ἔλαβον ἄρρᾶβῶνα, φησί, τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως, καὶ δέον πιστεῦσαι, τῷ φόβῳ πλέον δόντες, καὶ μηδὲν μέγα περὶ τοῦ Θεοῦ φαντασθέντες, καὶ ὀλιγοψυχήσαντες, οὕτως ἀπώλοντο. [02213] Ἔστι δὲ καὶ ἕτερόν τι εἰπεῖν, οἶον, ὅτι τὸ πλέον ἀνύσαντες τῆς ὁδοῦ, ὅτε πρὸς αὐταῖς ταῖς θύραις ἐγένοντο, πρὸς αὐτῷ τῷ λιμένι, κατεποντίσθησαν. [02214] Τοῦτο καὶ περὶ ὑμῶν δέδοικα, φησί. [02215] Τοῦτο τοίνυν ἐστὶ τὸ, Ἐν τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι τῆς ἀπειθείας. [02216] Ὅτι γὰρ καὶ οὗτοι πολλὰ ἔπαθον, ὕστερον αὐτοῖς μαρτυρεῖ λέγων· [02217] Ἀναμνήσθητε τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες, πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων. [02218] Μηδεὶς οὖν ὀλιγοψυχεῖτω, μηδὲ πρὸς τὸ τέλος ἀπαγορεύων καταπιπτέτω. [02219] Εἰσὶ γὰρ, εἰσὶν οἱ παρὰ μὲν τὴν ἀρχὴν μετὰ ἀκμαζούσης προσβάλλουσι τῆς προθυμίας πρὸς τοὺς ἀγῶνας· [02220] ὕστερον δὲ μικρὸν τῷ παντὶ προσθεῖναι μὴ βουληθέντες, τὸ πᾶν ἀπώλεσαν. [02221] Ἰκανοὶ, φησὶν, οἱ πρόγονοι παιδεῦσαι ὑμᾶς μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεσεῖν, ὥστε μὴ τὰ αὐτὰ παθεῖν, ἅπερ ἔπαθον. [02222] Τοῦτο δέ ἐστιν, Ἐν τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι τῆς ἀπειθείας. [02223] Οὐκοῦν μὴ ἐκλυώμεθα, φησὶν· [02224] ὁ καὶ πρὸς τῷ τέλει λέγει· [02225] Τὰς παρεμμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε. [02226] Ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι, φησί, πέσῃ. [02227] Τοῦτο γὰρ πεσεῖν ὄντως ἐστίν. [02228] Εἶτα, ἵνα μὴ ἀκούσας, Ἐν τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι πέσῃ, τὸν αὐτὸν θάνατον ὑπολάβῃς, ὅνπερ κἀκεῖνοι ὑπέμειναν, ὅρα τί φησι· [02229] Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργῆς, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 64/450 [02230] Πάσης γὰρ μαχαίρας χαλεπώτερον εἰς τὰς τούτων ἐμπίπτων ψυχὰς ὁ λόγος, πληγὰς ἐργάζεται χαλεπὰς, καὶ καιρίας δίδωσι τομάς. [02231] Καὶ τούτων τὴν ἀπόδειξιν οὐ δεῖται παρασχεῖν, οὐδὲ κατασκευάσαι, ἔχων οὕτω τὴν διήγησιν φανεράν. [02232] Ποῖος γὰρ πόλεμος ἐκείνους ἀπώλεσε, φησί; [02233] ποία μάχαιρα; [02234] οὐχ ἀπλῶς αὐτόματοι κατέπιπτον; [02235] Μὴ οὖν, ἐπειδὴ μὴ ἐπάθομεν τὰ αὐτὰ, ἀμεριμνήσωμεν μέχρις οὗ τὸ σήμερον λέγεται, ἔξεστιν ἡμῖν ἀνακτήσασθαι. [02236] Ἀλλ' ἐπεὶ οὕτως εἶπεν, ἵνα μὴ τὰ τῆς ψυχῆς ἀκούσαντες ῥαθυμήσωσι, προστίθῃσι καὶ τὰ τοῦ σώματος, δηλῶν, ὅτι καθάπερ τις βασιλεὺς ἄρχοντας ἀμαρτόντας μεγάλα, πρότερον ἀπογυμνοῖ οἶον τῆς στρατείας, εἶτα τὴν ζώνην ἀφελόμενος, καὶ τὸ ἀξίωμα, καὶ τὸν κήρυκα παραστησάμενος, τότε κολάζει· [02237] οὕτω καὶ τοῦ Πνεύματος ἡ μάχαιρα τότε ἐργάζεται. [02238] Εἶτα τοῦτο εἰπὼν, φοβερώτερον ἔτι τὸν λόγον ποιῶν, περὶ τοῦ Υἱοῦ διαλέγεται, καὶ φησι· [02239] Πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος. [02240] Ἀντὶ τοῦ, αὐτῷ μέλλομεν δοῦναι εὐθύνας τῶν πεπραγμένων. [02241] Οὐκοῦν μὴ ἀναπέσωμεν, μηδὲ ὀλιγοψυχίσωμεν. [02242] Ἰκανὰ μὲν οὖν καὶ τὰ εἰρημένα παιδεῦσαι· [02243] ὁ δὲ οὐκ ἄρκεῖται, ἀλλ' ἔτι προστίθῃσι λέγων· [02244] Ἐχομεν δὲ καὶ ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. [02245] β'. [02246] Ὅτι γὰρ διὰ τοῦτο προσέθηκεν, ἐπήγαγεν· [02247] Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθεῖσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν. [02248] Διὰ τοῦτο ἀνωτέρω ἔλεγεν· [02249] Ἐν ᾧ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεὶς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθεῖν. [02250] Ὅρα τοίνυν πῶς καὶ ἐνταῦθα τὸ αὐτὸ ποιεῖ. [02251] Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· [02252] Ἦλθε, φησὶν, [63.63] ὁδὸν ἣν καὶ ἡμεῖς νῦν, μᾶλλον δὲ καὶ τραχυτέραν· [02253] πάντων γὰρ ἔλαβε τῶν ἀνθρωπίνων πεῖραν. [02254] Εἶπεν ἐκεῖ· [02255] Οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, τὴν θεότητα αἰνιττόμενος. [02256] Εἶτα, ἐπειδὴ τῆς σαρκὸς ἐπελάβετο, συγκαταβατικώτερον πάλιν διαλέγεται λέγων· [02257] Ἐχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς· [02258] καὶ μείζονα δείκνυσι τὴν κηδεμονίαν, καὶ ὅτι ὥσπερ οἰκείων προΐσταται, καὶ οὐ θέλει αὐτοὺς ἐκπεσεῖν. [02259] Μωϋσῆς μὲν γὰρ, φησὶν, οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὴν κατάπαυσιν, αὐτὸς δὲ εἰσῆλθε· [02260] καὶ πῶς, ἐγὼ λέγω. [02261] Οὐ θαυμαστὸν δὲ, εἰ οὐδαμοῦ αὐτὸ τέθεικεν· [02262] ἢ γὰρ ἵνα μὴ δόξωσιν ἀπολογία ἐνρίσκειν, συμπεριέλαβε καὶ αὐτόν· [02263] ἢ ἵνα μὴ δόξη κατηγορεῖν τοῦ ἀνδρός, φανερώς αὐτὸ οὐκ εἶπεν. [02264] Εἰ γὰρ, οὐδενὸς τούτων λεχθέντος, ταῦτα προέφερον, λέγοντες, Κατὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ κατὰ τοῦ νόμου οὗτος εἶρηκε· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 65/450 [02265] πολλῷ μᾶλλον εἰ εἶπεν· [02266] Οὐκ ἔστι Παλαιστίνη, ἀλλ' οὐρανός, μείζονα ἂν τούτων εἶπον. [02267] Ἀλλ' οὐ τὸ πᾶν τῷ ἱερεῖ δίδωσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ παρ' ἡμῶν ζητεῖ, λέγω δὴ τὴν ὁμολογίαν. [02268] Ἐχοντες οὖν, φησὶν, ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. [02269] Ποίαν ὁμολογίαν λέγει; [02270] Ὅτι ἀνάστασις ἐστίν, ὅτι ἀνταπόδοσις, ὅτι μυρία ἀγαθὰ, ὅτι ὁ Χριστὸς Θεός ἐστιν, ὅτι ἡ πίστις ὀρθή· [02271] ταῦτα ὁμολογήσωμεν, ταῦτα κατέχωμεν. [02272] Ὅτι δὲ ταῦτα ἀληθῆ, δῆλον ἐκ τοῦ τὸν ἀρχιερέα ἔνδον εἶναι. [02273] Οὐκοῦν ὅτι οὐκ ἐξεπέσομεν,

ὁμολογήσωμεν· [02274] εἰ καὶ μὴ πάρεστι τὰ πράγματα, ἀλλ' ἡμεῖς ὁμολογήσωμεν· [02275] εἰ ἄρτι παρῆν, ψεῦδος ἦν. [02276] Ὡστε καὶ τοῦτο ἀληθές, τὸ ὑπερτίθεσθαι· [02277] καὶ γὰρ ὁ ἀρχιερεὺς ἡμῶν μέγας· [02278] Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν. [02279] Οὐκ ἔστι, φησὶν, ἀγνοῶν τὰ ἡμέτερα, ὥς πολλοὶ τῶν ἀρχιερέων, οἱ τοὺς ἐν θλίψεσιν οὐκ ἴσασιν, ἀλλ' οὐδὲ ὃ τί ποτέ ἐστι θλίψις. [02280] Ἐπὶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἀδύνατον εἰδέναι τὴν κάκωσιν τοῦ κακουμένου τὸν μὴ πεῖραν λαβόντα καὶ διὰ τῶν αἰσθητῶν ἐλθόντα. [02281] Πάντα ὑπέστη ὁ ἀρχιερεὺς ὁ ἡμέτερος· [02282] διὰ γὰρ τοῦτο πρῶτον ὑπέστη, καὶ τότε ἀνέβη, ἵνα δύνηται συμπαθεῖν. [02283] Πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἀμαρτίας. [02284] Ὅρα πῶς καὶ ἄνω τὸ, Παραπλησίως, ἔθηκε, καὶ ἐνταῦθα τὸ, Καθ' ὁμοιότητα. [02285] Τουτέστιν, ἐδιώχθη, ἐνεπτύσθη, κατηγορήθη, ἐσκώφη, ἐσυκοφαντήθη, ἀπηλάθη, τὸ τέλος ἐσταυρώθη. [02286] Καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἀμαρτίας. [02287] Ἐνταῦθα καὶ ἄλλο αἰνίττεται, ὅτι δυνατόν χωρὶς ἀμαρτίας, καὶ ἐν θλίψεσιν ὄντα διενεγκεῖν. [02288] Ὡστε καὶ ὅταν λέγῃ, Ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς, οὐ τοῦτο φησὶν, ὅτι ὁμοίωμα σαρκὸς, ἀλλ' ὅτι σάρκα ἀνέλαβε. [02289] Διὰ τί οὖν εἶπεν· [02290] Ἐν ὁμοιώματι; [02291] Περὶ ἀμαρτωλοῦ σαρκὸς ἔλεγεν· [02292] ὁμοία γὰρ ἦν τῇ σαρκὶ τῇ ἡμετέρᾳ· [02293] τῇ μὲν γὰρ φύσει ἡ αὐτὴ ἦν ἡμῖν, τῇ δὲ ἀμαρτία οὐκέτι ἡ αὐτή. [02294] Προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἵνα λάβωμεν ἔλεον, καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν. [02295] Θρόνον χάριτος τίνα φησὶ; [02296] Τὸν θρόνον τὸν βασιλικὸν περὶ οὗ φησιν· [02297] Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· [02298] Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. [02299] Ὡσεὶ ἔλεγε· [02300] Προσερχώμεθα μετὰ παρρησίας, ὅτι ἀναμάρτητον ἔχομεν ἀρχιερέα, καταγωνιζόμενον τὴν οἰκουμένην. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 66/450 [02301] Θαρσεῖτε γὰρ, φησὶν, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. [02302] Τὸ γὰρ πάντα μὲν παθεῖν, καθαρὸν δὲ εἶναι ἀμαρτημάτων, τοῦτό ἐστιν. [02303] Εἰ ἡμεῖς ὑπὸ ἀμαρτίαν ἐσμέν, φησὶν, αὐτὸς [63.64] δὲ ἀναμάρτητος. [02304] πῶς προσερχώμεθα μετὰ παρρησίας; [02305] Ὅτι θρόνος χάριτός ἐστιν, οὐ θρόνος κρίσεως νῦν. [02306] Διὰ τοῦτο Προσερχώμεθα μετὰ παρρησίας, ἵνα λάβωμεν ἔλεον, οἷον ζητοῦμεν, φησὶ. [02307] Φιλοτιμία γὰρ τὸ πρᾶγμά ἐστι, καὶ δωρεὰ βασιλική. [02308] Καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν. [02309] Καλῶς εἶρηκεν· [02310] Εἰς εὐκαιρον βοήθειαν. [02311] Ἄν νῦν προσέλθῃς, φησὶ, λήψῃ καὶ χάριν καὶ ἔλεον· [02312] εὐκαίρως γὰρ προσέρχῃ· [02313] ἂν δὲ τότε προσέλθῃς, οὐκέτι· [02314] ἄκαιρος γὰρ τότε ἡ πρόσδοδος· [02315] οὐ γὰρ ἐστι τότε θρόνος χάριτος. [02316] Θρόνος χάριτός ἐστιν, ἕως κάθηται χαριζόμενος ὁ Βασιλεὺς· [02317] ὅταν δὲ ἡ συντέλεια γένηται, τότε ἐγείρεται εἰς κρίσιν· [02318] Ἀνάστα γὰρ, φησὶν, ὁ Θεός, κρῖνον τὴν γῆν. [02319] Ἔστι καὶ ἕτερόν τι εἶπεν· [02320] Προσερχώμεθα, φησὶ, μετὰ παρρησίας, τουτέστι, μηδὲν ἔχοντες συνειδὸς πονηρὸν, μὴ διστάζοντες· [02321] οὐ γὰρ δύναται μετὰ παρρησίας ὁ τοιοῦτος προσελθεῖν. [02322] Διὰ τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ λέγει· [02323] Καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι. [02324] Ἐπεὶ καὶ νῦν τὸ μετὰ τὸ λουτρὸν ἀμαρτάνοντας εὐρίσκειν μετάνοιαν, χάριτός ἐστιν. [02325] Ἴνα δὲ μὴ ἀκούσας αὐτὸν ἀρχιερέα, νομίσης ἐστάναι, εὐθέως αὐτὸν ἐπὶ τὸν θρόνον ἄγει· [02326] ὁ δὲ ἱερεὺς οὐ κάθηται, ἀλλ' ἔστηκεν. [02327] Ὅρᾳς ὅτι τὸ γενέσθαι ἀρχιερέα οὐ φύσεώς ἐστιν, ἀλλὰ χάριτος καὶ συγκαταβάσεως καὶ κενώσεως; [02328] Τοῦτο καὶ ἡμῖν εὐκαιρον νῦν εἶπεν· [02329] προσερχώμεθα μετὰ παρρησίας αἰτοῦντες· [02330] μόνον πίστιν προσαγάγωμεν, καὶ πάντα δίδωσι. [02331] Νῦν ὁ τῆς δωρεᾶς ἐστὶ καιρὸς, μηδεὶς ἑαυτοῦ ἀπογινωσκέτω. [02332] Τότε τῆς ἀπογνώσεως ὁ καιρὸς, ὅταν ὁ νυμφὼν κλείηται, ὅταν εἰσέλθῃ ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀνακειμένους ἰδεῖν, ὅταν ἀπολάβωσι τοὺς κόλπους τοῦ πατριάρχου οἱ μέλλοντες τούτων ἀξιοῦσθαι· [02333] νῦν δὲ οὐπω· [02334] ἔτι γὰρ τὸ θέατρον συνέστηκεν, ἔτι ὁ ἀγὼν ἔστηκεν, ἔτι τὸ βραβεῖον μετέωρον. [02335] γ'. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 67/450 [02336] Σπουδάσωμεν οὖν· [02337] καὶ γὰρ Παῦλός φησιν· [02338] Οὕτω τρέχω, ὥς οὐκ ἀδήλως. [02339] Δρόμου χρεῖα, καὶ δρόμου σφοδροῦ. [02340] Ὁ τρέχων οὐδένα τῶν ἀπάντων ὁρᾷ, κἂν διὰ λειμώνων, κἂν δι' αὐχμηρῶν τόπων διαβαίνει· [02341] ὁ τρέχων οὐ πρὸς τοὺς θεατὰς ὁρᾷ, ἀλλὰ πρὸς τὸ βραβεῖον· [02342] κἂν πλούσιοι, κἂν πένητες ὦσι, κἂν σκώπτῃ τις, κἂν ἐπαινῇ, κἂν ὑβρίζῃ, κἂν λίθοις βάλλῃ, κἂν τὴν οἰκίαν διαρπάξῃ, κἂν παῖδας ἴδῃ, κἂν γυναῖκα, κἂν ὁτιοῦν, οὐδαμῶς ἐπιστρέφεται, ἀλλ' ἐνὸς γίνεται μόνου, τοῦ τρέχειν, τοῦ λαβεῖν τὸ βραβεῖον. [02343] Ὁ τρέχων οὐδαμοῦ ἴσταται· [02344] ἐπεὶ κἂν μικρὸν ῥαθυμύσῃ, τὸ πᾶν ἀπώλεσεν. [02345] Ὁ τρέχων οὐ μόνον οὐδὲν ὑφαιρεῖ πρὸ τοῦ τέλους, ἀλλὰ καὶ τότε μάλιστα ἐπιτείνει τὸν δρόμον. [02346] Τοῦτό μοι εἴρηται πρὸς τοὺς λέγοντας· [02347] Ἐν νεότητι ἡσκήσαμεν, ἐν νεότητι ἐνηστεύσαμεν, γεγηράκαμεν νῦν. [02348] Μάλιστα νῦν τὴν εὐλάβειαν ἐπιτείνειν χρή. [02349] Μή

μοι τὰ παλαιὰ ἀρίθμει κατορθώματα, νέαζε καὶ ἄκμαζε νῦν μᾶλλον. [02350] Ὁ μὲν γὰρ τὸν σωματικὸν τοῦτον τρέχων δρόμον, εἰκότως, ἐπειδὴν ἡ πολιὰ καταλάβῃ, οὐκέτι ὁμοίως τρέχειν δύναται. [02351] ἐν γὰρ τῷ σώματι τὸ πᾶν τοῦ ἀγῶνός ἐστι. [02352] Σὺ δὲ τίνος ἔνεκεν ἐλαττοῖς τὸν δρόμον; [02353] ψυχῆς γὰρ ἐνταῦθα χρεία, ψυχῆς διεγερμένη. [02354] ἡ δὲ ψυχὴ ἐν [63.65] γῆρα ῥώννυται, μᾶλλον τότε ἀκμάζει, τότε γαυροῦται. [02355] Καθάπερ γὰρ σῶμα ἕως μὲν ἂν πυρετοῖς συνέχεται καὶ ἐπαλλήλοις νοσήμασι, κἂν ἰσχυρὸν ᾖ, τεταλαιπώρηται, ἐπειδὴν δὲ ἀπαλλαγῇ τῆς πολιορκίας ἐκείνης, ἀνακτᾶται τὴν οἰκείαν δύναμιν. [02356] οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἐν νεότητι μὲν οὕσα πυρέττει, καὶ δόξης αὐτὴν ἔρως κατέχει μάλιστα καὶ τρυφῆς καὶ ἀφροδισίων καὶ πολλῶν ἄλλων φαντασιῶν. [02357] τοῦ δὲ γήρως αὐτῇ ἐπελθόντος, πάντα ταῦτα ἀπελαύνεται τὰ πάθη, τὰ μὲν διὰ τὸν καιρὸν, τὰ δὲ διὰ τὴν φιλοσοφίαν. [02358] Τοὺς μὲν γὰρ τόνους χαλάσαν τοῦ σώματος τὸ γῆρας, οὐδὲ βουλομένην ἀφίησιν αὐτοῖς χρῆσθαι τὴν ψυχὴν, ἀλλ' ὥσπερ πολεμίους παντοδαποὺς καταστεῖλαν ἐν καθαρῷ θορύβῳ χωρίῳ καθίστησιν αὐτὴν, καὶ πολλὴν ἐργάζεται τὴν γαλήνην, καὶ τὸν φόβον ἐπείσχει πλείονα. [02359] Εἰ γὰρ καὶ μηδεὶς ἕτερος, ἀλλ' οἱ γεγηρακότες ἴσασιν, ὅτι τελευτῶσι, καὶ ὅτι πάντως ἐγγὺς ἐστήκασιν τοῦ θανάτου. [02360] Ὅταν οὖν αἱ μὲν ἐπιθυμίαι ἐξιστῶνται αἱ βιωτικαί, ἡ δὲ τοῦ δικαστηρίου προσδοκία ἐπείσערχεται, τὸ δυσπειθεὲς αὐτῆς μαλάττουσα, οὐχὶ μᾶλλον προσεκτικωτέρα γίνεται, ἐὰν θέλῃ; [02361] Τί οὖν, φησὶν, ὅταν ἴδωμεν τῶν νέων χαλεπωτέρους τοὺς γέροντας; [02362] Ὑπερβολὴν μοι λέγεις κακίας. [02363] καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν μαινομένων, οὐδενὸς ὠθοῦντος, ὀρῶμεν αὐτοὺς κατὰ κρημνῶν χωροῦντας. [02364] Ὅταν οὖν καὶ γέρων τὰ τῶν νέων νοσῇ, ὑπερβολὴ τοῦτο κακίας ἐστί. [02365] καὶ οὐδὲ ἐν νεότητι ὁ τοιοῦτος ἀπολογία ἂν ἔχοι. [02366] οὐ γὰρ δύναται λέγειν, Ἀμαρτίας νεότητός μου καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῆς. [02367] Ὁ γὰρ ἐν γῆρα μένων ὁ αὐτὸς, δείκνυσιν ὅτι καὶ ἐν νεότητι ὑπάρχων, οὐ δι' ἀγνοίαν, οὐδὲ δι' ἀπειρίαν, οὐδὲ διὰ τὴν ἡλικίαν τοιοῦτος ἦν, ἀλλὰ διὰ ῥαθυμίαν. [02368] Ἐκεῖνος γὰρ δύναται λέγειν. [02369] Ἀμαρτίας νεότητός μου καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῆς, ὁ τὰ τῷ γέρωντι προσήκοντα ποιῶν, ὁ ἐν τῷ γῆρα μεταβαλλόμενος. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 68/450 [02370] εἰ δὲ καὶ ἐν γῆρα τὰ αὐτὰ ἀσχημονεῖ, πῶς ἄξιον, γέροντα τὸν τοιοῦτον ὀνομάζεσθαι, οὐδὲ τὴν ἡλικίαν αἰδοῦμενον; [02371] Ὁ γὰρ λέγων, Ἀμαρτίας νεότητός μου καὶ ἀγνοίας μου μὴ μνησθῆς, ὡς ἐν τῷ γῆρα κατορθῶν, ταῦτά φησι. [02372] Μὴ τοίνυν διὰ τῶν ἐν τῷ γῆρα γινομένων ἀποστερήσεως σαυτὸν καὶ τῆς τῶν ἐπὶ τῇ νεότητι ἀμαρτημάτων συγγνώμης. [02373] Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον καὶ συγγνώμης ἐπέκεινα τὸ γινόμενον; [02374] γέρων μεθύει, ἐν καπηλείῳ καθέζεται, γέρων εἰς ἵπποδρομίας σπεύδει, γέρων εἰς θεάτρα ἀναβαίνει, καθάπερ παιδίον τρέχων μετὰ τοῦ πλήθους. [02375] Ὅντως αἰσχύνῃ καὶ γέλῳ, τῇ μὲν πολιᾷ κοσμεῖσθαι ἔξωθεν, ἔνδοθεν δὲ παιδὸς φρόνημα ἔχειν. [02376] Κἂν μὲν ὑβρίσῃ τις νέος, εὐθέως προβάλλεται τὰς πολιὰς. [02377] Σὺ αὐτὰς αἰδέσθητι πρῶτος. [02378] εἰ δὲ σὺ τὰς σεαυτοῦ οὐκ αἰδῇ, καὶ ταῦτα γέρων ὦν, πῶς τὸν νέον τὰς σὰς αἰδεῖσθαι ἄξιοις πολιὰς; [02379] Οὐκ αἰδῇ τὰς πολιὰς, ἀλλ' αἰσχύνεις αὐτάς. [02380] Ὁ Θεός σε ἐτίμησε τῇ λευκότητι τῶν τριχῶν, ἔδωκέ σοι προεδρίαν πολλήν. [02381] τί προδίδως τὴν τιμὴν; [02382] Πῶς σε αἰδεσθήσεται ὁ νέος, ὅταν αὐτοῦ πλέον ἀσελγαίνῃς; [02383] Ἡ γὰρ πολιὰ τότε αἰδέσιμος, ὅταν τὰ τῆς πολιᾶς πράττῃ. [02384] ὅταν δὲ νεωτερίζῃ, τῶν νέων καταγελαστότερος ἔσται. [02385] Πῶς οὖν δυνήσεσθε τῷ νέῳ ταῦτα παραινεῖν ὑμεῖς οἱ γέροντες μεθύοντες ὑπὸ τῆς ἀταξίας; [02386] Οὐ τῶν γερόντων δὲ κατηγορῶν ταῦτα λέγω, μὴ γένοιτο, ἀλλὰ τῶν νέων. [02387] Οἱ γὰρ ταῦτα πράττοντες, ἐμοὶ δοκεῖ, κἂν εἰς ἑκατοστὸν ἔλθωσιν ἔτος, νέοι εἰσὶ. [02388] καθάπερ οἱ νέοι, κἂν παιδία μικρὰ ᾧσι, σωφρονῶσι δὲ, τῶν γερόντων εἰσὶν [63.66] ἀμείνους. [02389] Καὶ οὐκ ἐμὸς οὗτος ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ ἡ Γραφὴ ταύτην οἶδε τὴν διάκρισιν. [02390] Γῆρας γὰρ, φησὶ, τίμιον, οὐ τὸ πολυχρόνιον, καὶ ἡλικία γήρως βίος ἀκηλίδωτος. [02391] δ'. [02392] Καὶ γὰρ τὴν πολιὰν τιμῶμεν, οὐκ ἐπειδὴ τὸ λευκὸν χρῶμα τοῦ μέλανος προτιμῶμεν, ἀλλ' ὅτι τεκμήριόν ἐστι τῆς ἐναρέτου ζωῆς, καὶ ὀρῶντες ἀπὸ τούτου στοχαζόμεθα τὴν ἔνδον πολιάν. [02393] ἂν δὲ τάναντία τῇ πολιᾷ διαπράττωνται, καταγέλαστοι γενήσονται διὰ τοῦτο μᾶλλον. [02394] Ἐπεὶ καὶ τὸν βασιλέα τιμῶμεν, καὶ τὴν ἀλουργίδα καὶ τὸ διάδημα, ἐπειδὴ σύμβολά ἐστι τῆς ἀρχῆς. [02395] ἐὰν δὲ ἴδωμεν αὐτὸν μετὰ τῆς ἀλουργίδος ἐμπυόμενον, ὑπὸ τῶν δορυφόρων καταπατούμενον, ἀγχόμενον, εἰς δεσμωτήριον ἐμβαλλόμενον, σπαραττόμενον, ἅρα αἰδεσθησόμεθα τὴν ἀλουργίδα, ἢ τὸ διάδημα, εἰπέ μοι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ αὐτὸ τὸ σχῆμα δακρύσομεν; [02396] Μὴ ἀξίου τοίνυν διὰ τὴν πολιὰν τιμᾶσθαι, ὅταν αὐτὴν αὐτὸς ἀδικῇ. [02397] καὶ γὰρ καὶ αὐτὴ δίκην ὀφείλει παρὰ σοῦ λαβεῖν, ὅτι σχῆμα λαμπρὸν οὕτω καὶ τίμιον καταισχύνεις. [02398] Οὐ κατὰ πάντων ταῦτα λέγομεν, οὐδὲ κατὰ τοῦ γήρως ἀπλῶς ἡμῖν ὁ λόγος, οὐχ οὕτω μέμνηνα, ἀλλὰ κατὰ ψυχῆς νέας τὸ γῆρας αἰσχυνοῦσης. [02399] οὐδὲ ὑπὲρ τῶν γεγηρακότων ταῦτα



ἀλγοῦντες λέγομεν, ἀλλὰ τῶν καταισχυνόντων τὴν πολιάν. [02400] Βασιλεὺς γάρ ἐστιν ὁ γέρων, ἐὰν ἐθέλῃ, καὶ τοῦ τὴν ἀλουργίδα ἔχοντος βασιλικώτερος, τῶν παθῶν κρατῶν, καὶ ἐν τάξει δορυφόρων ὑποτάττων τὰ πάθη· [02401] ἐὰν δὲ ἔλκηται, καὶ καταβιβάζεται ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ χρημάτων ἔρωτος καὶ δόξης κενῆς καὶ καλλωπισμοῦ καὶ τρυφῆς καὶ μέθης καὶ ὀργῆς καὶ ἀφροδισίων γίνηται δοῦλος, καὶ καλλωπίζεται ἐλαίῳ τὴν τρίχα, καὶ τὴν ἡλικίαν ὑπὸ τῆς προαιρέσεως ὑβριζομένην δεικνύη· [02402] ποίας οὐκ ἂν εἴη κολάσεως ὁ τοιοῦτος ἄξιος; [02403] Ἀλλὰ μὴ γένοισθε τοιοῦτοι οἱ νέοι· [02404] οὐδὲ γὰρ ὑμῖν συγγνώμη ἐστὶν ἁμαρτάνουσι. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 69/450 [02405] Τί δήποτε; [02406] Ὅτι ἔξεστι γέροντα εἶναι ἐν νεότητι· [02407] καὶ ὥσπερ ἐν γήρᾳ νέοι εἰσὶν, οὕτω καὶ τοῦναντίον. [02408] Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖ οὐδένα ἢ θριζὺ λευκαινομένη σώζει, οὕτως οὐδὲ ἐνταῦθα μέλαινα οὐσα ἐμποδίζει. [02409] Εἰ γὰρ ἀσχημονέστερον τὸν γέροντα ταῦτα ποιεῖ, ἅπερ εἶπον, πολλῷ μᾶλλον τὸν νέον· [02410] ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ὁ νέος κατηγορίας ἀπήλλακται. [02411] Νέος γὰρ ἐκεῖ δύναται συγγνώμην ἔχειν μόνον, ὅταν εἰς διοίκησιν πραγμάτων καλῆται, ὅταν ἄπειρος ᾖ, ὅταν χρόνου δέηται καὶ πείρας ὅταν, δὲ δέη σωφροσύνην καὶ ἀνδρείαν ἐπιδείξασθαι, οὐκέτι, οὐδὲ ὅταν δέη χρημάτων κρατεῖν. [02412] Ἔστι γὰρ ὅπου μᾶλλον τοῦ γέροντος κατηγορεῖται ὁ νέος. [02413] Ἐκεῖνος μὲν γὰρ πολλῆς δεῖται θεραπείας, τοῦ γήρως ἐξασθενοῦντος αὐτόν· [02414] οὗτος δὲ δυνάμενος, ἐὰν θέλῃ, ἀρκεῖν ἑαυτῷ, ποίας ἂν τύχοι συγγνώμης, μὴ βουλόμενος, ὅταν ἀρπάζῃ μᾶλλον τοῦ γέροντος, ὅταν μνησικακῇ, ὅταν ἐξουθενῇ, ὅταν μὴ προϊστήται μᾶλλον τοῦ γέροντος, ὅταν πολλὰ φθέγγηται ἀκαίρως, ὅταν ὑβρίζῃ, ὅταν λοιδορῇται, ὅταν μεθύῃ; [02415] Εἰ δὲ ἐν τῇ σωφροσύνῃ νομίζει μὴ δύνασθαι ἐγκαλεῖσθαι, ὅρα αὐτὸν καὶ ἐνταῦθα πολλὰ ἔχοντα τὰ βοηθήματα, ἐάνπερ βούληται. [02416] Εἰ γὰρ [63.67] καὶ σφοδρότερον αὐτὸν τοῦ γέροντος ἢ ἐπιθυμία ἐνοχλεῖ, ἀλλ' ὅμως ἐστὶ πολλὰ, ἃ μᾶλλον τοῦ γέροντος ποιῆσαι δυνήσεται, καὶ ἐπάδειν τὸ θηρίον ἐκεῖνο. [02417] Ποῖα δὴ ταῦτά ἐστι; [02418] Πόνοι, ἀναγνώσεις, παννυχίδες, νηστεῖαι. [02419] Τί οὖν πρὸς ἡμᾶς ταῦτα φῆς τοὺς μὴ μονάζοντας; [02420] Ταῦτα ἐμοὶ λέγεις; [02421] εἰπέ Παύλω, ὅταν λέγῃ, Ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσῃ καὶ δεήσει· [02422] ὅταν λέγῃ· [02423] Τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας· [02424] οὐ γὰρ δὴ μοναχοῖς ταῦτα ἔγραφε μόνον, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς οὕσιν ἐν ταῖς πόλεσι. [02425] Μὴ γὰρ ὁ κοσμικὸς ὀφείλει τι ἔχειν πλεον τοῦ μονάζοντος, ἢ τὸ γυναικὶ συνοικεῖν μόνον; [02426] ἐνταῦθα ἔχει τὴν συγγνώμην, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις οὐκέτι, ἀλλὰ πάντα ἐξ ἴσης τῷ μονάζοντι πράττειν αὐτὸν προσήκει. [02427] Καὶ οἱ μακαρισμοὶ δὲ οἱ παρὰ τοῦ Χριστοῦ οὐ μονάζουσι μόνον εἰσὶν εἰρημένοι· [02428] ἐπεὶ τὸ πᾶν ἀπώλετο τῆς οἰκουμένης, καὶ κατηγορήσαμεν ἂν ὁμότητα τοῦ Θεοῦ. [02429] Εἰ δὲ οἱ μακαρισμοὶ τοῖς μονάζουσιν εἰσὶ μόνοις εἰρημένοι, καὶ τὸν κοσμικὸν οὐ δυνατόν αὐτοὺς κατορθῶσαι, αὐ [63.68] τὸς δὲ τὸν γάμον ἐπέτρεψεν, ἄρα αὐτὸς πάντας ἀπώλεσεν. [02430] Εἰ γὰρ οὐ δυνατόν μετὰ γάμου τὰ τῶν μοναζόντων ποιεῖν, πάντα ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται, καὶ εἰς στενὸν κατεκλείσθη τὰ τῆς ἀρετῆς. [02431] Πῶς δὲ καὶ τίμιος ὁ γάμος, ὁ τοσοῦτον ἐμποδίζων ἡμῖν; [02432] Τί οὖν ἔστιν εἰπεῖν; [02433] Δυνατὸν, καὶ σφόδρα δυνατόν καὶ γυναικας ἔχοντας τὴν ἀρετὴν μετιέναι, ἐὰν θέλωμεν. [02434] Πῶς; [02435] Ἐὰν ἔχοντες γυναῖκα, ὡς μὴ ἔχοντες ὦμεν· [02436] ἐὰν μὴ χαίρωμεν ἐπὶ κτήσεσιν, ἐὰν τῷ κόσμῳ χρώμεθα ὡς μὴ καταχρώμενοι. [02437] Εἰ δέ τινες ἐνεποδίσθησαν ὑπὸ γάμου, ιδέτωσαν ὅτι οὐχ ὁ γάμος ἐμπόδιον, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἢ κακῶς χρησαμένη τῷ γάμῳ· [02438] ἐπεὶ οὐδὲ ὁ οἶνος ποιεῖ τὴν μέθην, ἀλλ' ἡ κακὴ προαίρεσις, καὶ τὸ πέρα τοῦ μέτρου χρησθαι· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 70/450 [02439] μετὰ συμμετρίας τῷ γάμῳ χρῶ, καὶ πρῶτος ἐν τῇ βασιλείᾳ ἔση, καὶ πάντων ἀπολαύσεις τῶν ἀγαθῶν· [02440] ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιланθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [02441] Ἀμήν.

## 2.9 ΟΜΙΛΙΑ Η'.

[02443] Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περικείται ἀσθένειαν· [02444] καὶ διὰ ταύτην ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν. [02445] α'. [02446] Θέλει δεῖξαι λοιπὸν ὁ μακάριος Παῦλος, ὅτι πολλὰ βελτίων ἢ Διαθήκη αὕτη τῆς παλαιᾶς· [02447] ποιεῖ δὲ τοῦτο, πόρρωθεν προκαταβάλλων τοὺς λογισμούς. [02448] Ἐπειδὴ γὰρ οὐδὲν ἦν σωματικόν, ἢ φανταστικόν, οἶον, οὐ ναὸς, οὐχ ἅγια ἁγίων, οὐχ ἱερεὺς τοσαύτην ἔχων κατασκευὴν, οὐ παρατηρήσεις νομικαῖ, ἀλλ' ὑψηλότερα καὶ τελειότερα πάντα, καὶ οὐδὲν

τῶν σωματικῶν, τὸ δὲ πᾶν ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἦν, οὐχ οὕτω δὲ τὰ πνευματικὰ τοὺς ἀσθενεστέρους ἐπήγετο, ὡς τὰ σωματικά· [02449] τούτου χάριν τοῦτον ὅλον κινεῖ τὸν λόγον. [02450] Καὶ θέα τὴν σύνεσιν· [02451] ἀπὸ τοῦ ἱερέως πρώτου ποιεῖται τὴν ἀρχὴν, καὶ συνεχῶς αὐτὸν ἀρχιερέα καλεῖ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ πρῶτον δείκνυσιν τὴν διαφοράν. [02452] Διὰ τοῦτο ὀρίζεται πρῶτον τί ἐστὶν ἱερεὺς, καὶ δείκνυσιν τίνα ἔχει ἱερέως, καὶ τίνα σύμβολα γίνεται ἱερωσύνης· [02453] καὶ ἐπεὶ περ ἀντέπιπτεν αὐτῷ, ὅτι οὐδὲ εὐγενὴς ἦν, οὔτε ἐκ φυλῆς ἦν ἱερατικῆς, οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς ἱερεὺς, εἰκὸς δὲ ἦν διὰ τοῦτό τινος εἰπεῖν, Πῶς οὖν ἱερεὺς οὗτος; [02454] ὅπερ ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους Ἐπιστολῇ, τοῦτο καὶ νῦν ποιεῖ. [02455] Ἀπίθανον γὰρ λόγον λαβὼν, εἰ πίστις ἐργάζεται τοῦτο ὅπερ οὐκ ἴσχυσεν ὁ τοῦ νόμου πόνος καὶ ὁ τῆς πολιτείας ἰδρὼς, καὶ θέλων δεῖξαι ὅτι τὸ δοκοῦν ἀδύνατον γέγονε καὶ κατώρθωται, κατέφυγεν ἐπὶ τὸν πατριάρχην, καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον τὸ πᾶν ἀνήγαγεν. [02456] Οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα τέμνει τῆς ἱερωσύνης τὴν ἑτέραν ὁδόν, ἀπὸ τῶν φθασάντων αὐτὴν προτιθεῖς. [02457] Καὶ καθάπερ ἐπὶ τῆς κολάσεως οὐ τὴν γέννηαν παραφέρει μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπὶ τῶν πατέρων συμβάντα· [02458] οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα· [02459] πρῶτον ἀπὸ τῶν παρόντων τοῦτο βεβαιοῦται. [02460] Ἔδει μὲν γὰρ ἀπὸ [63.68] τῶν οὐρανίων τὰ ἐπίγεια πιστοῦσθαι, ἀλλ' ὅταν ἀσθενεῖς ὧσιν οἱ ἀκούοντες, τὸ ἐναντίον γίνεται. [02461] Τέως οὖν ἃ κοινὰ ἐστί, τίθησι πρῶτα, καὶ τότε δείκνυσιν ὃ τι ὑπερέχει. [02462] Ἡ γὰρ κατὰ σύγκρισιν ὑπεροχὴ οὕτω γίνεται, ὅταν ἐν μὲν τοῖς κοινωνῇ, ἐν δὲ τοῖς ὑπερέχῃ· [02463] εἰ δὲ μὴ, οὐκέτι κατὰ σύγκρισιν γίνεται. [02464] Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος. [02465] Τοῦτο κοινὸν τῷ Χριστῷ. [02466] Ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν. [02467] Καὶ τοῦτο κοινόν. [02468] Ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. [02469] Καὶ τοῦτο, οὐχ ὅλον δέ· [02470] τὰ δὲ λειπόμενα, οὐκέτι. [02471] Μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις. [02472] Ἐνταῦθα λοιπὸν ἡ ὑπεροχὴ. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 71/450* [02473] Ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περικείται ἀσθένειαν, καὶ διὰ ταύτην ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν. [02474] Εἴτα καὶ ἄλλο προστίθισιν· [02475] Ὅτι ὑφ' ἑτέρου γίνεται, καὶ ὅτι οὐκ αὐτὸς ἐπιτηδᾷ. [02476] Καὶ τοῦτο κοινόν. [02477] Καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ Ἀαρών. [02478] Ἐνταῦθα ἕτερόν τι πάλιν θεραπεύει, δεικνὺς ὅτι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπέσταλται. [02479] Ὁ ἄνω καὶ κάτω Ἰουδαίους διαλεγόμενος ἔλεγεν ὁ Χριστός· [02480] Ὁ πέμψας με μείζων μου ἐστὶ, καὶ Ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα. [02481] Ἐνταῦθά μοι δοκεῖ καὶ τῶν Ἰουδαίων αἰνίττεσθαι τοὺς ἱερέας, ὡς οὐκ ὄντας ἱερέας, τοὺς ἐπιτηδῶντας, καὶ τὸν νόμον τῆς ἱερωσύνης παραφθείροντας. [02482] Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γεννηθῆναι ἀρχιερέα. [02483] Ποῦ οὖν ἐχειροτονήθη, φησὶν; [02484] Ὁ γὰρ Ἀαρὼν ἐχειροτονήθη πολλακίς, ὡς ἐπὶ τῆς ράβδου, καὶ ὅτε τὸ πῦρ κατήλθε καὶ ἠφάνισε τοὺς ἐπιτηδῶντας τῇ ἱερωσύνῃ· [02485] ἐνταῦθα δὲ τοῦναντίον, οὐ μόνον οὐδὲν ἔπαθον, ἀλλὰ καὶ εὐδοκίμοῦσι. [02486] Πόθεν οὖν; [02487] Ἀπὸ τῆς προφητείας τοῦτο δείκνυσιν. [02488] Οὐδὲν ἔχει αἰσθητὸν, οὐδὲν ὁρατόν. [02489] Διὰ τοῦτο ἀπὸ προφητείας, ἀπὸ τῶν μελλόντων ἰσχυρίζεται· [02490] Ἀλλ' ὁ λαλήσας, φησὶ, πρὸς αὐτὸν, Υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. [02491] Τί πρὸς τὸν Υἱὸν τοῦτο; [02492] Ναί, φησὶ, τοῦτο πρὸς τὸν Υἱὸν εἴρηται. [02493] Τί δαὶ συμβάλλεται τὸ [63.69] τοιοῦτον πρὸς τὸ ζητούμενον; [02494] Καὶ πάνυ γε· [02495] προκατασκευὴ γάρ ἐστι τοῦ ὑπὸ Θεοῦ χειροτονηθῆναι. [02496] Καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ. [02497] Πρὸς τίνα δὲ εἴρηται τοῦτο; [02498] τίς ἐστὶ κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ; [02499] Οὐδεὶς ἕτερος ἢ οὗτος· [02500] πάντες γὰρ ὑπὸ τὸν νόμον ἦσαν, πάντες ἐσαββάτιζον, πάντες περιετέμνοντο· [02501] οὐδένα ἂν ἔχοι τις ἕτερον, φησὶ, δεῖξαι. [02502] Ὅς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας. [02503] Καίπερ ὦν Υἱὸς, ἔμαθεν ἅφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν. [02504] Ὅρᾳς ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ; [02505] ἢ τὸ κηδεμονικὸν παρίστησι καὶ τῆς ἀγάπης τὴν ὑπερβολήν; [02506] Τί γὰρ βούλεται τὸ, Μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς, οὐδαμοῦ τοῦτο τὸ Εὐαγγέλιον φησιν, οὐδ' ὅτι ἐδάκρυσεν εὐχόμενος, οὐδ' ὅτι κραυγὴν ἀφῆκεν. [02507] Ὅρᾳς ὅτι συγκατάβασις ἦν; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 72/450* [02508] Οὐ γὰρ ἐνῆν εἰπεῖν ὅτι ἠῤῥατο, ἀλλὰ καὶ μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς. [02509] Καὶ εἰσακουσθεὶς, φησὶν, ἀπὸ τῆς εὐλαβείας. [02510] Καίπερ ὦν Υἱὸς, ἔμαθεν ἅφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν· [02511] καὶ τελειωθείς ἐγένετο πᾶσι τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, προσαγορευθεὶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ. [02512] Ἔστω μετὰ κραυγῆς· [02513] διὰ τί καὶ ἰσχυρᾶς; [02514] Καὶ μετὰ δακρύων προσενέγκας, φησὶ, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας. [02515] Αἰσχυνέσθωσαν αἰρετικοὶ

ἀθετοῦντες τὴν σάρκα. [02516] Τί λέγεις; [02517] ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀπὸ εὐλαβείας ἠκούετο; [02518] Καὶ τί περὶ τῶν προφητῶν πλέον ἂν εἶποι τις; [02519] Ποία δὲ καὶ ἀκολουθία εἶπεν· [02520] Εἰσακουσθεῖς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καὶ ἐπαγαγεῖν· [02521] Καίπερ ὦν Υἱὸς, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν; [02522] ταῦτα περὶ Θεοῦ ἂν τις εἶποι; [02523] καὶ τίς οὕτω μέμνη; [02524] τίς δὲ παραπαίων ἂν ταῦτα ἐφθέγγετο; [02525] Εἰσακουσθεῖς, φησὶν, ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν. [02526] Ποίαν ὑπακοήν ἔμαθεν; [02527] ὁ μέχρι θανάτου πρὸ τούτου ὑπακούσας, ὡς πατρὶ υἱὸς, πῶς δὲ καὶ ὕστερον ἔμαθεν; [02528] β'. [02529] Ὁρᾷς ὅτι περὶ τῆς σαρκὸς εἴρηται; [02530] Εἶπε δὴ μοι, τοῦ Πατρὸς ἐδεῖτο, ἵνα σωθῇ ἀπὸ τοῦ θανάτου, καὶ διὰ τοῦτο περίλυπος ἦν, καὶ ἔλεγεν· [02531] Εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο; [02532] οὐδαμοῦ δὲ περὶ τῆς ἀναστάσεως ἐδεήθη τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ καὶ τοῦναντίον αὐτὸς ἀποφαίνεται λέγων· [02533] Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐγὼ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν· [02534] καὶ, Ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· [02535] οὐδεὶς αἶρει αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν ἀπ' ἐμαυτοῦ. [02536] Τί οὖν ἐστι; [02537] καὶ τίνος ἕνεκεν ἐδεῖτο; [02538] Καὶ πάλιν λέγει· [02539] Ἴδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. [02540] Καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι Ἀναστήσει με ὁ Πατήρ. [02541] Πῶς οὖν περὶ τούτου ἐδεήθη; [02542] Ἀλλὰ περὶ τίνων ἐδεήθη; [02543] περὶ τῶν πιστευσάντων εἰς αὐτόν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 73/450* [02544] Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· [02545] εἰσακούεται εὐκόλως. [02546] Ἐπειδὴ γὰρ οὐδέπω περὶ αὐτοῦ δόξαν εἶχον τὴν προσήκουσαν, εἶπεν ὅτι εἰσηκούσθη· [02547] ὥσπερ καὶ αὐτὸς τοὺς μαθητὰς παραμυθούμενος, ἔλεγεν· [02548] Εἰ ἡγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν, ὅτι πρὸς τὸν Πατέρα μου πορεύομαι, ὅτι ὁ [63.70] Πατήρ μου μείζων μου ἐστι. [02549] Πῶς δὲ οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν ὁ ἑαυτὸν κενώσας, ὁ παραδούς ἑαυτόν; [02550] Παρέδωκε γὰρ, φησὶν, ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν· [02551] καὶ πάλιν, Δούς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων ἡμῶν. [02552] Τί οὖν ἐστιν; [02553] Ὁρᾷς ὅτι διὰ τὴν σάρκα ταπεινὰ φθέγγεται περὶ ἑαυτοῦ; [02554] Οὕτω καὶ ἐνταῦθα, καίπερ ὦν Υἱὸς, ἀπὸ τῆς εὐλαβείας εἰσηκούσθη, φησί. [02555] Βούλεται γὰρ αὐτοῦ δεῖξαι τὸ κατόρθωμα ὃν μᾶλλον ἢ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. [02556] Τοσαύτη, φησὶν, ἦν αὐτοῦ ἡ εὐλάβεια, ὡς καὶ ἀπὸ τούτου αἰδεῖσθαι αὐτὸν τὸν Θεόν. [02557] Ἐμαθεν ὑπακούειν, φησί, τῷ Θεῷ· [02558] ἐνταῦθα πάλιν δείκνυσιν ὅσον τῶν παθημάτων τὸ κέρδος. [02559] Καὶ τελειωθεῖς, φησὶν, ἐγένετο πᾶσι τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἷτιος σωτηρίας· [02560] εἰ δὲ ἐκεῖνος Υἱὸς ὦν ἐκέρδανεν ἀπὸ τῶν παθημάτων τὴν ὑπακοήν, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς. [02561] Ὁρᾷς ὅσα περὶ ὑπακοῆς διαλέγεται, ὥστε πείθεσθαι αὐτούς; [02562] Δοκοῦσι γὰρ μοι συνεχῶς ἀφηνιάζειν, καὶ τοῖς λεγομένοις μὴ παρακολουθεῖν· [02563] τοῦτο γὰρ ἠνίξατο τῷ εἶπεν· [02564] Νωθοὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. [02565] Ἀφ' ὧν ἔπαθε, φησί, συνεχῶς ἔμαθεν ὑπακούειν τῷ Θεῷ. [02566] Καὶ τελειωθεῖς· [02567] διὰ τῶν παθημάτων, φησί. [02568] Τοῦτό ἐστιν ἄρα τελείωσις, καὶ διὰ τούτου ἐλθεῖν εἰς τελείωσιν χρή. [02569] Οὐ μόνον γὰρ αὐτὸς ἐσώθη, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις τοῦτο γέγονε περιουσία σωτηρίας. [02570] Τελειωθεῖς γὰρ ἐγένετο τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἷτιος αἰωνίου σωτηρίας. [02571] Προσαγορευθεῖς, φησὶν, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ. [02572] Περὶ οὗ πολλὸς ὑμῖν ὁ λόγος, καὶ δυσερμηνευτος. [02573] Μέλλων καθίεναι τὸν λόγον εἰς τὴν διαφορὰν τῆς ἱερωσύνης, πρότερον αὐτοῖς ἐπιτιμᾷ, δεικνὺς, ὅτι καὶ ἡ τοσαύτη συγκατάβασις γάλα ἦν, καὶ διὰ τὸ νηπίους εἶναι, πλέον ἐνδιέτριβε τῷ ταπεινῷ λόγῳ τῷ κατὰ σάρκα, καὶ ὡς περὶ τίνος δικαίου διαλέγεται. [02574] Καὶ θέα, οὔτε ἀπεσιώπησε τὸν λόγον πάντῃ, οὔτε εἶπε· [02575] τὸ μὲν γὰρ, ἵνα ἀναγάγῃ αὐτῶν τὴν διάνοιαν, καὶ πείσῃ τελείους εἶναι, καὶ μὴ ἀποστερεῖσθαι τῶν μεγάλων δογμάτων, πεποίηκε· [02576] τὸ δὲ, ἵνα μὴ καταχώσῃ αὐτῶν τὸν νοῦν. [02577] Περὶ οὗ πολλὸς ἡμῖν ὁ λόγος, φησί, καὶ δυσερμηνευτος λέγειν, ἐπεὶ νωθοὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. [02578] Ἐπειδὴ ἐκεῖνοι οὐκ ἀκούουσι, διὰ τοῦτο δυσερμηνευτος ὁ λόγος. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 74/450* [02579] Ὅταν γὰρ τις πρὸς ἀνθρώπους ἔχῃ μὴ παρακολουθοῦντας, μηδὲ τὰ λεγόμενα νοοῦντας, ἐρμηνεύσαι καλῶς αὐτοῖς οὐ δύναται. [02580] Ἀλλ' ἴσως τις ὑμῶν τῶν ἐνταῦθα ἐστηκότων ἱλιγγιᾷ, καὶ ἐπήρειαν τὸ πρᾶγμα νομίζει, εἰ δι' Ἑβραίους αὐτὸς ἐνεποδίσθη τὸν τελειότερον λαλῆσαι λόγον. [02581] Τάχα μὲν οὖν καὶ ἐνταῦθα, πλὴν ὀλίγων, πολλοὺς εἶναι τοιοῦτους οἶμαι, ὥστε λέγεσθαι καὶ περὶ ὑμῶν τοῦτο· [02582] τῶν δὲ ὀλίγων ἕνεκεν ἐρῶ. [02583] Ἄρ' οὖν ἀπεσιώπησεν, ἢ πάλιν αὐτὸν ἀνέλαβεν ἐν τοῖς ἐφεξῆς, καὶ ταῦτόν ἐποίησεν, οἶον ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ; [02584] καὶ γὰρ ἐκεῖ πρότερον ἐπιστομίσας τοὺς ἀντιλέγοντας, καὶ εἰπὼν, Μενοῦν γε, ὃ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ

ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; [02585] τότε τὴν λύσιν ἐπάγει. [02586] Ἐγὼ δὲ αὐτὸν οὔτε πάντῃ σεσιγηκέναι, οὔτε εἰρηκέναι οἶμαι, ἵνα εἰς πόθον ἀγάγῃ τοὺς ἀκροατάς. [02587] Μνημονεύσας γὰρ καὶ εἰπὼν μεγάλα τινὰ ἐναποκεῖσθαι τῷ λόγῳ, ὅρα πῶς [63.71] μετ' ἐγκωμίου ποιεῖται τὴν ἐπιτίμησιν. [02588] Τοῦτο γὰρ αἰετὸς τῆς σοφίας Παύλου, τὰ δυσχερῆ τοῖς χρηστοῖς ἀναμινγνύναι. [02589] ὁ καὶ ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ποιεῖ, λέγων, Ἐτρέχετε καλῶς. [02590] τίς ὑμᾶς ἐνέκοψε; [02591] καὶ, Τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ; [02592] εἴ γε καὶ εἰκῆ. [02593] καὶ, Πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ. [02594] Ὁ καὶ τούτοις φησὶ. [02595] Πεπεῖσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν τὰ κρεῖττονα, καὶ ἐχόμενα σωτηρίας. [02596] Δύο γὰρ ταῦτα ποιεῖ. [02597] οὔτε ἐπιτείνει, οὔτε ἀφίησιν αὐτοὺς ἀναπνεσεῖν. [02598] εἰκότως. [02599] εἰ γὰρ τὰ ἐτέρων παραδείγματα ἱκανὰ τὸν ἀκούοντα ἀναστήσαι, καὶ εἰς ζῆλον ἀγαγεῖν. [02600] ὅταν τις παρ' ἑαυτοῦ τὸ ὑπόδειγμα ἔχῃ, καὶ ἑαυτὸν παρακελεύηται ζηλοῦν, πολλῶ μᾶλλον ἐντεῦθεν ἤδη τὸ δυνατόν τῆς διδασκαλίας εἰσάγεται. [02601] Καὶ τοῦτο οὖν δείκνυσι, καὶ οὐκ ἀφίησιν ὡς σφόδρα κατεγνωσμένους ἀναπνεσεῖν, οὐδὲ ὡς αἰετὸς ὄντας κακοῦς, ἀλλ' ὅτι ποτὲ ἐγένοντο καὶ χρηστοί, λέγει. [02602] Καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον. [02603] Δείκνυσιν ἐνταῦθα πρὸ πολλοῦ χρόνου πεπιστευκότας αὐτούς. [02604] δείκνυσι δὲ ὅτι καὶ ἄλλους ὀφείλουσι κατηχεῖν. [02605] Ὅρα γοῦν αὐτὸν συνεχῶς ὠδίνοντα τὸν περὶ τοῦ ἀρχιερέως εἰσαγαγεῖν λόγον, καὶ αἰετὸς ἀναβαλλόμενον. [02606] Ἄκουε γὰρ πῶς ἤρξατο. [02607] Ἐχοντες ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς. [02608] καὶ παρεῖς εἰπεῖν πῶς μέγαν, πάλιν φησὶ. [02609] Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν. [02610] καὶ πάλιν. [02611] Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γεννηθῆναι ἀρχιερέα. [02612] Καὶ πάλιν εἰπὼν. [02613] Σὺ εἰ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ, πάλιν ἀναβάλλεται λέγων. [02614] Ὅς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις καὶ ἱκετηρίας προσήνεγκεν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 75/450* [02615] γ'. [02616] Ἐπεὶ οὖν τοσαυτάκις ἐξεκρούσθη, ὥσανεὶ ἀπολογούμενός φησιν, Ἡ αἰτία παρ' ὑμᾶς. [02617] Βαβαί, πόση διαφορά; [02618] ὀφείλοντες ἄλλους διδάσκειν, οὐδὲ ἀπλῶς μαθηταὶ εἰσιν, ἀλλὰ μαθηταὶ ἔσχατοι. [02619] Καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, φησὶ, πάλιν χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ. [02620] Ἐνταῦθα στοιχεῖα ἀρχῆς τὴν ἀνθρωπότητά φησιν. [02621] Ὡσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν ἔξωθεν γραμμάτων πρῶτον τὰ στοιχεῖα δεῖ μαθεῖν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν θείων λογίων πρῶτον περὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἔδει διδάσκεσθαι. [02622] Ὅρᾳ τίς ἢ αἰτία τοῦ ταπεινὰ φθέγγεσθαι; [02623] Οὕτω καὶ Ἀθηναίοις ἐποίησεν ὁ Παῦλος διαλεγόμενος αὐτοῖς καὶ λέγων. [02624] Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς, τανῶν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν, καθότι ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. [02625] Διὰ τοῦτο εἰ μὲν τι ὑψηλὸν λέγει, ἐν βραχεὶ τοῦτό φησι, τὰ δὲ ταπεινὰ πολλαχοῦ διέσπартαι τῆς ἐπιστολῆς. [02626] Καὶ οὕτω δὲ τὸ ὑψηλὸν δείκνυται. [02627] τὸ γὰρ σφόδρα ταπεινὸν οὐκ ἀφίησι περὶ τῆς θεότητος ταῦτα ὑποπτέυσθαι. [02628] Οὕτω καὶ ἐνταῦθα τὸ ἀσφαλὲς φυλάττων, τὰ ταπεινὰ προσάπτει τῇ ἀνθρωπότητι. [02629] καὶ τὸ αἴτιον, τὸ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς τῶν τελείων ἀκούειν. [02630] Τοῦτο [02631] [63.72] μάλιστα ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐσήμανεν Ἐπιστολῇ, εἰπὼν. [02632] Ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις καὶ διχοστασίαι, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε; [02633] Θεὰ δέ μοι τὴν σύνεσιν αὐτοῦ τὴν πολλήν, πῶς καταλλήλως αἰετὸς τοῖς ὑποκειμένοις πάθεσι προσφέρεται. [02634] Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ ἀσθένεια ἀπὸ ἀμαθίας τὸ πλέον ἐγένετο, μᾶλλον δὲ ἀπὸ ἀμαρτημάτων. [02635] ἐνταῦθα δὲ οὐκ ἀπὸ ἀμαρτημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν θλίψεων τῶν συνεχῶν. [02636] διὸ καὶ λέξεσι δέξασθαι δυναμέναις τὴν διαφορὰν κέχρηται, ἐκεῖ μὲν λέγων, Σαρκικοί ἐστε, ἐνταῦθα δέ. [02637] Ἐπεὶ μείζων ἡ ὁδύνη, νωθοὶ γεγόνατε. [02638] Καὶ ἐκεῖνοι μὲν οὐκ ἠδυνήθησαν ἐνεγκεῖν, ἅτε σαρκικοί ὄντες. [02639] οὗτοι δὲ ἠδυνήθησαν. [02640] Τὸ γὰρ εἰπεῖν, Ἐπεὶ νωθοὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς, δηλοῦντος ἦν ὅτι πάλαι ὑγίαινον, καὶ ἦσαν ἰσχυροὶ, τῇ προθυμίᾳ ζέοντες, καὶ ὕστερον αὐτοὺς τοῦτο παθεῖν μαρτυρεῖ. [02641] Καὶ γεγόνατε χρεῖαν ἔχοντες γάλακτος, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. [02642] Αἰετὸς γὰρ τὸν ταπεινὸν λόγον καλεῖ, καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐκεῖ. [02643] Ὀφείλοντες εἶναι, φησὶ, διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον. [02644] ὥσει ἔλεγε. [02645] Δι' ὃ μάλιστα ἐξελύθητε, καὶ ὕπτιοι γεγόνατε, διὰ τοῦτο μάλιστα ὀφείλετε εἶναι ἰσχυροὶ, διὰ τὸν χρόνον. [02646] Γάλα δὲ καλεῖ τὸν ταπεινὸν λόγον διὰ τὸ τοῖς ἀφελεστέροις ἀρμόζειν. [02647] τοῦτο δὲ ἐναντίον τοῖς τελειότεροις, καὶ βλαβερὸν τὸ ἐν τούτοις διατρίβειν. [02648] Ὡστε οὐκ ἔδει τὰ νομικὰ ἐπείσφερεσθαι νῦν, οὐδὲ ἀπὸ τούτων τὴν σύγκρισιν γίνεσθαι, ὅτι ἀρχιερεὺς, καὶ ὅτι ἔθυσε, καὶ ἐδεήθη μετὰ κραυγῆς καὶ ἱκετηρίας. [02649] Ὅρα γοῦν πῶς ἡμῖν ταῦτα προσίσταται. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 76/450*

[02650] ἀλλ' ἐκείνους τότε ἔτρεφεν, οὐδαμοῦ προσιστάμενα αὐτοῖς. [02651] Ἄρα οὖν ἀληθὴς τροφή τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, τρέφουσα τὴν ψυχὴν. [02652] Ὅτι δὲ ὁ λόγος τροφή, δῆλον ἐκεῖθεν· [02653] Δώσω γὰρ αὐτοῖς, φησὶν, οὐ λιμὸν ἄρτου, οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου. [02654] Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα. [02655] Οὐκ εἶπεν, Ἐθρεψα, δεικνὺς ὅτι οὐκ ἔστι τὸ τοιοῦτον τροφή, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν παιδίων τῶν μικρῶν τῶν οὐ δυναμένων ἄρτω τρέφεσθαι· [02656] τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐ ποτίζεται, ἀλλ' ἡ τροφή αὐτοῖς ἀντὶ ποτοῦ γίνεται· [02657] οὕτω καὶ ἐνταῦθα. [02658] Καὶ οὐκ εἶπε, Χρεῖαν ἔχετε, ἀλλὰ, Γεγόνατε χρεῖαν ἔχοντες γάλακτος, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς· [02659] τουτέστιν, Ὑμεῖς ἠθελήσατε, ὑμεῖς ἑαυτοὺς εἰς τοῦτο κατεστήσατε, εἰς ταύτην τὴν χρεῖαν. [02660] Πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος, ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης· [02661] νήπιος γὰρ ἔστι. [02662] Τί ἐστὶν ὁ λόγος τῆς δικαιοσύνης; [02663] Ἐνταῦθά μοι δοκεῖ καὶ βίον αἰνίττεσθαι· [02664] ὅπερ καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν, Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλέον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων. [02665] Τοῦτο καὶ αὐτὸς φησιν· [02666] Ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης· [02667] τουτέστι, τῆς ἄνω φιλοσοφίας ἄπειρος, οὐ δύναται παραδέξασθαι βίον ἄκρον καὶ ἡκριβωμένον. [02668] Ἡ καὶ δικαιοσύνην ἐνταῦθα τὸν Χριστόν φησι, καὶ τὸν ὑψηλὸν περὶ αὐτοῦ λόγον. [02669] Ὅτι μὲν οὖν νωθοὶ γεγόνασιν, εἶπε· [02670] πόθεν δὲ, οὐκέτι προσέθηκεν, αὐτοῖς ἀφιεῖς εἰδέναι, καὶ μὴ βουλόμενος ἐπαχθῇ τὸν λόγον ἐργάσασθαι. [02671] Ἐπὶ δὲ τῶν Γαλατῶν καὶ ἐθαύμασε καὶ ἠπόρησεν· [02672] ὁ πολλῶ μείζον πρὸς παραμυθίαν ἐστίν· [02673] ὥς οὐκ ἂν προσδοκήσαντός ποτε τοῦτο γενέσθαι. [02674] Τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἡ διαπόρησις. [02675] Ὅρᾳς νηπιότητα ἐτέραν οὐσαν; [02676] ὁρᾳς τελειότητα ἐτέραν; [02677] Γενώμεθα τέλειοι τοίνυν ταύτην τὴν τελειότητα· [02678] ἐνεστι καὶ παῖδας ὄντας καὶ νέους. [02679] [63.73] πρὸς ἐκείνην ἐλθεῖν τὴν τελειότητα· [02680] οὐ γὰρ ἐστὶ φύσεως, ἀλλ' ἀρετῆς. [02681] Τελείων δὲ ἐστὶν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἔξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ. [02682] Τί δαί; [02683] οὐκ εἶχον τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐκεῖνοι, οὐδὲ ἤδεισαν τί καλὸν καὶ κακόν; [02684] Νῦν οὐ περὶ βίου αὐτῶ ὁ λόγος, ὅταν λέγῃ, Πρὸς διάκρισιν καλοῦ καὶ κακοῦ· [02685] τοῦτο γὰρ παντὶ ἀνθρώπῳ δυνατόν εἰδέναι καὶ εὐκολόν· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 77/450* [02686] ἀλλὰ περὶ δογμάτων ὑγιῶν καὶ ὑψηλῶν, διεφθαρμένων τε καὶ ταπεινῶν. [02687] Τὸ παιδίον οὐκ οἶδε τὴν φαύλην καὶ τὴν δόκιμον τροφήν διαιρεῖν· [02688] πολλάκις γοῦν καὶ χοῦν ἐνέβαλεν εἰς τὸ στόμα, καὶ τὸ βλαβερὸν ἐδέξατο, καὶ πάντα ἀδιακρίτως ποιεῖ· [02689] ἀλλ' οὐ τὸ τέλειον τοιοῦτον. [02690] Τοιοῦτοί εἰσιν οἱ πᾶσιν ἀπλῶς προσέχοντες, καὶ ἀδιακρίτως τὰς ἀκοὰς ἐκδιδόντες ἀδοκίμοις. [02691] Καὶ τούτους αἰτιᾶται, ὥς ἀπλῶς περιφερομένους, καὶ νῦν μὲν τούτοις, νῦν δὲ ἐκείνοις διδόντας ἑαυτούς· [02692] ὁ καὶ πρὸς τῷ τέλει ἠνίζατο λέγων, Διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε. [02693] Τοῦτό ἐστι, Πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ. [02694] Λάρυγξ μὲν γὰρ σῖτα γεύεται, ψυχὴ δὲ δοκιμάζει λόγους. [02695] δ'. [02696] Καὶ ἡμεῖς τοίνυν τοῦτο μάθωμεν, καὶ μὴ, ἐὰν ἀκούσῃς, ὅτι οὐκ ἔστιν Ἑλλήν, οὐδὲ Ἰουδαῖος, εὐθέως Χριστιανὸν εἶναι νομίσης, ἀλλ' ἐξέτασον καὶ τὰ ἄλλα ἅπαντα· [02697] ἐπεὶ καὶ Μανιχαῖοι καὶ πᾶσαι αἱρέσεις τοῦτο ὑπέδυσαν τὸ προσωπεῖον, πρὸς τὸ οὕτως ἀπατᾶν τοὺς ἀφελεστέρους· [02698] ἀλλ' ἐὰν ἔχωμεν τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς γεγυμνασμένα πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ, δυνησόμεθα τοὺς τοιούτους διακρίνειν. [02699] Πῶς δὲ γεγυμνασμένα γίνεται ἡμῶν τὰ αἰσθητήρια; [02700] Ἀπὸ τῆς συνεχοῦς ἀκροάσεως, ἀπὸ τῆς τῶν Γραφῶν ἐμπειρίας. [02701] Ὅταν γὰρ προθῶμεν αὐτῶν τὴν πλάνην, καὶ σήμερον ἀκούσῃς καὶ αὔριον, καὶ δοκιμάσῃς μὴ καλῶς ἔχειν, τὸ πᾶν ἔμαθες, τὸ πᾶν ἔγνως· [02702] κἂν σήμερον μὴ καταλάβῃς, αὔριον καταλήψῃ· [02703] Τῶν τὰ αἰσθητήρια, φησὶ, γεγυμνασμένα ἐχόντων. [02704] Ὅρᾳς ὅτι χρή γυμνάζειν ἡμῶν τὴν ἀκοὴν ταῖς ἀκροάσεσι ταῖς θεαῖς, ὥστε μὴ ξενοφωνεῖσθαι; [02705] Γεγυμνασμένα, φησὶ, πρὸς διάκρισιν· [02706] τουτέστιν, ἐμπειρον εἶναι. [02707] Ὁ μὲν λέγει μὴ εἶναι ἀνάστασιν, ὁ δὲ οὐδὲν τῶν μελλόντων προσδοκᾷ, ἄλλος ἕτερον λέγει Θεὸν, ἄλλος ἀπὸ Μαρίας αὐτὸν ἔχειν τὴν ἀρχήν. [02708] Καὶ θεὰ εὐθέως πῶς ἐξ ἀμετρίας πάντες ἐξέπεσον, οἱ μὲν πλεονάσαντες, οἱ δὲ ἐλαττώσαντες. [02709] Οἶον, πρώτη μὲν πάντων αἵρεσις ἡ Μαρκίωνος· [02710] ἐκείνη ἕτερον Θεὸν ἐπεισιγάγε τὸν οὐκ ὄντα. [02711] Ἰδοὺ τὸ πλέον· [02712] Μετ' ἐκείνην ἡ Σαβελλίου, τὸν Υἱὸν καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα ἐν πρόσωπον εἶναι λέγουσα. [02713] Εἶτα ἡ Μαρκέλλου καὶ Φωτεινοῦ, καὶ αὕτη τὰ αὐτὰ πρεσβεύουσα. [02714] Εἶτα ἡ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως, ἐκ Μαρίας λέγουσα τὴν ἀρχὴν αὐτὸν ἐσχηκέναι. [02715] Εἶτα ἡ Μανιχαίων· [02716] αὕτη γὰρ πασῶν νεωτέρα. [02717] Μετ' ἐκείνας, ἡ Ἀρείου. [02718] Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεραι. [02719] Ἡμεῖς δὲ διὰ τοῦτο τὴν πίστιν παρελάβομεν ἀπλῶς, ἵνα μὴ ἀναγκάζομεθα μυρία ἐπιέναι αἱρέσεσι, καὶ πράγματα ἔχειν, ἀλλ' ὅπερ ἂν ἡ προσθεῖναι, ἡ ἀφελεῖν τις



ἐπιχειρήσειεν ἐκεῖνης, τοῦτο νόθον εἶναι νομίσωμεν. [02720] Καθάπερ γὰρ οἱ τοὺς κανόνας διδόντες οὐκ ἀναγκάζουσι μυρία μέτρα περιεργάζεσθαι, ἀλλὰ τὸ δοθὲν ἐκεῖνο κατέχειν κελεύουσιν· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 78/450 [02721] οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν δογμάτων. [02722] Ἀλλ' οὐδεὶς βούλεται ταῖς Γραφαῖς προσέχειν· [02723] εἰ γὰρ προσείχομεν, οὐ μόνον οὐκ ἂν περιεπέσομεν τῇ ἀπάτῃ, ἀλλὰ καὶ [63.74] ἐτέρους ἀπατωμένους ἀπηλλάξαμεν ἂν, καὶ τῶν κινδύνων ἐξειλκύσαμεν. [02724] Ὁ γὰρ ἰσχυρὸς στρατιώτης οὐ μόνον ἑαυτῷ ἀρκέσαι δύναται, ἀλλὰ καὶ τὸν παραστάτην διαφυλάττει, καὶ τῆς τῶν πολέμιων βλάβης ἐλευθερῶσαι. [02725] Νῦν δὲ οὐδὲ ὅτι Γραφαὶ εἰσὶν ἴσασι τινες· [02726] καίτοι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τοσαῦτα ὠκονόμησεν, ὥστε αὐτὰς φυλαχθῆναι. [02727] Καὶ ὁρᾶτε ἄνωθεν, ἵνα μάθητε τοῦ Θεοῦ τὴν ἄφατον φιланθρωπίαν· [02728] Ἐνέπνευσε τῷ μακαρίῳ Μωϋσεῖ, τὰς πλάκας ἐκόλαψε, κατέσχεν αὐτὸν τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐπὶ τοῦ ὄρους, καὶ πάλιν τοσαύτας ἐτέρας, ὥστε δοῦναι τὸν νόμον. [02729] Μετὰ δὲ ταῦτα προφῆτας ἐπεμψε μυρία παθόντας δεινά. [02730] Ἐπῆλθε πόλεμος, ἀνείλον πάντας, κατέκοψαν, ἐνεπρήσθησαν αἱ βίβλοι. [02731] Ἐτέρῳ πάλιν ἀνδρὶ θαυμαστῷ ἐνέπνευσεν, ὥστε αὐτὰς ἐκθέσθαι, τῷ Ἑσδρα λέγω, καὶ ἀπὸ λειψάνων συντεθῆναι ἐποίησε. [02732] Μετὰ δὲ τοῦτο ὠκονόμησεν ἐρμηνευθῆναι αὐτὰς ὑπὸ τῶν Ἑβδομήκοντα· [02733] ἡρμήνευσαν ἐκεῖνοι. [02734] Παρεγένετο ὁ Χριστὸς, δέχεται αὐτὰς, οἱ ἀπόστολοι εἰς πάντας αὐτὰς διασπείρουσι, σημεῖα ἐποίησε καὶ θαύματα ὁ Χριστός. [02735] Εἶτα τί; [02736] Μετὰ τοσαύτην πραγματείαν καὶ οἱ ἀπόστολοι ἔγραψαν, καθὼς καὶ Παῦλος εἶπεν· [02737] Ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησε. [02738] Καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε· [02739] Πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς Γραφάς. [02740] Καὶ Παῦλος πάλιν ἔλεγε· [02741] Διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως τῶν Γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν· [02742] καὶ πάλιν· [02743] Πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος· [02744] καί· [02745] Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν πλουσίως. [02746] Καὶ ὁ προφήτης· [02747] Ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός· [02748] καὶ ἐτέρωθι πάλιν· [02749] Πᾶσα διήγησίς σου ἔστω ἐν νόμῳ Ὑψίστου. [02750] Καὶ πάλιν· [02751] Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγια σου (οὐκ εἶπε, Τῇ ἀκοῇ μου, ἀλλὰ, Τῷ λάρυγγί μου), ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον τῷ στόματί μου. [02752] Καὶ ὁ Μωϋσῆς, Μελετήσεις ἐν αὐτοῖς, φησὶ, διαπαντός, ἀνιστάμενος, καθεζόμενος, κοιταζόμενος. [02753] Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος γράφων πρὸς Τιμόθεον ἔλεγεν· [02754] Ἐν αὐτοῖς ἴσθι, ταῦτα μελέτα. [02755] Καὶ μυρία ἂν τις περὶ αὐτῶν εἴποι. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 79/450 [02756] Ἀλλ' ὅμως μετὰ τοσαῦτα εἰσὶ τινες οὐδὲ εἰδότες ὅτι εἰσὶ ποτε Γραφαί. [02757] Διὰ τοῦτο οὐδὲν ὑγιές, οὐδὲν χρήσιμον παρ' ἡμῶν γίνεται. [02758] Ἀλλ' εἰ μὲν τις τὰ τῆς στρατείας εἰδέναι βούλοιτο, ἀνάγκη τοὺς νόμους αὐτὸν μανθάνειν τοὺς στρατιωτικούς· [02759] καὶ εἰ τις τὴν κυβερνητικὴν, ἢ τὴν τεκτονικὴν ἐπιστήμην γινώσκειν ἐθέλοι, ἢ εἰ τι ἕτερον, τὰ τῆς τέχνης αὐτὸν ἀνάγκη μανθάνειν· [02760] ἐνταῦθα δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἔστι ποιοῦντας ἰδεῖν· [02761] καὶ ταῦτα τῆς ἐπιστήμης ταύτης πολλῆς δεομένης τῆς ἀγρυπνίας. [02762] Ὅτι γὰρ καὶ τοῦτο τέχνη ἐστὶ διδασκαλίας δεομένη, ἄκουσον τοῦ Προφήτου λέγοντος· [02763] Δεῦτε, τέκνα, ἀκούσατέ μου, φόβον Κυρίου διδάξω ὑμᾶς. [02764] Ἄρα ἀληθῶς διδασκαλίας δεῖται ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος. [02765] Εἰτά φησι, Τίς ἐστὶν ἄνθρωπος ὁ θέλων ζωὴν; [02766] ζωὴν τὴν ἐκεῖ λέγει. [02767] Καὶ πάλιν, Παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ χεῖλ σου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον· [02768] ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν· [02769] ζήτησον εἰρήνην, καὶ δίωξον αὐτήν· [02770] Ἄρα ἴστε, τίς ταῦτα εἶπε προφήτης, ἢ ἱστοριογράφος, ἢ ἀπόστολος, ἢ εὐαγγελιστής; [02771] Οὐκ ἔγωγε οἶμαι, πλὴν ὀλίγων· [02772] καὶ αὐτοὶ δὲ οὗτοι πάλιν, ἐὰν παραγάγωμεν μαρτυρίαν ἐτέρωθεν, [63.75] τὸ αὐτὸ ὑμῖν πείσονται. [02773] Ἰδοὺ γὰρ, ἐρῶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ῥητὸν, ῥήμασιν ἐτέροις εἰρημένον· [02774] Λούσασθε, καθαροὶ γένεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ὑμῶν ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου, μάθετε καλὸν ποιεῖν, ἐκζητήσατε κρίσιν, παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν, μάθετε καλὸν ποιεῖν. [02775] Ὅρᾳς ὅτι διδασκαλίας δεῖται ἡ ἀρετή; [02776] Οὗτος μὲν γὰρ λέγει, Φόβον Κυρίου διδάξω ὑμᾶς· [02777] ἐκεῖνος δέ· [02778] Μάθετε καλὸν ποιεῖν. [02779] Ἄρ' οὖν ἴστε ποῦ ταῦτα ἔγκειται; [02780] Οὐκ ἔγωγε οἶμαι, πλὴν ὀλίγων. [02781] Καίτοι καθ' ἐκάστην ἑβδομάδα δις ἢ καὶ τρίς ταῦτα ὑμῖν ἀναγινώσκεται· [02782] καὶ ἀνελθὼν ὁ ἀναγνώστης λέγει πρῶτον τὸ βιβλίον τίνος ἐστὶ, τοῦ δεῖνος τυχὸν προφήτου, ἢ ἀποστόλου, ἢ εὐαγγελιστοῦ, καὶ τότε λέγει ἃ λέγει, ὥστε εὐσημότερα ὑμῖν εἶναι, καὶ μὴ μόνον τὰ ἐγκείμενα εἰδέναι, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν τῶν γεγραμμένων, καὶ τίς ταῦτα εἶρηκεν. [02783] Ἀλλὰ πάντα εἰκῇ, ἀλλὰ πάντα μάτην· [02784] πᾶσα γὰρ ἡ σπουδὴ εἰς τὰ βιωτικὰ κεκένω [63.76] ται, καὶ τῶν πνευματικῶν λόγος οὐδεὶς. [02785] Διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐκεῖνα ὑμῖν κατὰ γνώμην ἐκβαίνει, ἀλλὰ πολλὰ κακεῖ δυσκολία. [02786] Ὁ μὲν οὖν Χριστός φησιν·

[02787] Αἰτεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν· [02788] καὶ ταῦτα μὲν ἐν προσθήκης εἶπε μέρει δοθήσεσθαι· [02789] ἡμεῖς δὲ τὴν τάξιν ἀντεστρέψαμεν, καὶ ζητοῦμεν τὴν γῆν, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐντὶ γῆ, ὡς ἐκείνων ἐν προσθήκης μέρει δοθησομένων ἡμῖν. [02790] Διὰ τοῦτο οὔτε ταῦτα, οὔτε ἐκεῖνα ἔχομεν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 80/450 [02791] Ἀνανήψωμεν οὐκ ποτε, καὶ γενώμεθα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιθυμηταί· [02792] οὕτω γὰρ καὶ ταῦτα ἔψεται. [02793] Οὐδὲ γὰρ ἐνὶ τὸν τὰ κατὰ Θεὸν ζητοῦντα, μὴ καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιτυχεῖν· [02794] ἀπόφασίς ἐστι τῆς ἀληθείας αὐτῆς τοῦτο λεγούσης. [02795] Μὴ τοίνυν ἄλλως ποιῶμεν, ἀλλ' ἀντεχώμεθα τῆς συμβουλῆς τοῦ Χριστοῦ, ἵνα μὴ πάντων ἐκπέσωμεν. [02796] Ὁ δὲ Θεὸς ἰκανὸς ἐστὶ κατανύξαι ἡμᾶς, καὶ ποιῆσαι βελτίους, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [02797] Ἀμήν.

## 2.10 ΟΜΙΛΙΑ Θ'.

[02799] Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον, ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νε κρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ Θεὸν, βαπτισμῶν διδασκῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου. [02800] Καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἂν περ ἐπιτρέπη ὁ Θεός. [02801] α'. [02802] Ἠκούσατε ὅσα Ἑβραίοις ἐνεκάλεσεν ὁ Παῦλος βουλομένοις ἀεὶ μαθάνειν περὶ τῶν αὐτῶν; [02803] καὶ εἰκότως. [02804] Ὅφειλοντες γὰρ εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς, τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ. [02805] Δέδοικα δὲ μὴ καὶ πρὸς ὑμᾶς ταῦτα καιρὸν ἂν ἔχοι λέγεσθαι, ὅτι ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, οὐδὲ μαθητῶν τάξιν ἐπέχετε, ἀλλ' ἀεὶ τὰ αὐτὰ ἀκούοντες, καὶ περὶ τῶν αὐτῶν, ὡς οὐδενὸς ἀκούοντες, οὕτω διάκεισθε· [02806] κἂν ἔρηται τις ὑμᾶς, οὐδεὶς ἀποκρίνασθαι δυνήσεται, πλὴν ὀλίγων σφόδρα καὶ εὐαριθμῆτων. [02807] Τοῦτο δὲ οὐ μικρὰ ζημία. [02808] Πολλάκις γὰρ τὸν διδάσκαλον βουλούμενον προελθεῖν περαιτέρω, καὶ μυστικωτέρων ἄψασθαι, καὶ ὑψηλοτέρων λόγων, οὐκ ἀφίησιν ἢ ἀπροσεξία τῶν μαθητευομένων. [02809] Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν γραμματιστῶν, ἂν ἀεὶ τὰ στοιχεῖα ἀκούων ὁ παῖς μὴ κρατῇ, ἀεὶ ἔσται αὐτῷ ἀνάγκη τὰ αὐτὰ ἐνηγεῖν τῷ παιδί, καὶ οὐ πρότερον ἀποστήσεται διδάσκων, ἕως ἂν ἐκεῖνα μαθεῖν ἀκριβῶς δυνήθῃ· [02810] καὶ γὰρ ἀνοίας ἐστὶ πολλῆς, τὰ πρότερα μὴ ἐνθέντα καλῶς, ἐφ' ἑτέρα ἄγειν αὐτόν· [02811] οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ἂν ἀεὶ τὰ αὐτὰ λεγόντων ἡμῶν, μηδὲν πλέον μαθάνετε, οὐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγοντες παυσόμεθα. [02812] Εἰ μὲν γὰρ ἐπιδείξεως ἦν ἡμῖν ὁ λόγος καὶ φιλοτιμίας, ἐχρῆν ἀεὶ μεταπηδᾶν καὶ μεταβαίνειν, οὐδὲν φροντίζοντας ὑμῶν ἕνεκεν, ἀλλὰ τῶν κρότων μόνον τῶν παρ' ὑμῶν· [02813] ἐπειδὴ δὲ οὐ πρὸς τοῦτο τὴν σπουδὴν ἐθέμεθα, ἀλλὰ πάντα ὑπὲρ τῆς ὠφελείας ἡμῖν πονεῖται τῆς ὑμετέρας, οὐ παυ [63.76] σόμεθα περὶ τῶν αὐτῶν ὑμῖν διαλεγόμενοι, ἕως ἂν αὐτὰ κατορθώσητε. [02814] Ἐπεὶ ἐνὶ πολλὰ καὶ περὶ Ἑλληνικῆς λέγειν δεισιδαιμονίας, καὶ περὶ Μανιχαίων, καὶ περὶ Μαρκιωνιστῶν, καὶ μέγαρα πλῆττειν αὐτοὺς τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι· [02815] ἀλλ' οὐκ ἔχει καιρὸν ὁ λόγος. [02816] Τοῖς γὰρ οὐδέπω τὰ ἑαυτῶν εἰδόσιν ἀκριβῶς, τοῖς οὐδέπω μεμαθηκόσιν ὅτι τὸ πλεονεκτεῖν κακὸν, τίς ἂν τοὺς τοιούτους εἶποι λόγους, καὶ ἐφ' ἑτέρα ἀγάγοι πρὸ καιροῦ; [02817] Ἡμεῖς μὲν οὐκ οὐ παυσόμεθα τὰ αὐτὰ λέγοντες, ἂν τε πεισθῇτε, ἂν τε μὴ· [02818] δεδοίκαμεν δὲ μὴ τῷ συνεχῶς τὰ αὐτὰ λέγειν, ἐὰν μὴ ἀκούητε, μερίζονα τοῖς παρακούουσι τὴν καταδίκην ἐργασώμεθα. [02819] Οὐ πρὸς πάντας δέ μοι ταῦτα ῥητέον· [02820] οἶδα γὰρ πολλοὺς ὠφελουμένους ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα εἰσόδου, οἱ δικαίως ἂν ἐκείνων καταβοήσαιεν ὡς ἐνεδρευόντων αὐτοὺς διὰ τῆς οἰκείας ἀμαθείας καὶ ἀπροσεξίας. [02821] Πλὴν ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἐνεδρευθήσονται· [02822] τὸ γὰρ συνεχῶς τὰ αὐτὰ ἀκούειν, καὶ τοῖς εἰδόσι χρήσιμον· [02823] ὁ γὰρ ἴσμεν πολλάκις ἀκούσαντες, μᾶλλον κατενύγημεν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 81/450 [02824] Οἷόν τι λέγω· [02825] Ἴσμεν ὅτι καλὸν ἢ ταπεινοφροσύνη, καὶ ὅτι πολλάκις διελέχθη περὶ αὐτῆς ὁ Χριστός· [02826] ἀλλ' ὅταν καὶ αὐτῶν τῶν ῥημάτων ἐπακούσωμεν, καὶ τῶν εἰς αὐτὰ θεωρημάτων, πλέον τι πάσχομεν, κἂν μυριάκις ἀκούσωμεν. [02827] Εὐκαιρον οὖν καὶ ἡμᾶς νῦν εἰπεῖν ὑμῖν· [02828] Διόπερ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον, ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα. [02829] Τί δέ ἐστιν ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου, αὐτὸς ἐφεξῆς ἐρμηνεύει, λέγων· [02830] Μὴ πάλιν θεμέλιον, φησὶ, καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ Θεὸν, βαπτισμῶν διδασκῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου. [02831] Εἰ δὲ τοῦτο ἀρχή, τί ἄλλο ἐστὶ τὸ δόγμα τὸ [63.77] ἡμέτερον, ἢ τὸ μετανοῆσαι ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ διὰ τοῦ Πνεύματος λαβεῖν τὴν πίστιν εἰς ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου; [02832] Τί δέ ἐστιν ἀρχή; [02833] Οὐδὲν ἄλλο, ἢ τοῦτο ἀρχὴν φησιν, ὅταν μὴ βίος ἀκριβῆς παρῇ. [02834]

Καθάπερ γὰρ τὸν εἰς τὴν μάθησιν τῶν γραμμάτων εἰσερχόμενον, τὰ στοιχεῖα δεῖ πρῶτον ἀκοῦσαι· [02835] οὕτω καὶ τὸν Χριστιανὸν ταῦτα εἰδέναι ἀκριβῶς πρῶτον χρὴ, καὶ μηδὲν ἀμφιβάλλειν περὶ αὐτῶν. [02836] Εἰ δὲ δέοιτο πάλιν διδασκαλίας, οὕπω τὸν θεμέλιον ἔχει· [02837] τὸν γὰρ ἐδραῖον πεπηγέναι προσήκει καὶ ἐστάναι, καὶ μὴ μετακινεῖσθαι. [02838] Εἰ δὲ μέλλοι τις κατηχηθεῖς, καὶ βαπτισθεῖς μετὰ ἔτη δέκα περὶ πίστεως πάλιν ἀκούειν, καὶ ὅτι πιστεῦσαι χρὴ εἰς ἀνάστασιν νεκρῶν· [02839] οὕπω τὸν θεμέλιον ἔχει, πάλιν τὴν ἀρχὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ ζητεῖ. [02840] Ὅτι γὰρ ἡ πίστις θεμέλιον, τὸ δὲ λοιπὸν οἰκοδομὴ, ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος· [02841] Ἐγὼ θεμέλιον τέθεικα, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. [02842] Εἴ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον, χρυσὸν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην. [02843] Διὰ τοῦτο ἔλεγε· [02844] Μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων. [02845] β'. [02846] Τί δὲ ἐστίν, Ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα; [02847] Πρὸς αὐτὴν χωρῶμεν λοιπὸν, φησὶ, τὴν ὁροφὴν· [02848] τουτέστι, βίον ἄριστον ἔχωμεν. [02849] Ὡς περὶ γὰρ ἐπὶ τῶν στοιχείων τὸ πᾶν ἄλφα συνέχει, καὶ ὁ θεμέλιος τὴν πᾶσαν οἰκοδομήν· [02850] οὕτω καὶ τοῦ βίου τὴν καθαρότητα, ἡ περὶ τὴν πίστιν πληροφορία. [02851] Ταύτης δὲ ἄνευ οὐκ ἔστιν εἶναι Χριστιανόν· [02852] ὥς περ οὐδὲ θεμελίων ἄνευ οἰκοδομήν, οὐδὲ στοιχείων χωρὶς ἔμπειρον γραμμάτων εἶναι. [02853] Ἀλλ' ὥς περ ἐάν τις ἀεὶ περὶ τὰ στοιχεῖα καταγίνεται, ἢ εἴ τις περὶ τὸν θεμέλιον στρέφεται, καὶ οὐκ ἀνέρχεται ἐπὶ τὴν οἰκοδομήν, οὐδέποτε ἔσται αὐτῷ τι πλεόν· [02854] οὕτω καὶ ἐφ' ἡμῶν· [02855] ἂν γὰρ ἀεὶ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς πίστεως μένωμεν, οὐδέποτε πρὸς τὸ τέλειον ταύτης ἀναβησόμεθα. [02856] Σὺ δὲ μὴ νομίσης ἡλαττωθῆναι τὴν πίστιν διὰ τὸ στοιχεῖον κληθῆναι· [02857] ἡ γὰρ πᾶσα δύναμις αὕτη ἐστίν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 82/450 [02858] Ὅταν γὰρ λέγῃ· [02859] Πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος, ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης· [02860] νήπιος γάρ ἐστιν, οὐ γάλα ταύτην καλεῖ· [02861] ἀλλὰ τὸ ἀμφιβάλλειν ἔτι περὶ τούτων, τοῦτό ἐστιν ἀσθενοῦς διανοίας καὶ λόγων δεομένης πολλῶν. [02862] Τὰ γὰρ δόγματα ταῦτά ἐστι τὰ ὑγιή· [02863] τέλειον γὰρ ἐκείνον καλοῦμεν τὸν μετὰ τῆς πίστεως βίον ἔχοντα ὀρθόν. [02864] Ἐὰν δὲ τις πίστιν μὲν ἔχῃ, πράττει δὲ πονηρά, καὶ περὶ αὐτῆς δὲ ταύτης ἀμφιβάλλῃ, καὶ ὑβρίζῃ τὴν διδασκαλίαν· [02865] εἰκότως αὐτὸν φήσομεν νήπιον, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀναδραμόντα. [02866] Ὡς τε κἂν μυρία ἔτη ἐν τῇ πίστει ἔχωμεν, καὶ μὴ βέβαιοι ὦμεν ἐν αὐτῇ, νήπιοι ἐσμεν, ὅταν βίον αὐτῇ μὴ συμβαίνοντα ἐπιδεικνύμεθα, ὅταν ἔτι θεμέλιον καταβαλλώμεθα. [02867] Τούτοις δὲ μετὰ τοῦ βίου καὶ ἄλλο καλεῖ, ὡς παρασαλευθεῖσι, καὶ δεομένοις θεμέλιον καταβάλλειν μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων. [02868] Τὸν γὰρ ἀπὸ τίνος εἰς ἕτερον μετατιθέμενον, καὶ τὸ μὲν ἀφιέντα, τοῦτο δὲ αἰρούμενον, πρότερον αὐτοῦ καταγνῶναι χρὴ, καὶ ἀποστῆναι τῇ διαθέσει, καὶ τότε ἐλθεῖν ἐφ' ἕτερον· [02869] εἰ δὲ τοῦ προτέρου πάλιν ἔχεσθαι μέλλοι, [63.78] πῶς τοῦ δευτέρου ἄψεται; [02870] Τί οὖν, φησὶ, περὶ τοῦ νόμου; [02871] Κατέγνωμεν αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐπ' αὐτὸν ἀνατρέχομεν. [02872] Τοῦτο οὐκ ἔστι μετάθεσις· [02873] καὶ γὰρ ἐνταῦθα ἔχομεν νόμον. [02874] Νόμον οὖν, φησὶ, καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; [02875] Μὴ γένοιτο, ἀλλὰ νόμον ἰστώμεν. [02876] Ἐγὼ δὲ περὶ πονηρῶν εἶπον πραγμάτων. [02877] Ὁ γὰρ μέλλων ἐπ' ἀρετὴν μετιέναι, πρότερον τῆς κακίας καταγνῶναι ὀφείλει, καὶ τότε αὐτὴν μετελθεῖν· [02878] οὐ γὰρ ἴσχυεν ἡ μετάνοια καθαρὸς αὐτοὺς δεῖξαι. [02879] Διὰ τοῦτο εὐθέως ἐβαπτίζοντο, ἴν', ὅπερ ἀδυνάτως εἶχον ἐργάσασθαι δι' ἑαυτῶν, τοῦτο διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ γένηται χάριτος. [02880] Οὔτε οὖν μετάνοια ἀρκεῖ πρὸς τὸν καθαρισμόν, ἀλλὰ δεῖ τὸ βάπτισμα παραλαβεῖν. [02881] Ἐπὶ γοῦν τὸ βάπτισμα ἔρχεσθαι δεῖ, πρότερον καταγνόντα τῶν ἡμαρτημένων αὐτῷ, καὶ καταψηφισάμενον. [02882] Τί δὲ ἐστίν, Βαπτισμῶν διδασκαλίας; [02883] Οὐχ ὡς πολλῶν ὄντων τῶν βαπτισμῶν, ἀλλ' ἑνός. [02884] Τί οὖν αὐτὸ πληθυντικῶς εἶπε; [02885] Διὰ τὸ εἰπεῖν, Μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας. [02886] Εἰ γὰρ πάλιν αὐτοὺς ἐβάπτισε, καὶ ἄνωθεν κατήχησε, καὶ πάλιν ἐξ ἀρχῆς βαπτισθέντες ἐδιδάσκοντο τὰ πρακτέα, καὶ τὰ μὴ πρακτέα, διηνεκῶς ἔμελλον ἀδιόρθωτοι μένειν. [02887] Καὶ ἐπιθέσεως χειρῶν. [02888] Οὕτω γὰρ τὸ Πνεῦμα ἐλάμβανον. [02889] Ἐπιθέντος γὰρ αὐτοῖς τοῦ Παύλου τὰς χεῖρας, φησὶν, ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. [02890] Ἀναστάσεώς τε νεκρῶν. [02891] Τοῦτο γὰρ ἐν τε τῷ βαπτίσματι γίνεται, καὶ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ βεβαιοῦται. [02892] Καὶ κρίματος αἰωνίου. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 83/450 [02893] Διὰ τί δὲ ταῦτά φησιν; [02894] Ἐπειδὴ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ἢ παρασαλεῦεσθαι ἤδη πεπιστευκότας, ἢ κακῶς βιοῦν καὶ ῥαθύμως. [02895] Λέγει οὖν· [02896] Νήψατε. [02897] Ἀπάγων οὖν αὐτοὺς τῆς τοιαύτης ῥαθυμίας, καὶ προσεκτικωτέρους ποιῶν, τοῦτον τὸν λόγον κινεῖ. [02898] Οὐκ ἔνι γὰρ εἰπεῖν, ὅτι Ἄν νῦν ῥαθύμως ζήσωμεν, πάλιν βαπτισθῶμεθα, πάλιν κατηχηθῶμεθα, καὶ πάλιν ληψόμεθα τὸ Πνεῦμα· [02899] ἢ, ὅτι Ἄν νῦν τῆς πίστεως ἐκπέσωμεν, πάλιν δυνησόμεθα βαπτιζόμενοι τὰ ἁμαρτήματα ἀπολούσασθαι, καὶ τῶν

αὐτῶν τυχεῖν ὥνπερ καὶ πρότερον. [02900] Σφάλλεσθε, φησὶ, ταῦτα νομίζοντες. [02901] Ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γενηθέντας Πνεύματος ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους Θεοῦ ῥῆμα, δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας. [02902] Καὶ ὅρα πῶς ἐντρεπτικῶς καὶ ἀπαγορευτικῶς ἄρχεται· [02903] Ἀδύνατον, φησὶ· [02904] τουτέστι, Μηκέτι προσδόκα τὸ μὴ δυνατόν. [02905] Οὐ γὰρ εἶπεν, Οὐ πρέπει, οὐδὲ συμφέρει, οὐδὲ ἔξεστιν, ἀλλ', Ἀδύνατον· [02906] ὥστε εἰς ἀπόγνωσιν ἐμβαλεῖν, εἰ ὅλως ἐφωτίσθητε ἅπαξ. [02907] γ'. [02908] Εἴτα ἐπάγει, Γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου· [02909] τουτέστι, τῆς ἀφέσεως. [02910] Καὶ μετόχους γενηθέντας Πνεύματος ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους Θεοῦ ῥῆμα. [02911] Τὴν διδασκαλίαν ἐνταῦθα λέγει. [02912] Δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος. [02913] Τίνας λέγεις δυνάμεις; [02914] Ἡ τὰ θαύματα ἐπιτελεῖν, ἢ τὸν ἀρράβωνα τοῦ Πνεύματος. [02915] Καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν [63.79] Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας. [02916] Ἀνακαινίζειν, φησὶν, εἰς μετάνοιαν· [02917] τουτέστι, διὰ μετανοίας· [02918] τί οὖν; [02919] ἐκβέβληται ἡ μετάνοια; [02920] Οὐχ ἡ μετάνοια, μὴ γένοιτο, ἀλλ' ὁ διὰ λουτροῦ πάλιν ἀνακαινισμός. [02921] Οὐ γὰρ εἶπεν, Ἀδύνατον ἀνακαινισθῆναι εἰς μετάνοιαν, καὶ ἐσίγησεν· [02922] ἀλλ' εἰπὼν, Ἀδύνατον ἐπήγαγεν, Ἀνασταυροῦντας. [02923] Ἀνακαινισθῆναι· [02924] τουτέστι, καινὸν γενέσθαι· [02925] τὸ γὰρ καινοὺς ποιῆσαι, τοῦ λουτροῦ μόνον ἐστίν· [02926] Ἀνακαινισθήσεται γὰρ, φησὶν, ὡς ἀετοῦ ἡ νεότης σου. [02927] Τῆς δὲ μετανοίας ἐστὶ τὸ, καινοὺς γενομένους, εἴτα παλαιωθέντας ὑπὸ τῶν ἁμαρτημάτων, ἀπαλλάξαι τῆς παλαιότητος καὶ καινοὺς ἐργάσασθαι· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 84/450 [02928] εἰς ἐκείνην μέντοι τὴν λαμπρότητα ἀγαγεῖν οὐκ ἔνι· [02929] ἐκεῖ γὰρ τὸ ὅλον ἡ χάρις ἦν. [02930] Ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς, φησὶ, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας. [02931] Ὁ δὲ λέγει, τοῦτό ἐστι· [02932] Τὸ βάπτισμα σταυρός ἐστὶ· [02933] Συνεσταυρώθη γὰρ ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος. [02934] Καὶ πάλιν· [02935] Σύμμορφοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ· [02936] καὶ πάλιν· [02937] Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον. [02938] Ὡςπερ οὖν οὐκ ἔνι δεύτερον σταυρωθῆναι τὸν Χριστόν· [02939] τοῦτο γὰρ παραδειγματίσαι αὐτόν ἐστιν· [02940] οὕτως οὐδὲ βαπτισθῆναι. [02941] Εἰ γὰρ θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύσει, εἰ ἀνέστη, τῇ ἀναστάσει κρείττων γενόμενος τοῦ θανάτου, εἰ διὰ τοῦ θανάτου τὸν θάνατον κατεπάλαισεν, εἴτα πάλιν σταυροῦται· [02942] μῦθος πάντα ἐκεῖνα καὶ παραδειγματισμός. [02943] Ὁ τοίνυν δεύτερον ἑαυτὸν βαπτίζων, πάλιν αὐτὸν σταυροῖ. [02944] Τί δὲ ἐστίν, Ἀνασταυροῦντας; [02945] Ἄνωθεν πάλιν σταυροῦντας. [02946] Ὡςπερ γὰρ ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς ἐν τῷ σταυρῷ, οὕτως ἡμεῖς ἐν τῷ βαπτίσματι, οὐ τῇ σαρκὶ, ἀλλὰ τῇ ἁμαρτίᾳ. [02947] Ὅρα θάνατον, καὶ θάνατον· [02948] ἐκεῖνος ἀπέθανεν ἐν τῇ σαρκὶ, ἡμεῖς δὲ τῇ ἁμαρτίᾳ. [02949] Διὰ τοῦ βαπτίσματος ἡμῶν ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος ἐτάφη, καὶ ἀνέστη ὁ καινός, ὁ σύμμορφος γενόμενος τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. [02950] Εἰ τοίνυν ἀνάγκη πάλιν βαπτισθῆναι, ἀνάγκη πάλιν αὐτὸν ἀποθανεῖν τοῦτον· [02951] τὸ γὰρ βάπτισμα οὐδέν ἐστιν ἄλλο, ἢ ἀναίρεσις τοῦ βαπτιζομένου, καὶ ἔγερσις ἐκείνου. [02952] Καὶ καλῶς εἶπεν, Ἐαυτοῖς ἀνασταυροῦντας· [02953] ὁ γὰρ τοῦτο ποιῶν, ὡς τῆς προτέρας χάριτος ἐπιλαθόμενος, καὶ ῥαθύμως τὸν ἑαυτοῦ βίον οἰκονομῶν, ὡς ὄντος ἐτέρου βαπτίσματος, οὕτω πάντα διαπράττεται. [02954] Διόπερ προσέχειν χρῆ καὶ ἀσφαλίζεσθαι. [02955] Τί ἐστὶ, Γευσαμένους τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου; [02956] Τουτέστι, τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτημάτων· [02957] τοῦτο γὰρ Θεοῦ μόνου χαρίζεσθαι, καὶ ἡ χάρις ἅπαξ ἐστὶ χάρις. [02958] Τί οὖν ἐπιμενοῦμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; [02959] Μὴ γένοιτο. [02960] Εἰ δὲ αἰεὶ μέλλομεν χάριτι σώζεσθαι, οὐδέποτε ἐσόμεθα ἀγαθοί. [02961] Ὅπου γὰρ μία ἐστὶ χάρις, καὶ οὕτω ῥαθυμοῦμεν· [02962] εἰ ἥδειμεν ὅτι πάλιν ἔστιν ἀπολούσασθαι τὰ ἁμαρτήματα, ἄρα ἂν ἐπανασάμεθα ἁμαρτάνοντες; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 85/450 [02963] Οὐκ ἔγωγε οἶμαι. [02964] Πολλὰ ἐνταῦθα δείκνυσιν τὰ δῶρα· [02965] καὶ ἵνα μάθῃς, ἄκουσον· [02966] Κατηξιώθῃς, φησὶ, τοσαύτης ἀφέσεως, ἐν σκότῳ καθεζόμενος ὁ ἐχθρός, ὁ πολέμιος, ὁ ἀπηλλοτριωμένος, ὁ θεοστυγής, ὁ ἀπολλύμενος· [02967] ὁ τοιοῦτος οὖν ἐξαίφνης φωτισθεῖς, Πνεύματος ἀξιοθεῖς, δωρεᾶς ἐπουρανίου, υἰοθεσίας, βασιλείας οὐρανῶν, τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, μυστηρίων ἀπορ' [63.80] ῥήτων, καὶ οὐδὲ οὕτω βελτίων γενόμενος, ἀλλ' ἄξιος μὲν ὢν ἀπωλείας, τυχὼν δὲ σωτηρίας καὶ τιμῆς, ὡς τὰ μεγάλα κατωρθωκῶς, πῶς ἂν δύναιτο βαπτισθῆναι πάλιν; [02968] Δύο τοίνυν τρόποις τὸ πρᾶγμα ἀδύνατον ἔφησεν εἶναι, καὶ τὸν ἰσχυρότερον ὕστερον ἔθηκεν· [02969] ἐνὶ μὲν, ὅτι οὐκ ἄξιος ὁ τοιοῦτων καταξιωθείς, καὶ πάντα προδοὺς τὰ δωρηθέντα αὐτῷ, πάλιν ἀνακαινισθῆναι· [02970] δευτέρῳ δὲ,

ὅτι οὐ δυνατόν ἐστιν αὐτὸν πάλιν ἀνασταυροῦσθαι· [02971] τοῦτο γάρ ἐστι παραδειγματίσαι. [02972] Οὐκ ἔστι τοίνυν δεύτερον λουτρὸν, οὐκ ἔστιν· [02973] εἰ δὲ ἔστι, καὶ τρίτον ἐστὶ, καὶ τέταρτόν ἐστι, καὶ ὑπὸ τοῦ ὑστέρου ἀεὶ τὸ πρῶτον καταλύεται, καὶ τοῦτο πάλιν ὑπὸ τοῦ ἄλλου, καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον. [02974] Εἰπὼν δὲ, Καὶ καλὸν Θεοῦ γευσάμενους Ῥῆμα, δυνάμεις τε αἰῶνος μέλλοντος, οὐκ ἀποκαλύπτει αὐτὸ, ἀλλ' αἰνίττεται, καὶ μονονουχὶ ταῦτα λέγει· [02975] ὅτι τὸ ζῆν ὡς ἀγγέλους, τὸ μηδενὸς δεῖσθαι τῶν ἐνταῦθα, τὸ εἰδέναι ὅτι τῆς τῶν μελλόντων αἰώνων ἀπολαύσεως πρόξενος ἡμῖν ἡ υἰοθεσία γίνεται, τὸ εἰς τὰ ἄδυστα ἐκεῖνα εἰσελθεῖν προσδοκᾶν, διὰ τοῦ Πνεύματος ἔστι ταῦτα μαθεῖν. [02976] Τί ἐστι, Δυνάμεις τε τοῦ μέλλοντος αἰῶνος; [02977] Ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος, ἡ ἀγγελικὴ διαγωγὴ. [02978] Τούτων ἤδη τὸν ἀρράβωνα ἐλάβομεν διὰ τῆς πίστεως παρὰ τοῦ Πνεύματος. [02979] Εἰπέ μοι τοίνυν εἰ εἰς βασιλεία εἰσαχθεὶς, καὶ πάντα ἐμπιστευθεὶς τὰ ἐκεῖ, εἴτα προῦδωκας ἅπαντα, ἄρα ἂν ἐνεπιστεύθης τὰ ἐκεῖ πάλιν; [02980] δ'. [02981] Τί οὖν; [02982] οὐκ ἔστι μετάνοια, φησὶν; [02983] Ὅτι μετάνοια, ἀλλὰ βάπτισμα οὐκ ἔστι δεύτερον. [02984] Μετάνοια δὲ ἔστι πολλὴν ἔχουσα τὴν ἰσχὺν, καὶ τὸν σφόδρα τοῖς ἁμαρτήμασι βεβαπτισμένον, εἰ βουληθεῖ, δυναμένη ἀπαλλάξαι τοῦ τῶν ἁμαρτημάτων φορτίου, καὶ τὸν κινδυνεύοντα καταστήσαι ἐν ἀσφαλείᾳ, κἂν πρὸς αὐτὸν ἔλθῃ τῆς κακίας τὸν πυθμένα. [02985] Καὶ τοῦτο πολλαχόθεν δυνατόν ἀποδειξάι. [02986] Μὴ ὁ πίπτων γάρ, φησὶν, οὐκ ἀνίσταται, ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει; [02987] Ὅτι ἐστιν, ἐὰν βουλώμεθα, μορφωθῆναι τὸν Χριστὸν ἐν ἡμῖν πάλιν· [02988] ἄκουε γὰρ Παύλου λέγοντος, Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν· [02989] μόνον ἀψώμεθα τῆς μετανοίας. [02990] Ὅρα γὰρ Θεοῦ φιланθρωπίαν· [02991] ἔδει ἡμᾶς παντὶ τρόπῳ κολασθῆναι παρὰ τὴν ἀρχὴν, ὅτι καὶ νόμον λαβόντες τὸν φυσικὸν καὶ μυρίων ἀπολαύσαντες ἀγαθῶν, τὸν τε Δεσπότην ἡγνοήκαμεν, καὶ βίον ἀκάθαρτον βεβιώκαμεν· [02992] ὁ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἐκόλασεν, ἀλλὰ καὶ μυρίων μετέδωκεν ἀγαθῶν, ὡς ἂν εἰ μέγала κατωρθωκότες ἦμεν. [02993] Πάλιν ἐξεπέσομεν, καὶ οὐδὲ οὕτω κολάζει, ἀλλ' ἔδωκε τὸ τῆς μετανοίας φάρμακον, πάντα ἡμῶν τὰ ἁμαρτήματα ἱκανὸν ἀφανίσαι καὶ ἀπαλεῖψαι, μόνον ἐὰν εἰδῶμεν τὸ φάρμακον ὁποῖόν ἐστι, καὶ πῶς αὐτὸ ἐπιτιθεῖναι δεῖ. [02994] Ποῖον οὖν ἐστι τὸ φάρμακον τῆς μετανοίας, καὶ πῶς αὐτὸ κατασκευάζεται; [02995] Πρῶτον, ἀπὸ καταγνώσεως τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων, καὶ ἀπὸ ἐξαγορεύσεως. [02996] Τὴν ἀνομίαν γάρ μου, φησὶν, ἐγνώρισα, καὶ τὴν ἁμαρτίαν μου οὐκ ἐκάλυψα· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 86/450 [02997] καὶ, Ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου· [02998] καὶ πάλιν· [02999] Λέγε σὺ τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς· [03000] καὶ, Δίκαιος ἑαυτοῦ κατήγορος ἐν πρωτολογίᾳ. [03001] Δεύτερον, ἀπὸ ταπεινοφροσύνης πολλῆς· [03002] ὥσπερ γὰρ σειρά τις ἐστὶ χρυσεῖ, κἂν ἀρχὴν λάβῃ, πάντα ἔπεται. [03003] Ἐὰν γὰρ ὁμολογῇ [63.81] σῆς τὴν ἁμαρτίαν ὡς ὁμολογῆσαι χρῆ, ταπεινοῦται ἡ ψυχὴ· [03004] τὸ γὰρ συνειδὸς αὐτὴν συστρέφον, κατεστάλθαι ποιεῖ. [03005] Δεῖ δὲ καὶ ἕτερα προσεῖναι τῇ ταπεινοφροσύνῃ, ἵνα τοιαύτη ᾖ οἷαν ὁ μακάριος Δαυὶδ ἠύχετο λέγων· [03006] Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός· [03007] καὶ πάλιν· [03008] Καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσῃ. [03009] Τὸ γὰρ συντριβὲν οὐ διανίσταται, οὐ πληττεῖ, ἀλλὰ πρὸς τὸ παθεῖν κακῶς ἐστὶν ἑτοιμον, αὐτὸ δὲ οὐ διανίσταται. [03010] Τοιοῦτόν ἐστι συντριβὴ καρδίας· [03011] κἂν ὑβρισθῇ, κἂν πάθῃ κακῶς, ἡσυχάζει, καὶ οὐχ ὁρμᾷ πρὸς ἄμυναν. [03012] Μετὰ δὲ τὴν ταπεινοφροσύνην, εὐχῶν δεῖ ἐκτενῶν, δακρύων πολλῶν, τῶν ἐν ἡμέρᾳ, τῶν ἐν νυκτί· [03013] Λούσω γάρ, φησὶ, καθ' ἐκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου· [03014] ἐν δὲ δάκρυσί μου τὴν στρωμνὴν μου βρέξω· [03015] ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου· [03016] καὶ πάλιν· [03017] Ὅτι σποδὸν ὥσει ἄρτον ἔφαγον, καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων. [03018] Καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν οὕτως ἐκτενῇ, ἐλεημοσύνης δεῖ πολλῆς. [03019] Τὸ γὰρ μάλιστα ἰσχυρὸν ἐργαζόμενον τὸ φάρμακον τῆς μετανοίας, τοῦτό ἐστι. [03020] Καὶ καθάπερ ἐπὶ τῶν ἱατρικῶν βοηθημάτων ἔστι φάρμακον πολλὰς μὲν λαμβάνον βοτάνας, μίαν δὲ τὴν κυριωτάτην· [03021] οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μετανοίας αὕτη ἡ βοτάνη κυριωτέρα, καὶ τὸ πᾶν αὕτη γένοιτο ἂν. [03022] Ἄκουε γὰρ τί φησιν ἡ θεία Γραφή· [03023] Δότε ἐλεημοσύνην, καὶ πάντα ἔσται καθαρὰ· [03024] καὶ πάλιν· [03025] Ἐλεημοσύναις καὶ πίστεσιν ἀποκαθαίρονται ἁμαρτίαι· [03026] καὶ πάλιν· [03027] Πῦρ φλογιζόμενον ἀποσβέσει ὕδωρ, καὶ ἐλεημοσύνη καταπαύσει ἁμαρτίας μεγάλας. [03028] Εἴτα τὸ μὴ ὀργίζεσθαι, μηδὲ μνησικακεῖν, τὸ πᾶσιν ἀφιέναι τὰ ἁμαρτήματα· [03029] Ἄνθρωπος γὰρ ἀνθρώπῳ συντηρεῖ ὀργὴν, φησὶ, καὶ παρὰ Κυρίου ζητεῖ ἴασιν. [03030] Ἄφετε, ἵνα ἀφεθῇ ὑμῖν. [03031] Καὶ τὸ ἐπιστρέφειν ἀδελφοὺς ἀπὸ τῆς πλάνης· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 87/450 [03032] Πορεύου γάρ, φησὶ, καὶ ἐπίστρεφε τοὺς ἀδελφούς σου, ἵνα ἀφεθῶσί σοι αἱ ἁμαρτίαι



σου· [03033] τὸ πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἔχειν οἰκείως. [03034] Κὰν γὰρ ἀμαρτίας ἦ, φησὶ, πεποιηκώς τις, ἀφεθήσεται αὐτῷ· [03035] τὸ προϊστασθαι τῶν ἀδικουμένων, τὸ μὴ ἔχειν ὀργήν, τὸ πάντα πράως φέρειν. [03036] ε΄. [03037] Ἄρα πρὸ μὲν τοῦ μαθεῖν ὅτι ἔστι διὰ μετανοίας ἀπολούσασθαι τὰ ἀμαρτήματα, οὐκ ἐναγώνιοι ἦτε, γνόντες ὅτι οὐκ ἔστιν ἕτερον λουτρὸν, καὶ ἀπεγινώσκετε ἑαυτῶν; [03038] Νυνὶ δὲ μαθόντες δι' ὅσων ἢ μετάνοια καὶ ἢ ἄφεςις κατορθοῦται, καὶ ὅτι δυνησόμεθα τὸ πᾶν ἐκφυγεῖν, ἂν βουλευθῶμεν αὐτῇ χρήσασθαι δεόντως, ποίας τύχοιμεν ἂν συγγνώμης, οὐδὲ εἰς νοῦν ἐρχόμενοι τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων; [03039] Εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, πάντα ἦνυστο. [03040] Ὡσπερ γὰρ ὁ τὴν θύραν εἰσελθὼν, ἔνδον ἐστίν· [03041] οὕτως ὁ τὰ οἰκεῖα λογιζόμενος κακά. [03042] Ἄν γὰρ ἀναλογίζεται αὐτὰ καθ' ἐκάστην, καὶ ἐπὶ τὴν θεραπείαν αὐτῶν πάντως ἤξει· [03043] ἂν δὲ λέγη, Ἀμαρτωλός εἰμι, μὴ ἀναλογίζεται δὲ αὐτὰ κατ' εἶδος, καὶ λέγη, ὅτι Τόδε καὶ τόδε ἡμαρτον· [03044] οὐδέποτε παύσεται, αἰεὶ μὲν ὁμολογῶν, φροντίζων δὲ οὐδέποτε τῆς διορθώσεως. [03045] Ἐὰν γὰρ ἄρξηται, πάντως καὶ τὰ ἄλλα ἔπεται, ἂν εἰσοδὸν ἐπιδείξηται· [03046] πανταχοῦ γὰρ ἡ ἀρχὴ καὶ τὰ προοίμια [63.82] δύσκολα. [03047] Ταῦτα οὖν καταβαλόμεθα, καὶ πάντα εὐκόλα ἔσται καὶ ῥᾶστα. [03048] Ἀρξώμεθα τοίνυν, παρακαλῶ, ὁ μὲν ἀπὸ τοῦ τὰς εὐχὰς ἐπιτείνειν, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ δακρύειν συνεχῶς, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ κατηφεῖν· [03049] οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο τὸ οὕτω μικρὸν ἀνόνητον. [03050] Εἶδον γὰρ, φησὶν, ὅτι ἐλυπήθη, καὶ ἐπορεύθη στυνγὸς, καὶ ἰασάμην τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ. [03051] Πάντες δὲ ἀπὸ ἐλεημοσύνης, καὶ τοῦ ἀφιέναι τοῖς πλησίον τὰ ἀμαρτήματα, καὶ ἀπὸ τοῦ μὴ μνησικακεῖν μηδὲ ἀμύνεσθαι, ταπεινώσωμεν ἑαυτῶν τὰς ψυχάς. [03052] Ἐὰν ἐννοῶμεν συνεχῶς τὰ ἡμαρτημένα ἡμῖν, οὐδὲν ἡμᾶς ἐπᾶραι τῶν ἐξωθεν δυνησεται, οὐ πλοῦτος, οὐ δυναστεία, οὐκ ἀρχή, οὐ τιμὴ, ἀλλὰ κὰν εἰς αὐτὸ τὸ ὄχημα τὸ βασιλικὸν καθίσωμεν, στενάξομεν πικρόν. [03053] Ἐπεὶ καὶ ὁ μακάριος Δαυὶδ βασιλεὺς ἦν, καὶ ἔλεγε· [03054] Λούσω καθ' ἐκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου· [03055] καὶ οὐδὲν ἀπὸ τῆς ἀλουργίδος καὶ τοῦ διαδήματος παρεβλάβη, καὶ οὐκ ἐτυφώθη· [03056] ἦδει γὰρ ἑαυτὸν ἄνθρωπον ὄντα· [03057] καὶ ἐπειδὴ συντετριμμένην εἶχε τὴν καρδίαν, ἐθρήνει. [03058] Τί γάρ ἐστι τὰ ἀνθρώπινα πράγματα; [03059] Τέφρα καὶ κόνις, καὶ ὥσει χνοὺς κατὰ πρόσωπον ἀνέμου, καπνὸς καὶ σκιὰ, καὶ φύλλον περιφερόμενον καὶ ἄνθος, ὄναρ καὶ διήγημα, καὶ μῦθος, ἄνεμος καὶ ἀήρ χαῦνος ἀπλῶς διαρρέων, περὶ οὐχ ἰστάμενον, ῥεῦμα παρατρέχον, καὶ εἴ τι τούτων οὐδαμινέστερον· [03060] τί γὰρ, εἰπέ μοι, μέγα νομίζεις; [03061] ποῖον ἡγῇ μέγα ἀξίωμα εἶναι; [03062] τὸ τοῦ ὑπάτου; [03063] οὐδὲν γὰρ τούτου τοῦ ἀξιώματος εἶναι μεῖζον νομίζουσιν οἱ πολλοί. [03064] Τοῦ ἐν τοσαύτῃ τοίνυν λαμπρότητι γενομένου, τοῦ μεγάλως θαυμασθέντος, ὁ μὴ ὑπατος ἔλαττον ἔχει οὐδέν· [03065] ἐν τῷ αὐτῷ καὶ οὗτος κάκεινός ἐστιν ἀξιώματι· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 88/450 [03066] ὁμοίως ἑκάτεροι μετ' ὀλίγον οὐκ εἰσὶ. [03067] Πότε ἐγένετο, πόσον χρόνον, εἰπέ μοι; [03068] ἡμερῶν δύο; [03069] Τοῦτο καὶ ἐν ὀνείροις γίνεται. [03070] Ἄλλ' ὄναρ, φησὶν, ἐστί. [03071] Καὶ τί τοῦτο; [03072] τὸ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ, οὐκ ὄναρ; [03073] Εἰπέ μοι, διὰ τί μὴ ταῦτα μᾶλλον λέγομεν ὄναρ; [03074] Ὡσπερ γὰρ τὰ ὀνείρατα, τῆς ἡμέρας καταλαβούσης, ἐλέγχεται οὐδὲν ὄντα· [03075] οὕτω καὶ ταῦτα, τῆς νυκτὸς καταλαβούσης, ἐλέγχεται οὐδὲν ὄντα· [03076] τὸ γὰρ ἴσον ἢ τε νῦξ καὶ ἡ ἡμέρα ἀπέλαβον τοῦ χρόνου, καὶ ἐξ ἴσης διενείμαντο τὸν πάντα χρόνον. [03077] Ὡσπερ τοίνυν ἐν ἡμέρᾳ τοῖς ἐν νυκτὶ γενομένοις οὐ γάννυται τις· [03078] οὕτως οὐδὲ ἐν νυκτὶ τῶν μεθ' ἡμέραν ἀπολαῦσαι δυνατόν. [03079] Γέγονας ὑπατος; [03080] κἀγώ. [03081] Ἀλλὰ σὺ ἐν ἡμέρᾳ, ἐγὼ δὲ ἐν νυκτί. [03082] Καὶ τί τοῦτο; [03083] οὐδὲ οὕτω μου πλέον τι ἔχεις, εἰ μὴ ἄρα τὸ λέγεσθαι, Ὁ δεῖνα ὁ ὑπατος, καὶ τὸ τὴν ἀπὸ τῶν ρημάτων ἔχειν ἡδονὴν πλέον ἔχειν ποιεῖ· [03084] οἷόν τι λέγω, σαφέστερον γὰρ αὐτὸ ἐρῶ, ἐὰν εἴπω· [03085] Ὁ δεῖνα ὑπατός ἐστι, καὶ χαρίσωμαι τὸ ῥῆμα, οὐχ ἅμα ἐλέχθη, καὶ ἀπῆλθεν; [03086] Οὕτω καὶ τὰ πράγματά ἐστιν· [03087] ἅμα ἐφάνη ὑπατος, καὶ οὐκέτι ἐστί. [03088] Θῶμεν δὲ ἐνιαυτὸν εἶναι, καὶ δύο ἐνιαυτοὺς, καὶ τρεῖς, καὶ τέσσαρας· [03089] ποῦ οὖν εἰσιν οἱ δέκα ὑπατοὶ γενόμενοι; [03090] Οὐδαμοῦ. [03091] Ἀλλ' ὁ Παῦλος οὐχ οὕτως· [03092] ἦν μὲν γὰρ καὶ ζῶν λαμπρὸς διαπαντός, οὐ μίαν ἡμέραν, οὐδὲ δύο, οὐδὲ δέκα, οὐκ εἴκοσιν, οὐ τριάκοντα, οὐδὲ ἐνιαυτοὺς δέκα, καὶ εἴκοσι, καὶ τριάκοντα· [03093] ἀλλὰ ἐξ οὗ ἐτελεύτησε, τετρακοσιοστὸν λοιπὸν ἔτος παρελήλυθε, καὶ ἔτι καὶ νῦν λαμπρότερός ἐστι, καὶ πολλῶ λαμπρότερος ἢ ὅτε ἔζη. [03094] Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῇ γῇ· [03095] τὴν δὲ ἐν τοῖς οὐρανοῖς λαμπρότητα τῶν ἁγίων [63.83] τίς ἂν παραστήσειε λόγος; [03096] Διὸ, παρακαλῶ, ταύτην ζητήσωμεν τὴν λαμπρότητα, ταύτην διώξωμεν, ἵνα αὐτῆς τύχωμεν· [03097] ἡ γὰρ ὄντως λαμπρότης αὕτη ἐστίν. [03098] Αποστῶμεν λοιπὸν τῶν βιωτικῶν, ἵνα εὕρω [63.84] μεν χάριν καὶ ἔλεον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [03099] Ἀμήν.

## 2.11 ΟΜΙΛΙΑ Γ'.

[03101] Γῆ γὰρ ἡ πιούσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον πολὺ λάκις ὑετὸν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὐθε τον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμ βάνει εὐλογίας ἀπὸ Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 89/450 τοῦ Θεοῦ. [03102] ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς. [03103] ἥς τὸ τέλος εἰς καὖσιν. [03104] α'. [03105] Μετὰ φόβου τῶν λογίων ἀκούωμεν τοῦ Θεοῦ, μετὰ φόβου καὶ τρόμου πολλοῦ. [03106] Δουλεύσατε γὰρ, φησὶ, τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ. [03107] Εἰ δὲ καὶ ἡ χαρὰ ἡμῶν, καὶ ἡ ἀγαλλίασις μετὰ τρόμου ὀφείλει γίνεσθαι, ὅταν καὶ φοβερὰ ᾖ τὰ λεγόμενα, οἷα τὰ νῦν, τίνος οὐκ ἐσμὲν ἄξιοι τιμωρίας, μὴ μετὰ φρίκης ἐπακούοντες τῶν λεγομένων; [03108] Εἰπὼν ὅτι ἀδύνατον τοὺς παραπεσόντας βαπτισθῆναι δεύτερον, καὶ τὴν διὰ τοῦ λουτροῦ ἄφεσιν πάλιν λαβεῖν, καὶ δείξας τὸ φρικτὸν τοῦ πράγματος, ἐπάγει. [03109] Γῆ γὰρ ἡ πιούσα τὸν ἐπ' αὐτῆς πολλακίς ἐρχόμενον ὑετὸν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὐθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. [03110] ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους, ἀδόκιμος, καὶ κατάρας ἐγγύς. [03111] ἥς τὸ τέλος εἰς καὖσιν. [03112] Φοβηθῶμεν οὖν, ἀγαπητοί. [03113] οὐκ ἔστι Παύλου αὕτη ἡ ἀπειλή, οὐκ ἔστιν ἀνθρώπου τὰ ῥήματα. [03114] τοῦ Πνεύματος εἰσι τοῦ ἁγίου, τοῦ Χριστοῦ τοῦ λαλοῦντος ἐν αὐτῷ. [03115] Ἄρα τίς ἐστὶν ὁ τούτων τῶν ἀκανθῶν καθαρὸς; [03116] Εἰ δὲ καὶ ἡμεν καθαροί, οὐδὲ οὕτω θαρρῶν ἐχρῆν, ἀλλὰ δεδοικέναι καὶ τρέμειν μήποτε ἄκανθαι βλαστήσωσιν ἐν ἡμῖν. [03117] ὅταν δὲ ὅλοι δι' ὅλου ἄκανθαι ὦμεν καὶ τρίβολοι, πόθεν θαρρόμεν, εἰπέ μοι, καὶ ὑπτιοι γινόμεθα; [03118] τί τὸ ποιοῦν ἡμᾶς ῥαθυμεῖν; [03119] Εἰ ὁ δοκῶν ἐστάναι, ὀφείλει δεδοικέναι μὴ πέσῃ. [03120] Ὁ δοκῶν γὰρ ἐστάναι, φησὶ, βλεπέτω μὴ πέσῃ. [03121] ὁ πεσὼν πῶς ὀφείλει μεριμνᾶν ὥστε ἀναστῆναι; [03122] Εἰ Παῦλος φοβεῖται μὴ πως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένηται, καὶ δέδοικε τὸ μὴ γενέσθαι ἀδόκιμος, ὁ οὕτω δόκιμος. [03123] ἡμεῖς οἱ γενόμενοι ἤδη ἀδόκιμοι, τίνα ἔχομεν ἀπολογίαν καὶ συγγνώμην, οὐδένα φόβον ἔχοντες, ἀλλ' ὥς συνήθειαν, οὕτω πληροῦντες τὸν Χριστιανισμόν, καὶ ἀφοσιούμενοι; [03124] Φοβηθῶμεν τοίνυν, ἀγαπητοί. [03125] Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὁργὴ τοῦ Θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ. [03126] φοβηθῶμεν. [03127] ἀποκαλύπτεται γὰρ οὐκ ἐπ' ἀσέβειαν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πᾶσαν ἀδικίαν, καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην. [03128] Ἐνταῦθα τοῦ Θεοῦ τὸ φιλόανθρωπον αἰνίττεται. [03129] Ὑετὸν δὲ τὴν διδασκαλίαν φησὶ. [03130] καὶ ὅπερ ἀνωτέρω ἔλεγεν, Ὁφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, τοῦτο καὶ ἐνταῦθα φησι. [03131] Καὶ πολλαχοῦ ὑετὸν τὴν διδασκαλίαν ἡ Γραφὴ λέγει. [03132] Ἐντελοῦμαι γὰρ, φησὶ, ταῖς νεφέλαις τοῦ μὴ βρέξαι εἰς αὐτὸν ὑετόν. [03133] περὶ τοῦ ἀμπελῶνος λέγουσα. [03134] ὅπερ ἄλλαχοῦ λιμὸν ἄρτου καὶ δίψαν ὕδατος καλεῖ. [03135] Καὶ πάλιν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 90/450 [03136] [63.84] Ὁ ποταμὸς τοῦ Θεοῦ ἐπληρώθη ὑδάτων. [03137] Γῆ γὰρ ἡ πιούσα, φησὶ, τὸν ἐπ' αὐτῆς πολλακίς ἐρχόμενον ὑετόν. [03138] Ἐνταῦθα δηλοῖ, ὅτι καὶ ἐδέξαντο καὶ συνέπιον τὸν λόγον, καὶ πολλακίς τούτου ἔτυχον, καὶ οὐδὲ οὕτως ἀπώναντο. [03139] Εἰ μὲν γὰρ μὴ ἐγεωργήθης, φησὶν, εἰ μὴ ἀπέλαυσας ὑετῶν, οὐκ ἦν τοσοῦτον τὸ κακόν. [03140] Εἰ γὰρ μὴ ἦλθον, φησὶ, καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον. [03141] εἰ δὲ πολλακίς ἔπιες καὶ ἐδέξω, τίνος ἕνεκεν ἀντὶ καρπῶν ἕτερα ἐξήγαγες; [03142] Ἐμείνα γὰρ, φησὶν, ἵνα ποιήσῃ σταφυλὴν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας. [03143] Ὁρᾷς ὅτι πανταχοῦ ἡ Γραφὴ ἀκάνθας καλεῖ τὰ ἁμαρτήματα; [03144] Καὶ γὰρ καὶ ὁ Δαυὶδ φησιν. [03145] Ἐστράφην εἰς ταλαιπωρίαν, ἐν τῷ ἐμπαγῆναί μοι ἄκανθαν. [03146] Οὐ γὰρ ἀπλῶς ἐπέρχεται, ἀλλ' ἐμπήγνυται. [03147] κἂν μικρὸν αὐτῆς ἐναπομείνῃ, καὶ μὴ πᾶσαν αὐτὴν ἐξέλωμεν, αὐτὸ τὸ μικρὸν ὀδυνᾷ ὁμοίως, καθάπερ ἐπὶ τῆς ἀκάνθης. [03148] καὶ τί λέγω αὐτὸ τὸ μικρόν; [03149] Καὶ μετὰ τὸ ἐξαιρεθῆναι, ἐπιπολὺ τῆς πληγῆς τὴν ὀδύνην ἐναφίησι. [03150] καὶ διὰ τοῦτο δεῖ θεραπείας πολλῆς καὶ ἰατρείας, ὥστε τέλεον αὐτῆς ἐλευθερωθῆναι. [03151] οὐδὲ γὰρ ἀρκεῖ τὸ ἐξελεῖν μόνον τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ δεῖ καὶ τὸν πληγέντα θεραπεῦσαι τόπον. [03152] Ἀλλὰ δέδοικα μὴ πρὸς ἡμᾶς ἢ τὸ λεγόμενον μᾶλλον ἢ πρὸς ἑτέρους, τὸ, Γῆ ἡ πιούσα τὸν ἐπ' αὐτῆς πολλακίς ἐρχόμενον ὑετόν. [03153] αἰεὶ γὰρ πίνομεν, αἰεὶ ἀκούομεν, ἀλλ' εὐθέως τὴν νοτίδα ἀπόλλυμεν, τοῦ ἡλίου ἀνατεΐλαντος, καὶ διὰ τοῦτο ἀκάνθας ἐκφέρομεν. [03154] Τίνες οὖν αἱ ἄκανθαι; [03155] Ἀκούσωμεν τοῦ Χριστοῦ λέγοντος, ὅτι ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. [03156] Γῆ γὰρ ἡ πιούσα, φησὶ, τὸν ἐπ' αὐτῆς πολλακίς ἐρχόμενον ὑετόν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὐθετον. [03157] β'. [03158] Οὐδὲν οὕτως εὐθετον, ὥς βίου καθαρότης, οὐδὲν οὕτως εὐρυθμον, ὥς βίος ἄριστος, οὐδὲν οὕτως εὐθετον, ὥς ἀρετὴ. [03159] Καὶ τίκτουσα, φησὶ, βοτάνην εὐθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. [03160] Ἐνταῦθα φησι τὸν Θεὸν αἴτιον τῶν ἀπάντων γίνεσθαι, πλήττων τοὺς Ἑλληνας ἡρέμα, τοὺς τῇ

δυνάμει τῆς γῆς τῶν καρπῶν τὴν γέννησιν ἐπιγράφοντας. [03161] Οὐδὲ γὰρ αἱ γεωργικαὶ χεῖρες, φησὶν, εἰσὶν αἱ τὴν γῆν πρὸς τὴν τῶν καρπῶν φορὰν διεγείρουσαι, ἀλλὰ τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ πρόσταγμα· [03162] διὰ τοῦτο φησὶ· [03163] Μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. [03164] Καὶ ὅρα πῶς ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν οὐκ εἶπε, τίκτουσα ἀκάνθας, οὐδὲ τῷ χρησίμῳ τούτῳ ὀνόματι ἐχρήσατο, ἀλλὰ τί; [03165] Ἐκφέρουσα ἀκάνθας ὥς ἂν εἴποι τις, ἐκβράσσουσα, ἐκβάλλουσα. [03166] Ἀδόκιμος, φησὶ, καὶ κατάρας ἐγγὺς. [03167] Βαβαί, πόσῃν ἔχει παραμυθίαν ὁ λόγος! Κατάρας γὰρ εἶπεν ἐγγὺς, οὐ κατάρ· [03168] ὁ δὲ μηδέπω εἰς τὴν κατάραν ἐμπεσὼν, ἀλλ' ἐγγὺς γενόμενος, καὶ μακρὰν γενέσθαι δυνήσεται. [03169] Καὶ οὐ τοῦτ' ἄνευ παρεμυθίᾳ [63.85] σατο, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐξῆς· [03170] οὐ γὰρ εἶπεν, Ἀδόκιμος, καὶ κατάρας ἐγγὺς, ἥτις καήσεται· [03171] ἀλλὰ τί; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 91/450 [03172] Ἦς τὸ τέλος εἰς καὺσιν· [03173] δηλῶν ὅτι ἐὰν μέχρι τέλους οὕτως ἐπιμείνῃ, τοῦτ' ἐπίσται. [03174] Ὡστε, ἐὰν ἐκτέμωμεν καὶ κατακαύσωμεν τὰς ἀκάνθας, δυνησόμεθα τῶν μυρίων ἀπολαῦσαι ἀγαθῶν, καὶ γενέσθαι δόκιμοι, καὶ εὐλογίας μετασχεῖν. [03175] Εἰκότως δὲ τὴν ἁμαρτίαν τριβόλον ἐκάλεσεν, εἰπὼν, Ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους· [03176] ὅθεν γὰρ ἂν αὐτὴν κατάσχεις, πλήττει καὶ δάκνει, καὶ ἔστιν ἀειδὴς καὶ τῷ ἰδεῖν. [03177] Καθαψάμενος τοίνυν αὐτῶν ἱκανῶς, καὶ φοβήσας καὶ πλήξας, θεραπεύει πάλιν, ὥστε μὴ πλέον καταβαλεῖν, καὶ ὑπτίους ἐργάσασθαι· [03178] τὸν γὰρ νωθρὸν ὁ πλήττων νωθρότερον ἐργάζεται. [03179] Οὕτε οὖν πάντα κολακεύει, ὥστε μὴ ἐπᾶραι, οὕτε πάντα πλήττει, ὥστε μὴ ὑπτιωτέρους ποιῆσαι· [03180] ἀλλ' ὀλίγον ἐμβαλὼν τὸ πληκτικὸν, πολὺ τὸ θεραπευτικὸν προσφέρει διὰ τῶν ἐπαγομένων, ὥστε ὁ βούλεται κατορθῶσαι. [03181] Τί γὰρ φησι; [03182] Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοὶ, τὰ κρείττονα, καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν. [03183] Τουτέστιν, οὐχ ὥς κατεγνωκότες ὑμῶν ταῦτα λέγομεν, οὐδὲ ὥς νομίζοντες ὑμᾶς ἀκανθῶν πλήρεις, ἀλλὰ δεδοικότες μὴ τοῦτο γένηται· [03184] βέλτιον γὰρ ὑμᾶς τοῖς ῥήμασι φοβῆσαι, ἵνα μὴ τοῖς πράγμασιν ἀλγήσητε. [03185] Καὶ τοῦτο τῆς συνέσεως Παύλου μάλιστα. [03186] Καὶ οὐκ εἶπε, Νομίζομεν, οὐδὲ, Στοχαζόμεθα, οὐδὲ, Προσδοκῶμεν, οὐδὲ, Ἐλπίζομεν, ἀλλὰ τί; [03187] Πεπείσμεθα. [03188] Ὁ καὶ Γαλάταις γράφων ἔλεγε· [03189] Πέποιθα δὲ εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε. [03190] Οὐκ εἶπε, Φρονεῖτε, ἀλλὰ, Φρονήσετε. [03191] Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐπειδὴ σφόδρα κατεγνωσμένοι ἦσαν, καὶ οὐκ εἶχεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν παρόντων ἐπαινεῖν, ἀπὸ τῶν μελλόντων τοῦτο ποιεῖ, Οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε, λέγων· [03192] ἐνταῦθα δὲ ἀπὸ τῶν παρόντων· [03193] Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοὶ, τὰ κρείττω, καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν. [03194] Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τῶν παρόντων οὐ τοσαῦτα εἶχεν εἰπεῖν, ἀπὸ τῶν παρελθόντων κατασκευάζει τὴν παραμυθίαν, καὶ φησὶν· [03195] Οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης, ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες Βαβαί, πῶς αὐτῶν ἀνεκτήσατο τὴν ψυχὴν καὶ ἀνέρρωσε, τῶν παλαιῶν ἀναμνήσας πραγμάτων, καὶ εἰς ἀνάγκην καταστήσας τοῦ μὴ προσδοκᾶν ἐπιλελῆσθαι τὸν Θεόν! Ἀνάγκη γὰρ ἐκεῖνον ἁμαρτάνειν τὸν μὴ πεπληροφορημένον περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δικαιοκρισίας, καὶ τῆς τῶν ἐκάστῳ βεβιωμένων κατ' ἀξίαν παρ' αὐτοῦ ἀνταποδόσεως, καὶ λέγειν ὅτι ἄδικος ὁ Θεός. [03196] Ὡστε συνηνάγκασεν αὐτοὺς πάντως προσδοκᾶν ἐκεῖνα τὰ μέλλοντα. [03197] Τὸν γὰρ ἀπεγνωκότα ἀπὸ τῶν παρόντων καὶ ἀπαγορεύσαντα, ἀπὸ τῶν μελλόντων ἀναρρῶσαι δυνήσεται τις· [03198] ὥς καὶ αὐτὸς Γαλάταις γράφων ἔλεγεν, Ἐτρέχετε καλῶς· [03199] τίς ὑμᾶς ἐνέκοψε; [03200] καὶ πάλιν, Τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ; [03201] εἴ γε καὶ εἰκῆ. [03202] Ὡσπερ δὲ ἐνταῦθα μετὰ ἐπιπλήξεως τίθησι τὸ ἐγκώμιον, λέγων· [03203] Ὁφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον· [03204] οὕτω καὶ ἐκεῖ· [03205] Θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 92/450 [03206] Μετ' ἐκπλήξεως τὸ [63.86] ἐγκώμιον· [03207] περὶ γὰρ μεγάλων, ὅταν ἐκπέσωσι, θαυμάζομεν. [03208] Ὅρᾳς ἐγκεκρυμμένον τὸν ἔπαινον τῇ κατηγορίᾳ καὶ τῇ διαβολῇ; [03209] Καὶ οὐ περὶ ἑαυτοῦ τοῦτο μόνον φησὶν, ἀλλὰ καὶ περὶ πάντων· [03210] οὐ γὰρ εἶπε, Πέπεισμαι, ἀλλὰ, Πεπείσμεθα περὶ ὑμῶν τὰ κρείττονα· [03211] τουτέστι, τὰ χρηστά. [03212] Ἦτοι περὶ πολιτείας, ἢ περὶ ἀντιδόσεως ταῦτά φησιν. [03213] Εἴτα εἰπὼν ἀνωτέρω, ὅτι Ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγὺς, καὶ ὅτι εἰς καὺσιν ἔσται, ἵνα μὴ δόξη περὶ αὐτῶν τοῦτο λέγειν, ἐπήγαγεν εὐθέως τὸ, Οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης· [03214] δηλῶν, ὅτι εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν, οὐ πάντως περὶ ὑμῶν τοῦτο λέγομεν. [03215] Καὶ εἰ περὶ ἡμῶν οὐ λέγεις, τί δήποτε καθάπτῃ νωθροὺς καλῶν, καὶ μεμνημένος ἀκανθῶν ἐκφοβεῖς; [03216] Ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦμεν, φησὶν, ἕνα ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους· [03217] ἵνα μὴ νωθοὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας. [03218] γ'.

[03219] Ἐπιθυμοῦμεν, φησὶν· [03220] οὐκ ἄρα μέχρι ρημάτων τοῦτο βουλόμεθα μόνον. [03221] Ἀλλὰ τί ἐπιθυμεῖς, εἰπέ. [03222] Ἐπιθυμοῦμεν τῆς ἀρετῆς ὑμᾶς ἔχεισθαι· [03223] οὐχ ὡς τῶν προτέρων καταγινώσκοντες, φησὶν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν μελλόντων δεδοικότες. [03224] Καὶ οὐκ εἶπεν, ὅτι Οὐχ ὡς τῶν προτέρων καταγινώσκοντες, ἀλλὰ τῶν παρόντων· [03225] ἐξελύθητε γάρ, ῥαθυμότεροι γεγόνατε. [03226] Ἀλλ' ὅρα πῶς προσηνῶς ἐνέφηνε, καὶ οὐκ ἐπληξε. [03227] Τί γάρ φησιν; [03228] Ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν σπουδὴν ἐνδείκνυσθαι ἄχρι τέλους. [03229] Τοῦτο γάρ τὸ θαυμαστόν ἐστι τῆς Παύλου συνέσεως, ὅτι οὐκ ἐνδείκνυται, ὅτι ἐνέδωκαν, ὅτι καθυφῆκαν. [03230] Τὸ γὰρ εἰπεῖν, Ἐπιθυμοῦμεν ἕκαστον ὑμῶν, τοῦτό ἐστιν, ὡς ἂν εἶποι τις· [03231] Θέλω σε σπουδάζειν αἰεὶ, καὶ οἷός ἢς πρότερον, τοιοῦτον εἶναι καὶ νῦν καὶ εἰς τὸ μέλλον. [03232] Τοῦτο γὰρ τὸν ἔλεγχον προσηνέστερον καὶ εὐπαράδεκτον εἰργάζετο. [03233] Καὶ οὐκ εἶπε, Θέλω, ὅπερ ἦν διδασκαλικῆς αὐθεντίας, ἀλλ' ὁ πατρικῆς ἦν φιλοστοργίας καὶ πλέον τοῦ θέλειν, Ἐπιθυμοῦμεν· [03234] μονονουχὶ λέγων· [03235] Σύγγνωτε κἂν φορτικόν τι φθελγώμεθα. [03236] Ἐπιθυμοῦμεν γὰρ ἕνα ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ὑμῶν ἄχρι τέλους. [03237] Τί ἐστὶ τοῦτο; [03238] Ἡ ἐλπίς, φησὶ, διαβαστάζει, αὕτη ἀνακτᾶται πάλιν· [03239] μὴ ἐκλυθῆτε, μηδὲ ἀπελπίσητε, ἵνα μὴ περιττὴ ὑμῶν ἡ ἐλπίς ᾖ· [03240] ὁ γὰρ ἀγαθὰ ἐργαζόμενος, καὶ ἀγαθὰ ἐλπίζει, καὶ οὐδέποτε ἀπελπίζει ἑαυτόν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 93/450* [03241] Ἵνα μὴ νωθοὶ γένησθε, ἀκμὴν γένησθε. [03242] Καὶ μὴν ἀνωτέρω ἔλεγεν· [03243] Ἐπεὶ νωθοὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. [03244] Ἀλλ' ὅρα πῶς ἐκεῖ μέχρι τῆς ἀκοῆς τὴν νωρότητα ἔστησεν· [03245] ἐνταῦθα εἰ καὶ αὐτὸ τοῦτο φθέγγεται, ἀλλ' ἑτερόν τι αἰνίττεται· [03246] ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν, Μὴ ἐναπομείνητε τῇ ῥαθυμίᾳ, Μὴ νωθοὶ γένησθε, εἶπε. [03247] Πάλιν αὐτοὺς εἰς τὸν μέλλοντα ἐξάγει καιρὸν τὸν ἀνεύθυνον, εἰπὼν· [03248] Ἵνα μὴ νωθρότεροι γένησθε· [03249] ἐκείνου γὰρ τοῦ μήπω παρόντος οὐκ ἂν εἶημεν ὑπεύθυνοι. [03250] Ὁ μὲν γὰρ εἰς τὸ παρὸν παρακαλούμενος σπουδάζειν, ὡς ῥαθυμῶν, ἴσως καὶ ὀκνηρότερος [63.87] ἔσται· [03251] ὁ δὲ εἰς τὸ μέλλον, οὐχ οὕτως. [03252] Ἐπιθυμοῦμεν δὲ, φησὶν, ἕκαστον ὑμῶν. [03253] Πολλὴ ἡ φιλοστοργία· [03254] καὶ μεγάλων καὶ μικρῶν ὁμοίως κήδεται, καὶ πάντας οἶδε, καὶ οὐδένα παρορᾷ, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν περὶ ἕκαστον κηδεμονίαν ἐπιδείκνυται, καὶ τὴν ἰσοτιμίαν πρὸς πάντας· [03255] ὅθεν καὶ μᾶλλον ἔπειθε δέξασθαι τὸ φορτικόν τῶν ρημάτων. [03256] Ἵνα μὴ νωθοὶ γένησθε, φησὶ. [03257] Καθάπερ γὰρ ἡ ἀργία τὸ σῶμα βλάπτει· [03258] οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν ἡ ἀργία τῶν ἀγαθῶν ὑπιωτέραν ἐργάζεται καὶ ἀσθενῇ. [03259] Μιμηταὶ δὲ, φησὶ, τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας. [03260] Καὶ τίνες οὗτοί εἰσιν, ἐξῆς λέγει. [03261] Πρότερον εἶρηκε, Μιμήσασθε τὰ πρότερα ὑμῶν κατορθώματα· [03262] εἶτα, ἵνα μὴ λέγωσι. [03263] Ποῖα; [03264] αὐτοὺς ἀνάγει ἐπὶ τὸν πατριάρχην, τῶν μὲν κατορθωμάτων οἰκοθεν αὐτοῖς φέρων τὰ ὑποδείγματα, τοῦ δὲ νομίζειν ἐγκαταλελειφθαι, ἀπὸ τοῦ πατριάρχου. [03265] Τοῦτο δὲ ποιεῖ, ἵνα μὴ λέγωσιν ὅτι ὡς οὐδενὸς ἄξιοι λόγου καταφρονηθέντες ἐγκατελείφθησαν, ἀλλ' εἰδέναι ἔχουσιν ὅτι τῶν μάλιστα γενναίων ἀνδρῶν τοῦτό ἐστι, τὸ διὰ πειρασμῶν ὁδεύειν τὸν βίον, καὶ ὅτι τοῖς θαυμαστοῖς καὶ μεγάλοις ἀνδράσιν οὕτω κέχρηται ὁ Θεός. [03266] Δεῖ δὲ, φησὶ, μετὰ μακροθυμίας ἅπαντα φέρειν· [03267] τοῦτο γὰρ ἐστὶ καὶ πιστεῦσαι. [03268] Ἐὰν δὲ εἴπῃ ὅτι δίδωσι, καὶ λάβης εὐθέως, τί καὶ ἐπίστευσας; [03269] οὐκέτι γὰρ τῆς πίστεως ἐστὶ τοῦτο τῆς σῆς, ἀλλ' ἐμοῦ, φησὶ, τοῦ προλαβόντος τὴν ἐπαγγελίαν καὶ δεδοκότος. [03270] Ἐὰν δὲ εἴπω ὅτι δίδωμι, καὶ μετὰ ἑκατὸν ἔτη δώσω, σὺ δὲ μὴ ἀπελπίσης; [03271] τότε με ἐνόμισας ἀξίόπιστον, τότε τὴν προσήκουσαν περὶ ἐμοῦ δόξαν ἔχεις. [03272] Ὅρᾳς ὅτι πολλάκις ἡ ἀπιστία οὐκ ἐξ ἀνεπιστίας γίνεται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὀλιγοψυχεῖν καὶ μὴ μακροθυμεῖν, οὐκ ἐκ τοῦ ἐπαγγελαμένου; [03273] Οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεός, φησὶν, ἐπιλαθέσθαι τῆς ἀγάπης ὑμῶν, καὶ τῆς σπουδῆς ἣς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις, καὶ διακονοῦντες. [03274] Μεγάλα αὐτοῖς μαρτυρεῖ, οὐκ ἔργα μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ προθυμίας ἔργα· [03275] ὁ καὶ ἀλλαχοῦ φησιν· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 94/450* [03276] Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς ἔδωκαν τῷ Κυρίῳ καὶ ἡμῖν. [03277] Ἦς ἐνεδείξασθε, φησὶν, εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες. [03278] Ὅρα πῶς πάλιν αὐτοὺς θεραπεύει ἐπαγαγὼν καὶ εἰπὼν, Διακονοῦντες; [03279] Ἐτι καὶ νῦν, λέγει, διακονοῦντες, διανιστῶν αὐτοὺς καὶ δεικνὺς ὅτι οὐκ ἐκείνοις πεποιήκασιν, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. [03280] Ἦν ἐνεδείξασθε, φησὶν· [03281] οὐχ ἀπλῶς εἰς τοὺς ἁγίους, ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν· [03282] τοῦτο γὰρ ἐστὶν, Εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ· [03283] ὥσει ἔλεγε, Διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ πάντα πεποιήκατε. [03284] Ὁ τοίνυν τοσαύτης παρ' ὑμῶν ἀπολαύων σπουδῆς καὶ ἀγάπης, οὐ καταφρονήσει ποτὲ ὑμῶν οὐδὲ ἐπιλήσεται. [03285] δ'· [03286] Ταῦτα ἀκούοντες, παρακαλῶ, διακονῶμεν τοῖς ἁγίοις.

[03287] Πᾶς γὰρ πιστὸς ἅγιος, καθὼς πιστὸς ἐστὶ· [03288] κὰν κοσμικὸς ἦ τις, ἅγιός ἐστιν· [03289] Ἱγίασται γὰρ, φησὶν, ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί, καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀνδρί. [03290] Ὅρα πῶς τὸν ἁγιασμὸν ἡ πίστις ποιεῖ. [03291] Κὰν κοσμικὸν τοίνυν ἴδωμεν ἐν περιστάσει, ὀρέγωμεν χεῖρα· [03292] μὴ πρὸς τοὺς ἐν ὅρεσι μόνον καθημένους ὦμεν σπουδαῖοι· [03293] ἅγιοι μὲν γὰρ ἐκεῖνοι καὶ βίῳ καὶ πίστει, ἅγιοι δὲ καὶ οὗτοι τῇ πίστει, πολλοὶ δὲ καὶ βίῳ. [03294] Μὴ, ἐὰν ἴδωμεν μοναχὸν εἰς φυλακὴν, τότε εἰσέλθωμεν· [03295] ἐὰν δὲ κοσμικὸν, μὴ εἰσέλθωμεν· [03296] ἅγιός ἐστι καὶ οὗτος, καὶ ἀδελφός. [03297] Τί οὖν, φησὶν, ἐὰν ἡ ἀκάθαρτος καὶ μιαρός; [03298] Ἄκουε [63.88] τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· [03299] Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. [03300] Σὺ διὰ τὸν Θεὸν ποιήσον. [03301] Καὶ τί λέγω; [03302] κὰν Ἑλληνα ἴδωμεν ἐν περιστάσει, εὖ ποιεῖν δεῖ, καὶ ἀπλῶς πάντα ἄνθρωπον ἐν περιστάσεσιν ὄντα, πολλῶ δὲ μᾶλλον πιστὸν κοσμικόν. [03303] Ἄκουε Παύλου λέγοντος· [03304] Τὸ καλὸν ποιεῖτε πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως. [03305] Ἀλλ' οὐκ οἶδα πόθεν τοῦτο εἰσενήνεκται, καὶ πόθεν αὕτη κεκράτηκεν ἡ συνήθεια. [03306] Ὁ γὰρ τοὺς μονάζοντας μόνον ἐπιζητῶν, κάκεῖνους μόνους εὖ ποιεῖν θέλων, καὶ ἐκεῖνους δὲ πάλιν περιεργαζόμενος, καὶ λέγων, Ἐὰν μὴ ἦ ἄξιος, ἐὰν μὴ ἦ δίκαιος, ἐὰν μὴ σημεῖα ποιῇ, οὐκ ὀρέγω χεῖρα, τὸ πλεον τῆς ἐλεημοσύνης ἐξεῖλε, καὶ τοῦτο δὲ αὐτὸ τῷ χρόνῳ πάλιν ἀναίρησει· [03307] καίτοι γε ἐλεημοσύνη ἐκείνη ἐστίν, ἡ εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἡ εἰς τοὺς ὑπευθύνους γινομένη. [03308] Ἐλεημοσύνη γὰρ τοῦτό ἐστιν, οὐ τὸ τοὺς κατωρθώκοντας, ἀλλὰ τὸ τοὺς πεπλημμεληκότας ἐλεεῖν. [03309] Καὶ ἵνα μάθης, ἄκουε τί φησὶν ὁ Χριστὸς διὰ τῆς παραβολῆς· [03310] Κατῆει, φησὶ, τὶς ἀπὸ Ἱεροσολύμων εἰς Ἱεριχὼ, καὶ λησταῖς περιέπεσε· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 95/450 [03311] καὶ τυπτήσαντες αὐτὸν, εἶσαν παρὰ τὴν ὁδὸν ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. [03312] Κατὰ δὲ συγκυρίαν Λευίτης τις παρὰ τὴν ὁδὸν ἦλθε, καὶ ἰδὼν αὐτὸν, ἀντιπαρήλθεν· [03313] ὁμοίως δὲ καὶ ἱερεὺς τις τὸ αὐτὸ ποιήσας παρέδραμεν. [03314] Ὑστερον δὲ ἦλθέ τις Σαμαρείτης, καὶ πολλὴν τὴν κηδεμονίαν ἐποίησατο ἐπ' αὐτῷ. [03315] Ἐπέδησε γὰρ τὰ τραύματα, ἐπέσταξεν ἔλαιον, ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν ὄνον, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς τὸ πανδοχεῖον, εἶπε τῷ πανδοχεῖ· [03316] Θεράπευσον αὐτόν. [03317] Καὶ ὅρα τὴν φιλοτιμίαν τὴν πολλήν· [03318] Καὶ ἐγὼ σοι δώσω, φησὶν, ὅσον ἂν ἀναλώσης. [03319] Εἶτα πυνθάνεται· [03320] Τίς οὖν δοκεῖ σοι πλησίον αὐτοῦ γεγονέναι; [03321] Ὁ δὲ νομικὸς εἰπὼν, Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ, ἀκούει, Πορεύου οὖν, καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως. [03322] Καὶ θέα ποῖαν εἶπε παραβολήν. [03323] Οὐκ εἶπεν ὅτι Ἰουδαῖος εἰς Σαμαρείτην ἐποίησεν, ἀλλ' ὅτι Σαμαρείτης τὴν φιλοτιμίαν ἐκείνην ἅπασαν ἐνεδείξατο. [03324] Ἐντεῦθεν μαθήνομεν, ἐξ ἴσης προνοεῖσθαι τῶν πάντων, οὐ τῶν οἰκείων τῆς πίστεως μόνον ἐπιμελουμένων, τῶν ἄλλοτρίων δὲ ἀμελοῦντας. [03325] Οὕτω τοίνυν καὶ σὺ, ἐὰν ἴδῃς τινὰ κακῶς πάσχοντα, μηδὲν περιεργάζου λοιπόν· [03326] ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς βοηθείας τὸ κακῶς παθεῖν αὐτόν. [03327] Εἰ γὰρ ὄνον ἐὰν ἴδῃς ἀγχόμενον, ἐγείρεις αὐτόν, καὶ οὐ περιεργάζῃ τίνος ἐστί· [03328] πολλῶ μᾶλλον ἄνθρωπον οὐ δεῖ περιεργάζεσθαι τίνος ἐστί· [03329] τοῦ Θεοῦ ἐστι, κὰν Ἑλλήν ἦ, κὰν Ἰουδαῖος. [03330] Εἰ γὰρ καὶ ἄπιστος, ἀλλὰ βοηθείας δεῖται. [03331] Εἰ μὲν γὰρ ἐξετάζειν καὶ κρίνειν ἐπετράπη σοι, καλῶς ταῦτα ἔλεγες· [03332] νῦν δὲ ἡ συμφορὰ ταῦτα οὐκ ἀφίησί σε ἐξετάζειν. [03333] Εἰ γὰρ οὐδὲ ὑγιαίνοντας περιεργάζεσθαι χρή, οὐδὲ τὰ ἐτέρων πολυπραγμονεῖν, πολλῶ μᾶλλον τοὺς κακῶς πάσχοντας. [03334] Ἄλλως δὲ τί; [03335] Εἶδες εὐθηνοῦντα αὐτὸν ἢ εὐδοκιμοῦντα, ὅτι λέγεις, πονηρός ἐστι καὶ φαῦλος; [03336] κακῶς πάσχει· [03337] εἰ δὲ κακῶς πάσχοντα ὀρᾷς, μὴ λέγε ὅτι πονηρός ἐστιν. [03338] Ὅταν μὲν γὰρ εὐδοκιμῇ, καλῶς ταῦτα λέγομεν· [03339] ὅταν δὲ ἐν συμφορᾷ ἦ καὶ βοηθείας δεῖται, οὐ χρή λέγειν ὅτι πονηρός ἐστιν· [03340] ὡμότητος γὰρ τοῦτο καὶ ἀπανθρωπίας καὶ ἀλαζονείας. [03341] Τί τῶν Ἰουδαίων ἀνομώτερον γέγονεν, εἰπέ μοι; [03342] Ἀλλ' ὅμως ἐκόλασεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς, καὶ δικαίως, καὶ σφόδρα [63.89] δικαίως· [03343] καὶ ὅμως τοὺς μὲν συναλγοῦντας αὐτοῖς ἀπεδέξατο, τοὺς δὲ ἐφησθέντας ἐκόλασεν. [03344] Οὐκ ἔπασχον γὰρ, φησὶν, οὐδὲν ἐπὶ τῇ συντριβῇ τοῦ Ἰωσήφ. [03345] Καὶ πάλιν φησὶν· [03346] Ἐκπρίου κτεινομένου, μὴ φείσῃ. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 96/450 [03347] Οὐκ εἶπε, Περιέργασαι, καὶ μάθε τίς ἐστι· [03348] καίτοι ὡς τὰ πολλὰ πονηροὶ οἱ ἀπαγόμενοι ἀλλ' εἶπεν ἀπλῶς, Ἐκπρίου, ὅστις ἂν ἦ, φησί. [03349] Τοῦτο γὰρ ἐστὶ μάλιστα ἐλεημοσύνη. [03350] Ὁ μὲν γὰρ φίλον εὖ ποιῶν, οὐ διὰ τὸν Θεὸν πάντως ποιεῖ· [03351] ὁ δὲ ἀγνώτα, οὗτος καθαρῶς διὰ τὸν Θεὸν ἐργάζεται. [03352] Καὶ ὁ μὲν φησι, Μὴ φείσῃ χρημάτων, ἀλλὰ κὰν πάντα δέη κενῶσαι, δός· [03353] ἡμεῖς δὲ ἀγχόμενους ὀρῶντες, ἀποδυρομένους, μυρίων θανάτων χαλεπώτερα πάσχοντας, καὶ ἀδίκως πολλάκις, φειδόμεθα τῶν χρημάτων, καὶ ἀφειδοῦμεν τῶν ἀδελφῶν· [03354] τῶν ἀψύχων μὲν κηδόμεθα, ψυχῆς δὲ ἀμελοῦμεν. [03355] Καίτοι γε Παῦλος κελεύει ἐν πραότητι παιδεύειν τοὺς



[63.90] ἀντιδιατιθεμένους· [03356] μήποτε, φησὶ, δὴ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐξωγρημένοι ὑπ’ αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα. [03357] Μήποτε, φησὶν· [03358] ὁρᾷς πόσης μακροθυμίας τὸ ῥῆμα γέμει; [03359] Τοῦτον καὶ ἡμεῖς μιμούμενοι, μηδένα ἀπελπίζωμεν. [03360] Καὶ γὰρ οἱ ἅλεις, πολλάκις τὸ ἄγκιστρον ρίψαντες εἰς τὴν θάλατταν, οὐκ ἐπέτυχον, ὕστερον δὲ βαλόντες, τὸ πᾶν ἀπέλαβον. [03361] Οὕτω καὶ ἡμεῖς οὐκ ἀπελπίζομεν, ἀλλὰ προσδοκῶμεν ὅτι ἀθρόον δείξετε ἡμῖν καρπὸν ὥριμον. [03362] Καὶ γὰρ ὁ γηπόνος ἐπειδὴν σπεῖρη, καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν καὶ τὴν δευτέραν ἀναμένει, καὶ πολὺν χρόνον ἐκδέχεται· [03363] εἴτα ἀθρόον πάντοθεν ὁρᾷ τοὺς καρποὺς βλαστάνοντας. [03364] Τοῦτο καὶ ἐφ’ ὑμῶν ἔσσεσθαι προσδοκῶμεν, χάριτι καὶ φιланθρωπῶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ’ οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [03365] Ἀμήν.

## 2.12 ΟΜΙΛΙΑ ΙΑ΄.

[03367] Τῷ γὰρ Ἀβραάμ ἐπαγγειλάμενος ὁ Θεὸς, ἐπεὶ κατ’ οὐδενὸς μείζονος εἶχεν ὁμόσαι, ὥμοσε καθ’ ἑαυτοῦ, λέγων· [03368] ἢ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε. [03369] Καὶ οὕτω μακροθυμήσας, ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας. [03370] Ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὁμνύουσι, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος. [03371] α΄. [03372] Καθαψάμενος γενναίως τῶν Ἑβραίων, καὶ φοβήσας αὐτοὺς ἱκανῶς, πρῶτον μὲν τοῖς ἐγκωμίοις παραμυθεῖται, δεύτερον δὲ, ὃ καὶ ἰσχυρότερόν ἐστι, τῷ πάντως ἐπιτεύξεσθαι αὐτοὺς τῶν ἐλπίζομένων. [03373] Καὶ τὴν παράκλησιν οὐκ ἀπὸ τῶν ἐνεστώτων ποιεῖται, ἀλλὰ πάλιν ἀπὸ τῶν παρελθόντων· [03374] ὃ δὴ μᾶλλον αὐτοὺς ἐπειθεν. [03375] Ὡς περ γὰρ ἐν τῇ κολάσει δι’ ἐκείνων μᾶλλον φοβεῖ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἐπάθλοις διὰ τούτων παρακαλεῖ, τὸ τοῦ Θεοῦ δεικνὺς ἔθος· [03376] τοῦτο δὲ ἐστὶ, τὸ μὴ ταχέως ἐπάγειν τὰ ἐπηγγελμένα, ἀλλὰ διὰ μακροῦ τοῦ χρόνου. [03377] Ποιεῖ δὲ τοῦτο, τῆς τε αὐτοῦ δυνάμεως μέγιστον τεκμήριον ἐκφέρων, καὶ ἡμᾶς εἰς πίστιν ἐνάγων, ἵνα οἱ ἐν θλίψει ζῶντες, καὶ τὰς ἐπαγγελίας μὴ λαμβάνοντες μηδὲ τοὺς μισθοὺς, μὴ ἀπαγορεύωσι πρὸς τοὺς καμάτους. [03378] Καὶ πάντας ἀφίεις, καίτοι γε ἔχων πολλοὺς εἰπεῖν, τὸν Ἀβραάμ εἰς μέσον ἦγαγε, διὰ τε τὸ ἀξίωμα τοῦ προσώπου, καὶ διὰ τὸ μάλιστα ἐπ’ αὐτοῦ τοῦτο συμβεβηκέναι. [03379] Καίτοι γε ἐν τῷ τέλει τῆς ἐπιστολῆς, φησὶν, ὅτι οὗτοι πάντες πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι, οὐκ ἐκομίσαντο τὰς ἐπαγγελίας, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 97/450* [03380] Τῷ γὰρ Ἀβραάμ, φησὶν, ἐπαγγειλάμενος ὁ Θεὸς, ἐπεὶ κατ’ οὐδενὸς μείζονος εἶχεν ὁμόσαι, ὥμοσε καθ’ ἑαυτοῦ, λέγων· [03381] ἢ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε. [03382] Καὶ οὕτω μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας. [03383] Πῶς οὖν ἐν τῷ τέλει φησὶν, ὅτι Οὐκ ἐκομίσαντο τὰς ἐπαγγελίας· [03384] ἐν [03385] [63.90] ταῦθα δὲ, ὅτι Μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας; [03386] πῶς οὐκ ἔλαβε; [03387] πῶς καὶ ἐπέτυχεν; [03388] Οὐ περὶ τῶν αὐτῶν ἐνταῦθα φησὶ κάκεῖ, ἀλλὰ καὶ διπλὴν ποιεῖται τὴν παράκλησιν. [03389] Ἐπηγγείλατο τῷ Ἀβραάμ· [03390] καὶ τὰ μὲν ἐνταῦθα μετὰ μακρὸν χρόνον ἔδωκε, τὰ δὲ ἐκεῖ, οὐδέπω· [03391] καὶ οὕτω μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας. [03392] Ὅρᾷς ὅτι οὐχ ἡ ἐπαγγελία μόνη τὸ πᾶν εἰργάσατο, ἀλλὰ καὶ ἡ μακροθυμία; [03393] Ἐνταῦθα φοβεῖ αὐτοὺς, δεικνὺς ὅτι πολλάκις ἐγκόπτεται ἐπαγγελία δι’ ὀλιγοψυχίαν. [03394] Καὶ τοῦτο ἔδειξε μὲν διὰ τοῦ λαοῦ· [03395] ἐπειδὴ γὰρ ὀλιγοψύχησαν, διὰ τοῦτο τῆς ἐπαγγελίας οὐκ ἔτυχον οὐδαμῶς· [03396] τὸ δὲ ἐναντίον δείκνυσι διὰ τοῦ Ἀβραάμ. [03397] Εἴτα πρὸς τῷ τέλει καὶ πλεῖόν τι ποιεῖ· [03398] δείκνυσι γὰρ ὅτι καὶ μακροθυμήσαντες οὐκ ἐπέτυχον, καὶ οὐδὲ οὕτως ἀσχάλλουσιν. [03399] Ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὁμνύουσι, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος· [03400] ὃ δὲ Θεὸς ἐπεὶ κατ’ οὐδενὸς μείζονος εἶχεν ὁμόσαι, ὥμοσε καθ’ ἑαυτοῦ. [03401] Καλῶς. [03402] Τίς οὖν ἐστὶν ὁ ὁμόσας τῷ Ἀβραάμ; [03403] οὐχὶ ὁ Υἱός; [03404] Οὐ, φησὶ. [03405] Πόθεν τοῦτο λέγεις; [03406] Μάλιστα μὲν γὰρ αὐτός· [03407] πλὴν οὐκ ἀμφισβητῶ. [03408] Ὅταν οὖν αὐτὸς ὁμνύῃ τὸν αὐτὸν ὅρκον, Ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐ δῆλον ὅτι ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν κατὰ μείζονος ὁμόσαι; [03409] Ὡς περ γὰρ ὁ Πατὴρ ὥμοσεν, οὕτω καὶ ὁ Υἱὸς ὁμνύει καθ’ ἑαυτοῦ, λέγων, Ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν. [03410] Ἐνταῦθα αὐτοὺς ἀναμιμνήσκει ἐκείνων τῶν ὀρκῶν τῶν τοῦ Χριστοῦ, ὧν συνεχῶς ἔλεγεν, Ἀμήν ἀμήν λέγω σοι, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. [03411] Τί ἐστὶ, Καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος; [03412] Ἀντὶ τοῦ, ἐκ τούτου λύεται πάσης ἀντιλογίας ἀμφισβήτησις· [03413] οὐ τῆσδε ἢ τῆσδε, ἀλλὰ πάσης. [03414] Ἔδει μὲν οὖν καὶ χωρὶς ὀρκου πιστεῦεσθαι τὸν Θεόν. [03415] Ἐν ᾧ περισσότερο βουλόμενος ὁ Θεὸς, φησὶν, ἐπιδείξει τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς

βουλῆς αὐτοῦ, ἐμεσίτευσεν ὄρκῳ. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 98/450 [03416] Ἐνταῦθα καὶ τοὺς πιστοὺς περιλαμβάνει· [03417] διὰ τοῦτο [63.91] καὶ ταύτης τῆς ἐπαγγελίας μέμνηται τῆς πρὸς ἡμᾶς κοινῶς γενομένης. [03418] Ἐμεσίτευσε, φησὶν, ὄρκῳ. [03419] Πάλιν ἐνταῦθα τὸν Υἱὸν φησι μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ μεσίτην γεγονέναι. [03420] Ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι τὸν Θεόν. [03421] Ποίου, καὶ ποίου; [03422] Τοῦ τε εἰπεῖν καὶ ὑποσχεσθαι, τοῦ τε ὄρκον προσθεῖναι τῇ ὑποσχέσει. [03423] Ἐπειδὴ γὰρ παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο δοκεῖ πιστότερον εἶναι τὸ τοῦ ὄρκου, διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸ προσέθηκεν. [03424] β'. [03425] Ὅρᾳς ὅτι οὐ τὴν ἀξίαν τὴν ἑαυτοῦ σκοπεῖ, ἀλλ' ὅπως τοὺς ἀνθρώπους πείσῃ, καὶ ἀνάξια περὶ ἑαυτοῦ ἀνέχεται λέγεσθαι; [03426] τουτέστι, πληροφορῆσαι θέλων. [03427] Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ Ἀβραάμ δείκνυσιν τοῦ Θεοῦ ὄν τὸ πᾶν, οὐ τῆς μακροθυμίας ἐκείνου, εἴ γε καὶ ὄρκον ἠνέσχετο προσθεῖναι, εἰ καθ' οὗ ὁμνύουσιν ἄνθρωποι, καὶ ὁ Θεὸς κατ' αὐτοῦ ὥμοσε, τουτέστι, καθ' ἑαυτοῦ. [03428] Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὡς μείζονος, οὗτος δὲ οὐχ ὡς μείζονος· [03429] καὶ ὁμῶς ἐποίησεν. [03430] Οὐ γὰρ ἴσον, ἄνθρωπον καθ' ἑαυτοῦ ὁμόσαι καὶ Θεόν· [03431] ὁ γὰρ ἄνθρωπος ἐξουσίαν ἑαυτοῦ οὐκ ἔχει. [03432] Ὅρᾳς τοίνυν ὅτι οὐ πρὸς τὸν Ἀβραάμ μᾶλλον ἢ πρὸς ἡμᾶς τοῦτο εἴρηται. [03433] Ἰσχυρὰν, φησὶ, παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος. [03434] Καὶ ἐνταῦθα πάλιν μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας. [03435] Νῦν, φησί· [03436] καὶ οὐκ εἶπεν, Ἐπειδὴ ὥμοσεν. [03437] Ὅρκος δὲ τίς ἐστίν, ἐδήλωσεν εἰπὼν τὸ, κατὰ τοῦ μείζονος ὁμόσαι. [03438] Ἀλλ' ἐπειδὴ ἄπιστόν ἐστι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, συγκάτεισιν εἰς τὰ αὐτὰ ἡμῖν. [03439] Ὡς περ οὖν ὁμνυσι δι' ἡμᾶς, καίτοι ἀνάξιον αὐτοῦ τὸ μὴ πιστεύεσθαι· [03440] οὕτω καὶ τὸ, Ἐμαθεν ἐξ ὧν ἔπαθεν, εἴρηκεν, ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι τοῦτο νομίζουσι μᾶλλον εἶναι ἀξιοπιστότερον, τὸ διὰ τῆς πείρας ἐλθεῖν. [03441] Τί ἐστι, τῆς προκειμένης ἐλπίδος; [03442] Ἀπὸ τούτων τὰ μέλλοντα, φησὶ, στοχαζόμεθα· [03443] εἰ γὰρ ταῦτα μετὰ τοσοῦτον ἐξέβη χρόνον, πάντως κάκεῖνα. [03444] Ὡς τε τὰ πρὸς τὸν Ἀβραάμ γεγενημένα πιστοῦνται ἡμᾶς καὶ περὶ τῶν μελλόντων. [03445] Ἦν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν, καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος· [03446] ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσηλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲχ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα. [03447] Ἐν τῷ κόσμῳ ἔτι ὄντας, καὶ οὐδέπω μεταστάντας τοῦ βίου, δείκνυσιν ἤδη ὄντας ἐν τοῖς ἐπηγγελμένοις· [03448] διὰ γὰρ τῆς ἐλπίδος ἤδη ἐν τῷ οὐρανῷ ἐσμεν. [03449] Εἶπεν, Ἀναμείνате· [03450] πάντως γὰρ ἔσται. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 99/450 [03451] Εἶτα πληροφορῶν λέγει· [03452] Μᾶλλον δὲ, τῇ ἐλπίδι ἤδη ἐτύχετε. [03453] Καὶ οὐκ εἶπεν, Ἡμεῖς ἐσμεν ἔνδον, ἀλλ', Αὐτὴ εἰσηλθεν ἔνδον· [03454] ὅπερ ἀληθέστερον ἢ καὶ πιθανώτερον. [03455] Ὡς περ γὰρ ἡ ἄγκυρα ἐξαρτηθεῖσα τοῦ πλοίου, οὐκ ἀφίησιν αὐτὸ περιφέρεσθαι, κἂν μυριοὶ παρασαλεύωσιν ἄνεμοι, ἀλλ' ἐξαρτηθεῖσα ἐδραῖον ποιεῖ· [03456] οὕτω καὶ ἡ ἐλπίς. [03457] Καὶ ὅρα πῶς σφόδρα ἀρμόδιον εὔρεν εἰκόνα· [03458] οὐ γὰρ εἶπε θεμέλιον, ὅπερ ἀπῆδεν, ἀλλὰ ἄγκυραν. [03459] Τὸ γὰρ ἐν σάλῳ ὄν, καὶ οὐ σφόδρα δοκοῦν ἡδράσθαι, ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς, ὡς ἐπὶ γῆς, ἔστηκε, καὶ σαλεύεται, καὶ οὐ σαλεύεται. [03460] Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν σφόδρα στερρῶν [03461] [63.92] καὶ φιλοσόφων, εἰκότως ἐκεῖνο τέθεικεν ὁ Χριστὸς λέγων· [03462] Ὅστις ὀκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν· [03463] ἐπὶ δὲ τῶν ἀπαγορευόντων, καὶ ὀφειλόντων, διὰ τῆς ἐλπίδος διαβαστάζεσθαι, οἰκείως τοῦτο τέθεικεν ὁ Παῦλος. [03464] Ἡ μὲν γὰρ ζάλη καὶ ὁ πολὺς χειμὼν σαλεύει τὸ σκάφος· [03465] ἡ δὲ ἐλπίς οὐκ ἀφίησιν περιφέρεσθαι, κἂν μυριοὶ παρασαλεύωσιν ἄνεμοι. [03466] Ὡς τε εἴ γε μὴ ταύτην εἶχομεν, πάλοι ἂν κατεποντίσθημεν. [03467] Οὐκ ἐν τοῖς πνευματικοῖς δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς βιωτικοῖς πολλὴν ταύτης εὔροι τις ἂν τὴν ἰσχύ· [03468] οἶον, ἐπὶ ἐμπορίας, ἐπὶ γεωργίας, ἐπὶ στρατείας· [03469] ἐὰν γὰρ μὴ ταύτην εὐθέως τις πρόθηται, οὐδ' ἂν ἄψαιτο ἔργου. [03470] Ἄγκυραν δὲ οὐχ ἀπλῶς εἶπεν, ἀλλ' ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν· [03471] ἵνα δηλώσῃ τὸ ἀψευδὲς τῶν αὐτῇ ἐπεριδομένων εἰς σωτηρίαν· [03472] διὸ ἐπάγει· [03473] Εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος. [03474] Τί ἐστι τοῦτο; [03475] Ἀντὶ τοῦ, διικνουμένην εἰς τὸν οὐρανόν. [03476] Εἶτα καὶ τὴν πίστιν ἐπήγαγεν, ἵνα μὴ μόνον ἐλπίς ᾖ, ἀλλὰ καὶ ἀληθὴς σφόδρα. [03477] Μετὰ γὰρ τὸν ὄρκον καὶ ἕτερον τίθησι, τὴν διὰ τῶν πραγμάτων ἀπόδειξιν, ὅτι Πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσηλθεν Ἰησοῦς. [03478] Ὁ δὲ πρόδρομος, τινῶν ἐστι πρόδρομος, ὥς περ Ἰωάννης τοῦ Χριστοῦ. [03479] Καὶ οὐκ εἶπεν ἀπλῶς, Εἰσηλθεν, ἀλλ', Ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσηλθεν, ὡς καὶ ἡμῶν ὀφειλόντων καταλαβεῖν. [03480] Οὐ πολὺ γὰρ τοῦ προδρόμου καὶ τῶν ἐπομένων ὀφείλει εἶναι τὸ μέσον· [03481] ἐπεὶ οὐδ' ἂν εἴη πρόδρομος. [03482] Τὸν γὰρ πρόδρομον καὶ τοὺς ἐπομένους ἐν τῇ αὐτῇ χρή εἶναι ὁδῷ· [03483] καὶ τὸν μὲν ὁδεύειν, τοὺς δὲ ἐπικαταλαμβάνειν. [03484] Κατὰ τὴν τάξιν, φησὶ, Μελχισεδὲχ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα. [03485] Ἰδοὺ καὶ ἄλλη παράκλησις, εἴ γε ἄνω ὁ ἀρχιερεὺς

ἡμῶν, καὶ πολὺ βελτίων τῶν παρὰ Ἰουδαίοις, οὐ τῷ τρόπῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ τόπῳ καὶ τῇ σκηνῇ καὶ τῇ διαθήκῃ, καὶ τῷ προσώπῳ. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 100/450 [03486] Καὶ τοῦτο δὲ εἰς τὸ κατὰ σάρκα εἴρηται. [03487] γ'. [03488] Χρὴ τοίνυν καὶ τοὺς ὧν ἐστὶν ἱερεὺς σφόδρα εἶναι βελτίους· [03489] καὶ ὥσπερ πολὺ τὸ μέσον Ἀαρὼν καὶ τοῦ Χριστοῦ, τοσοῦτον ἡμῶν καὶ τῶν Ἰουδαίων τὸ μέσον. [03490] Ὅρα γάρ, ἄνω ἔχομεν τὸ ἱερεῖον, ἄνω τὸν ἱερέα, ἄνω τὴν θυσίαν. [03491] Οὐκοῦν τοιαύτας ἀναφέρωμεν θυσίας τὰς ἐν ἐκείνῳ δυναμένας προσφέρεσθαι τῷ θυσιαστηρίῳ· [03492] οὐκέτι πρόβατα καὶ βόας, οὐκέτι αἷμα καὶ κνῖσσαν· [03493] πάντα ταῦτα λέλυται, καὶ ἀντὶσεσπνέκεται ἀντὶ τούτων ἡ λογικὴ λατρεία. [03494] Τί δὲ ἐστὶν ἡ λογικὴ λατρεία; [03495] Τὰ διὰ ψυχῆς, τὰ διὰ πνεύματος (Πνεῦμα, φησὶν, ὁ Θεός· [03496] καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ χρὴ προσκυνεῖν· [03497] ὅσα μὴ δεῖται σώματος, ὅσα μὴ δεῖται ὀργάνων, μὴ τόπων· [03498] τὰ δὲ ἐστὶν οἶον ἐπιείκεια, σωφροσύνη, ἐλεημοσύνη, ἀνεξικακία, μακροθυμία, ταπεινοφροσύνη. [03499] Τὰ θύματα ταῦτα καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ ἴδοι τις ἂν ἄνωθεν προδιατετυπωμένα. [03500] Θύσατε γάρ, φησὶν ὁ Δαυὶδ, τῷ Θεῷ θυσίαν δικαιοσύνης· [03501] καὶ πάλιν· [03502] Θύσω σοι θυσίαν αἰνέσεως· [03503] καί· [03504] Θυσία αἰνέσεως δοξάσει με· [03505] καί· [03506] Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον· [03507] καί· [03508] Τί Κύριος ἐκζητεῖ παρὰ σοῦ, ἀλλ' ἢ τὸ ἀκούειν αὐτοῦ; [03509] Ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠδύοκῃσας. [03510] Τότε εἶπον· [03511] Ἴδου ἤκω τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου· [03512] καὶ πάλιν· [03513] Ἵνα τί μοι λίβανον ἐκ Σαβὰ φέρετε; [03514] καὶ ἕτερος· [03515] Ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ ἤχον ὠδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὅρ [63.93] γάνων σου οὐκ ἀκούσομαι· [03516] ἀλλ' ἀντὶ τούτων, Ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν. [03517] Ὅρᾳς οἷαις θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός; [03518] ὁρᾳς καὶ ἄνωθεν ἤδη τὰς μὲν ἐκκεχωρηκυίας, τὰς δὲ ἀντὶσεσπνέουσας; [03519] Ταύτας τοίνυν προσάγωμεν. [03520] Ἐκεῖναι μὲν γὰρ πλούτου καὶ τῶν ἐχόντων εἰσὶν, αὗται δὲ ἀρετῆς· [03521] ἐκεῖναι ἔξωθεν, αὗται ἐνδοθεν· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 101/450 [03522] ἐκεῖνας καὶ ὁ τυχὼν ἐργάσασθαι δύναται· ἂν, ταύτας δὲ ὀλίγοι. [03523] Ὅσῳ δὲ προβάτου κρείττων ὁ ἄνθρωπος, τοσοῦτῳ αὕτη ἐκείνης ἡ θυσία· [03524] ἐνταῦθα γὰρ τὴν ψυχὴν σου ἀναφέρεις θύμα. [03525] Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα θύματα, τὰ ὄντως ὀλοκαυτώματα, τὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων σώματα· [03526] ἐκεῖ ἅγια καὶ ψυχὴ καὶ σῶμα· [03527] ἐκεῖνα ὁσμήν εὐωδίας ἔχει μεγάλην. [03528] Δύνασαι καὶ σὺ, ἐὰν θέλῃς, τοιαύτην θυσίαν ἀναγαγεῖν. [03529] Τί γάρ, ἐὰν μὴ τῷ πυρὶ καύσης τὸ σῶμα; [03530] ἀλλ' ἐτέρῳ πυρὶ δύνασαι· [03531] οἶον, τῷ τῆς πενίας τῆς ἐκουσίου, τῷ τῆς θλίψεως. [03532] Τὸ γὰρ ἐξεῖναι μετὰ τρυφῆς καὶ πολυτελείας διάγειν, τὸν δὲ ἐπίμοχθον καὶ κατάπικρον ἀναιρεῖσθαι βίον, καὶ τὸ σῶμα νεκροῦν, οὐχὶ ὀλοκαύτωσίς ἐστι; [03533] Νέκρωσόν σου τὸ σῶμα καὶ σταύρωσον, καὶ λήψη καὶ αὐτὸς τοῦ μαρτυρίου τούτου τὸν στέφανον. [03534] Ὅπερ γὰρ ἐκεῖ τὸ ξίφος ἐργάζεται, τοῦτο ἐνταῦθα ἡ προθυμία ποιεῖτω. [03535] Μὴ καιέτω, μηδὲ κατεχέτω χρημάτων ἔρω, ἀλλὰ κατακαιέσθω καὶ κατασβεβνύσθω ἡ ἐπιθυμία αὕτη ἡ ἄτοπος τῷ πυρὶ τοῦ πνεύματος, καὶ κατακοπτέσθω τῇ μαχαίρᾳ τοῦ Πνεύματος. [03536] Αὕτη θυσία καλὴ, οὐ δεομένη ἱερέως, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ προσφέροντος αὐτήν· [03537] θυσία καλὴ, κάτω μὲν ἐπιτελουμένη, ἄνω δὲ εὐθέως ἀναλαμβανομένη. [03538] Οὐχὶ θαυμάζομεν ὅτι τὸ παλαιὸν πῦρ κατιὸν ἅπαντα ἀνήλυσεν; [03539] Ἐξεστὶ καὶ νῦν πῦρ κατελθεῖν πολὺ θαυμαστότερον ἐκείνου, καὶ πάντα ἀναλῶσαι τὰ προκείμενα· [03540] μᾶλλον δὲ οὐκ ἀναλῶσαι, ἀλλ' ἀναγαγεῖν εἰς τὸν οὐρανόν· [03541] οὐ γὰρ τέφραν αὐτὰ ποιεῖ, ἀλλὰ δῶρα προσφέρει τῷ Θεῷ. [03542] Τοιαῦται ἦσαν αἱ τοῦ Κορνηλίου προσφοραί· [03543] Αἱ προσευχαί σου γάρ, φησὶ, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. [03544] Ὅρᾳς συζυγίαν ἀρίστην; [03545] Τότε ἀκουόμεθα, ὅταν καὶ αὐτοὶ ἀκούωμεν τῶν προσιόντων πενήτων. [03546] Ὅς ἀποφράσσει, φησὶ, τὰ ὄντα αὐτοῦ τοῦ μὴ ἀκούσαι πτωχοῦ, τῆς δεήσεως αὐτοῦ οὐκ εἰσακούσεται ὁ Θεός. [03547] Μακάριος ὁ συνιὼν ἐπὶ πτωχὸν καὶ πένητα· [03548] ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ ῥύσεται αὐτὸν ὁ Κύριος. [03549] Οὐκ ἄλλη δὲ αὕτη ἐστὶν, ἀλλ' ἢ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἡ πονηρὰ γίνεται τοῖς ἁμαρτωλοῖς. [03550] Τί ἐστὶν, Ὁ συνιὼν; [03551] Ὁ νοῶν τί ἐστὶ πένης, ὁ τὴν θλίψιν αὐτοῦ καταμανθάνων· [03552] ὁ γὰρ μαθὼν αὐτοῦ τὴν θλίψιν, πάντως καὶ εὐθέως αὐτὸν ἐλεήσει. [03553] Ὅταν ἴδῃς πένητα, μὴ παραδράμῃς, ἀλλ' εὐθέως ἐννόησον τίς ἂν ἦς, εἰ σὺ ἦς ἐκεῖνος· [03554] τί οὐκ ἂν ἠθέλησας πάντας ποιεῖν; [03555] Ὁ συνιὼν, φησὶν. [03556] Ἐννόησον ὅτι ὁμοίως σοι ἐλεύθερός ἐστι, καὶ τῆς αὐτῆς σοὶ κοινωνεῖ εὐγενείας, καὶ πάντα σοὶ κοινὰ κέκτηται· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 102/450 [03557] ἀλλὰ τοῦτον τὸν οὐδὲν ἔλαττον ἔχοντά σου, οὐδὲ τῶν κυνῶν πολλάκις τῶν σῶν ἴσον ποιεῖς. [03558] Οἱ μὲν γὰρ ἄρτου κορέννυνται, οὗτος δὲ πολλάκις ἐκοιμήθη πεινῶν· [03559] καὶ δούλων τῶν σῶν ὁ ἐλεύθερος ἀτιμότερος

γέγονεν. [03560] Ἄλλ' ἐκεῖνοι ἡμῖν χρεῖαν πληροῦσι, φησί. [03561] Ποῖαν δὴ ταύτην, εἰπέ μοι; [03562] ὅτι δουλεύουσί σοι καλῶς; [03563] Ἐὰν οὖν δείξω καὶ τοῦτον χρεῖαν σοι πληροῦντα πολλῶ μείζονα ἐκείνων, τί ἐρεῖς; [03564] [63.94] παραστήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, καὶ ἐξαιρήσεται σε τοῦ πυρός. [03565] Τί τοιοῦτον οἱ δοῦλοι ποιοῦσι πάντες; [03566] Ὅτε ἡ Ταβιθά ἐτελεύτησε, τίς ἀνέστησεν αὐτήν; [03567] δοῦλοι περιστάντες, ἢ πτωχοί; [03568] Σὺ δὲ οὐδὲ τῶν δούλων τὸν ἐλευθέρων ἐν ἴσῳ ποιεῖν ἐθέλεις. [03569] Πολὺς ἐστὶν ὁ κρυμὸς, καὶ ἔρριπται ἐπ' ἐδάφους ράκια ἔχων ὁ πένης, ἀποτεθνηκῶς τῷ κρύει, κροτῶν τοὺς ὁδόντας, καὶ τῇ ὄψει καὶ τῷ σχήματι ἱκανὸς παρακαλέσαι. [03570] σὺ δὲ θερμαινόμενος καὶ μεθύων παρέρχει. [03571] καὶ πῶς ἀξιοῖς τὸν Θεὸν ἐν συμφορᾷ σε ὄντα ἐξελεῖσθαι; [03572] Πολλάκις δὲ καὶ τοῦτο λέγεις. [03573] Ἐγὼ εἰ ἤμην, καὶ ἔλαβον πολλὰ ἁμαρτόντα τινὰ, ἀφῆκα ἂν αὐτὸν, καὶ ὁ Θεὸς οὐκ ἀφήσει; [03574] Μὴ τοῦτο εἴπης καὶ γὰρ σὺ τὸν οὐδὲν ἁμαρτόντα εἰς σέ, ὃν δύνασαι ἀπαλλάξαι, τοῦτον περιορᾷς. [03575] Εἰ δὲ τὸν τοιοῦτον σὺ παραλογίζῃ, πῶς ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν ἁμαρτάνοντά σε ἀφήσει; [03576] Ἄρα οὐχὶ γεέννης ἄξια ταῦτα; [03577] Καὶ τί θαυμαστόν; [03578] σῶμα μὲν πολλάκις νεκρὸν καὶ ἀναίσθητον, οὐκέτι τῆς τιμῆς αἰσθανόμενον, μυρίοις καὶ ποικίλοις καὶ διαχρύσοις ἱματίοις περιστέλλεις. [03579] τὸ δὲ ἄλγοῦν καὶ κατακοπτόμενον καὶ βασανιζόμενον καὶ κατατεινόμενον ὑπὸ λιμοῦ καὶ κρυμοῦ περιορᾷς, καὶ πλεον τῇ κενοδοξίᾳ χαρίζῃ, ἢ τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ. [03580] Καὶ εἴθε μέχρι τούτου. [03581] ἄλλ' εὐθέως κατηγορία κατὰ τοῦ προσιόντος. [03582] Τί γὰρ οὐκ ἐργάζεται, φησί; [03583] τί δὲ ἀργῶν τρέφεται; [03584] Εἰπέ μοι, σὺ δὲ ἐργαζόμενος ἔχεις ἢ ἔχεις, οὐχὶ κλῆρον πατρῶον παραλαβών; [03585] Εἰ δὲ καὶ ἐργάζῃ, διὰ τοῦτο ὀνειδίζεις ἐτέρῳ; [03586] Οὐκ ἀκούεις Παύλου λέγοντος, Ὑμεῖς δὲ τὸ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακήσητε; [03587] μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν, Ὁ μὴ ἐργαζόμενος μηδὲ ἐσθιέτω, τοῦτο ἐπήγαγεν. [03588] Ἄλλ' ἐπιθέτης, φησὶν, ἐστί. [03589] δ'. [03590] Τί φῆς, ἄνθρωπε; [03591] ἄρτου ἐνὸς ἕνεκεν καὶ ἱματίου ἐπιθέτην καλεῖς; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 103/450* [03592] Ἄλλ' εὐθέως πωλεῖ αὐτὸ, φησί. [03593] Σὺ δὲ πάντα τὰ σαντοῦ καλῶς διοικεῖς; [03594] Τί δέ; [03595] πάντες ἀπὸ ἀργίας πένονται; [03596] οὐδεὶς ἀπὸ ναυαγίων; [03597] οὐδεὶς ἀπὸ δικαστηρίων; [03598] οὐδεὶς ἀπὸ κλοπῆς; [03599] οὐδεὶς ἀπὸ κινδύνων; [03600] οὐδεὶς ἀπὸ νόσων; [03601] οὐδεὶς ἀπὸ ἄλλης περιστάσεως; [03602] Ἄλλ' ἂν ἀκούσωμέν τινος τοιαῦτα ἀποδυρομένου καὶ μεγάλα βοῶντος, καὶ γυμνοῦ ἀναβλέποντος εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ κομῶντος καὶ ράκια ἡμφιεσμένου, εὐθέως τὸν ἐπιθέτην, τὸν ἀπατεῶνα, τὸν εἴρωνα καλοῦμεν. [03603] Οὐκ αἰσχύνῃ; [03604] τίνα ἐπιθέτην καλεῖς; [03605] Μηδὲν δῶς, καὶ μὴ κατηγορήσης τοῦ ἀνδρός. [03606] Ἄλλ' ἔχει, φησὶ, καὶ σχηματίζεται. [03607] Τοῦτο σοῦ κατηγορία, οὐκ ἐκείνου. [03608] οἶδε πρὸς ὧμοὺς ἔχων, πρὸς θηρία μᾶλλον ἢ πρὸς ἀνθρώπους καὶ ὅτι κἂν ἐλεεινὸν φθέγγηται ῥῆμα, οὐδένα ἐφέλκεται. [03609] καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκάζεται καὶ σχῆμα περιθεῖναι ἑαυτῷ ἐλεεινότερον, ἵνα σου κατακλάσῃ τὴν ψυχὴν. [03610] Ἐὰν ἴδωμέν τινα ἐν ἐλευθερίᾳ σχήματι προσιόντα, Οὗτος ἐπιθέτης ἐστί, φησὶ, καὶ ἵνα δόξῃ ἀπὸ εὐγενῶν εἶναι, οὕτω πρόσεισιν. [03611] ἂν ἴδωμεν ἐν τῷ ἐναντίῳ σχήματι καὶ τοῦτον κακίζομεν. [03612] Τί πράξουσιν λοιπόν; [03613] Ὡς τῆς ὁμότητος! ὦ τῆς ἀπηνείας! Καὶ τίνος ἕνεκεν, φησὶ, τὰ ἡκρωτηριασμένα μέλη γυμνοῦσι; [03614] Διὰ σέ. [03615] εἰ ἐλεήμονες ἦμεν, οὐκ ἔδει τούτων αὐτοῖς τῶν τεχνῶν. [03616] εἰ ἐκ πρώτης προσόδου ἔπειθον, οὐκ ἂν τοσαῦτα ἐμηχανήσαντο. [03617] Τίς ἐστὶν οὕτως ἄθλιος, ὥς ἐθέλῃν τοσαῦτα βοᾶν, ὥς ἐθέλῃν ἀσχημονεῖν, ὥς ἐθέλῃν ἀποδύρεσθαι δημοσίᾳ μετὰ τῆς γυναικὸς γεγυμνωμένης, μετὰ τῶν παίδων σποδὸν καταπάττεσθαι; [03618] Πόσης [63.95] ταῦτα πενίας χεῖρονα; [03619] Ἄλλ' ὑπὲρ τούτων οὐ μόνον οὐκ ἐλεοῦνται, ἀλλὰ καὶ κατηγοροῦνται παρ' ἡμῶν. [03620] Ἐτι οὖν ἀγανακτήσομεν, ὅτι τοῦ Θεοῦ δεόμενοι οὐκ εἰσακουόμεθα; [03621] ἔτι οὖν δυσχερανοῦμεν, ὅτι οὐ πείθομεν παρακαλοῦντες; [03622] Οὐ φρίττομεν, ἀγαπητοί; [03623] Ἀλλὰ πολλάκις ἔδωκα, φησὶ. [03624] Σὺ δὲ οὐκ ἀεὶ ἐσθίεις; [03625] τοὺς δὲ παῖδας πολλάκις ἀπαιτοῦντας ἀπάγεις; [03626] Ὡς τῆς ἀναισχυντίας! Πένητα ἀναισχυντον καλεῖς; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 104/450* [03627] καὶ σὺ μὲν ἀρπάζων οὐκ ἀναισχυντος. [03628] ἐκεῖνος δὲ ὑπὲρ ἄρτου δεόμενος ἀναισχυντος; [03629] Οὐκ ἐννοεῖς ὅση τῆς γαστρὸς ἡ ἀνάγκη; [03630] οὐχὶ πάντα διὰ τοῦτο ποιεῖς; [03631] οὐχὶ τῶν πνευματικῶν διὰ τοῦτο ἀμελεῖς; [03632] οὐχὶ οὐρανὸς πρόκειται καὶ οὐρανῶν βασιλεία; [03633] σὺ δὲ τὴν ἐκείνης δεδοικῶς τυραννίδα, πάντα ὑπομένεις, καὶ ἐκείνης οὐ καταφρονεῖς; [03634] Αὕτη ἐστὶν ἀναισχυντία. [03635] Οὐχ ὁρᾷς γέροντας ἀναπήρους; [03636] Ἄλλ' ὦ τῆς ληρωδίας! ὁ δεῖνα, φησὶ, τοσοῦσδε χρυσοὺς δανεῖζει. [03637] ὁ δεῖνα δὲ τόσους, καὶ ἐπαιτεῖ. [03638] Παίδων μικρῶν μύθους διηγεῖσθε καὶ λήρους. [03639] καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τοιούτων ἀεὶ μύθων παρὰ τῆς τιθίδος ἀκούουσιν. [03640] Οὐ πείθομαι, οὐ πιστεύω, μὴ

γένοιτο. [03641] Δανείζει τις, καὶ ἐν ἀφθονίᾳ ὧν προσαιτεῖ; [03642] τίνος ἔνεκεν, εἰπέ μοι; [03643] τί δὲ ἀσχημονέστερον τοῦ ἐπαιτεῖν; [03644] κρεῖσσον ἀποθανεῖν, ἢ ἐπαιτεῖν. [03645] Μέχρι τίνος ἀπηνεῖς ἐσμεν; [03646] Τί οὖν; [03647] πάντες δανεῖζουσιν; [03648] πάντες ἐπιθέται εἰσὶν; [03649] οὐδεὶς πένης ὄντως; [03650] Ναὶ, φησὶ, καὶ πολλοί. [03651] Τί οὖν ἐκείνοις οὐκ ἐπικουρεῖς, ἐπειδὴ ἀκριβὴς εἶ τῶν βίων αὐτῶν ἐξεταστής; [03652] Σκῆψις ταῦτα καὶ πρόφασις. [03653] Παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ τὸν θέλοντα δανείσασθαι ἀπὸ σοῦ μὴ ἀποστραφῆς; [03654] ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου, μὴ ἔστω συνεσταλμένη. [03655] Οὐχὶ τῶν βίων κατέστημεν ἐξετασταὶ ἐπεὶ οὐδένα οὕτως ἐλεήσομεν. [03656] Διὰ τί, ὅταν τὸν Θεὸν παρακαλῆς, λέγεις; [03657] Μὴ μνησθῆς τῶν ἁμαρτιῶν μου; [03658] Ὡστε εἰ καὶ σφόδρα ἐστὶν ἐκεῖνος ἁμαρτωλὸς, τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτοῦ λογίζου, καὶ μὴ μιμνήσκου τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ. [03659] Φιλανθρωπίας ἐστὶν ὁ καιρὸς, οὐκ ἀκριβοῦς ἐξετάσεως; [03660] ἐλέους, οὐ λογισμοῦ. [03661] Διατραφῆναι βούλεται; [03662] ἂν μὲν βούλῃ, δός; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 105/450* [03663] ἂν δὲ μὴ βούλῃ, ἀπόπεμψον, μὴ ἐπαπορήσας. [03664] Διὰ τί ἄθλιος εἶ καὶ ταλαίπωρος; [03665] Διὰ τί οὐδὲ αὐτὸν ἐλεεῖς, καὶ τοὺς θέλοντας ἀποτρέπεις; [03666] Ὅταν γὰρ ὁ δεῖνα ἀκούσῃ παρὰ σοῦ, ὅτι οὗτος ἀπατεῶν, ὅτι ἐκεῖνος ὑποκριτὴς, ὅτι ἐκεῖνος δανεῖζει; [03667] οὐτε τούτοις δίδωσιν, οὐτε ἐκείνοις; [03668] πάντας γὰρ ὑποπτεύει τοιούτους εἶναι. [03669] Ἵστε γὰρ ὅτι τὰ πονηρὰ εὐκόλως ὑποπτεύομεν, τὰ δὲ χρηστὰ [63.96] οὐκέτι. [03670] Γενώμεθα ἐλεήμονες, οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ὥς ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος; [03671] αὐτὸς καὶ μοιχοὺς, καὶ πόρνους, καὶ γόητας τρέφει; [03672] καὶ τί λέγω; [03673] πᾶν εἶδος κακίας ἔχοντας. [03674] Ἐν γὰρ τοσοῦτῳ κόσμῳ ἀνάγκη εἶναι καὶ τοιούτους πολλοὺς; [03675] ἀλλ' ὅμως ἅπαντας ἐνδιδύσκει; [03676] οὐδεὶς λιμῶ διεφθάρη ποτὲ, πλην εἴ τις ἐκόν. [03677] Οὕτω γενώμεθα οἰκτίρμονες; [03678] ἐὰν δέηται, καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἦ, βοήθει. [03679] Νῦν δὲ εἰς τοσοῦτον ἤλθομεν ἀλογίας, ὥστε μὴ μόνον ἐπὶ τῶν πενήτων τοῦτο ποιεῖν τῶν διὰ τῶν στενωπῶν βαδίζόντων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μοναζόντων ἀνδρῶν. [03680] Ὁ δεῖνα ἐπιθέτης ἐστὶ, φησὶν. [03681] Οὐχὶ τοῦτο ἔλεγον πρῶην, ὅτι ἂν μὲν πᾶσιν ἀδιαφόρως διδῶμεν, ἀεὶ ἐλεήσομεν; [03682] ἐὰν δὲ ἀρξώμεθα περιεργάζεσθαι, οὐδέποτε ἐλεήσομεν; [03683] Τί λέγεις; [03684] ἵνα ἄρτον λάβῃ, ἐπιθέτης ἐστίν; [03685] Εἰ μὲν χρυσίου τάλαντα αἰτεῖ καὶ ἀργυρίου, ἢ ἱμάτια πολυτελῆ, ἢ ἀνδράποδα, ἢ ἄλλ' ὅτιοῦν, εἰκότως ἂν τις τοῦτον εἴποι ἀπατεῶνα; [03686] εἰ δὲ μηδὲν τούτων, ἀλλὰ διατροφήν καὶ σκέπην ἃ φιλοσοφίας ἐστὶ τοῦτο ἀπατεῶνος, εἰπέ μοι; [03687] Πανσώμεθα τῆς ἀκαίρου ταύτης φιλοπραγμοσύνης, τῆς σατανικῆς, τῆς ὀλεθρίας. [03688] Εἰ μὲν γὰρ ἐν κλήρῳ κατελεγμένον ἑαυτὸν εἶναι λέγοι, ἢ ἱερέα ἑαυτὸν ὀνομάζοι, περιεργάζου, πολυπραγμόνει; [03689] οὐ γὰρ ἀκίνδυνος ἐκεῖ ἢ ἀνεξέταστος κοινωνία; [03690] περὶ γὰρ μεγάλων ὁ κίνδυνος; [03691] ἂν δὲ διατροφῆς δέηται, μηδὲν ἐξέταζε; [03692] οὐ γὰρ δίδως, ἀλλὰ λαμβάνεις. [03693] Ἐξέτασον, εἰ βούλει, πῶς Ἀβραάμ τὴν φιλοξενίαν περὶ πάντας τοὺς προσιόντας ἐπεδείκνυτο. [03694] Εἰ περίεργος ἦν περὶ τοὺς καταφεύγοντας πρὸς αὐτὸν, οὐκ ἂν ἀγγέλους ἐξένισεν; [03695] ἴσως γὰρ ἂν μὴ νομίζων αὐτοὺς ἀγγέλους εἶναι, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τούτους ἀπώσατο; [03696] ἀλλ' ἐπειδὴ πάντας ἐδέχετο, ἐδέξατο καὶ ἀγγέλους. [03697] Μὴ γὰρ ἀπὸ τοῦ βίου σοι τῶν λαμβανόντων τὸν μισθὸν δίδωσιν ὁ Θεός; [03698] Ἀπὸ τῆς προαιρέσεως τῆς σῆς, ἀπὸ τῆς φιλοτιμίας τῆς οἰκείας, ἀπὸ φιλανθρωπίας τῆς πολλῆς, ἀπὸ τῆς ἀγαθότητος; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 106/450* [03699] αὕτη ἔστω, καὶ πάντων ἐπιτεύξῃ τῶν ἀγαθῶν; [03700] ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

## 2.13 ΟΜΙΛΙΑ ΙΒ΄.

[03702] Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέχ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραάμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων, καὶ εὐλογήσας αὐτὸν, ᾧ καὶ δεκάτην ἐμέρισε ἀπὸ πάντων Ἀβραάμ, πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ (ὃ ἐστὶ βασιλεὺς εἰρήνης), ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. [03703] α΄. [03704] Βουλόμενος ὁ Παῦλος τὸ διάφορον δεῖξαι τῆς Καινῆς καὶ τῆς Παλαιᾶς, πολλαχοῦ αὐτὸ διασπείρει, καὶ [63.96] ἀκροβολίζεται, καὶ διακωδωνίζει τὰς ἀκοὰς τῶν ἀκροατῶν καὶ προγυμνάζει. [03705] Εὐθέως γὰρ καὶ ἀπὸ τοῦ προοιμίου τοῦτο κατεβάλλετο, εἰπὼν, ὅτι ἐκείνοις μὲν ἐλάλησεν ἐν προφήταις, ἡμῖν δὲ ἐν Υἱῷ; [03706] κἀκεῖνοις μὲν πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως, ἡμῖν δὲ διὰ τοῦ Υἱοῦ. [03707] Εἶτα περὶ τοῦ Υἱοῦ διαλεχθεὶς τίς



εἶη καὶ τί ἐργασάμενος, καὶ παραινέσας αὐτῷ πείθεσθαι, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ πάθωμεν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ εἰπὼν ὅτι ἀρχιερεὺς ἐστὶ κατὰ τὸν Μελχισεδέχ, καὶ πολλάκις εἰς τὴν διαφορὰν ταύτην ἐμβῆναι βουλευθεὶς, καὶ πολλὰ προοικονομήσας, καὶ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς ὡς ἀσθενέσι, καὶ πάλιν θεραπεύσας καὶ ἀνακτησάμενος ὥστε θαρρῆν· [03708] τότε λοιπὸν εἰσάγει τὸν τῆς διαφορᾶς λόγον ἀκμαζούσαις ταῖς ἀκοαῖς· [03709] ὁ γὰρ ἀναπεπτωκὼς οὐκ ἂν εὖ [63.97] κόλως ἀκούσειε. [03710] Καὶ ἵνα μάθης, ἄκουε τῆς Γραφῆς λεγούσης· [03711] Καὶ οὐκ ἤκουσαν Μωϋσῇ διὰ τὴν ὀλιγοψυχίαν. [03712] Διὰ τοῦτο πρότερον κενώσας αὐτῶν τὴν ἀθυμίαν διὰ πολλῶν, καὶ διὰ φοβερῶν, καὶ διὰ χρηστοτέρων, τότε λοιπὸν καθήσιν εἰς τὸν τῆς διαφορᾶς λόγον· [03713] καὶ τί φησιν; [03714] Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέχ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. [03715] Καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν, ἐν τῷ τύπῳ δείκνυσι πολλὴν οὖσαν τὴν διαφορὰν. [03716] Ὅπερ γὰρ εἶπον, ἀπὸ τοῦ τύπου αἰεὶ πιστοῦται τὴν ἀλήθειαν, ἀπὸ τῶν παρελθόντων τὰ ἐνεστῶτα, διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀκροατῶν. [03717] Οὗτος γὰρ, φησὶν, ὁ Μελχισεδέχ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων, καὶ εὐλογήσας αὐτόν· [03718] ὃ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ. [03719] Θεὶς τὴν διήγησιν πᾶσαν ἐν συντόμῳ, μυστικῶς αὐτὴν ἐθεώρησε· [03720] καὶ πρῶτον ἀπὸ τοῦ ὀνόματος· [03721] Πρῶτον μὲν, φησὶν, ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης. [03722] Καλῶς· [03723] Σεδὲχ γὰρ δικαιοσύνη λέγεται. [03724] Μελχὶ δὲ βασιλεὺς· [03725] ἄρα ὁ Μελχισεδέχ βασιλεὺς δικαιοσύνης ἐστίν. [03726] Ὅρᾳς καὶ ἐν τοῖς ὀνόμασι τὴν ἀκρίβειαν; [03727] Τίς δὲ ἐστὶ βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἀλλ' ἢ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός; [03728] Ἐπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ἀπὸ τῆς πόλεως· [03729] τουτέστι, βασιλεὺς εἰρήνης· [03730] οὕτω γὰρ ἐρμηνεύεται τὸ, Σαλήμ. [03731] Ὁ πάλιν ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 107/450 [03732] οὗτος γὰρ ἡμᾶς δικαίους ἐποίησε, καὶ εἰρηνοποίησε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. [03733] Τίς δαὶ ἄνθρωπος βασιλεὺς δικαιοσύνης καὶ εἰρήνης ἐστίν; [03734] Οὐδεὶς ἕτερος, ἀλλ' ἢ ὁ μόνος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. [03735] Εἴτα καὶ ἑτέραν διαφορὰν ἐπάγει λέγων, Ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. [03736] Ἐπειδὴ τοίνυν ἀντέπιπτεν αὐτῷ τὸ, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ, ἐκεῖνος δὲ ἐτεθνήκει, καὶ οὐκ ἐγένετο ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα· [03737] ὅρα πῶς αὐτὸ τεθεώρηκεν. [03738] Ἴνα γὰρ μηδεὶς ἀντεπενέγκῃ λέγων, Καὶ τίς τοῦτο εἶποι ἂν περὶ ἀνθρώπου; [03739] οὐ τῷ πράγματι, φησὶ, λέγω· [03740] τουτέστιν, οὐκ ἴσμεν ποτὲ τίνα πατέρα ἔσχεν, ἢ τίνα μητέρα, οὐ πότε ἐδέξατο τὴν ἀρχὴν, οὐ πότε ἐτελεύτησε. [03741] Καὶ τίς τοῦτο, φησὶ; [03742] μὴ γὰρ, ἐπειδὴ ἡμεῖς οὐκ ἴσμεν, οὐκ ἐτελεύτησεν, ἢ οὐκ ἔσχε γονεῖς; [03743] Καλῶς λέγεις, καὶ ἐτελεύτησε, καὶ ἔσχε γονεῖς. [03744] Πῶς οὖν, Ἀπάτωρ, ἀμήτωρ; [03745] πῶς, Μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων; [03746] Πῶς; [03747] τῷ μὴ ἐμφέρεσθαι τῇ Γραφῇ. [03748] Καὶ τί τοῦτο; [03749] Ὅτι, ὥσπερ οὗτος ἀπάτωρ τῷ μὴ γενεαλογεῖσθαι, οὕτως ὁ Χριστὸς αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ πράγματος. [03750] β'. [03751] Ἴδου τὸ ἄναρχον, ἰδοὺ τὸ ἀτελεύτητον. [03752] Ὡσπερ τούτου οὐκ ἴσμεν οὔτε ἀρχὴν ἡμερῶν, οὔτε ζωῆς τέλος, διὰ τὸ μὴ γεγράφθαι· [03753] οὕτως οὐκ ἴσμεν οὐδὲ τοῦ Ἰησοῦ, οὐ διὰ τὸ μὴ γεγράφθαι, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι. [03754] Ἐκεῖνο μὲν γὰρ [03755] τύπος, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ μὴ γεγράφθαι· [03756] τοῦτο δὲ ἀλήθεια, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι. [03757] Ὡσπερ γὰρ καὶ ἐν τοῖς ὀνόμασι (ἐνταῦθα μὲν γὰρ προσηγορίαι ἦσαν βασιλεὺς δικαιοσύνης καὶ εἰρήνης, ἐκεῖ δὲ πραγμάτων ἀλήθεια) οὕτω καὶ ἐνταῦθα προσηγορίαι εἰσὶν, ἐκεῖ δὲ πραγμάτων ἀλήθεια. [03758] Πῶς οὖν ἀρχὴν ἔχει; [03759] Ὅρᾳς ἄναρχον τὸν Υἱὸν, οὐ κατὰ τὸ μὴ ἔχειν αἴτιον· [03760] τοῦτο γὰρ ἀδύνατον· [03761] ἔχει γὰρ Πατέρα· [03762] ἐπεὶ πῶς υἱός; [03763] ἀλλὰ κατὰ τὸ μὴ ἔχειν ἀρχὴν ζωῆς, μήτε τέλος. [03764] Ἀφ' [63.98] ὁμοιωμένος δὲ, φησὶ, τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ. [03765] Καὶ ποῦ ἡ ὁμοιότης; [03766] Ὅτι καὶ τούτου κακείνου τὸ τέλος ἀγνοοῦμεν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 108/450 [03767] καὶ τὴν ἀρχήν· [03768] ἀλλὰ τούτου μὲν παρὰ τὸ μὴ γεγράφθαι, ἐκείνου δὲ παρὰ τὸ μὴ εἶναι. [03769] Ἐνταῦθα ἡ ὁμοιότης. [03770] Εἰ δὲ πανταχοῦ ἐμελλεν ἡ ὁμοιότης εἶναι, οὐκέτι τύπος ἦν καὶ ἀλήθεια, ἀλλὰ τύπος τὰ ἀμώτερα. [03771] Οὕτω καὶ ἐν ταῖς σκιαγραφουμέναις εἰκόσι γινόμενον ἴδοι τις ἂν· [03772] ἐν ἐκείναις γὰρ ἔστι μὲν τι καὶ ὅμοιον, ἔστι δὲ καὶ ἀνόμοιον· [03773] διὰ μὲν γὰρ τῆς ἀπλῶς γραφῆς ὁμοιότης τίς ἐστὶ τοῦ χαρακτηῖρος· [03774] τῶν χρωμάτων δὲ ἐπιτεθέντων, τότε φανερῶς δείκνυται ἡ διαφορὰ, καὶ τὸ ὅμοιον καὶ τὸ ἀνόμοιον. [03775] Θεωρεῖτε δὲ, φησὶ, πηλίκος οὗτος, ὃ καὶ δεκάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. [03776] Τέως ἤρμοσε τὸν τύπον. [03777] Θαρρῶν λοιπὸν δείκνυσι αὐτὸν τῶν ἀληθινῶν πραγμάτων τῶν παρὰ Ἰουδαίοις λαμπρότερον. [03778] Εἰ δὲ ὁ τύπον ἔχων τοῦ Χριστοῦ τοσοῦτον, οὐ τῶν ἱερέων, ἀλλὰ καὶ

αὐτοῦ τοῦ προπάτορος τῶν ἱερέων βελτίων· [03779] τί ἂν τις εἴποι περὶ τῆς ἀληθείας; [03780] Ὅρᾳς ἐξ ὅσης περιουσίας δείκνυσιν τὴν ὑπεροχὴν· [03781] Θεωρεῖτε δὲ, φησὶ, πηλίκος οὗτος, ὃ καὶ δεκάτην ἔδωκεν Ἀβραάμ ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. [03782] Ἀκροθίνια τὰ λάφυρα λέγεται. [03783] Καὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι ὡς μετασχόντι τοῦ πολέμου ἔδωκε· [03784] διὰ γὰρ τοῦτο εἶπεν, Ὑπήντησεν ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων· [03785] δηλῶν ὅτι οἱ οἰκοὶ ἐκάθητο, καὶ ὅτι τῶν αὐτῶ πεπονημένων τὰς ἀπαρχὰς ἔδωκε. [03786] Καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες, ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦ [03787] ν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τουτέστι, τοὺς ἀδελφούς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὁσφύος Ἀβραάμ. [03788] Τοσαύτη, φησὶ, τῆς ἱερωσύνης ἢ ὑπερβολῇ, ὥστε τοὺς ὁμοτίμους ἀπὸ προγόνων καὶ τὸν αὐτὸν ἔχοντας προπάτορα, πολλῶ βελτίους εἶναι τῶν ἄλλων. [03789] Δεκάτας γοῦν παρ' ἐκείνων λαμβάνουσιν. [03790] Ὅταν οὖν εὑρεθῇ τις παρ' αὐτῶν τούτων δεκάτας λαμβάνων, ἄρα οὐχ οὗτοι μὲν ἐν τάξει λαϊκῶν, ἐκεῖνος δὲ ἐν τοῖς ἱερεῦσι; [03791] Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' οὐδὲ ὁμοτίμος ἦν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐξ ἐτέρου γένους. [03792] Ὡστε οὐκ ἂν ἔδωκεν ἀλλοφύλῳ δεκάτας, εἰ μὴ πολλὴ ἦν ἡ τιμὴ. [03793] Βαβαί! τί εἰργάσατο; [03794] μεῖζον ἢ τὰ κατὰ τὴν πίστιν ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους κινῶν Ἐπιστολῇ διεσάφησεν. [03795] Ἐκεῖ μὲν γὰρ καὶ τῆς ἡμετέρας καὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς πολιτείας τὸν Ἀβραάμ προπάτορα εἶναι φησιν· [03796] ἐνταῦθα δὲ αὐτοῦ σφόδρα κατατολμᾷ, καὶ δείκνυσιν τὸν ἀκρόβυστον πολλῶ βελτίονα. [03797] Πῶς οὖν ἔδειξεν; [03798] ὅτι Λευὶ δεκάτας ἔδωκεν; [03799] Ὁ Ἀβραάμ, φησὶν, ἔδωκε. [03800] Καὶ τί πρὸς ἡμᾶς τοῦτο; [03801] Μάλιστα μὲν οὖν πρὸς ὑμᾶς· [03802] οὐ γὰρ δὴ φιλονεικήσετε τοὺς Λευίτας βελτίονας εἶναι τοῦ Ἀβραάμ. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 109/450 [03803] Ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκε τὸν Ἀβραάμ. [03804] Εἶτα καὶ οὐχ ἀπλῶς παρῆλθεν, ἀλλὰ προσέθηκε, Καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγησεν. [03805] Ἐπειδὴ ἄνω καὶ κάτω τοῦτο ἦν τὸ σεμνὸν Ἰουδαίοις, δείκνυσιν ἐκείνου ὄντα σεμνότερον ἐκείνον, καὶ ἀπὸ τῆς κοινῆς κρίσεως ἀπάντων. [03806] Χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας, φησὶ, τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. [03807] Τουτέστι, πᾶσι δοκεῖ τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖσθαι. [03808] Οὐκοῦν κρείττων ὁ τύπος τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτοῦ τοῦ τὰς ἐπαγγελίας ἔχοντος. [03809] Καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν· [03810] ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. [03811] Ἀλλ' ἵνα ἐκεῖνα μὴ εἴπωσι, τί ἄνω ἀπέρχη; [03812] τί πρὸς τοὺς ἱερέας ἡμῶν, εἰ Ἀβραάμ δεκάτην ἔδωκεν; [03813] εἰπέ τὰ εἰς ἡμᾶς· [03814] ἐπάγει καὶ λέγει· [03815] Καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν. [03816] Καὶ καλῶς αὐτὸ ἐκό [63.99] λασε, φανερώς μὴ εἰπὼν, ἵνα μὴ πλήξη. [03817] Διὰ Ἀβραάμ καὶ Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτωται. [03818] Πῶς; [03819] Ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὁσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν, ὅτε συνήντησεν αὐτῷ ὁ Μελχισεδέχ. [03820] Τουτέστιν, ἐν αὐτῷ ἦν ὁ Λευὶ καὶ μήπω τεχθεὶς, δι' αὐτοῦ τὴν δεκάτην ἐδίδου. [03821] Ὅρα, οὐκ εἶπεν, Οἱ Λευῖται, ἀλλ' Ὁ [03822] Λευί· [03823] τὸ μεῖζον, ὡς ἤθελε, κἀντεῦθεν συνάγων εἰς ὑπερβολήν. [03824] Εἶδες πόσον τὸ μέσον τοῦ Ἀβραάμ καὶ τοῦ Μελχισεδέχ τοῦ τὸν τύπον φέροντος τοῦ ἀρχιερέως τοῦ ἡμετέρου; [03825] Καὶ δείκνυσιν τὴν ὑπεροχὴν ἐξουσία, οὐκ ἀνάγκη γεγεννημένην. [03826] Ἐκεῖνος γὰρ ἔδωκε τὴν δεκάτην, ὅπερ ἐστὶν ἱερέως· [03827] οὗτος εὐλόγησεν, ὅπερ ἐστὶ κρείττονος. [03828] Αὕτη ἡ ὑπεροχὴ καὶ εἰς τοὺς ἐκγόνους διαβαίνει. [03829] Θαυμαστῶς καὶ περιγεγονότως ἐρρίψεν ἔξω τὰ Ἰουδαϊκά. [03830] Διὰ τοῦτο ἄρα ἔλεγε, Νωθοὶ γεγόνατε, ἐπειδὴ ταῦτα καταβαλέσθαι ἐβούλετο, ὥστε μὴ ἀποσκιρτῆσαι αὐτούς. [03831] Τοιαύτη γὰρ ἡ σοφία τοῦ Παύλου· [03832] προκατασκευάζων πρῶτον, οὕτως ἐμβάλλει εἰς ἃ βούλεται. [03833] Δυσπειθὲς γὰρ τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινον, καὶ πολλῆς δεόμενον ἐπιμελείας, καὶ πλείονος ἢ τὰ φυτά. [03834] Ἐκεῖ μὲν γὰρ φύσις σωμάτων ἐστὶ καὶ γῆς, εἴκουσα ταῖς τῶν γηπόνων χερσίν· [03835] ἐνταῦθα δὲ προαίρεσις, πολλὰς δεχομένη μεταβολὰς, καὶ νῦν μὲν τοῦτο, νῦν δὲ ἐκεῖνο αἰρουμένη· [03836] ὀξύρρεπής γὰρ αὕτη πρὸς κακίαν. [03837] γ'. [03838] Διὸ χρὴ πάντοτε φυλάττειν ἑαυτούς, μήποτε ἀπονυστάξωμεν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 110/450 [03839] Ἰδοὺ γὰρ, φησὶν, οὐ νυστάζει, οὐδὲ ὑπνώσει, ὁ φυλάσσων τὸν Ἰσραήλ· [03840] καί· [03841] Μὴ δῶς εἰς σάλον τὸν πόδα σου. [03842] Οὐκ εἶπε, Μὴ σαλευθῆς, ἀλλὰ, Μὴ δῶς. [03843] Ἄρα ἐφ' ἡμῖν τὸ δοῦναι, καὶ οὐκ ἐφ' ἐτέρῳ τινί. [03844] Ἄν γὰρ ἐθέλωμεν ἐστάναι ἐδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι, οὐ σαλευθησόμεθα· [03845] τῷ γὰρ οὕτως εἰπεῖν, τοῦτο ἡνίζατο. [03846] Τί οὖν; [03847] οὐδὲν ἐπὶ τῷ Θεῷ; [03848] Πάντα μὲν ἐπὶ τῷ Θεῷ· [03849] ἀλλ' οὐχ οὕτως, ὥστε τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν βλάπτεσθαι. [03850] Εἰ τοίνυν ἐπὶ τῷ Θεῷ, φησὶ, τί ἡμᾶς αἰτιᾶται; [03851] Διὰ τοῦτο εἶπον, Οὐχ οὕτως, ὥστε τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν βλάπτεσθαι. [03852] Ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τοίνυν, καὶ ἐπ' αὐτῷ· [03853] δεῖ γὰρ ἡμᾶς πρῶτον ἐλέσθαι τὰ ἀγαθὰ, καὶ ὅτε ἐλώμεθα ἡμεῖς, τότε καὶ αὐτὸς τὰ παρ' ἑαυτοῦ εἰσάγει. [03854] Οὐ προφθάνει τὰς ἡμετέρας βουλήσεις, ἵνα μὴ λυμῆνται τὸ αὐτεξούσιον

ἡμῶν· [03855] ὅταν δὲ ἡμεῖς ἐλώμεθα, τότε πολλὴν εἰσάγει τὴν βοήθειαν ἡμῖν. [03856] Πῶς οὖν, εἰ καὶ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν, ὁ Παῦλός φησιν· [03857] Οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ; [03858] Πρῶτον μὲν οὐχ ὡς ἰδίαν γνώμην εἰσήγαγεν, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ προκειμένου αὐτὸ συνήγαγε, καὶ ἐκ τοῦ προβληθέντος. [03859] Εἰπὼν γάρ· [03860] Γέγραπται· [03861] Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτερήσω ὃν ἂν οἰκτείρω, ἐπήγαγεν· [03862] Ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. [03863] Ἐρεῖς οὖν μοι· [03864] Τί ἔτι μέμφεται; [03865] Δεύτερον δὲ, ἐκεῖνο ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι οὗ τὸ πλεόν ἐστὶ, τὸ πᾶν φησιν εἶναι. [03866] Ἡμῶν γὰρ τὸ προελεσθαι καὶ βουληθῆναι, Θεοῦ δὲ τὸ ἀνύσαι καὶ εἰς τέλος ἀγαγεῖν. [03867] Ἐπεὶ οὖν ἐκείνου τὸ πλεόν ἐστὶ, τὸ πᾶν ἐκείνου εἶναι φησι, κατὰ τὴν συνήθειαν τὴν ἀνθρωπίνην τοῦτο λέγων. [03868] Οὕτω γὰρ καὶ ἡμεῖς ποιοῦμεν· [03869] οἷόν τι λέγω· [03870] Ὁρῶμεν οἰκίαν οἰκοδομουμένην καλῶς, καὶ λέγομεν· [03871] Τὸ πᾶν τοῦ τεχνίτου ἐστί· [03872] καίτοι γε οὐ τὸ πᾶν αὐτοῦ ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐργατῶν, καὶ τοῦ τὴν ὕλην παρασχόντος δεσπότου, καὶ πολλῶν ἐτέρων· [03873] [63.100] ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ τὸ πλεόν ἐκεῖνος εἰσήνεγκεν, ἐκείνου τὸ πᾶν εἶναι λέγομεν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 111/450* [03874] Οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα. [03875] Καὶ πάλιν ἐπὶ πλήθους, ἔνθα μὲν οἱ πολλοὶ, πάντας εἶναι φαμεν· [03876] ἔνθα δὲ ὀλίγοι, οὐδένα. [03877] Οὕτω καὶ Παῦλος ἐνταῦθά φησι τὸ, Οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ. [03878] Τοῦτο δὲ λέγων, δύο τὰ μέγιστα κατορθοῖ· [03879] ἓν μὲν, τὸ μὴ ἐπαίρεσθαι ἐφ' οἷς κατορθοῦμεν· [03880] δεύτερον δὲ, τὸ κατορθοῦντας ἀνατιθέναι τῷ Θεῷ τὴν τῶν κατορθουμένων αἰτίαν. [03881] Κἂν τρέχῃς τοίνυν, κἂν σπουδάξῃς, φησί, μὴ νόμιζε σὸν εἶναι τὸ κατόρθωμα· [03882] ἂν γὰρ μὴ τῆς ἄνωθεν τύχης ῥοπῆς, πάντα εἰκῇ. [03883] Πλὴν ὅτι τεύξη τοῦ σπουδαζομένου μετὰ τῆς ἐκεῖθεν συμμαχίας, εὐδελόν ἐστιν· [03884] ἀλλ' ἂν τρέχῃς καὶ σὺ, ἂν θέλῃς. [03885] Οὐ τοῦτο οὖν εἶπεν, ὅτι εἰκῇ τρέχομεν, ἀλλ' ὅτι εἰκῇ τρέχομεν, ἐὰν ἡμέτερον εἶναι τὸ πᾶν νομίζωμεν, ἐὰν μὴ τὸ πλεόν ἀπονέμωμεν τῷ Θεῷ. [03886] Οὕτε γὰρ αὐτοῦ εἶναι τὸ πᾶν ἠθέλησεν ὁ Θεός, ἵνα μὴ δόξη εἰκῇ στεφανοῦν ἡμᾶς· [03887] οὕτε ἡμῶν πάλιν, ἵνα μὴ εἰς ἀπόνοιαν ἐκπέσωμεν. [03888] Εἰ γὰρ τὸ ἔλαττον μέρος ἔχοντες μεγάλα φρονοῦμεν, τί, εἰ τοῦ ὅλου κύριοι ἦμεν; [03889] πολλὰ γὰρ ὁ Θεός ἐποίησεν ὑπὲρ τοῦ τὴν ἀλαζονείαν ἡμῶν ἐκκόψαι. [03890] Καὶ ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλὴ, φησί. [03891] Πόσοις ἡμᾶς πάθεσι περιέβαλεν, ὥστε ἐκκόψαι ἡμῶν τὸ φρόνημα; [03892] πόσοις ἐκύκλωσε θηρίοις; [03893] Καὶ γὰρ ὅταν λέγασί τινες, Τί τοῦτο; [03894] εἰς τί τοῦτο; [03895] παρὰ τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν ταῦτα φασιν. [03896] Ἐν τοσοῦτῳ σε φόβῳ κατέστησε, καὶ οὐδὲ οὕτω ταπεινοφρονεῖς, ἀλλὰ μικρᾶς εὐπραγίας ἂν ἐπιλάβῃ ποτὲ, πρὸς αὐτὸν φθάνεις τὸν οὐρανὸν τῷ φρονήματι. [03897] δ'. [03898] Διὰ τοῦτο αἱ τάχιστα μεταβολαὶ καὶ μεταπτώσεις, καὶ οὐδὲ οὕτω παιδεύομεθα· [03899] διὰ τοῦτο θάνατοι συνεχεῖς καὶ ἄωροι, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀθάνατοι φρονοῦμεν, ὡς οὐδέποτε τεθνηξόμενοι· [03900] οὕτως ἀρπάζομεν, οὕτω πλεονεκτοῦμεν, ὡς οὐδέποτε δώσοντες λόγον· [03901] οὕτως οἰκοδομοῦμεν, ὡς ἐνταῦθα μένοντες αἰεὶ, καὶ οὐδὲ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἡμῖν ἐνηχούμενος, οὐδὲ αὐτὰ παιδεύει τὰ πράγματα. [03902] Οὐκ ἔστιν ἡμέραν, οὐκ ἔστιν ὥραν εἰπεῖν, ἐν ᾗ μὴ συνεχεῖς ἔστιν ἰδεῖν ἐκφοράς· [03903] ἀλλὰ πάντα μάτην, καὶ τῆς σκληρότητος ἡμῶν οὐδὲν καθικνεῖται. [03904] Οὐδὲ ἐν ταῖς ἐτέρων συμφοραῖς βελτίους γενέσθαι δυνάμεθα, μᾶλλον δὲ, οὐδὲ θέλομεν· [03905] ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ μόνοι πενθῶμεν, τότε συστελλόμεθα· [03906] κἂν ἀνῇ τὴν χεῖρα ὁ Θεός, πάλιν ἡμεῖς τὴν χεῖρα ἐπήραμεν. [03907] Οὐδεὶς τὰ ἄνω φρονεῖ, οὐδεὶς καταφρονεῖ τῶν ἐν τῇ γῇ, οὐδεὶς πρὸς τὸν οὐρανὸν ὀρᾷ· [03908] ἀλλ' ὥσπερ οἱ χοῖροι κάτω νεύουσι, πρὸς τὴν γαστέρα κύπτοντες, καὶ τῷ βορβόρῳ ἐγκαλινδούμενοι· [03909] οὕτω καὶ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, βορβόρῳ χαλεπωτάτῳ ἑαυτοὺς μολύνοντες οὐκ αἰσθάνονται· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 112/450* [03910] βέλτιον γὰρ πηλῷ μολύ [63.101] νεσθαι ἀκαθάρτῳ, ἢ ἀμαρτήμασιν. [03911] Ὁ μὲν γὰρ ἐκεῖθεν μολυνθεὶς, ἀπενίψατο ἐν βραχεῖ χρόνῳ, καὶ γέγονεν ὁμοῖος τῷ μηδὲ ἐμπεσόντι παρὰ τὴν ἀρχὴν εἰς ἐκεῖνο τὸ τέλμα· [03912] ὁ δὲ εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἀμαρτίας ἐμπεσὼν, ἐδέξατο μολυσμὸν οὐχ ὕδατι καθαίρομενον, ἀλλὰ πολλοῦ δεόμενον χρόνου, καὶ μετανοίας ἀκριβοῦς, καὶ δακρύων, καὶ κοπετῶν, καὶ πλείονος θρήνου καὶ θερμότερου, ἢ ἐπὶ τοῖς φιλάτοις ἐπιδείκνυσθε. [03913] Οὗτος μὲν γὰρ ὁ ρῦπος ἐξῶθεν ἡμῖν προσγίνεται· [03914] διὸ καὶ ταχέως αὐτὸν ἀποτιθέμεθα· [03915] ἐκεῖνος δὲ ἐνδοθεν τίκεται· [03916] διὸ καὶ μόλις αὐτὸν ἀπονιπτόμενοι καθαίρομεθα. [03917] Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας, φησὶν, ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, πορνεῖαι, μοιχεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι. [03918] Διὸ καὶ ὁ προφήτης ἔλεγε· [03919] Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός· [03920] ἕτερος δέ· [03921] Ἀπόπλυνον ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν σου, Ἰερουσαλήμ. [03922] Ὁρᾷς ὅτι τὸ κατορθοῦν καὶ ἡμῶν ἐστὶ καὶ τοῦ Θεοῦ; [03923] Καὶ πάλιν, Μακάριοι οἱ

καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται. [03924] Οὐκοῦν γενώμεθα καθαροὶ εἰς δύναμιν τὴν ἡμετέραν· [03925] ἀποσμήξωμεν ἑαυτῶν τὰ ἁμαρτήματα. [03926] Πῶς δὲ ἔστιν ἀποσμήξαι; [03927] Ὁ προφήτης διδάσκει, λέγων, Λούσασθε, καθαροὶ γίνεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ὑμῶν ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου. [03928] Τί ἐστίν, Ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου; [03929] Ἐπειδὴ τινες εἶναι δοκοῦσιν ἀπόνηροι, ἀλλὰ τοῖς ἀνθρώποις, τῷ δὲ Θεῷ δηλοὶ ὄντες τάφοι [63.102] κεκονιамένοι· [03930] διὰ τοῦτο φησιν, Οὕτως ἀφέλετε, ὡς ἐγὼ ὀρῶ. [03931] Μάθετε καλὸν ποιεῖν, ἐκζητήσατε κρίσιν, ταπεινὸν καὶ πένητα δικαιώσατε· [03932] καὶ δεῦτε, καὶ διελεγχθῶμεν, λέγει Κύριος· [03933] καὶ, ἐὰν ὧσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ· [03934] ἐὰν δὲ ὧσιν ὡς κόκκινον, ὥσει ἔριον λευκανῶ. [03935] Ὅρᾳς ὅτι προτέρους ἡμᾶς ἑαυτοὺς δεῖ καθαίρειν, καὶ τότε ὁ Θεὸς καθαίρει; [03936] Πρῶτον γὰρ εἰπὼν, Λούσασθε, καθαροὶ γένεσθε, τότε ἐπήγαγεν, Ἐγὼ λευκανῶ. [03937] Μηδεὶς τοίνυν τῶν εἰς ἐσχάτην κακίαν ἠκόντων, ἀπογινωσκέτω ἑαυτοῦ· [03938] κἂν γὰρ εἰς ἕξιν, φησὶν, ἔλθῃς, καὶ σχεδὸν εἰς φύσιν τῆς κακίας αὐτῆς, μὴ φοβηθῇς. [03939] Διὰ γὰρ τοῦτο χρώματα οὐκ ἐξίτηλα, ἀλλὰ σχεδὸν συνουσιωμένα τοῖς ὑποκειμένοις λαβὼν εἰς τὴν ἐναντίαν αὐτὰ ἔφησε κατάστασιν ἥξειν. [03940] Οὐ γὰρ ἀπλῶς πλύνειν ἔφη, ἀλλ' ὡς χιόνα, καὶ ὡς ἔριον λευκαίνειν, ἵνα ἡμῖν χρηστὰς ὑποτείνῃ τὰς ἐλπίδας. [03941] Ἄρα μεγάλη τῆς μετανοίας ἡ δύναμις, εἴ γε ὡς χιόνα ἡμᾶς ἐργάζεται, καὶ ὡς ἔριον λευκαίνει, κἂν προλαβοῦσα ἡ ἁμαρτία βάψῃ τὰς ἡμετέρας ψυχάς. [03942] Σπουδάσωμεν τοίνυν καθαροὶ γενέσθαι· [03943] οὐδὲν φορτικὸν ἐπέταξε· [03944] Κρίνατε ὀρφανῶ, καὶ δικαιώσατε χήραν, φησὶν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 113/450 [03945] Ὅρᾳς πανταχοῦ πῶς πολὺς τῷ Θεῷ ὁ τοῦ ἐλέους λόγος, καὶ τῆς τῶν ἀδικουμένων προστασίας; [03946] Ταῦτα μετίωμεν τὰ κατορθώματα, καὶ δυνησόμεθα τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτυχεῖν ἀγαθῶν· [03947] ὧν πάντας ἡμᾶς ἀξιοῦσθαι γένοιτο ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

## 2.14 ΟΜΙΛΙΑ ΙΓ'.

[03949] Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερῶς σύνης ἦν (ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο), τίς ἔτι χρεῖα, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι; [03950] μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. [03951] Ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἐτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ. [03952] Πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰουδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν οὐ δὲν περὶ ἱερωσύνης Μωϋσῆς ἐλάλησεν. [03953] α'. [03954] Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν, φησὶν. [03955] Εἰπὼν περὶ τοῦ Μελχισεδέχ, καὶ δείξας ὅσῳ κρείττων ἦν τοῦ Ἀβραάμ, καὶ πολὺ τὸ διάφορον ἀποφύνας, ἐντεῦθεν ἄρχεται λοιπὸν τῆς διαθήκης αὐτῆς τὸ μέσον ἀποδεικνύειν, καὶ πῶς ἡ μὲν ἀτελής, ἡ δὲ τελεία. [03956] Καὶ οὐδέπω εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα ἐμβαίνει, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης τέως μάχεται καὶ τῆς διαθήκης. [03957] Τότε γὰρ ταῦτα πιστότερα ἦν τοῖς ἀπίστοις, ὅταν ἀπὸ τῶν ἤδη προειλημμένων καὶ πεπιστευμένων ἡ ἀπόδειξις γίνηται. [03958] Ἐδείξεν ὅτι πολὺ καὶ τοῦ Λευὶ καὶ τοῦ Ἀβραάμ βελτίων ἦν ὁ Μελχισεδέχ, ἐν τάξει ἱερέων αὐτοῖς γενόμενος. [03959] Ἐξ ἐτέρου δὲ πάλιν ἐπιχειρεῖ. [03960] Ποίου δὴ τούτου; [03961] Τῆς νῦν ἱερωσύνης, καὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς. [03962] Καὶ θέα μοι συνέσεως ὑπερβολήν· [03963] ἀφ' οὗ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτὸν ἐκβαλεῖν τῆς ἱερωσύνης, ἐπειδὴ μὴ κατὰ τὴν τάξιν [63.102.30] Ἀαρὼν, ἀπὸ τούτου τοῦτον μὲν ἴστησιν; [03964] ἐκβάλλει δὲ ἐκείνους. [03965] Ποιεῖ δὲ τοῦτο ἑαυτὸν εἰσάγων ὥσπερ ἀπὸ τίνος διαπορούμενον, τί δήποτε μὴ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεται, οὕτω τὴν διαπόρησιν λύοντα. [03966] Καὶ ἐγὼ, φησὶ, τοῦτο αὐτὸ διαπορῶ, τίνας ἔνεκεν μὴ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν γέγονε. [03967] Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τῷ εἰπεῖν, Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν. [03968] Καὶ τὸ, Τίς ἔτι χρεῖα, πολλὴν ἔμφασιν ἔχει. [03969] Εἰ μὲν οὖν πρῶην ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ, ἔπειτα ὁ νόμος γέγονε, καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἀαρὼν· [03970] εἰκότως ἂν τις εἴποι, ἅτε ὄντα τελειότερα, ταῦτα ἐκεῖνα καταλύειν, ἅτε ἐπεισελθόντα· [03971] εἰ δὲ ὁ Χριστὸς ὕστερος, καὶ ἕτερον λαμβάνει τύπον τὸν τῆς ἱερωσύνης, δηλὸν ὅτι ὡς ἀτελεστέρων ὄντων ἐκείνων. [03972] Θῶμεν γὰρ, φησὶ, τῷ λόγῳ πάντα πεπληρωσθαι, καὶ μηδὲν ἀτελὲς εἶναι ἐν τῇ ἱερωσύνῃ· [03973] τί οὖν ἔδει, Κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ, λέγεσθαι, καὶ οὐ, Κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν; [03974] τίνας ἔνεκεν, ἀφείδον τὸν Ἀαρὼν, ἐτέραν εἰσήνεγκεν ἱερωσύνην, τὴν τοῦ Μελχισεδέχ; [03975] Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης, φησὶν, ἦν· [03976] τουτέστι, τῆς τῶν πραγμάτων, τῆς τῶν δογμάτων, τοῦ βίου ἡ τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν. [03977] Καὶ ὅρα πῶς ὁδῷ προβαίνει. [03978] Εἶπεν ὅτι κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ, δεικνὺς ὅτι βελτίων ἢ κατὰ τὴν τάξιν

Μελχισεδέχ· [03979] πολὺ γὰρ βελτίων ἐκεῖνος. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 114/450 [03980] Λοιπὸν δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦτο δείκνυσιν, ὅτι μετὰ [63.103] Ἀαρὼν δηλονότι ὡς ἀμείνων. [03981] Καὶ τί βούλεται τὸ ἐξῆς, Ὁ λαὸς γὰρ, φησὶν, ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο; [03982] τί ἐστίν, Ἐπ' αὐτῇ; [03983] Αὐτῇ στοιχεῖ, φησὶ, δι' αὐτῆς ἅπαντα πράττει· [03984] οὐκ ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι ἐτέροις ἐδόθη. [03985] Ὁ λαὸς ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο· [03986] τουτέστι, κέχρηται αὐτῇ καὶ ἐχρήσατο· [03987] οὐκ ἐστὶν εἰπεῖν ὅτι τελεία μὲν ἦν, οὐ προειστίηκε δὲ τοῦ λαοῦ. [03988] Ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο· [03989] τουτέστιν, αὐτῇ ἐχρήσατο. [03990] Τίς οὖν ἐτέρας ἦν ἱερωσύνης χρεία, εἰ τὸ τέλειον εἶχε; [03991] Μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετὰθεσις γίνεται· [03992] εἰ δὲ ἕτερον δεῖ ἱερέα εἶναι, μᾶλλον δὲ ἐτέραν ἱερωσύνην, ἀνάγκη καὶ νόμον ἕτερον εἶναι. [03993] Τοῦτο πρὸς τοὺς λέγοντας· [03994] Τί ἔδει καινῆς διαθήκης; [03995] Εἶχε μὲν γὰρ καὶ μαρτυρίαν εἰπεῖν ἀπὸ προφητείας· [03996] Αὕτη διαθήκη, ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν· [03997] τέως δὲ ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης μάχεται. [03998] Καὶ ὅρα πῶς ἄνωθεν ταῦτα εἰπεῖν ὠδινεν. [03999] Εἶπε· [04000] Κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ. [04001] Τοῦτο τὴν Ἀαρὼν ἐξέβαλεν· [04002] οὐ γὰρ ἂν, Κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ, εἶπεν, εἰ αὕτη ἀμείνων ἦν. [04003] Εἰ τοίνυν ἱερωσύνη εἰσῆκται ἄλλη, δεῖ διαθήκην εἶναι ἐτέραν· [04004] οὔτε γὰρ ἱερέα ἐστὶ διαθήκης χωρὶς εἶναι καὶ νόμων καὶ προσταγμάτων, οὔτε ἐτέραν λαβόντα ἱερωσύνην ἐκεῖνη κεχρῆσθαι. [04005] Εἶτα, ὅπερ ἀντιθέσεως ἦν, πῶς ἱερεὺς ἂν εἴη μὴ ὢν Λευΐτης, τοῦτο διὰ τῶν ἄνω προκαταβαλὼν, οὐδὲ λῦσαι ἀξιοῖ, ἀλλ' ἐν παραδρομῇ εἰσάγει αὐτό. [04006] Εἶπον, φησὶν, ὅτι μετετέθη ἡ ἱερωσύνη· [04007] οὐκοῦν καὶ ἡ διαθήκη. [04008] Μετετέθη δὲ οὐ τῷ τρόπῳ μόνον, οὐδὲ τοῖς προσταγμάσιν, ἀλλὰ καὶ τῇ φυλῇ· [04009] ἔδει γὰρ καὶ τῇ φυλῇ. [04010] Πῶς; [04011] Μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης, φησί. [04012] Τουτέστι, διὰ τοῦτο μετετέθη ἀπὸ φυλῆς εἰς φυλὴν, ἀπὸ τῆς ἱερατικῆς ἐπὶ τὴν βασιλικὴν, ἵνα ἡ αὐτὴ καὶ βασιλικὴ καὶ ἱερατικὴ. [04013] Καὶ θέα τὸ μυστήριον· [04014] Πρῶτον μὲν ἦν βασιλικὴ, καὶ νῦν γέγονεν ἱερατικὴ· [04015] ὥσπεροῦν καὶ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 115/450 [04016] βασιλεὺς μὲν γὰρ ἦν αἰεὶ, ἱερεὺς δὲ γέγονεν, ὅτε τὴν σάρκα ἀνέλαβεν, ὅτε τὴν θυσίαν προσήγαγεν. [04017] Ὅρᾳς τὴν μεταβολήν; [04018] Καὶ ἅπερ ἀντιθέσεως ἦν, ταῦτα, ὡς τῆς τῶν πραγμάτων ἀκολουθίας ἀπαιτούσης, εἰσάγει· [04019] Ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φησὶ, φυλῆς ἐτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ. [04020] Πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰουδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν περὶ ἱερωσύνης οὐδὲν Μωϋσῆς ἐλάλησεν. [04021] Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι· [04022] Κἀγὼ φημι καὶ οἶδα, ὅτι οὐδὲν ἱερωσύνης εἶχεν αὕτη ἡ φυλὴ, οὐδέ τις ἀπὸ ταύτης ἱεράτευσε· [04023] τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ· [04024] ἀλλὰ τὸ πᾶν μετὰθεσις ἐστίν. [04025] Οὕτως ἀναγκαῖον ἦν τὸν νόμον καὶ τὴν παλαιὰν διαθήκην μετατεθῆναι, ὅτι καὶ αὐτὴ ἐνῆλλακται ἡ φυλὴ. [04026] Ὅρᾳς πῶς δείκνυσιν καὶ ἄλλην διαφορὰν ἀπὸ τῆς ἐναλλαγῆς τῆς φυλῆς; [04027] Οὐ μόνον δὲ καὶ ἀπὸ ταύτης δείκνυται ὅσον τὸ διάφορον, ἀλλ' ἤδη καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου, καὶ ἀπὸ τῆς διαθήκης, καὶ ἀπὸ τοῦ τρόπου, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τύπου. [04028] Ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς γέγονεν, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. [04029] β'. [04030] Γέγονε, φησὶν, ἱερεὺς, ἀλλ' οὐ κατὰ νόμον σαρκικῆς ἐντολῆς· [04031] ὁ γὰρ νόμος ἐκεῖνος τὰ πολλὰ ἄνομος ἦν. [04032] Καὶ καλῶς αὐτὸν ἐντολὴν ἐκάλεσε σαρκικὴν· [04033] πάντα γὰρ ὅσα διωρίζετο σαρκικὰ ἦν. [04034] Τὸ γὰρ [63.104] λέγειν, Περίτεμε τὴν σάρκα, χρῖσον τὴν σάρκα, λούσον τὴν σάρκα, καθάρισον τὴν σάρκα, περικεῖρον τὴν σάρκα, ἐπίδησον τὴν σάρκα, θρέψον τὴν σάρκα, ἄργησον τῇ σαρκί· [04035] ταῦτα, εἰπέ μοι, οὐχὶ σαρκικά; [04036] Εἰ δὲ θέλεις μαθεῖν καὶ τίνα ἃ ἐπηγγέλλετο ἀγαθὰ, ἄκουε· [04037] Πολλὴ ζωὴ, φησὶ, τῇ σαρκί, γάλα καὶ μέλι τῇ σαρκί, εἰρήνη τῇ σαρκί, τρυφὴ τῇ σαρκί. [04038] Ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου τὴν ἱερωσύνην ἔλαβεν ὁ Ἀαρὼν· [04039] ὁ μέντοι Μελχισεδέχ οὐχ οὕτω. [04040] Καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστίν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδέχ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος. [04041] Τί ἐστὶ κατάδηλον; [04042] Τὸ μέσον τῆς ἱερωσύνης ἐκατέρας, τὸ διάφορον, ὅσον κρείττων ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς γέγονε. [04043] Τίς; [04044] ὁ Μελχισεδέχ οὗτος; [04045] Οὐκ, ἀλλ' ὁ Χριστός. [04046] Ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. [04047] Μαρτυρεῖται γὰρ, ὅτι Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Μελχισεδέχ. [04048] Τουτέστιν, οὐ πρόσκαιρος, οὐδὲ πέρας ἔχων, ἀλλὰ, Κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. [04049] Τοῦτο εἶπεν, ἵνα δηλώσῃ, ὅτι ἱερεὺς γέγονε διὰ δυνάμεως ἰδίας καὶ τοῦ Πατρὸς, διὰ ζωῆς ἀπεράντου. [04050] Καίτοι οὐκ ἐστὶν ἀκόλουθον τοῦτο τῷ, Ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς γέγονε· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 116/450 [04051] τὸ γὰρ ἀκόλουθον ἦν εἰπεῖν, Ἀλλὰ κατὰ πνευματικῆς. [04052] Ἀλλὰ διὰ τοῦ σαρκικοῦ τὸ πρόσκαιρον ἔδειξεν· [04053] ὥσπερ καὶ ἀλλαχοῦ λέγει,



Μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα τὰ δικαιώματα τῆς σαρκὸς κατὰ δύναμιν ζωῆς· [04054] τουτέστιν, ὅτι οἰκεία δυνάμει ζῇ. [04055] Εἶπεν, ὅτι νόμου μετάθεσις γίνεται, καὶ ἔδειξε πῶς· [04056] ζητεῖ λοιπὸν τὴν αἰτίαν· [04057] ὃ μάλιστα πάντων πληροφορεῖ τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς, τὸ τὴν αἰτίαν πάντως εἰδέναι, καὶ εἰς πίστιν πλείονα ἄγει. [04058] Τότε γὰρ μᾶλλον πιστεύομεν, ὅταν καὶ τὴν αἰτίαν μάθωμεν, καὶ τὸν λόγον καθ' ὃν γίνεται. [04059] Ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται, φησὶ, προαγοῦσης ἐντολῆς, διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές. [04060] Ἐνταῦθα ἡμῖν οἱ αἰρετικοὶ ἐπιφύονται λέγοντες· [04061] Ἰδοὺ καὶ ὁ Παῦλος πονηρὰν τὴν ἐντολὴν εἶρηκεν. [04062] Ἀλλὰ πρόσεχε ἀκριβῶς· [04063] οὐκ εἶπε, διὰ τὸ πονηρὸν, οὐδὲ, διὰ τὸ μοχθηρὸν, ἀλλὰ, διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές. [04064] Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ δείκνυσι τὸ ἀσθενές· [04065] ὡς ὅταν λέγη, Ἐν ᾧ ἡσθένει διὰ τῆς σαρκός. [04066] Οὐκ ἄρα αὕτη ἀσθενής, ἀλλ' ἡμεῖς. [04067] Οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος. [04068] Τί ἐστίν, Οὐδὲν ἐτελείωσεν; [04069] Οὐδένα, φησὶ, τέλειον εἰργάσατο παρακούομενος. [04070] Ἄλλως δὲ, οὐδὲ εἰ ἡκούσθη, τέλειον ἐποίησεν ἂν καὶ ἐνάρετον. [04071] Τέως δὲ οὐ τοῦτό φησιν ὁ λόγος ἐνταῦθα, ἀλλ' ὅτι οὐδὲν ἴσχυσε· [04072] καὶ εἰκότως. [04073] Γράμματα γὰρ ἦν κείμενα· [04074] Τόδε πρᾶττε, καὶ τόδε μὴ πρᾶττε· [04075] ὑποτιθέμενα μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ δύναμιν ἐντιθέντα. [04076] Ἡ δὲ ἐλπίς οὐ τοιαύτη. [04077] Τί ἐστὶν ἀθέτησις; [04078] Ἀμειψίς, ἐκβολή. [04079] Τίνος δὲ ταύτης δηλῶν, ἐπήγαγεν εἰπὼν, Προαγοῦσης ἐντολῆς; [04080] Οὕτω τὸν νόμον καλῶν, διότι ἐκβέβληται διὰ τὸ αὐτοῦ ἀσθενές· [04081] προαγόμενον δὲ, τὸ παρελθὸν καὶ παλαιωθὲν διὰ τὴν ἀσθένειαν. [04082] Ὡστε ἡ ἀθέτησις τῶν κρατούντων ἐστὶν ἀθέτησις. [04083] Καὶ δηλὸν ἐκ τούτου λοιπὸν, ὅτι ἐκράτει, [63.105] ἀλλὰ κατεφρονήθη, ἐπεὶ μηδὲν ἤνυσεν. [04084] Οὐδὲν οὖν ὠφέλησεν ὁ νόμος; [04085] Ὁφέλησε μὲν, καὶ σφόδρα ὠφέλησεν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ποιῆσαι τελείους οὐκ ὠφέλησε. [04086] Κατὰ τοῦτο τοῖνυν λέγει τὸ, Οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, καθὸ πάντα τύποι ἦσαν, πάντα σκιὰ, περιτομή, θυσία, Σάββατον, ἃ οὐκ ἴσχυσεν διαβῆναι εἰς Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 117/450 τὴν ψυχὴν· [04087] διὰ τοῦτο παραχωρεῖ καὶ ὑπεξίσταται. [04088] Ἐπεισαγωγή δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ· [04089] καὶ καθόσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας. [04090] Ὅρᾳς ὅτι ἀναγκαῖον οὕτω γέγονε τὸ τοῦ ὅρκου ἐνταῦθα; [04091] Ὡστε διὰ τοῦτο πολλὰ ἄνω ἐφιλοσόφησεν, ὅτι ὥμοσεν ὁ Θεός, καὶ ὥμοσεν ὑπὲρ πλείονος πληροφορίας. [04092] Ἐπεισαγωγή δὲ κρείττονος ἐλπίδος. [04093] Τί ἐστὶ τοῦτο; [04094] Εἶχε καὶ ὁ νόμος ἐλπίδα, φησὶν, ἀλλ' οὐ τοιαύτην· [04095] ἡλπίζον γὰρ εὐαρεστήσαντες ἔξειν τὴν γῆν, μηδὲν πείσεσθαι δεινόν· [04096] ἐνταῦθα δὲ ἐλπίζομεν εὐαρεστήσαντες, οὐ γῆν καθέξειν, ἀλλὰ τὸν οὐρανόν· [04097] μᾶλλον δὲ, ὃ πολλῶ τούτου κρεῖττόν ἐστιν, ἐλπίζομεν ἐγγὺς στήσεσθαι τοῦ Θεοῦ, παρ' αὐτὸν ἥξειν τὸν θρόνον τὸν πατρικόν, λειτουργήσιν αὐτῷ μετὰ ἀγγέλων. [04098] Καὶ ὅρα πῶς αὐτὰ τίθησι κατὰ μικρόν. [04099] Ἐκεῖ μὲν γάρ φησιν· [04100] Εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος· [04101] ἐνταῦθα δέ· [04102] Δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ· [04103] καὶ καθόσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας· [04104] τί ἐστὶ, Καὶ καθόσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας; [04105] Τουτέστιν, οὐ χωρὶς ὅρκου. [04106] Ἰδοὺ καὶ ἄλλη διαφορά. [04107] Καὶ οὐδὲ ἀπλῶς ταῦτα ἐπήγγελται, φησὶν. [04108] Οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὀρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες· [04109] ὁ δὲ μεθ' ὀρκωμοσίας, διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτὸν, Ὡμοσε Κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ· [04110] κατὰ τοσοῦτον κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος Ἰησοῦς. [04111] Καὶ οἱ μὲν πλείονες εἰσι γεγονότες ἱερεῖς, διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν· [04112] ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην. [04113] Δύο τίθησι διαφορὰς, ὅτι οὐκ ἔχει τέλος, ὥσπερ ἡ νομικὴ, καὶ ὅτι μεθ' ὀρκωμοσίας· [04114] τοῦτο δὲ ποιεῖ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ τοῦ μετιόντος· [04115] Κατὰ δύναμιν γὰρ, φησὶ, ζωῆς ἀκαταλύτου· [04116] ποιεῖ δὲ αὐτὸ καὶ ἀπὸ τοῦ ὅρκου, ὅτι ὥμοσε· [04117] καὶ ἀπὸ τοῦ πράγματος. [04118] Εἰ γὰρ ἐπειδὴ ἀσθενής ἦν, φησὶν, ἐκείνη, ἐξεβλήθη· [04119] αὕτη, ἐπειδὴ δυνατὴ ἐστίν, ἔστηκε. [04120] Ποιεῖ δὲ αὐτὸ καὶ ἀπὸ τοῦ ἱερέως. [04121] Πῶς; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 118/450 [04122] Δεικνὺς ὅτι εἷς ἐστὶ· [04123] καὶ οὐκ ἂν εἷς ἦν, εἰ μὴ ἀθάνατος ἦν. [04124] Ὡσπερ γὰρ πολλοὶ ἱερεῖς, διὰ τὸ θνητοὶ εἶναι· [04125] οὕτως εἷς ὁ εἷς, διὰ τὸ ἀθάνατος εἶναι· [04126] Κατὰ τοσοῦτον κρείττονος διαθήκης γέγονεν ἔγγυος Ἰησοῦς, καθότι ὥμοσεν αὐτῷ ἀεὶ αὐτὸν ἔσεσθαι ἱερέα, φησὶν· [04127] οὐκ ἂν τοῦτο ποιήσας, εἰ μὴ ζῶν ἦν. [04128] Ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν. [04129] γ'. [04130] Ὅρᾳς ὅτι εἰς τὸ κατὰ σάρκα τοῦτό φησιν; [04131] Ὅτε ἔδειξεν αὐτὸν ἱερέα, τότε εὐκαίρως λέγει τὸ ἐντυγχάνειν. [04132] Ὡστε καὶ ὅταν λέγη Παῦλος, Ὅς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν, τὸ αὐτὸ αἰνίττεται, ὅτι ἀρχιερεὺς ὢν ἐντυγχάνει. [04133] Ἐπεὶ ὁ ἐγείρων τοὺς νεκροὺς ὡς θέλει, καὶ ζωοποιῶν

οὕτως ὡς ὁ Πατήρ, πῶς ἔνθα σῶσαι [63.106] δεῖ, ἐντυγχάνει; [04134] ὁ πᾶσαν τὴν κρίσιν ἔχων, πῶς ἐντυγχάνει; [04135] ὁ ἀποστέλλων τοὺς ἀγγέλους, ὥστε τοὺς μὲν εἰς κάμινον ἐμβαλεῖν, τοὺς δὲ σῶσαι, πῶς ἐντυγχάνει; [04136] Ὅθεν, φησὶ, καὶ σῶζειν δύναται. [04137] Διὰ τοῦτο οὖν σῶζει, ἐπειδὴ οὐκ ἀποθνήσκει. [04138] Ἐπειδὴ ἀεὶ ζῇ, οὐκ ἔχει διάδοχον, φησὶν· [04139] εἰ δὲ οὐκ ἔχει διάδοχον, καὶ δύναται πάντων προϊστασθαι. [04140] Ἐνταῦθα μὲν γὰρ ὁ ἀρχιερεὺς, εἰ καὶ θαυμαστὸς ἦν, μέχρι τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἐν ᾧ ἦν, οἷον ὁ Σαμουὴλ, καὶ ὅσοι τοιοῦτοι· [04141] μετὰ δὲ ταῦτα, οὐκέτι· [04142] ἐτεθνήκεσαν γάρ· [04143] ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ σῶζει εἰς τὸ παντελές. [04144] Τί ἐστίν, Εἰς τὸ παντελές; [04145] Μυστήριόν τι μέγα αἰνίττεται. [04146] Οὐκ ἐνταῦθα μόνον, φησὶν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ σῶζει τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ. [04147] Πῶς σῶζει; [04148] Πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν, φησὶν. [04149] Ὅρᾳς ὅσον τὸ ταπεινὸν εἶπε διὰ τὴν ἀνθρωπότητα; [04150] οὐ γὰρ ἅπαξ αὐτὸν ἐντυχόντα τούτου τυχεῖν λέγει, ἀλλ' ἀεὶ, καὶ ἡνίκα ἂν δέηται ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν· [04151] τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, Εἰς τὸ παντελές. [04152] Τί ἐστίν, Εἰς τὸ παντελές; [04153] Οὐ πρὸς τὸ παρὸν μόνον, φησὶν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ. [04154] Ἀεὶ οὖν δεῖται τοῦ εὐχεσθαι; [04155] καὶ πῶς ἂν ἔχοι λόγον; [04156] καὶ ἄνθρωποι μὲν πολλάκις δίκαιοι ἐκ μιᾶς αἰτήσεως τὸ πᾶν ἤνυσαν, αὐτὸς δὲ ἀεὶ δεῖται; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 119/450 [04157] τίνος οὖν ἔνεκεν συγκάθηται; [04158] Ὅρᾳς ὅτι συγκατάβασίς ἐστι τὸ ταπεινὰ φθέγγεσθαι; [04159] Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστι· [04160] Μηδὲν δείσητε, μηδὲ εἵπητε, Ναὶ, φιλεῖ μὲν ἡμᾶς, καὶ παρρησίαν ἔχει πρὸς τὸν Πατέρα, ἀλλ' οὐκ ἀεὶ δύναται ζῆν· [04161] ἀεὶ γὰρ ζῇ. [04162] Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν. [04163] Ὅρᾳς ὅτι περὶ τῆς ἀνθρωπότητος τὸ πᾶν εἴρηται; [04164] Ὅταν δὲ εἴπω ἀνθρωπότητα, θεότητα ἔχουσιν λέγω, οὐ διαιρῶν, ἀλλὰ ἀφείς τὰ πρέποντα ὑποπτεύειν. [04165] Εἶδες τὴν διαφορὰν τοῦ ἀρχιερέως; [04166] Ἀνεκεφαλαιώσατο τὰ ἄνω λεχθέντα, ὅτε ἔλεγε· [04167] Πεπειραμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας· [04168] τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν, φησὶν, ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος. [04169] Ἄκακος τί ἐστίν, Ἀπόνηρος, οὐχ ὕπουλος; [04170] καὶ ὅτι τοιοῦτος, ἄκουε τοῦ προφήτου λέγοντος· [04171] Οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. [04172] Τοῦτο οὖν ἂν τις περὶ Θεοῦ εἴποι· [04173] ὁ δὲ οὐκ αἰσχύνεται λέγων, ὅτι ὁ Θεὸς οὐκ ἔστιν ὕπουλος, οὐδὲ δολερός; [04174] Περὶ μὲν οὖν τοῦ κατὰ σάρκα ἔχει ἂν λόγον, Ὅσιος, ἀμίαντος· [04175] καὶ τοῦτο οὐ περὶ τοῦ Θεοῦ εἴποι τις ἄν· [04176] ἔχει γὰρ φύσιν μὴ μιαίνεσθαι. [04177] Κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν. [04178] Τοῦτο οὖν μόνον δείκνυσι τὸ διάφορον, ἢ καὶ αὐτὴ ἡ θυσία; [04179] Καὶ ἡ θυσία. [04180] Πῶς; [04181] Οὐκ ἔχει, φησὶ, καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· [04182] τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ, ἑαυτὸν ἀνενέγκας. [04183] Τοῦτο, ποῖον; [04184] ἐνταῦθα προανακρούεται λοιπὸν τῆς πνευματικῆς θυσίας τὴν ὑπερβολήν. [04185] Καὶ τὸ μέσον εἶπε τὸ τοῦ ἱερέως, εἶπε τὸ τῆς διαθήκης, οὐχ ὅλον μὲν, εἶπε δὲ ὅμως· [04186] ἐνταῦθα προανακρούεται λοιπὸν καὶ αὐτὴν τὴν θυ [63.107] σίαν. [04187] Μὴ τοίνυν αὐτὸν ἱερέα ἀκούσας, ἀεὶ ἱερᾶσθαι νόμιζε· [04188] ἅπαξ γὰρ ἱεράσατο, καὶ λοιπὸν ἐκάθισεν. [04189] Ἵνα γὰρ μὴ νομίσης ἄνω ἐστάναι αὐτὸν, καὶ λειτουργὸν εἶναι, δείκνυσιν ὅτι οἰκονομίας τὸ πρᾶγμα ἐστίν. [04190] Ὡσπερ γὰρ δοῦλος ἐγένετο, οὕτω καὶ ἱερεὺς καὶ λειτουργός· [04191] ἀλλ' ὥσπερ δοῦλος γενόμενος, οὐκ ἔμεινε δοῦλος· [04192] οὕτω καὶ λειτουργὸς γενόμενος, οὐκ ἔμεινε λειτουργός· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 120/450 [04193] οὐ γὰρ λειτουργοῦ τὸ καθῆσθαι, ἀλλὰ τὸ ἐστάναι. [04194] Τοῦτο οὖν αἰνίττεται ἐνταῦθα τῆς θυσίας τὸ μεγαλεῖον, ἢ ἤρκεσε μία οὔσα, καὶ ἅπαξ προσενεχθεῖσα, τοσοῦτον ὅσον αἱ πᾶσαι οὐκ ἴσχυσαν. [04195] Ἀλλ' οὕτω περὶ τούτου· [04196] τοσοῦτον δὲ τέως φησί· [04197] Τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ. [04198] Τοῦτο, ποῖον; [04199] Ἀναγκαῖον γὰρ ἔχειν, φησὶ, τὸ καὶ τοῦτον ὁ προσενέγκῃ· [04200] οὐ τὸ ὑπὲρ ἑαυτοῦ· [04201] πῶς γὰρ ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσέφερεν ἀναμάρτητος ὢν; [04202] ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. [04203] Τί λέγεις; [04204] καὶ οὐ δεῖται τοῦ προσφέρειν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἰσχύει τοσοῦτον; [04205] Ναὶ, φησὶν. [04206] Ἵνα γὰρ μὴ νομίσης τὸ, Ἐποίησεν ἐφάπαξ, καὶ περὶ αὐτοῦ εἰρησθαι, ἄκουσον τί ἐπάγει· [04207] Ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν. [04208] Διὰ τοῦτο καὶ ἀεὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν προσφέρουσιν· [04209] ὁ μέντοι δυνατὸς ὢν, ὁ μὴ ἔχων ἁμαρτίαν, τίνος ἔνεκεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσφέρει; [04210] Ἄρα οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ λαοῦ προσέφερε· [04211] καὶ τοῦτο ἐφάπαξ. [04212] Ὁ λόγος δὲ τῆς ὀρκωμοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον, Υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον. [04213] Τετελειωμένον τί ἐστίν; [04214] Ὅρα· [04215] Οὐ τίθησι τὰς ἀντιδιαστολάς ὁ Παῦλος κυρίας· [04216] εἰπὼν γὰρ, Ἐχοντας ἀσθένειαν, οὐκ εἶπεν Υἱὸν δυνατόν, ἀλλὰ τετελειωμένον, τουτέστι, δυνατόν, ὡς ἂν

εἵποι τις· [04217] Ὅρᾳς ὅτι τὸ, Υἱὸς, ὄνομα πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ δούλου εἴρηται; [04218] Ἀσθένειαν δὲ ἢ τὴν ἀμαρτίαν φησὶν, ἢ τὸν θάνατον. [04219] Τί ἐστίν, Εἰς τὸν αἰῶνα; [04220] Οὐ νῦν μόνον ἀναμάρτητον, φησὶν, ἀλλ' ἀεὶ. [04221] Εἰ τοίνυν τέλειός ἐστιν, εἰ μηδέποτε ἀμαρτάνει, εἰ ἀεὶ ζῇ, τίνας ἔνεκεν προσοίσει πολλάκις ὑπὲρ ἡμῶν θυσίας; [04222] Ἀλλὰ τέως μὲν ὑπὲρ τούτου οὐκ ἰσχυρίζεται, ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ προσφέρειν αὐτὸν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, τοῦτο ἰσχυρίζεται. [04223] Ἐπεὶ οὖν τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, μιμησώμεθα αὐτὸν, καὶ κατ' ἴχνος αὐτοῦ βαίνωμεν. [04224] Οὐκ ἐστὶν ἄλλη θυσία· [04225] μία ἡμᾶς ἐκαθάρισε· [04226] μετὰ δὲ τοῦτο πῦρ καὶ γέεννα. [04227] Καὶ γὰρ καὶ διὰ τοῦτο ἄνω καὶ κάτω στρέφει λέγων, ἕνα ἱερέα, μίαν θυσίαν, ἵνα μὴ τις, νομίζων πολλὰς εἶναι ἀδεῶς ἀμαρτάνῃ. [04228] δ'.

Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 121/450 [04229] Ὅσοι τοίνυν κατηξιώθημεν τῆς σφραγίδος, ὅσοι τῆς θυσίας ἀπηλαύσαμεν, ὅσοι τῆς ἀθανάτου τραπέζης μετέσχομεν, μένωμεν φυλάττοντες τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν τιμὴν· [04230] οὐ γὰρ ἀκίνδυνος ἡ ἀπόπτωσις. [04231] Ὅσοι δὲ μηδέπω κατηξιώθησαν τούτων, μηδὲ οὗτοι διὰ τοῦτο θαρρύνονται· [04232] ὅταν γὰρ τις διὰ τοῦτο ἀμαρτάνῃ, ἵνα τὸ ἅγιον βάπτισμα πρὸς ἐσχάταις λάβῃ ταῖς ἀναπνοαῖς, πολλάκις οὐκ ἐπιτεύχεται. [04233] Καὶ, πιστεύσατέ μοι, οὐ φοβῶν ὑμᾶς λέγω, ὃ μέλλω λέγειν· [04234] πολλοὺς οἶδα τοῦτο παθόντας ἐγὼ, οἱ προσδοκίᾳ μὲν τοῦ φωτίσματος πολλὰ ἡμάρτανον, πρὸς δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῆς τελευτῆς ἀπῆλθον κενοί. [04235] Ὁ γὰρ Θεὸς διὰ τοῦτο τὸ βάπτισμα ἔδωκεν, ἵνα λύσῃ τὰς ἀμαρτίας, οὐχ ἵνα αὐξήσῃ τὰς ἀμαρτίας· [04236] εἰ δέ τις τούτῳ κεχηρμένος εἴῃ πρὸς ἁδαιαν τοῦ πλείονα ἀμαρτάνειν, ῥαθυμίας λοιπὸν τοῦτο γίνεται αἴτιον. [04237] Εἰ γὰρ μὴ λουτρὸν ἦν, ἀσφαλέστερον ἔζων ἂν, ὥς οὐκ ἔχοντες ἄφεσιν. [04238] Ὅρᾳς ὅτι τὸ, Ποιήσωμεν τὰ κακὰ, ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ, ἡμεῖς ἐσμεν οἱ ποιοῦντες λέγεσθαι; [04239] Διὸ, [63.108] παρακαλῶ, καὶ ὑμεῖς οἱ ἀμύητοι νήφετε· [04240] μηδεὶς ὥς μισθωτὸς, μηδεὶς ὥς ἀγνώμων, οὕτω μετιέτω τὴν ἀρετὴν, μηδεὶς ὥς βαρὺ καὶ φορτικόν. [04241] Μετὰ προθυμίας τοίνυν ταύτην μετέλθωμεν καὶ χαίροντες. [04242] Εἰ γὰρ μὴ μισθὸς ἔκειτο, οὐκ ἐχρῆν εἶναι ἀγαθόν; [04243] ἀλλ' ὅμως κἂν μετὰ μισθοῦ γενώμεθα ἀγαθοί. [04244] Πῶς γὰρ οὐκ αἰσχύνη τοῦτο, καὶ μεγίστη κατάγνωσις; [04245] Ἐὰν μὴ δῶς μοι μισθὸν, φησὶν, οὐ γίνομαι σώφρων. [04246] Οὐκοῦν τολμῶ τι εἰπεῖν; [04247] οὐδέποτε ἔση σώφρων, οὐδὲ ὅταν σωφρονῇς, εἴ γε μισθῶ αὐτὸ ποιεῖς· [04248] οὐδὲν γὰρ ἡγῇ τὴν ἀρετὴν, εἴ γε μὴ ἐρᾷς αὐτῆς. [04249] Ἀλλ' ὁ Θεὸς διὰ τὴν πολλὴν ἡμῶν ἀσθένειαν τέως κἂν μισθοῦ ἠθέλησεν αὐτὴν γενέσθαι· [04250] ἡμεῖς δὲ οὐδὲ οὕτω μέτιμεν αὐτήν. [04251] Θῶμεν δὲ, εἰ βούλεσθε, ὅτι ἄνθρωπός τις μυρία ἐργασάμενος κακὰ ἅπεισι, καὶ καταξιώθῃς τοῦ βαπτίσματος (ὅπερ οὐ ταχέως οἶμαι συμβαίνειν), πῶς ἀπελευσεται ἐκεῖ, εἰπέ μοι; [04252] Ὑπὲρ μὲν τῶν εἰργασμένων οὐκ ἐγκαλούμενος, ἀπαρρήσιαστος δὲ ὢν, εἰκότως. [04253] Ὅταν γὰρ ἑκατὸν ἔτη βιώσας, μηδὲν ἀγαθὸν ἔργον ἐπιδείξῃται, ἀλλὰ μόνον, ὅτι οὐχ ἡμαρτε, μᾶλλον δὲ μηδὲ τοῦτο, ἀλλ' ὅτι χάριτι μόνῃ διεσώθῃ, ἐτέρους δὲ ἐστεφανωμένους λαμπροὺς καὶ εὐδοκίμους ἴδῃ· [04254] κἂν εἰς γέενναν μὴ ἐμπέσῃ, ἄρα οἶσει τὴν ἀθυμίαν, εἰπέ μοι; [04255] Ἵνα δὲ ἐπὶ ὑποδείγματός τοι πρᾶγμα ποιήσω φανερώτερον, ἔστωσαν δύο στρατιῶται, καὶ ὁ μὲν κλεπτέτω, ἀδικεῖτω, πλεονεκτεῖτω· [04256] ὁ δὲ μηδὲν τούτων ἐργαζέσθω, ἀλλὰ ἀνδραγαθεῖτω, μεγάλην κατορθούτω, ἐν πολέμοις τρόπαια ἰστάτω, αἱματτέτω τὴν δεξιάν· [04257] εἴτα καιροῦ ἐπιστάντος, ὁ μὲν ἀπὸ τῆς ἀξίας ἐκείνης, ἐν ᾗ καὶ ὁ κλέπτης ἦν, ἀθρόον ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρόνον καὶ τὴν ἀλουργίδα ἀγέσθω· [04258] ἐκεῖνος δὲ ὁ κλέπτης ἐκεῖ μενέτω, ἔνθα ἦν, ἀπὸ δὲ τῆς φιланθρωπίας μόνον τῆς βασιλικῆς μὴ διδόντω δίκην ὧν ἔδρασεν, ἐν μέντοι τῷ ἐσχάτῳ τόπῳ ἔστω, καὶ ὑπὸ τῷ βασιλεῖ ταττέσθω· [04259] ἄρα οἶσει τὴν ἀθυμίαν, εἰπέ μοι, ὅταν ἴδῃ τὸν μὲν μετ' αὐτοῦ πρὸς αὐτὴν δῆπου ἀνελθόντα τῶν ἀξιωματῶν τὴν κορυφὴν, καὶ οὕτω λαμπρὸν γενόμενον, καὶ τῆς οἰκουμένης κρατοῦντα, ἑαυτὸν δὲ ἔτι κάτω μένοντα, καὶ οὐδὲ αὐτὸ τὸ μὴ κολασθῆναι μετὰ τιμῆς ἔχοντα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ βασιλέως; [04260] κἂν γὰρ ἀφῇ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐγκλημάτων ἀπαλλάξῃ, ἀλλ' ὅμως αἰσχυνόμενος βιώσεται· [04261] οὐ γὰρ δὴ καὶ ἄλλοι αὐτὸν θαυμάσονται. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 122/450 [04262] Ἐν γὰρ ταῖς τοιαύταις συγχωρήσεσιν οὐ τοὺς λαμβάνοντας τὰ δῶρα, ἀλλὰ τοὺς διδόντας θαυμάζομεν· [04263] καὶ ὅσῳ ἂν μείζονα δῶσι δῶρα, τοσούτῳ μᾶλλον κατασιχνύονται οἱ λαμβάνοντες, ὅταν μεγάλα ἢ αὐτοῖς τὰ ἡμαρτημένα. [04264] Ποίοις οὖν ὀφθαλμοῖς ἀντιβλέψαι δυνήσεται ὁ τοιοῦτος τοῖς ἐν τοῖς βασιλείοις οὖσιν, ἐκείνων μυρίους ἰδρῶτας καὶ τραύματα ἐπιδεικνυμένων, αὐτὸς οὐδὲν ἔχων ἐπιδείξαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ σωθῆναι ἀπὸ μόνῃς τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἔχων; [04265] Ὡς περ γὰρ εἴ τις ἀνδροφόνον, κλέπτην, μοιχὸν μέλλοντα ἀπάγεσθαι ἐξαιτήσαιο, καὶ κελεύσειεν εἶναι παρὰ τὰ πρόθυρα τῶν βασιλείων, οὐδενὶ δυνήσεται ἀντιβλέψαι ἐκεῖνος λοιπὸν, εἰ καὶ τῆς τιμωρίας ἀπήλλακται· [04266] οὕτω δὴ

καὶ οὗτος. [04267] ε΄. [04268] Μὴ γὰρ δὴ, ἐπειδὴ βασιλεία λέγεται, νομίσητε πάντας τῶν αὐτῶν τυγχάνειν. [04269] Εἰ γὰρ ἐνταῦθα καὶ ὁ [63.109] ὕπαρχος, καὶ πάντες οἱ περὶ τὸν βασιλέα, καὶ οἱ σφόδρα καταδεέστεροι καὶ τὸν τῶν λεγομένων δεκανῶν τόπον ἐπέχοντες, ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσὶ, καίτοι τοσούτου ὄντος τοῦ μέσου τοῦ ὑπάρχου καὶ τοῦ δεκανοῦ. [04270] πολλῶ μᾶλλον ἐν τοῖς ἄνω βασιλείοις τοῦτο ἔσται. [04271] Καὶ τοῦτο οὐκ ἀπ' ἐμαυτοῦ λέγω. [04272] καὶ γὰρ ἑτέραν τούτων μείζονα τίθησι διαφορὰν ὁ Παῦλος. [04273] Ὅσαι γὰρ διαφοραὶ, φησὶν, ἀπὸ ἡλίου ἕως σελήνης, καὶ ἀστέρων καὶ τοῦ μικροτάτου ἀστέρος, τοσαῦται καὶ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ. [04274] Καὶ ὅτι πολλῶ πλέον τοῦ δεκανοῦ λεγομένου καὶ τοῦ ὑπάρχου, τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ μικροτάτου ἀστέρος τὸ διάφορον, δῆλον ἅπασιν. [04275] Ὁ μὲν γὰρ ἥλιος πᾶσαν ὁμοῦ καταλάμπει τὴν οἰκουμένην καὶ φαιδρὰν ποιεῖ, καὶ σελήνην καὶ ἀστέρας ἀποκρύπτει. [04276] ὁ δὲ πολλάκις οὐδὲ φαίνεται, καὶ ταῦτα ἐν σκότῳ. [04277] πολλοὶ γὰρ εἰσὶ τῶν ἀστέρων, οὓς οὐχ ὁρῶμεν. [04278] Ὅταν οὖν ἑτέρους ὁρῶμεν ἡλίους γινομένους, ἡμεῖς δὲ τῶν ἀστέρων τῶν σμικροτάτων τὴν τάξιν ἔχωμεν τῶν οὐδὲ φαινομένων, τίς ἔσται ἡμῖν παραμυθία; [04279] Μὴ, παρακαλῶ, μὴ οὕτω νοθεῖς ὦμεν, μὴ οὕτως ἄργοι, μὴ πραγματευώμεθα τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ σωτηρίαν εἰς ῥαθυμίαν, ἀλλ' ἐμπορευώμεθα αὐτήν, καὶ πληθύνωμεν. [04280] Κἂν γὰρ κατηχούμενός τις ᾗ, ἀλλὰ τὸν Χριστὸν οἶδεν, ἀλλὰ τὴν πίστιν ἔγνω, ἀλλὰ τῶν θείων ἐπακούει λόγων, ἀλλ' οὐ πόρρω ἐστὶ τῆς θείας γνώσεως, οἶδε τὸ θέλημα τοῦ Δεσπότη αὐτοῦ. [04281] Τίνος οὖν ἕνεκεν ἀναβάλλεται; [04282] τίνος ἕνεκεν μέλλει καὶ ὑπερτίθεται; [04283] Οὐδὲν βίου κρεῖττον καλοῦ, καὶ ἐνταῦθα κάκει, καὶ ἐπὶ φωτιζομένων καὶ ἐπὶ κατηχομένων. [04284] Τί γὰρ, εἰπέ μοι, φορτικὸν ἐπιτετάγμεθα; [04285] Ἔχε, φησὶ, γυναῖκα, καὶ σωφρόνει. [04286] Τοῦτο φορτικόν, εἰπέ μοι; [04287] καὶ πῶς, ὅπου γε πολλοὶ καὶ χωρὶς γυναικὸς σωφρονοῦσιν, οὐ Χριστιανοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἕλληνες; [04288] Ὁ ὑπερβαίνει τοίνυν ὁ Ἕλληνα διὰ κενοδοξίαν, σὺ οὐδὲ τοῦτο τηρεῖς διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ; [04289] Δίδου, φησὶ, πένησιν ἐκ τῶν ὄντων. [04290] Τοῦτο φορτικόν; [04291] Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα κατηγοροῦσιν ἡμῶν Ἕλληνες, ὀλοκλήρους οὐσίας κενώσαντες διὰ κενοδοξίαν μόνην. [04292] Μὴ αἰσχρὸ [63.110] λόγει. [04293] Τοῦτο δύσκολον; [04294] εἰ γὰρ μὴ ἐπετέτακτο, οὐκ ἔδει αὐτὸ κατορθοῦν, ἵνα μὴ ἄτιμοι φαινόμεθα; [04295] ὅτι γὰρ τὸ ἐναντίον δύσκολον, τὸ αἰσχρολογεῖν λέγω, δῆλον ἐξ ὧν αἰδεῖται ἡ ψυχὴ καὶ ἐρυθριᾷ, ἐάν τι τοιοῦτον εἰπεῖν προαχθῇ, καὶ οὐδὲ ἐρεῖ, ἐάν μὴ τάχα μεθύῃ. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 123/450 [04296] Διὰ τί γὰρ ἐπ' ἀγορᾶς καθήμενος, κἂν ἐπὶ οἰκίας τοῦτο ποιῇς, ἐκεῖ οὐ ποιεῖς; [04297] Ἄρα οὐχὶ διὰ τοὺς παρόντας; [04298] διὰ τί ἐπὶ τῆς γυναικὸς σου ταχέως τὸ αὐτὸ μὴ ποιεῖς; [04299] Ἄρα οὐχ ἵνα μὴ αὐτὴν ὑβρίσης; [04300] Ἵνα μὴ ὑβρίσης τοίνυν τὴν γυναῖκά σου, οὐ ποιεῖς. [04301] τὸν δὲ Θεὸν ὑβρίζων οὐκ ἐρυθριᾷ; [04302] πανταχοῦ γὰρ ἄρεσσι, καὶ πάντα ἀκούει. [04303] Μὴ μέθυε, φησὶ. [04304] καλῶς. [04305] Τοῦτο γὰρ καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ οὐ κόλασις; [04306] Οὐκ εἶπε, Κατάτεινον τὸ σῶμα, ἀλλὰ τί; [04307] Μὴ μέθυε. [04308] τουτέστι, μὴ οὕτως αὐτὸ ἐκτραχηλίσῃς, ὥς τῆς ψυχῆς ἀφελέσθαι τὴν ἀρχήν. [04309] Τί οὖν; [04310] οὐ χρή προνοεῖσθαι τοῦ σώματος; [04311] Μὴ γένοιτο. [04312] οὐ τοῦτο λέγω, ἀλλ' εἰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ μὴ προνοεῖ. [04313] οὕτω γὰρ καὶ Παῦλος ἐκέλευσε λέγων. [04314] Καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας. [04315] Μὴ ἄρπαζε, φησὶ, τὰ μὴ σὰ, μὴ πλεονέκτει, μὴ ἐπιόρκει. [04316] Ποίων πόνων ταῦτα δεῖται; [04317] ποίων ιδρώτων; [04318] Μὴ κακηγόρει, φησὶ, μηδὲ συκοφάντει. [04319] Ποῖον ἔχει τοῦτο πόνον; [04320] Τοῦναντίον μὲν οὖν πόνος. [04321] Ὅταν μὲν γὰρ εἴπῃς κακῶς, εὐθέως ἐν κινδύνῳ εἶ, ἐν ὑποψίᾳ, Μὴ ἤκουσε περὶ οὗ εἶπον, ἂν τε μέγας ᾗ, ἂν τε μικρός. [04322] ἂν μὲν γὰρ μέγας ᾗ, ἐν ἔργοις κινδυνεύσεις εὐθέως. [04323] ἂν δὲ μικρός, τοῖς ἴσοις σε ἀμυνεῖται, μᾶλλον δὲ καὶ πολλῶ χαλεπωτέροις. [04324] μειζόνως γὰρ σε ἐρεῖ κακῶς. [04325] Οὐδὲν δύσκολον, οὐδὲν φορτικὸν ἐπιτετάγμεθα, ἂν βουλώμεθα. [04326] ἂν δὲ μὴ βουλώμεθα, καὶ τὰ ῥᾶστα φορτικά ἡμῖν φανέται. [04327] Τί τοῦ φαγεῖν ῥᾶον; [04328] ἀλλ' ὑπὸ πολλῆς βλακειᾶς πολλοὶ καὶ πρὸς τοῦτο δυσχεραίνουσι. [04329] πολλῶν δὲ ἀκούω λεγόντων, ὅτι καὶ τὸ φαγεῖν κάματος. [04330] Οὐδὲν τούτων ἔχει κάματον, ἂν θέλῃς. [04331] ἐν γὰρ τῷ θέλειν πάντα κεῖται, μετὰ τὴν ἄνωθεν χάριν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 124/450 [04332] Θελήσωμεν οὖν τὰ ἀγαθὰ, ἵνα καὶ τῶν αἰωνίων τύχωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία.

## 2.15 ΟΜΙΛΙΑ ΙΔ΄.

[04334] Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοσοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶν ἀγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ

Κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος. [04335] α΄. [04336] Ἀναμίγνυσι τὰ ταπεινὰ τοῖς ὑψηλοῖς ὁ Παῦλος, ὁ αἰετὸν διδάσκαλον μιμούμενος τὸν αὐτοῦ, ὥστε τὰ ταπεινὰ τοῖς ὑψηλοῖς ὁδὸν γενέσθαι, καὶ διὰ τούτων ἐπ' ἐκεῖνα χειραγωγηθῆναι, καὶ γενομένους ἐν τοῖς μεγάλοις, μανθάνειν ὅτι ταῦτα συγκαταβάσεως ἦν. [04337] Τοῦτο γοῦν καὶ ἐνταῦθα ποιεῖ· [04338] εἰπὼν γὰρ ὅτι ἀνῆνεγκεν ἑαυτὸν, καὶ ἀρχιερέα δεῖξας, ἐπάγει· [04339] Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [04340] Καίτοι τοῦτο οὐχὶ [63.110] ἱερέως, ἀλλὰ τούτου ὃ ἱεραῖσθαι ἐκείνου χρή. [04341] Τῶν ἁγίων λειτουργός. [04342] Οὐδὲ λειτουργὸς ἀπλῶς, ἀλλὰ, Τῶν ἁγίων λειτουργός. [04343] Καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος. [04344] Ὅρᾳς τὴν συγκατάβασιν; [04345] Οὐχὶ πρὸ μικροῦ δίστη, λέγων· [04346] Οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα; [04347] καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἀκούουσιν· [04348] Κάθου ἐκ δεξιῶν μου. [04349] Τοῦτο δὲ φησιν, ὡς τοῦ καθημένου πάντως οὐκ ὄντος λειτουργοῦ· [04350] ὥστε τοῦτο ἀκούει διὰ τὴν σάρκα. [04351] Σκηνὴν δὲ ἐνταῦθα τὸν οὐρανὸν λέγει. [04352] Διὸ καὶ τὸ διάφορον δεικνὺς πρὸς τὴν Ἰουδαϊκὴν, ἐπάγει λέγων, Ἦν ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος. [04353] Ὅρα πῶς ἤρε τὰς ψυχὰς τῶν ἐξ Ἰουδαίων πεπιστευκότων, τοῦτο εἰπὼν. [04354] Ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς φαντάζεσθαι, ὅτι σκηνὴν οὐκ ἔχομεν τοιαύτην, Ἰδοὺ, φησὶν, ὁ ἱερεὺς, καὶ μέγας, καὶ πολὺ μείζων ἐκείνου, καὶ θυσίαν θαυμασιωτέραν προσήνεγκεν. [04355] Ἀλλ' ἄρα μὴ λόγος ταῦτα, μὴ κόμπος καὶ ψυχαγωγία; [04356] Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐπιστάσατο πρότερον ἀπὸ τοῦ ὅρκου, λοιπὸν δὲ καὶ ἀπὸ τῆς σκηνῆς. [04357] Ἦν μὲν οὖν καὶ αὕτη δῆλη ἡ [63.111] διαφορὰ· [04358] οὗτος δὲ καὶ ἐτέραν ἐπινοεῖ· [04359] Ἦν ἔπηξεν ὁ Κύριος, φησὶ, καὶ οὐκ ἄνθρωπος. [04360] Ποῦ τοίνυν εἰσὶν οἱ λέγοντες κινεῖσθαι τὸν οὐρανόν; [04361] ποῦ εἰσιν οἱ σφαιροειδῆ αὐτὸν εἶναι ἀποφαινόμενοι; [04362] ἀμφότερα γὰρ ταῦτα ἀνῆρηται ἐνταῦθα. [04363] Κεφάλαιον δὲ, φησὶν, ἐπὶ τοῖς λεγομένοις. [04364] Κεφάλαιον αἰετὸν τὸ μέγιστον λέγεται. [04365] Πάλιν κατάγει τὸν λόγον· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 125/450 [04366] εἰπὼν τὸ ὑψηλόν, ἀδεῶς φθέγγεται λοιπὸν τὰ ταπεινά. [04367] Εἶτα, ἵνα μάθῃς ὅτι τὸ, Λειτουργός, περὶ τῆς ἀνθρωπότητος εἴρηται, ὅρα πῶς πάλιν ἐπισημαίνεται· [04368] Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς, φησὶν, εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται· [04369] ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ. [04370] Μὴ, ἐπειδὴ ἀκούεις ὅτι κάθηται, ὕθλον εἶναι νομίσης τὸ ἀρχιερέα αὐτὸν εἰρησθαι· [04371] ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς ἀξίας τοῦ Θεοῦ, τὸ καθῆσθαι, τοῦτο δὲ τῆς φιλανθρωπίας τῆς πολλῆς καὶ τῆς εἰς ἡμᾶς κηδεμονίας. [04372] Διὰ τοῦτο αὐτὸ λιπαίνει, καὶ τούτῳ πλέον ἐνδιατρίβει· [04373] δέδοικε γὰρ μὴ ἐκεῖνο ἀνατρέψῃ. [04374] Διὰ τοῦτο πάλιν ἐπὶ τοῦτο κατάγει τὸν λόγον, ἐπειδὴ ἐξήτουν τινές, τίνος ἔνεκεν ἀπέθανεν, ἱερεὺς ὢν. [04375] Ἱερεὺς δὲ χωρὶς θυσίας οὐκ ἔστι· [04376] δεῖ τοίνυν καὶ τοῦτον ἔχειν θυσίαν. [04377] Ἀλλως δὲ, εἰπὼν ὅτι ἄνω ἐστὶ, λέγει καὶ δείκνυσιν, ὅτι ἱερεὺς ἐστὶ πάντοθεν, ἀπὸ τοῦ Μελχισεδέχ, ἀπὸ τοῦ ὅρκου, ἀπὸ τοῦ προσενηγεῖν θυσίαν. [04378] Ἐκ τούτου λοιπὸν καὶ ἀναγκαῖον ἄλλον πλέκει συλλογισμόν. [04379] Εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐπὶ γῆς, φησὶν, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεὺς, ὄντων τῶν ἱερέων τῶν προσφερόντων κατὰ τὸν νόμον τὰ δῶρα. [04380] Εἰ τοίνυν ἐστὶν ἱερεὺς, φησὶν, ὥσπερ οὖν καὶ ἔστι, δεῖ αὐτῷ τόπον ζητῆσαι ἕτερον. [04381] Ἐπὶ γῆς μὲν γὰρ ὢν, οὐκ ἂν ἦν ἱερεὺς. [04382] Πῶς γάρ; [04383] οὐ προσήνεγκεν, οὐχ ἱεράσατο· [04384] καὶ εἰκότως· [04385] ἦσαν γὰρ οἱ ἱερεῖς. [04386] Καὶ δείκνυσιν, ὅτι οὐδὲ δυνατόν ἐπὶ γῆς εἶναι ἱερέα· [04387] πῶς γάρ; [04388] Ἐπεὶ οὐδὲ ἐπανάστασις ἦν, φησὶν. [04389] Ἐνταῦθα ἀναγκαῖον συντείνειν τὸν νοῦν, καὶ συνιδεῖν τὴν ἀποστολικὴν σύνεσιν· [04390] πάλιν γὰρ τὴν διαφορὰν δείκνυσιν τῆς ἱερωσύνης. [04391] Οἵτινες, φησὶν, ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων. [04392] Τίνα λέγει ἐνταῦθα ἐπουράνια; [04393] Τὰ πνευματικά· [04394] εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ γῆς τελεῖται, ἀλλ' ὅμως τῶν οὐρανῶν εἰσιν ἄξια. [04395] Ὅταν γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κεῖται ἐσφαγμένος, ὅταν Πνεῦμα παραγίνηται, ὅταν ὁ καθήμενος ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς ἐνταῦθα ᾤ, ὅταν υἱοὶ γίνωνται διὰ τοῦ λουτροῦ, ὅταν πολῖται ᾧσι τῶν ἐν οὐρανοῖς, ὅταν πατρίδα ἔχωμεν ἐκεῖ, καὶ πόλιν, καὶ πολίτευμα, ὅταν ξένοι ᾧμεν τῶν ἐνταῦθα, πῶς οὐκ ἐπουράνια ταῦτα πάντα τυγχάνει; [04396] β΄. [04397] Ἀλλὰ τί; [04398] οἱ ὕμνοι οὐκ ἐπουράνιοι; [04399] οὐχ ἅπερ ἄνω ᾄδουσιν οἱ θεῖοι χοροὶ τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων, ταῦτα καὶ ἡμεῖς οἱ κάτω συνωδᾷ ἐκείνοις φθεγγόμεθα; [04400] οὐχὶ καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπουράνιον; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 126/450 [04401] Πῶς; [04402] οὐδὲν ἔχει σαρκικόν· [04403] πάντα πνευματικά γίνεται τὰ προκειμένα· [04404] οὐκ εἰς τέφραν, οὐκ εἰς καπνόν, οὐκ εἰς κνίσσαν διαχεῖται ἡ θυσία, ἀλλὰ λαμπρὰ καὶ φαιδρὰ ἐργάζεται τὰ προκειμένα. [04405] Πῶς δὲ οὐκ οὐράνια τὰ τελούμενα, ὅταν οἱ διακονούμενοι αὐτοῖς ἀκούωσιν ἔτι ἐξ οὗ εἴρηται· [04406] Ἄν τινων κρατῇτε, κεκράτην [63.112] ταί· [04407] ἂν τινων ἀφῇτε,



ἀφίενται; [04408] Πῶς οὐκ οὐράνια πάντα, ὅταν οὗτοι καὶ τὰς κλεῖς ἔχωσι τοῦ οὐρανοῦ; [04409] Οἵτινες, φησὶν, ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων, καθὼς κεχηρημάτισται Μωϋσῆς, μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· [04410] Ὅρα γάρ, φησὶ, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει. [04411] Ἐπειδὴ ἡ ἀκοὴ ἡμῶν ἀμαθεστέρα τῆς ὄψεώς ἐστιν (οὐ γὰρ οὕτως ἅπερ ἂν ἀκούσωμεν, τῇ ψυχῇ παρακατατιθέμεθα, ὥς ἅπερ ἂν ἴδωμεν αὐταῖς ὄψεσιν), ἔδειξεν αὐτῷ πάντα. [04412] Ἡ τοίνυν τοῦτο λέγει, Ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ· [04413] ἡ περὶ τοῦ ναοῦ αἰνίττεται· [04414] ἐπήγαγε γάρ, Ὅρα, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει. [04415] Ἄρα περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ναοῦ μόνον, ἢ περὶ τῶν θυσιῶν εἶδε, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων· [04416] μᾶλλον δὲ οὐκ ἂν τις ἀμάρτοι καὶ τοῦτο εἰπών. [04417] Οὐράνια γάρ ἐστιν ἡ Ἐκκλησία, καὶ οὐδὲν ἐστιν ἄλλο ἢ οὐρανός. [04418] Νυνὶ δὲ διαφορωτέρας τετύχηκε λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός ἐστι διαθήκης μεσίτης. [04419] Ὅρᾳ, φησὶν, ὅσῳ βελτίων ἡ λειτουργία τῆς λειτουργίας, εἴ γε ἐκείνη μὲν ὑπόδειγμα καὶ τύπος, αὕτη δὲ ἀλήθεια. [04420] Ἀλλ' οὐδὲν τοῦτο ὠφέλει τοὺς ἀκούοντας, οὐδὲ εὐφραине. [04421] Διὰ τοι τοῦτο ὁ μάλιστα αὐτοὺς εὐφραине, λέγει· [04422] Ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομεθέτηται. [04423] Ἐπάρας ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ τοῦ ἱερέως καὶ τῆς θυσίας, τότε καὶ τῆς διαθήκης τὸ μέσον τίθησιν· [04424] εἰπὼν μὲν καὶ πρότερον, ὅτε ἐδείκνυ ὅτι ἀσθενὴς ἦν καὶ ἀνωφελής. [04425] Καὶ ὅρα οἷα τίθησιν ἀσφαλίσματα, μέλλων αὐτῆς κατηγορεῖν. [04426] Ἐκεῖ γὰρ εἰπὼν, Κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου, τότε εἶπεν, ὅτι Ἀθέτησις γίνεται προαγούσης ἐντολῆς· [04427] εἶτα καὶ ὕστερον μέγα τι ἔθηκεν εἰπών· [04428] Δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ. [04429] Ἐνταῦθα δὲ ἡμᾶς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναγαγὼν, καὶ δείξας ὅτι ἀντὶ τοῦ ἱεροῦ τὸν οὐρανὸν ἔχομεν, καὶ ὅτι τύποι ἦσαν τῶν ἡμετέρων ἐκεῖνα, καὶ τὴν λειτουργίαν ἐπάρας τούτοις, καὶ τὴν ἱερωσύνην εἰκότως ἐπαίρει λοιπόν. [04430] Ἀλλ', ὅπερ ἔφην, ὁ μάλιστα αὐτοὺς εὐφραίνει τίθησι λέγων· [04431] Ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται. [04432] Πόθεν τοῦτο δῆλον; [04433] Ἐξ ὧν αὕτη μὲν ἐξεβλήθη, ἐκείνη δὲ ἀντεισῆχθη· [04434] διὰ γὰρ τοῦτο κρατεῖ, ὅτι βελτίων. [04435] Ὡςπερ γὰρ λέγει, ὅτι, Εἰ ἡ τελείωσις δι' αὐτῆς ἦν, τίς ἔτι χρεῖα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέχ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 127/450 [04436] οὕτω καὶ ἐνταῦθα τῷ αὐτῷ συλλογισμῷ κέχρηται, λέγων· [04437] Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος· [04438] τουτέστιν, εἰ οὐδὲν εἶχεν ἐλλιπές, εἰ ἀμέμπτους ἐποίει. [04439] Ὅτι γὰρ περὶ τούτου φησὶν, ἄκουε τὸ ἐξῆς· [04440] Μεμφομένος δὲ αὐτοῖς λέγει. [04441] Οὐκ εἶπε, Μεμφομένος δὲ αὐτῇ, ἀλλὰ, Μεμφομένος δὲ αὐτοῖς λέγει· [04442] Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰουδα διαθήκην καινὴν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην, ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου· [04443] ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ γὰρ ἡμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος. [04444] Ναὶ, φησὶ· [04445] καὶ πόθεν δῆλον, ὅτι τέλος ἔλαβεν; [04446] Ἐδειξε μὲν οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ ἱερέως τοῦτο· [04447] δείκνυσιν δὲ τρανότερον νῦν αὐτολεξεῖ, ὅτι ἐκβέβληται. [04448] Πῶς δέ; [04449] Ἐπὶ κρεῖτ [63.113] τοσιν ἐπαγγελίαις, εἰπών. [04450] Ποῦ γὰρ ἴσον, εἰπέ μοι, γῇ καὶ οὐρανός; [04451] Σὺ δὲ θεωρεῖ πῶς ἀκατεῖ Ἐπαγγελίαις φησὶν, ἵνα μὴ ταύτης τοῦτο κατηγορῆς. [04452] Καὶ γὰρ ἐκεῖ, Δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ ἐλπίδος, φησὶ, κρείττονος, δεικνὺς ὅτι ἀκατεῖ ἐλπίς· [04453] καὶ ἐνταῦθα, ἐπαγγελίας κρείττονος, αἰνιττόμενος ὅτι καὶ ἐκεῖ ἐπηγγείλατο. [04454] Ἐπειδὴ δὲ ἐνεκάλουν ἀεὶ, Ἴδου γὰρ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, φησὶ, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰουδα διαθήκην καινὴν. [04455] Οὐ παλαιάν τινα διαθήκην φησὶν. [04456] Ἵνα γὰρ μὴ τοῦτο ἔχωσι λέγειν, καὶ τὸν χρόνον ὥρισεν· [04457] οὐ γὰρ ἀπλῶς εἶπε, Κατὰ τὴν διαθήκην, ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ἵνα μὴ τὴν πρὸς τὸν Ἀβραάμ γεγενημένην εἴπῃς, ἢ τὴν πρὸς τὸν Νῶε· [04458] ἀλλὰ ποίαν δηλῶν, φησὶν, Οὐ κατὰ τὴν διαθήκην, ἣν διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν τοῖς ἐν τῇ ἐξόδῳ. [04459] Διὸ καὶ ἐπήγαγεν· [04460] Ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου· [04461] ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ γὰρ ἡμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος. [04462] γ'. [04463] Ὅρᾳ πρῶτον παρ' ἡμῶν ἀρχόμενα τὰ κακά; [04464] Αὐτοὶ, φησὶ, πρῶτον οὐκ ἐνέμειναν. [04465] Λοιπὸν καὶ παρ' ἡμῶν ἡ ἀμέλεια, τὰ δὲ ἀγαθὰ παρ' αὐτοῦ, τὰ τῆς εὐεργεσίας λέγω. [04466] Ἐνταῦθα ὥςπερ ἀπολογίαν τίθησιν, αὐτὴν τὴν αἰτίαν δεικνὺς, δι' ἣν ἐγκαταλιμπάνει αὐτούς. [04467] Ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη, φησὶν, ἦν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, λέγει Κύριος, διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς· [04468] καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεὸν, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν. [04469] Οὕτω περὶ τῆς καινῆς ταῦτά φησιν, ὅτι λέγει· [04470] Οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν διεθέμην. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 128/450 [04471] Ποία δὲ ἄλλη

ἐστὶ διαφορὰ, ἢ αὕτη; [04472] Εἰ δὲ τὸ διάφορον λέγοι τις οὐ κατὰ τοῦτο, ἀλλὰ κατὰ τὸ δοθῆναι εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν· [04473] οὐ προσταγμάτων εἰσάγει διαφορὰν, ἀλλὰ τὸν τρόπον τῆς δόσεως δείκνυσιν. [04474] Οὐκέτι γὰρ ἐν γράμμασι, φησὶν, ἔσται ἡ διαθήκη, ἀλλ' ἐν καρδίαις. [04475] Δειξάτω τοίνυν τοῦτο γενόμενόν ποτε ὁ Ἰουδαῖος· [04476] ἀλλ' οὐκ ἂν εὖροι· [04477] πάλιν γὰρ ἐν γράμμασιν ἐγένετο μετὰ τὴν ἐπάνοδον τὴν ἐκ Βαβυλῶνος. [04478] Ἐγὼ δὲ δείκνυμι τοὺς ἀποστόλους μηδὲν παραλαβόντας γραπτὸν, ἀλλ' ἐν ταῖς καρδίαις δεξαμένους διὰ Πνεύματος ἁγίου. [04479] Διὸ καὶ ἔλεγεν ὁ Χριστός· [04480] Ἐκεῖνος ἐλθὼν ἀναμνήσει ὑμᾶς πάντα, καὶ διδάξει ὑμᾶς. [04481] Καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος, φησὶ, τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων, Γινῶθι τὸν Κύριον· [04482] ὅτι πάντες εἰδήσουσί με, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν. [04483] Ὅτι ἴλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. [04484] Ἰδοὺ καὶ ἄλλο σημεῖον· [04485] Ἀπὸ μικροῦ, φησὶν, ἕως μεγάλου αὐτῶν εἰδήσουσί με, καὶ οὐ μὴ εἴπωσι· [04486] Γινῶθι τὸν Κύριον. [04487] Πότε τοῦτο γέγονεν ἢ νῦν; [04488] δῆλον γὰρ τὸ ἡμέτερον· [04489] τὸ δὲ ἐκείνων οὐ δῆλον, ἀλλ' ἀπεκέλειστο εἰς γωνίαν. [04490] Ἄλλως δὲ, καινὴ τότε λέγεται, ὅταν ἑτέρα ᾖ, καὶ δεικνύῃ εἴ τι τῆς παλαιᾶς πλέον ἔχει. [04491] Καινὴ δὲ καὶ αὕτη τυγχάνει, ὅταν αὐτῆς τὰ μὲν περιαιρεθῇ, τὰ δὲ μὴ· [04492] οἶον, ἐπὶ ὑποδείγματος ἵνα [63.114] εἴπω, εἴ τις οἰκίαν παλαιὰν μέλλουσαν καταπίπτειν ἀφείς τὸ πᾶν, τὸν θεμέλιον ὑπερῖραψεν, εὐθέως λέγομεν, Ἐποίησεν αὐτὴν καινὴν, ὅταν τὰ μὲν ἐξέλῃ, τὰ δὲ ἀντισταγάγῃ. [04493] Καὶ γὰρ καὶ ὁ οὐρανὸς καινὸς λέγεται οὕτως, ὅταν μηκέτι χαλκοῦς ᾖ, ἀλλ' ὑετὸν διδῷ· [04494] καὶ ἡ γῆ ὁμοίως καινὴ, ὅταν μὴ ἄκαρπος ᾖ, οὐχ ὅταν μεταβληθῇ. [04495] Καὶ οἶκος οὕτω καινός, ὅταν τὰ μὲν αὐτοῦ ἐξαιρεθῇ, τὰ δὲ μένῃ. [04496] Ὡστε καὶ διαθήκην καινὴν καλῶς εἶπεν· [04497] ἵνα δείξῃ ὅτι παλαιὰ γέγονεν ἡ διαθήκη ἐκείνη, κατὰ τὸ μηδένα δοῦναι καρπὸν. [04498] Καὶ ἵνα μάθῃς ἀκριβῶς, ἀνάγνωθι τί φησιν ὁ Ἀγγαῖος, τί ὁ Ζαχαρίας, τί ὁ ἄγγελος, τί δὲ Ἑσδρας ἐγκαλεῖ. [04499] Πῶς οὖν ἔλαβεν αὐτόν; [04500] πῶς δὲ οὐδεὶς ἐρωτᾷ Κύριον, ὅπου γε καὶ αὐτοὶ παρέβησαν, καὶ οὐδὲ αὐτοὶ ἤδεσαν; [04501] Ὅρᾳ πῶς βεβίασται τὸ σόν; [04502] Ἐγὼ δὲ τὸ ἐμὸν τίθημι, ὅτι καινὴ κυρίως αὕτη ἂν λέγοιτο. [04503] Ἄλλως δὲ, οὐδὲ ἐκεῖνο συγχωρῶ περὶ τούτου εἰρησθαι, τὸ, Ἔσται καινός ὁ οὐρανός. [04504] Διὰ τί γὰρ μὴ, λέγων ἐν τῷ Δευτερονομίῳ, ὅτι Ἔσται χαλκοῦς ὁ οὐρανός, τοῦτο ἔθηκεν ἐν τῇ διαστολῇ, ἐὰν δὲ εἰσακούσητε, ἔσται καινός; [04505] Καὶ μὴν διὰ τοῦτο φησιν ἑτέραν διαθήκην δώσειν, ἐπειδὴ τῇ προτέρᾳ οὐκ ἐνέμειναν. [04506] Τοῦτο ἐγὼ δείκνυμι, δι' ὧν φησι· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 129/450 [04507] Τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός· [04508] καὶ πάλιν· [04509] Τί πειράζετε τὸν Θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν, οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι; [04510] Ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν, φησὶν. [04511] Ἐνταῦθα δείκνυσιν, ὅτι μειζόνων ἡμᾶς ἀξιοῖ, καὶ πνευματικῶν. [04512] Εἰς πᾶσαν γὰρ, φησὶ, τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. [04513] Τουτέστιν, Οὐ μὴ εἴπωσιν ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ, Γινῶθι τὸν Κύριον. [04514] Καὶ πάλιν, Πλησθήσεται ἡ γῆ τοῦ γνῶναι τὸν Κύριον, ὥς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι θαλάσσης. [04515] Ἐν τῷ λέγειν καινὴν, φησὶ, πεπαλαιώκε τὴν πρώτην. [04516] Τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ. [04517] Ὅρα τὸ κρυπτόμενον, ὅπως ἐξεκάλυψεν αὐτὴν τοῦ προφήτου τὴν διάνοιαν. [04518] Ἐτίμησε τὸν νόμον, καὶ οὐκ ἠθέλησεν αὐτὸν εἰπεῖν παλαιὸν ὀνομαστί· [04519] πλὴν μέντοι τοῦτο εἶπεν· [04520] εἰ γὰρ ἐκεῖνο καινὸν ἦν, οὐκ ἂν καὶ τοῦτο τὸ μετὰ ταῦτα καινὸν ἐκάλεσεν. [04521] Ὡστε πλέον τι διδοὺς καὶ ἕτερον, Ἐπαλαιώθη, φησὶν. [04522] Οὐκοῦν καταλύεται καὶ ἀπόλλυται καὶ οὐκέτι ἐστί. [04523] Λαβὼν παρὰ τοῦ προφήτου τὴν παρρησίαν, μᾶλλον αὐτοῦ καθάπτεται συμφερόντως, δεικνὺς ὅτι τὰ ἡμέτερα νῦν ἀνθεῖ· [04524] τουτέστιν, ἔδειξεν οὕσαν παλαιάν. [04525] Εἶτα λαβὼν τὸ τῆς παλαιᾶς ὄνομα, καὶ ἕτερον παρ' ἑαυτοῦ προσθεὶς τὸ τοῦ γήρως, τὸ λειπόμενον ἀπὸ τῶν ἄλλων ἔλαβε, καὶ φησιν· [04526] Ἐγγὺς ἀφανισμοῦ. [04527] Οὐκ ἄρα ἀπλῶς κατέπαυσεν ἡ καινὴ τὴν παλαιάν, ἀλλ' ὥς γεγηρακυῖαν, ὥς οὐ χρήσιμον. [04528] Διὰ τοῦτο ἔλεγε, Διὰ τὸ ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές, καὶ, Οὐδὲν ἐτελείωσεν ὁ νόμος, καὶ ὅτι, Εἰ ἡ πρώτη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος. [04529] Ἄμεμπτος τί ἐστί; [04530] Χρήσιμος, ἰσχυρά. [04531] Τοῦτο δὲ λέγει, οὐχ ὥς ἐγκλημάτων δεῖξαι ὑπεύθυνον, ἀλλ' ὥς οὐκ ἀρκοῦσαν, ιδιωτικώτερον ἐφθέγγατο· [04532] ὥς ἂν τις εἴποι· [04533] Οὐκ ἔστιν ἄμεμπτος ἡ οἰκία, τουτέστιν, ἔχει ἐλάττωμα, σαθρά ἐστίν· [04534] οὐκ ἔστιν ἄμεμπτον τὸ ἱμάτιον, τουτέστι, λοιπὸν διαρρεῖ. [04535] [63.115] Οὐχ ὥς πονηρὸν τοίνυν ἐνταῦθά φησιν, ἀλλ' ὥς ἔχον τὸ αἰτίημα καὶ ἐλάττωμα. [04536] δ'. [04537] Οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς καινοὶ ἐσμεν, μᾶλλον δὲ καινοὶ ἐγενόμεθα· [04538] νῦν δὲ πεπαλαιώμεθα· [04539] διὰ τοῦτο ἐγγὺς ἐσμεν ἀφανισμοῦ καὶ ἀπωλείας. [04540] Ἀλλ', ἂν ἐθέλωμεν,

ἔστιν ἀποξῦσαι τοῦτο τὸ γῆρας. [04541] Λουτρῷ μὲν οὖν οὐκέτι δυνατόν, μετανοία δὲ ἐνταῦθα δυνατόν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 130/450 [04542] Εἴ τι παλαιὸν ἐν ἡμῖν, ρίψωμεν· [04543] εἴ τις ῥντις, εἴ τις κηλὶς, εἴ τις σπῖλος, ἀπονιψώμεθα, καὶ καλοὶ γενώμεθα, ἵνα ἐπιθυμῇ ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους ἡμῶν. [04544] Ἐξέσθι καὶ πρὸς ἐσχάτην δυσειδεῖαν καταπεσόντας ἀνακτήσασθαι τὸ κάλλος ἐκεῖνο, περὶ οὗ φησιν ὁ Δαυΐδ· [04545] Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου. [04546] Καὶ μὴν ἡ λήθη κάλλος οὐ ποιεῖ, κάλλος τὸ ψυχικόν. [04547] Λήθη ποία; [04548] Ἡ τῶν ἁμαρτιῶν. [04549] Πρὸς γὰρ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐξ ἐθνῶν διαλέγεται, παραινῶν αὐτῇ τῶν πατρῶν μὴ μνησθῆναι, τουτέστι, τῶν εἰδώλοις θυόντων· [04550] ἀπὸ γὰρ τῶν τοιούτων συνήκται. [04551] Καὶ οὐκ εἶπε, Μὴ μετέλθῃς αὐτά· [04552] ἀλλ', ὁ πλέον ἐστὶ, Μηδὲ εἰς νοῦν λάβῃς· [04553] ὁ καὶ ἀλλαχοῦ φησιν· [04554] Οὐ μὴ μνησθῶ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν διὰ χειλέων μου· [04555] καὶ ἄλλιν· [04556] Ὅπως ἂν μὴ λαλήσῃ τὸ στόμα μου τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. [04557] Οὕτω τοῦτο μεγάλη ἀρετή· [04558] μᾶλλον δὲ μεγάλη μὲν, ἀλλ' οὐ τοιαύτη. [04559] Ἐκεῖ γὰρ τί φησιν; [04560] Οὐκ εἶπεν, Οὐ μὴ λαλήσῃς τὰ τῶν πατέρων, ἀλλὰ, Μηδὲ ἀναμνησθῇς αὐτῶν, μηδὲ εἰς νοῦν λάβῃς. [04561] Ὅρᾳ πόσον ἡμᾶς διάστημα τῆς κακίας ἀπέχειν βούλεται; [04562] Ὁ γὰρ μὴ μεμνημένος, οὐ λογιεῖται· [04563] ὁ δὲ μὴ λογιζόμενος, οὐδὲ φθέγγεται· [04564] ὁ δὲ μὴ φθεγγόμενος, οὐδὲ πράξει. [04565] Ὅρᾳ πρὸ πόσων ἀπετείχισεν ἡμᾶς ὁδῶν, πρὸ πόσων διαστημάτων ἀπεμάκρυνε καὶ ἐκ τοῦ πλείονος; [04566] Ἀκούσωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐπιλαθώμεθα τῶν ἡμετέρων κακῶν, οὐ τῶν ἡμαρτημένων ἡμῖν, λέγω· [04567] Μνήσθητι γὰρ σὺ, φησί, πρῶτος, καὶ οὐ μὴ μνησθῶ ἐγώ. [04568] Οἷόν τι λέγω· [04569] Μηκέτι μνημονεύωμεν ἀρπαγῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ πρότερα ἀποδοῶμεν. [04570] Τοῦτο ἐστὶν ἐπιλαθέσθαι κακίας, καὶ ἐκβαλεῖν τὸν λογισμὸν τὸν ἀρπακτικόν, καὶ μηδέποτε αὐτὸν ἔτι δέξασθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἤδη πεπλημμελημένα ἀπαλείφειν. [04571] Πόθεν δὲ ἂν γένοιτο ἡμῖν λήθη πονηρίας; [04572] Ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν ἀγαθῶν τοῦ Θεοῦ· [04573] ἐὰν τοῦ Θεοῦ διαπαντὸς μνημονεύωμεν, οὐ δυνάμεθα ἀκείνων μεμνησθαι. [04574] Εἰ ἐμνημόνευσον γὰρ σου, φησὶν, ἐπὶ τῆς στρωμνῆς μου, ἐν τοῖς ὄρθοις ἐμελέτων εἰς σέ. [04575] Αἰ μὲν οὖν, μάλιστα δὲ τότε χρὴ μεμνησθαι τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἐν ἡσυχίᾳ ὁ λογισμὸς ᾗ, ὅταν διὰ τῆς μνήμης ἐκείνης ἑαυτοῦ καταδικάζειν δύνηται, ὅταν κατέχεσθαι ἐν τῇ μνήμῃ. [04576] Ἐν ἡμέρᾳ μὲν γὰρ ἂν μνημονεύσωμεν, ἐπεισελθοῦσαι φροντίδες ἕτεραι καὶ θόρυβοι πάλιν αὐτὴν ἐκβάλλουσιν· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 131/450 [04577] ἐν νυκτὶ δὲ διαπαντὸς μεμνησθαι δυ [63.116] νατὸν, ὅταν ἐν γαλήνῃ ᾗ καὶ ἀναπαύσῃ ἡ ψυχὴ, ὅταν ἐν λιμένι, ὅταν ἐν εὐδίᾳ. [04578] Ἄ λέγετε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐπὶ ταῖς κοίταις ὑμῶν κατανύγητε, φησὶν. [04579] Ἐδεῖ μὲν γὰρ καὶ δι' ἡμέρας ταύτην ἔχειν τὴν μνήμην· [04580] ἐπειδὴ δὲ φροντίζετε ἀεὶ, καὶ περισπᾶσθε ἐν τοῖς βιωτικοῖς, κἂν τότε μνημονεύετε ἐπὶ τῆς κοίτης τοῦ Θεοῦ· [04581] ἐν τοῖς ὄρθοις μελετᾶτε ἐν αὐτῷ. [04582] Ἄν ἐν τοῖς ὄρθοις μελετήσωμεν ταῦτα, μετὰ πολλῆς ἀσφαλείας χωρήσομεν εἰς τὰ πράγματα· [04583] ἂν ἴλεων πρῶτον τὸν Θεὸν ποιήσωμεν τῇ ἐντεῦξαι καὶ τῇ ἱκετηρίᾳ, οὕτω προβαίνοντες οὐδένα ἐξομεν ἐχθρόν· [04584] κἂν ἔχῃς δὲ, καταγέλαση, ἴλεων ἔχων τὸν Θεόν. [04585] Πόλεμός ἐστιν ἐν τῇ ἀγορᾷ, μάχη ἐστὶ τὰ πράγματα τὰ καθημερινὰ, κλυδωνιὸν ἐστὶ καὶ χειμῶν. [04586] Δεῖ τοίνυν ὅπλων ἡμῖν· [04587] μέγα δὲ ὄπλον εὐχή· [04588] δεῖ οὐρίων ἀνέμων δεῖ μαθεῖν ἅπαντα, ὥστε τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας χωρὶς ναυαγίων διανύσαι καὶ τραυμάτων· [04589] πολλοὶ γὰρ καθ' ἐκάστην ἡμέραν οἱ σκόπελοι, καὶ πολλάκις προσέβραξε τὸ σκάφος καὶ κατεποντίσθη. [04590] Διὰ τοῦτο εὐχῆς ἡμῖν δεῖ μάλιστα ἐωθινής καὶ νυκτερινῆς. [04591] Ὀλύμπια πολλοὶ πολλάκις ὑμῶν ἐθεάσαντο· [04592] καὶ οὐκ ἐθεάσαντο μόνον, ἀλλὰ καὶ σπουδασταὶ καὶ θαυμασταὶ τῶν ἀγωνιζομένων ἐγένοντο, ὁ μὲν τούτου, ὁ δὲ ἐκείνου. [04593] Ἵστε οὖν ὅτι καὶ τὰς ἡμέρας τῶν ἀγώνων, καὶ τὰς νύκτας ἐκεῖνας, δι' ὅλης νυκτὸς ὁ κήρυξ οὐδὲν ἄλλο φροντίζει, οὐδὲν ἄλλο μεριμνᾷ, ἢ ὅπως ἐξελθὼν μὴ ἀσχημονήσῃ, ὁ ἀγωνιζόμενος. [04594] Ἐκεῖνοι γὰρ οἱ παρακαθήμενοι τῷ σαλπικτῇ παρεγγυῶσι μηδὲ φθέγγεσθαι τι, ὥστε μὴ τὸ πνεῦμα δαπανώμενον γέλωτα ὀφλεῖν. [04595] Εἰ τοίνυν ὁ ἐπ' ἀνθρώπων ἀγωνίζεσθαι μέλλων, τοσαύτη κέχρηται προνοία, πολλῷ μᾶλλον ἡμῖν ἀρμόσει διηνεκῶς φροντίζειν καὶ μεριμνᾶν, οἷς ὁ πᾶς βίος ἀγών ἐστι. [04596] Πᾶσα τοίνυν ἔστω νῦξ παννυχίς, καὶ μεριμνῶμεν πῶς ἐξελθόντες τὴν ἡμέραν, μὴ γέλωτα ὀφλωμεν. [04597] Καὶ εἴθε γέλωτα μόνον· [04598] νυνὶ δὲ κάθηται ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς ὁ ἀγωνοθέτης, ἀκούων ἀκριβῶς μήτι ἀπηχὲς φθεγγώμεθα, μήτι παρὰ μέλος· [04599] οὐ γὰρ πραγμάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ ῥημάτων ἐστὶ κριτής. [04600] Παννυχίσωμεν, ἀγαπητοί· [04601] ἔχομεν καὶ ἡμεῖς σπουδαστὰς, ἐὰν θέλωμεν· [04602] ἐκάστῳ ἡμῶν ἄγγελος παρακάθηται· [04603] ἡμεῖς δὲ ῥέγχομεν δι'

ὅλης νυκτός· [04604] καὶ εἶθε τοῦτο μόνον· [04605] πολλοὶ δὲ καὶ ἀσελγῇ πράττουσι πολλὰ, οἱ μὲν πρὸς αὐτὰ τὰ χαμαιτυπεῖα βαδίζοντες, οἱ δὲ τὰς οἰκίας πορνεῖα ποιοῦντες τῷ ἐταίρᾳ ἄγειν ἐκεῖ. [04606] Πάνυ γε (οὐ γάρ;) καλῶς μεριμνῶσιν ἀγωνίσασθαι. [04607] Ἕτεροι μεθούσιν καὶ παραφθέγγονται, ἄλλοι θορυβοῦσιν, ἕτεροι παννυχίζουσιν κακῶς, καὶ τῶν καθευδόντων χειρὸν πλέκοντες δόλους· [04608] ἄλλοι τόκους ἀριθμοῦντες, ἕτεροι φροντίσι κοπτόμενοι, καὶ πάντα μᾶλλον ποιοῦντες, ἢ τὰ τῷ ἀγῶνι προσήκοντα. [04609] Διὸ, παρακαλῶ, πάντα ἀφέντες, εἰς ἓν ὁρῶμεν μόνον, ὅπως τὸ βραβεῖον λάβωμεν, καὶ τὸν στέφανον ἀναδησώμεθα· [04610] πάντα πράττωμεν, δι' ὧν δυνησώμεθα τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν· [04611] ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιланθρωπία. *Cooperatorum Veritatis Societas*  
Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 132/450

## 2.16 ΟΜΙΛΙΑ ΙΕ΄.

[04613] Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη δικαιώματα λατρείας, τό τε ἅγιον κοσμικόν. [04614] Σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ἣ ἡ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἥτις λέγεται ἅγια. [04615] Μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη Ἁγία ἀγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ· [04616] ἐν ἣ στάμνος χρυσοῦ ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ ράβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης· [04617] ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶμ δόξης, κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· [04618] περὶ ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος. [04619] α΄. [04620] Ἐδειξεν ἀπὸ τοῦ ἱερέως, ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης, ἀπὸ τῆς διαθήκης, ὅτι τέλος ἔμελλεν ἔχειν ἐκείνη· [04621] δείκνυσιν λοιπὸν καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς σκηνῆς τοῦ σχήματος. [04622] Πῶς; [04623] Ἁγία λέγων, καὶ Ἁγία ἀγίων. [04624] Τὰ μὲν οὐν ἅγια τοῦ προτέρου καιροῦ σύμβολά ἐστιν· [04625] ἐκεῖ γὰρ διὰ θυσιῶν πάντα γίνεται· [04626] τὰ δὲ Ἁγία τῶν ἀγίων, τούτου τοῦ νῦν ἐνεστῶτος· [04627] λέγει δὲ Ἁγία ἀγίων τὸν οὐρανὸν, τὸ αὐτὸ δὲ καὶ καταπέτασμα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὴν σάρκα εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, τουτέστι, διὰ τοῦ καταπετάσματος τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. [04628] Καλὸν δὲ ἄνωθεν τοῦτο τὸ χωρίον ἀναλαβόντας εἰπεῖν. [04629] Τί οὖν φησιν; [04630] Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη. [04631] Ἡ πρώτη τίς; [04632] Ἡ διαθήκη. [04633] Δικαιώματα λατρείας. [04634] Τί ἐστὶ, Δικαιώματα; [04635] Σύμβολα, ἢ θεσμοὺς· [04636] ὥσει ἔλεγε, Τότε εἶχε, νῦν οὐκ ἔχει· [04637] δείκνυσιν ἤδη τούτῳ αὐτὴν ἐκκεχωρηκυῖαν· [04638] τότε γὰρ εἶχε, φησὶν. [04639] Ὡστε νῦν, εἰ καὶ ἔστηκεν, οὐκ ἔστι. [04640] Τό τε ἅγιον κοσμικόν. [04641] Κοσμικὸν λέγει, ἐπειδὴ πᾶσιν ἡφίετο ἐπιβαίνειν, καὶ δῆλος ἦν ὁ τόπος ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ, ἔνθα οἱ ἱερεῖς εἰστήκεσαν, ἔνθα οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ προσήλυτοι, οἱ Ἕλληνες, οἱ Ναζωραῖοι. [04642] Ἐπεὶ οὖν καὶ Ἕλλησι βατὸν ἦν, κοσμικὸν αὐτὸ καλεῖ· [04643] οὐ γὰρ δὴ οἱ Ἰουδαῖοι ὁ κόσμος ἦσαν. [04644] Σκηνὴ γὰρ, φησὶ, κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἥτις λέγεται ἅγια· [04645] ἐν ἣ ἡ τε λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων. [04646] Ταῦτα σύμβολα τοῦ κόσμου. *Cooperatorum Veritatis Societas* Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 133/450 [04647] Μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα. [04648] Ἄρα οὐκ ἦν καταπέτασμα ἓν, ἀλλὰ καὶ ἔξω καταπέτασμα ἦν. [04649] Σκηνή, ἥτις λέγεται Ἁγία ἀγίων. [04650] Ὅρα πῶς πανταχοῦ σκηνὴν καλεῖ παρὰ τὸ σκηνοῦν ἐκεῖ. [04651] Χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον, φησὶ, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ· [04652] ἐν ἣ στάμνος χρυσοῦ ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ ράβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης. [04653] Πάντα ταῦτα σεμνὰ ἦν καὶ λαμπρὰ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀγνωμοσύνης ὑπομνήματα. [04654] Καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης. [04655] Κατέαξε γὰρ αὐτάς· [04656] καὶ τὸ μάννα· [04657] ἐγόγγυσαν γάρ· [04658] καὶ διὰ τοῦτο εἰς ἐγγόνους παραπέμπων τὴν μνήμην, προσέταξεν εἰς τὴν στάμνον τὴν χρυσοῦν ἀποτεθῆναι αὐτό. [04659] Καὶ ἡ ράβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα. [04660] Ἐπανεστήσαν γάρ. [04661] Ἐπεὶ οὖν καὶ ἀχάριστοι ἦσαν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ εὐεργετούμενοι συνεχῶς ἐπελανθάνοντο, διὰ τοῦτο προστάξει τοῦ νομοθέτου εἰς τὴν στάμνον τὴν χρυσοῦν ἀπέθεσαν αὐτὰ, καὶ οὕτως εἰς ἐγγόνους παρέπεμπον τὴν μνήμην. [63.118] μην. [04662] Ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον. [04663] Τί ἐστὶ Χερουβὶμ δόξης; [04664] Ἦτοι τὰ ἔνδοξα, ἢ τὰ ὑποκάτω τοῦ Θεοῦ φησι. [04665] Καλῶς δὲ καὶ ἐπαίρει ταῦτα τῷ λόγῳ, ἵνα δείξῃ μείζονα ὄντα τὰ μετὰ ταῦτα. [04666] Περὶ ὧν οὐκ ἔστι, φησὶ, νῦν λέγειν κατὰ μέρος. [04667] Ἐνταῦθα ἠνίζετο, ὅτι οὐ ταῦτα ἦν μόνον τὰ ὁρώμενα, ἀλλὰ αἰνίγματά τινα ἦν. [04668] Περὶ ὧν οὐκ ἔστι, φησὶ, νῦν λέγειν κατὰ μέρος· [04669] ἴσως ὥς μακροῦ δεομένων λόγου. [04670] Τούτων δὲ οὕτω κατεσκευασμένων, εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διαπαντὸς εἰσίασιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες. [04671] Τουτέστιν, ἦν μὲν ταῦτα, οὐκ ἀπέλαυνον δὲ τούτων αὐτῶν οἱ Ἰουδαῖοι· [04672] οὐ γὰρ ἐώρων αὐτά. [04673] Ὡστε οὐκ ἐκείνοις μᾶλλον

ἦν, ἣ οἷς προετυποῦτο. [04674] Εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων. [04675] Ὁρᾷς ἤδη τοὺς τύπους προκαταβεβλημένους; [04676] Ἵνα γὰρ μὴ λέγωσιν, ὅτι πῶς μία θυσία, καὶ πῶς ὁ ἀρχιερεὺς ἅπαξ προσέφερε, δεικνυσὶν αὐτὸ ἄνωθεν οὕτως ὄν· [04677] εἴ γε ἡ ἀγιωτέρα μία ἦν καὶ ἡ φρικτή. [04678] Οὕτως ἠθίζοντο ἄνωθεν· [04679] καὶ γὰρ τότε ὁ ἀρχιερεὺς, φησὶν, ἅπαξ προσέφερε. [04680] Καὶ καλῶς εἶπεν, Οὐ χωρὶς αἵματος· [04681] οὐ χωρὶς μὲν αἵματος, οὐ μὴν τούτου τοῦ αἵματος· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 134/450 [04682] οὐ γὰρ τοσαύτη ἦν ἡ πραγματεία. [04683] Δείκνυσιν ὅτι ἔσται, οὐ πυρὶ ἀναλουμένη, ἀλλὰ ἀπὸ αἵματος μᾶλλον δεικνυμένη. [04684] Ἐπειδὴ γὰρ θυσίαν ἐκάλεσε τὸν σταυρὸν, οὔτε πῦρ ἔχοντα, οὔτε ξύλα, οὔτε πολλάκις προσφερόμενον, ἀλλὰ ἅπαξ ἐν αἵματι προσενηχθέντα· [04685] δεικνυσὶν ὅτι καὶ ἡ παλαιὰ θυσία τοιαύτη ἦν, ἅπαξ προσεφέρετο ἐν αἵματι. [04686] Ὁ προσφέρει, φησὶν, ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων. [04687] Ὅρα· [04688] οὐκ εἶπεν, ἁμαρτημάτων, ἀλλ', Ἀγνοημάτων, ἵνα μὴ μέγα φρονήσωσιν. [04689] Εἰ γὰρ καὶ μὴ ἐκὼν ἡμαρτες, φησὶν· [04690] ἀλλ' ἄκων ἠγνόησας, καὶ τούτου οὐδεὶς ἐστὶ καθαρὸς. [04691] Καὶ πανταχοῦ τὸ, Ὑπὲρ ἑαυτοῦ, τίθησι, δεικνὺς ὅτι ὁ Χριστὸς πολλῶ μείζων ἐστὶ τοῦ παρὰ Ἰουδαίοις ἀρχιερεὺς. [04692] Εἰ γὰρ κεχώρισται τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, πῶς ὑπὲρ ἑαυτοῦ προσήνεγκε; [04693] Τί οὖν ταῦτα εἶπες, φησί; [04694] Τοῦτο γὰρ κρεῖττονός ἐστιν. [04695] Οὐδαμοῦ ἐνταῦθα θεωρία· [04696] λοιπὸν δὲ θεωρεῖ καὶ φησι· [04697] Τοῦτο δηλοῦντος τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν, ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν. [04698] Διὰ τοῦτο, φησί, ταῦτα οὕτω κατεσκευάσται, ἵνα μάθωμεν ὅτι τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων, τουτέστιν, ὁ οὐρανός, ἔτι ἐστὶν ἄβατος. [04699] Μὴ οὖν, ἐπειδὴ μὴ ἐπιβαίνομεν αὐτοῦ, φησί, νομίζομεν αὐτὸν μὴδὲ εἶναι, ἐπεὶ οὐδὲ τῶν ἁγίων ἐπέβημεν. [04700] Ἦτις παραβολή, φησὶν, εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα. [04701] β'. [04702] Καιρὸν ἐνεστηκότα ποῖον λέγει; [04703] Τὸν πρὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας· [04704] μετὰ γὰρ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ οὐκέτι καιρὸς ἐστὶν ἐνεστώς· [04705] πῶς γὰρ, ἐπιγενόμενος καὶ τέλος ἔχων; [04706] Καὶ ἕτερον δὲ ἐμφαίνων, τοῦτό φησι· [04707] Ἦτις παραβολή εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα· [04708] τουτέστιν, ὁ τύπος γέγονε. [04709] Καθ' ὃν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται, μὴ δυνάμεναι κατὰ συνειδήσιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα. [04710] Εἶδες πῶς σαφῶς ἔδειξεν ἐντεῦθεν τί ἐστὶ τὸ, Οὐδὲν [63.119] ἐτελείωσεν ὁ νόμος, καὶ τὸ, Εἰ ἡ πρώτη ἦν ἁμεμπτος; [04711] Πῶς; [04712] Κατὰ συνειδήσιν. [04713] Αἱ γὰρ θυσίαι οὐ τὸν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ρύπον ἠφίεσαν, ἀλλ' ἔτι περὶ σῶμα ἦσαν· [04714] Κατὰ νόμον γὰρ ἐντολῆς σαρκικῆς, φησὶν. [04715] Οὐ γὰρ δὴ μοιχείαν, οὐδὲ φόνον, οὐδὲ ἱεροσυλίαν ἀφιέναι ἠδύναντο. [04716] Ὁρᾷς, Τόδε φάγε, τόδε μὴ φάγῃς; [04717] ἅπερ ἐστὶν ἀδιάφορα. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 135/450 [04718] Μόνον ἐπὶ βρώμασι καὶ πόμασι καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς. [04719] Τόδε πίε, φησί· [04720] καίτοι περὶ τοῦ ποτοῦ οὐδὲν ἦν διατεταγμένον· [04721] ἀλλ' ἐξευτελίζων αὐτὰ οὕτως εἶπε· [04722] Καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς, καὶ δικαιώμασι σαρκὸς, μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα. [04723] Αὕτη γὰρ ἡ δικαιοσύνη τῆς σαρκός. [04724] Ἐνταῦθα καταβάλλει τὰς θυσίας, δεικνὺς ὅτι οὐδεμίαν εἶχον ἰσχὺν, καὶ ὅτι μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἦσαν· [04725] τουτέστιν, ἔμενον τὸν καιρὸν τὸν διορθοῦντα πάντα. [04726] Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς, οὐ χειροποιήτου. [04727] Τὴν σάρκα ἐνταῦθα λέγει. [04728] Καλῶς δὲ καὶ μείζονα καὶ τελειοτέραν εἶπεν, εἴ γε ὁ Θεὸς Λόγος, καὶ πᾶσα ἡ τοῦ Πνεύματος ἐνέργεια ἐνοικεῖ ἐν αὐτῇ· [04729] Οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα· [04730] ἡ τελειοτέρας, ἅτε καὶ ἀλήπτου οὔσης, λέγει, καὶ μείζονα κατορθούσης. [04731] Τουτέστιν, οὐ ταύτης τῆς κτίσεως. [04732] Ἴδου πῶς μείζονος· [04733] οὐ γὰρ ἂν ἐκ Πνεύματος, εἰ ἄνθρωπος αὐτὴν κατεσκεύασεν. [04734] Οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, φησί, τουτέστιν, οὐ τούτων τῶν κτισμάτων, ἀλλὰ πνευματικῆς· [04735] ἐκ Πνεύματος γὰρ κατεσκευάστο ἁγίου. [04736] Ὁρᾷς πῶς καὶ σκηνὴν καὶ καταπέτασμα καὶ οὐρανὸν τὸ σῶμα καλεῖ; [04737] Διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας, φησί, σκηνῆς· [04738] εἶτα, Διὰ τοῦ καταπετάσματος, τουτέστι, τῆς σαρκὸς αὐτοῦ· [04739] καὶ πάλιν, Εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος· [04740] καὶ πάλιν· [04741] Εἰσερχομένην εἰς τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων, ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ. [04742] Τίνος οὖν ἕνεκεν τοῦτο ποιεῖ; [04743] Ἡμᾶς διδάξαι βουλόμενος, καθ' ἕτερον καὶ ἕτερον σημαινόμενον, τὸν αὐτὸν λόγον ὄντα. [04744] Οἷόν τι λέγω, καταπέτασμα ὁ οὐρανός ἐστιν· [04745] ὥσπερ γὰρ ἀποτευχίζει τὰ ἅγια καταπέτασμα, καὶ ἡ σὰρξ κρύπτουσα τὴν θεότητα· [04746] καὶ σκηνὴ ὁμοίως ἡ σὰρξ, ἔχουσα τὴν θεότητα· [04747] καὶ σκηνὴ πάλιν ὁ οὐρανός· [04748] ἐκεῖ γὰρ ἐστὶν ἔνδον ὁ ἱερεὺς. [04749] Χριστὸς δὲ, φησί, παραγενόμενος ἀρχιερεὺς. [04750] Οὐκ



εἶπε, Γενόμενος, ἀλλὰ, Παραγενόμενος, τουτέστιν, εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐλθὼν, οὐχ ἕτερον διαδεξάμενος· [04751] οὐ πρότερον παρεγένετο, καὶ τότε ἐγένετο, ἀλλ' ἅμα ἦλθε. [04752] Καὶ οὐκ εἶπε, Παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν θυομένων, ἀλλὰ, Τῶν μελλόντων ἀγαθῶν· [04753] ὥς οὐκ ἰσχύοντος τοῦ λόγου παραστήσαι τὸ πᾶν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 136/450 [04754] Οὐδὲ δι' αἵματος, φησὶ, τράγων καὶ μόσχων. [04755] Πάντα ἐξηλλαγμένα, Διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, φησὶν, εἰσηλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια. [04756] Ἴδου τὸν οὐρανὸν τοῦτο ἐκάλεσεν. [04757] Ἐφάπαξ, φησὶν, εἰσηλθεν εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὐράμενος· [04758] καὶ τὸ, Εὐράμενος, σφόδρα τῶν ἀπόρων ἦν καὶ τῶν παρὰ προσδοκίαν, πῶς διὰ μιᾶς εἰσόδου αἰωνίαν λύτρωσιν ἤϋρατο. [04759] Εἶτα τὸ πιθανόν· [04760] Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων, καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους, ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα· [04761] πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος ἁγίου ἑαυτὸν προσήνευ [63.120] κεν ἄμωμον τῷ Θεῷ, καθαρῇ τὴν συνειδήσιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι; [04762] Εἰ γὰρ σάρκα, φησὶ, δύναται καθαρῆσαι τὸ αἷμα τῶν ταύρων, πολλῷ μᾶλλον τῆς ψυχῆς τὸν ῥύπον ἀποσμήξει τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. [04763] Ἵνα γὰρ μὴ ἀκούσας, Ἀγιάζει, μέγα τι νομίσης, ἐπισημαίνεται καὶ δείκνυσιν ἐκατέρου τοῦ καθαρμοῦ τὸ μέσον, καὶ πῶς οὗτος μὲν ὑψηλός, ἐκεῖνος δὲ ταπεινός· [04764] καὶ λέγει, ὅτι εἰκότως, εἴ γε ἐκεῖνο μὲν τὸ αἷμα ἦν ταύρων, τοῦτο δὲ τοῦ Χριστοῦ. [04765] Καὶ οὐκ ἠρκέσθη τῷ ὀνόματι, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τίθησι τῆς προσφορᾶς· [04766] Ὅς διὰ Πνεύματος ἁγίου, φησὶν, ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ Θεῷ· [04767] τουτέστι, τὸ ἱερεῖον ἄμωμον ἦν ἁμαρτιῶν καθαρὸν. [04768] Τὸ δὲ, Διὰ Πνεύματος ἁγίου, δηλοῖ ὅτι οὐ διὰ πυρὸς προσήνεγκται, οὐδὲ δι' ἄλλων τινῶν. [04769] Καθαριεῖ τὴν συνειδήσιν ὑμῶν, φησὶν, ἀπὸ νεκρῶν ἔργων. [04770] Καὶ καλῶς εἶπεν, Ἀπὸ νεκρῶν ἔργων· [04771] εἴ τις γὰρ ἦψατο τότε νεκροῦ, ἐμιαίνετο· [04772] καὶ ἐνταῦθα εἴ τις ἄψαιτο νεκροῦ ἔργου, μολύνεται διὰ τῆς συνειδήσεως. [04773] Εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι, φησὶ, καὶ ἀληθινῷ. [04774] Ἐνταῦθα ἐμφαίνει, ὅτι τὸν νεκρὰ ἔργα ἔχοντα οὐκ ἐνὶ δουλεύειν τῷ ζῶντι Θεῷ. [04775] Ἀληθινῷ δὲ καὶ ζῶντι Θεῷ εἰκότως εἶπε, δηλῶν ἐντεῦθεν ὅτι καὶ τὰ προσαγόμενα αὐτῷ τοιαῦτα. [04776] Ὡστε ταῦτα τὰ παρ' ἡμῖν καὶ ζῶντα καὶ ἀληθινά· [04777] ἐκεῖνα δὲ τὰ παρὰ Ἰουδαίοις καὶ νεκρὰ καὶ ψευδῆ· [04778] καὶ εἰκότως. [04779] γ'. [04780] Μηδεὶς τοίνυν νεκρὰ ἔργα ἔχων εἰσὶ τῷ ἐνταῦθα. [04781] Εἰ γὰρ τὸν νεκροῦ σώματος ἀπτόμενον οὐκ ἔδει εἰσιέναι, πολλῷ μᾶλλον τὸν νεκρὰ ἔργα ἔχοντα· [04782] μολυσμὸς γὰρ ἐστὶ χαλεπώτατος. [04783] Νεκρὰ δὲ ἔργα ἐστὶ πάντα τὰ ζοῦν οὐκ ἔχοντα, τὰ δυσωδίας πνέοντα. [04784] Ὡσπερ γὰρ τὸ νεκρὸν σῶμα πρὸς οὐδεμίαν αἴσθησιν ἐστὶ χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ λυπεῖ τοὺς πλησιάζοντας· [04785] οὕτω καὶ ἡ ἁμαρτία εὐθέως τὸ λογιστικὸν πλήττει, καὶ οὐκ ἀφήσιν οὐδὲ αὐτὴν τὴν διάνοιαν ἡρεμεῖν, ἀλλὰ θορυβεῖ καὶ ταράττει. [04786] Λέγεται δὲ καὶ λοιμὸς τικτόμενος διαφθεῖρειν τὰ σώματα. [04787] Τοιαύτη ἐστὶ καὶ ἡ ἁμαρτία· [04788] λοιμοῦ οὐδὲν διενήνοχεν, οὐ τὸν ἀέρα διαφθείρουσα πρῶτον, εἶτα τὰ σώματα, ἀλλ' εὐθέως εἰς τὴν ψυχὴν εἰσπηδῶσα. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 137/450 [04789] Οὐχ ὁρᾶς τοὺς λοιμώπτοντας πῶς φλεγμαίνουσι, πῶς περιστρέφονται, πῶς δυσωδίας εἰσὶν ἐμπεπλησμένοι, πῶς αὐτῶν αἰσχροὶ αἱ ὄψεις, πῶς ὅλοι ἀκάθαρτοι; [04790] Τοιοῦτοί εἰσι καὶ οἱ ἁμαρτάνοντες, κἂν μὴ βλέπωσιν. [04791] Εἰπέ μοι γὰρ, πυρέττοντος παντὸς οὐκ ἔστι χείρων ὁ τῇ ἐπιθυμίᾳ τῶν χρημάτων, ἢ τῶν σωμάτων ἀλούς; [04792] οὐχὶ ἀκαθαρότερος τούτων πάντων ἐστὶ, πάντα τὰ ἀναίσχυντα καὶ ποιῶν καὶ πάσχων; [04793] Τί γὰρ αἰσχροτέρων ἀνδρὸς χρημάτων ἐρῶντος; [04794] ὅσα αἱ ἐταιριζόμεναι γυναῖκες, ὅσα αἱ ἐπὶ τῆς σκηνῆς οὐ παραιτοῦνται ποιεῖν, τοσαῦτα οὐδὲ οὗτος· [04795] μᾶλλον δὲ ἐκεῖνας εἰκός ἐστι παραιτήσασθαι, ἢ τοῦτον. [04796] Τί λέγω, οὐ παραιτεῖται; [04797] καὶ δουλοπρεπῇ πράγματα ὑπομένει, κολακεύων οὓς οὐ δεῖ, θρασυνόμενος πάλιν ἔνθα μὴ δεῖ, πανταχοῦ ἀνώμαλος· [04798] πονηροὺς ἄνδρας καὶ γόητας πολλὰκις διεφθαρμένους, πολλῷ καὶ πενεστέρους καὶ εὐτελεστέρους αὐτοῦ παρακάθηται κολακεύων, καὶ ἐτέρους ἀγαθοὺς καὶ πάντοθεν ἐναρέτους ὑβρίζων καὶ θρασυνόμενος. [04799] Εἶδες ἐκατέρωθεν τὴν ἀσχημοσύνην, τὴν ἀναίσχυντίαν; [04800] καὶ ταπεινός ἐστι πέρα τοῦ μέτρου, καὶ ἀλαζών. [04801] Ἀλλ' ἐστήκασιν ἐπὶ οἰκήματος αἱ πόρναι, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ [63.121] ἔγκλημα, ὅτι τὸ σῶμα πωλοῦσι χρημάτων ἕνεκεν· [04802] ἀλλ' ἔχουσιν τινα ἀπολογίαν, τὴν πενίαν καὶ τὸν καταναγκάζοντα λιμὸν· [04803] εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐδὲ τοῦτο ἱκανὸν εἰς ἀπολογίαν· [04804] ἐξῆν γὰρ ἐργαζομένης διατρέφεσθαι. [04805] Ἐνταῦθα δὲ ἔστηκεν ὁ πλεονέκτης, οὐκ ἐπὶ οἰκήματος, ἀλλ' ἐπὶ τῆς πόλεως μέσης, οὐ σῶμα, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν προδιδούς τῷ διαβόλῳ, ὥστε καὶ συγγίνεσθαι καὶ εἰσέρχεσθαι πρὸς αὐτὸν ὥσπερ ὄντως πρὸς πόρνην, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ πᾶσαν πληρώσας ἐξέρχεται· [04806] καὶ ὁρῶσι πᾶσα ἡ πόλις, οὐ δύο ἄνδρες καὶ τρεῖς. [04807] Καὶ τοῦτο δὲ τῶν

πορνῶν ἰδίον ἐστίν, ὅτι τοῦ τὸ χρυσίον διδόντος εἰσί· [04808] κἂν γὰρ δοῦλος ἦ, κἂν ἐλεύθερος, κἂν μονομάχος, κἂν ὅστισοῦν, προτείνει δὲ τὸν μισθὸν, καταδέχονται· [04809] τοὺς δὲ μηδὲν προτείνοντας, κἂν πάντων ὧσιν εὐγενέστεροι, χωρὶς τοῦ ἀργυρίου οὐ προσίενται. [04810] Τοῦτο καὶ ἐνταῦθα οὗτοι ποιοῦσι· [04811] τοὺς μὲν ὀρθοὺς λογισμοὺς, ὅταν ἀργύριον μὴ ἔχωσιν, ἀποστρέφονται· [04812] τοῖς δὲ μιαροῖς καὶ ὄντως θηριομάχοις συγγίνονται διὰ τὸ χρυσίον, καὶ ἀσχημόνως συγγίνονται, καὶ τὸ κάλλος ἀπολλύουσι τῆς ψυχῆς. [04813] Καθάπερ γὰρ ἐκεῖναι φύσει μὲν εἰδεχθεῖς καὶ μέλαιναι καὶ ἀγροικίδες καὶ παχεῖαι καὶ ἄμορφοι καὶ κακόπλαστοι, καὶ πάντοθεν αἰσχυραί· [04814] οὕτω καὶ αἱ τούτων γίνονται ψυχαί, οὐδὲ τοῖς ἔξωθεν ἐπιτίμματα τὴν ἀμορφίαν συγκαλύπτει δυνάμεναι. [04815] Ὅταν γὰρ ἐσχάτη ἦ δυσείδεια, ὅσα ἂν ἐπινοήσωσιν, οὐδὲ ὑποκρίνασθαι δύνανται. [04816] Ὅτι γὰρ ἀναισχυντία πόρνας ποιεῖ, ἄκουσον τοῦ προφήτου λέγοντος· [04817] Ἀπηναισχύντησας πρὸς πάντας, ὅψις πόρνης ἐγένετό σοι. [04818] Τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς πλεονέκτας ἐστίν εἰπεῖν, ἀπηναισχύντησας πρὸς πάντας, οὐ πρὸς τούσδε καὶ τούσδε, ἀλλὰ πρὸς πάντας. [04819] Πῶς; [04820] Οὐ πατέρα, οὐχ υἱὸν, οὐ γυναῖκα, οὐ φίλον, οὐκ ἀδελφόν, οὐκ εὐεργέτην, οὐδένα ἀπλῶς αἰδεῖται ὁ τοιοῦτος. [04821] Καὶ τί λέγω φίλον καὶ ἀδελφόν καὶ πατέρα; [04822] αὐτὸν οὐκ αἰδεῖται τὸν Θεόν, ἀλλὰ πάντα μῦθος αὐτῷ εἶναι δοκεῖ, καὶ γελᾷ ὑπὸ τῆς πολλῆς ἐπιθυμίας μεθύων, καὶ οὐδὲ τῇ ἀκοῇ παραδεχόμενός τι τῶν ὠφελεῖν αὐτὸν δυναμένων. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 138/450 [04823] Ἀλλ' ὦ τῆς ἀτοπίας, καὶ οἷα φθέγγονται· [04824] Οὐαὶ σοι, μαμωνᾶ, καὶ τῷ μὴ ἔχοντί σε! Ἐνταῦθα διαπρίομαι ὑπὸ τοῦ θυμοῦ· [04825] οὐαὶ γὰρ τοῖς ταῦτα λέγουσι, κἂν ἐν γέλῳ λέγωσιν. [04826] Εἰπέ μοι γὰρ, οὐ τοιαύτην ἀπειλὴν ἠπειλῆσεν ὁ Θεὸς λέγων· [04827] Οὐ δύνασθε δυσὶ κυρίοις δουλεύειν; [04828] σὺ δὲ ἐκλύεις τὴν ἀπειλὴν, τοιαῦτα τολμῶν φθέγγεσθαι ἐπὶ κακῷ τῷ σεαυτοῦ; [04829] οὐκ εἰδωλολατρείαν αὐτὴν εἶναι φησιν ὁ Παῦλος, καὶ τὸν πλεονέκτην εἰδωλολάτρην καλεῖ; [04830] σὺ δὲ ἔστηκας γελῶν κατὰ τὰς βιωτικὰς γυναῖκας, γελωτοποιῶν κατὰ τὰς ἐν τῇ σκηνῇ; [04831] δ'. [04832] Τοῦτο πάντα ἀνέτρεψε, τοῦτο κατέβαλε· [04833] γέλῳς γέγονε τὰ ἡμέτερα καὶ πολιτισμὸς καὶ ἀστεειότης· [04834] οὐδὲν εὐσταθὲς, οὐδὲν στιβαρόν. [04835] Οὐ πρὸς τοὺς βιωτικοὺς ἄνδρας μόνον λέγω ταῦτα, ἀλλ' οἷδα οὖς αἰνίττομαι· [04836] γέλῳς γὰρ ἐμπέπλησται ἡ Ἐκκλησία. [04837] Ἄν ὁ δεῖνα ἀστεῖον εἶπη, γέλῳς εὐθέως ἐν τοῖς καθημένοις γίνεται· [04838] καὶ τὸ θαυμαστόν, ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τῆς εὐχῆς οὐ παύονται πολλοὶ τοῦ γελᾶν. [04839] Πανταχοῦ χορεῦει ὁ διάβολος, πάντας ἐνεδύσατο, πάντων κρατεῖ· [04840] ἡτίμασται ὁ Χριστὸς, παρέωσται, ἐν οὐδενός [63.122] ἐστὶ μέρος ἡ ἐκκλησία. [04841] Οὐκ ἀκούετε Παύλου λέγοντος· [04842] Αἰσχυρότης, καὶ μωρολογία, καὶ εὐτραπλία ἀρθῆτω ἀφ' ὑμῶν; [04843] Μετὰ τῆς αἰσχυρότητος τὴν εὐτραπeliάν τιθήσι· [04844] σὺ δὲ γελᾷς; [04845] Μωρολογία τί ἐστὶ; [04846] τὰ μηδὲν ἔχοντα χρήσιμον. [04847] Γελᾷς δὲ ὅλως, καὶ διαχεῖς τὸ πρόσωπον ὁ μονάζων; [04848] ὁ ἐσταυρωμένος, ὁ πενθῶν, γελᾷς, εἰπέ μοι; [04849] Ποῦ τοῦ Χριστοῦ τοῦτο ἤκουσας ποιοῦντος; [04850] Οὐδαμοῦ, ἀλλὰ κατηφοῦντος μὲν πολλάκις. [04851] Καὶ γὰρ ὅτε τὴν Ἱερουσαλήμ εἶδεν, ἐδάκρυσε, καὶ ὅτε τὸν προδότην ἐνένοησεν, ἐταράχθη, καὶ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐμελλεν ἐγείρειν, ἔκλαυσε· [04852] σὺ δὲ γελᾷς; [04853] Εἰ ἐπὶ τοῖς ἐτέρων ἀμαρτήμασιν ὁ μὴ ἁλγῶν, κατηγορίας ἄξιος· [04854] ὁ ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ ἀναλγήτως διακείμενος καὶ γελῶν, ποίας ἔσται συγγνώμης ἄξιος; [04855] Πένθους ὁ παρὼν καιρὸς καὶ θλίψεως, ὑπωπιασμοῦ καὶ δουλαγωγίας, ἀγώνων καὶ ιδρώτων· [04856] σὺ δὲ γελᾷς; [04857] Οὐχ ὁρᾷς πῶς ἐπετιμήθη Σάρρα; [04858] οὐκ ἀκούεις τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 139/450 [04859] Οὐαὶ οἱ γελῶντες, ὅτι κλαύσονται; [04860] Ταῦτα ψάλλεις καθ' ἐκάστην ἡμέραν. [04861] Τί γὰρ λέγεις, εἰπέ μοι; [04862] ὅτι Ἐγέλασα; [04863] Οὐδαμῶς· [04864] ἀλλὰ τί; [04865] Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου. [04866] Ἀλλὰ τάχα τινὲς εἰσιν οὕτω διακεχυμένοι καὶ χαῦνοι, ὥς καὶ ἐν τῇ ἐπιτιμήσει ταύτῃ γελᾶν, ὅτι δὴ περὶ γέλῳς ταῦτα διαλεγόμεθα. [04867] Καὶ γὰρ τοιοῦτόν ἐστιν ἡ παραφορὰ, τοιαύτη ἡ παραπληξία, οὐδὲ αἰσθάνεται τῆς ἐπιτιμήσεως. [04868] Ἔστηκεν ὁ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τὴν πάντων εὐχὴν ἀναφέρων· [04869] σὺ δὲ γελᾷς, οὐδὲν δεδοικώς; [04870] καὶ ἐκεῖνος μὲν τρέμων ὑπὲρ σοῦ τὰς εὐχὰς ἀναφέρει, σὺ δὲ καταφρονεῖς; [04871] Οὐκ ἀκούεις τῆς Γραφῆς λεγούσης· [04872] Οὐαὶ οἱ καταφρονηταί; [04873] οὐ φρίττεις; [04874] οὐ συστέλλεις σαυτόν; [04875] Καὶ εἰς μὲν βασιλεία εἰσιῶν, καὶ σχήματι καὶ βλέμματι καὶ βαδίσματι καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις κοσμεῖς σαυτόν· [04876] ἐνταῦθα δὲ, ἔνθα τὰ ὄντως ἐστὶ βασιλεία, καὶ τοιαῦτα οἷα τὰ οὐράνια, καὶ γελᾷς; [04877] Σὺ μὲν οὖν οἶδα ὅτι οὐχ ὁρᾷς· [04878] ἄκουε δὲ ὅτι ἄγγελοι πάρεισι πανταχοῦ, καὶ μάλιστα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ παρεστήκασιν τῷ βασιλεῖ, καὶ πάντα ἐμπέπλησται τῶν ἀσωμάτων ἐκείνων δυνάμεων. [04879] Οὗτος ἐμοὶ καὶ πρὸς γυναῖκας ὁ λόγος, αἱ ἐπὶ μὲν τῶν ἀνδρῶν οὐ τολμῶσι τοῦτο ποιεῖν ταχέως, κἂν

ποιῶσι δὲ, οὐκ αἰεὶ, ἀλλὰ παρὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀνέσεως· [04880] ἐνταῦθα δὲ αἰεὶ. [04881] Κατακαλύπτεις, εἰπέ μοι, τὴν κεφαλὴν, καὶ γελᾷς, ὃ γύναι, ἐν ἐκκλησίᾳ καθημένη; [04882] εἰσῆλθες ἐξομολογήσασθαι τὰ ἁμαρτήματα, προσπeseῖν τῷ Θεῷ, δεηθῆναι καὶ ἱκετεῦσαι ὑπὲρ τῶν κακῶς σοι πεπλημμελημένων, καὶ μετὰ γέλωτος τοῦτο ποιεῖς; [04883] Πῶς οὖν αὐτὸν ἐξιλέωσασθαι δυνήσῃ; [04884] Καὶ τί κακὸν ὁ γέλως, φησὶν; [04885] Οὐ κακὸν ὁ γέλως, ἀλλὰ κακὸν τὸ παρὰ μέτρον, τὸ ἄκαιρον. [04886] Ὁ γέλως ἔγκειται ἐν ἡμῖν, ἴν', ὅταν φίλους ἴδωμεν διὰ μακροῦ χρόνου, τοῦτο ποιῶμεν, ὅταν τινὰς καταπεπληγμένους καὶ δεδοικότας, ἀνῶμεν αὐτοὺς τῷ μειδιάματι, οὐχ ἵνα ἀνακαγχάζωμεν, καὶ αἰεὶ γελῶμεν· [04887] ὁ γέλως ἔγκειται τῇ ψυχῇ τῇ ἡμετέρᾳ, ἵνα ἀνῆται ποτε ἡ ψυχὴ, οὐχ ἵνα διαχέθῃ. [04888] Ἐπεὶ καὶ ἐπιθυμία ἡμῖν ἔγκειται σωμάτων, καὶ οὐ πάντως ἀνάγκη διὰ τὸ ἐγκεῖσθαι καὶ αὐτῇ χρῆσθαι, ἢ κεχρῆσθαι ἀμέτρως· [04889] ἀλλὰ καὶ κρατοῦμεν αὐτῆς, καὶ οὐ λέγομεν, Ἐπειδὴ ἔγκειται, χρῆσώμεθα. [04890] Μετὰ δακρύων δούλευε τῷ Θεῷ, ἵνα δυνηθῇς ἀπονήσασθαι τὰ ἁμαρτημένα. [04891] Οἶδα ὅτι πολλοὶ διαμωκῶνται ἡμᾶς λέγοντες, Εὐθέως δάκρυα. [04892] Διὰ τοῦτο δακρύων καιρὸς. [04893] [63.123] Οἶδα ὅτι καὶ οἰωνίζονται οἱ λέγοντες, Φάγωμεν καὶ πῖωμεν· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 140/450 [04894] αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. [04895] Ἄλλ' ἐννόησον ὅτι Ματαιιότης ματαιιοτήτων, τὰ πάντα ματαιιότης· [04896] οὐκ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τὴν πείραν τῶν πραγμάτων πάντων λαβὼν, ταῦτά φησιν· [04897] Ὡκοδόμησά μοι οἰκίας, ἐφύτευσά μοι ἀμπελῶνας, ἐποίησά μοι κολυμβήθρας ὑδάτων, οἰνοχόους καὶ οἰνοχοούσας· [04898] καὶ τί δὴ μετὰ ταῦτα πάντα φησί; [04899] Ματαιιότης ματαιιοτήτων, τὰ πάντα ματαιιότης. [04900] Πενθήσωμεν τοίνυν, ἀγαπητοὶ, πενήσωμεν, ἵνα ὄντως γελάσωμεν, ἵνα ὄντως ἡσθῶμεν ἐν τῷ καιρῷ τῆς χαρᾶς τῆς [63.124] εἰλικρινοῦς· [04901] αὕτη μὲν γὰρ ἡ χαρὰ πάντως λύπη ἀναμέμικται, καὶ οὐδέποτε καθαρὰν αὐτὴν ἔστιν εὐρεῖν· [04902] ἐκείνη δὲ εἰλικρινὴς ἐστὶ καὶ ἄδολος, καὶ οὐδὲν ἔχουσα ὕπουλον, οὐδὲ ἀναμεμιγμένον· [04903] ἐκείνην ἡσθῶμεν τὴν χαρὰν, ἐκείνην μεταδιώξωμεν. [04904] Ἄλλως δὲ οὐκ ἔστιν αὐτῆς ἐπιτυχεῖν, ἢ διὰ τοῦ ἐνταῦθα μὴ τὰ ἡδέα, ἀλλὰ τὰ ὠφελοῦντα αἰρεῖσθαι, καὶ μικρὸν θλίβεσθαι ἐκόντας, καὶ μετὰ εὐχαριστίας ἅπαντα φέρειν τὰ συμπίπτοντα. [04905] Οὕτω γὰρ δυνησόμεθα καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία, καὶ τὰ ἐξῆς.

## 2.17 ΟΜΙΛΙΑ ΙC'.

[04907] Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστὶν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰῶνίου κληρονομίας. [04908] Ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου· [04909] διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος. [04910] Ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἔγκεκαίνισται. [04911] α'. [04912] Εἰκὸς ἦν πολλοὺς τῶν ἀσθενεστέρως διακειμένων, καὶ ἀπὸ τοῦ τετελευτηκέναι τὸν Χριστὸν μάλιστα [04913] ἀπιστεῖν ταῖς ἐπαγγελίαις αὐτοῦ. [04914] Ὁ τοίνυν Παῦλος τὴν τοιαύτην ὑπόνοιαν ἐκ περιουσίας ἀνατρέπων, τοῦτο τίθησι τὸ ὑπόδειγμα, ἀπὸ τῆς κοινῆς συνηθείας λαβὼν. [04915] Ποῖον δὴ τοῦτο; [04916] Δι' αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο χρὴ θαρρῆναι, φησί. [04917] Διὰ τί; [04918] Ὅτι οὐ ζώντων τῶν διαθεμένων ἀλλ' ἀποθανόντων, τότε βέβαιοι εἰσιν αἱ διαθήκαι, καὶ τὴν ἰσχὺν λαμβάνουσι. [04919] Διὸ καὶ οὕτως ἄρχεται λέγων, καὶ διὰ τοῦτό φησι· [04920] Καινῆς διαθήκης μεσίτης ἐστίν. [04921] Ἡ διαθήκη πρὸς τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ γίνεται τῆς τελευτῆς. [04922] Τοιαύτη δὲ ἐστὶν ἡ διαθήκη, τοὺς μὲν κληρονόμους ἔχει, τοὺς δὲ ἀποκληρονόμους. [04923] Οὕτω καὶ ἐνταῦθα περὶ μὲν τῶν κληρονόμων φησὶν ὁ Χριστός· [04924] Θέλω ἴν', ὅπου ἐγὼ εἰμι, καὶ οὗτοι ὦσι. [04925] Καὶ πάλιν περὶ τῶν ἀποκληρονόμων ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος· [04926] Οὐ περὶ πάντων ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ. [04927] Ἡ διαθήκη πάλιν τὰ μὲν τοῦ διαθεμένου ἔχει, τὰ δὲ τῶν δεχομένων· [04928] ὥστε τὰ μὲν αὐτοὺς λαβεῖν, τὰ δὲ ποιῆσαι. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 141/450 [04929] Οὕτω καὶ ἐνταῦθα· [04930] μετὰ γὰρ τὸ ἐπαγγεῖλαισθαι μυρία, ἀπαιτεῖ καὶ τὰ παρ' αὐτῶν, λέγων· [04931] Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν. [04932] Πάλιν ὀφείλει ἡ διαθήκη μάρτυρας ἔχειν· [04933] καὶ ἄκουε αὐτοῦ πάλιν λέγοντος· [04934] Ἐγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με Πατήρ· [04935] καὶ πάλιν· [04936] Ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ, περὶ τοῦ Παρακλήτου λέγων· [04937] καὶ τοὺς δώδεκα ἀποστόλους ἀπέστειλε λέγων· [04938] Διαμαρτύρασθε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. [04939] Καὶ διὰ τοῦτό φησιν, Διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστί. [04940] Τί ἐστὶ μεσίτης; [04941] Ὁ μεσίτης οὐκ ἔτι ἐστὶ κύριος τοῦ πράγματος οὗ ἐστὶ μεσίτης, ἀλλ' ἕτερον μὲν τὸ πρᾶγμα, ἕτερος δὲ ὁ μεσίτης· [04942] οἶον, μεσίτης γάμου γίνεται, οὐχ ὁ γαμῶν, ἀλλ' ὁ τῷ μέλλοντι ἄγεσθαι συμπράττων. [04943] Οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα μεσίτης ὁ

Υἱὸς ἐγένετο τοῦ Πατρὸς καὶ ἡμῶν. [04944] Οὐκ ἤθελεν ἡμῖν ἀφεῖναι ὁ Πατὴρ τὴν κληρονομίαν ταύτην, ἀλλ' ὠργίζετο πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἐχαλέπαιεν ὡς πρὸς ἀπηλλοτριωμένους· [04945] μεσίτης τοίνυν ἐγένετο ἡμῶν καὶ αὐτοῦ, καὶ ἔπεισεν αὐτόν. [04946] Καὶ ὅρα πῶς μεσὶ [63.124] τῆς ἐγένετο λόγους ἀπήγαγε καὶ ἤγαγε, τὰ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἡμῖν διαπορθμεύων, καὶ τὸν θάνατον προστιθείς· [04947] προσκεκρουκότες ἤμεν, ἀποθανεῖν ὠφείλομεν, ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ [04948] ἐποίησεν ἡμᾶς ἀξίους τῆς διαθήκης. [04949] Ταύτητοι καὶ βεβαία ἐστὶν ἡ διαθήκη, ἣ οὐκ εἰς ἀναξίους λοιπὸν γέγονε. [04950] Παρὰ μὲν οὖν τὴν ἀρχὴν, ἅτε ὡς Πατὴρ πρὸς υἱοὺς διέθετο· [04951] ἐπειδὴ δὲ ἀνάξιοι γεγόναμεν, οὐκέτι διαθήκης, ἀλλὰ τιμωρίας ἔδει. [04952] Τί τοίνυν μέγα φρονεῖς, φησὶν, ἐπὶ τῷ νόμῳ; [04953] εἰς τοσαύτην γὰρ ἡμᾶς κατέστησεν ἁμαρτίαν, ὡς μὴ ἂν σωθῆναι ποτε· [04954] εἰ μὴ ὁ Δεσπότης ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν, οὐκ ἂν ἴσχυσεν ὁ νόμος· [04955] ἀσθενὴς γὰρ ἦν. [04956] Οὐκέτι δὲ αὐτὸ ἀπὸ τῆς κοινῆς συνηθείας βεβαιοῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ συμβεβηκότων· [04957] ὁ μάλιστα αὐτοὺς ἐπήγετο. [04958] Ἀλλ' οὐδεὶς, φησὶν, ἦν ὁ τετελευτηκὼς ἐκεῖ· [04959] πῶς οὖν ἐκείνη βεβαία; [04960] Διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου, φησί. [04961] Πῶς; [04962] Καὶ γὰρ ἐκεῖ αἷμα, ὥσπερ ἐνταῦθα αἷμα. [04963] Εἰ δὲ μὴ τὸ τοῦ Χριστοῦ αἷμα, μὴ θαυμάσης· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 142/450 [04964] τύπος γὰρ ἦν· [04965] διὸ καὶ λέγει, "Ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται. [04966] Τί ἐστὶν, Ἐγκεκαίνισται; [04967] Βεβαία γέγονεν, ἐκυρώθη. [04968] Ὅθεν, τουτέστι διὰ τοῦτο, φησὶν, ἔδει τῆς διαθήκης τὸ σύμβολον εἶναι καὶ τῆς τελευτῆς. [04969] β'. [04970] Τίνος γὰρ ἔνεκεν, εἰπέ μοι, τὸ βιβλίον ἐρράντιζετο τῆς διαθήκης; [04971] Λαληθείσης γὰρ, φησὶ, πάσης τῆς ἐντολῆς κατὰ νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσσώπου, αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐρράντιζε, λέγων· [04972] Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός. [04973] Τίνος οὖν ἔνεκεν, εἰπέ μοι, τὸ βιβλίον ραντίζεται τῆς διαθήκης καὶ ὁ λαός; [04974] Ἡ τοῦ τιμίου αἵματος ἄνωθεν σχηματιζομένου τύπος τις ἐκείνο τὸ αἷμα καὶ τὰ ἄλλα ἐγένετο. [04975] Τί δήποτε δὲ καὶ μετὰ ὑσσώπου; [04976] Ὅτι πυκνὸν καὶ ἀπαλὸν ὑπάρχον, κρατητικὸν τοῦ αἵματος ἦν. [04977] Τί δαὶ τὸ ὕδωρ; [04978] Καὶ τοῦτο ὡς χαρακτηρίζον τὴν δι' ὕδατος κάθαρσιν. [04979] Τί δὲ τὸ ἔριον; [04980] Καὶ τοῦτο παρελαμβάνετο, ὥστε κατέχεσθαι τὸ αἷμα. [04981] Δείκνυσιν ἐνταῦθα τὸ αὐτὸ ὄν καὶ αἷμα καὶ ὕδωρ· [04982] τὸ γὰρ βάπτισμα αὐτοῦ τοῦ πάθους ἐστὶ σύμβολον. [04983] Καὶ τὴν σκηνὴν δὲ, καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἐρράντισε. [04984] Καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι [04985] πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις. [04986] Διὰ τί τὸ Σχεδὸν εἶπε; [04987] διὰ τί αὐτὸ ἐκόλασεν; [04988] Ἐπειδὴ ἐκεῖνα οὐκ ἦν καθαρισμὸς τέλειος, οὐδὲ ἄφεσις τελεία, ἀλλὰ ἡμιτελής, καὶ ἐν ἐλαχίστῳ [63.125] μέρει· [04989] ἐνταῦθα δέ· [04990] Τοῦτο τὸ αἷμα, φησὶ, τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. [04991] Ποῦ τοίνυν τὸ βιβλίον ἐκάθαρε τὰς διανοίας αὐτῶν; [04992] Αὐτοὶ ἄρα ἦσαν βιβλία τῆς καινῆς διαθήκης. [04993] Ποῦ δὲ τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας; [04994] Αὐτοὶ εἰσι. [04995] Ποῦ δὲ ἡ σκηνή; [04996] Αὐτοὶ εἰσι πάλιν· [04997] Ἐνοικήσω γὰρ ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω, φησὶν. [04998] Ἀλλ' οὐκ ἐρίῳ κοκκίνῳ οὐδὲ ὑσσώπῳ ἐρράντισεν ἐνταῦθα· [04999] τί δήποτε; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 143/450 [05000] Οὐ γὰρ σωματικὸς ὁ καθαρισμὸς ἦν, ἀλλὰ πνευματικὸς, καὶ τὸ αἷμα πνευματικόν. [05001] Πῶς; [05002] Οὐκ ἀπὸ σώματος γὰρ ἔρρει ἀλόγων, ἀλλὰ σώματος ἀπὸ Πνεύματος κατασκευασθέντος. [05003] Τοῦτ' ἡμᾶς οὐ Μωϋσῆς, ἀλλ' ὁ Χριστὸς ἐρράντισε τῷ αἵματι, διὰ τοῦ λόγου τοῦ λεχθέντος, Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς καινῆς διαθήκης εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. [05004] Οὗτος ὁ λόγος ἀντὶ ὑσσώπου τῷ αἵματι ἐμβαφεῖς, πάντας περιρραίνει. [05005] Κάκει μὲν τὸ σῶμα ἔξωθεν ἐκαθαίρετο· [05006] σωματικὸς γὰρ ὁ καθαρισμὸς ἦν· [05007] ἐνταῦθα δὲ, ἐπειδὴ πνευματικὸς ἐστὶν ὁ καθαρισμὸς, εἰς τὴν ψυχὴν εἰσέρχεται, καὶ καθαίρει, οὐχ ἀπλῶς περιρραίνόμενος, ἀλλὰ πηγάζων ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς. [05008] Ἰσασιν οἱ μεμνημένοι τὰ λεγόμενα. [05009] Καὶ ἐπ' ἐκείνων μὲν αὐτὴν τὴν ἐπιφάνειαν ἐρραίνε, καὶ πάλιν ἀπενίπτετο ὁ ραντιζόμενος· [05010] οὐ γὰρ δὴ ἡμαγμένος ἀεὶ περιήει· [05011] ἐπὶ δὲ τῆς ψυχῆς οὐχ οὕτως, ἀλλ' αὐτῇ τῇ οὐσίᾳ ἀναμίγνυται τὸ αἷμα, ῥωμαλέαν αὐτὴν ποιοῦν καὶ ἀγνήν, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἀμήχανον κάλλος ἄγον. [05012] Δείκνυσιν δὴ λοιπὸν τὸν θάνατον οὐ μόνον βεβαιώσεως, ἀλλὰ καὶ καθαρμοῦ αἰτίον. [05013] Ἐπειδὴ γὰρ ἡ τελευτὴ μιὰν πρᾶγμα ἐδόκει εἶναι, καὶ μάλιστα ἡ διὰ σταυροῦ, λέγει ὅτι ἐκάθαρε, καὶ ἐκάθαρε τιμίαν κάθαρσιν, καὶ ἐπὶ μείζοσι· [05014] διὰ τοῦτο αἱ θυσίαι προῦλαβον, διὰ τὸ αἷμα τοῦτο· [05015] διὰ τοῦτο ἄμνοι, διὰ τοῦτο ἅπαντα ἐγένετο. [05016] Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τοῦτοις καθαρίζεσθαι· [05017] αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρεῖττοσι θυσίαις παρὰ ταύτας. [05018] Καὶ πῶς ἐστιν

ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς; [05019] τίνα [05020] δὲ καλεῖ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς νῦν; [05021] ἄρα τὸν οὐρανόν; [05022] ἀλλὰ τοὺς ἀγγέλους; [05023] Οὐδὲν τούτων, ἀλλὰ τὰ ἡμέτερα. [05024] Ἄρα ἐν τοῖς οὐρανοῖς τὰ ἡμέτερα, καὶ ἐπουράνια, κἂν ἐν τῇ γῇ ἐπιτελῇται. [05025] Ἐπεὶ καὶ ἄγγελοι ἐν τῇ γῇ εἰσιν, ἀλλ' ἐπουράνιοι λέγονται. [05026] καὶ τὰ Χερουβὶμ ἐπὶ τῆς γῆς ἐφάνη, ἀλλ' ἐπουράνιά ἐστι. [05027] Καὶ τί λέγω ἐφάνη; [05028] ἐπὶ τῆς γῆς μὲν οὖν διάγει, ὥσπερ οὖν ἐν τῷ παραδείσῳ. [05029] Ἀλλ' οὐδὲν ἐκώλυσε τοῦτο. [05030] ἐπουράνιά γάρ καὶ οὕτως ἐστί. [05031] Καὶ ἡμῶν τὸ πολίτευμά ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καίτοι ἐνταῦθα πολιτευόμεθα. [05032] Αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια. [05033] τουτέστι, τὴν φιλοσοφίαν τὴν παρ' ἡμῖν, τοὺς ἐκεῖ κεκλημένους. [05034] Κρεῖττοσι θυσίαις παρὰ ταύτας. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 144/450 [05035] Τὸ κρεῖττον καλοῦ τινός ἐστι κρεῖττον. [05036] ἄρα καλὰ γεγόνاسι, καὶ τὰ ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [05037] Οὐκ ἂν γὰρ οὐδὲ τὰ ὑποδείγματα πονηρὰ ἦν, ἐπεὶ κάκεῖνα ἂν εἴη πονηρὰ ὧν ἐστιν ὑποδείγματα. [05038] γ'. [05039] Εἰ τοίνυν ἐπουράνιοι ἡμεῖς, καὶ τοιαύτης οὐσίας ἐτύχομεν, φρίζωμεν. [05040] μηκέτι μένωμεν ἐν τῇ γῇ. [05041] ἔξεστι γὰρ μὴ εἶναι ἐν τῇ γῇ καὶ νῦν τὸν βουλούμενον. [05042] Τὸ γὰρ εἶναι ἐν τῇ γῇ καὶ μὴ εἶναι, τρόπῳ καὶ προαιρέσει γίνεται. [05043] οἷόν τι λέγω. [05044] Ὁ Θεὸς λέγεται εἶναι ἐν τῷ οὐρανῷ. [05045] διὰ τί; [05046] οὐ τόπῳ ἀποκλειόμενος, μὴ γένοιτο, οὐδὲ τὴν γῆν ἔρημον τῆς αὐτοῦ παρουσίας ἀφείς, ἀλλὰ τῇ σχέσει καὶ τῇ οἰκειώσει τῇ πρὸς [63.126] τοὺς ἀγγέλους. [05047] Ἄν τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἐγγὺς ὦμεν τοῦ Θεοῦ, ἐν οὐρανῷ ἐσμεν. [05048] Τί γάρ μοι μέλει τοῦ οὐρανοῦ, ὅταν ὁρῶ τὸν Δεσπότην τοῦ οὐρανοῦ, ὅταν αὐτὸς οὐρανὸς γένωμαι; [05049] Ἐλευσόμεθα γὰρ, φησὶν, ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ μου, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν. [05050] Ποιήσωμεν οὖν ἡμῶν τὴν ψυχὴν οὐρανόν. [05051] Φαιδρός ἐστιν ὁ οὐρανὸς τῇ φύσει. [05052] οὐδὲ γὰρ ἐν χειμῶνι μέλας γίνεται. [05053] οὐ γὰρ αὐτὸς μεταβάλλει τὴν ὄψιν, ἀλλ' αἱ νεφέλαι συνδραμοῦσαι καλύπτουσιν αὐτόν. [05054] Ὁ οὐρανὸς ἥλιον ἔχει. [05055] ἔχομεν καὶ ἡμεῖς ἥλιον δικαιοσύνης. [05056] Εἶπον, Ἔξεστι γενέσθαι ὡς οὐρανόν. [05057] καὶ ὁρῶ ὅτι καὶ βελτίονα γενέσθαι τοῦ οὐρανοῦ ἔξεστι. [05058] Πῶς; [05059] Ὅταν τὸν Δεσπότην τοῦ ἡλίου ἔχωμεν. [05060] Ὁ οὐρανὸς πάντοθεν ἐστι καθαρὸς καὶ ἀκηλίδωτος, [05061] οὐκ ἐν χειμῶνι, οὐκ ἐν νυκτὶ μεταβάλλεται. [05062] μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς μήτε ἐν ταῖς θλίψεσι, μήτε ἐν ταῖς μεθοδείαις τοῦ διαβόλου τοῦτο πάσχωμεν, ἀλλὰ μένωμεν ἀκηλίδωτοι καὶ καθαροί. [05063] Ὁ οὐρανὸς ἐστιν ὑψηλός, καὶ πολὺ τῆς γῆς ἀπέχων. [05064] τοῦτο καὶ ἡμεῖς ποιήσωμεν, ἀποστήσωμεν ἑαυτοὺς τῆς γῆς, καὶ πρὸς τὸ ὕψος ἀρθώμεν ἐκεῖνο. [05065] Καὶ ποῦ τῆς γῆς ἑαυτοὺς ἀποστήσωμεν; [05066] Ὅταν τὰ οὐράνια φανταζώμεθα. [05067] Ὁ οὐρανὸς ἀνώτερός ἐστι καὶ ὑετῶν καὶ χειμῶνων, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἀλίσκεται. [05068] τοῦτο καὶ ἡμεῖς δυνησόμεθα, ἐὰν θέλωμεν. [05069] Οὗτος δοκεῖ μὲν, οὐ μέντοι πάσχει. [05070] μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς, κἂν δοκῶμεν πάσχειν, πάσχωμεν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 145/450 [05071] Ὡσπερ γὰρ ἐν τῷ χειμῶνι οἱ μὲν πολλοὶ τὸ κάλλος αὐτοῦ οὐκ ἴσασιν, ἀλλὰ νομίζουσιν αὐτὸν τρέπεσθαι, οἱ δὲ φιλοσοφοῦντες ἴσασιν ὅτι οὐδὲν ἔπαθεν. [05072] οὕτω καὶ περὶ ἡμῶν ἐν ταῖς θλίψεσι, οἱ μὲν πολλοὶ νομίζουσιν ἡμᾶς συμμεταβεβλησθαι, καὶ αὐτῆς ἡμῶν ἦφθαι τῆς καρδίας τὴν θλίψιν. [05073] οἱ δὲ φιλόσοφοι ἴσασιν ὅτι οὐχ ἦψατο ἡμῶν. [05074] Γενώμεθα τοίνυν οὐρανός, ἀνέλθωμεν εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο, καὶ οὕτως ὁψόμεθα τοὺς ἀνθρώπους μυρμῆκων οὐδὲν διαφέροντας. [05075] οὐ τοὺς πένητας λέγω μόνον, οὐδὲ τοὺς πλουσίους, ἀλλὰ κἂν στρατηγὸς τις ἦ, κἂν βασιλεὺς, οὐκ ὁψόμεθα ἐκεῖ τὸν βασιλέα, οὐδὲ τὸν ιδιώτην. [05076] οὐκ εἰσόμεθα τί μὲν χρυσὸς, τί δὲ ἄργυρος, τί δὲ ἱμάτιον σηρικόν, ἢ πορφυροῦν. [05077] πάντα ὥσπερ μυίας ὁψόμεθα, ἐὰν ἐν ἐκείνῳ τῷ ὕψει καθίσωμεν. [05078] οὐδεὶς θόρυβος ἐκεῖ, οὐδεμία ταραχὴ, οὐδὲ κραυγὴ. [05079] Καὶ πῶς ἔνι, φησὶν, εἰς ἐκεῖνο ἀρθῆναι τὸ ὕψος, ἐπὶ τῆς γῆς περιπατοῦντα; [05080] Λόγῳ μὲν οὐ λέγω τοῦτο ἀπλῶς. [05081] ἀλλ' εἰ βούλει, ἐγὼ σοι δείκνυμι ἔργῳ τοὺς εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο φθάσαντας. [05082] Τίνας δὴ τούτους; [05083] Τοὺς περὶ Παῦλον λέγω, οἵτινες ἐν τῇ γῇ ὄντες, ἐν τῷ οὐρανῷ διέτριβον. [05084] Καὶ τί λέγω ἐν τῷ οὐρανῷ; [05085] ὑψηλότεροι ἦσαν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοῦ ἄλλου οὐρανοῦ, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀνῆλθον τὸν Θεόν. [05086] Τίς γὰρ ἡμᾶς χωρίσει, φησὶν, ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; [05087] θλίψις, ἢ στενοχωρία, ἢ λιμός, ἢ διωγμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; [05088] καὶ πάλιν, Μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα. [05089] Ὅρᾳς ὅτι οὐδὲ ἑώρα τὰ ἐνταῦθα; [05090] Ἵνα δέ σοι δείξω ὅτι τῶν οὐρανῶν ἀνώτερος ἦν, ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος. [05091] Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ, οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνησεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. [05092] Ὅρᾳς πῶς πάντα παραδραμῶν ὁ λογισμὸς, ἀνώτερον αὐτὸν ἐποίησεν, οὐ ταύτης μόνον τῆς κτίσεως, [63.127] οὐδὲ τούτων τῶν οὐρανῶν,



ἀλλὰ καὶ εἴ τινες ἕτεροι ἦσαν; [05093] Εἶδες ὕψος διανοίας; [05094] εἶδες ὁ σκηνοποιὸς οἷος ἐγένετο ἐπειδὴ ἠθέλησεν, ὁ ἐπ' ἀγορᾶς τὸν ἅπαντα βίον διαγαγών; [05095] Οὐδὲν γὰρ ἐστὶ κώλυμα, οὐκ ἔστι, πάντας ὑπερβαλέσθαι, εἴ γε βουλοίμεθα. [05096] Εἰ γὰρ τέχνας οὕτω κατορθοῦμεν ὑπερβαινούσας τοὺς πολλοὺς, πολλῷ μᾶλλον ὃ μὴ τοσούτου δεῖται πόνου. [05097] Τί γὰρ, εἰπέ μοι, χαλεπώτερον τοῦ διὰ σχοίνου τεταμένης βαδίζειν, καθάπερ ἐπὶ ἰσοπέδου, καὶ ἄνω περιπατοῦντα ὑποδύεσθαι καὶ ἀποδύεσθαι καθάπερ ἐπὶ κλίνης καθήμενον; [05098] οὐχὶ οὕτω φρικτὸν ἡμῖν εἶναι τὸ πρᾶγμα δοκεῖ, ὥς μηδὲ θέλιν θεάσασθαι, ἀλλὰ δεδοικέναι, καὶ τρέμειν, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν αὐτήν; [05099] Τί δέ, εἰπέ μοι, χαλεπώτερον τοῦ κοντὸν ἐπὶ τοῦ προσώπου λαβεῖν, εἴτα ἐπιθέντα ἄνω παιδίον μυρία ποιεῖν, καὶ τέρπειν τοὺς θεατάς; [05100] τί δέ χαλεπώτερον τοῦ σφαιρίζειν ἐν ξίφεσι; [05101] τί δέ βαρύτερον, εἰπέ μοι, τοῦ τὸ βάθος τοῦ πελάγους διερευνᾶσθαι, Καὶ μυρίας ἐτέρας ἂν τις ἔχοι τέχνας εἰπεῖν [05102] ἀλλὰ πάντων τούτων εὐκολωτέρα ἡ ἀρετὴ, ἐὰν θέλωμεν, καὶ τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβῆναι [05103] θελῆσαι γὰρ δεῖ μόνον ἐνταῦθα, καὶ πάντα ἔπεται. [05104] Οὐκ ἔστι γὰρ εἰπεῖν, οὐ δύναμαι· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 146/450 [05105] τοῦτο γὰρ κατηγορησαί ἐστι τοῦ Δημιουργοῦ [05106] εἰ γὰρ ἀδυνάτους ἡμᾶς ἐποίησεν, εἴτα ἐπιτάττει, κατηγορία αὐτοῦ ἐστὶ. [05107] Πῶς οὖν, φησὶ, πολλοὶ οὐ δύνανται; [05108] Ὅτι οὐ θέλουσι. [05109] Πόθεν δὲ οὐ θέλουσιν; [05110] Ἀπὸ ῥαθυμίας [05111] ὥστε εἰ θελήσουσι, πάντως δυνήσονται. [05112] Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλός φησι [05113] Θέλω πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὥς καὶ ἐμαυτὸν, ἐπειδὴ ᾔδει ὅτι πάντες ἡδὺ [63.128] ναντο εἶναι ὥς καὶ αὐτός [05114] οὐδὲ γὰρ ἂν, εἴ γε ἀδύνατον ἦν, τοῦτο εἶπε. [05115] Θέλεις γενέσθαι ἐνάρετος; [05116] τῆς ἀρχῆς ἐπιλαβοῦ μόνον. [05117] Εἰπέ δή μοι, ἐν ταῖς τέχναις ἀπάσαις, ὅταν θέλωμεν ἐν αὐταῖς γενέσθαι, ἀρκοῦμεθα τῷ θέλιν, ἢ καὶ ἀπτόμεθα τῶν πραγμάτων; [05118] Οἷόν τι λέγω [05119] Βούλεται τις γενέσθαι κυβερνήτης [05120] οὐ λέγει, Θέλω, καὶ τούτῳ ἀρκεῖται, ἀλλὰ καὶ τοῦ πράγματος ἄπτεται. [05121] Θέλει γενέσθαι ἔμπορος [05122] οὐ λέγει, Θέλω, μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ πράγματος ἄπτεται. [05123] Ἀποδημῆσαι πάλιν θέλει, καὶ οὐ λέγει, θέλω, ἀλλὰ καὶ τοῦ πράγματος ἄπτεται. [05124] Εἴτα ἐν πᾶσιν οὐκ ἀρκεῖ τὸ θελῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον προσθεῖναι δεῖ [05125] εἰς δὲ τὸν οὐρανὸν βουλόμενος ἀνελθεῖν, λέγεις, Θέλω, μόνον; [05126] Πῶς οὖν, φησὶν, ἔλεγες, ὅτι τὸ θέλιν ἀρκεῖ; [05127] Τὸ θέλιν μετὰ τῶν ἔργων, τὸ ἀντιλαμβανόμενον τοῦ πράγματος, τὸ πονέσαντα. [05128] Ἔχομεν γὰρ συνεργοῦντα καὶ συμπράττοντα τὸν Θεόν [05129] μόνον ἐλώμεθα, μόνον ὥς ἔργῳ προσενηχῶμεν τῷ πράγματι, μόνον μεριμνήσωμεν, μόνον, εἰς νοῦν βαλῶμεθα, καὶ πάντα ἔπεται. [05130] Ἐὰν δὲ καθεύδωμεν, καὶ ῥέγχοντες προσδοκῶμεν εἰσεῖναι εἰς τὸν οὐρανὸν, πότε δυνησόμεθα τὴν κληρονομίαν τῶν οὐρανῶν κατασχεῖν; [05131] Βουλευθῶμεν οὖν, παρακαλῶ, βουλευθῶμεν. [05132] Τί πάντα πρὸς τὸν παρόντα βίον ἐμπορευόμεθα, ὃν αὔριον ἀπολείψομεν; [05133] Ἐλώμεθα τοίνυν τὴν ἀρετὴν τὴν εἰς τὸν πάντα αἰῶνα ἡμῖν διαρκέσουσαν [05134] ἐν ᾧ ἐσόμεθα διηνεκῶς, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἀπολαύσομεν [05135] ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία, καὶ τὰ ἐξῆς.

## 2.18 ΟΜΙΛΙΑ ΙΖ΄.

[05137] Οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσ ὧπ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν [05138] οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτὸν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ [05139] ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου [05140] νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἁμάρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 147/450 [05141] α΄. [05142] Μέγα ἐφρόνουν οἱ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τῷ ναῷ καὶ τῇ σκηνῇ [05143] διὸ ἔλεγον [05144] Ναὸς Κυρίου, ναὸς Κυρίου. [05145] Οὔτε γὰρ ἀλλαχοῦ γῆς κατεσκευάσθη τοιοῦτος ναὸς, οὐ πολυτελείας ἕνεκεν, οὐ κάλλους, οὐχ' ἐτέρου τινός. [05146] Ὁ γὰρ διαταζάμενος Θεὸς ἐκέλευσεν αὐτὸν μετὰ φιλοτιμίας γενέσθαι πολλῆς, ἐπειδὴ κἀκεῖνοι τοῖς σωματικοῖς μᾶλλον ἐφείλκοντο καὶ ἐπεσπῶντο. [05147] Πλίνθους γὰρ εἶχε χρυσᾶς ἐν τοῖς τοίχοις [05148] καὶ ἔξεστι τῷ βουλομένῳ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Βασιλειῶν καὶ ἐν τῷ Ἰεζεκιὴλ τοῦτο καταμαθεῖν, καὶ ὅσα χρυσοῦ τάλαντα ἀνηλώθη τότε. [05149] Ἡ δὲ δευτέρα λαμπροτέρα γέγονεν οἰκοδομία, καὶ κάλλους ἕνεκεν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων. [05150] Καὶ οὐ τούτῳ μόνον σεμνὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ τῷ εἶναι εἷς, καὶ τῷ πάντας τῷ κάλλει ἐφέλκεσθαι [05151] ἀπὸ γὰρ τῶν περάτων τῆς γῆς ἐκεῖ ἤρχοντο, εἴτε ἀπὸ Βαβυλῶνος, εἴτε ἀπὸ Αἰθιοπίας. [05152] Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσιν ἔλεγεν [05153] Ἦσαν δὲ ἐκεῖ κατοικοῦντες Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον τε

καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην. [05154] Οἱ οὖν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ὄντες, ἐκεῖ συνήεσαν, καὶ πολὺ τὸ ὄνομα τοῦ ναοῦ ἦν. [05155] Τί οὖν ὁ Παῦλος [63.128] ποιεῖ; [05156] Ὡς περ ἐπὶ τῶν θυσιῶν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ποιεῖ. [05157] ὥς γὰρ ἐκεῖ τὸν θάνατον ἀντέστησε τοῦ Χριστοῦ, οὕτω καὶ ἐνταῦθα τὸν οὐρανὸν ὅλον ἀντίστησι τῷ ναῷ. [05158] Οὐ τοῦτο δὲ μόνον τὸ διάφορον ἔδειξεν, ἀλλὰ καὶ τῷ προσθεῖναι τὸν ἱερέα ἐγγύτερον γενόμενον τοῦ Θεοῦ. [05159] Ἐμφανισθῆναι γὰρ, φησὶ, τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ. [05160] Ὡς τε οὐ τῷ οὐρανῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ εἰσόδῳ τὸ πρᾶγμα σεμνὸν ἐποίησεν. [05161] Οὐ γὰρ ἀπλῶς, ὥς περ ἐνταῦθα, διὰ συμβόλων, ἀλλ' αὐτὸν ὁρᾷ τὸν Θεὸν ἐκεῖ. [05162] Ὅρᾳς ὅτι συγκαταβάσεως ἔνεκεν πανταχοῦ τὰ ταπεινὰ εἴρηται; [05163] Τί δὴ θαυμάζεις λοιπὸν εἰ ἐντυγχάνει, ὅπου γε αὐτὸν ἴστησιν ὥς ἀρχιερέα; [05164] Οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτὸν, φησὶν, ὥς περ ὁ ἀρχιερεὺς, εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἁλοτριῷ. [05165] Οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθε, φησὶν, ὁ Χριστὸς, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν. [05166] Ἄρα ἐκεῖνά ἐστιν ἀληθινὰ, ταῦτα δὲ τύποι. [05167] καὶ γὰρ ὁ ναὸς οὕτω κατεσκευάστο, ὥς περ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ. [05168] Τί λέγεις; [05169] ἐὰν μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οὐρανὸν, οὐκ ἐμφανίζεται ὁ πανταχοῦ παρὼν, καὶ τὰ πάντα πληρῶν; [05170] Ὅρᾳς ὅτι τῆς σαρκὸς ἐστὶ ταῦτα πάντα; [05171] Καὶ ἐμφανισθῆναι, φησὶ, τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. [05172] Τί ἐστὶν, Ὑπὲρ ἡμῶν; [05173] Μετὰ θυσίας ἀνῆλθε, φησὶ, δυναμένης ἐξιλεώσασθαι τὸν Πατέρα. [05174] Διὰ τί, εἰπέ μοι; [05175] μὴ γὰρ αὐτὸς ἦν ὁ ἐχθρὸς; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 148/450* [05176] Οἱ ἄγγελοι ἐχθροὶ ἦσαν, αὐτὸς οὐκ ἦν ἐχθρὸς. [05177] ὅτι γὰρ οἱ ἄγγελοι ἐχθροὶ ἦσαν, ἄκουσον τί φησιν. [05178] Εἰρηνοποίησε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [05179] ὥς τε καλῶς εἶπεν, ὅτι καὶ αὐτὸς Εἰσῆλθεν εἰς τὸν οὐρανὸν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. [05180] Νῦν ἐμφανίζεται, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν. [05181] Οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτὸν, [05182] [63.129] ὥς περ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἁλοτριῷ. [05183] Ὅρᾳς πόσαι αἱ διαφοραὶ; [05184] τοῦ πολλάκις τὸ ἅπαξ, τοῦ ἐν αἵματι ἁλοτριῷ τὸ ἐν ἰδίῳ. [05185] Πολὺ τὸ μέσον. [05186] Αὐτὸς οὖν καὶ ἱερεῖον καὶ ἱερεὺς. [05187] Ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν, φησὶ, πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. [05188] Ἐνταῦθα τι δόγμα ἀνακαλύπτει, καὶ φησιν, ὅτι εἰ θυσίας προσενεγκεῖν ἔδει πολλάκις, ἔδει πολλάκις καὶ σταυρωθῆναι. [05189] Νῦν δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων. [05190] Διὰ τί, Ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων; [05191] Μετὰ τὰ πολλὰ ἁμαρτήματα. [05192] Εἰ μὲν οὖν παρὰ τὴν ἀρχὴν ἐγένοντο, εἶτα οὐδεὶς ἐπίστευσεν, ἦν ἂν τὸ τῆς οἰκονομίας ἀνόνητον. [05193] οὐκ ἔδει γὰρ δεύτερον ἀποθανεῖν τὸν Χριστὸν, ὥς τε καὶ οὕτω κατορθωθῆναι τὸ σπουδαζόμενον. [05194] ἐπειδὴ δὲ ὕστερον πολλὰ ἦν τὰ ἁμαρτήματα, εἰκότως τότε ἐφάνη. [05195] Ὁ καὶ ἀλλαχοῦ λέγει. [05196] Ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις. [05197] Νῦν δὲ, φησὶν, ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. [05198] Καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις. [05199] β'. [05200] Δείξας ὅτι οὐκ ἔδει πολλάκις ἀποθανεῖν, νῦν δείκνυσι καὶ διὰ τί ἅπαξ ἀπέθανεν. [05201] ὅτι ἐνὸς θανάτου ἀντίλυτρον ἐγένετο. [05202] Ἀπέκειτο, φησὶ, τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν. [05203] Τοῦτο οὖν τὸ, ἅπαξ ἀπέθανεν, ὑπὲρ ἀνθρώπων πάντων. [05204] Τί οὖν; [05205] οὐκέτι ἀποθνήσκομεν τὸν θάνατον ἐκεῖνον; [05206] Αποθνήσκομεν μὲν, ἀλλ' οὐ μένομεν ἐν αὐτῷ. [05207] ὅπερ οὐδὲ ἀποθανεῖν ἐστὶ. [05208] Θανάτου γὰρ τυραννὶς καὶ θάνατος ὄντως ἐκεῖνός ἐστιν, ὅταν μηκέτι συγχωρηθῇ ὁ ἀποθανὼν εἰς ζωὴν ἐπανελθεῖν. [05209] ὅταν δὲ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ζῆσιν, καὶ ζωὴν βελτίονα, οὐ θάνατος τοῦτό ἐστιν, ἀλλὰ κοίμησις. [05210] Ἐπεὶ οὖν ἔμελλε πάντας κατέχειν ὁ θάνατος, διὰ τοῦτο ἀπέθανεν, ἵνα ἡμᾶς ἀπαλλάξῃ. [05211] Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθεὶς. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 149/450* [05212] Ὑπὸ τίνος προσενεχθεὶς; [05213] Ὑφ' ἑαυτοῦ δηλονότι. [05214] Ἐνταῦθα οὐδὲ ἱερέα δείκνυσιν αὐτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ θῦμα καὶ ἱερεῖον. [05215] Εἶτα προστίθησι τὴν αἰτίαν τοῦ, Προσενεχθεὶς. [05216] Ἄπαξ, φησὶ, προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας. [05217] Διὰ τί δὲ πολλῶν εἶπε, καὶ μὴ πάντων; [05218] Ἐπειδὴ μὴ πάντες ἐπίστευσαν. [05219] Ὑπὲρ πάντων μὲν γὰρ ἀπέθανεν, εἰς τὸ σῶσαι πάντας, τὸ αὐτοῦ μέρος. [05220] ἀντίρροπος γὰρ ἦν ὁ θάνατος ἐκεῖνος τῆς πάντων ἀπωλείας. [05221] οὐ πάντων δὲ τὰς ἁμαρτίας ἀνήνεγκε, διὰ τὸ μὴ θελῆσαι αὐτοῦς. [05222] Τί δὲ ἐστὶν, Ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας; [05223] Ὡς περ ἐπὶ τῆς προσφορᾶς ἥς ἀναφέρομεν, προφέρομεν καὶ τὰ ἁμαρτήματα λέγοντες, Εἴτε ἐκόντες εἴτε ἄκοντες ἡμάρτομεν, συγχώρησον. [05224] τουτέστι, μεμνήμεθα αὐτῶν πρῶτον, καὶ τότε τὴν συγχώρησιν αἰτοῦμεν. [05225] οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα γέγονε. [05226] Ποῦ τοῦτο πεποίηκεν ὁ Χριστὸς; [05227] Ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος. [05228] Καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἀγιάζω ἑμαυτόν. [05229] Ἰδοὺ ἀνήνεγκε τὰ ἁμαρτήματα. [05230] ἦρεν

αὐτὰ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀνήνεγκε τῷ Πατρὶ, οὐχ ἵνα τι ὀρίσῃ κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ἵνα αὐτὰ ἀφῇ. [05231] Ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται, φησὶ, τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν. [05232] Τί ἐστίν, [63.130] Χωρὶς ἁμαρτίας; [05233] Οὐχ ἁμαρτίας αἴρων, οὐδὲ δι' ἁμαρτίας ἐκ δευτέρου ἥξει, ἵνα πάλιν ἀποθάνῃ. [05234] οὐδὲ γὰρ ὁ ἅπαξ ἀπέθανεν, ὀφείλων ἀποθανεῖν ἀπέθανεν. [05235] Πῶς ὀφθήσεται; [05236] Κολάζων, φησὶ. [05237] Ἄλλ' οὐκ εἶπε τοῦτο, ἀλλὰ τὸ φαιδρὸν, Χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν. [05238] ὥς μηκέτι λοιπὸν δεηθῆναι θυσίας, ὥστε σῶσαι αὐτοὺς, ἀλλ' ἀπὸ ἔργων τοῦτο ποιεῖν. [05239] Σκιὰν γὰρ ἔχων, φησὶν, ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων. [05240] τουτέστιν, οὐκ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν. [05241] Ἔως μὲν γὰρ ἂν ὡς ἐν γραφῇ περιάγῃ τις τὰ χρώματα, σκιά τις ἐστίν. [05242] ὅταν δὲ τὸ ἄνθος ἐπαλείψῃ τις, καὶ ἐπιχρίσῃ τὰ χρώματα, τότε εἰκὼν γίνεται. [05243] Τοιοῦτόν τι καὶ ὁ νόμος ἦν. [05244] Σκιὰν γὰρ, φησὶν, ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων. [05245] τουτέστι, τῆς θυσίας, τῆς ἀφέσεως. [05246] Κατ' ἐνιαυτόν. [05247] ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηγεκέ, οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 150/450 [05248] ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν συνείδησιν ἔχειν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας, ἅπαξ κεκαθαρμένους. [05249] ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν. [05250] Ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. [05251] Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον, λέγει. [05252] Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι. [05253] ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας. [05254] Τότε εἶπον. [05255] Ἴδου ἤκω (ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ) τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεὸς, τὸ θέλημά σου. [05256] Ἀνωτέρω λέγων, ὅτι θυσίαν, καὶ προσφορὰν, καὶ ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας, οὐδὲ εὐδόκησας, αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται. [05257] τότε εἶπον, Ἴδου ἤκω τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεὸς, τὸ θέλημά σου. [05258] Ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. [05259] Ὁρᾷς πάλιν τὴν περιουσίαν; [05260] Μία, φησὶν, αὕτη ἡ θυσία, ἐκεῖναι δὲ πολλάι. [05261] διὰ γὰρ τοῦτο οὐκ ἰσχυραί, ἐπειδὴ πολλάι. [05262] γ'. [05263] Τί γὰρ ἔδει πολλῶν, εἰπέ μοι, τῆς μιᾶς ἀρκούσης, Ὡστε αἱ πολλαὶ καὶ τὸ αἰεὶ προσφέρεσθαι, τὸ μηδέποτε αὐτοὺς καθαίρεσθαι δεικνύουσιν. [05264] Ὡσπερ γὰρ φάρμακον, ὅταν ἦ ἰσχυρὸν, καὶ ὑγείας ποιητικὸν, καὶ δυνατὸν πᾶσαν ἀπαλλάξαι τὴν νόσον, ἅπαξ ἐπιτεθὲν τὸ πᾶν ποιεῖ. [05265] ὅπερ ἐὰν ἅπαξ ἐπιτεθὲν τὸ πᾶν ἐργάσῃται, δείκνυσιν αὐτοῦ τὴν ἰσχὺν τῷ μηκέτι ἐπιτίθεσθαι, καὶ τοῦτο αὐτοῦ ἐστίν ἔργον τὸ μηκέτι ἐπιτίθεσθαι. [05266] ἐὰν δὲ αἰεὶ ἐπιτιθῇται, δῆλον ὅτι τοῦ μηδὲν ἰσχυκεῖναι ἐστὶ σημεῖον. [05267] φαρμάκου γὰρ ἀρετὴ τὸ ἅπαξ ἐπιτεθῆναι, καὶ μὴ πολλάκις. [05268] οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα. [05269] τί δήποτε γὰρ ταῖς αὐταῖς θυσίαις αἰεὶ θεραπεύονται; [05270] Εἰ γὰρ πάντων ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῶν ἁμαρτημάτων, οὐκ ἂν καθ' ἐκάστην ἡμέραν προσεφέροντο αἱ θυσίαι. [05271] καὶ γὰρ ἦσαν ὠρισμένα, ὥστε αἰεὶ προσφέρεσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ παντός, καὶ ἐν ἐσπέρᾳ καὶ ἐν ἡμέρᾳ. [05272] Ὡστε κατηγορία ἁμαρτημάτων, καὶ οὐ λύσις ἁμαρτημάτων ἦν τὸ γινώ [63.131] μενον. [05273] κατηγορία ἀσθενείας, οὐκ ἰσχύος ἐπίδειξις. [05274] Ἐπειδὴ γὰρ ἡ πρώτη οὐδὲν ἰσχυεν, ἡ δευτέρα προσεφέρετο. [05275] καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν αὕτη ἦνυεν, ἐτέρα πάλιν. [05276] ὥστε ἔλεγχος ἁμαρτημάτων ἦν. [05277] Τὸ μὲν οὖν προσφέρεσθαι ἔλεγχος ἁμαρτημάτων. [05278] τὸ δὲ αἰεὶ, ἔλεγχος ἀσθενείας. [05279] Ἐπὶ δὲ τοῦ Χριστοῦ τοῦναντίον. [05280] ἅπαξ προσηνέχθη, καὶ εἰς τὸ αἰεὶ ἦρκεσε. [05281] Καὶ καλῶς εἶπεν ἐκεῖνα ἀντίτυπα. [05282] ἅρα τύπον ἔχει μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἰσχύν. [05283] ὥσπερ ἐπὶ τῶν εἰκόνων τύπον ἔχει τοῦ ἀνθρώπου ἡ εἰκὼν, οὐχὶ τὴν ἰσχύν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 151/450 [05284] Ὡστε τὸ ἀληθὲς καὶ ὁ τύπος κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις. [05285] ὁ γὰρ τύπος ἴσος, ἡ δὲ ἰσχὺς οὐκέτι. [05286] Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς. [05287] ὁ μὲν γὰρ τύπος ἴσος ἦν, ἅγια γὰρ ἦν. [05288] ἡ δὲ δύναμις καὶ τὰ ἄλλα, οὐ τὰ αὐτά. [05289] Τί ἐστίν, Εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται; [05290] τί ἐστίν ἀθέτησις; [05291] Τουτέστι, καταφρόνησις. [05292] οὐκέτι γὰρ παρρησίαν ἔχει ἡ ἁμαρτία. [05293] ἠθέτῃται γάρ. [05294] Πῶς; [05295] Ὀφείλουσα μὲν ἀπολαβεῖν κόλασιν, οὐκ ἀπολαβοῦσα δέ. [05296] τουτέστι, βίαν ἔπαθεν. [05297] ὅτε προσεδόκησε πάντας ἀνελεῖν, τότε ἀνηρέθη. [05298] Διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ, φησὶ, πεφανέρωται. [05299] τουτέστιν, ἐφανερώθη τῷ Θεῷ καὶ προσῆλθε. [05300] Μὴ οὖν, ἐπειδὴ ὁ ἱερεὺς πολλάκις τοῦτο ἐποίει τοῦ ἐνιαυτοῦ, νομίσης ὅτι ἀπλῶς, καὶ οὐχὶ δι' ἀσθένειαν, τοῦτο ἐγίνετο. [05301] εἰ γὰρ μὴ δι' ἀσθένειαν, τί καὶ ἐγίνετο; [05302] μὴ ὄντων γὰρ τραυμάτων, οὐδὲ φαρμάκων λοιπὸν δεῖ τῷ ἐπιμελουμένῳ. [05303] Διὰ τοῦτο προσέταξε, φησὶν, αἰεὶ προσφέρεσθαι διὰ τὸ ἀσθενεῖν, καὶ ὥστε ἀνάμνησιν ἁμαρτιῶν γίνεσθαι. [05304] Τί οὖν; [05305] ἡμεῖς καθ' ἐκάστην ἡμέραν οὐ προσφέρομεν;

[05306] Προσφέρομεν μὲν, ἀλλ' ἀνάμνησιν ποιούμενοι τοῦ θανάτου αὐτοῦ· [05307] καὶ μία ἐστὶν αὕτη, καὶ οὐ πολλάι. [05308] Πῶς μία, καὶ οὐ πολλάι; [05309] Ἐπειδὴ ἅπαξ προσηνέχθη, ὥσπερ ἐκείνη ἢ εἰς τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων. [05310] Τοῦτο ἐκείνης τύπος ἐστὶ, καὶ αὕτη ἐκείνης· [05311] τὸν γὰρ αὐτὸν ἀεὶ προσφέρομεν, οὐ νῦν μὲν ἕτερον πρόβατον, αὔριον δὲ ἕτερον, ἀλλ' ἀεὶ τὸ αὐτό· [05312] ὥστε μία ἐστὶν ἡ θυσία. [05313] Ἐπεὶ τῷ λόγῳ τούτῳ, ἐπειδὴ πολλαχοῦ προσφέρεται, καὶ πολλοὶ Χριστοί; [05314] ἀλλ' οὐδαμῶς, ἀλλ' εἷς πανταχοῦ ὁ Χριστὸς, καὶ ἐνταῦθα πλήρης ὢν, καὶ ἐκεῖ πλήρης, ἐν σῶμα. [05315] Ὡςπερ οὖν πολλαχοῦ προσφερόμενος ἐν σῶμά ἐστι, καὶ οὐ πολλά σώματα, οὕτω καὶ μία θυσία. [05316] Ὁ ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐκεῖνός ἐστιν ὁ τὴν θυσίαν τὴν καθαίρουσαν ἡμᾶς προσενεγκών. [05317] Ἐκείνην προσφέρομεν καὶ νῦν, τὴν τότε προσενεχθεῖσαν, τὴν ἀνάλωτον. [05318] Τοῦτο εἰς ἀνάμνησιν γίνεται τοῦ τότε γενομένου· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 152/450 [05319] Τοῦτο γὰρ ποιεῖτε, φησὶν, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. [05320] Οὐκ ἄλλην θυσίαν, καθάπερ ὁ ἀρχιερεὺς τότε, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἀεὶ ποιούμεν· [05321] μᾶλλον δὲ ἀνάμνησιν ἐργαζόμεθα θυσίας. [05322] δ'. [05323] Ἀλλ' ἐπειδὴ τῆς θυσίας ταύτης ἐμνήσθην, βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν τοὺς μεμνημένους, μικρὰ μὲν τῷ μέτρῳ, μεγάλην δὲ ἔχοντα τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ὠφέλειαν· [05324] οὐ γὰρ ἡμετερά ἐστιν, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ Πνεύματος τὰ λεγόμενα. [05325] Τί οὖν ἐστι; [05326] Πολλοὶ τῆς θυσίας ταύτης ἅπαξ μεταλαμβάνουσι τοῦ παντὸς ἐνιαυτοῦ, ἄλλοι δὲ δις, ἄλλοι δὲ πολλάκις. [05327] Πρὸς οὖν ἅπαντας ἡμῖν ὁ λόγος ἐστὶν, οὐ πρὸς τοὺς ἐνταῦθα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ καθεζομένους· [05328] ἐκεῖνοι γὰρ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μετέχουσι, πολλάκις δὲ καὶ διὰ δύο ἐτῶν. [05329] Τί οὖν; [05330] τίνας ἀποδε [63.132] ξόμεθα; [05331] τοὺς ἅπαξ; [05332] τοὺς πολλάκις; [05333] τοὺς ὀλιγάκις; [05334] Οὔτε τοὺς ἅπαξ, οὔτε τοὺς πολλάκις, οὔτε τοὺς ὀλιγάκις, ἀλλὰ τοὺς μετὰ καθαροῦ συνειδότος, τοὺς μετὰ καθαρᾶς καρδίας, τοὺς μετὰ βίου ἀλήπτου. [05335] Οἱ τοιοῦτοι ἀεὶ προσίτωσαν· [05336] οἱ δὲ μὴ τοιοῦτοι, μηδὲ ἅπαξ. [05337] Τί δήποτε; [05338] Ὅτι κρῖμα ἐαυτοῖς λαμβάνουσι, καὶ κατάκριμα καὶ κόλασιν καὶ τιμωρίαν. [05339] Καὶ μὴ θαυμάσης· [05340] ὥσπερ γὰρ ἡ τροφή φύσει οὔσα θρεπτικὴ, ἐὰν εἰς κακόσιτον ἐμπέσῃ, πάντα ἀπόλλυσι καὶ διαφθείρει, καὶ γίνεται νόσου ἀφορμή· [05341] οὕτω δὴ καὶ ταῦτα τὰ τῶν φρικτῶν μυστηρίων. [05342] Τραπεζῆς ἀπολαύεις πνευματικῆς, τραπέζης βασιλικῆς, καὶ πάλιν φύρεις βορβόρῳ τὸ στόμα; [05343] μύρῳ χρεῖς, καὶ πάλιν δυσωδίας πληροῖς; [05344] Εἰπέ μοι, παρακαλῶ, μετ' ἐνιαυτὸν τῆς μεταλήψεως μετέχων, τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας οἷε ἀρκεῖν σοι πρὸς καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτημάτων παντὸς τοῦ χρόνου; [05345] καὶ πάλιν, ἐβδομάδος παρελθούσης, ἐκδίδως σαυτὸν τοῖς προτέροις; [05346] Εἰπέ δή μοι, ἐὰν ὑγιάνας τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπὸ νόσου μακρᾶς, πάλιν σαυτὸν τοῖς, σιτίοις ἐκδῶς ἐκείνοις τοῖς νοσοποιοῖς, οὐχὶ καὶ τὸν πρότερον κόπον ἀπώλεσας; [05347] Εὐδηλον ὅτι. [05348] Εἰ γὰρ τὰ φυσικὰ μεθίσταται, πολλῶ μᾶλλον τὰ τῆς προαιρέσεως. [05349] Οἷόν τι λέγω· [05350] Φύσει βλέπομεν, καὶ ὑγιεῖς ἔχομεν ὀφθαλμοὺς κατὰ φύσιν· [05351] ἀλλὰ πολλάκις ἀπὸ καχεξίας βλάπτεται ἡμῶν τὸ ὀπτικόν. [05352] Εἰ τοίνυν τὰ ἐκ φύσεως μεθίσταται, οὐχὶ μάλιστα τὰ ἐκ προαιρέσεως; [05353] Τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπονέμεις τῇ ὑγείᾳ τῆς ψυχῆς, τάχα δὲ οὐδὲ τεσσαράκοντα, καὶ προσδοκᾷς ἐξιλεώσασθαι τὸν Θεόν; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 153/450 [05354] Παίζεις, ἄνθρωπε. [05355] Ταῦτα λέγω, οὐχὶ τῆς μιᾶς καὶ ἐνιαυσιαίου προσόδου κωλύων ὑμᾶς, ἀλλὰ βουλόμενος μᾶλλον διαπαντὸς ὑμᾶς προσιέναι τοῖς ἁγίοις. [05356] Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἱερεὺς ἐπιφωνεῖ τότε τοὺς ἁγίους καλῶν, καὶ διὰ τῆς φωνῆς ταύτης μωμοσκοπῶν ἅπαντας, ὥστε μὴ προσελθεῖν τινα ἀπαράσκευν. [05357] Καθάπερ γὰρ ἐπὶ ποιίμνης, ἔνθα πολλὰ μὲν ὑγιαίνει πρόβατα, πολλὰ δὲ ψώρας ἀναπέπλησται, ἀνάγκη ταῦτα διείργεσθαι ἀπὸ τῶν ὑγιαίνοντων· [05358] οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐπειδὴ τὰ μὲν ἐστὶν ὑγιεινὰ πρόβατα, τὰ δὲ κεκακωμένα, διὰ τῆς φωνῆς ταύτης διείργει ταῦτα ἐκείνων περιῶν πανταχοῦ διὰ τῆς κραυγῆς ταύτης τῆς φρικωδεστάτης ὁ ἱερεὺς, καὶ τοὺς ἁγίους καλῶν καὶ ἔλκων. [05359] Ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἐνὶ ἄνθρωπον ὄντα εἰδέναι τὰ τοῦ πλησίον· [05360] Τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων, φησὶ, τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; [05361] ταύτην ἀφήσι τὴν φωνὴν μετὰ τὸ τὴν θυσίαν ἀπαρτισθῆναι πᾶσαν, ὥστε μηδένα ἀπλῶς καὶ ὥς ἔτυχεν, ἐπὶ τὴν πηγὴν ἐλθεῖν τὴν πνευματικὴν. [05362] Καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς ποιίμνης (οὐδὲν γὰρ κωλύει τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι πάλιν χρῆσασθαι) τὰ μὲν νοσερὰ ἔνδον ἀποκλείομεν, καὶ ἐν σκότῳ κατέχομεν, καὶ ἐτέρας μεταδίδομεν τροφῆς, οὔτε ἀέρος καθαροῦ, οὔτε πόας εἰλικρινοῦς, οὔτε πηγῆς τῆς ἐξω συγχωροῦντες μεταλαβεῖν. [05363] Καὶ ἐνταῦθα τοίνυν αὕτη ἡ φωνὴ ἀντὶ δεσμοῦ τινός ἐστιν. [05364] Οὐκ ἔχεις εἰπεῖν, Οὐκ ἤδεις, ἡγνόουν ὅτι κίνδυνος ἔπεται τῷ πράγματι· [05365] μάλιστα μὲν οὖν καὶ ὁ Παῦλος τοῦτο διεμαρτύρατο. [05366] Ἀλλ' ἐρεῖς ὅτι, Οὐκ ἀνέγνω; [05367] Οὐκ ἔστι τοῦτο ἀπολογία, ἀλλὰ καὶ ἐγκλημα·

[05368] καθ' ἐκάστην ἡμέραν εἰσέρχῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἔτι τοῦτο ἀγνοεῖς; [05369] ε'. [05370] Πλὴν ἀλλ' ἵνα μὴδὲ τοῦτο ἔχῃς προφασίζεσθαι, [63.133] τούτου χάριν μεγάλη τῇ φωνῇ, φρικτῇ τῇ βοῇ, καθάπερ τις κήρυξ τὴν χειρὰ αἶρων εἰς τὸ ὕψος, ὑψηλὸς ἐστὼς, πᾶσι κατάδηλος γεγονὼς, καὶ μέγα ἐπ' ἐκείνη τῇ φρικτῇ ἡσυχίᾳ ἀνακραυγάζων, τοὺς μὲν καλεῖ, τοὺς δὲ ἀπείργει ὁ ἱερεὺς, οὐ τῇ χειρὶ τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ τῇ γλώττῃ τῆς χειρὸς τρανότερον. [05371] Ἡ γὰρ φωνὴ ἐκείνη εἰς τὴν ἀκοὴν ἐμπίπτουσα τὴν ἡμετέραν, καθάπερ χεὶρ τοὺς μὲν ὠθεῖ καὶ ἐκβάλλει, τοὺς δὲ εἰσάγει καὶ παρίστησιν. [05372] Εἰπὲ δὴ μοι, παρακαλῶ, ἐν τοῖς Ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσιν οὐχὶ ἔστηκεν ὁ κήρυξ βοῶν μέγα καὶ ὑψηλὸν, Εἴ τις τούτου κατηγορεῖ, λέγων, μὴ δοῦλός ἐστι, μὴ κλέπτῃς, μὴ τρόπων πονηρῶν; [05373] καίτοι τὰ ἀγωνίσματα ἐκεῖνα οὔτε ψυχῆς ἐστίν, οὔτε τρόπου ἀγαθοῦ, ἀλλὰ ρώμης καὶ σώματος. [05374] Εἰ τοίνυν ἔνθα σωματῶν ἐστὶν ἄσκησις, πολλὴ προαιρέσεως ἐξέτασις γίνεται, πόσῳ μᾶλλον ἐνταῦθα, ἔνθα τὸ πᾶν ψυχὴ ἀθλεῖ; [05375] Ἔστηκε τοίνυν καὶ νῦν ὁ παρ' ἡμῖν κήρυξ, οὐ τῆς κεφαλῆς ἕκαστον κατέχων καὶ παράγων, ἀλλὰ πάντας ὁμοῦ τῆς κεφαλῆς τῆς ἔνδον κατέχων· [05376] οὐκ ἐφίστησιν ἄλλους αὐτοῖς κατηγοροῦς, ἀλλ' αὐτοὺς ἑαυτοῖς· [05377] οὐ γὰρ λέγει, Μὴ τις τούτου κατηγορεῖ; [05378] ἀλλὰ τί; [05379] Εἴ τις ἑαυτοῦ κατηγορεῖ. [05380] Ὅταν γὰρ εἴπῃ, Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις, τοῦτο λέγει· [05381] Εἴ τις οὐκ ἔστιν ἅγιος, μὴ προσίτω. [05382] Οὐχ ἀπλῶς φησιν, Ἀμαρτημάτων καθαρὸς, ἀλλ', Ἄγιος· [05383] τὸν γὰρ ἅγιον οὐχ ἡ τῶν ἀμαρτημάτων ἀπαλλαγὴ ποιεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ Πνεύματος παρουσία, καὶ ὁ τῶν ἀγαθῶν ἔργων πλοῦτος. [05384] Οὐ βούλομαι μόνον, φησὶ, βορβόρου ἀπηλλάχθαι ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ λευκοὺς εἶναι καὶ ὠραίους. [05385] Εἰ γὰρ ὁ Βαβυλώνιος βασιλεὺς, ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐκλεγόμενος τοὺς νεανίσκους, καλοὺς τῷ εἶδει καὶ ὠραίους τῇ ὄψει ἐξελέξατο· [05386] πολλῶ μᾶλλον ἡμᾶς παρισταμένους τῇ τραπέζῃ τῇ βασιλικῇ, καλοὺς τῷ εἶδει εἶναι δεῖ τῷ τῆς ψυχῆς, τὸν κόσμον ἔχοντας χρυσοῦν, τὴν στολὴν καθαρὰν, τὰ ὑποδήματα βασιλικά, τὸ πρόσωπον τῆς ψυχῆς εὐμορφον, τὸν κόσμον αὐτῇ περικεῖσθαι τὸν χρυσοῦν, τὴν ζώνην τῆς ἀληθείας. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 154/450 [05387] Ὁ τοιοῦτος προσίτω, καὶ ποτηρίων ἀπτέσθω βασιλικῶν. [05388] Εἰ δέ τις ράκια ἡμφιεσμένος, ῥυπῶν, αὐχμῶν ἐπεισιέναι τῇ βασιλικῇ βούλοιο τραπέζῃ, ὅρα ὅσα πείσεται, οὐκ ἀρκουσὼν τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν τὰ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ πεπλημμελημένα ἀπολούσασθαι. [05389] Εἰ γὰρ ἡ γέεννα οὐκ ἀρκεῖ, [63.134] καίτοι γε αἰώνιος οὖσα (διὰ τοῦτο γὰρ καὶ αἰώνιός ἐστι), πολλῶ μᾶλλον ὁ βραχὺς οὗτος χρόνος. [05390] Οὐ γὰρ μετάνοιαν ἰσχυρὰν ἐπεδειξάμεθα, ἀλλ' ἀσθενῇ. [05391] Τοὺς εὐνούχους μάλιστα δεῖ παρεστάναι τῷ βασιλεῖ· [05392] εὐνούχους λέγω, τοὺς τὴν διάνοιαν λευκοὺς, μὴδένα ἔχοντας ῥύπον μὴδὲ σπῆλον, ὑψηλοὺς τῇ διανοίᾳ, τὸ ὅμμα ἡμερον τῆς ψυχῆς ἔχοντας καὶ ὀξυδερκεῖς, εὐπερίστροφον καὶ γοργόν, ἀλλὰ μὴ ὑπνηλὸν μὴδὲ ὕπτιον, ἐλευθερίας γέμον πολλῆς, πόρρῳ ἀναισχυντίας γε μὴν καὶ ἰταμότητος, ἐργηγορὸς, ὑγιὲς, μήτε στυνγνὸν σφόδρα καὶ κατηφές, μήτε διακεχυμένον καὶ ὑγρόν. [05393] Τοῦτον ἡμεῖς κύριοι δημιουργῆσαι τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ ὀξυδερκεῖ ποιῆσαι καὶ καλόν. [05394] Ὅταν γὰρ αὐτὸν μὴ πρὸς τὸν καπνὸν ἄγωμεν, μὴδὲ πρὸς τὴν κόνιν (τοιαῦτα γὰρ πάντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα), ἀλλὰ πρὸς τὴν αὔραν τὴν λεπτὴν, πρὸς τὸν κοῦφον ἀέρα, πρὸς τὰ μετέωρα, καὶ ὑψηλὰ, καὶ ἡσυχίας γέμοντα πολλῆς καὶ καθαρότητος καὶ πολλῆς τῆς τέρψεως, ἀνακτησόμεθα ταχέως αὐτὸν, καὶ ρώσομεν ἐντρυφῶντα τῇ τοιαύτῃ θέᾳ. [05395] Εἶδες πλεονεξίαν, καὶ πλοῦτον πολὺν ἔχοντά τινα; [05396] μὴ ἐπαγάγῃς ἐκεῖ τὸν ὀφθαλμόν σου· [05397] βόρβορός ἐστι τὸ πρᾶγμα, καπνός ἐστιν, ἀτμός πονηρός, σκότος καὶ στενοχωρία πολλή, καὶ φροντίδων πνιγμός. [05398] Εἶδες δικαιοσύνην ἀσκοῦντα ἄνθρωπον, ἀρκούμενον τοῖς αὐτοῦ, καὶ πολλὴν ἔχοντα τὴν εὐρυχωρίαν τῆς ἀνέσεως, οὐδὲν μεριμνῶντα, οὐδὲν φροντίζοντα τῶν ἐνταῦθα; [05399] στήσον αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ μετεώρισον· [05400] καὶ πολλῶ καλλίονα αὐτὸν ἐργάσῃ καὶ λαμπρότερον, οὐ τοῖς τῆς γῆς ἄνθεσιν εὐωχῶν, ἀλλὰ τοῖς τῆς ἀρετῆς, σωφροσύνῃ, ἐπεικειᾳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. [05401] Οὐδὲν γὰρ οὕτω ταράττει ὀφθαλμόν, ὥς συνειδὸς πονηρόν· [05402] Ἐταράχθη, φησὶν, ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμός μου· [05403] οὐδὲν οὕτω σκοτοῖ. [05404] Ταύτης αὐτὸν ἀπάλλαξον τῆς ἐπηρείας, καὶ φαιδρὸν ἐργάσῃ καὶ ἰσχυρόν, ἀεὶ τρεφόμενον ἐλπίσιν ἀγαθαῖς. [05405] Γένοιτο δὲ πάντας ἡμᾶς, καὶ τοῦτον καὶ τὰς ἄλλας τῆς ψυχῆς ἐνεργείας κατασκευάσαι τοιαύτας, οἷας ὁ Χριστὸς βούλεται· [05406] ἵνα τῆς ἐπικειμένης ἡμῖν κεφαλῆς ἄξιοι γενόμενοι, ἀπέλθωμεν ἔνθα θέλει. [05407] Φησὶ γάρ· [05408] Θέλω ἵν', ὅπου ἐγὼ εἰμι, κάκεῖνοι ὧσι μετ' ἐμοῦ, ἵνα τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν ὁρῶσιν· [05409] ἥς γένοιτο ἀπολαῦσαι πάντας ἡμᾶς, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [05410] Ἀμήν.



## 2.19 ΟΜΙΛΙΑ ΙΗ΄.

[05412] Ἀνώτερον λέγων, ὅτι θυσίαν καὶ προσφορὰν καὶ ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας, οὐδὲ εὐδόκησας, αἵτινες κατὰ νόμον προσφέρονται· [05413] τότε εἶρηκεν· [05414] Ἴδου ἤκω τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου. [05415] Ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. [05416] Ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμέν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ. [05417] Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἔστηκε καθ' ἡμέραν λειτουργῶν, καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας· [05418] οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν, εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος, ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑπο πόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. [05419] α΄. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 155/450 [05420] Ἐν μὲν τοῖς ἔμπροσθεν ἔδειξεν ἀνωφελεῖς τὰς θυσίας οὕσας πρὸς τὴν τελείαν καθαρότητα, καὶ τύπον οὕσας, καὶ πολὺν λειπομένας. [05421] Ἐπεὶ οὖν ἀντέπιπτεν [63.134] αὐτῷ τοῦτο, εἰ τύποι εἰσὶ, πῶς τῆς ἀληθείας ἐλθούσης, οὐκ ἐπαύσαντο οὐδὲ ὑπεχώρησαν, ἀλλ' ἐπιτελοῦνται; [05422] Αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐνταῦθα ἐργάζεται, δεικνὺς ὅτι οὐκέτι τελοῦνται· [05423] οὐδὲ ὡς τύπος, οὐ γὰρ αὐτὰς προσίεται ὁ Θεός. [05424] Καὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ τῆς Καινῆς πάλιν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν προφητῶν δείκνυσιν, ἄνωθεν τὴν ἰσχυροτάτην παράγων μαρτυρίαν, ὅτι λήγει καὶ παύεται, καὶ εἰκὴ πάντα πράττουσιν, ἀεὶ τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιτίποντες. [05425] Καὶ δείκνυσιν ἐκ περιουσίας οὐ νῦν αὐτὰς πεπαυμένας, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτὴν τοῦ Χριστοῦ τὴν παρουσίαν, μᾶλλον δὲ, καὶ πρὸ τῆς αὐτοῦ παρουσίας, καὶ πῶς οὐ τελευταῖον ἔλυσεν αὐτὰς ὁ Χριστός, ἀλλὰ πρότερον ἐλύθησαν, καὶ τότε ἤλθε· [05426] πρότερον ἐπαύθησαν, καὶ τότε αὐτὸς παρεγένετο. [05427] Ἵνα γὰρ μὴ λέγωσι, καὶ χωρὶς ταύτης [63.135] τῆς θυσίας ἡδυνάμεθα εὐαρεστῆσαι τῷ Θεῷ, καὶ δι' ἐκείνων ἀνέμεινεν αὐτὰς ἐλεγχθῆναι, καὶ τότε αὐτὸς παρεγένετο· [05428] Θυσίαν γὰρ, φησὶ, καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας. [05429] Πάντα ἀνέϊλε διὰ τούτου· [05430] καὶ γενικῶς εἰπὼν, λέγει καὶ ἰδικῶς· [05431] Ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας. [05432] Προσφορὰ δὲ πᾶν τὸ ἐκτὸς τῆς θυσίας ἦν. [05433] Τότε εἶπον· [05434] Ἴδου ἤκω. [05435] Περὶ τίνος τοῦτο εἶρηται; [05436] Περὶ οὐδενὸς ἑτέρου, ἀλλ' ἢ περὶ τοῦ Χριστοῦ. [05437] Ἐνταῦθα οὐδὲν αἰτιᾶται τοὺς προσφέροντας, δεικνὺς ὅτι οὐ διὰ τὰς πονηρίας αὐτῶν οὐδέχεται, καθάπερ ἑτέρωθί φησιν· [05438] ἀλλὰ διὰ τὸ λοιπὸν ἐληλεγχθαι τὸ πρᾶγμα, καὶ πεφανερῶσθαι οὐδεμίαν ἔχον ἰσχὺν, οὐδὲ καιρὸν τινα προσήκοντα. [05439] Τί οὖν τοῦτο πρὸς τὸ πολλάκις προσφέρεσθαι τὰς θυσίας; [05440] Οὐκ ἀπὸ τοῦ πολλάκις μόνον δῆλον, φησὶν, ὅτι ἀσθενεῖς εἰσι καὶ ὅτι οὐδὲν ἤνυσαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ μὴ προσίεσθαι αὐτὰς τὸν Θεόν, ὡς ἀνόνήτους καὶ ἀνωφελεῖς. [05441] Τοῦτο αὐτὸ δηλῶν καὶ ἀλλαχοῦ φησιν, ὅτι, Εἰ ἠθέλησας θυσίαν ἔδωκα ἅν. [05442] Ἄρα καὶ διὰ τούτου δηλοῖ ὅτι οὐ θέλει. [05443] Ἄρα οὖν οὐχ αἱ θυσίαι τὸ θέλημα τοῦ [05444] Θεοῦ, ἀλλ' ἢ τῶν θυσιῶν ἀναίρεσις· [05445] οὐκοῦν παρὰ τὸ θέλημα θύουσι. [05446] Τί ἐστὶ, Τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου; [05447] Τοῦ ἐμαυτὸν, φησὶ, ἐκδοῦναι· [05448] τοῦτο τοῦ Θεοῦ θέλημα. [05449] Ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμέν. [05450] Ἔτι διὰ τούτου καὶ ἄλλως δείκνυσιν, ὅτι οὐχ αἱ θυσίαι τοὺς ἀνθρώπους καθαίρουσιν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. [05451] Ἄρα οὖν τὸ θύειν οὐ θέλημα τοῦ Θεοῦ. [05452] Καὶ τί θαυμάζεις, εἰ νῦν οὐ θέλημά ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, ὅπου γε μὴδὲ ἐξ ἀρχῆς θέλημα ἦν; [05453] Τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα, φησὶν, ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 156/450 [05454] Πῶς οὖν αὐτὸς ἐπέταξε; [05455] Συγκαταβαίνων· [05456] ὥσπερ καὶ ὁ Παῦλος φαίνεται λέγων· [05457] Θέλω πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτὸν ἐν ἐγκρατείᾳ· [05458] καὶ πάλιν παραινῶν ἀλλαχοῦ φησὶ· [05459] Βούλομαι νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν. [05460] Δύο θελήματα τίθησιν, ἀλλ' οὐ τὰ δύο αὐτοῦ ἐστὶν, εἰ καὶ ἐπιτάττει· [05461] ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτοῦ, διὸ καὶ χωρὶς αἰτίας τίθησιν· [05462] ἐκεῖνο δὲ οὐκ αὐτοῦ, εἰ καὶ βούλεται, διὸ καὶ μετὰ αἰτίας πρόσκειται. [05463] Πρότερον γὰρ κατηγορήσας αὐτῶν, ὅτι κατεστρηνίασαν τοῦ Χριστοῦ, τότε φησὶ· [05464] Βούλομαι νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν. [05465] Οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα συγκαταβαίνων οἰκονομεῖ· [05466] οὐκ αὐτοῦ θέλημα ἦν προηγούμενον τὸ τὰς θυσίας γίνεσθαι. [05467] Οὕτω καὶ περὶ τοῦ θανάτου λέγων· [05468] Οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι αὐτὸν καὶ ζῆν αὐτόν· [05469] καὶ ἀλλαχοῦ λέγει, ὅτι οὐ μόνον ἡβουλήθη, ἀλλὰ καὶ ἐπεθύμησε τοῦτο· [05470] καίτοι γε ἐναντία ταῦτα ἀλλήλοις· [05471] ἐπιθυμία γὰρ ἐπιτεταμένη ἢ βούλησις ἐστὶ. [05472] Πῶς οὖν οὐ θέλων, ἀλλαχοῦ ἐπιθυμεῖς, ὃ τοῦ σφόδρα θέλγειν ἐστὶ σημεῖον; [05473] Τοῦτο δὴ καὶ ἐνταῦθα ἐστὶν εἰπεῖν. [05474] Ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμέν, φησὶ. [05475] Πῶς δὲ ἡγιασμένοι, αὐτὸς ἐρμηνεύσει ἐπάγων· [05476] Διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ. [05477] Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἔστηκε καθ' ἡμέραν λειτουργῶν, καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας. [05478] Ἄρα

τὸ ἐστάναι τοῦ λειτουργεῖν ἐστὶ σημεῖον· [05479] οὐκοῦν τὸ καθῆσθαι τοῦ λειτουργεῖσθαι· [05480] Οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν, εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος, ἕως τεθῶ [63.136] σιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. [05481] Μιᾶ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς [05482] τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. [05483] Μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. [05484] Εἶπεν, ὅτι ἐκεῖναι οὐ προσφέρονται· [05485] συνελογίσατο ἀπὸ τῶν ἐγγράφων, ἀπὸ τῶν ἀγράφων· [05486] ἄλλως δὲ καὶ ῥητὸν παρέστησε προφητικὸν λέγον, ὅτι Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας. [05487] Εἶπεν, ὅτι ἀφῆκε τὰς ἁμαρτίας. [05488] Πάλιν καὶ τοῦτο ἀπὸ ἐγγράφου μαρτυρίας πιστοῦται· [05489] Μαρτυρεῖ γὰρ ἡμῖν, φησὶ, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 157/450* [05490] Μετὰ γὰρ τὸ εἰρηκέναι, Αὕτη ἡ διαθήκη, ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς, μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος, διδοὺς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν διανοιῶν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτοὺς, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. [05491] Ὅπου δὲ ἄφεςις τούτων, οὐκέτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας. [05492] Οὐκοῦν ἀφῆκε τὰς ἁμαρτίας, ὅτε τὴν διαθήκην ἔδωκε· [05493] τὴν δὲ διαθήκην διὰ τῆς θυσίας ἔδωκεν. [05494] Εἰ τοίνυν ἀφῆκε τὰς ἁμαρτίας διὰ τῆς μιᾶς θυσίας, οὐκέτι χρεῖα δευτέρας. [05495] Ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος. [05496] Καὶ τίνος ἔνεκεν ἡ ἀναβολή; [05497] Ἵνα τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. [05498] Μιᾶ γὰρ, φησὶ, προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. [05499] Ἀλλ' ἴσως εἶποι τις ἄν· [05500] Καὶ τίνος ἔνεκεν οὐκ εὐθέως τέθεικε; [05501] Διὰ τοὺς πιστοὺς τοὺς μέλλοντας τίκτεσθαι καὶ γεννᾶσθαι. [05502] Πόθεν οὖν δήλον ὅτι τεθήσονται; [05503] Διὰ τοῦ εἰπεῖν, ὅτι ἐκάθισεν. [05504] Ἀνέμνησε πάλιν τῆς μαρτυρίας ἐκείνης τῆς λεγούσης; [05505] Ἔως ἂν θῇ τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. [05506] Οἱ δὲ ἐχθροὶ αὐτοῦ οἱ Ἰουδαῖοί εἰσιν. [05507] Εἶτα ἐπειδὴ εἶπεν, Ἔως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, σφόδρα δὲ ἠπείγοντο· [05508] τούτου χάριν πάντα τὰ μετὰ ταῦτα τίθησιν, ὅσα περὶ πίστεως διαλέγεται. [05509] Τίνες δὲ οἱ ἐχθροὶ, ἀλλ' ἢ οἱ ἄπιστοι πάντες, οἱ δαίμονες; [05510] οὐ γὰρ δὴ μόνον Ἰουδαῖοι; [05511] Καὶ τὸ πολὺ δὲ τῆς ὑποταγῆς αἰνιττόμενος, οὐκ εἶπεν, Ὑποταγῶσιν, ἀλλὰ, Τεθῶσιν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. [05512] Μὴ τοίνυν γενώμεθα τῶν ἐχθρῶν· [05513] οὐ γὰρ ἐκεῖνοι μόνον ἐχθροὶ οἱ ἄπιστοι καὶ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ καὶ οὗτοι οἱ βίου ἀκαθάρτου πλήρεις ὄντες· [05514] Τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς Θεόν· [05515] τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται· [05516] οὐδὲ γὰρ δύναται. [05517] Τί οὖν, φησὶν; [05518] οὐκ ἔστιν ἔγκλημα τοῦτο; [05519] Καὶ σφόδρα μὲν οὖν ἔγκλημα· [05520] ὁ γὰρ κακὸς, ἕως ἂν ᾗ κακὸς, οὐ δύναται ὑποτάττεσθαι· [05521] μεταβαλέσθαι μέντοι καὶ γενέσθαι ἀγαθὸς δύναται. [05522] β'. [05523] Ἐκβάλλωμεν τοίνυν τὰ φρονήματα τὰ σαρκικά. [05524] Ποῖα δὲ ἐστὶ τὰ σαρκικά; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 158/450* [05525] Ὅσα τὸ μὲν σῶμα ἀνθεῖν ποιεῖ καὶ εὐπαθεῖν, κακοὶ δὲ τὴν ψυχὴν· [05526] οἷόν τι λέγω· [05527] Ὁ πλοῦτος, ἡ τρυφή, ἡ δόξα· [05528] πάντα ταῦτα τῆς σαρκὸς ἐστὶν· [05529] ὁ ἔρως τῶν σωμάτων. [05530] Μὴ τοίνυν τοῦ πλείονος ἐρῶμεν, ἀλλὰ τὴν πενίαν αἰεὶ διώκωμεν· [05531] αὕτη γὰρ μέγα ἀγαθόν. [05532] Ἀλλὰ ταπεινὸν, φησὶ, καὶ εὐτελεῖ ποιεῖ. [05533] Τούτου γὰρ ἡμῖν χρεῖα· [05534] πολὺ γὰρ ἡμῖν τοῦτο συμβάλλεται. [05535] Πενία, φησὶν, ἄνδρα ταπεινοῖ· [05536] καὶ πάλιν ὁ Χριστός· [05537] Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι. [05538] Διὰ τοῦτο οὖν ἀλγεῖς, ὅτι ἔχεις ὁδὸν εἰς ἀρετὴν χειραγωγοῦσαν; [05539] οὐκ οἶδας ὅτι αὕτη πολλὴν παρρησίαν ἡμῖν δίδωσιν; [05540] Ἀλλ' ἡ σοφία, φησὶ, τοῦ πένητός ἐστιν ἐξουθενημένη· [05541] καὶ πάλιν ἕτερός τις φησὶ· [05542] Πλοῦτον καὶ πενίαν, μή μοι δῶς· [05543] καί· [05544] Ἐκ καμίνου πενίας ρῦσαί με. [05545] Πῶς δὲ πάλιν, εἰ πλοῦτος καὶ πενία παρὰ Κυρίου, κακὸν ἡ πενία, [63.137] ἢ ὁ πλοῦτος; [05546] Τίνος οὖν ἔνεκεν ταῦτα εἴρηται; [05547] Ταῦτα ἐλέγετο ἐν τῇ Παλαιᾷ, ἔνθα πολλὸς ὁ λόγος τοῦ πλούτου, ἔνθα τῆς πενίας πολλὴ ἦν ἡ ὑπεροψία, ἔνθα τὸ μὲν κατὰρα ἦν, τὸ δὲ εὐλογία. [05548] Ἀλλὰ νῦν οὐκέτι· [05549] ἀλλὰ θέλεις ἀκοῦσαι τῆς πενίας ἐγκώμια; [05550] αὕτην μετήλθεν ὁ Χριστὸς, καὶ φησιν· [05551] Ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει. [05552] Καὶ πάλιν τοῖς μαθηταῖς ἔλεγε· [05553] Μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μήτε ἄργυρον, μήτε δύο χιτῶνας. [05554] Καὶ ὁ Παῦλος γράφων ἔλεγεν· [05555] Ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες. [05556] Καὶ Πέτρος ἔλεγε τῷ ἐκ γενετῆς χωλῷ· [05557] Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι. [05558] Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ Παλαιᾷ, ἔνθα ἐθαυμάζετο ὁ πλοῦτος, τίνες, εἰπέ μοι, ἦσαν οἱ θαυμαστοί; [05559] οὐχὶ Ἠλίας ὁ πλὴν τῆς μηλωτῆς μηδὲν ἔχων; [05560] οὐχὶ Ἐλισσαῖος, οὐχὶ Ἰωάννης; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 159/450* [05561] Μηδεὶς τοίνυν ἔστω ταπεινὸς διὰ πενίαν· [05562] οὐκ ἔστι πενία ἡ ποιοῦσα ταπεινὸν, ἀλλὰ πλοῦτος ὁ πολλῶν δεῖσθαι καταναγκάζων, κα [05563] ἰ πολλοῖς εἰδέναι

χάριτας βιαζόμενος. [05564] Τί δὲ τοῦ Ἰακώβ πενέστερον ἦν, εἰπέ μοι, ὃς ἔλεγεν· [05565] Ἐὰν δ᾿ μοι  
 Κύριος ἄρτον φαγεῖν, καὶ ἱμάτιον περιβαλέσθαι; [05566] Ἄρα ἀπαρρήσιαστοὶ ἦσαν οἱ περὶ Ἠλίαν καὶ  
 Ἰωάννην; [05567] οὐχ ὁ μὲν τὸν Ἀχαάβ ἤλεγγεν, ὁ δὲ τὸν Ἡρώδην; [05568] Ἐκεῖνος ἔλεγεν· [05569] Οὐκ  
 ἔξεστί σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ σου· [05570] ὁ δὲ Ἠλίας πρὸς τὸν Ἀχαάβ μετὰ  
 παρρήσιας ἔλεγεν· [05571] Οὐκ ἐγὼ διαστρέφω τὸν Ἰσραὴλ, ἀλλὰ σὺ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου. [05572]  
 Ὅρᾳς ὅτι τοῦτο μᾶλλον ποιεῖ τὴν παρρήσιαν, ἢ πενία; [05573] Ὁ μὲν γὰρ πλούσιος δοῦλός ἐστιν, ὑπεύθυνος  
 ὢν ζημίας, καὶ παρέχων παντὶ τῷ βουλομένῳ κακῶς αὐτὸν ποιεῖν· [05574] ὁ δὲ μηδὲν ἔχων, δήμευσιν οὐ  
 δέδοικεν οὐδὲ καταδίκην. [05575] Οὐκ ἂν οὖν, εἰ ἡ πενία ἐποίει ἀπαρρήσιαστους, ὁ Χριστὸς μετὰ πενίας  
 ἔπεμπε τοὺς μαθητὰς εἰς πρᾶγμα παρρήσιας πολλῆς δεόμενον. [05576] Σφόδρα γὰρ ἰσχυρὸς ὁ πένης ἐστί,  
 καὶ οὐκ ἔχει ὅθεν ἀδικηθῇ, ἢ πάθῃ κακῶς. [05577] Ὁ μέντοι πλούσιος πανταχόθεν εὐχείρωτος καθίσταται·  
 [05578] καὶ ταῦτόν γίνεται, οἷον ἂν τις τὸν πολλὰ σχοινία ἐπισυρόμενον καὶ μακρὰ, ῥαδίως ἔλοι, τὸν μέντοι  
 γυμνὸν οὐκ εὐκόλως κατασχεῖν δυνήσεται. [05579] Οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ πλουσίου συμβαίνει· [05580]  
 ἀνδράποδα, χρυσίον, ἄγροί, μυρία πράγματα, μυρία φροντίδες, περιστάσεις, ἀνάγκαι πᾶσιν αὐτὸν  
 εὐχείρωτον ἐργάζονται. [05581] γ'. [05582] Μηδεὶς τοίνυν λοιπὸν τὴν πενίαν τῆς ἀτιμίας αἰτίαν εἶναι  
 νομιζέτω. [05583] Ἐὰν γὰρ ἀρετὴ παρῇ, ἅπας ὁ τῆς οἰκουμένης πλοῦτος οὐδὲ πηλὸς, οὐδὲ κάρφος ἐστί  
 πρὸς αὐτήν. [05584] Ταύτην τοίνυν διώκωμεν, εἰ βουλοίμεθα εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.  
 [05585] Πώλησον γάρ σου, φησὶ, τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· [05586]  
 καὶ πάλιν· [05587] Δύσκολον πλούσιον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. [05588] Ὅρᾳς ὅτι καὶ μὴ  
 παροῦσαν αὐτὴν ἐπισπάσασθαι δεῖ; [05589] Τοσοῦτόν ἐστιν ἀγαθὸν ἢ πενία· [05590] χειραγωγία γάρ τίς  
 ἐστί τῆς πρὸς τὸν οὐρανὸν φερούσης ὁδοῦ, ἄλειμμα ἀθλητικόν, γυμνασία τις μεγάλη καὶ θαυμαστή, λιμὴν  
 εὐδαιμόνους. [05591] Ἀλλὰ χρειαν ἔχω πολλῶν, φησὶ, καὶ οὐ βούλομαί τινος χάριν λαβεῖν· [05592] ἀλλὰ καὶ ἐν  
 τούτῳ σου ὁ πλούσιος ἡλάττωται. [05593] Σὺ μὲν γὰρ ἴσως ὑπὲρ [05594] τροφῆς τὴν χάριν αἰτεῖς· [05595]  
 ἐκεῖνος δὲ ὑπὲρ μυρίων ἀναισχυντῶν πραγμάτων, ὑπὲρ πλεονεξίας. [05596] Ὡστε οἱ πλούσιοι εἰσιν οἱ  
 πολλῶν δεόμενοι. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 160/450*  
 [05597] Τί λέγω πολλῶν; [05598] καὶ ἀναξίων ἑαυτῶν πολλάκις· [05599] οἷόν τι λέγω· [05600] Τῶν ἐν ταῖς  
 τάξεσι στρατιωτῶν καὶ δούλων ὄντων πολλάκις ἐν χρεία καθίστανται. [05601] Ὁ δὲ πένης οὐδὲ αὐτοῦ  
 δεῖται τοῦ βασιλέως, κἂν δεηθῇ, θαυμάζεται ὅτι εἰς τοῦτο κατέστησεν ἑαυτὸν, παρὸν αὐτῷ πλουτεῖν·  
 [05602] μηδεὶς τοίνυν αἰτιάσθω τὴν πενίαν, ὥς μυρίων οὖσαν κακῶν αἰτίαν, μηδὲ ἀντιφθεγγέσθω τῷ  
 Χριστῷ, ὃς τελειότητα ταύτην ἔφησεν εἶναι τῆς ἀρετῆς, εἰπὼν· [05603] Εἰ θεὸς [63.138] λειψὸς τέλειος εἶναι·  
 [05604] τοῦτο γὰρ καὶ διὰ τῶν λόγων αὐτὸς εἶπε, καὶ διὰ τῶν ἔργων ἔδειξε, καὶ διὰ τῶν μαθητῶν ἐδίδαξε.  
 [05605] Διώξωμεν οὖν τὴν πενίαν· [05606] μέγιστον γὰρ ἐστὶν ἀγαθὸν αὕτη τοῖς νήφουσι. [05607] Τάχα  
 τινὲς καὶ οἰωνίζονται τῶν ἀκουόντων. [05608] Οὐκ ἀπιστῶ· [05609] πολλὴ ἡ νόσος αὕτη παρὰ τοῖς πλείοσι  
 τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοσαύτη τῶν χρημάτων ἢ τυραννὶς, ὥς μηδὲ μέχρι ῥημάτων αὐτῆς τὴν παραίτησιν  
 φέρειν, ἀλλὰ καὶ οἰωνίζεσθαι ταύτην. [05610] Πόρρω ταῦτα τῆς τοῦ Χριστιανοῦ ψυχῆς· [05611] οὐδὲν γὰρ  
 πλουσιώτερον τοῦ πενίαν αἰρουμένου ἔκοντι καὶ μετὰ προθυμίας. [05612] Πῶς, ἐγὼ λέγω· [05613] καὶ, εἰ  
 βούλεσθε, καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως πλουσιώτερον ὄντα ἀποφαίνω τὸν ἔκοντι τὴν πενίαν αἰρούμενον.  
 [05614] Ἐκεῖνος μὲν γὰρ δεῖται πολλῶν, καὶ ἐν φροντίδι ἐστί, καὶ δέδοικε μὴ ἐπιλίπη αὐτῷ τὰ τῆς τροφῆς  
 τῆς στρατιωτικῆς· [05615] οὗτος δὲ πάντα ἀφθόνως ἔχει, καὶ περὶ οὐδενὸς, δέδοικε, καὶ εἰ δέδοικεν, οὐχ  
 ὑπὲρ τοσοῦτων. [05616] Τίς οὖν, εἰπέ μοι, πλούσιος, ὁ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀπαιτῶν, καὶ σπουδάζων  
 πολλὰ συλλέγειν, καὶ δεδοικῶς μήποτε ἐπιλίπη· [05617] ἢ ὁ μηδὲν συλλέγων, καὶ ἐν ἀφθονίᾳ ὢν πολλῇ καὶ  
 μηδενὸς δεόμενος; [05618] τὴν παρρήσιαν γὰρ ἀρετὴ δίδωσι καὶ τοῦ Θεοῦ φόβος, οὐ τὰ χρήματα· [05619]  
 ἐκεῖνα γὰρ καὶ καταδουλοῦνται· [05620] Ξένια γὰρ καὶ δῶρα, φησὶν, ἐκτυφλοῖ ὀφθαλμοὺς σοφῶν, καὶ ὥς  
 φιμὸς ἐν στόματι ἀποτρέπει ἐλεγμούς. [05621] Σκόπει πῶς ὁ πένης ἐκεῖνος Πέτρος Ἀνανίαν τὸν πλούσιον  
 ἐκόλασεν· [05622] οὐχ ὁ μὲν πλούσιος ἦν, ὁ δὲ πένης; [05623] ἀλλ' ὅρα τοῦτον μὲν μετὰ αὐθεντίας  
 διαλεγόμενον, καὶ λέγοντα, Εἰπέ μοι, Εἰ τοσοῦτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε; [05624] ἐκεῖνον δὲ μετὰ ὑποστολῆς  
 λέγοντα, Ναὶ, τοσοῦτου. [05625] Καὶ τίς δώσει μοι, φησὶ, κατὰ Πέτρον εἶναι; [05626] Ἐξεστί σοι κατὰ  
 Πέτρον εἶναι, ἐὰν θέλῃς ῥῖψαι ἃ ἔχεις· [05627] σκόρπισον, δὸς πένησιν, ἀκολούθησον τῷ Χριστῷ, καὶ ἔση  
 τοιοῦτος. [05628] Πῶς; [05629] ἐκεῖνος, φησὶ, σημεία ἐποίησε. [05630] Τοῦτο οὖν ἐστίν, εἰπέ μοι, τὸ τὸν  
 Πέτρον ποιῆσαν θαυμαστὸν, ἢ ἡ παρρήσια ἢ ἀπὸ τῆς πολιτείας; [05631] Οὐκ ἀκούεις τοῦ Χριστοῦ  
 λέγοντος· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 161/450* [05632] Μὴ

χαίρετε ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῶν ὑπακούει. [05633] Ἐὰν θέλῃς τέλειος εἶναι, πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς. [05634] Ἄκουσον τί καὶ ὁ Πέτρος φησὶν· [05635] Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· [05636] ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι. [05637] Εἴ τις ἔχει ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἐκεῖνα οὐκ ἔχει. [05638] Τί οὖν, φησὶν, ὅτι πολλοὶ οὕτε ἐκεῖνα, οὕτε ταῦτα ἔχουσιν; [05639] Ὅτι οὐχ ἐκόντες πένονται· [05640] ἐπεὶ οἱ ἐκόντες πενόμενοι πάντα ἔχουσι τὰ ἀγαθὰ. [05641] Εἰ γὰρ καὶ μὴ νεκροὺς ἀνιστῶσι, μηδὲ χωλοὺς, ἀλλ' ὁ πάντων μεῖζόν ἐστι, παρρησίαν ἔχουσι πρὸς τὸν Θεόν· [05642] ἀκούσονται κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆς μακαρίας ἐκείνης φωνῆς τῆς λεγούσης· [05643] Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου. [05644] Τί τούτου κρεῖττον; [05645] Κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῶν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. [05646] Ἐπεινάσα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· [05647] ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· [05648] ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με· [05649] γυμνὸς ἤμην, καὶ περιεβάλετέ με· [05650] ἀσθενὴς ἤμην, καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ ἐπεσκεύασθέ με. [05651] Κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῶν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. [05652] Φεύγωμεν τοίνυν τὴν πλεονεξίαν, ἵνα τύχωμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· [05653] τρέφωμεν τοὺς πένητας, ἵνα τρέφωμεν τὸν Χριστὸν, ἵνα συγκληρονόμοι αὐτοῦ γενώμεθα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [05654] Ἀμήν.

## 2.20 ΟΜΙΛΙΑ ΙΘ'.

[05656] Ἐχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῶν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος, τουτέστι, τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, ἐρραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ λελουμένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ, κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῇ. [05657] α'. [05658] Δείξας τὸ διάφορον ὅσον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τῶν θυσιῶν, καὶ τῆς σκηνῆς, καὶ τῆς διαθήκης, καὶ τῆς ἐπαγγελίας, καὶ πολὺ τὸ μέσον, εἴ γε τὰ μὲν πρόσκαιρα, τὰ δὲ αἰώνια, τὰ μὲν ἐγγὺς ἀφανισμοῦ, τὰ δὲ μένοντα, τὰ μὲν εὐτελεῖ, τὰ δὲ τέλεια, τὰ μὲν τύποι, τὰ δὲ ἀλήθεια· [05659] Οὐ γὰρ κατὰ νόμον ἐντολῆς, φησὶ, σαρκικῆς, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου· [05660] καὶ πάλιν· [05661] Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα (ἰδοὺ τὸ διηνεκὲς τοῦ ἱερέως)· [05662] καὶ περὶ τῆς Διαθήκης· [05663] Ἐκείνη, φησὶ, παλαιά· [05664] Τὸ γὰρ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ· [05665] αὕτη δὲ καινὴ, καὶ ἄφεςιν ἁμαρτιῶν ἔχουσα· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 162/450 [05666] ἐκείνη δὲ οὐδὲν τοιοῦτον. [05667] Οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, φησὶ· [05668] καὶ πάλιν· [05669] Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας· [05670] καὶ ἐκείνη μὲν χειροποίητος, αὕτη δὲ ἀχειροποίητος· [05671] καὶ ἡ μὲν τράγων αἷμα ἔχουσα, αὕτη δὲ Δεσπότου· [05672] καὶ ἡ μὲν ἐστῶτα τὸν ἱερέα, αὕτη δὲ καθήμενον· [05673] ἐπειδὴ τοίνυν πάντα ἐκεῖνα ἐλάσσω, ταῦτα δὲ μείζω, διὰ τοῦτό φησιν· [05674] Ἐχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν. [05675] Παρρησίαν πόθεν; [05676] Ἀπὸ τῆς ἀφέσεως. [05677] Ὡς περ γὰρ αἰσχύνην, φησὶ, ποιεῖ τὰ ἁμαρτήματα, οὕτω παρρησίαν τὸ πάντα ἀφεθῆναι ταῦτα ἡμῶν· [05678] οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ συγκληρονόμους γενέσθαι, καὶ τοσαύτης ἀπολαῦσαι ἀγάπης. [05679] Εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων. [05680] Τί φησιν εἴσοδον ἐνταῦθα; [05681] Τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν πρόσοδον τὴν εἰς τὰ πνευματικά. [05682] Ἦν ἐνεκαίνισεν ἡμῶν. [05683] Τουτέστιν, ἣν κατεσκεύασε, καὶ ἥς ἤρξατο· [05684] ἐγκαινισμὸς γὰρ λέγεται ἀρχὴ χρήσεως λοιπόν· [05685] ἣν κατεσκεύασε, φησὶ, καὶ δι' ἧς αὐτὸς ἐβάδισεν. [05686] Ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν. [05687] Ἐνταῦθα τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἐμφαίνει. [05688] Πρόσφατον, φησὶ. [05689] Βιάζεται δεῖξαι πάντα τὰ μείζονα ἐσχηκότας, εἴ γε νῦν ἀνεώχθησαν αἱ πύλαι τῶν οὐρανῶν, ὃ οὐδὲ ἐπὶ Ἀβραάμ ἐγένετο. [05690] Καὶ καλῶς, Ὁδὸν πρόσφατον, φησὶ, καὶ ζῶσαν· [05691] ἡ γὰρ πρώτη ὁδὸς θανάτου ἦν, ἐπὶ τὸν ἄδην ἄγουσα, αὕτη δὲ ζωῆς. [05692] Καὶ οὐκ εἶπε, Ζωῆς, ἀλλὰ ζῶσαν αὐτὴν ἐκάλεσε, τὴν μένουσαν οὕτω δηλῶν. [05693] Διὰ τοῦ καταπετάσματος, φησὶ, τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. [05694] Ἡ σὰρξ αὕτη ἔτεμε πρώτη τὴν ὁδὸν αὐτῷ ἐκείνην, ἣν καὶ ἐγκαινίσει λέγει, τῷ καὶ αὐτὸς ἀξιῶσαι διὰ ταύτης βαδίσαι· [05695] καταπέτασμα δὲ εἰκότως ἐκάλεσε τὴν σάρκα· [05696] ὅτε γὰρ ἤρθη εἰς ὕψος, τότε ἐφάνη τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [05697] Προσερχώμεθα, φησὶ, μετὰ ἀληθινῆς καρδίας, Τίνες προσερχώμεθα; [05698] Εἴ τις ἅγιος τῇ πίστει, τῇ πνευματικῇ λατρείᾳ. [05699] Μετὰ ἀληθινῆς καρδίας, ἐν πληροφορίᾳ πίστεως· [05700] τουτέστιν, ἐπειδὴ οὐδὲν ἐστὶν ὁρατὸν, οὕτε ὁ ἱερεὺς, οὕτε ἡ θυσία, οὕτε τὸ θυσιαστήριον ὁράται. [05701] Καίτοι γε οὐδὲ ἐκεῖνος ὁ ἱερεὺς ὁρατὸς ἦν, ἀλλ' ἐνδον αὐτὸς [63.140] εἰστήκει, ἐκεῖνοι δὲ ἔξω πάντες, ὁ λαὸς ἅπας. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta*

Catholica Omnia" 163/450 [05702] Ἐνταῦθα δὲ οὐ μόνον τοῦτο δείκνυσιν, ὅτι ὁ ἱερεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἅγια· [05703] τοῦτο γὰρ δηλοῖ τῷ λέγειν· [05704] Καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ· [05705] ἀλλ' ὅτι καὶ ἡμεῖς εἰσερχόμεθα. [05706] Διὰ τοῦτό φησιν, Ἐν πληροφορίᾳ πίστεως. [05707] Ἔστι γὰρ καὶ πιστεύειν διστάζοντα· [05708] οἷον πολλοὶ εἰσι καὶ νῦν λέγοντες, ὅτι ἐνίων μὲν ἐστὶν ἀνάστασις, ἐνίων δὲ οὐ. [05709] Τοῦτο δὲ οὐκ ἔστι πληροφορία πίστεως· [05710] οὕτω γὰρ δεῖ πιστεύειν, ὥς περὶ ὀρωμένων· [05711] καὶ πολλῷ πλέον. [05712] Ἐνταῦθα μὲν γὰρ καὶ σφαλῆναι ἔστιν ἐν τοῖς ὀρωμένοις, ἐκεῖ δὲ οὐ· [05713] καὶ ἐνταῦθα μὲν τῇ αἰσθήσει ἐπιτρέπομεν, ἐκεῖ δὲ τῷ πνεύματι. [05714] Ἐρραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς· [05715] ἐνταῦθα δείκνυσιν ὅτι οὐ πίστις μόνον, ἀλλὰ καὶ βίος ἐνάρετος ζητεῖται, καὶ τὸ μηδὲν ἑαυτοῖς συνειδέναι πονηρόν. [05716] Οὐ γὰρ δέχεται τὰ ἅγια τοὺς μὴ οὕτω διακειμένους μετὰ πληροφορίας· [05717] ἅγια γὰρ ἐστὶ, καὶ Ἅγια ἁγίων. [05718] Οὐκοῦν ἐνταῦθα ἄνθρωπος οὐδεὶς βέβηλος εἴσεισιν. [05719] Ἐκεῖνοι τὸ σῶμα ἐρραντίζοντο, ἡμεῖς τὴν συνείδησιν· [05720] ὥστε ἔστι καὶ νῦν περιρραντίζεσθαι, ἀλλ' αὐτῇ τῇ ἀρετῇ. [05721] Καὶ λελουμένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ. [05722] Τὸ λουτρὸν ἐνταῦθά φησιν, ὅπερ οὐκ ἔστι σωμάτων καθάρσιον, ἀλλὰ ψυχῆς. [05723] Πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος· [05724] καὶ τί ἐπαγγειλάμενος ἔστι πιστός; [05725] Ὅτι δεῖ ἀπελθεῖν ἐκεῖ, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν. [05726] Μηδὲν τοῖνυν περιεργάζου, μηδὲ λογισμοὺς ἀπαίτει· [05727] πίστεως δεῖται τὰ ἡμέτερα. [05728] Καὶ κατανοῶμεν, φησὶν, ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισὶν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες· [05729] καὶ τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσιν τὴν ἡμέραν. [05730] Καὶ πάλιν ἐτέρωθι· [05731] Ὁ Κύριος ἐγγὺς, μηδὲν μεριμνᾶτε. [05732] Νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία· [05733] καὶ πάλιν· [05734] Ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστὶ λοιπόν. [05735] Τί ἐστὶ, Μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν; [05736] Οἶδεν ἀπὸ τῆς συνουσίας καὶ τῆς ἐπισυναγωγῆς πολλὴν οὖσαν τὴν ἰσχύν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 164/450 [05737] Ὅπου γὰρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς, φησὶν, συνηγμένοι εἰς τὸ ὄνομά μου, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν· [05738] καὶ πάλιν· [05739] Ἵνα ὧσιν ἐν, καθὼς καὶ ἡμεῖς ἐν ἐσμεν· [05740] καὶ πάλιν· [05741] Πάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία. [05742] Οὐ διὰ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὰ τῆς ἀγάπης αὐξάνεται διὰ τῆς ἐπισυναγωγῆς· [05743] τῆς δὲ ἀγάπης αὐξανομένης, ἀνάγκη καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ ἔπessθαι. [05744] Προσευχὴ δὲ ἦν, φησὶν, ἐκτενὴς ὑπὸ τοῦ λαοῦ γινόμενη. [05745] Καθὼς ἔθος τισὶν. [05746] Ἐνταῦθα οὐ μόνον παρήνεσεν, ἀλλὰ καὶ ἐμέμψατο. [05747] Καὶ κατανοῶμεν, φησὶν, ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων. [05748] Οἶδε καὶ τοῦτο γινόμενον ἀπὸ τῆς ἐπισυναγωγῆς αὐτῶν. [05749] Καθάπερ γὰρ σίδηρος σίδηρον ὀξύνει, οὕτω καὶ ἡ συνουσία τὴν ἀγάπην αὖξει. [05750] Εἰ γὰρ λίθος πρὸς λίθον τριβόμενος πῦρ ἀφίησι, πόσῳ μᾶλλον ψυχὴ πρὸς ψυχὴν ἀναμιγνυμένη; [05751] Ὅρα· [05752] οὐκ, Εἰς ζῆλον, φησὶν, ἀλλ', Εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης. [05753] Τί ἐστὶν, Εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης; [05754] Εἰς τὸ μᾶλλον ἀγαπᾶν καὶ ἀγαπᾶσθαι. [05755] Προστίθῃσι δὲ, Καὶ καλῶν ἔργων, ὥς [05756] [63.141] τε ζῆλον λαβεῖν· [05757] εἰκότως. [05758] Εἰ γὰρ τὸ ποιεῖν, φησὶ, τοῦ λέγειν μεῖζονα τὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς διδασκαλίαν· [05759] πολλοὺς ἔχετε καὶ ὑμεῖς διδασκάλους ἐν τῷ πλήθει διὰ τῶν ἔργων τοῦτο ποιοῦντας. [05760] Τί ἐστὶ, Προσερχόμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας; [05761] Τουτέστι, χωρὶς ὑποκρίσεως· [05762] Οὐαὶ γὰρ καρδίᾳ δειλῇ, καὶ χερσὶ παρειμέναις. [05763] Μηδεὶς ἔστω, φησὶ, ψεῦδος ἐν ὑμῖν· [05764] μὴ ἕτερα μὲν λέγωμεν, ἕτερα δὲ φρονῶμεν· [05765] τοῦτο γὰρ ψεῦδος· [05766] μηδὲ ὀλιγοψυχῶμεν· [05767] τοῦτο γὰρ οὐκ ἀληθινῆς καρδίας· [05768] ἀπὸ γὰρ τοῦ μὴ πιστεύειν τὸ ὀλιγοψυχεῖν γίνεται. [05769] Πῶς δὲ ἔσται τοῦτο; [05770] Ἐὰν πληροφορήσωμεν ἑαυτοὺς διὰ τῆς πίστεως. [05771] Ἐρραντισμένοι τὰς καρδίας. [05772] Διὰ τί μὴ εἶπε, Κεκαθαρμένοι, ἀλλὰ, Ἐρραντισμένοι; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 165/450 [05773] Τὴν διαφορὰν τῶν περιρραντήριων δεῖξαι βουλόμενος, καὶ ὅτι τὸ μὲν τοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ ἡμέτερον. [05774] Τὸ μὲν γὰρ λούσαι καὶ περιρρᾶναι τὴν συνείδησιν, τοῦ Θεοῦ· [05775] τὸ δὲ μετὰ ἀληθείας προσελθεῖν καὶ ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, ἡμέτερον. [05776] Εἴτα καὶ τῇ πίστει δίδωσιν ἰσχὺν ἀπὸ τῆς ἀληθείας τοῦ ἐπαγγειλαμένου. [05777] Τί ἐστὶ, Καὶ λελουμένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ; [05778] Ἦτοι τῷ καθαρῷ ποιοῦντι λέγει, ἢ τῷ μὴ ἔχοντι αἷμα. [05779] Εἴτα προστίθῃσι τὸ τέλειον, τὴν ἀγάπην. [05780] Μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν, φησὶν, ἑαυτῶν· [05781] ὅπερ τινὲς, φησὶ, ποιοῦσι, καὶ τὰς συνόδους διατέμνουσι, τοῦτο αὐτοῖς ἀπαγορεύει. [05782] Ἀδελφὸς γὰρ ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὥς πόλις ὀχυρά. [05783] Ἀλλὰ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης. [05784] Τί ἐστὶ, Κατανοῶμεν ἀλλήλους; [05785] Οἷον, εἴ τις ἐνάρετος, τοῦτον μιμώμεθα, βλέπωμεν εἰς αὐτὸν, ὥστε ἀγαπᾶν καὶ ἀγαπᾶσθαι· [05786]



ἀπὸ γὰρ τῆς ἀγάπης τὰ καλὰ ἔργα γίνονται. [05787] β'. [05788] Μέγα ἀγαθὸν ἡ σύνοδος· [05789] αὕτη γὰρ αὐτὴν θερμότεραν ἐργάζεται, καὶ ἐξ αὐτῆς πάντα τίκεται τὰ ἀγαθὰ· [05790] οὐδὲν γὰρ ἐστὶν ἀγαθὸν, ὃ μὴ δι' ἀγάπης γίνεται. [05791] Ταύτην οὖν κυρώσωμεν εἰς ἀλλήλους· [05792] Πλήρωμα γὰρ νόμου ἐστὶν ἡ ἀγάπη. [05793] Οὐ δεῖ πόνων ἡμῖν, οὐδὲ ἰδρώτων, ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους· [05794] αὐτόματός τις ἐστὶν ὁδὸς φέρουσα πρὸς τὴν ἀρετὴν. [05795] Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῆς λεωφόρου, ἐὰν τις εὖρη τὴν ἀρχὴν, ὁδηγεῖται ὑπ' αὐτῆς, καὶ οὐ δεῖται χειραγωγοῦ· [05796] οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἀγάπης, μόνον ἐπιλαβοῦ τῆς ἀρχῆς, καὶ εὐθέως χειραγωγῇ ὑπ' αὐτῆς καὶ εὐθύνῃ. [05797] Ἡ ἀγάπη, φησὶ, μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν. [05798] Ἐὰν ἐννοήσῃ τις αὐτὸς ἑαυτὸν, πῶς διάκειται πρὸς ἑαυτὸν, καὶ οὕτω πρὸς τὸν πλησίον διακεῖσθω. [05799] Οὐδεὶς φθονεῖ ἑαυτῷ, πάντα ἑαυτῷ εὖχεται τὰ ἀγαθὰ, πάντων ἑαυτὸν προτιμᾷ, πάντα ὑπὲρ ἑαυτοῦ βούλεται ποιεῖν. [05800] Ἐὰν τοίνυν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους οὕτω διακεώμεθα, πάντα λέλυται τὰ δεινὰ, οὐκ εἰσὶν ἔχθραι, οὐκ ἔστι πλεονεξία· [05801] τίς γὰρ ἂν ἔλοιτο πλεονεκτῆσαι ἑαυτόν; [05802] Οὐδεὶς· [05803] ἀλλὰ μᾶλλον πᾶν τοῦναντίον. [05804] Οὐκοῦν κοινὰ πάντα κτησώμεθα, καὶ μὴ παυσώμεθα συνάγοντες ἑαυτούς· [05805] κἂν τοῦτο ποιῶμεν, μνησικακία χώραν οὐκ ἂν ἔχοι· [05806] τίς γὰρ ἔλοιτο ἂν ἑαυτῷ μνησικακεῖν; [05807] τίς ἂν ἔλοιτο ἑαυτῷ ὀργίζεσθαι; [05808] οὐχὶ μάλιστα πάντων ἑαυτοῖς συγγινώσκομεν; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 166/450 [05809] Ἐὰν οὕτω καὶ πρὸς τοὺς πλησίον διακεώμεθα, οὐδέποτε ἔσται μνησικακία. [05810] Καὶ πῶς δυνατόν, φησὶ, τὸν πλησίον οὕτως [05811] [63.142] ἀγαπῆσαι, ὥς αὐτὸς ἑαυτόν; [05812] Εἰ μὴ ἐποίησαν τοῦτο ἕτεροι, καλῶς ἀδύνατον εἶναι τοῦτο νομίζεις· [05813] εἰ δὲ ἐποίησαν, δῆλον ὅτι διὰ ῥαθυμίαν παρ' ἡμῶν οὐ γίνεται. [05814] Ἄλλως δὲ, οὐδὲν ἀδύνατον ἐπιτάττει ὁ Χριστὸς, ὅπου γε πολλοὶ καὶ ὑπερέβησαν αὐτοῦ τὰ προστάγματα. [05815] Τίς οὖν ἐποίησε τοῦτο; [05816] Ὁ Παῦλος, ὁ Πέτρος, πᾶς ὁ τῶν ἁγίων χορός. [05817] Ἀλλ' ἐὰν μὲν εἶπω ὅτι τοὺς πλησίον ἠγάπησαν, οὐδὲν μέγα ἐρῶ· [05818] τοὺς ἐχθροὺς οὕτως ἠγάπησαν, ὥς οὐκ ἂν τις ἀγαπήσειε τοὺς ὁμοψύχους. [05819] Τίς γὰρ ἂν ἔλοιτο ἡμῶν ὑπὲρ τῶν ὁμοψύχων εἰς γέενναν ἀπελθεῖν, μέλλων εἰς βασιλείαν ἀπιέναι; [05820] Οὐδεὶς· [05821] ἀλλὰ ὁ Παῦλος ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν τοῦτο εἶλετο, τῶν λιθασάντων αὐτὸν, τῶν μαστιζάντων. [05822] Ποία οὖν ἡμῖν ἔσται συγγνώμη, τίς παραίτησις, εἰ μὴδὲ τὸ πολλοστὸν μέρος τῆς ἀγάπης, ἥς ἐπεδείξατο περὶ τοὺς ἐχθροὺς ὁ Παῦλος, ἡμεῖς περὶ τοὺς φίλους ἐπιδειξαίμεθα; [05823] Καὶ ὁ μακάριος δὲ Μωϋσῆς πρὸ τούτου ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἠθέλησε τῶν λιθασάντων αὐτὸν ἐξαλειφθῆναι τῆς βίβλου τοῦ Θεοῦ· [05824] καὶ ὁ Δαυὶδ τοὺς ἀντιστάντας αὐτῷ ὀρῶν ἀναιρουμένους, φησὶν· [05825] Ἐγὼ ὁ ποιμὴν ἤμαρτον, καὶ οὗτοι τί ἐποίησαν; [05826] καὶ τὸν Σαοὺλ εἰς χεῖρας λαβὼν, ἀνελεῖν οὐκ ἠβουλήθη, ἀλλὰ διέσωζε, καὶ ταῦτα μέλλων αὐτὸς κινδυνεύειν. [05827] Εἰ δὲ ἐν τῇ Παλαιᾷ ταῦτα, τίνα συγγνώμην ἔχομεν ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ Καινῇ πολιτευόμενοι, καὶ μὴδὲ πρὸς τὸ αὐτὸ ἐκείνοις φθάνοντες μέτρον; [05828] Εἰ γὰρ, ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν πλέον τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων, οὐκ εἰσελευσόμεθα εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· [05829] ὅταν καὶ ἔλαττον ἐκείνων ἔχωμεν, πῶς εἰσελευσόμεθα; [05830] Ἀγαπάτε, φησὶ, τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἔσεσθε ὅμοιοι τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς. [05831] Ἀγάπησον τοίνυν ἐχθρόν· [05832] οὐ γὰρ ἐκείνον εὐεργετεῖς, ἀλλὰ σαυτόν. [05833] Πῶς; [05834] Ὅσον γίνῃ τοῦτο ποιῶν τῷ Θεῷ. [05835] Ἐκεῖνος ἐανάγαπηθῇ παρὰ σοῦ, οὐδὲν μέγα ἐκέρδανε· [05836] παρὰ γὰρ ὁμοδούλου ἠγαπήθη· [05837] σὺ δὲ ἐὰν ἀγαπήσῃς τὸν ὁμόδουλον, μέγα ἐκέρδανας· [05838] γίνῃ γὰρ ὅμοιος τῷ Θεῷ. [05839] Ὅρᾳς ὅτι οὐκ ἐκεῖνῳ χαρίζῃ, ἀλλὰ σαυτῷ; [05840] τὸ γὰρ ἔπαθλον οὐκ ἐκεῖνῳ τίθησιν, ἀλλὰ σοί. [05841] Τί οὖν, ἐὰν ἧ πονηρὸς, φησὶ; [05842] Τοσοῦτῳ μείζων ὁ μισθός· [05843] καὶ τῆς πονηρίας ὀφείλεις αὐτῷ χάριν εἰδέναι, κἂν μυρία εὐεργετούμενος κακὸς ᾖ. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 167/450 [05844] Εἰ μὴ γὰρ σφόδρα κακὸς ᾖ, οὐκ ἂν σοι σφόδρα ὁ μισθὸς ἠυξήθη. [05845] Ὡστε ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἀγαπᾶν, τὸ λέγειν ὅτι πονηρὸς ἐστίν, αὕτη αἰτία ἐστὶ τοῦ ἀγαπᾶν. [05846] Ἄρον τὸν ἀνταγωνιστὴν, καὶ ἀναιρεῖς τῶν στεφάνων τὴν ἀφορμὴν. [05847] Οὐχ ὁρᾷς τοὺς ἀθλητὰς, πῶς θυλάκους ἄμμου πληρώσαντες, οὕτω γυμνάζονται; [05848] Σοὶ δὲ οὐ χρεῖα ἐπιτηδεῦσαι τοῦτο· [05849] γέμει ὁ βίος τῶν γυμναζόντων σε, καὶ ποιούντων ἰσχυρόν. [05850] Οὐχ ὁρᾷς ὅτι καὶ τὰ δένδρα ὅσῳ ἂν ὑπὸ ἀνέμων ριπίζεται, τοσοῦτῳ μᾶλλον ἰσχυρότερα γίνεται καὶ πυκνότερα; [05851] Καὶ ἡμεῖς τοίνυν ἂν ὦμεν μακρόθυμοι, καὶ ἰσχυροὶ ἐσόμεθα· [05852] Ἀνὴρ γὰρ, φησὶ, μακρόθυμος, πολλὸν ἐν φρονήσει· [05853] ὁ δὲ ὀλιγόψυχος, ἰσχυρῶς ἄφρων. [05854] Ὅρᾳς ὅσον τούτου τὸ ἐγκώμιον; [05855] ὁρᾷς ὅσον ἐκείνου τὸ κατηγόρημα; [05856] Ἰσχυρῶς ἄφρων, τουτέστι, πάνυ. [05857] Μὴ τοίνυν μικροψυχῶμεν πρὸς ἀλλήλους· [05858] οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς ἐχθρας γίνεται τοῦτο, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ψυχῇ μικρὰν ἔχειν· [05859] ὥς

ἐὰν ἡ ἰσχυρὰ, πάντα οἶσει ῥαδίως, καὶ οὐδὲν αὐτὴν καταποντίσαι δυνήσῃ [63.143] ται, ἀλλ' εἰς τοὺς εὐδιεινούς ἀπάξει λιμένας· [05860] ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ [63.144] Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [05861] Ἀμήν. [

## 2.21 ΟΜΙΛΙΑ Κ'.

[05863] Ἐκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζῆλος, ἐσθίειν μέλ λοντος τοὺς ὑπεναντίους. [05864] α'. [05865] Τῶν δένδρων ὅσαπερ ἂν φυτευθέντα, καὶ χειρῶν γεωργικῶν καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας ἀπολαύσαντα, μηδεμίαν παρέχεται τῶν πόνων ἀμοιβήν, πρόρριζα ἀνασπασθέντα τῷ πυρὶ παραδίδοται. [05866] Τοιοῦτον δὴ τι καὶ ἐπὶ τοῦ φωτίσματος γίνεται. [05867] Ἐπειδὴν γὰρ ἡμᾶς ὁ Χριστὸς φυτεύσῃ, καὶ τῆς ἀρδεΐας ἀπολαύσωμεν τῆς πνευματικῆς, εἴτα βίον ἄκαρπον ἐπιδειξώμεθα, πῦρ ἡμᾶς ἀναμένει τὸ τῆς γεέννης, καὶ φλόξ ἄσβεστος. [05868] Ὁ τοίνυν Παῦλος παρακαλέσας εἰς ἀγάπην καὶ καρποφορίαν ἔργων ἀγαθῶν, προτρέψας τε ἀπὸ τῶν χρηστοτέρων (ποιῶν δὴ τούτων; [05869] ὅτι εἴσοδον ἔχομεν εἰς τὰ ἅγια, ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον), καὶ ἀπὸ τῶν σκυθρωποτέρων πάλιν τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιεῖ, οὕτω λέγων. [05870] Εἰπὼν γάρ· [05871] Μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισὶν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσιν τὴν ἡμέραν (καὶ αὕτη γὰρ εἰς παράκλησιν ἱκανή)· [05872] ἐπήγαγεν· [05873] Ἐκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας. [05874] Δεῖ, φησὶν, ἔργων ἀγαθῶν, καὶ σφόδρα δεῖ· [05875] Ἐκουσίως γὰρ ἡμῶν ἁμαρτανόντων μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία. [05876] Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· [05877] Ἐκαθάρθης, ἀπηλλάγης ἐγκλημάτων, γέγονας υἱός. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 168/450 [05878] Ἄν τοίνυν ἐπὶ τὸν πρότερον ἔμετον ἐπιστρέψῃς, πάλιν ἀποκήρυξις μένει καὶ πῦρ, καὶ ὅσα τοιαῦτα· [05879] οὐ γὰρ ἔστι θυσία δευτέρα. [05880] Πάλιν ἐνταῦθα ἡμῖν ἐπιφύονται οἱ τὴν μετάνοιαν ἀναιροῦντες, καὶ ὅσοι πρὸς τὸ βάπτισμα ὀκνοῦσιν ἐλθεῖν· [05881] ἐκεῖνοι μὲν λέγοντες, ὅτι οὐκ ἀσφαλὲς αὐτοῖς τῷ βαπτίσματι προσελθεῖν, εἴ γε οὐκ ἔστιν ἄφεσις δευτέρα· [05882] οὗτοι δὲ φάσκοντες, οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι μεταδοῦναι μυστηρίων τοῖς ἡμαρτηκόσιν, εἴ γε μὴ ἔστιν ἄφεσις δευτέρα. [05883] Τί οὖν πρὸς ἀμφοτέρους ἐροῦμεν; [05884] Ὅτι οὐ σκοπῶ τοιοῦτω ἐνταῦθα τοῦτό φησι, οὐδὲ τὴν μετάνοιαν ἀναιρεῖ, ἢ τὸν διὰ μετανοίας ἐξίλασμον, οὐδὲ ὠθεῖ καὶ καταβάλλει διὰ τῆς ἀπογνώσεως τὸν ἐπταικότα· [05885] οὐχ οὕτως ἐχθρὸς ἐστὶ τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας· [05886] ἀλλὰ τί; [05887] τὸ δεύτερον ἀναιρεῖ λουτρόν. [05888] Οὐ γὰρ εἶπεν· [05889] Οὐκέτι ἐστὶ μετάνοια, οὐδὲ, Οὐκέτι ἐστὶν ἄφεσις, ἀλλὰ, Θυσία οὐκέτι ἐστὶ, τουτέστι, σταυρὸς δεύτερος οὐκέτι ἐστὶ· [05890] θυσίαν γὰρ τοῦτο καλεῖ. [05891] Μιᾶ γὰρ θυσία, φησὶ, τετελείωκεν εἰς τὸ διηγεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους· [05892] οὐχ ὥσπερ τὰ Ἰουδαϊκὰ, οὐδὲ πολλάκις. [05893] Διὰ γὰρ τοῦτο τοσαῦτα ἄνω καὶ κάτω διελέχθη περὶ τῆς θυσίας, ὅτι μία καὶ μία, οὐ τοῦτο μόνον βουλόμενος δηλῶσαι, ὅτι διενήνοχε Ἰουδαϊκῶν τούτω, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλεστέρους ποιῆσαι, ὥστε μηκέτι προσδοκᾶν κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν νόμον ἄλλην θυσίαν. [05894] Ἐκουσίως γὰρ, φησὶν, ἁμαρτανόντων ἡμῶν. [05895] Ὅρᾳς πῶς συγγνωμονικὸς ἐστίν; [05896] Ἐκουσίως, φησὶν, ἁμαρτανόντων [63.144] ἡμῶν. [05897] Ὡστε τοῖς ἀκουσίως συγγνώμη ἐστὶ. [05898] Μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας. [05899] Ἦτοι τοῦ Χριστοῦ φησιν, ἢ τῶν δογμάτων ἀπάντων. [05900] Οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία. [05901] Ἀλλὰ τί; [05902] Φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους. [05903] Ὑπεναντίους οὐ τοὺς ἀπίστους μόνον φησὶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐναντία πράττοντας τῇ ἀρετῇ· [05904] ἢ ὅτι καὶ τοὺς οἰκείους τὸ αὐτὸ λήψεται πῦρ, ὅπερ καὶ τοὺς ὑπεναντίους. [05905] Εἴτα τὸ διαβρωτικὸν αὐτοῦ δηλῶν, ὥσπερ ἐνψύχωσεν αὐτὸ, Πυρὸς ζῆλος, εἰπὼν, ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους. [05906] Καθάπερ γὰρ θηρίον παροξυνόμενον καὶ σφόδρα χαλεπαῖνον καὶ ἐξηγριωμένον οὐκ ἂν παύσαιτο, ἕως ἂν λάβοι τινὰ καὶ καταφάγοι· [05907] οὕτω καὶ τὸ πῦρ ἐκεῖνο, καθάπερ τις ὑπὸ ζήλου κεντούμενος, ὧν ἂν ἐπιλάβηται, οὐκ ἀφήσιν, ἀλλὰ τρώγει καὶ διασπᾷ. [05908] Εἴτα καὶ τὸν λόγον ἐπάγει τῆς ἀπειλῆς, ὅτι εἰκότως, ὅτι δικαίως· [05909] ὅπερ εἰς πίστιν ἐστὶ συμβαλλόμενον, ὅταν δείξωμεν ὅτι δικαίως γίνεται. [05910] Ἀθετήσας γὰρ, φησὶ, τίς νόμον Μωϋσέως, χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει. [05911] Χωρὶς οἰκτιρμῶν, φησὶν. [05912] Ὡστε οὐδεμία συγγνώμη, οὐδεὶς ἔλεος ἐκεῖ· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 169/450 [05913] καίτοι γε Μωϋσέως ὁ νόμος ἐστὶ· [05914] τὰ

γὰρ πολλὰ αὐτὸς διετάξατο. [05915] Τί ἐστίν, Ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισίν; [05916] Ἄν δύο καὶ τρεῖς μαρτυρήσωσι, φησὶν, εὐθέως τὴν δίκην ἔδοσαν. [05917] Εἰ τοίνυν ἐπὶ τῆς Παλαιᾶς, ἔνθα ὁ Μωϋσέως ἀθετεῖται νόμος, τοσαύτη τιμωρία; [05918] πόσῳ μᾶλλον ἐνταῦθα; [05919] Διὸ καὶ οὕτω φησί· [05920] Πόσῳ δοκεῖτε χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος, καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας; [05921] β'. [05922] Καὶ πῶς καταπατεῖ τις τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ; [05923] Ὅταν ὁ μετέχων αὐτοῦ ἐν τοῖς μυστηρίοις, ἁμαρτίαν ἐργάζεται, εἰπέ μοι, οὐχὶ κατεπάτησεν αὐτόν; [05924] οὐχὶ κατεφρόνησεν αὐτοῦ; [05925] Καθάπερ γὰρ τῶν καταπατουμένων οὐδένα λόγον ἔχομεν· [05926] οὕτω καὶ οἱ ἁμαρτάνοντες τοῦ Χριστοῦ οὐδένα λόγον ἔσχον, ὅθεν καὶ οὕτως ἤμαρτον. [05927] Γέγονας σῶμα Χριστοῦ, καὶ δίδως σαυτὸν τῷ διαβόλῳ, ὥστε καταπατεῖν σε; [05928] Καὶ τὸ αἷμα, φησὶ, κοινὸν ἡγησάμενος. [05929] Κοινὸν τί ἐστι; [05930] Τὸ ἀκάθαρτον, ἢ τὸ μηδὲν πλέον ἔχον τῶν λοιπῶν. [05931] Καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας. [05932] Ὁ γὰρ τὴν εὐεργεσίαν μὴ παραδεχόμενος, ὕβρισε τὸν εὐεργετήσαντα. [05933] Ἐποίησέ σε υἱόν· [05934] σὺ δὲ θέλεις γενέσθαι δοῦλος; [05935] ἦλθε κατασκηνῶσαι πρὸς σέ· [05936] σὺ δὲ ἐπεισάγεις σαυτῷ πονηροὺς λογισμούς; [05937] ὁ Χριστὸς ἠθέλησεν ἰδρυνθῆναι πρὸς σέ· [05938] σὺ δὲ αὐτὸν καταπατεῖς διὰ τῆς κραιπάλης, διὰ τῆς μέθης; [05939] Ἀκούσωμεν οἱ ἀναξίως τῶν μυστηρίων μετέχοντες, ἀκούσωμεν οἱ ἀναξίως προσιόντες τῇ τραπέζῃ ἐκείνῃ· [05940] Μὴ δῶτε τὰ ἅγια, φησὶ, τοῖς κυσὶ, μήποτε καταπατήσωσιν ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν· [05941] τουτέστι, μὴ πως καταφρονήσωσι, μὴ διαπτύσωσιν. [05942] Ἀλλ' οὐκ εἶπε τοῦτο, ἀλλ' ὁ τούτου φοβερώτερον ἦν· [05943] ἀπὸ γὰρ τοῦ φοβεροῦ ἐπισφίγγει τὰς ψυχάς· [05944] ἱκανὸν γὰρ καὶ τοῦτο ἐπιστρέφει παραμυθίας οὐχ ἥττον. [05945] Καὶ ὁμοῦ τε τὴν διαφορὰν δείκνυσι, καὶ τὴν κόλασιν καὶ τὴν [63.145] κρίσιν αὐτοῖς ἐφίστησιν, ἅτε τοῦ πράγματος ὄντος φανεροῦ. [05946] Πόσῳ δοκεῖτε, φησὶ, χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας; [05947] Ἐνταῦθά μοι δοκεῖ καὶ περὶ τῶν μυστηρίων αἰνίττεσθαι. [05948] Εἶτα καὶ μαρτυρίαν ἐπάγει λέγων· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 170/450* [05949] Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. [05950] Γέγραπται γάρ· [05951] Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος· [05952] καὶ πάλιν, Κύριος κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ. [05953] Ἐμπεσοῦμεθα, φησὶν, εἰς χεῖρας Κυρίου, καὶ μὴ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. [05954] Ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήσητε, εἰς χεῖρας Θεοῦ ἐμπεσεῖσθε· [05955] ἐκεῖνο φοβερὸν· [05956] τοῦτο οὐδὲν ἐστὶ τὸ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἐμπεσεῖν. [05957] Ὅταν ἴδωμεν, φησὶ, τινὰ κολαζόμενον ἐνταῦθα, μὴ φοβηθῶμεν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ φρίζωμεν ἐπὶ τοῖς μέλλουσι. [05958] Κατὰ γὰρ τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ ἡ ὀργὴ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἁμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυμὸς αὐτοῦ. [05959] Ἄμα καὶ ἕτερόν τι αἰνίττεται ἐνταῦθα διὰ τοῦ εἰπεῖν· [05960] Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω. [05961] Ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν τοῦτο εἴρηται τῶν κακῶς ποιούντων, οὐ τῶν κακῶς πασχόντων. [05962] Ἐνταῦθα καὶ παραμυθεῖται αὐτοὺς, μονονουχὶ λέγων· [05963] Μένει διαπαντὸς ὁ Θεὸς καὶ ζῇ· [05964] ὥστε κἂν μὴ νῦν ἀπολάβωσιν, ὕστερον ἀπολήψονται. [05965] Ἐκείνους δεῖ στενάξειν, οὐχ ἡμᾶς· [05966] ἡμεῖς μὲν γὰρ εἰς τὰς ἐκείνων ἐμπεσοῦμεθα χεῖρας, ἐκεῖνοι δὲ εἰς τὰς τοῦ Θεοῦ. [05967] Οὐ γὰρ ὁ παθὼν πάσχει κακῶς, ἀλλ' ὁ ποιῶν· [05968] οὔτε ὁ εὐεργετούμενος εὐεργετήθη, ἀλλ' ὁ εὐεργετῶν. [05969] Ταῦτα οὖν εἰδότες, ἀνεξίκακοι ὦμεν περὶ τὸ πάσχειν κακῶς, πρόχειροι περὶ τὸ εὐεργετεῖν. [05970] Τοῦτο δὲ ἔσται, ἂν χρημάτων καταφρονῶμεν καὶ δόξης· [05971] ὁ ταῦτα τὰ πάθη ἀποδυσάμενος, ἀπάντων ἀνθρώπων ἐστὶν ἐλευθερώτερος, καὶ αὐτοῦ τοῦ τὴν ἀλουργίδα περικειμένου εὐπορώτερος. [05972] Οὐχ ὁρᾷς ὅσα γίνεται κακὰ διὰ τὰ χρήματα; [05973] οὐ λέγω ὅσα διὰ τὴν πλεονεξίαν, ἀλλ' ἐν τῇ προσπαθείᾳ τούτων· [05974] οἷόν τι λέγω· [05975] Ἄν ἀπολέσῃ τις χρήματα, παντὸς θανάτου χαλεπώτερον βίον ζῇ. [05976] Τί ἀλγεῖς, ἄνθρωπε; [05977] τί δακρύεις; [05978] ὅτι σε τῆς περιττῆς φυλακῆς ἀπήλλαξεν ὁ Θεός; [05979] ὅτι οὐ κάθη τρέμων καὶ δεδοικώς; [05980] Εἶτα ἂν μὲν σέ τις προσδήσῃ θησαυρῷ, κελεύων διαπαντὸς ἐκεῖ καθῆσθαι, καὶ ἀγρυπνεῖν ὑπὲρ ἀλλοτρίων, ἀλγεῖς, δυσχεραίνεις· [05981] σὺ δὲ σαυτὸν προσδήσας δεσμοῖς χαλεπωτάτοις, ἐπειδὴ ἀπηλλάγης τῆς δουλείας, ἀλγεῖς; [05982] Ὅντως προλήψεώς εἰσιν αἱ λῦπαι καὶ αἱ εὐφροσύναι. [05983] καθάπερ γὰρ ἀλλότρια ἔχοντες, οὕτως αὐτὰ τηροῦμεν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 171/450* [05984] Νῦν πρὸς τὰς γυναῖκάς μοι ὁ λόγος. [05985] Εἶχέ τις γυνὴ πολλάκις ἀπὸ χρυσοῦ ὑφασμένον ἱμάτιον, καὶ τοῦτο τινάσσει, περιβάλλει λίνους, τηρεῖ μετὰ ἀσφαλείας, τρέμει ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀπολαύει αὐτοῦ· [05986] ἢ γὰρ ἐτελεύτησεν ἢ ἐχήρευσεν· [05987] ἢ, κἂν μηδὲν τούτων συμβῇ, δέδοικε μὴ τῇ συνεχεῖ χρήσει δαπανήσασα αὐτὸ, ἀποστερήσειεν ἑαυτήν· [05988] κἂν ἄλλος οὐκ ἀποστερήσῃ, ἀποστερεῖ ἑαυτὴν τῇ φειδωλίᾳ. [05989] Ἀλλὰ παραχωρεῖ ἑτέρα; [05990] ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο δῆλον· [05991] εἰ δὲ καὶ παραχωρήσειε, καὶ ἐκείνη πάλιν

ὁμοίως αὐτῷ χρήσεται. [05992] Καὶ εἴ τις ἐρευνήσῃ τὰ ἐν ταῖς οἰκίαις, εὕρήσῃ τὰ μάλιστα τίμια τῶν ἱματίων καὶ τὰ ἄλλα τὰ ὑπερέχοντα ἐν πλείονι τιμῇ, ὥσπερ ἐμψύχους δεσπότας, θεραπευόμενα· [05993] οὐ γὰρ χρήται αὐτοῖς συνεχῶς, ἀλλὰ δέδοικε καὶ τρέμει, σήτας καὶ τὰ ἄλλα τὰ βιβρώσκειν εἰωθότα ἀποσοβοῦσα, καὶ τὰ πλείονα ἐν μύρροις καὶ ἀρώμασι τιθεῖσα, οὐδὲ πᾶσιν ἐπιτρέπουσα [63.146] τῆς ὀψεως καταξιωθῆναι ἐκείνης, ἀλλ' αὐτὴ πολλάκις μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ταῦτα διατιθεῖσα ἐπιμελῶς. [05994] γ'. [05995] Οὐκ εἰκότως, εἰπέ μοι, εἰδωλολατρείαν τὴν πλεονεξίαν ἐκάλεσεν ὁ Παῦλος; [05996] Ὅσῃν γὰρ ἐκεῖνοι τιμὴν περὶ τὰ εἶδωλα ἐπιδείκνυνται, τοσαύτην καὶ οὗτοι περὶ τὰ ἱμάτια, περὶ τὰ χρυσία. [05997] Μέχρι τίνος βόρβορον ἀνακινούμεν; [05998] μέχρι τίνος τῷ πληθῶ καὶ τῇ πλινθείᾳ προσηλώμεθα; [05999] Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνοι τῷ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεῖ ἔκαμνον, οὕτω καὶ ἡμεῖς τῷ διαβόλῳ κάμνομεν, καὶ μαστιζόμεθα πολὺ χαλεπωτέρας μαστίγας. [06000] Καὶ μή τινα ὑπερβολὴν καταγνῶς τοῦ λόγου· [06001] ὅσῳ γὰρ κρείττων σώματος ψυχῇ, τοσοῦτῳ φροντίς μωλώπων μαστιζόμεθα καθ' ἐκάστην ἡμέραν, δεδοίκαμεν φροντίζοντες, τρέμοντες. [06002] Ἀλλ' ἐὰν θελήσωμεν στενάξαι, ἐὰν θελήσωμεν ἀναβλέψαι πρὸς τὸν Θεὸν, πέμπει ἡμῖν οὐ Μωϋσέα, οὐδὲ Ἀαρὼν, ἀλλὰ τὸν αὐτοῦ λόγον καὶ τὴν κατάνυξιν. [06003] Οὗτος τοίνυν ἐλθὼν, καὶ κατασχὼν ἡμῶν τὰς ψυχὰς, ἐλευθερώσει τῆς δουλείας τῆς πικρᾶς ἡμᾶς, ἐξάξει ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου, τῆς ἀνονήτου καὶ ματαιοπόνου σπουδῆς, τῆς δουλείας τῆς οὐδὲν κέρδος ἐχούσης. [06004] Ἐκεῖνοι μὲν οὖν κἂν χρυσία λαβόντες ἐξῆλθον, τὸν μισθὸν τῆς οἰκοδομῆς· [06005] ἡμεῖς δὲ οὐδέν· [06006] καὶ εἴθε μηδέν· [06007] νῦν δὲ καὶ ἡμεῖς λαμβάνομεν οὐ χρυσία, ἀλλὰ τὰ Αἰγύπτου κακὰ, ἁμαρτήματα καὶ κολάσεις καὶ τιμωρίας. [06008] Μάθωμεν τοίνυν ὠφελεῖσθαι, μάθωμεν ἐπηρεάζεσθαι· [06009] τοῦτό ἐστι Χριστιανοῦ· [06010] καταφρονήσωμεν τῶν χρυσῶν ἱματίων, καταφρονήσωμεν τῶν χρημάτων, ἵνα μὴ καταφρονήσωμεν τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας· [06011] καταφρονήσωμεν χρημάτων, καὶ μὴ καταφρονήσωμεν τῆς ψυχῆς· [06012] αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ κολαζομένη, αὕτη ἐστὶν ἡ τιμωρουμένη· [06013] ἐκεῖνα ἐνταῦθα μένει, αὕτη δὲ ἅπειςιν ἐκεῖ. [06014] Τίνος ἔνεκεν, τίνος, εἰπέ μοι, κατακόπτεις σαυτὸν, καὶ οὐκ αἰσθάνῃ; [06015] Ταῦτα πρὸς τοὺς πλεονέκτας λέγω. [06016] Καλὸν δὲ καὶ πρὸς τοὺς πλεονεκτούμενους εἰπεῖν, φέρετε γενναίως τὰς πλεονεξίας· [06017] ἐαυτοὺς ἀναιροῦσιν ἐκεῖνοι, οὐχ ὑμᾶς. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 172/450* [06018] Ὑμᾶς μὲν ἀποστεροῦσι χρημάτων, ἐαυτοὺς δὲ γυμνοῦσι τῆς εὐνοίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς βοηθείας· [06019] ὁ δὲ ἐκείνης γυμνωθεὶς, κἂν ἅπαντα περιβάληται τῆς οἰκουμένης τὸν πλοῦτον, πάντων ἐστὶ πενέστερος· [06020] ὥσπεροῦν καὶ ὁ πάντων πενέστερος, ἂν ταύτην ἔχῃ, πάντων ἐστὶν εὐπορώτερος· [06021] Κύριος γὰρ, φησὶ, ποιμαίνει με, καὶ οὐδέν με ὑστερήσει. [06022] Εἰπέ δὴ μοι, εἴ τινα εἶχες ἄνδρα μέγαν καὶ θαυμαστὸν, πάνυ σε φιλοῦντα καὶ κηδόμενον, εἶτα ἔγνωσ' ὅτι διαπαντὸς ζήσεται, καὶ οὐ προτελευτήσεις αὐτοῦ, καὶ πάντα σοι παρέξει μετὰ ἀδείας τὰ αὐτοῦ, ὥστε σε ὡς τῶν σῶν ἀπολαύειν· [06023] ἄρα ἂν ἠθέλησας κτήσασθαι τι; [06024] ἄρα ἂν, εἰ πάντων ἐγυμνώθης, οὐχί σε πλουσιωτέραν ἐνόμιζες εἶναι διὰ τοῦτο; [06025] Τί δήποτε οὖν πενθεῖς; [06026] ὅτι χρήματα οὐκ ἔχεις; [06027] ἀλλ' ἐννόει ὅτι ἀφηρέθης τῶν ἁμαρτημάτων τὴν ὑπόθεσιν. [06028] Ἀλλ' ὅτι οὐσίας ἀπεστερήθης; [06029] ἀλλ' ἐκτήσω τοῦ Θεοῦ τὴν εὐνοίαν. [06030] Καὶ πῶς ἐκτησάμην, φησίν; [06031] Εἶπε, Διὰ τί μὴ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; [06032] εἶπεν ὅτι Ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· [06033] εἶπεν ὅτι Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι. [06034] Ἐννόει τοίνυν ὅσης εὐνοίας ἀπολαύσεις, ταῦτα διὰ τῶν ἔργων ἐπιδειξαμένη. [06035] Ἐν γὰρ μόνον ζητεῖται παρ' ἡμῶν, τὸ ἐπὶ πᾶσιν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ, καὶ πάντα ἔχομεν μετὰ δαυιλείας. [06036] Οἷόν τι λέγω· [06037] Ἀπώλεσας χρυσοῦ λίτρας [63.147] μυρίας, εὐχαρίστησον εὐθέως τῷ Θεῷ, καὶ δέκα μυριάδας ἐκτήσω διὰ τῆς φωνῆς ἐκείνης καὶ τῆς εὐχαριστίας. [06038] Εἰπέ γὰρ μοι, πότε μακαρίζεις τὸν Ἰώβ; [06039] ὅτε εἶχε τοσαύτας καμήλους καὶ τὰ ποίμνια καὶ τὰ βουκόλια, ἢ ὅτε ἐκείνην τὴν φωνὴν ἀφῆκεν, Ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο; [06040] Καὶ γὰρ ὁ διάβολος διὰ τοῦτο ἡμᾶς ζημιοῖ, οὐχ ἵνα τὰ χρήματα μόνον ἀφέλῃται· [06041] οἶδε γὰρ ὅτι οὐδέν ἐστίν· [06042] ἀλλ' ἵνα διὰ τούτων ἀναγκάσῃ εἰπεῖν τι βλάσφημον. [06043] Οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ μακαρίου Ἰώβ τοῦτο ἐσπούδαζεν, οὐ πένητα αὐτὸν ποιῆσαι μόνον, ἀλλὰ βλάσφημον ἀποφῆναι. [06044] Ὅτε γοῦν πάντων αὐτὸν ἐγύμνωσεν, ὅρα τί φησι πρὸς αὐτὸν διὰ τῆς γυναικός· [06045] Εἰπόν τι ῥῆμα πρὸς Κύριον, καὶ τελεύτα. [06046] Καίτοι, ὦ μιαρὲ, πάντων αὐτὸν ἐγύμνωσας. [06047] Ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐσπούδαζον, φησί· [06048] δι' ὃ γὰρ πάντα ἐποίησα, οὐδέπω ἦνυσα· [06049] ἐσπούδασα γὰρ αὐτὸν γυμνῶσαι τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας· [06050] διὰ τοῦτο καὶ τῶν χρημάτων ἐγύμνωσα. [06051] Τοῦτό ἐστιν ὃ βούλομαι· [06052] ἐκεῖνο οὐδέν ἐστιν· [06053] ἂν τοῦτό μοι μὴ προσῇ, οὐ μόνον οὐδὲν ἡδίκηθη, ἀλλὰ καὶ ὠφελήθη. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 173/450* [06054] δ'. [06055] Ὅρᾳς ὅτι οἶδε καὶ ὁ πονηρὸς δαίμων ἐκεῖνος, ὅση τοῦ

πράγματός ἐστιν ἡ ζημία; [06056] Διὰ τοῦτο καὶ βλέπεις αὐτὸν διὰ τῆς γυναικὸς τὴν ἐπιβουλὴν ράπτοντα. [06057] Ἀκούετε, ὅσοι γυναικας ἄνδρες ἔχετε χρημάτων ἐρώσας, καὶ ἀναγκαζούσας ὑμᾶς βλασφημεῖν τὸν Θεόν· [06058] ἀναμνήσθητε τοῦ Ἰώβ. [06059] Ἄλλ' ἴδωμεν αὐτοῦτὴν πολλήν, εἰ δοκεῖ, ἐπιείκειαν, καὶ ὅπως αὐτὴν ἐπεστόμισε. [06060] Ὅτι τί, φησὶν, ὥσπερ μία τῶν ἀφρόνων γυναικῶν οὕτως ἐλάλησας; [06061] Ἀληθῶς Φθείρουσιν ἡθὴ χρηστὰ ὁμιλία κακαί· [06062] ἀεὶ μὲν οὖν φθείρουσι, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῶν συμφορῶν· [06063] τότε οἱ τὰ φαῦλα παραινούντες ἔχουσιν ἰσχύ. [06064] Εἰ γὰρ καὶ ἀφ' ἑαυτῆς ἡ ψυχὴ πρὸς ἀποδυσπέτησιν ἐστὶν ἔτοιμος, πόσῳ μᾶλλον, ὅταν καὶ ὁ συμβουλευὼν ἦ; [06065] οὐχὶ καὶ πρὸς βάραθρον ὠθεῖται; [06066] Μέγα ἀγαθὸν γυνή, ὥσπεροῦν καὶ κακὸν μέγα. [06067] Καὶ ὅρα πόθεν ὀρύξαι τὸ τεῖχος ἐπεχείρησε τὸ ἰσχυρόν. [06068] Ἐπειδὴ γὰρ οὐχ εἶλεν αὐτὸν ἡ τῶν χρημάτων ἀφαίρεσις, οὐδὲ μέγα τι εἰργάσατο ἡ τούτων ζημία, ἀλλὰ καὶ μάτην ἠλέγχθη εἰπὼν· [06069] Ἡ μὲν εἰς πρόσωπόν σε εὐλογῇ, διὰ τοῦτο ἐφοπλίζει αὐτῷ τὴν γυναῖκα. [06070] Ὅρᾳς ποῦ ἔπνευσεν; [06071] Ἄλλ' οὐδὲν αὐτῷ πλέον ὑπῆρξε καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς μηχανῆς. [06072] Ἄν τοῖνον καὶ ἡμεῖς εὐχαρίστως φέρωμεν, καὶ ταῦτα ἀποληψόμεθα, καὶ [63.148] μὴ ἀπολάβωμεν, μείζων ἔσται ἡμῖν ὁ μισθός. [06073] Οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἀδάμαντος ἐκείνου γέγονεν· [06074] ὅτε γὰρ ἠθλησε γενναίως, τότε αὐτῷ καὶ ταῦτα ἀπέδωκεν· [06075] ὅτε ἔδειξε τῷ διαβόλῳ, ὅτι οὐ διὰ ταῦτα αὐτὸν θεραπεύει, τότε καὶ αὐτὰ αὐτῷ ἔδωκε. [06076] Τοιοῦτος γὰρ ἐστὶν ὁ Θεός· [06077] ὅταν ἴδῃ ἡμᾶς μὴ προσηλωμένους τοῖς βιωτικοῖς, τότε ἡμῖν αὐτὰ δίδωσιν· [06078] ὅταν ἴδῃ τὰ πνευματικὰ προτιμῶντας, τότε καὶ τὰ σαρκικὰ παρέχεται· [06079] οὐ πρότερον δὲ δίδωσιν, ἵνα μὴ ἀπορράγῳμεν τῶν πνευματικῶν. [06080] Φειδόμενος οὖν ἡμῶν οὐ δίδωσι τὰ σαρκικά, ἵνα καὶ ἄκοντας ἀποστήσῃ τούτων. [06081] Οὐ, φησὶν· [06082] ἀλλ' ἐὰν λάβω, ἐμπίπλαμαι, καὶ μᾶλλον εὐχαριστῶ. [06083] Ψεῦδη, ὧ ἄνθρωπε· [06084] τότε γὰρ μάλιστα ἔση ῥάθυμος. [06085] Τί οὖν ὅτι, φησὶ, πολλοῖς δίδωσι; [06086] Καὶ πόθεν δῆλον, ὅτι αὐτὸς δίδωσιν; [06087] Ἀλλὰ τίς, φησὶν, ἕτερος δίδωσιν; [06088] Ἡ πλεονεξία αὐτῶν, ἡ ἀρπαγὴ. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 174/450 [06089] Πῶς οὖν συγχωρεῖ γίνεσθαι ταῦτα; [06090] Ὡσπερ καὶ φόνους καὶ κλοπὰς καὶ βίας. [06091] Τί οὖν ἐρεῖς, φησὶ, πρὸς τοὺς ἐκ πατέρων διαδεχομένους κλῆρον, τοὺς μυρίων γέμοντας κακῶν; [06092] πῶς αὐτοὺς ἔῃ, φησὶν, ὁ Θεὸς ἀπολαύειν τούτων; [06093] Ὡσπερ οὖν καὶ κλέπτας ἀφίησι, καὶ φονέας, καὶ τοὺς λοιποὺς κακούργους· [06094] οὐ γὰρ ἐστὶν ὁ καιρὸς τῆς κρίσεως νῦν, ἀλλὰ τῆς πολιτείας τῆς ἀρίστης. [06095] Ὅπερ δὲ καὶ ἤδη εἶπον, τοῦτο καὶ νῦν λέγω· [06096] ὅτι μείζονα δώσουσι δίκην, ὅταν καὶ πάντων ἀπολαύσαντες τῶν ἀγαθῶν, μηδὲ οὕτω βελτίους γίνωνται. [06097] Οὐ γὰρ πάντες ὁμοίως κολασθήσονται, ἀλλ' οἱ μὲν καὶ μετὰ τῆς εὐεργεσίας μείναντες κακοὶ, μειζόνως τιμωρηθήσονται· [06098] οἱ δὲ μετὰ πενίας, οὐχ οὕτω. [06099] Καὶ ὅτι τοῦτό ἐστιν ἀληθές, ἄκουσον τί φησιν τῷ Δαυΐδ· [06100] Οὐχὶ ἔδωκά σοι πάντα τὰ τοῦ κυρίου σου; [06101] Ὅταν οὖν ἴδῃς νέον χωρὶς πόνων κλῆρον παραλαβόντα πατρῶον, καὶ μείναντα κακὸν, εὖ ἴσθι ὅτι ἡ κόλασις αὐτῷ αὖξεται, καὶ τὰ τῆς τιμωρίας ἐπιτείνεται. [06102] Μὴ δὴ τούτους ζηλῶμεν, ἀλλ' εἴ τις ἀρετὴν διεδέξατο, εἴ τις πλοῦτον πνευματικὸν ἐκτήσατο. [06103] Οὐαὶ γὰρ, φησὶν, οἱ πεποιθότες ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτῶν· [06104] καὶ ἅλιν· [06105] Μακάριοι οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον. [06106] Τίνων βούλει εἶναι, εἰπέ μοι; [06107] Πάντως τῶν μακαριζομένων. [06108] Τούτους οὖν ζήλου, μὴ ἐκείνους, ἵνα καὶ τῶν ἀποκειμένων αὐτοῖς τύχῃς ἀγαθῶν· [06109] ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [06110] Ἀμήν.

## 2.22 ΟΜΙΛΙΑ ΚΑ΄.

[06112] Ἀναμνησθήσεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες, πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων· [06113] τοῦτο μὲν, ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσι θεατριζόμενοι· [06114] τοῦτο δὲ, κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφομένων γενηθέντες. [06115] Καὶ γὰρ τοῖς δεσμίοις συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἄρπα γὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν κρείσσονα ὑπαρξιν ἑαυτοῖς ἐν οὐρανοῖς, καὶ μένουσαν. [06116] α΄. [06117] Οἱ τῶν ἱατρῶν ἄριστοι, ἐπειδὴν βαθεῖαν δῶσι τομὴν, καὶ τὰς ἀλγηδόνας ἐπιτείνωσι διὰ τῆς πληγῆς, παραμυθούμενοι τὸ πονοῦν, καὶ τεθορυβημένην ἀναπαύοντες καὶ ἀνακτώμενοι τὴν ψυχὴν, ἐτέραν οὐκέτι προσάγουσι τομὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν δοθεῖσαν φαρμάκοις προσηγέσι καὶ τὸ πολὺ τῆς ὀδύνης ἱκανοῖς ἀφανίσαι παραμυθοῦνται. [06118] Τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος [63.148] ἐποίησε, κατασείσας αὐτῶν τὰς ψυχὰς, καὶ κατανύξας τῇ μνήμῃ τῆς γεέννης, καὶ πιστωσάμενος αὐτοὺς, ὅτι πάντως δεῖ ἀπολέσθαι τὸν ἐνυβρίσαντα εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν, καὶ τοῦτο ἀπὸ τῶν Μωϋσέως δείξας νόμων, ὅτι καὶ ἀπολοῦνται, καὶ



μειζόνως τιμωρηθήσονται, καὶ μαρτυρίαις ἐτέραις ἐπισφραγίσας τὰ εἰρημένα, καὶ εἰπὼν, Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος· [06119] ὥστε μὴ τῷ πολλῷ φόβῳ ἀπαγορεύσασαν τὴν ψυχὴν καταποθῆναι τῇ λύπῃ, παραμυθεῖται αὐτοὺς διὰ τῶν ἐγκωμίων καὶ τῆς παρακλήσεως· [06120] καὶ τὸν ζῆλον οἴκοθεν αὐτοῖς προσφέρει. [06121] Ἀναμιμνήσκεσθε γάρ, φησὶ, τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες, πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων. [06122] Πολλὴ ἡ διὰ τῶν ἔργων παράκλησις· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 175/450 [06123] τὸν γὰρ ἀρχόμενον πράγματος, προϊόντα ἐπιδιδόναι χρή. [06124] Ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν· [06125] Ὅτε ἐνήγεσθε, ὅτε ἐν τάξει μαθητῶν ἦτε, τοσαύτην προθυ [63.149] μίαν ἐπεδείξασθε, τοσαύτην γενναϊότητα· [06126] νῦν δὲ οὐκέτι. [06127] Καὶ ὁ παρακαλῶν, οὕτω μάλιστα παρακαλεῖ ἀπὸ τῶν οἰκείων. [06128] Καὶ ὅρα, οὐχ ἀπλῶς εἶπεν· [06129] Ἀθλησιν ὑπεμείνατε, ἀλλὰ μετὰ προσθήκης τοῦ, Πολλήν. [06130] Καὶ οὐκ εἶπε πειρασμοὺς, ἀλλὰ ἄθλησιν, ὅπερ ἐστὶν ἐγκωμίου ὄνομα καὶ ἐπαίνων μεγίστων. [06131] Εἶτα καὶ καταλέγει κατὰ μέρος, πλατύνων τὸν λόγον, καὶ τοὺς ἐπαίνους πολλοὺς ποιῶν. [06132] Πῶς; [06133] Τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς, φησὶ, καὶ θλίψεσι θεατριζόμενοι. [06134] Μέγα γὰρ ὀνειδισμὸς καθικέσθαι καρδίας, καὶ ἱκανὸν διαστρέψαι ψυχὴν, καὶ σκοτῶσαι λογισμὸν· [06135] ἄκουε γὰρ τί φησιν ὁ Προφήτης· [06136] Ἐγενήθη τὰ δάκρυά μου ἐμοὶ ἄρτος ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ λέγεσθαί μοι καθ' ἐκάστην ἡμέραν· [06137] Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεός σου; [06138] καὶ πάλιν· [06139] Εἰ ὁ ἐχθρὸς ὀνειδισέ με, ὑπήνεγκα ἄν. [06140] Ἐπειδὴ γὰρ σφόδρα κενόδοξόν ἐστι τὸ ἀνθρώπινον γένος, διὰ τοῦτο καὶ ὑπὸ τούτου ῥαδίως ἀλίσκεται. [06141] Καὶ οὐχ ἀπλῶς εἶπεν, Ὀνειδισμοῖς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ μετ' ἐπιτάσεως πολλῆς, Θεατριζόμενοι, φησὶν. [06142] Ὅταν μὲν γάρ τις ὀνειδίζεται καθ' ἑαυτὸν, λυπηρὸν μὲν, πολλῷ δὲ πλεόν, ὅταν ἐπὶ πάντων. [06143] Ἐννόησον γάρ μοι ὅσον ἦν κακὸν, ἀποστάντας τῆς Ἰουδαϊκῆς ταπεινότητος, καὶ ὡς ἐπὶ ἄριστον βίον μετελθόντας, καὶ τῶν πατρῶων καταφρονήσαντας, ὑπ' αὐτῶν τῶν οἰκείων πάσχειν κακῶς, καὶ μηδεμίαν ἔχειν ἀντίληψιν. [06144] Οὐκ ἔχω, φησὶν, εἰπεῖν, ὅτι ταῦτα ἐπάθετε μὲν, ἡλγεῖτε δὲ, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἐχαίρετε. [06145] Καὶ τοῦτο ἐδήλωσεν εἰπὼν· [06146] Τοῦτο δὲ, κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφόμενων γενηθέντες· [06147] καὶ γὰρ τοῖς δεσμίοις συνεπαθήσατε· [06148] καὶ αὐτοὺς φέρει εἰς μέσον τοὺς ἀποστόλους. [06149] Οὐ μόνον, φησὶν, ἐπὶ τοῖς οἰκείοις οὐκ ἡσχύνεσθε, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐκοινωνεῖτε τοῖς ταῦτα παθοῦσι. [06150] Τοῦτο καὶ παρακαλοῦντος αὐτούς ἐστίν. [06151] Οὐκ εἶπε, Φέρετε τὰς θλίψεις τὰς ἐμὰς, κοινωνεῖτέ μοι, ἀλλ' ἀπλῶς, Τοῖς δεσμίοις συνεπαθήσατε. [06152] Ὅρᾳς ὅτι περὶ ἑαυτοῦ φησι καὶ τῶν ἄλλων τῶν δεδεμένων; [06153] Οὕτως οὐχ ἡγήσασθε δεσμὰ εἶναι τὰ δεσμὰ, ἀλλ' ὥσπερ ἀθληταὶ γενναῖοι, οὕτως ἔστητε· [06154] ὅτι οὐ μόνον ἐν τοῖς ὑμετέροις οὐκ ἐδέεσθε παρακλήσεως, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐγένεσθε παράκλησις. [06155] Καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε. [06156] Βαβαί, πόση πληροφορία πίστεως! Εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν τίθησιν, οὐ μόνον πρὸς τοὺς ἄθλους αὐτοὺς παρακαλῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μὴ διασαλευθῆναι τῆς πίστεως. [06157] Τὸν ὑμέτερον πλοῦτον, φησὶν, ἀρπαζόμενον ὀρῶντες, ἠνέγκατε· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 176/450 [06158] ἤδη γὰρ τὸν οὐ φαινόμενον ὡς φαινόμενον ἐωρᾶτε· [06159] ὅπερ εἰλικρινοὺς πίστεως ἦν· [06160] καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἔργων αὐτὴν ἐπεδείξασθε. [06161] Τὸ μὲν οὖν ἀρπαγῆναι, ἴσως τῆς βίας ἦν τῶν ἀρπαζόντων, καὶ οὐδεὶς ἂν ἠδύνατο κωλῦσαι· [06162] ὥστε οὐδέπω τοῦτο δῆλον, ὅτι διὰ τὴν πίστιν τὴν ἀρπαγὴν ὑπεμείνατε. [06163] Καίτοι γε καὶ τοῦτο δῆλον· [06164] ἐνῆν γὰρ, εἶπερ ἐβούλεσθε, μὴ ἀρπαγῆναι μὴ πιστεύσαντας· [06165] ἀλλ' ὁ πολλῷ τούτου μεῖζόν ἐστὶν ἐποίησατε, τὸ καὶ μετὰ χαρᾶς τὰ τοιαῦτα φέρειν· [06166] ὅπερ ἦν ὅλον ἀποστολικὸν, καὶ τῶν γενναίων ἐκείνων ἄξιον ψυχῶν, οἱ μαστιχθέντες ἔχαιρον. [06167] Ὑπέστρεψαν γὰρ, φησὶν, ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου χαίροντες, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀτιμασθῆναι. [06168] Ὁ δὲ μετὰ χαρᾶς φέρων, δείκνυσιν ὅτι ἔχει μισθόν τινα, καὶ ὅτι οὐ ζημία, ἀλλὰ πρόσδοδος ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. [06169] Καὶ τὸ, Προσεδέξασθε, τὴν ἐκούσιον αὐτῶν ὑπομονὴν δηλοῖ. [06170] Πῶς οὖν εἴλεσθε καὶ κατεδέξασθε; [06171] Γινώσκοντες, φησὶν, ἔχειν ἑαυ [06172] [63.150] τοῖς κρείσσονα ὑπαρξιν ἐν οὐρανοῖς καὶ μένουσαν. [06173] Τί ἐστὶ, Μένουσας; [06174] βεβαίαν, οὐχ οὕτως ἀπολλυμένην ὥσπερ ταύτην. [06175] β'. [06176] Εἶτα ἐπαινέσας αὐτοὺς, φησὶ· [06177] Μὴ οὖν ἀποβάλητε τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μισθαποδοσίαν μεγάλην. [06178] Τί λέγεις; [06179] Οὐκ εἶπεν, ὅτι Ἀπεβάλετε τὴν παρρησίαν ὑμῶν, καὶ ἀνακτήσασθε, ἵνα μὴ ἀπαγορεύσωσιν· [06180] ἀλλ', ὅτι Ἐχετε αὐτὴν, μὴ ἀποβάλητε· [06181] ὁ μᾶλλον αὐτοὺς ἐψυχαγῶγει, καὶ ἐποίει ῥωσθῆναι. [06182] Ὅτι ἔχετε αὐτὴν, φησὶ· [06183] τὸ μὲν γὰρ ἀποβληθὲν ἀνακτήσασθαι πάλιν, καμάτου δεῖται πλείονος, τὸ δὲ κατεχόμενον μὴ ἀπολέσαι, οὐχ οὕτω. [06184] Γαλάταις δὲ τὸ ἐναντίον γράφει· [06185] Τεκνία μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς

ἐν ὑμῖν· [06186] καὶ εἰκότως. [06187] Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ὑπτιώτερον διέκειντο, ὅθεν αὐτοῖς ἔδει  
 πληκτικωτέρου λόγου· [06188] οὗτοι δὲ μικροψυχότερον, ὅθεν θεραπευτικωτέρου μᾶλλον ἐδέοντο. [06189]  
 Μὴ ἀποβάλητε οὖν, φησὶ, τὴν παρρησίαν ὑμῶν. [06190] Ὡστε ἐν παρρησίᾳ ἦσαν πολλῇ πρὸς τὸν Θεόν.  
 [06191] Ἥτις ἔχει, φησὶ, μισθοποδοσίαν μεγάλην. [06192] Τί ἐστὶ τοῦτο; [06193] Τότε αὐτὰ ληψόμεθα,  
 φησὶν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 177/450* [06194]  
 Οὐκοῦν, εἰ κατὰ τὸ μέλλον ἀπόκειται, οὐ δεῖ ἐνταῦθα ζητεῖν. [06195] Εἴτα, ἵνα μή τις εἴπῃ, Ἴδου τὰ παρ'  
 ἡμῶν πάντα ὑπῆρκα, διὰ τοῦτο προέλαβεν αὐτοὺς καὶ τῇ αὐτῶν ὑπολήψει· [06196] μονονουχὶ τοῦτο  
 λέγων· [06197] Εἰ ἐν οὐρανοῖς γινώσκετε ἔχειν ὑπαρξιν κρείσσονα, μηδὲν ἐνταῦθα ζητεῖτε· [06198]  
 ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρεῖαν, οὐχὶ προσθήκης ἀγῶνος, ἵνα ἐν τοῖς αὐτοῖς μείνητε, ἵνα μὴ ρίψῃτε τὸ  
 ἐγχειρισθέν. [06199] Οὐδενὸς ὑμῖν ἐτέρου δεῖ, ἀλλ' ἢ ὥστε στήναι, ὡς ἐστήκατε, ἵνα πρὸς τὸ τέλος  
 ἐλθόντες, κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. [06200] Ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε, φησὶ, χρεῖαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ  
 ποιήσαντες, κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. [06201] Ἄρα ἐνὸς ὑμῖν δεῖ μόνου, ἵνα ἀναμείνητε τὴν μέλλῃσιν,  
 οὐχ' ἵνα ἀθλήσῃτε πάλιν. [06202] Πρὸς τὸν στέφανον αὐτόν ἐστε, φησὶ, τοὺς ἀγῶνας πάντας ἠνέγκατε, τοὺς  
 δεσμοὺς, τὰς θλίψεις, τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν ἠρπάγη· [06203] τί οὖν; [06204] Πρὸς τὸ στεφανωθῆναι  
 ἐστήκατε λοιπὸν· [06205] τοῦτο μόνον φέρετε, τὴν μέλλῃσιν τοῦ στεφάνου. [06206] Ὡ μέγεθος  
 παρακλήσεως! Οὕτως αὐτοὺς παρακαλεῖ, ὡς ἂν τις εἴποι πρὸς ἀθλητὴν πάντας καταβαλόντα, καὶ μηδένα  
 ἔχοντα ἀνταγωνιστὴν, εἴτα μέλλοντα στεφανοῦσθαι, καὶ οὐ φέροντα τὸν χρόνον ἐκεῖνον, καθ' ὃν ὁ  
 ἀγωνοθέτης ἔρχεται, καὶ τίθησι τὸν στέφανον· [06207] ἐκεῖνος δὲ ἀκαρτερήτως ἔχων, θέλοι ἐξελθεῖν καὶ  
 φυγεῖν, ὡς μὴ φέρων τὸ δίψος καὶ τὸν φλογμὸν. [06208] Τοῦτο τοίνυν αὐτὸς αἰνιττόμενος, τί φησιν;  
 [06209] Ἔτι μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἤξει, καὶ οὐ χρονιεῖ. [06210] Ἴνα γὰρ μὴ λέγωσι, Καὶ πότε  
 ἤξει; [06211] ἀπὸ τῶν Γραφῶν αὐτοὺς παρακαλεῖ· [06212] καὶ γὰρ τὸ, Νῦν ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία,  
 ὅταν λέγῃ ἀλλαχοῦ, παραμυθεῖται αὐτοὺς, ὡς ὀλίγου ὄντος τοῦ λειπομένου χρόνου. [06213] Καὶ τοῦτο οὐκ  
 ἀφ' ἑαυτοῦ φησιν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν Γραφῶν. [06214] Εἰ δὲ ἐξ ἐκείνου ἐλέγετο, Μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ  
 ἐρχόμενος ἤξει, καὶ οὐ χρονιεῖ· [06215] δηλὸν ὅτι νῦν ἐγγύτερός ἐστιν. [06216] Ὡστε καὶ τὸ ἀναμένειν  
 μισθὸς ἐστὶν οὐ μικρός. [06217] Ὁ δὲ δίκαιος, φησὶν, ἐκ πίστεως ζήσεται· [06218] καὶ ἐὰν ὑποστείλῃται,  
 οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ. [06219] Μεγάλῃ αὕτῃ ἡ παράκλησις, ὅταν δεικνύῃ τις τὸ πᾶν  
 κατωρθωκότας, καὶ διὰ μικρᾶς ῥαθυμίας ἀπολλύντας αὐτό. [06220] Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν ὑποστολῆς εἰς  
 ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς. [06221] Ἔστι δὲ πίστις, ἐλπίζομένων ὑπόστασις πραγ  
 [63.151] μάτων, ἔλεγχος οὐ βλεπομένων. [06222] Ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι. [06223]  
 Βαβαί! οἷα λέξει ἐχρήσατο εἰπὼν, Ἐλεγχος οὐ βλεπομένων· [06224] ἔλεγχος γὰρ λέγεται ἐπὶ τῶν λῖαν  
 δήλων. [06225] Ἡ πίστις τοίνυν ἐστὶν ὄψις τῶν ἀδήλων, φησὶ, καὶ εἰς τὴν αὐτὴν τοῖς ὁρωμένοις φέρει  
 πληροφορίαν τὰ μὴ ὁρώμενα. [06226] Οὕτε οὖν ἐν τοῖς ὁρωμένοις ἀπιστῆσαι ἔστιν, οὕτε πάλιν, εἰ μὴ τῶν  
 ὁρωμένων σαφέστερον περὶ τῶν ἀοράτων πεπληροφόρηται τις, πίστις εἶναι δύναται. [06227] Ἐπειδὴ γὰρ τὰ  
 ἐν ἐλπίδι ἀνυπόστατα εἶναι δοκεῖ, ἡ πίστις ὑπόστασιν αὐτοῖς χαρίζεται· [06228] μᾶλλον δὲ, οὐ χαρίζεται,  
 ἀλλ' αὐτὸ ἐστὶν οὐσία αὐτῶν· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"*  
*178/450* [06229] οἷον, ἡ ἀνάστασις οὐ παραγέγονεν, οὐδέ ἐστὶν ἐν ὑποστάσει, ἀλλ' ἡ ἐλπίς ὑφίστησιν αὐτὴν  
 ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ. [06230] Τοῦτό ἐστιν ὑπόστασις πραγμάτων ἐλπίζομένων. [06231] Εἰ τοίνυν ἔλεγχος  
 ἐστὶν οὐ βλεπομένων, τί δὴ βούλεσθε αὐτὰ ἰδεῖν, ἵνα ἐκπέσητε τῆς πίστεως καὶ τοῦ δίκαιοι εἶναι, εἴ γε ἐκ  
 πίστεως ὁ δίκαιος ζήσεται; [06232] Ὑμεῖς δὲ εἰ βούλεσθε αὐτὰ ἰδεῖν, οὐκέτι ἐστὲ πιστοί. [06233] Ἐκάμετε,  
 φησὶν, ἠθλήσατε· [06234] κἀγὼ τοῦτό φημι· [06235] ἀλλὰ ἀναμείνατε· [06236] τοῦτο γὰρ ἐστὶ πίστις·  
 [06237] μὴ ἐνταῦθα ζητεῖτε τὸ πᾶν. [06238] γ'. [06239] Ταῦτα εἰρηται μὲν πρὸς Ἑβραίους, κοινὴ δέ ἐστι  
 παραίνεσις καὶ πρὸς πολλοὺς τῶν ἐνταῦθα συνειλεγμένων. [06240] Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; [06241] Πρὸς τοὺς  
 ὀλιγοψύχους, πρὸς τοὺς μικροψύχους. [06242] Ὅταν γὰρ ἴδωσι πονηροὺς εὐπραγοῦντας, ἑαυτοὺς δὲ  
 δυσπραγοῦντας, ἀλύουσι, δυσανασχετοῦσιν· [06243] ὅταν ποθῶσιν ἐκείνων τὴν κόλασιν καὶ τὴν ἐκδικίαν,  
 [ἡ] ὅταν τῶν οἰκείων πόνων τοὺς μισθοὺς ἐκδέχωνται. [06244] Ἔτι μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἤξει,  
 καὶ οὐ χρονιεῖ, εἶπε τότε ὁ Παῦλος. [06245] Καὶ ἡμεῖς τοίνυν πρὸς τοὺς ῥαθύμους ταῦτα λέγωμεν· [06246]  
 Πάντως ἔσται κόλασις, πάντως ἤξει, ἐπὶ θύραις λοιπὸν τὰ τῆς ἀναστάσεως. [06247] Πόθεν δηλόν, φησὶν;  
 [06248] Οὐ λέγω ἀπὸ προφητῶν· [06249] οὕτε γὰρ πρὸς Χριστιανοὺς μόνον μοι νῦν ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ  
 Ἑλλήν ἦ, θαρρῶ πάνυ, καὶ τὰς ἀποδείξεις παρέχω, καὶ διδάξω αὐτόν· [06250] καὶ πῶς, ἄκουε· [06251]  
 Πολλὰ προεῖπεν ὁ Χριστός. [06252] Εἰ μὴ ἐξέβη ἐκεῖνα, μηδὲ τούτοις πιστεύσης· [06253] εἰ δὲ πάντα

ἐξέβη, τί περὶ τῶν λειπομένων ἀμφιβάλλεις; [06254] Καίτοι πολὺ ἀπίθανον ἦν, μηδενὸς ἐκβάντος, περὶ ἐκείνων πιστεύειν· [06255] ἢ ὅτε πάντα ἐξέβη, τούτοις ἀπιστεῖν. [06256] Μᾶλλον δὲ ἐπὶ ὑποδείγματος ποιήσω τὸ πρᾶγμα φανερόν. [06257] Εἶπεν, ὁ Χριστὸς ὅτι τὰ Ἱεροσόλυμα ἀλώσεται, καὶ ἀλώσεται ἄλωσιν οἷαν οὐδέποτε, καὶ ὅτι οὐκ ἔτι ἀναστήσεται· [06258] καὶ ἐξέβη εἰς ἔργον ἢ προρρήσις. [06259] Εἶπεν ὅτι θλίψις ἔσται μεγάλη, καὶ ἐξέβη. [06260] Εἶπεν ὅτι καθάπερ σίνηπι σπαρὲν, οὕτως ἐκταθήσεται τὸ κήρυγμα· [06261] καὶ τοῦτο ὁρῶμεν καθ' ἐκάστην ἡμέραν τὴν οἰκουμένην ἐπιτρέχον. [06262] Εἶπεν ὅτι οἱ καταλιπόντες πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἔξουσι καὶ πατέρας καὶ μητέρας· [06263] καὶ τοῦτο διὰ τῶν ἔργων ὁρῶμεν πληρούμενον. [06264] Εἶπεν, ὅτι Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 179/450 [06265] ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον, τουτέστιν, Οὐδεὶς ὑμῶν περιέσται· [06266] καὶ τοῦτο διὰ τῶν πραγμάτων ὁρῶμεν ἐκβεβηκός. [06267] Εἶπεν ὅτι πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσι τῆς Ἐκκλησίας, [63.152] καὶ ταῦτα διωκομένης, καὶ ὅτι οὐδεὶς σβέσει τὸ κήρυγμα· [06268] καὶ μαρτυρεῖ καὶ ταύτῃ τῇ προρρήσει ἢ τῶν πραγμάτων πείρα. [06269] Καίτοι σφόδρα ἀπίθανος ἦν ταῦτα λέγων τότε. [06270] Διὰ τί; [06271] Ὅτι πάντα λόγοι ἦσαν, καὶ οὐδέπω ἀπόδειξιν παρίεχοτο τῶν λεχθέντων. [06272] Ὡστε πολλῷ μᾶλλον πιστότερα γέγονε νῦν. [06273] Εἶπεν ὅτι ὅταν κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, τότε ἤξει τὸ τέλος· [06274] καὶ ἰδοὺ πρὸς τὸ τέλος λοιπὸν ἐφθάσαμεν. [06275] Τὸ γὰρ πλέον τῆς οἰκουμένης κατηγγέλη· [06276] λοιπὸν οὖν τὸ τέλος ἐνέστηκε. [06277] Φρίζωμεν, ἀγαπητοί. [06278] Τί δὲ, εἰπέ μοι; [06279] περὶ συντελείας σὺ μεριμνᾷς; [06280] Καὶ αὕτη μὲν γὰρ ἐγγὺς πάρεστιν, ἡ δὲ ἐκάστου ζωὴ ἐγγυτέρα πολλῷ καὶ ἡ τελευτή. [06281] Αἱ ἡμέραι γὰρ τῶν ἐτῶν ἡμῶν, φησὶν, ἐν αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη· [06282] ἐὰν δὲ ἐν δυναστείαις, ὀγδοήκοντα ἔτη. [06283] Ἐγγὺς ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως· [06284] κἂν οὕτω φοβηθῶμεν. [06285] Ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται, λυτρώσεται ἄνθρωπος; [06286] Πολλὰ μετανοήσομεν ἐκεῖ· [06287] ἀλλ' ἐν τῷ θανάτῳ οὐδεὶς ἐξομολογήσεται αὐτῷ. [06288] Διὰ τοῦτο λέγει. [06289] Προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει· [06290] τουτέστι, τὴν παρουσίαν αὐτοῦ. [06291] Ἐνταῦθα μὲν γὰρ ὅπερ ἐὰν ποιήσωμεν, ἔχει ἰσχὺν, ἐκεῖ δὲ οὐκέτι. [06292] Εἴ τις ἡμᾶς, εἰπέ μοι, ἐν καμίνῳ φλεγομένη μικρὸν στήσειε χρόνον, οὐχὶ πάντα ὑποστησόμεθα ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς, κἂν χρήματα δέη προέσθαι, κἂν δουλείαν ὑποστῆναι; [06293] Πόσοι νόσοις περιέπεσον χαλεπαῖς, καὶ πάντα ἐτοιμῶς εἶλοντο δοῦναι ἂν, ὥστε ἀπαλλαγῆναι, εἴ γε αἵρεσις προὔκειτο; [06294] Εἰ τοίνυν ἐνταῦθα νόσος ὀλιγοχρόνιος οὕτως ἡμᾶς ἀνιᾷ, τί ποιήσομεν ἐκεῖ, ὅταν μηδὲν ὄφελος ἦ τῆς μετανοίας; [06295] Πόσων νῦν γέμομεν κακῶν, καὶ οὐκ αἰσθανόμεθα; [06296] ἀλλήλους δάκνομεν, ἀλλήλους κατεσθίομεν ἀδικοῦντες, κατηγοροῦντες, διαβάλλοντες ταῖς τῶν πλησίων δόξαις δακνόμενοι. [06297] Καὶ ὅρα τὸ χαλεπόν· [06298] ὅταν βουλευθῇ τις διορύξαι τοῦ πλησίον τὴν ὑπόληψιν, φησί· [06299] Τόδε εἶπεν ὁ δεῖνα περὶ αὐτοῦ, ὁ Θεὸς συγχώρησόν μοι, μή με ἐξετάσης, ἀκοῆς λόγον ὀφείλω. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 180/450 [06300] Τί οὖν λέγεις ὅλως, εἰ οὐ πιστεύεις; [06301] τί λέγεις; [06302] τί πιστὸν αὐτὸ ἐργάζῃ τῇ πολλῇ φήμῃ; [06303] τί διαπορθμεύεις τὸν λόγον οὐκ ἀληθῆ ὄντα; [06304] σὺ ἀπιστεῖς, καὶ τὸν Θεὸν παρακαλεῖς ὥστε σε μὴ ἐξετάσαι; [06305] Μὴ λέγε τοίνυν, ἀλλὰ σιώπα, καὶ παντὸς δέους ἀπήλλαξαι. [06306] δ'. [06307] Ἀλλ' οὐκ οἶδα πόθεν ἡ νόσος αὕτη ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐμπέπτωκε· [06308] φλύαροι γεγόναμεν, οὐδὲν ἡμῶν ἐναπομένει τῇ ψυχῇ. [06309] Ἄκουε σοφοῦ τινος παραινούντος καὶ λέγοντος, Ἦκουσας λόγον; [06310] ἐναποθανέτω σοι· [06311] θάρσει, οὐ μὴ σε ῥήξῃ· [06312] καὶ πάλιν, Ἦκουσε λόγον ὁ μωρὸς, καὶ ὠδίνησεν, ὥς ἀπὸ προσώπου βρέφους ἡ τίκτουσα. [06313] Πρὸς κατηγορίας ἐσμὲν ἔτοιμοι, πρὸς κατακρίσεις παρεσκευασμένοι. [06314] Κἂν μηδὲν ἡμῖν ἕτερον εἰργασμένον εἴη κακὸν, τοῦτο ἱκανὸν ἦν ἡμᾶς ἀπολέσαι, καὶ εἰς γέενναν ἀπαγαγεῖν, τοῦτο μυρίοις περιβαλεῖν κακοῖς. [06315] Καὶ ἵνα μάθῃς ἀκριβῶς, ἄκουε τοῦ Προφήτου λέγοντος, Καθήμενος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου κατελάλεις. [06316] Ἀλλ' οὐκ ἐγὼ, φησὶν, ἀλλ' ἐκεῖνος. [06317] Σὺ μὲν οὖν· [06318] εἰ γὰρ μὴ σὺ εἶπες, ἔτε [63.153] ρος οὐκ ἂν ἤκουσεν· [06319] εἰ δὲ καὶ ἔμελλεν ἀκούειν, ἀλλὰ σὺ τῆς ἁμαρτίας οὐκ ἦς αἷτιος. [06320] Δέον συσκιάζειν καὶ συγκρύπτειν τὰ ἐλαττώματα τῶν πλησίων, σὺ δὲ ἐκπομπεύεις προσχήματι φιλαγαθίας; [06321] Οὐ γίνῃ κατήγορος, ἀλλὰ φλύαρος, ἀλλὰ λῆρος, ἀλλὰ μωρός. [06322] Ὡ δεινότης! σαυτὸν αἰσχύνεις μετ' ἐκείνου, καὶ οὐκ αἰσθάνῃ; [06323] Ὅρα δὲ ὅσα τὰ κακὰ ἐντεῦθεν γίνεται· [06324] παροργίζεις τὸν Θεόν, λυπεῖς τὸν πλησίον, ὑπεύθυνον σεαυτὸν τῇ κολάσει ποιεῖς. [06325] Οὐκ ἀκούεις Παύλου λέγοντος περὶ χηρῶν γυναικῶν; [06326] Οὐ μόνον δὲ ἄργαι, φησὶ, μανθάνουσιν, ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περίεργοι, περιερχόμεναι τὰς οἰκίας, καὶ λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα; [06327] Ὡστε καὶ ὅταν πιστεύσης τοῖς λεγομένοις κατὰ τοῦ

ἀδελφοῦ σου, οὐδὲ οὕτω λέγειν χρή, μήτιγε ἀπιστοῦντα. [06328] Ἀλλὰ τὸ σαυτοῦ πανταχοῦ σκοπεῖς, δεδοικῶς ἐξετασθῆναι παρὰ τοῦ Θεοῦ; [06329] Δεῖσον οὖν μὴ καὶ ὑπὲρ τῆς φλυαρίας ἐξετασθῆς. [06330] Ἐνταῦθα γὰρ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν, ὅτι Μὴ με ἐξετάσῃ ὁ Θεὸς ὑπὲρ τῆς φλυαρίας. [06331] τὸ γὰρ πρᾶγμα φλυαρία ἐστὶ. [06332] Τί ἐξεπόμπευσας; [06333] τί ἠὔξησας τὸ δεινόν; [06334] Τοῦτο ἡμᾶς ἀπολέσαι ἔχει. [06335] Διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Χριστός· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 181/450 [06336] Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. [06337] Ἀλλ' οὐδεὶς ἡμῖν τούτου λόγος, οὐδὲ τὰ κατὰ τὸν Φαρισαῖον, ἡμᾶς σωφρονίζει. [06338] Ἐκεῖνος εἶπεν ἀληθὲς πρᾶγμα, ὅτι Οὐκ εἰμὶ ὡς ὁ τελώνης οὗτος, καὶ εἶπεν ἀκούοντος οὐδενός, καὶ κατεκρίθη. [06339] Εἰ τὸ ἀληθὲς εἰρηκῶς κατεκρίθη, καὶ μηδενός ἀκούοντος εἰπών· [06340] οἱ τὰ ψευδῆ, καὶ ὑπὲρ ὧν οὐκ εἰσὶ πεπεισμένοι ταῦτα διαπορθμεύοντες πανταχοῦ, καθάπερ γυναῖκες φλύαροι, τί οὐ πείσονται δεινόν; [06341] τί δὲ οὐχ ὑπομενοῦσι; [06342] Θῶμεν λοιπὸν τῷ στόματι θύραν καὶ μοχλόν· [06343] μυρία γὰρ ἀπὸ φλυαρίας γέγονε κακά· [06344] οἰκίαι [63.154] ἀνετράπησαν, φιλῖαι διεσπάρσθησαν, ἕτερα μυρία χαλεπὰ γέγονε. [06345] Μὴ περιεργάζου τὰ τοῦ πλησίον, ἄνθρωπε. [06346] Ἀλλὰ λάλος εἶ, καὶ ἐλάττωμα ἔχεις; [06347] λάλει τὰ σὰ πρὸς τὸν Θεόν· [06348] οὕτως οὐκέτι ἔσται τὸ ἐλάττωμα, ἀλλὰ πλεονέκτημα· [06349] λάλει τὰ σὰ πρὸς τοὺς φίλους τοὺς πάνυ φίλους καὶ δικαίους, καὶ οἷς θαρρεῖς, ὥστε εὐξασθαι ὑπὲρ τῶν σῶν ἁμαρτημάτων. [06350] Ἄν τὰ ἐτέρων εἴπῃς, οὐδὲν ὠφελήθῃς, οὐδὲν ἐκέρδανας ἀλλὰ καὶ ἀπώλουν· [06351] ἂν τὰ σαυτοῦ ἐξαγορεύῃς τῷ Δεσπότῃ, πολλὸν ἔχεις τὸν μισθόν· [06352] Εἶπα γὰρ, φησὶν, Ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ Κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου. [06353] Θέλεις κρίνεις; [06354] τὰ σαυτοῦ κρίνε· [06355] οὐδεὶς σοι ἐγκαλεῖ, ἐὰν καταδικάσῃς σαυτόν· [06356] ἐγκαλεῖ δὲ, ἐὰν μὴ καταδικάσῃς σαυτόν· [06357] ἐγκαλεῖ, ἐὰν μὴ ἐλέγξῃς σαυτόν· [06358] ἐγκαλεῖ ἂν οὐκ ἀλγήσῃς. [06359] Εἶδες τὸν δεῖνα ὀργιζόμενον, παροξυνόμενον, ἢ ἄλλο τι ἄτοπον ποιοῦντα; [06360] ἐννόησον εὐθέως καὶ σὺ τὰ σαυτοῦ, καὶ οὕτως οὐδὲ ἐκεῖνον καταδικάσεις σφοδρῶς, καὶ σαυτόν ἐλευθερώσεις τοῦ φορτίου τῶν ἡμαρτημένων. [06361] Ἄν οὕτω τὸν ἑαυτῶν ρυθμιζόμεν βίον, ἂν οὕτω πραγματευώμεθα ἡμῶν τὴν ζωὴν, ἂν κατακρίνωμεν ἑαυτοὺς, οὐ πολλὰ ἁμαρτησόμεθα ἴσως, πολλὰ δὲ ἐργασόμεθα καλὰ, ἐπιεικεῖς ὄντες καὶ μέτριοι, καὶ πάντων ἀπολαύσομεν τῶν ἐπηγγελμένων τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν ἀγαθῶν· [06362] ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [06363] Ἀμήν.

## 2.23 ΟΜΙΛΙΑ ΚΒ΄.

[06365] Πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι. [06366] Πίστει πλείονα θυσίαν Ἀβελ παρὰ Κάιν προσήνεγκε τῷ Θεῷ, δι' ἧς ἔμαρτυ ρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ· [06367] καὶ δι' αὐτῆς ἀποθα νῶν ἔτι λαλεῖται. [06368] α'. [06369] Τὸ τῆς πίστεως γενναίας καὶ νεανικῆς δεῖται ψυχῆς καὶ πάντα ὑπερβαινούσης τὰ αἰσθητὰ, καὶ τὴν ἀσθένειαν τῶν λογισμῶν τῶν ἀνθρωπίνων παρερχομένης. [06370] Οὐ γὰρ ἔστιν ἐτέρως γενέσθαι πιστὸν, ἂν μὴ τις ἑαυτὸν τῆς συνηθείας ὑπεραναγάγῃ τῆς κοινῆς. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 182/450 [06371] Ἐπεὶ οὖν αἱ τῶν Ἑβραίων ἦσαν ἐξησθενημέναι ψυχαὶ, καὶ ἀπὸ πίστεως μὲν ἤρξατο, ὑπὸ δὲ τῶν πραγμάτων, λέγω δὴ τῶν παθῶν καὶ τῶν θλίψεων, ὠλιγοψύχουν λοιπὸν καὶ ἐμικροψύχουν καὶ παρεσαλεύοντο, πρῶτον μὲν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἑαυτῶν παρεκάλεσεν, εἰπών, Ἀναμνήσθητε τὰς πρότερον ἡμέρας· [06372] ἔπειτα· [06373] ἀπὸ τῆς Γραφῆς τῆς λεγούσης, Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται· [06374] ἔπειτα ἀπὸ τῶν λογισμῶν, εἰπών, Ἔστι δὲ πίστις, ἐλπίζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων. [06375] Νῦν δὲ πάλιν ἀπὸ τῶν προπατόρων, τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, τῶν θαυμαστῶν ἐκεῖνων, μονονουχὶ λέγων· [06376] Εἰ ἔνθα παρὰ πόδας τὰ ἀγαθὰ, πάντες πίστει ἐσώθησαν, πολλῶ μᾶλλον ἡμεῖς. [06377] Ὅταν γὰρ εὖρῃ τῶν αὐτῶν κοινωνὸν ἡ ψυχὴ, ἀναπαύεται καὶ ἀναπνεῖ. [06378] Τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς πίστεως, τοῦτο καὶ ἐπὶ [63.154] θλίψεως ἔστιν ἰδεῖν συμβαῖνον· [06379] καθὼς ἀλλαχοῦ φησιν· [06380] Εἰς τὸ συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως. [06381] Σφόδρα γὰρ ἄπιστον τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ἑαυτῷ οὐ δύναται θαρρεῖν, καὶ δέδοικεν ὑπὲρ ὧν ἂν κρίνῃ· [06382] ὅτι ἔχει, καὶ πολλὴν ἔχει τῆς τῶν πολλῶν δόξης φροντίδα. [06383] Τί οὖν ὁ Παῦλος ποιεῖ; [06384] Ἀπὸ τῶν προτέρων αὐτοὺς παρακαλεῖ, καὶ πρὸ τούτων, ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐννοίας. [06385] Ἐπειδὴ γὰρ ἡ πίστις τότε διεβάλλετο ὡς ἀναπόδεικτον πρᾶγμα, καὶ ἀπάτης μᾶλλον ὢν, διὰ τοῦτο δεικνυσιν, ὅτι τὰ μέγιστα διὰ πίστεως, καὶ οὐ διὰ λογισμῶν κατορθοῦται. [06386] Καὶ πῶς τοῦτο δεικνυσιν,

εἰπέ μοι; [06387] Πίστει νοοῦμεν, εἰπὼν, κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι. [06388] Δῆλον, φησὶν, ἐστίν, ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων τὰ ὄντα ἐποίησεν ὁ Θεὸς, ἐκ τῶν μὴ φαινομένων τὰ φαινόμενα, ἐκ τῶν οὐχ ὑφeszτώτων τὰ ὑφeszτώτα. [06389] Πόθεν δὲ δῆλον, ὅτι καὶ ῥήματι τοῦτο ἐποίησεν; [06390] ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς οὐδὲν ὑποβάλλει τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ τοῦναντίον ἐκ τῶν φαινομένων τὰ μὴ φαινόμενα εἶναι. [06391] Διὰ τοῦτο μάλιστα οἱ φιλόσοφοι οὐδὲν φασιν ἐξ οὐκ ὄντων εἶναι, ψυχικοὶ ὄντες, καὶ οὐδὲν τῇ πίστει ἐπιτρέποντες; [06392] ἀλίσκονται δὲ καὶ αὐτοὶ ὁμως, ὅταν μέγα τι καὶ γενναῖον εἴπωσι, τῇ πίστει αὐτὸ ἐπιτρέποντες; [06393] οἶον, λέγουσιν ὅτι ὁ Θεὸς ἀναρχός [63.155] ἐστὶ καὶ ἀγέννητος; [06394] ὁ γὰρ λογισμὸς οὐχ ὑποβάλλει τοῦτο, ἀλλὰ τοῦναντίον. [06395] Θέα δέ μοι καὶ τὴν πολλὴν μωρίαν αὐτῶν. [06396] Τὸν Θεὸν ἀναρχον λέγουσιν; [06397] ὁ τοῦ ἐξ οὐκ ὄντων πολλῷ θαυμασιώτερον. [06398] Τοῦ γὰρ εἰπεῖν, ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων τὰ ὄντα ὁ Θεὸς ἐποίησε, τὸ εἰπεῖν, ὅτι ἀναρχός ἐστίν, ὅτι ἀγέννητος, οὔτε ὑφ' ἑαυτοῦ, οὔτε ὑφ' ἑτέρου γεννηθεὶς, ἀπορώτερον. [06399] Ἐνταῦθα μὲν γὰρ πολλὰ τὰ πιστά; [06400] οἶον, ὅτι ἐποίησέ τι, ὅτι ἀρχὴν ἔσχε τὸ ποιούμενον, ὅτι ἐποιήθη ὁλως; [06401] ἐκεῖ δὲ τὸ, αὐτόματος, ἀγέννητος, οὔτε ἀρχὴν ἔσχε, οὔτε χρόνον, ταῦτα οὐχὶ πίστεως δεῖται, εἰπέ μοι; [06402] Ἀλλ' οὐκ ἔθηκε τοῦτο ὁ πολλῷ πλέον ἦν, ἀλλὰ τὸ ἔλαττον, εἰπὼν; [06403] Πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ. [06404] Πόθεν οὖν λέγεις δῆλον, ὅτε ὁ Θεὸς ῥήματι πάντα ἐποίησε; [06405] λογισμὸς γὰρ τοῦτο οὐχ ὑποβάλλει, οὐδὲ παρὴν τις ὅτε ταῦτα ἐγίνετο. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 183/450 [06406] Ὑπὸ πίστεως; [06407] πίστεως γὰρ ἔργον ἡ κατανόησις. [06408] Διὸ καὶ οὕτως εἶπε, Πίστει νοοῦμεν. [06409] Τί νοοῦμεν πίστει, εἰπέ; [06410] Ὅτι μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γέγονε; [06411] τοῦτο γὰρ ἡ πίστις. [06412] Εἰπὼν δὴ τὸ κοινὸν, λοιπὸν ἐπὶ προσώπων αὐτὸ γυμνάζει. [06413] Καὶ γὰρ τῆς οἰκουμένης ἐστὶν ἀντάξιος ἔνδοξος ἀνὴρ. [06414] Τοῦτο γοῦν καὶ ὕστερον ἠνίζατο. [06415] Ἐπειδὴ γὰρ ἐπὶ προσώπων αὐτὸ ἑκατὸν ἢ διακοσίων ἀντέστησεν, εἶτα εἶδε τὸν ἀριθμὸν ὀλίγον τῇ ποσότητι, λοιπὸν φησιν; [06416] Ἵν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος. [06417] Πίστει πλείονα θυσίαν Ἀβελ παρὰ Κάϊν προσήνεγκε τῷ Θεῷ. [06418] Θέα τίνα πρῶτον τίθησι, τὸν παθόντα κακῶς, καὶ παρὰ ἀδελφοῦ οὐδὲν ἡδικημένου, ἀλλὰ διὰ τὸν Θεὸν φθονηθέντος. [06419] Οὐκοῦν οἰκεῖον τὸ πάθος. [06420] Καὶ γὰρ ὑμεῖς τὰ αὐτὰ, φησὶν, ἐπάθετε ὑπὸ τῶν οἰκείων συμφυλετῶν. [06421] Ἄμα καὶ δείκνυσιν ὅτι καὶ αὐτοὶ βασκαίνονται καὶ φθονοῦνται. [06422] Ἐτίμησεν ἐκεῖνος τὸν Θεὸν, καὶ ἀπέθανεν ἀνθ' ὧν ἐτίμησε, καὶ οὐδέπω ἀναστάσεως ἔτυχεν; [06423] ἀλλ' ἡ μὲν προθυμία αὐτοῦ δήλη, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ γέγονε, τὰ δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ οὐδέπω εἰς αὐτὸν εἰσενήνεκται. [06424] Θυσίαν δὲ ἐνταῦθα πλείονα τὴν ἐντιμωτέραν λέγει, τὴν λαμπροτέραν, τὴν ἀναγκαιοτέραν. [06425] Καὶ οὐκ ἔχομεν, φησὶν, εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἀπεδέχθη; [06426] ἀπεδέξατο γὰρ, καὶ εἶπε πρὸς τὸν Κάϊν; [06427] Οὐκ, ἂν ὀρθῶς προσενέγκης, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς. [06428] Οὐκοῦν ὁ Ἀβελ καὶ ὀρθῶς προσήνεγκε, καὶ ὀρθῶς διεῖλεν. [06429] Ἀλλ' ὁμως ἀντὶ τούτων τίνα τὴν ἀμοιβὴν ἔλαβεν; [06430] Ἐσφάγη παρὰ τῆς ἀδελφικῆς χειρός; [06431] καὶ τὴν καταδίκην, ἣν ὁ πατὴρ ὑπέμεινε διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ταύτην πρῶτος ἐδέξατο υἱὸς ὁ κατορθώσας, καὶ τοσοῦτω χαλεπὰ ἔπαθεν ὅσῳ καὶ παρὰ ἀδελφοῦ καὶ πρῶτος. [06432] Καὶ ταῦτα κατώρθωσεν εἰς οὐδένα ἰδών; [06433] εἰς τίνα γὰρ εἶδε, καὶ οὕτως ἐτίμησε τὸν Θεόν; [06434] εἰς τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; [06435] ἀλλ' ἐκεῖνοι ὕβρισαν αὐτὸν ἀντὶ τῶν εὐεργεσιῶν. [06436] Ἀλλ' εἰς τὸν ἀδελφόν; [06437] ἀλλὰ καὶ οὗτος ἠτίμασεν. [06438] Ὡστε παρ' ἑαυτοῦ τὸ ἀγαθὸν ἐξεῦρε. [06439] Καὶ ὁ τοσαύτης ὦν τιμῆς ἄξιος, τί δὴ πάσχει; [06440] Ἀναιρεῖται. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 184/450 [06441] Εἶτα καὶ ἄλλο ἐγκώμιον τίθησι λέγων; [06442] Δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ; [06443] καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ. [06444] Πῶς δὲ καὶ ἄλλως ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος; [06445] Λέγεται πῦρ κατελθὼν ἀναλαβεῖν τὰς θυσίας; [06446] ἀντὶ γὰρ τοῦ, Ἐπὶ Ἀβελ ἐπέβλεψε, καὶ ἐπὶ τὰς θυσίας αὐτοῦ ὁ Κύριος, Καὶ ἐνεπύρισεν, εἶπεν. [06447] Ὁ τοίνυν καὶ διὰ [63.156] λόγων, καὶ δι' ἔργων μαρτυρήσας τῷ δικαίῳ, καὶ δι' αὐτὸν ὀρῶν ἀναιρούμενον, οὐκ ἤμυνεν ἀλλ' εἶασε. [06448] β'. [06449] Τὸ δὲ ὑμέτερον οὐ τοιοῦτον; [06450] πῶς γὰρ, οἱ καὶ προφῆτας καὶ παραδείγματα ἔχοντες, καὶ παρακλήσεις μυρίας, καὶ σημεῖα καὶ θαύματα γενόμενα; [06451] Ὡστε ἐκεῖνο ὄντως πίστις ἦν. [06452] Ποῖα γὰρ θαύματα εἶδεν ἐκεῖνος, ἵνα πιστεύσῃ ὅτι ἔσται τις αὐτῷ ἀντίδοσις τῶν ἀγαθῶν; [06453] οὐχὶ ἀπὸ πίστεως μόνης τὴν ἀρετὴν εἵλετο; [06454] Τί ἐστὶ, Καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ; [06455] Ἵνα μὴ εἰς πολλὴν ἀπόγνωσιν αὐτοὺς ἐμβάλῃ, δείκνυσιν αὐτὸν ἐν μέρει ἀπολαύσαντα ἀμοιβῆς. [06456] Πῶς; [06457] Ἡ ἐπισκοπὴ ἢ ὑπὲρ αὐτοῦ, φησὶ, πολλή ἐστὶ; [06458] τοῦτο γὰρ ἠνίζατο εἰπὼν, Καὶ ἔτι λαλεῖ; [06459] τουτέστιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν, ἀλλὰ οὐ συνανεῖλεν αὐτῷ τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν; [06460] οὐ τέθνηκεν



ἐκεῖνος· [06461] οὐκοῦν οὐδὲ ὑμεῖς τεθνήξεσθε. [06462] Ὅσῳ γὰρ ἂν τις χαλεπώτερα πάθῃ, τοσούτῳ ἢ δόξα μείζων. [06463] Πῶς οὖν ἔτι γὰρ λαλεῖ; [06464] Τοῦτο καὶ τοῦ ζῆν σημείον ἐστὶ, καὶ τοῦ παρὰ πάντων ἄδεσθαι, θαυμάζεσθαι καὶ μακαρίζεσθαι· [06465] ὁ γὰρ παραινῶν τοῖς ἄλλοις δικαίοις εἶναι, λαλεῖ. [06466] Οὐ τοσοῦτον γὰρ ἀνύει λόγος, ὅσον τὸ πάθος τὸ ἐκεῖνου. [06467] Ὡςπερ οὖν ὁ οὐρανὸς φαινόμενος μόνον λαλεῖ, οὕτω καὶ ἐκεῖνος μνημονευόμενος. [06468] Οὐκ ἂν, εἰ ἀνεκήρυξεν ἑαυτὸν, οὐκ ἂν, εἰ μυρίας ἔσχε γλώσσας, καὶ ἔζη, οὕτως ἐθαυμάζετο ὡς νῦν. [06469] Τουτέστιν, οὐκ ἀτιμωρητὶ ταῦτα γίνεται οὐδὲ ἀπλῶς, οὐδὲ παρέρχεται. [06470] Πίστει Ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον· [06471] καὶ οὐχ εὐρίσκετο, διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός· [06472] πρὶ γὰρ τῆς μεταθέσεως αὐτοῦ μεμαρτύρηται εὐηρεστικέναι τῷ Θεῷ. [06473] Χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστήσαι· [06474] πιστεῦσαι γὰρ δεῖ πρῶτον τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἔστι, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. [06475] Οὗτος μείζονα πίστιν τοῦ Ἀβελ ἐπεδείξατο. [06476] Τί δήποτε; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 185/450 [06477] Ὅτι εἰ καὶ μετ' ἐκεῖνον γέγονεν, ἀλλὰ τὰ εἰς ἐκεῖνον γενόμενα ἱκανὰ ἦν αὐτὸν ἀποστρέψαι. [06478] Πῶς; [06479] Προήδει ὁ Θεὸς ὅτι ἀπολεῖται· [06480] εἶπε γὰρ τῷ Κάϊν· [06481] Ἥμαρτες, μὴ προσθῆς ἔτι. [06482] Ἐτιμήθη παρ' αὐτοῦ, οὐκ ἤμυνεν αὐτῷ. [06483] Καὶ οὐδὲ τοῦτο εἰς ῥαθυμίαν ἐνέβαλεν· [06484] οὐκ εἶπε πρὸς ἑαυτὸν, Τίς χρεῖα πόνων καὶ κινδύνων; [06485] ὁ Ἀβελ ἐτίμησε τὸν Θεόν, καὶ οὐκ ἤμυνεν αὐτῷ. [06486] Τί γὰρ ὄφελος τῷ ἀπελθόντι τῆς τιμωρίας τῆς τοῦ ἀδελφοῦ; [06487] τί δὲ ἐκεῖθεν ἀπόνασθαι αὐτὸν δυνατόν; [06488] Θῶμεν ὅτι χαλεπὴν δίδωσι δίκην· [06489] τί πρὸς τὸν ἀνηρημένον; [06490] Οὐδὲν τοιοῦτον οὐκ εἶπεν, οὐκ ἐνενόησεν, ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὑπερβὰς, ἔγνω ὅτι, εἰ Θεὸς ἔστι, πάντως καὶ ἀνταποδότης ἐστὶ· [06491] καίτοι οὐπω οὐδὲν περὶ ἀναστάσεως ᾔδεισαν. [06492] Εἰ δὲ οἱ μηδὲν μηδέπω περὶ ἀναστάσεως εἰδότες, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα τάναντία ὁρῶντες οὕτως εὐηρέστησαν· [06493] πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς; [06494] οὔτε γὰρ περὶ ἀναστάσεως ᾔδεισαν ἐκεῖνοι, οὔτε εἰς παραδείγματα εἶχον ἰδεῖν. [06495] Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο αὐτὸν [63.157] εὐαρεστήσαι ἐποίησε, τὸ μηδὲν αὐτὸν ἀπολαβεῖν. [06496] Εἶπε δὴ μοι· [06497] ᾔδει ὅτι μισθαποδότης ἐστὶν ὁ Θεός. [06498] Πόθεν; [06499] οὐπω γὰρ οὐδὲ τῷ Ἀβελ ἀπέδωκεν. [06500] Ὡστε ὁλογισμὸς ἕτερα ὑπέβαλλεν, ἢ δὲ πίστις τὰ ἐναντία τῶν ὁρωμένων. [06501] Κἂν ὑμεῖς οὖν, φησὶν, ὁρᾶτε μηδὲν ἐνταῦθα ἀπολαμβάνοντας ὑμᾶς, μὴ θορυβεῖσθε. [06502] Πῶς δὲ πίστει μετετέθη ὁ Ἐνὼχ; [06503] Ὅτι τῆς μεταθέσεως ἡ εὐαρέστησις αἰτία, τῆς δὲ εὐαρεστήσεως ἡ πίστις. [06504] Εἰ γὰρ μὴ ᾔδει ὅτι λήψεται ἀμοιβὰς, πῶς εὐηρέσκει; [06505] Χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστήσαι. [06506] Πῶς; [06507] Ἄν γὰρ τις πιστεύσῃ εἶναι Θεὸν καὶ ἀντίδοσιν, ἔξει τὰς ἀμοιβὰς. [06508] Ἐντεῦθεν οὖν ἡ εὐαρέστησις. [06509] Πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἔστιν, οὐ τὸ τί ἐστίν. [06510] Εἰ δὲ τὸ, Ὅτι ἔστι, πίστεως, καὶ οὐ λογισμῶν δεῖται· [06511] τὸ, τί ἐστίν, λογισμῷ καταλαβεῖν δυνατόν; [06512] εἰ ὅτι μισθαποδότης ἐστὶ, πίστεως χρεῖαν ἔχει, καὶ οὐ λογισμῶν· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 186/450 [06513] πῶς τὰ τῆς οὐσίας λογισμῷ περιλαβεῖν ἐνι; [06514] ποῖος γὰρ δυνήσεται λογισμὸς ἐφικέσθαι τούτων; [06515] τινὲς γὰρ αὐτόματά φασιν ἄγεσθαι τὰ ὄντα. [06516] Ὅρᾳς ὅτι, ἂν μὴ πιστεύομεν περὶ πάντα, οὐ περὶ τὴν ἀντίδοσιν μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτὸ τὸ εἶναι Θεόν, οἴχεται ἡμῖν τὰ πάντα; [06517] Πολλοὶ δὲ ζητοῦσι ποῦ μετετέθη ὁ Ἐνὼχ, καὶ διὰ τί μετετέθη, καὶ διὰ τί οὐκ ἀπέθανεν, οὔτε αὐτὸς, οὔτε ὁ Ἡλίας, καὶ εἰ ἔτι ζῶσι, πῶς ζῶσι, καὶ ἐν ποίῳ σχήματί εἰσιν. [06518] Ἀλλὰ περιττὸν πάντῃ τὰ ταῦτα ζητεῖν. [06519] Ὅτι μὲν γὰρ μετετέθη οὗτος, καὶ ὅτι ἀνελήφθη ἐκεῖνος, εἶπον αἱ Γραφαί· [06520] ποῦ δὲ εἰσι, καὶ πῶς εἰσιν, οὐκέτι προσέθηκαν· [06521] οὐδὲν γὰρ πλέον τῶν ἀναγκαίων λέγουσι. [06522] Τοῦτο μὲν γὰρ γέγονε, λέγω δὲ τὸ τῆς μεταθέσεως, ἐκ προοιμίων εὐθέως, ὅπως ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐλπίδα λάβῃ τῆς καταλύσεως τοῦ θανάτου, καὶ τῆς καθαιρέσεως τῆς τυραννίδος τῆς διαβολικῆς, καὶ ὅτι παραλυθήσεται ὁ θάνατος· [06523] μετετέθη γὰρ οὐ νεκρὸς, ἀλλὰ τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον. [06524] Διὰ τοῦτο προσέθηκε, ζῶν μετετέθη, ὅτι εὐηρέστησε. [06525] Καθάπερ γὰρ τις ἀπειλήσας πατὴρ υἱῷ, βούλεται μὲν εὐθέως ἀνεῖναι τὴν ἀπειλήν, ὅταν ἀπειλήσῃ, ἀνέχεται δὲ καὶ καρτερεῖ, ἵνα τέως αὐτὸν σωφρονίσῃ καὶ νουθετήσῃ, ἀφείς βεβαίαν μένειν τὴν ἀπειλήν· [06526] οὕτω καὶ ὁ Θεός, σχεδὸν εἰπεῖν ἀνθρωπίνως, οὐκ ἐκαρτέρησεν, ἀλλ' εὐθέως ἔδειξεν, ὅτι λέλυται ὁ θάνατος. [06527] Καὶ πρῶτον ἀφήσῃ τὸν θάνατον εἰς τὸν δίκαιον γενέσθαι, φοβῆσαι βουλόμενος διὰ τοῦ παιδὸς τὸν πατέρα. [06528] Θέλων γὰρ δεῖξαι, ὅτι ὄντως ἐστὶν ἡ ἀπόφασις βεβαία, οὐ τοὺς κακοὺς εὐθέως, ἀλλὰ καὶ τὸν εὐαρεστήσαντα ὑπέβαλε τῇ τιμωρίᾳ, τὸν μακάριον ἐκεῖνον τὸν Ἀβελ λέγω· [06529] καὶ σχεδὸν μετὰ τοῦτον εὐθέως μετέθηκε τὸν Ἐνὼχ ζῶντα. [06530] Καὶ οὐκ ἀνέστησεν ἐκεῖνον, ἵνα μὴ θαρρῆσωσιν εὐθέως, ἀλλὰ μετέθηκε τοῦτον ζῶντα, διὰ μὲν τοῦ Ἀβελ φοβήσας, διὰ δὲ τούτου δοὺς ζῆλον τοῦ εὐαρεστεῖν αὐτῷ.

[06531] Ὡστε οἱ αὐτόματα πάντα ἄγεσθαι καὶ φέρεσθαι λέγοντες, καὶ μὴ προσδοκῶντες ἀντίδοσιν, οὐκ εὐαρεστοῦσιν, ὥσπερ οὐδὲ οἱ Ἕλληνες. [06532] Τοῖς γὰρ ἐκζητοῦσιν αὐτὸν δι' ἔργων καὶ διὰ τῆς γνώσεως μισθαποδότης γίνεται. [06533] [63.158] γ'. [06534] Ἐπεὶ οὖν ἔχομεν μισθαποδότην, πάντα πράττωμεν, ὥστε μὴ ἀποστερηθῆναι τῶν μισθῶν τῶν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ. [06535] καὶ γὰρ πολλῶν δακρύων ἄξιον τοιαύτης ἀμοιβῆς ὑπεριδεῖν, τοιαύτης ἀντιδόσεως καταφρονῆσαι. [06536] Ὡσπερ γὰρ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται, οὕτω τοῖς μὴ ζητοῦσι τὸ ἐναντίον. [06537] Ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε, φησί. [06538] Πῶς δὲ ἔστι τὸν Κύριον εὐρεῖν; [06539] Ἐννόησον πῶς εὐρίσκεται τὸ χρυσίον, μετὰ πολλοῦ πόνου. [06540] Ταῖς χερσὶ μου, φησί, νυκτὸς ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠπατήθην. [06541] Τουτέστιν, ὥσπερ τὸ ἀπολωλὸς ζητοῦμεν, οὕτω τὸν Θεὸν ζητήσωμεν. [06542] Οὐχὶ τὸν νοῦν ἐκεῖ συστρέφομεν; [06543] οὐχὶ πάντα ἐξετάζομεν; [06544] οὐχὶ ἀποδημίαν ποιούμεθα; [06545] οὐχὶ χρήματα ἐπαγγελλόμεθα; [06546] Οἶον, ἔστω τις ἡμῖν υἱὸς ἀπολωλώς. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 187/450 [06547] τί οὐ πράττομεν; [06548] ποίαν γῆν, ποίαν θάλατταν οὐ περινοστοῦμεν; [06549] οὐχὶ καὶ χρήματα, καὶ οἰκίας, καὶ πάντα δεύτερα τιθέμεθα τῆς εὐρέσεως; [06550] κἂν εὐρωμεν, κατέχομεν, ἐπισφίγγομεν, οὐκ ἐγκαταλιμπάνομεν. [06551] Καὶ μέλλοντες ζητεῖν, πάντα πραγματευόμεθα, ὥστε εὐρεῖν τὸ ζητούμενον. [06552] πόσῳ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ Θεοῦ τοῦτο χρὴ ποιεῖν, ὥσπερ τι τῶν ἀναγκαίων ζητοῦντας; [06553] μᾶλλον δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καὶ πολλῷ πλέον. [06554] Πλὴν ἀλλ' ἐπειδὴ ἀσθενεῖς ἐσμεν, κἂν ὥς τὰ χρήματά σου ζητεῖς, ἢ τὸν υἱὸν, ζήτησον τὸν Θεόν. [06555] Οὐχὶ ἀποδημεῖς ὑπὲρ τούτου; [06556] ἄρα οὐκ ἀπεδήμησάς ποτε ὑπὲρ χρημάτων; [06557] οὐχὶ πάντα περιεργάζῃ; [06558] οὐχ ὅταν εὕρης, τότε θαρρεῖς; [06559] Ζητεῖτε, φησί, καὶ εὐρήσετε. [06560] Τὰ γὰρ ζητούμενα πολλῆς δεῖται μερίμνης, καὶ μάλιστα ἐπὶ Θεοῦ. [06561] πολλὰ γὰρ τὰ κωλύματα, πολλὰ τὰ ἐπισκοτοῦντα, πολλὰ τὰ εἴργοντα ἡμῶν τὴν αἴσθησιν. [06562] Ὡσπερ γὰρ ὁ ἥλιός ἐστι δηλός, καὶ εἰς μέσον πᾶσι πρόκειται, καὶ οὐ δεόμεθα τοῦ ζητεῖν αὐτόν. [06563] ἂν μέντοι κατορύζωμεν ἑαυτοὺς, κἂν πάντα περιστρέφωμεν, πολλοῦ δεόμεθα πόνου, ὥστε ἰδεῖν πρὸς τὸν ἥλιον. [06564] οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα, ἐὰν ἐν τῷ βυθῷ τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν πονηρῶν, ἐὰν ἐν τῷ σκότῳ τῶν παθῶν καὶ τῶν βιωτικῶν πραγμάτων κατορύττωμεν ἑαυτοὺς, μόλις διαβλέπομεν, μόλις ἀνακλύπομεν. [06565] Ὁ κάτω κατορωρυγμένος, ὅσῳ ἂν ἄνω βλέπῃ, τοσοῦτ' πρὸς τὸν ἥλιον ἔρχεται. [06566] Ἀποτιναζόμεθα τοίνυν τὸν χοῦν, ἀναρρήξωμεν τὴν ἐπικειμένην ἡμῖν ἀχλύν. [06567] πυκνὴ τίς ἐστι καὶ στεγανή, καὶ οὐκ ἀφήσιν ἡμᾶς ἀναβλέψαι. [06568] Καὶ πῶς διαρρήγνυται, φησὶν, ἡ νεφέλη αὕτη; [06569] Ἐὰν ἐπισπασώμεθα τοῦ νοητοῦ ἡλίου τὰς ἀκτῖνας, τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης, ἐὰν τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν αἴρωμεν. [06570] Ἐπαρσὶς, φησί, τῶν χειρῶν μου θυσία ἐσπερινή. [06571] ἐὰν μετὰ τῶν χειρῶν καὶ τὸν νοῦν ἀναλάβωμεν. [06572] Ἰστε οἱ μεμνημένοι τί λέγω. [06573] τάχα δὲ καὶ ἐπιγινώσκετε τὸ λεχθὲν, καὶ συνορᾶτε ὅπερ ἠνιξάμην. [06574] Ἐπάρωμεν εἰς ὕψος τὴν διάνοιαν. [06575] Οἶδα πολλοὺς ἄνδρας ἐγὼ, σχεδὸν κρεμαμένους ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πέρα τοῦ μέτρου τὰς χεῖρας ἀνατείνοντας, καὶ ἀθυμοῦντας ὅτι μὴ δυνατόν μετεωρισθῆναι, καὶ οὕτως εὐχομένους μετὰ προθυμίας. [06576] Οὕτως ὑμᾶς εἶναι βούλομαι ἀεὶ. [06577] εἰ δὲ μὴ ἀεὶ, κἂν πλεονάκις. [06578] εἰ δὲ μὴ πλεονάκις, κἂν ὀλιγάκις, κἂν ἐν ταῖς ἐωθιναῖς, κἂν ἐν ταῖς ἐσπεριναῖς. [06579] Εἰπέ γάρ μοι, ἐκτείνειν τὰς χεῖρας οὐ δύνη; [06580] ἔκτεινον τὴν προαίρεσιν ὅσον θέλεις. [06581] ταύτην ἔκτεινον κἂν εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 188/450 [06582] κἂν αὐτῆς βουλευθῆς τῆς κορυφῆς ἄσπασθαι, κἂν ἀνωτέρω ἀνελθὼν ἐμπεριπατῆσαι, ἔξεστί σοι. [06583] παντὸς γὰρ [06584] [63.159] πτεροῦ καὶ κουφότερος καὶ ὑψηλότερος ὁ ἡμέτερος νοῦς. [06585] Ὅταν δὲ καὶ τὴν παρὰ τοῦ Πνεύματος λάβῃ χάριν, βαβαί, πῶς ἐστι ταχύς, πῶς ὀξύς, πῶς πάντα περινοστεῖ, πῶς οὐ καταφέρεται οὐδὲ καταπίπτει πρὸς τὸ ἔδαφος! Ταῦτα κατασκευάσωμεν ἡμῖν τὰ πτερὰ, διὰ τούτων καὶ τὸ πέλαγος διαπτῆναι δυνησόμεθα τοῦ κλύδωνος τοῦ παρόντος βίου. [06586] Τὰ ὀξύτατα τῶν ὀρνίθων, καὶ ὄρη, καὶ νάπας, καὶ πελάγη, καὶ σκοπέλους ἐν βραχεῖᾳ καιροῦ ῥοπῇ διίπταται ἀσινῇ. [06587] Τοιοῦτός ἐστι καὶ ὁ νοῦς. [06588] ὅταν πτερωθῇ, ὅταν τῶν βιωτικῶν ἀποστῇ, οὐδὲν αὐτοῦ ἐπιλαβέσθαι δύναται, πάντων ἐστὶν ἀνώτερος, καὶ τῶν βελῶν τῶν πεπυρωμένων τοῦ διαβόλου. [06589] Οὐκ ἔστιν οὕτως εὐστοχος ὁ διάβολος, ὥς δυνηθῆναι τοῦ ὕψους ἐφικέσθαι, ἀλλὰ τί; [06590] ἀφήσιν μὲν τὰ βέλη. [06591] ἀναίσχυντος γὰρ ἐστίν. [06592] οὐκ ἐπιτυγχάνει δὲ, ἀλλ' ὑποστρέφει πρὸς αὐτὸν κενὸν τὸ βέλος, καὶ οὐ μόνον κενὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν. [06593] δεῖ γὰρ πάντως πληῆξαι τὸ παρ' αὐτοῦ πεμπόμενον. [06594] Ὡσπερ οὖν τὸ παρὰ ἀνθρώπων βληθὲν, ἢ τὸ καθ' οὗ πέμπεται βάλλει, ἢ ὀρνεον, ἢ τοῖχον, ἢ ἱμάτιον, ἢ ξύλον, ἢ αὐτὸν τὸν ἀέρα διατέμνει. [06595] οὕτω καὶ τὸ τοῦ διαβόλου βέλος, δεῖ μὲν πληῆξαι πάντως, ἂν δὲ τὸν βαλλόμενον μὴ

πλήξη, πάντως τὸν πέμποντα ἔπληξε. [06596] Καὶ ἔστι πολλαχόθεν τοῦτο μαθεῖν, ὅτι, ὅταν ἡμεῖς μὴ πληγώμεν, πάντως ἐκεῖνος πλήττεται. [06597] οἷόν τι λέγω, Ἐπεβούλευσε τῷ Ἰωβ, οὐκ ἔπληξεν αὐτὸν, ἀλλ' ἐπλήγη αὐτός. [06598] ἐπεβούλευσε τῷ Παύλῳ, οὐκ ἔπληξεν αὐτὸν, ἀλλ' ἐπλήγη αὐτός. [06599] Καὶ πανταχοῦ τοῦτο ἔστιν, ἐὰν νήφωμεν, ἰδεῖν γινόμενον. [06600] Καὶ ὅταν μὲν γὰρ πλήξη, πλήττεται. [06601] πολλῷ δὲ πλέον, ὅτε κατ' ἐκείνου τοῖς ξίφεσι καὶ τῷ θυρεῷ τῆς πίστεως καθοπλίσαντες καὶ τειχίσαντες ἑαυτοὺς, ἐν ἀσφαλείᾳ διατηρῶμεν, ὥστε ἀνάλωτοι γίνεσθαι. [06602] Βέλος [63.160] δὲ ἔστι τοῦ διαβόλου ἐπιθυμία πονηρά. [06603] Ὁργὴ μάλιστα. [06604] πῦρ ἔστι, φλόξ ἔστι, συναρπάζει, ἀναιρεῖ, κατακαίει. [06605] ἀλλ' ἡμεῖς τῇ μακροθυμίᾳ τῇ ἀνοχῇ αὐτὴν σβέσωμεν. [06606] Καθάπερ γὰρ πεπυρωμένος σίδηρος εἰς ὕδωρ βαφεῖς, τὸ πῦρ ἀπόλλυσιν. [06607] οὕτως ὀργὴ εἰς τὸν μακρόθυμον ἐμπεσοῦσα, οὐδὲν τὸν μακρόθυμον ἔβλαπεν, ἀλλὰ μᾶλλον ὠφέλησε, καὶ αὐτὸς διεκρατήθη πλέον. [06608] Οὐδὲν γὰρ μακροθυμίας ἴσον. [06609] οὐδέποτε ὑβρίζεται ὁ τοιοῦτος. [06610] ἀλλ' ὥσπερ τὰ ἀδαμάντινα σώματα οὐ πλήττεται, οὕτως οὐδὲ αἱ τοιαῦται ψυχαί. [06611] ἀνώτεραι γὰρ τῶν βελῶν εἰσιν. [06612] Ὑψηλὸς ἔστι, καὶ οὕτως ὑψηλὸς ὁ μακρόθυμος, ὡς μὴ δέχεσθαι πληγὴν ἀπὸ τῆς βολῆς. [06613] Ὅταν ἀγριαίνει, σὺ γέλα. [06614] γέλα δὲ μὴ φανερῶς, ὥστε μὴ παροξύναι, ἀλλὰ γέλα κατὰ ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν. [06615] Καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν παιδῶν, ὅταν πλήττωσιν ἡμᾶς μετὰ θυμοῦ, ὡς δὴ ἀμυνόμενοι, γελῶμεν. [06616] Ἄν τοῖνυν γελάσης, τοσοῦτον ἔσται σοῦ κἀκείνου τὸ μέσον, ὅσον παιδὸς καὶ ἀνδρός. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 189/450* [06617] ἂν δὲ ἀγριάνης, γέγονας παῖς. [06618] παίδων γὰρ ἀνοητότεροι οἱ ὀργιζόμενοι. [06619] Εἰπέ δὴ μοι, ἂν ἀπίδη τις πρὸς παῖδα ἀγριαίνοντα, οὐχὶ καταγελᾷ; [06620] Τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ὀργιζομένων συμβαίνειν ἔστιν ἰδεῖν. [06621] οἱ τοιοῦτοι καὶ ὀλιγόψυχοι, εἰ δὲ ὀλιγόψυχοι, καὶ ἄφρονες. [06622] Ὁ δὲ ὀλιγόψυχος, φησὶν, ἰσχυρῶς ἄφρων. [06623] Ὁ τοῖνυν ἄφρων νήπιός ἔστι. [06624] Καὶ ὁ μακρόθυμος, φησὶ, πολὺς ἐν φρονήσει. [06625] Ταύτην τοῖνυν τὴν μακροθυμίαν μεταδιώκωμεν, ὅθεν πολλὴ τοῖς κατορθοῦσι σύνεσις περιγίνεται. [06626] ἵνα τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [06627] Ἀμήν.

## 2.24 ΟΜΙΛΙΑ ΚΓ'.

[06629] Πίστει χρηματισθεῖς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεῖς κατεσκεύασε κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ. [06630] δι' ἧς κατέκρινε τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος. [06631] α'. [06632] Πίστει, φησὶ, χρηματισθεῖς Νῶε. [06633] Καθάπερ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας διαλεγόμενος ἔλεγεν. [06634] Ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Νῶε ἐγάμουν καὶ ἐγαμίσκοντο. [06635] οὕτω καὶ οὕτως φησιν. [06636] Εἰκότως δὲ αὐτοὺς οἰκείας εἰκόνας ἀνέμνησε. [06637] τὸ μὲν γὰρ ὑπόδειγμα τοῦ Ἐνὸχ πίστεως ἦν ὑπόδειγμα μόνον, τὸ δὲ τοῦ Νῶε καὶ ἀπιστίας. [06638] Αὕτη δὲ ἔστι ἀπηρτισμένη παράκλησις καὶ προτροπὴ, ὅταν μὴ μόνον οἱ πιστεύσαντες εὐρίσκωνται εὐδοκιμοῦντες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπιστοῦντες τὰναντία πάσχοντες. [06639] Τί γὰρ φησι; [06640] Πίστει χρηματισθεῖς Νῶε. [06641] Τί ἔστι τοῦτο; [06642] Προλεχθὲν ἦν αὐτῷ, φησὶ. [06643] Χρηματισμὸν δὲ τὴν προφητείαν καλεῖ. [06644] καὶ γὰρ ἀλλαχοῦ οὕτως εἶπε. [06645] Καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος. [06646] καὶ πάλιν. [06647] Καὶ τί λέγει ὁ χρηματισμός; [06648] Ὁρᾷς τοῦ Πνεύματος τὸ ἰσότημον; [06649] ὥσπερ γὰρ ὁ Θεὸς χρᾶ, οὕτω καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. [06650] Τίνος δὲ ἕνεκεν οὕτως εἶπεν; [06651] Ἵνα δείξῃ ὅτι ὁ χρηματισμὸς προφητεία ἐστί. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 190/450* [06652] Περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων, φησὶ. [06653] τουτέστι, τοῦ ὑετοῦ. [06654] Εὐλαβηθεῖς κατεσκεύασε κιβωτόν. [06655] [63.160] Ὁ μὲν λογισμὸς οὐδὲν τοιοῦτον ὑπέβαλλεν. [06656] ἐγάμουν γὰρ καὶ ἐγαμίσκοντο, ἀὴρ ἦν καθαρὸς, σημεῖα οὐκ ἦν. [06657] ἀλλ' ὁμως ἐφοβήθη ἐκεῖνος. [06658] διὸ καὶ οὕτως εἶπε. [06659] Πίστει χρηματισθεῖς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεῖς κατεσκεύασε κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ. [06660] Πῶς; [06661] Δι' ἧς κατέκρινε τὸν κόσμον. [06662] Ἐδειξεν αὐτοὺς ἀξίους ὄντας κολάσεως, οἳ γε οὐδὲ διὰ τῆς κατασκευῆς ἐσωφρονίζοντο. [06663] Καὶ τῆς κατὰ πίστιν, φησὶ, δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος. [06664] τουτέστιν, ἀπὸ τούτου δίκαιος ἐφάνη, ἀπὸ τοῦ πιστεῦσαι τῷ Θεῷ. [06665] Τοῦτο γὰρ ψυχῆς ἔστι γνησίως πρὸς αὐτὸν διακειμένης, καὶ μηδὲν πιστότερον τῶν αὐτοῦ ῥημάτων εἶναι κρινούσης, ὥσπεροῦν ἡ ἀπιστία τοῦναντίον. [06666] Ἡ δὲ πίστις εὐδηλον ὅτι δικαιοσύνην ἐργάζεται. [06667] Ὡσπερ ἡμεῖς ἐχρηματίσθημεν περὶ γεέννης, οὕτω κἀκεῖνος. [06668] Καίτοι γε ἐγελᾶτο τότε, καὶ ὠνειδίζετο καὶ ἐχλευάζετο. [06669] ἀλλ' ὁμως πρὸς οὐδὲν τούτων εἶδε. [06670] Πίστει

καλούμενος Ἀβραάμ, ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς τὸν τόπον, ὃν ἔμελλε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν· [06671] καὶ ἐξῆλθε μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται. [06672] Πίστει παρώκησεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς, τίνα γὰρ εἶδεν, ἵνα ζηλώσῃ, εἰπέ μοι; [06673] [63.161] πατέρα Ἑλληνα εἶχε καὶ εἰδωλολάτριν, προφητῶν οὐκ ἠκηκόει, οὐδὲ ᾔδει ποῦ ἦρχετο. [06674] Ἐπειδὴ γὰρ εἰς τούτους ἑώρων οἱ ἐξ Ἑβραίων πεπιστευκότες, ὡς μυρίων ἀπολαύσαντας ἀγαθῶν, δείκνυσιν ὅτι οὐδεὶς οὐδέπω οὐδὲν ἐκομίσατο, ἀλλὰ πάντες εἰσὶν ἀγέραςτοι, καὶ ὅτι οὐδεὶς οὐδέπω ἐδέξατο τὰς ἀμοιβάς. [06675] Τῆς πατρίδος ἐκεῖνος καὶ τῆς οἰκίας ἐξέπεσε, καὶ ἐξῆλθεν οὐκ εἰδὼς ποῦ ἔρχεται. [06676] Καὶ τί θαυμαστὸν, εἰ αὐτὸς, ὅπου γε καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ οὕτω κατώκησεν; [06677] Ὅρων γοῦν ἐλεγχομένην τὴν ἐπαγγελίαν. [06678] οὐ κατενάρκησεν· [06679] εἶπε γάρ· [06680] Σοὶ δώσω τὴν γῆν ταύτην, καὶ τῷ σπέρματί σου. [06681] Εἶδε τὸν Υἱὸν ἐκεῖ κατοικοῦντα, καὶ ὁ ἔκγονος πάλιν εἶδεν ἑαυτὸν ἐν ἀλλοτρίᾳ κατοικοῦντα, καὶ οὐδὲν ἐθορυβήθη. [06682] Τὸ μὲν γὰρ τοῦ Ἀβραάμ εἰκότως ἐγεγόνει, ἅτε μετὰ ταῦτα μελλούσης τῆς ἐπαγγελίας εἰς ἔργον ἐκβήσεσθαι εἰς τὸ γένος αὐτοῦ· [06683] καίτοι γε καὶ πρὸς αὐτὸν εἶρητο, ὅτι Σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου· [06684] οὐ, Διὰ τοῦ σπέρματός σου σοὶ, ἀλλὰ, Σοὶ καὶ τῷ σπέρματί σου· [06685] καὶ οὔτε αὐτὸς, οὔτε ὁ Ἰσαὰκ, οὔτε ὁ Ἰακώβ ἀπῆλυσαν τῆς ὑποσχέσεως. [06686] Ὁ μὲν γὰρ μισθῷ ἐδούλευσεν, ὁ δὲ ἐξηλαύνετο, οὗτος δὲ καὶ ἐξέπιπτε δεδοικώς· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 191/450 [06687] καὶ τὰ μὲν εἶλε πολέμῳ, τὰ δὲ, εἰ μὴ τῆς τοῦ Θεοῦ ροπῆς ἔτυχεν, ἀπώλετο ἄν. [06688] Διὰ τοῦτό φησιν, ὅτι Μετὰ τῶν κληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς. [06689] Οὐχὶ αὐτὸς μόνος, φησὶν, ἀλλὰ καὶ οἱ κληρονόμοι. [06690] Εἶτα καὶ ἕτερόν τι τῶν εἰρημένων τρανότερον ἐπήγαγε λέγων· [06691] Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας. [06692] Δύο ἐνταῦθα ζητῆσαι ἄξιον, πῶς εἰπὼν, ὅτι Μετέθηκε τὸν Ἐνῶχ, τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ εὐρίσκετο, λέγει· [06693] Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες. [06694] Καὶ πάλιν εἰπὼν· [06695] Μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας, τὸν Νῶε δείκνυσιν εἰληφέναι μισθὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ τὸν Ἐνῶχ μετατεθεῖσθαι, καὶ τὸν Ἀβελ ἔτι λαβεῖν, καὶ τὸν Ἀβραάμ ἐπειληφθαι τῆς γῆς· [06696] καὶ φησὶ· [06697] Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας. [06698] Τί οὖν ἐστὶν ὃ λέγει; [06699] Ἀναγκαῖον τὸ πρῶτον λῦσαι, εἶτα τὸ δεύτερον. [06700] Κατὰ πίστιν ἀπέθανον, φησὶν, οὗτοι πάντες. [06701] Τὸ, Πάντες, ἐνταῦθα εἶπεν, οὐκ ἐπειδὴ πάντες ἀπέθανον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξηρημένου ἐκείνου, ἀπέθανον οὗτοι πάντες, οὓς ἴσμεν τεθνηκότας. [06702] Τὸ δὲ, Μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας, ἀληθὲς τυγχάνει· [06703] οὐ γὰρ δὴ τοῦτο ἔμελλεν εἶναι ἡ ἐπαγγελία τῷ Νῶε. [06704] β'. [06705] Ποίας δὲ καὶ ἐπαγγελίας φησὶν; [06706] ὁ μὲν γὰρ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἔλαβον τὰς ἐπαγγελίας τῆς γῆς· [06707] οἱ δὲ περὶ Νῶε, καὶ Ἀβελ, καὶ Ἐνῶχ, ποίας ἐπαγγελίας ἔλαβον; [06708] Ἡ τοίνυν περὶ τῶν τριῶν φησι τούτων· [06709] ἢ εἰ καὶ περὶ ἐκείνων, οὐ τοῦτο ἦν ἡ ἐπαγγελία, τὸ θαυμασθῆναι τὸν Ἀβελ, οὐδὲ τὸ μετατεθῆναι τὸν Ἐνῶχ, οὐδὲ τὸ διασωθῆναι τὸν Νῶε, ἀλλὰ καὶ ταῦτα μὲν αὐτοῖς διὰ τὴν ἀρετὴν ἐγένετο, γεύματα δὲ τίνα ἦν τῶν μελλόντων. [06710] Ὁ γὰρ Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς εἰδὼς τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινον πολλῆς δεόμενον συγκαταβάσεως, οὐ μόνον τὰ ἐν τῷ μέλλοντι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνταῦθα ἡμῖν χαρίζεται· [06711] οἷον ὅπερ καὶ τοῖς μαθηταῖς ἔλεγεν ὁ Χριστός· [06712] Ὅστις ἀφῆκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει· [06713] καὶ πάλιν· [06714] [63.162] Ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. [06715] Ὅρᾳ καὶ ἐν προσθήκης μέρει ταῦτα παρ' αὐτοῦ διδόμενα, ὥστε μὴ ἀποκαμεῖν; [06716] Καθάπερ γὰρ οἱ ἀθληταὶ ἀπολαύουσι μὲν θεραπείας καὶ ὅταν ἀγωνίζωνται, πλην ἀλλ' οὐ πάσης τότε τῆς ἀνέσεως ἀπολαύουσιν, ὑπὸ νόμοις ζῶντες, ἀλλὰ πάσης μετὰ ταῦτα ἀπολαύουσιν· [06717] οὕτω καὶ ὁ Θεὸς οὐ πάσης ἐνταῦθα δίδωσι μεταλαβεῖν τῆς ἀνέσεως· [06718] δίδωσι μὲν γὰρ καὶ ἐνταῦθα, πλην ὅμως τὴν πᾶσαν ἐν τῷ μέλλοντι ἐταμίευσε. [06719] Καὶ ὅτι τοῦτο ἐστὶν, ἐδήλωσεν αὐτὸ καὶ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς, εἰπὼν· [06720] Ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι. [06721] Ἐνταῦθά τι μυστικὸν αἰνίττεται· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 192/450 [06722] δείκνυσιν γὰρ ὅτι προέλαβον πάντα τὰ περὶ τῶν μελλόντων εἰρημένα, τὰ περὶ ἀναστάσεως, τὰ περὶ βασιλείας οὐρανῶν, τὰ περὶ τῶν ἄλλων, ὧν ἐλθὼν ὁ Χριστὸς ἐκήρυσσε· [06723] τὰς γὰρ ἐπαγγελίας ταύτας φησὶν. [06724] Ἡ τοῦτο οὖν φησιν, ἢ ὅτι οὐκ ἔλαβον μὲν αὐτὰς, θαρρήσαντες δὲ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπῆλθον· [06725] ἐθάρρησαν δὲ τῇ πίστει μόνη. [06726] Πόρρωθεν δὲ αὐτὰς ἰδόντες εἶπε, δηλῶν ὅτι πρὸ τεσσάρων γενεῶν· [06727] μετὰ γὰρ τοσαύτας ἀνῆλθον ἐξ Αἰγύπτου. [06728] Καὶ ἀσπασάμενοι, φησὶ, καὶ ἡσθέντες. [06729] Οὕτω πεπεισμένοι ἦσαν περὶ αὐτῶν, ὡς καὶ ἀσπάσασθαι αὐτάς· [06730] ἀπὸ μεταφορᾶς εἶπε τῶν πλεόντων καὶ πόρρωθεν

ὁρώντων τὰς πόλεις τὰς ποθουμένας, ἃς πρὶν ἢ εἰσελθεῖν εἰς αὐτὰς τῇ προσήρσει λαβόντες αὐτὰς οἰκιοῦνται. [06731] Ἐξεδέχοντο γάρ, φησί, τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἥς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. [06732] Ὁρᾷς ὅτι τὸ, Ἐλαβον, τὸ ἤδη δέξασθαι ἐστὶ καὶ θαρσῆσαι ὑπὲρ αὐτῶν; [06733] Εἰ τοίνυν τὸ θαρσῆσαι λαβεῖν ἐστίν, ἔνεστι καὶ ὑμῖν λαβεῖν. [06734] Οὗτοι γάρ, εἰ καὶ μὴ ἀπήλαυσαν τούτων, ἀλλ' ὁμῶς τῷ πόθῳ ἐθεώρουν αὐτάς. [06735] Τί δὴ ταῦτα γίνεται; [06736] Ἵνα ἡμεῖς αἰσχυρθῶμεν, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν, καὶ ἐπαγγελλομένων αὐτοῖς τῶν ἐν τῇ γῇ, οὐ προσεῖχον, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν πόλιν ἐζήτουν. [06737] ἡμῖν δὲ ἄνω καὶ κάτω ὁ Θεὸς περὶ τῆς ἄνω διαλέγεται πόλεως, καὶ τὴν ἐνταῦθα ζητοῦμεν. [06738] Εἶπεν αὐτοῖς, ὅτι Δώσω ὑμῖν τὰ ἐν τῷ παρόντι. [06739] ἐπειδὴ δὲ εἶδε, μᾶλλον δὲ ἐπειδὴ ἔδειξαν ἑαυτοὺς μειζόνων ὄντας ἄξιους, τότε οὐκέτι αὐτοὺς ἀφίησι ταῦτα λαβεῖν, ἀλλ' ἐκεῖνα τὰ μείζονα, βουλόμενος ἡμῖν δεῖξαι ὅτι μειζόνων ἄξιοι εἰσι, μὴ θελήσαντες προσδεθῆναι τούτοις. [06740] ὥς ἂν τις συνετῶ ἐπαγγέλλοιτο παιδικὰ, οὐχ ἵνα λάβῃ ἀλλ' ἐπιδεικνύμενος αὐτοῦ τὴν φιλοσοφίαν, αἰτοῦντος ἐκείνου τὰ μείζονα. [06741] Τοῦτο γάρ ἐστὶ δεικνύντος, ὅτι μετὰ τοσαύτης σπουδῆς ἀπείχοντο τῆς γῆς, ὅτι οὐδὲ διδόμενα ἐλάμβανον. [06742] Τοιγαροῦν διὰ τοῦτο οἱ ἔκγονοι λαμβάνουσιν. [06743] αὐτοὶ γὰρ ἦσαν τῆς γῆς ἄξιοι. [06744] Τί ἐστὶ, τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν; [06745] οὗτοι γὰρ οὐκ εἰσὶ θεμέλιοι; [06746] Πρὸς σύγκρισιν ἐκείνων οὐκ εἰσίν. [06747] Ἦς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. [06748] Βαβαί, οἶον τὸ ἐγκώμιον τῆς πόλεως ἐκείνης! Πίστει καὶ αὐτὴ Σάρρα. [06749] Ἐντρεπτικῶς ἐνταῦθα ἤρξατο, εἴ γε γυναικὸς ὀλιγοψυχότεροι φανεῖεν. [06750] Ἀλλ' εἶποι ἂν τις. [06751] Πῶς πιστὴ ἢ γελάσασα; [06752] Ὁ μὲν οὖν γέλως ἐξ ἀπιστίας, ὁ δὲ φόβος ἀπὸ πίστεως. [06753] τὸ γὰρ εἰπεῖν, Οὐκ ἐγέλασα, ἀπὸ πίστεως γέγονε. [06754] Τοιγαροῦν διὰ τοῦτο, κενωθείσης τῆς ἀπιστίας, ἐπεισηλθεν ἡ πίστις. [06755] Πίστει καὶ αὐτὴ Σάρρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβε, καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας ἔτεκε. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 193/450* [06756] Τί ἐστίν, Εἰς καταβολὴν σπέρματος; [06757] Εἰς τὸ κατασχεῖν τὸ σπέρμα, εἰς ὑποδοχὴν δύναμιν ἔλαβεν ἡ νενεκρωμένη, ἡ στεῖρα. [06758] Διπλῇ γὰρ ἦν ἡ πῆρωσις, ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ χρόνου, γεγηρακυῖα γὰρ ἦν ὄντως. [06759] ἡ δὲ [63.163] ἀπὸ τῆς φύσεως, στεῖρα γὰρ ἦν. [06760] Ὅθεν, καὶ ἐξ ἐνὸς ἐγεννήθησαν οἱ πάντες, καὶ ταῦτα νενεκρωμένου, ὥς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει, καὶ ὥσει ἄμμος ἢ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἢ ἀναρίθμητος. [06761] Ὅθεν, φησί, καὶ ἐξ ἐνὸς ἐγεννήθησαν οἱ πάντες. [06762] Οὐ τοῦτο μόνον ἐνταῦθα λέγει, ὅτι ἐγέννησεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τοσοῦτων ἐγένετο μήτηρ, ὅσων οὐδὲ αἱ εὐφοροὶ γαστέρες. [06763] Ὡς τὰ ἄστρα, φησί. [06764] Πῶς οὖν αὐτοὺς ἀριθμεῖ πολλάκις, καίτοι γε εἰπὼν, ὃν τρόπον οὐκ ἐξαριθμηθήσεται τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, οὕτως οὐδὲ τὸ σπέρμα ὑμῶν; [06765] Ἦτοι καθ' ὑπερβολὴν ἐστὶ τοῦτο, ἢ διὰ τοὺς αἰεὶ ἐπιγινομένους οὕτως εἶπε. [06766] Μιᾶς μὲν γὰρ οἰκίας δυνατὸν τοὺς προγόνους ἀριθμῆσαι, οἶον, ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος, καὶ ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος. [06767] ἐνταῦθα δὲ, ὧν τὸ γένος τῷ πλήθει τῶν ἄστρων παρεικάζεται, οὐκ ἔστι. [06768] γ'. [06769] Τοιαῦται αἱ ἐπαγγελίαι τοῦ Θεοῦ, οὕτως εὐμήχανοι αὐτοῦ αἱ ὑποσχέσεις. [06770] Εἰ δὲ ἅπερ ἐν προσθήκης μέρει ὑπέσχετο, οὕτω θαυμαστὰ, οὕτω παράδοξα, οὕτω μεγαλόδωρα, τίνα ἔσται ἐκεῖνα, ὧν ταῦτα προσθήκη, ὧν ἐκ περιουσίας ταῦτα; [06771] Τί τοίνυν τῶν ἐπιτυγχανόντων μακαριώτερον; [06772] τί τῶν ἀποτυγχανόντων ἀθλιώτερον; [06773] Εἰ γὰρ πατρίδος τις ἐκβεβλημένος, ὑπὸ πάντων ἐλεεῖται, καὶ κληρονομίαν ἀπολέσας δοκεῖ παρὰ πᾶσιν ἐλεεινὸς εἶναι. [06774] ὁ τοῦ οὐρανοῦ ἐκπίπτων καὶ τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν ἐκεῖ, πόσοις ὀφείλει δάκρυσιν δακρύνεσθαι; [06775] μᾶλλον δὲ οὐδὲ δακρύνεσθαι. [06776] δακρύεται γὰρ τις ὅταν τι πάθῃ. [06777] ὧν οὐκ αὐτός ἐστὶν αἴτιος. [06778] ὅταν δὲ ἐξ οἰκείας γνώμης ἑαυτὸν περιπεῖρῃ τῇ κακίᾳ, οὐδὲ δακρύνων, ἀλλὰ θρήνων ἐστὶν ἄξιος, μᾶλλον δὲ καὶ τότε πένθους. [06779] ἐπεὶ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν Ἱερουσαλήμ, καίτοι ἀσεβοῦσαν, ἐπένθησε καὶ ἐδάκρυσεν. [06780] Ὅντως μυρίων ὀδυρμῶν ἄξιοι ἐσμεν, μυρίων θρήνων. [06781] Ἐὰν πᾶσα ἡ οἰκουμένη λαβοῦσα φωνήν, καὶ λίθοι, καὶ ξύλα, καὶ δένδρα, καὶ θηρία, καὶ ὄρνια, καὶ ἰχθύες, καὶ ἀπλῶς πᾶσα ἡ οἰκουμένη, ἐὰν λαβοῦσα φωνήν ἡμᾶς ὀδύρηται τοὺς ἐκπεπτωκότας τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων, οὐδὲν κατ' ἀξίαν ὀδυρεῖται οὐδὲ θρηνήσει. [06782] Ποῖος γὰρ λόγος παραστῆσαι δυνήσεται, ποῖος νοῦς ἐκείνην τὴν μακαριότητα, καὶ τὴν ἀρετὴν ἐκείνην, τὴν ἡδονήν, τὴν δόξαν, τὴν εὐφροσύνην, τὴν λαμπρότητα. [06783] Ἄ ὀφθαλμοί, φησὶν, οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; [06784] Οὐκ εἶπεν ὅτι Ὑπερβαίνει ἀπλῶς, ἀλλ', οὐδὲ ἐνενόησέ ποτέ τις, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. [06785] Ὡν γὰρ ἐτοιμαστῆς καὶ παρασκευαστῆς ὁ Θεὸς ἀγαθῶν, ποῖα εἰκὸς εἶναι ταῦτα; [06786] Εἰ γὰρ ποιήσας ἡμᾶς, εὐθέως, οὐδενὸς παρ' ἡμῶν προὔπηργμένου, τοσαῦτα ἐχαρίσατο, παράδεισον, ὁμιλίαν τὴν μετ' αὐτοῦ, ἀθανασίαν ὑπέσχετο, βίον μακάριον καὶ φροντίδων



ἀπηλλαγμένον· [06787] τοῖς τοσαῦτα πεποηκόσι καὶ ἡθληκόσι, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπομείνασι, τί οὐ χαριεῖται; [06788] [63.164] Τοῦ Μονογενοῦς οὐκ ἐφείσατο δι' ἡμᾶς, τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν γνήσιον εἰς θάνατον ἔδωκε δι' ἡμᾶς· [06789] εἰ δὲ ἐχθροὺς ὄντας τοιούτων κατηξίωσε, τίνος οὐ καταξιώσει φίλους γενομένους; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 194/450 [06790] τίνος οὐ μεταδώσει καταλλάξας ἑαυτῷ; [06791] Καὶ πλούσιός ἐστι σφόδρα, καὶ ἀπείρως ἐπιθυμεῖ καὶ σπουδάζει τῆς ἡμετέρας φιλίας τυχεῖν· [06792] ἡμεῖς δὲ οὐδὲ τὸ πολλοστὸν ἐκείνου σπουδάζομεν, ἀγαπητοί· [06793] τί λέγω, οὐ σπουδάζομεν; [06794] οὐ θέλομεν οὕτω τυχεῖν αὐτοῦ τῶν ἀγαθῶν, ὥς αὐτὸς θέλει. [06795] Καὶ ὅτι πλέον ἐκεῖνος θέλει, δι' οὗ ἐποίησεν, ἔδειξεν. [06796] Ἡμεῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν μόλις ὀλίγου καταφρονοῦμεν χρυσίου· [06797] αὐτὸς δὲ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τὸν Υἱὸν ἔδωκε τὸν αὐτοῦ. [06798] Χρησώμεθα εἰς δέον τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοί, ἀπολαύσωμεν αὐτοῦ τῆς φιλίας· [06799] Ὑμεῖς γὰρ φίλοι μου ἐστε, φησὶν, ἐὰν ποιῇτε ἃ λέγω ὑμῖν. [06800] Βαβαί, τοὺς ἐχθροὺς τοὺς ἀπείρως αὐτοῦ διεστηκότας, ὧν ἀσυγκρίτῳ τῇ ὑπερβολῇ κατὰ πάντα διενήνοχε, τούτους φίλους ἐποίησε καὶ καλεῖ φίλους; [06801] Τί οὖν οὐχ αἰρετὸν παθεῖν ὑπὲρ ταύτης τῆς φιλίας; [06802] Ἀλλ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἀνθρώπων μὲν φιλίας πολλάκις καὶ κινδυνεύομεν, ὑπὲρ δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ οὐδὲ χρήματα προῖέμεθα. [06803] Πένθους ὄντως ἄξια τὰ ἡμέτερα, πένθους, καὶ δακρύων, καὶ ὀδυρμῶν, καὶ ὀλοφυρμοῦ μεγάλου καὶ κοπετοῦ. [06804] Τῆς ἐλπίδος ἡμῶν ἐξεπέσομεν, ἐταπεινώθημεν ἀπὸ τοῦ ὕψους ἡμῶν, ἀνάξιοι τῆς τιμῆς ἐφάνημεν τοῦ Θεοῦ, ἀγνώμονες, καὶ μετὰ τὰς εὐεργεσίας ἐφάνημεν ἄχρηστοι, ἐγύμνωσεν ἡμᾶς πάντων ὁ διάβολος τῶν ἀγαθῶν· [06805] οἱ καταξιωθέντες εἶναι υἱοὶ, οἱ ἀδελφοὶ καὶ συγκληρονόμοι, τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ οὐδὲν διενηνόχαμεν, τῶν ὕβριζόντων αὐτόν. [06806] Τίς ἡμῖν ἔσται παραμυθία λοιπόν; [06807] Αὐτὸς ἡμᾶς ἐκάλεσε πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἡμεῖς δὲ ἑαυτοὺς πρὸς τὴν γένναν ὠθήσαμεν. [06808] Ἀρὰ καὶ ψεῦδος, καὶ κλοπὴ καὶ μοιχεία κέχυται ἐπὶ τῆς γῆς· [06809] οἱ μὲν αἵματα ἐφ' αἵμασι μιγνύουσιν, οἱ δὲ πράγματα πράττουσιν αἱμάτων χεῖρονα. [06810] Πολλοὶ τῶν ἀδικουμένων, πολλοὶ τῶν πλεονεκτούμενων, μυρίους εὗχονται θανάτους ἢ ταῦτα παθεῖν· [06811] καὶ εἰ μὴ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐδεδοίκεσαν, καὶ διεχειρίσαντο ἑαυτοὺς, οὕτω φονῶντες καθ' ἑαυτῶν Ταῦτ' οὖν οὐχ αἱμάτων χεῖρω; [06812] Οἴμοι, ψυχῇ, ἔλεγεν ἀποδυσπετῶν ὁ προφήτης, ὅτι ἀπόλωλεν εὐλαβῆς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὁ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐχ ὑπάρχει. [06813] Νῦν δὲ καὶ ἡμεῖς τοῦτο βοήσομεν περὶ ἀπείρως ἐπιθυμεῖ καὶ σπουδάζει τῆς ἡμετέρας φιλίας τυχεῖν· [06814] ἡμεῖς δὲ οὐδὲ τὸ πολλοστὸν ἐκείνου σπουδάζομεν, ἀγαπητοί· [06815] τί λέγω, οὐ σπουδάζομεν; [06816] οὐ θέλομεν οὕτω τυχεῖν αὐτοῦ τῶν ἀγαθῶν, ὥς αὐτὸς θέλει. [06817] Καὶ ὅτι πλέον ἐκεῖνος θέλει, δι' οὗ ἐποίησεν, ἔδειξεν. [06818] Ἡμεῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν μόλις ὀλίγου καταφρονοῦμεν χρυσίου· [06819] αὐτὸς δὲ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τὸν Υἱὸν ἔδωκε τὸν αὐτοῦ. [06820] Χρησώμεθα εἰς δέον τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ, ἀγαπητοί, ἀπολαύσωμεν αὐτοῦ τῆς φιλίας· [06821] Ὑμεῖς γὰρ φίλοι μου ἐστε, φησὶν, ἐὰν ποιῇτε ἃ λέγω ὑμῖν. [06822] Βαβαί, τοὺς ἐχθροὺς τοὺς ἀπείρως αὐτοῦ διεστηκότας, ὧν ἀσυγκρίτῳ τῇ ὑπερβολῇ κατὰ πάντα διενήνοχε, τούτους φίλους ἐποίησε καὶ καλεῖ φίλους; [06823] Τί οὖν οὐχ αἰρετὸν παθεῖν ὑπὲρ ταύτης τῆς φιλίας; [06824] Ἀλλ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἀνθρώπων μὲν φιλίας πολλάκις καὶ κινδυνεύομεν, ὑπὲρ δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ οὐδὲ χρήματα προῖέμεθα. [06825] Πένθους ὄντως ἄξια τὰ ἡμέτερα, πένθους, καὶ δακρύων, καὶ ὀδυρμῶν, καὶ ὀλοφυρμοῦ μεγάλου καὶ κοπετοῦ. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 195/450 [06826] Τῆς ἐλπίδος ἡμῶν ἐξεπέσομεν, ἐταπεινώθημεν ἀπὸ τοῦ ὕψους ἡμῶν, ἀνάξιοι τῆς τιμῆς ἐφάνημεν τοῦ Θεοῦ, ἀγνώμονες, καὶ μετὰ τὰς εὐεργεσίας ἐφάνημεν ἄχρηστοι, ἐγύμνωσεν ἡμᾶς πάντων ὁ διάβολος τῶν ἀγαθῶν· [06827] οἱ καταξιωθέντες εἶναι υἱοὶ, οἱ ἀδελφοὶ καὶ συγκληρονόμοι, τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ οὐδὲν διενηνόχαμεν, τῶν ὕβριζόντων αὐτόν. [06828] Τίς ἡμῖν ἔσται παραμυθία λοιπόν; [06829] Αὐτὸς ἡμᾶς ἐκάλεσε πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἡμεῖς δὲ ἑαυτοὺς πρὸς τὴν γένναν ὠθήσαμεν. [06830] Ἀρὰ καὶ ψεῦδος, καὶ κλοπὴ καὶ μοιχεία κέχυται ἐπὶ τῆς γῆς· [06831] οἱ μὲν αἵματα ἐφ' αἵμασι μιγνύουσιν, οἱ δὲ πράγματα πράττουσιν αἱμάτων χεῖρονα. [06832] Πολλοὶ τῶν ἀδικουμένων, πολλοὶ τῶν πλεονεκτούμενων, μυρίους εὗχονται θανάτους ἢ ταῦτα παθεῖν· [06833] καὶ εἰ μὴ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐδεδοίκεσαν, καὶ διεχειρίσαντο ἑαυτοὺς, οὕτω φονῶντες καθ' ἑαυτῶν Ταῦτ' οὖν οὐχ αἱμάτων χεῖρω; [06834] Οἴμοι, ψυχῇ, ἔλεγεν ἀποδυσπετῶν ὁ προφήτης, ὅτι ἀπόλωλεν εὐλαβῆς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὁ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐχ ὑπάρχει. [06835] Νῦν δὲ καὶ ἡμεῖς τοῦτο βοήσομεν περὶ ἡμῶν αὐτῶν πρῶτον. [06836] Ἀλλά μοι τοῦ θρήνου συλλάβεσθε. [06837] Τάχα τινὲς καὶ οἰωνίζονται καὶ γελῶσι· [06838] πλὴν καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτείνειν μᾶλλον χρὴ τὸν θρήνον, ὅτι οὕτω μαινόμεθα καὶ παραπαίομεν, ὅτι οὐδὲ εἰ μαινόμεθα ἴσμεν, ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐχρῆν στένειν, γελῶμεν. [06839] Ἀποκαλύπτεται, ἄνθρωπε, ὁργὴ ἀπ' οὐρανοῦ, ἐπὶ

πασαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων. [06840] Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς ἤξει· [06841] πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ  
 καυθήσεται, καὶ κύκλω αὐτοῦ καταιγὶς σφοδρά. [06842] Πῦρ ἐναντίον αὐτοῦ προπορεύεται, καὶ φλογεῖ  
 κύκλω τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. [06843] Ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλίβανος καιόμενος. [06844] Καὶ οὐδεὶς ταῦτα εἰς  
 νοῦν βάλλεται, ἀλλὰ μύθων μᾶλλον καταπεφρόνηται τὰ φρικτὰ ταῦτα πράγματα καὶ φοβερά, καὶ  
 πεπάτηται. [06845] Ὁ ἀκούων, οὐδεὶς· [06846] οἱ δὲ γελῶντες καὶ χλευάζοντες, πάντες. [06847] Τίς ἔσται  
 ἡμῖν πόρος; [06848] πόθεν σωτηρίαν εὕρωμεν; [06849] Ἀπολώλαμεν, παρανηλώμεθα, γεγόναμεν τῶν  
 [63.165] ἐχθρῶν ἡμῶν κατὰγελως, καὶ χλευασμὸς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν δαιμόνων. [06850] δ'. [06851]  
 Μέγα φρονεῖ νῦν ὁ διάβολος, γαυροῦται καὶ χαίρει· [06852] ἐν αἰσχύνη οἱ πιστευθέντες ἡμᾶς ἄγγελοι  
 πάντες, ἐν κατηφείᾳ· [06853] οὐδεὶς ὁ ἐπιστρέφων, εἰκὴ πάντα ἡμῖν ἀνήλωται, καὶ ἡμεῖς ὑμῖν δοκοῦμεν  
 ληρεῖν. [06854] Εὐκαιρον καὶ νῦν καλέσαι τὸν οὐρανὸν, ὅτι οὐδεὶς ὁ ἀκούων, διαμαρτύρασθαι τὰ στοιχεῖα·  
 [06855] Ἄκουε, οὐρανὲ, καὶ ἐνωτίζου, ἡ γῆ, ὅτι Κύριος ἐλάλησε. [06856] Δότε χεῖρα, ὀρέξατε οἱ μηδέπω  
 καταβαπτισθέντες τοῖς ὑπὸ τῆς μέθης ἀπολωλόσιν, οἱ ὑγιαίνοντες τοῖς κάμνουσιν, οἱ νήφοντες τοῖς  
 μαινομένοις, οἱ ἐδραῖοι τοῖς περιφερομένοις· [06857] μηδεὶς, παρακαλῶ, χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ φίλου  
 προτιμάτω, καὶ ἡ ὕβρις καὶ ἡ ἐπιτίμησις εἰς ἐν ὁράτῳ μόνον, αὐτοῦ τὴν ὠφέλειαν. [06858] Ὅταν πυρετὸς  
 καταλάβῃ, καὶ δοῦλοι κρατοῦσι δεσποτῶν. [06859] Ὅταν γὰρ ἐκεῖνος μὲν ἐπικαίηται τὴν ψυχὴν συγγῶν,  
 ἀνδραπόδων δὲ ἐσμὸς παραστήκη, οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν νόμον τὸν δεσποτικὸν ἐν τῇ βλάβῃ τοῦ δεσπότου.  
 Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 196/450 [06860]  
 Συστρέψωμεν ἑαυτοὺς, παρακαλῶ· [06861] πόλεμοι καθημερινοὶ, καταποντισμοὶ, ἀπώλεια μυρία κύκλω  
 καὶ πάντοθεν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἡμᾶς περιστοιχίζεται. [06862] Ἡμεῖς δὲ ὡς εὐαρεστοῦντες, οὕτως ἐσμὲν ἐν  
 ἀδείᾳ· [06863] πάντες τὰς χεῖρας εἰς πλεονεξίαν εὐτρεπίζομεν, οὐδεὶς εἰς βοήθειαν· [06864] πάντες εἰς  
 ἀρπαγὴν, οὐδεὶς εἰς προστασίαν· [06865] ἕκαστος πῶς πλείονα τὰ ὄντα ποιήσει ἐσπούδακεν, οὐδεὶς πῶς  
 βοηθήσει τῷ δεομένῳ· [06866] ἕκαστος πῶς προσθῇ τοῖς χρήμασι, πολλὴν ἔχει τὴν μέριμναν, οὐδεὶς ὅπως  
 τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτοῦ διασώσῃ· [06867] φόβος εἷς ἔχει πάντας, Μὴ πενιχροὶ, φησί, γενώμεθα· [06868] μὴ  
 εἰς γέενναν δὲ ἐμπέσωμεν, οὐδεὶς ἀγωνιᾷ καὶ τρέμει. [06869] Ταῦτα θρήνων, ταῦτα κατηγοριῶν, ταῦτα  
 διαβολῆς ἄξια. [06870] Ἄλλ' οὐ ταῦτα ἐβουλόμην λέγειν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ὀδύνης βιάζομαι· [06871] σύγγνωτε·  
 [06872] ὑπὸ τοῦ πένθους ἀναγκάζομαι πολλὰ καὶ ὧν οὐ βούλομαι φθέγγασθαι. [06873] Χαλεπὴν ὁρῶ τὴν  
 πληγὴν, ἀπαραμύθητον τὴν συμφορὰν, παρακλήσεως μείζονα τὰ καταλαβόντα ἡμᾶς δεινὰ, ἀπολώλαμεν.  
 [06874] Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων, ἵνα θρηνήσω; [06875]  
 Κλαύσωμεν, ἀγαπητοί, κλαύσωμεν, στενάξωμεν. [06876] Τάχα τινὲς εἰσιν ἐνταῦθα [63.166] λέγοντες·  
 [06877] Πάντα θρήνους ἡμῖν λέγει, πάντα δάκρυα. [06878] Οὐκ ἐβουλόμην, πιστεύσατε, οὐκ ἐβουλόμην,  
 ἀλλ' ἐγκώμια καὶ ἐπαίνους διεξιέναι· [06879] νυνὶ δὲ τούτων ὁ καιρὸς. [06880] Οὐ τὸ θρηνεῖν, ἀγαπητοί,  
 χαλεπὸν, ἀλλὰ τὸ θρήνων ἄξια ποιεῖν· [06881] οὐ τὸ ὀδύρεσθαι ἀποτρόπαιον, ἀλλὰ τὸ τὰ ὀδυρμῶν ἄξια  
 πράττειν. [06882] Μὴ κολασθῆς, καὶ οὐ πενθῶ· [06883] μὴ ἀποθάνης, καὶ οὐ κλαίω. [06884] Ἄλλ' ἐὰν μὲν  
 τὸ σῶμα κέηται νεκρὸν, πάντας παρακαλεῖς συναλγεῖν, καὶ ἀσυμπαθεῖς ἡγῇ τοὺς μὴ πενθοῦντας· [06885]  
 τῆς δὲ ψυχῆς ἀπολλυμένης, λέγεις μὴ πενθεῖν; [06886] Ἄλλ' οὐ δύναμαι πατὴρ εἶναι μὴ δακρύων· [06887]  
 πατὴρ εἰμι φιλόστοργος. [06888] Ἀκούετε οἶα βοᾷ ὁ Παῦλος· [06889] Τεκνία μου, οὖς πάλιν ὠδίνω.  
 [06890] Ποία μήτηρ κύουσα οὕτω πικρὰς ἀφήσι φωνὰς, ὡς ἐκεῖνος; [06891] Εἶθε ἐνῆν τὴν πυρὰν αὐτὴν  
 τῆς διανοίας ἰδεῖν, καὶ εἶδες ἂν, ὅτι πάσης γυναικὸς καὶ κόρης χηρείαν ἄωρον ὑποστάσης πλέον καίομαι.  
 [06892] Οὐχ οὕτως ἐκείνη τὸν ἄνδρα πενθεῖ τὸν ἑαυτῆς, οὐδὲ μήτηρ υἱὸν, ὡς ἐγὼ τὸ πλῆθος τοῦτο τὸ παρ'  
 ἡμῖν. [06893] Οὐδεμίαν ὁρῶ προκοπὴν, πάντα εἰς διαβολὰς καὶ κατηγορίας· [06894] οὐδεὶς ἔργον τίθεται  
 ἀρέσκειν Θεῷ· [06895] ἀλλὰ, Τὸν δεῖνα, φησὶν, εἰπώμεν κακῶς, καὶ τὸν δεῖνα· Cooperatorum Veritatis  
 Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 197/450 [06896] ὁ δεῖνα ἀνάξιος τοῦ κλήρου, ὁ δεῖνα  
 ἀσέμνως βιοῖ. [06897] Ὁφείλοντες τὰ ἡμέτερα πενθεῖν κακὰ, κρίνομεν ἐτέρους, οὐδὲ ὅτε καθαροὶ ἐσμεν  
 ἁμαρτημάτων ὀφείλοντες τοῦτο ποιεῖν. [06898] Τίς γὰρ σε διακρίνει; [06899] φησί· [06900] τί δὲ ἔχεις ὃ  
 οὐκ ἔλαβες; [06901] εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβὼν, Σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου, μυρίων  
 αὐτὸς γέμων κακῶν; [06902] Ὅταν εἴπῃς, Ὁ δεῖνα πονηρὸς ἐστὶ, καὶ λυμεὼν, καὶ μοχθηρὸς, ἐννόησον  
 σαυτὸν, καὶ ἐξέτασον ἀκριβῶς τὰ σαυτοῦ, καὶ μεταμελήσει σοι ἐπὶ τοῖς λεχθεῖσιν. [06903] Οὐ γὰρ ἔστιν,  
 οὐκ ἔστι πρὸς ἀρετὴν προτροπὴ τις τοιαύτη, οἷον ἁμαρτημάτων ἀνάμνησις. [06904] Ἐὰν ταῦτα τὰ δύο  
 στρέφωμεν παρ' ἑαυτοῖς, δυνησόμεθα τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν, δυνησόμεθα καθαίρειν ἑαυτοὺς  
 καὶ ἀποσμήχειν· [06905] μόνον λάβωμεν ἐννοιάν ποτε, μεριμνήσωμεν τὸ πρᾶγμα, ἀγαπητοί· [06906]

ἀλγήσωμεν ἐνταῦθα τῷ λογισμῷ, ἵνα μὴ ἀλγήσωμεν ἐκεῖ τῇ κολάσει, ἀλλ' ἵνα ἀπολαύσωμεν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ἐνθα ἀπέδρα ὁδύνη, λύπη, καὶ στεναγμός· [06907] ἵνα τύχωμεν τῶν ὑπερβαινόντων τὸν ἀνθρώπινον νοῦν αἰωνίων ἀγαθῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· [06908] αὐτῷ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [06909] Ἀμήν.

## 2.25 ΟΜΙΛΙΑ ΚΔ'.

[06911] Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοι εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. [06912] Οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσι. [06913] Καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον, ἀφ' ἧς ἐξῆλθον, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι· [06914] νῦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τουτέστιν, ἐπουρανίου. [06915] Διὰ τοῦτο οὐκ ἐπαίσχυνται αὐτοὺς ὁ Θεὸς, Θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν· [06916] ἡτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν. [06917] α'. [06918] Ἡ πρώτη ἀρετὴ, καὶ ἡ πᾶσα ἀρετὴ τὸ ξένον εἶναι τοῦ κόσμου τούτου καὶ παρεπίδημον, καὶ μηδὲν κοινὸν ἔχειν πρὸς τὰ ἐνταῦθα πράγματα, ἀλλὰ ἀπηρτησθαι αὐτῶν ὥσπερ ξένων, καθάπερ οἱ μακάριοι [63.166] μαθηταὶ ἐκεῖνοι, περὶ ὧν φησὶ· [06919] Περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος. [06920] Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ξένους ἔλεγον εἶναι ἑαυτούς· [06921] ὁ δὲ Παῦλος καὶ πολλῶν τι πλέον εἶπεν. [06922] Οὐ γὰρ ξένον ἑαυτὸν ἀπλῶς εἶπεν, ἀλλὰ νεκρὸν εἶπε τῷ κόσμῳ, καὶ τὸν κόσμον αὐτῷ νεκρόν. [06923] Ἐμοὶ γὰρ, φησὶν, ὁ κόσμος ἐσταύρωται, καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ. [06924] Ἀλλ' ἡμεῖς ὡς καὶ πολῖται, καὶ σφόδρα ζῶντες ὡς πολῖται, οὕτω πάντα ἐνταῦθα πραγματευόμεθα· [06925] καὶ ὅπερ ἦσαν τῷ κόσμῳ οἱ δίκαιοι, ξένοι καὶ νεκροὶ, τοῦτο ἡμεῖς ἐσμεν τῷ οὐρανῷ· [06926] ὅπερ δὲ ἦσαν ἐκεῖνοι τῷ οὐρανῷ, ζῶντες καὶ πολιτευόμενοι, τοῦτο ἡμεῖς ἐσμεν τῷ κόσμῳ. [06927] Διὰ τοῦτο τεθνήκαμεν, ὅτι τὴν [63.167] ὄντως ζωὴν ἠρνησάμεθα, καὶ τὴν πρόσκαιρον ταύτην εἰλόμεθα· [06928] διὰ τοῦτο παροξύνομεν τὸν Θεόν, ὅτι προκειμένης ἡμῖν τῆς ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀπολαύσεως, οὐδὲ οὕτω τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἀποστῆναι βουλόμεθα, ἀλλὰ, καθάπερ τινὲς σκώληκες, ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὴν γῆν, καὶ πάλιν ἀπὸ ταύτης εἰς ταύτην περιστρεφόμεθα, καὶ ὅλως οὐδὲ μικρὸν ἀνακύψαι βουλόμεθα, οὐδὲ ἀποστῆσαι ἑαυτοὺς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἀλλ' ὥσπερ ὑπὸ τινος κάρου καὶ ὕπνου καὶ μέθης καταβαπτισθέντες, καταπεπλήγμεθα φανταζόμενοι. [06929] Καὶ καθάπερ οἱ γλυκεῖ κατεχόμενοι ὕπνῳ, οὐ μόνον ἐν νυκτὶ, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀρθοῦ καταλαβόντος, καὶ λαμπρᾶς γενομένης ἡμέρας κεῖνται ἐπὶ κλίνης, καὶ οὐκ αἰσχύνονται τῇ ἡδονῇ χαριζόμενοι, καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἐργασίας καὶ τῆς σπουδῆς, τοῦτον καιρὸν ποιοῦμενοι ὕπνου καὶ νωθείας· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 198/450 [06930] οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς, τῆς ἡμέρας ἐγγιζούσης, τῆς νυκτὸς προκοπούσης, μᾶλλον δὲ τῆς ἡμέρας· [06931] Ἐργάζεσθε γὰρ, φησὶν, ἕως ἐστὶν ἡμέρα· [06932] ἡμέρας οὔσης, τὰ τῆς νυκτὸς πράττομεν ἅπαντα, καθεύδοντες, ὀνειράτα βλέποντες, φαντασίαις ἐντρυφῶντες· [06933] καὶ μεμύκασιν ἡμῖν οἱ τῆς διανοίας ὀφθαλμοὶ καὶ οἱ τοῦ σώματος, παραφθεγγόμεθα, παραλαλοῦμεν· [06934] κἂν βαθεῖαν ἡμᾶς πλήξῃ τις πληγὴν, οὐδὲ αἰσθανόμεθα, κἂν πᾶσαν ἡμῶν διαρπάσῃ τὴν οὐσίαν, κἂν αὐτὴν ἐμπρήσῃ τὴν οἰκίαν· [06935] μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἀναμένομεν ἑτέρους τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' αὐτοὶ τοῦτο πράττομεν κεντοῦντες ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ πλήττοντες, ἀσχημόνως κείμενοι, καὶ γεγυμνωμένοι πάσης εὐδοξίας, πάσης τιμῆς, καὶ τὰ αἰσχρὰ ἡμῶν ἔργα οὔτε αὐτοὶ συγκαλύπτοντες, οὔτε ἑτέροις ἐπιτρέποντες τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' εἰς μέσσην ἀσχημοσύνην τοῖς ὁρῶσι καὶ παριοῦσι προκείμενοι εἰς γέλωτα, εἰς σκώμματα μυρία. [06936] Οὐκ οἶεσθε καὶ αὐτοὺς τοὺς πονηροὺς καταγελαῖν τῶν ὁμοτρόπων, καὶ καταγινώσκειν αὐτῶν; [06937] Ἐπειδὴ γὰρ ἡμῖν ἐντέθεικεν ὁ Θεὸς δικαστήριον ἀδέκαστον, οὐδέποτε διαφθειρόμενον, κἂν εἰς αὐτὸν τῆς κακίας ἔλθωμεν τὸν πυθμένα· [06938] τούτου χάριν καὶ αὐτοὶ οἱ πονηροὶ καταδικάζουσιν ἑαυτοὺς, κἂν αὐτοὺς καλέσῃ τις τοῦτο, ὅπερ εἰσιν, αἰσχύνονται, ὀργίζονται, ὕβριν τὸ πρᾶγμα φασιν. [06939] Οὕτως εἰ καὶ μὴ δι' ἔργων, ἀλλὰ διὰ λόγων καταδικάζουσιν ἅπερ πράττουσι, διὰ τοῦ συνειδότος, μᾶλλον δὲ καὶ διὰ τῶν ἔργων. [06940] Ὅταν γὰρ λανθάνοντες καὶ κρυπτόμενοι πράττωσι, μέγιστον ἐκφέρουσι δεῖγμα γνώμης, ἣν περὶ τοῦ πράγματος ἔχουσιν. [06941] Οὕτω γὰρ δήλη ἐστὶν ἡ κακία, ὡς πάντας αὐτῆς εἶναι κατηγοροῦς, καὶ τοὺς μετιόντας αὐτήν· [06942] τοιοῦτον δὲ ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, ὡς καὶ παρ' ἐκείνων θαυμάζεσθαι τῶν μὴ ζηλούντων αὐτήν. [06943] Καὶ γὰρ καὶ ὁ πόρνος ἐπαινέσεται τὴν σωφροσύνην, καὶ ὁ πλεονέκτης καταγνώσεται τῆς ἀδικίας, καὶ ὁ ὀργίλος τὴν ἀνεξικακίαν θαυμάσεται, καὶ τὴν μικροψυχίαν μέμψεται, καὶ τὴν ἀσελγείαν ὁ ἀσελγής. [06944] Πῶς οὖν αὐτὰ μέτεισι, φησὶν; [06945] Ἀπὸ ῥαθυμίας πολλῆς, οὐ κρίνας εἶναι καλόν· [06946] ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἡσχύνθη τῷ πράγματι, οὐδ' ἂν

ἡρνήσατο κατηγοροῦντος ἑτέρου. [06947] Πολλοὶ δὲ καὶ προληφθέντες, τὴν αἰσχύνην οὐ φέροντες, καὶ ἀπήγξαντο· [06948] τοσαύτη τοῦ καλοῦ καὶ πρέποντος ἔνεστιν ἡμῖν ἡ μαρτυρία· [06949] οὕτως ἡλίου λαμπρότερα τὰ καλὰ, καὶ πάντων δυσειδέστερα τὰ ἐναντία. [06950] β'. [06951] Ξένοι καὶ παρεπίδημοι ἦσαν οἱ ἅγιοι. [06952] Πῶς καὶ τίνι [63.168] τρόπῳ; [06953] ποῦ δὲ ὁμολογεῖ ὁ Ἀβραάμ ξένος εἶναι καὶ παρεπίδημος; [06954] Ἰσως μὲν καὶ αὐτὸς ὁμολόγησεν· [06955] ὁ δὲ Δαυὶδ ὅτι ὁμολόγησε, παντὶ που δῆλον· [06956] καὶ ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι Ξένος εἰμὶ καὶ παρεπίδημος, καθὼς πάντες οἱ πατέρες μου. [06957] Οἱ γὰρ ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες, οἱ ἀργυρίου καὶ τάφους ὠνούμενοι δῆλον ὅτι ξένοι τινὲς οὕτως ἦσαν, ὥστε μὴδὲ ὅπου θάψωσι τοὺς νεκροὺς ἑαυτῶν ἔχειν. [06958] Τί οὖν; [06959] ἄρα τῆς γῆς ἐκείνης μόνον ἔλεγον εἶναι ξένοι τῆς ἐν Παλαιστίνῃ; [06960] Οὐδαμῶς, ἀλλὰ τῆς οἰκουμένης πάσης, καὶ εἰκότως· [06961] οὐδὲν γὰρ ἐθεώρουν ἐν αὐτῇ τούτων ὧν ἐβούλοντο, ἀλλὰ πάντα ξένα καὶ ἀλλότρια. [06962] Αὐτοὶ μὲν οὖν τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν ἠβούλοντο· [06963] ἐνταῦθα δὲ, ἐνθα ἦν κακία πολλή, καὶ ἀπεξένωτο πρὸς αὐτοὺς τὰ πράγματα· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 199/450 [06964] οὐδένα φίλον, οὐδένα οἰκεῖον εἶχον, πλὴν ὀλίγων τινῶν. [06965] Πῶς δὲ ξένοι ἦσαν; [06966] Οὐκ ἐπιμελούμενοι τῶν ἐνταῦθα καὶ τοῦτο οὐ διὰ ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ διὰ πραγμάτων αὐτῶν ἐδείκνυνον. [06967] Πῶς καὶ τίνι τρόπῳ; [06968] Εἶπε τῷ Ἀβραάμ· [06969] Ἄφες τὴν πατρίδα τὴν δοκοῦσαν, καὶ ἐλθὲ ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν· [06970] καὶ οὐκ ἀντέσχετο τῶν οἰκεῖων, ἀλλ' ὡς ξένην μέλλων ἀφιέναι, οὕτως ἀπροσπαθῶς αὐτὴν εἶασεν. [06971] Εἶπεν αὐτῷ· [06972] Ἀνένεγκε τὸν υἱόν σου· [06973] καὶ ὡς οὐκ ἔχων υἱόν, οὕτως αὐτὸν ἀνήνεγκεν, ὡς οὐκ ἐνδεδυμένος τὴν φύσιν, οὕτως αὐτὸν ἀνήνεγκε τὰ χρήματα κοινὰ ἐκέκτητο τοῖς παριοῦσιν ἅπασιν, καὶ οὐδὲν τὸ πρᾶγμα ἠγεῖτο· [06974] τῶν πρωτείων ἐτέροις παρεχώρει, εἰς κινδύνους ἑαυτὸν ἐνέβαλλε, μυρία ἔπασχε δεινὰ· [06975] οὐκ οἰκίας ὠκοδόμει λαμπράς, οὐδὲ ἐτρύφα, οὐχ ἱματίων ἐπεμελεῖτο, οὐκ ἄλλου οὐδενός, ἢ τῶν ἐνταῦθα ἐστίν· [06976] ἀλλὰ πάντα τὰ τῆς ἐκεῖ πόλεως ἐπολιτεύετο, φιλοξενίαν ἐπεδείκνυτο, φιλαδελφίαν, ἐλεημοσύνην, ἀνεξικακίαν, ὑπεροψίαν χρημάτων καὶ τῆς παρουσίας δόξης καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων. [06977] Καὶ ὁ τούτου δὲ παῖς τοιοῦτος ἦν· [06978] ἐλαυνόμενος, πολεμούμενος εἶκε καὶ παρεχώρει, ἅτε ἐν ξένῃ ὦν· [06979] οἱ γὰρ ξένοι, ὅσα ἂν πάθωσι, φέρουσιν, ἅτε οὐκ ὄντες ἐν πατρίδι. [06980] Καὶ τῆς γυναικὸς ἀφαιρουμένης, καὶ τοῦτο ἔφερεν, ἅτε ξένος· [06981] τὰ δὲ ἄνω πάντα ἐπολιτεύετο, σωφροσύνην, κοσμιότητα ἐπιδεικνύμενος πᾶσαν. [06982] Καὶ γὰρ μετὰ τὸ παιδοποιῆσαι, οὐκέτι ὠμίλησε τῇ γυναικί· [06983] καὶ παρελθούσης δὲ τῆς ἀκμῆς τῆς νεότητος, τότε αὐτὴν ἠγάγετο, δεικνὺς ὅτι οὐ πάθους ἔνεκεν τοῦτο ἐποιεῖ, ἀλλὰ ὑπηρετούμενος τῇ ἐπαγγελίᾳ τοῦ Θεοῦ. [06984] Τί δὲ ὁ Ἰακώβ; [06985] οὐχὶ ἄρτον ἐζήτει μόνον καὶ ἱμάτιον, ἢ ξένων ἐστὶν ὄντως αἰτήματα τῶν εἰς πενίαν ἐλθόντων πολλήν; [06986] οὐχὶ ἐλαυνόμενος ἀνεχώρει, καθάπερ ξένος; [06987] οὐχὶ ἐθήτευσεν; [06988] οὐχὶ μυρία ἔπασχε δεινὰ, περιῶν πανταχοῦ καθάπερ ξένος; [06989] Ταῦτα δὲ πάσχοντες ἔφερον, δεικνύοντες ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν ἑτέραν· [06990] Βαβαί, πόση διαφορά! ἐκεῖνοι μὲν ὠδινον καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἀπαλλαγῆναι βουλόμενοι ἐντεῦθεν, καὶ πρὸς τὴν αὐτῶν πατρίδα ἐπανελθεῖν· [06991] ἡμεῖς δὲ τοῦναντίον· [06992] ἂν γὰρ πυρετὸς ἐμπέσῃ, πάντα ἀφέντες, καθάπερ τὰ παιδιά τὰ μικρὰ, τὰ κλαυθυριζόμενα, τὸν θάνατον δεδοίκαμεν· [06993] καὶ εἰκότως τοῦτο πάσχομεν. [06994] Ἐπειδὴ γὰρ οὐχ ὡς ξένοι διάγομεν ἐνταῦθα, οὐδὲ ὡς ἐπὶ πατρίδα σπεύδομεν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ κόλασιν ἀπιόντες ἐσμέν, διὰ τοῦτο ἀλγοῦμεν, ὅτι τοῖς πράγμασιν οὐκ ἐχρησάμεθα εἰς [63.169] δέον, ἀλλὰ τὴν τάξιν ἀντεστρέψαμεν· [06995] διὰ τοῦτο ὀδυρόμεθα, ὅτε χαίρειν ἐχρῆν, διὰ τοῦτο φρίττομεν, καθάπερ τινὲς ἀνδροφόνοι καὶ λήσταρχοι, μέλλοντες δικαστηρίῳ παρίστασθαι, καὶ πάντα λογιζόμενοι ἅπερ ἔπραξαν, καὶ διὰ τοῦτο δεδοικότες καὶ τρέμοντες. [06996] Ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι τοιοῦτοι, ἀλλ' ἠπείγοντο· [06997] ὁ δὲ Παῦλος καὶ ἐστέναξε. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 200/450 [06998] Καὶ ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος, Καὶ αὐτοὶ οἱ ἐν τῷ σκῆνῃ ὄντες, στενάζομεν βαρούμενοι. [06999] Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ περὶ τὸν Ἀβραάμ· [07000] ξένοι, φησὶν, ἦσαν τῆς οἰκουμένης ἀπάσης, καὶ πατρίδα ἐζήτουν. [07001] Ποίαν δὲ ταύτην; [07002] ἄρα ἦν εἶασαν; [07003] Οὐδαμῶς· [07004] τί γὰρ ἐκώλυεν αὐτοὺς, εἴ γε ἐβούλοντο, ὑποστρέψαι πάλιν, καὶ γενέσθαι πολῖται; [07005] ἀλλ' ἐκείνην ἐζήτουν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [07006] Οὕτω πρὸς τὴν ἀποδημίαν τὴν ἐνθένδε ἔσπευδον, καὶ οὕτως ἤρεσκον Θεῷ· [07007] διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ Θεὸς Θεὸς καλεῖσθαι αὐτῶν. [07008] Βαβαί, ὅσον ἀξίωμα! Θεὸς καλεῖσθαι αὐτῶν κατεδέξατο. [07009] Τί λέγεις; [07010] Θεὸς τῆς γῆς καλεῖται, καὶ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς μέγα τι τέθεικας τὸ οὐκ ἐπαισχύνεσθαι Θεὸς καλεῖσθαι αὐτῶν; [07011] Μέγα, καὶ ὄντως μέγα, καὶ πολλῆς μακαριότητος τοῦτο τεκμήριον. [07012] Πῶς; [07013] Ὅτι γῆς μὲν καὶ οὐρανοῦ οὕτω καλεῖται Θεὸς, ὡς καὶ Ἑλλήνων, καὶ

οὐρανοῦ μὲν καὶ γῆς Θεός, ἣ ἔκτισε καὶ ἐδημιούργησεν αὐτά· [07014] τῶν δὲ ἀγίων ἐκείνων οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὥς φίλος τις γνήσιος. [07015] Ἐπὶ δὲ ὑποδείγματος ὑμῖν αὐτὸ ποιήσω φανερόν. [07016] Οἶον ἐπὶ τῶν ἐν ταῖς μεγάλαις οἰκίαις, ὅταν τινὲς εὐδοκιμῶσι τῶν προεσθηκότων τῆς οἰκίας, καὶ σφόδρα εὐδοκιμῶσι, καὶ πάντα αὐτοὶ διέπωσι, καὶ πρὸς τοὺς δεσπότας πολλὴν τὴν παρρησίαν ἔχωσιν, ἀπ' αὐτῶν ὁ δεσπότης καλεῖται· [07017] καὶ πολλοὺς ἂν τις εὖροι οὕτω καλουμένους. [07018] Τί δὲ λέγω; [07019] ὥσπερ ἦν εἰπεῖν, Ὁ Θεός, οὐχ ὁ τῶν ἐθνῶν, ἀλλ' ὁ τῆς οἰκουμένης· [07020] οὕτως ἦν εἰπεῖν Ὁ Θεός Ἀβραάμ. [07021] Ἀλλ' οὐκ ἴστε ὅσον ἐστὶ τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ἐπεὶ μὴδὲ τυγχάνομεν αὐτοῦ. [07022] Ὡςπερ γὰρ νῦν ὁ Κύριος τῶν Χριστιανῶν ἀπάντων λέγεται Θεός, καὶ ὁμῶς ὑπερβαίνει τὸ ὄνομα τὴν ἡμετέραν ἀξίαν· [07023] εἰ δὲ ἐνὸς κληθεῖ Θεός, ἐννόησον ὅσον τὸ μέγεθος. [07024] Ὁ τῆς οἰκουμένης Θεός οὐκ ἐπαισχύνεται τριῶν καλεῖσθαι Θεός, εἰκότως· [07025] οὐ γὰρ τῆς οἰκουμένης, ἀλλὰ μυρίων τοιούτων εἰσὶν ἀντίρροποι οἱ ἅγιοι. [07026] Κρεῖττω γὰρ εἷς ποιῶν τὸ θέλημα Κυρίου, ἢ μυριοὶ παράνομοι. [07027] Ὅτι δὲ οὕτως ἑαυτοὺς ξένους ἐκάλουν, δῆλον. [07028] Ἔστω δὲ, οὗτοι διὰ τὴν ξένην ἔλεγον εἶναι ξένοι· [07029] τί δαὶ καὶ ὁ Δαυΐδ; [07030] οὐχὶ βασιλεὺς ἦν; [07031] οὐχὶ προφήτης; [07032] οὐχὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ πατρίδι διέτριβε; [07033] τίνας οὖν ἕνεκέν φησι, Ξένος καὶ παρεπίδημός εἰμι; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 201/450 [07034] Πῶς εἰ ξένος; [07035] Καθώς, φησὶ, πάντες οἱ πατέρες μου. [07036] Ὅρᾳς ὅτι κάκεῖνοι ξένοι ἦσαν; [07037] Ἔχομεν πατρίδα, φησὶν, ἀλλ' οὐ τὴν ὄντως πατρίδα. [07038] Πῶς δὲ σὺ ξένος; [07039] Τῆς γῆς. [07040] Οὐκοῦν κάκεῖνοι τῆς γῆς· [07041] καθὼς γὰρ ἐκεῖνοι, οὕτω καὶ οὗτος, καὶ καθὼς οὗτος, οὕτω κάκεῖνοι. [07042] γ'. [07043] Γενώμεθα τοίνυν ξένοι κἂν νῦν καὶ ἡμεῖς, ἵνα μὴ ἐπαισχυνθῇ ἡμᾶς ὁ Θεός, Θεός ἐπικαλεῖσθαι ἡμῶν. [07044] Αἰσχύνῃ γὰρ αὐτῷ, ὅταν ἀνδρῶν πονηρῶν καλῆται Θεός, καὶ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς καὶ αὐτὸς, ὥσπεροῦν δοξάζεται, ὅταν ἀγαθῶν ἦ καὶ χρηστῶν καὶ ἀσκούντων ἀρετὴν. [07045] Εἰ γὰρ ἡμεῖς παραιτούμεθα καλεῖσθαι δεσπότην πονηρῶν ἡμῶν δούλων, καὶ ἀφίεμεν αὐτούς· [07046] [63.170] κἂν εἴπη τις προσελθὼν, Ὁ δεῖνα μυρία ἐργάζεται κακὰ, ἄρα σὸς δούλός ἐστιν; [07047] εὐθέως φαμέν, ὅτι οὐδαμῶς, ἀποτριβόμενοι τὸ ὄνειδος· [07048] σχέσις γάρ ἐστι τῷ δούλῳ πρὸς τὸν δεσπότην, καὶ διαβαίνει ἡ ἀδοξία καὶ εἰς τοῦτον ἀπ' ἐκείνου· [07049] πολλῷ μᾶλλον ὁ Θεός. [07050] Ἀλλ' ἐκεῖνοι οὕτως ἦσαν λαμπροὶ, οὕτω παρρησίας μεστοὶ, ὥς μὴ μόνον αὐτὸν μὴ ἐπαισχύνεσθαι παρ' ἐκείνων καλούμενον, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν λέγειν, ὅτι Ἐγὼ ὁ Θεός Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεός Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεός Ἰακώβ. [07051] Γενώμεθα καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοί, ξένοι, ἵνα μὴ ἐπαισχυνθῇ ἡμᾶς ὁ Θεός, ἵνα μὴ ἐπαισχυνθῇ, καὶ τῇ γένει παραδῷ. [07052] Τοιοῦτοι ἦσαν ἐκεῖνοι οἱ λέγοντες, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; [07053] Ἀλλ' ὁρᾶτε τί φθέγγεται πρὸς αὐτοὺς ὁ Χριστός· [07054] Οὐκ οἶδα ὑμᾶς· [07055] ὅπερ ἂν ποιήσειαν δεσπότην οἰκετῶν πονηρῶν προστρεχόντων αὐτοῖς, βουλόμενοι τὸ ὄνειδος ἀποτρίψασθαι. [07056] Οὐκ οἶδα ὑμᾶς, φησὶ. [07057] Πῶς οὖν κολάζεις, οὐς οὐκ οἶδας; [07058] Οὐκ οἶδα, ἐτέρως εἶπον, τουτέστι, Ἀρνοῦμαι ὑμᾶς καὶ παραιτοῦμαι. [07059] Ἀλλὰ μὴ γένοιτο ταύτην ἡμᾶς ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν τὴν ὀλεθρίαν καὶ φρικώδη. [07060] Εἰ γὰρ οἱ δαίμονας ἐκβαλόντες, καὶ προφητείας ἐργασάμενοι, ἐπειδὴ βίον οὐκ ἔσχον συμβαίνοντα τοῖς λόγοις, ἠρνήθησαν· [07061] πόσω μᾶλλον ἡμεῖς; [07062] Καὶ πῶς, φησὶν, ἐν προφητείας ἐπιδειξαμένους, καὶ σημεῖα πεποιηκότας, καὶ δαιμόνια ἐκβαλόντας, ἀρνηθῆναι; [07063] Εἰκὸς αὐτοὺς ὕστερον μεταβεβλήσθαι, καὶ γεγενῆσθαι πονηρούς· [07064] ὅθεν οὐδὲν ἀπώναντο οὐδὲ τῆς προτέρας ἀρετῆς. [07065] Οὐ γὰρ τὰ προοίμια δεῖ μόνον ἔχειν λαμπρὰ, ἀλλὰ καὶ τὸ τέλος λαμπρότερον. [07066] Εἰπέ γάρ μοι, ὁ ρήτωρ οὐχὶ τὰ ἐν τῷ τέλει τοῦ λόγου σπουδάζει ποιεῖν λαμπρὰ, ὥστε μετὰ κρότων ἀναχωρεῖν; [07067] ὁ δὲ λειτουργῶν πόλει, οὐχὶ τὰ ἐπ' ἐξόδῳ τῆς λειτουργίας λαμπρότερα ἐπιδείκνυται; [07068] Ὁ ἀθλητὴς ἐὰν μὴ ἐκεῖνα δείξῃ λαμπρότερα, καὶ μέχρι τέλους νικήσῃ, κἂν πάντας νικήσας νικηθῇ ὑπὸ τοῦ τελευταίου, οὐχὶ πάντα αὐτῷ ἀνόνητα; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 202/450 [07069] ὁ κυβερνήτης ἂν ἅπαν τὸ πέλαγος διαβαλὼν, πρὸς τῷ λιμένι καταρράξῃ τὸ σκάφος, οὐχὶ πάντα ἀπώλεσε τὸν ἔμπροσθεν πόνον; [07070] Τί δὲ ὁ ἱατρός; [07071] Ἐὰν ἀπαλλάξας τῆς νόσου τὸν κάμνοντα, ὅταν μέλλῃ τέλεον ἀπαλλάττειν, τότε διαφθείρῃ, οὐχὶ τὸ πᾶν διέφθειρεν; [07072] Οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς, ὅσοι μὴ τῇ ἀρχῇ ἀκόλουθον τὸ τέλος ἐπέθηκαν καὶ σύμφωνον καὶ συνῶδον, ἀπώλοντο καὶ διεφθάρησαν. [07073] Τοιοῦτοὶ εἰσιν οἱ ἀπὸ μὲν τῶν βαλβίδων αὐτῶν λαμπροὶ καὶ γαῦροι προπηδήσαντες, μετὰ ταῦτα δὲ ἐκλυθέντες, καὶ χαῦνοι γενόμενοι· [07074] διὸ καὶ τοῦ βραβείου ἀπεστερήθησαν, καὶ παρὰ τοῦ Δεσπότη οὐκ ἐπεγνώσθησαν. [07075] Ἀκούσωμεν ταῦτα οἱ χρημάτων ἐρῶντες· [07076] ἡ γὰρ μεγίστη ἀνομία αὕτη τυγχάνει· [07077] Ρίζα γάρ ἐστι πάντων, φησὶ, τῶν κακῶν ἡ



φιλαργυρία. [07078] Ἀκούσωμεν οἱ βουλόμενοι μείζονα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν ποιεῖν· [07079] ἀκούσωμεν, καὶ παυσώμεθα τῆς πλεονεξίας ποτὲ, ἵνα μὴ ταῦτα ἀκούσωμεν ἅπερ κάκεῖνοι. [07080] Νῦν αὐτὰ ἀκούσωμεν καὶ φυλαξώμεθα, ἵνα μὴ τότε ἀκούσωμεν· [07081] νῦν ἀκούσωμεν μετὰ φόβου, ἵνα μὴ τότε ἀκούσωμεν μετὰ τιμωρίας, Ἀπέλθετε ἀπ' ἐμοῦ, φησὶν, οὐδέποτε ἔγνω ὑμᾶς, οὐδὲ τότε, φησὶν, ὅτε τὰς προφητείας ἐπεδείκνυσθε, καὶ τοὺς δαίμονας ἐξεβάλλετε. [07082] Εἰκὸς αὐτὸν ἐνταῦθα καὶ ἕτερόν τι αἰνίττεσθαι, ὅτι καὶ τότε βίου ἦσαν πονηροῦ· [07083] παρὰ δὲ τὴν ἀρχὴν καὶ δι' ἀναξίων ἐνήργει ἡ χάρις. [07084] [63.171] Εἰ γὰρ καὶ διὰ Βαλαὰμ ἐνήργησε, πολλῶ μᾶλλον δι' ἀναξίων, καὶ τοῦτο διὰ τοὺς μέλλοντας κερδαίνειν. [07085] Εἰ δὲ καὶ σημεῖα καὶ τέρατα οὐκ ἴσχυσε κολάσεως ἀπαλλάξαι, πολλῶ μᾶλλον, κἂν ἐν ἀξιώματι ἱερατικῶ τις ὢν τυγχάνῃ, κἂν εἰς τὴν ἀνωτάτω τιμὴν φθάσῃ, κἂν εἰς τὴν χειροτονίαν ἐνεργήσῃ ἡ χάρις, κἂν εἰς τὰ ἄλλα πάντα διὰ τοὺς τῆς προστασίας δεομένους, ἀκούσεται καὶ αὐτός, Οὐδέποτε σε ἔγνω, οὐδὲ τότε, ὅτε ἐνήργησεν ἐν σοὶ ἡ χάρις. [07086] Βαβαί, πόση τῆς τοῦ βίου καθαρότητος ἡ ζήτησις ἐκεῖ! πῶς αὐτὴ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἀρκεῖ εἰς τὴν βασιλείαν ἡμᾶς εἰσαγαγεῖν! πῶς δὲ ἀποῦσα προδίδωσι τὸν ἄνδρα, κἂν μυρία ἔχῃ τέρατα καὶ σημεῖα ἐπιδείκνυσθαι! Οὐδὲν γὰρ οὕτως εὐφραίνει τὸν Θεόν, ὥς πολιτεία ἀρίστη. [07087] Ἐὰν ἀγαπᾷτε με, φησὶν, οὐκ εἶπε, Σημεῖα ποιήσατε, ἀλλὰ τί; [07088] Τὰς ἐντολάς μου τηρήσατε. [07089] Καὶ πάλιν· [07090] Φίλους ὑμᾶς λέγω, οὐχ ὅταν δαιμόνια ἐκβάλλετε, ἀλλ' Ἐὰν τηρήσῃτε τοὺς λόγους τοὺς ἐμούς. [07091] Ἐκεῖνα μὲν γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ δωρεᾶς ἐστὶ· [07092] ταῦτα δὲ μετὰ τὴν τοῦ Θεοῦ δωρεὰν καὶ τῆς ἡμετέρας σπουδῆς. [07093] Σπουδάσωμεν γενέσθαι φίλοι τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ μένωμεν ἐχθροί. [07094] Ἀεὶ ταῦτα λέγομεν, ἀεὶ ταῦτα παραινοῦμεν καὶ ἡμῖν αὐτοῖς καὶ ὑμῖν, πλέον δὲ οὐδὲν γίνεται· [07095] διὸ καὶ δέδοικα. [07096] Καὶ ἐβουλόμην μὲν σιγῆσαι, ὥστε μὴ τὸν κίνδυνον ὑμῖν αὐξήσαι· [07097] τὸ γὰρ πολλάκις ἀκούοντα μηδὲ οὕτω ποιεῖν, παροξύνει τὸν Δεσπότην ἐστίν· [07098] ἀλλὰ δέδοικα καὶ αὐτὸς τὸν ἕτερον κίνδυνον τὸν τῆς σιγῆς, εἴ γε εἰς λόγου διακονίαν τεταγμένος, μέλλοιμι σιγᾶν. [07099] Τί οὖν ποιήσομεν, φησὶν, ἵνα σωθῶμεν; [07100] Ἀρξώμεθα τῆς ἀρετῆς, ἕως καιρὸν ἔχομεν· [07101] διανείμωμεν ἑαυτοῖς τὰς ἀρετὰς, καθάπερ τὴν γεωργίαν οἱ γηπόνοι· [07102] ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ κρατήσωμεν λοιδορίας, ὕβρεως, ὀργῆς ἀδίκου, καὶ θῶμεν ἑαυτοῖς [63.172] νόμον, καὶ εἴπωμεν, Σήμερον τόδε κατορθώσωμεν· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 203/450 [07103] καὶ ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἄλλῳ τὴν ἀνεξικακίαν ἑαυτοῦς παιδεύσωμεν, καὶ ἐν ἐτέρῳ ἄλλην ἀρετὴν· [07104] καὶ ὅταν ἐν ἑξεὶ ταύτης γενώμεθα τῆς ἀρετῆς, ἐφ' ἐτέραν ἔλθωμεν, καθάπερ ἐπὶ τῶν μαθημάτων, τά τε ἤδη κτηθέντα φυλάττοντες, καὶ ἕτερα προσλαμβάνοντες. [07105] Μετ' ἐκείνην ἔλθωμεν ἐπὶ τὴν τῶν χρημάτων ὑπεροψίαν· [07106] πρῶτον κατάσχωμεν τὰς χεῖρας ἀπὸ πλεονεξίας, καὶ τότε ποιήσωμεν ἐλεημοσύνην· [07107] μὴ πάντα ἀπλῶς συγχέωμεν, ταῖς αὐταῖς χερσὶ καὶ ἀρπάζοντες, καὶ ἐλεοῦντες δῆθεν· [07108] μετὰ τοῦτο ἐπ' ἄλλην ἀρετὴν, καὶ μετ' ἐκείνην ἐπ' ἄλλην. [07109] Αἰσχύροτης, φησὶ, καὶ μωρολογία καὶ εὐτραπελία μηδὲ ὀνομαζέσθω παρ' ὑμῖν. [07110] Ταῦτα τέως κατορθώσωμεν. [07111] Οὐκ ἐστὶ χρεῖα δαπάνης, οὐκ ἐστὶ πόνων, οὐκ ἐστὶν ἰδρώτων· [07112] ἀρκεῖ θελῆσαι μόνον, καὶ πάντα ἡγνύσθαι. [07113] Οὐ δεῖ μακρὰν ὁδὸν βαδίσαι, οὐδὲ πέλαγος διαβαλεῖν ἄπειρον, ἀλλὰ σπουδάσαι καὶ προθυμηθῆναι, καὶ χαλινὸν ἐπιθεῖναι τῇ γλώττῃ πρὸς τὰς ὕβρεις τὰς ἀκαίρους. [07114] Τὰς ὀργὰς, τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἀτόπους, τὴν τρυφὴν, τὴν πολυτέλειαν ἐκβάλλωμεν, τὴν ἐπιθυμίαν τῶν χρημάτων, ἀπὸ τῆς ψυχῆς τῆς ἡμετέρας, τὰς ἐπιτορκίας, τοὺς ὅρκους τοὺς συνεχεῖς. [07115] Ἄν οὕτως ἑαυτοὺς γεωργῶμεν, τὰς πρότερον ἀκάνθας ἐκτίλλοντες, καὶ τὸν οὐράνιον σπόρον ἐμβάλλοντες, δυνησόμεθα τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν. [07116] Ἦξει γὰρ ὁ γεωργός, καὶ ἀποθήσεται ἡμᾶς εἰς τὴν ἀποθήκην, καὶ ἐπιτευξόμεθα πάντων τῶν ἀγαθῶν· [07117] ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιланθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [07118] Ἀμήν.

## 2.26 ΟΜΙΛΙΑ ΚΕ΄.

[07120] Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος, πρὸς ὃν ἐλαλήθη, Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοὶ σπέρμα· [07121] λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατός ὁ Θεός· [07122] ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. [07123] α΄. [07124] Μεγάλη ὄντως ἡ πίστις τοῦ Ἀβραάμ. [07125] Ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ Ἀβελ καὶ τοῦ Νῶε καὶ τοῦ Ἐνῶχ λογισμῶν ἦν μάχη μόνων, καὶ τοὺς ἀνθρωπίνους ὑπερβῆναι ἐχρῆν λογισμούς· [07126] ἐνταῦθα δὲ οὐ τοὺς ἀνθρωπίνους μόνον ὑπερβῆναι ἐχρῆν λογισμούς, ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι πλέον ἐπιδείξασθαι· [07127] τὰ γὰρ τοῦ

Θεοῦ ἐδόκει τοῖς τοῦ Θεοῦ μάχεσθαι, καὶ πίστις ἐμάχετο πίστει, καὶ πρόσταγμα ἐπαγγελία. [07128] Οἷόν τι λέγω· [07129] Εἶπεν· [07130] Ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δώσω σοι τὴν γῆν ταύτην· [07131] καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ ἐν αὐτῇ κληρονομίαν, οὐδὲ βῆμα ποδός. [07132] Ὁρᾷς πῶς τὰ γινόμενα τῇ ἐπαγγελίᾳ ἐμάχετο; [07133] Πάλιν φησὶν· [07134] Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα, καὶ ἐπίστευσε· [07135] καὶ πάλιν λέγει· [07136] Θῶσον ἐμοὶ τοῦτον, τὸν μέλλοντα τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ πληροῦν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 204/450 [07137] Εἶδες μάχην προσταγμάτων καὶ ἐπαγγελίας; [07138] Ἐναντία ταῖς ἐπαγγελίαις προσέταξε, καὶ οὐδὲ οὕτως ἰλιγγίασεν ὁ δίκαιος, οὐδὲ ἠπατησθαι ἔφη. [07139] Ὑμεῖς μὲν γὰρ, φησὶν, οὐκ ἂν ἔχοιτε τοῦτο εἰπεῖν, ὅτι ἄνεσιν ἐπηγγείλατο, καὶ θλίψιν ἔδωκεν· [07140] [63.172] ἐνταῦθα γὰρ ἄπερ ἐπηγγείλατο, ταῦτα καὶ ποιεῖ. [07141] Πῶς; [07142] Ἐν τῷ κόσμῳ, φησὶ, θλίψιν ἔξετε. [07143] Ὁ μὴ λαβὼν τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθῶν ἐμοί, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. [07144] Ὁ μὴ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, οὐ μὴ εὔρη αὐτήν· [07145] καί· [07146] Ὃς οὐκ ἀποτάσσεται, φησὶ, πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· [07147] καὶ πάλιν· [07148] Ἐπὶ ἡγεμόνας καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ· [07149] καὶ πάλιν· [07150] Ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. [07151] Καὶ τὰ μὲν τῆς θλίψεως ὤδε· [07152] τὰ δὲ τῆς ἀνέσεως ἐκεῖ. [07153] Ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀβραάμ τὸυναντίον· [07154] ἐναντία ταῖς ὑποσχέσεσι προσετέτακτο ποιεῖν, καὶ οὐδὲ οὕτως ἐθορυβήθη, οὐδὲ ἰλιγγίασεν, οὐδὲ ἠπατησθαι ἐνόμισεν· [07155] ὑμεῖς δὲ οὐδὲν ἔξωθεν τῆς ἐπαγγελίας ὑπομένετε, καὶ θορυβεῖσθε. [07156] Ἐκεῖνος ἐναντία ὧν ἐπηγγείλατο ἤκουσε παρὰ τοῦ αὐτοῦ τοῦ ἐκεῖνα ἐπαγγελιαμένου, καὶ οὐκ ἐθορυβεῖτο, ἀλλ' ὡς σύμφωνα ἔπραττε· [07157] καὶ γὰρ ἦν σύμφωνα, ἐναντία μὲν τοῖς λογισμοῖς τοῖς ἀνθρωπίνους, σύμφωνα δὲ ἀπὸ τῆς πίστεως· [07158] καὶ πῶς, αὐτὸς ἡμᾶς ἐδίδαξεν ὁ Ἀπόστολος, εἰπὼν· [07159] Λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός. [07160] Ὁ δὲ λέγει, τοῦτό ἐστιν· [07161] Ἀπὸ τῆς αὐτῆς πίστεως, φησὶν, ἥς ἐπίστευσεν ὅτι οὐκ ὄντα χαρίζεται παῖδα, ἀπὸ τῆς αὐτῆς καὶ νεκρὸν ἐγείρειν, καὶ ὅτι σφαγιασθέντα ἀναστήσει, ἐπέπειστο. [07162] Ὁμοίως γὰρ ἄπορον ἦν, ἀνθρωπίνῳ λέγω λογισμῷ, καὶ ἐκ μήτρας νεκρᾶς καὶ [63.173] γεγηρακυίας καὶ ἀχρήστου ἤδη γεγεννημένης πρὸς παιδοποιίαν δοῦναι παιδίον, καὶ σφαγιασθέντα ἀναστήσαι· [07163] ἀλλ' ὅμως ἐπέιθετο· [07164] προωδοποιεῖ γὰρ ἢ πίστις ἢ παρελθοῦσα τοῖς μέλλουσιν. [07165] Ἄλλως δὲ καὶ ὁ μὲν ἐώρα τὰ χρηστὰ πρῶτα, τὰ δὲ δυσχερῆ ὕστερα πρὸς τῷ γήρᾳ. [07166] Ὑμεῖς δὲ τὸυναντίον, φησὶ, τὰ μὲν σκυθρωπὰ πρῶτα, τὰ δὲ χρηστὰ τελευταῖα. [07167] Τοῦτο πρὸς τοὺς λέγειν τολμῶντας, ὅτι Μετὰ θάνατον ἡμῖν ἐπηγγείλατο τὰ ἀγαθὰ, ἠπάτησεν ἴσως ἡμᾶς. [07168] Δείκνυσιν, ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός· [07169] εἰ δὲ καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός, πάντως πάντα ἀποδώσει. [07170] Εἰ δὲ Ἀβραάμ ἐπίστευσε πρὸ τοσούτων ἐτῶν, ὅτι δυνατὸς ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν ὁ Θεός, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς πιστεύειν ὀφείλομεν. [07171] Ὁρᾷς ὅτι, ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, οὐπὼ εἰσῆλθεν ὁ θάνατος, καὶ εὐθέως αὐτοὺς εἰς τὴν τῆς ἀναστάσεως εἴλκυσε ἐλπίδα, καὶ εἰς τοσαύτην πληροφορίαν ἤγαγεν, ὥς καὶ σφαγιάζειν τοὺς ἑαυτῶν υἱοὺς κελευομένους, καὶ ἀφ' ὧν προσεδόκων ἐμπλήσειν τὴν οἰκουμένην, ἐτοίμως τούτους προσάγειν; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 205/450 [07172] Καὶ ἕτερον δὲ δείκνυσιν ἐνταῦθα διὰ τοῦ εἰπεῖν, Ἐπείραζεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ. [07173] Τί οὖν; [07174] οὐκ ἤδει ὁ Θεὸς ὅτι γενναῖος ἦν καὶ δόκιμος ὁ ἀνὴρ; [07175] Σφόδρα γε. [07176] Τίνος οὖν ἕνεκεν ἐπείραζεν αὐτὸν, εἰ ἤδει; [07177] Οὐχ ἵνα αὐτὸς μάθῃ, ἀλλ' ἵνα τοῖς ἄλλοις δείξῃ, καὶ κατάδηλον αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν πᾶσι καταστήσῃ. [07178] Καὶ δείκνυσιν ἐνταῦθα καὶ τῶν πειρασμῶν τὴν αἰτίαν, ἵνα μὴ νομίζωσιν, ὥς ἐγκαταλελειμμένοι ταῦτα πάσχειν. [07179] Ἐνταῦθα μὲν γὰρ καὶ ἀνάγκη πειράζεσθαι, διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐλαύνοντας καὶ τοὺς ἐπιβουλεύοντας· [07180] ἐκεῖ δὲ ποία ἀνάγκη ἦν τοὺς οὐκ ὄντας αὐτῷ πειρασμοὺς ἐπινοεῖν; [07181] Οὗτος τοίνυν ὁ πειρασμὸς δῆλος ἦν ὅτι αὐτοῦ προστάττοντος ἐγίνετο. [07182] Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι συγχωροῦντος αὐτοῦ συνέβαινον, οὗτος δὲ καὶ προστάττοντος. [07183] Εἰ τοίνυν οὕτω δοκίμους τὰ τῶν πειρασμῶν ποιεῖ, ὥς καὶ μὴ οὔσης αἰτίας τὸν Θεὸν γυμνάζειν τοὺς ἑαυτοῦ ἀθλητάς· [07184] πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς φέρειν πάντα χρή γενναίως. [07185] Ἐμφαντικῶς δὲ εἶπεν ἐνταῦθα, ὅτι Πίστει προσενηνόχε τὸν Ἰσαὰκ, πειραζόμενος· [07186] οὐδεμία γὰρ ἄλλη αἰτία ἦν προσαγωγῆς ἢ αὕτη. [07187] Εἶτα ἐπεξέρχεται τῷ νοήματι. [07188] Οὐκ ἔχει, φησὶν, εἰπεῖν, ὅτι καὶ ἄλλον εἶχεν υἱὸν, καὶ ἐξ ἐκείνου προσεδόκα τὴν ἐπαγγελίαν πληρωθήσεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο θαρρῶν τοῦτον προσήνεγκε. [07189] Καὶ τὸν μονογενῆ, φησὶ, προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος. [07190] Τί λέγεις μονογενῆ; [07191] τί οὖν ὁ Ἰσμαήλ; [07192] πόθεν ἦν; [07193] Μονογενῆ λέγω, φησὶν, ὅσον εἰς τὸν τῆς ἐπαγγελίας λόγον· [07194] διὰ γὰρ τοῦτο προσέθηκεν, εἰπὼν Μονογενῆ, δεικνὺς ὅτι διὰ τοῦτον καὶ

λέγει· [07195] Πρὸς ὃν ἐλαλήθη, ὅτι Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα, τουτέστιν, ἐξ αὐτοῦ. [07196] Ὁρᾷς πῶς θαυμάζει τὸ παρὰ τοῦ πατριάρχου γινόμενον; [07197] Ἐν Ἰσαὰκ, ἤκουσε, κληθήσεται σοι σπέρμα, καὶ προσέφερε σφάγιον τὸν υἱόν. [07198] Εἶτα, ἵνα μὴ τις νομίση, ὅτι ἀπογνούς τοῦτο ἐποίει, καὶ διὰ τοῦ προστάγματος τούτου τὴν πίστιν ἐξέβαλεν ἐκείνην, ἀλλὰ μάθη, ὅτι ὄντως καὶ τοῦτο πίστεως ἦν, φησὶν ὅτι κάκεινήν εἶχε τὴν πίστιν, καίτοι γε δοκοῦσαν ταύτη μάχεσθαι· [07199] ἀλλ' οὐκ ἐμάχετο· [07200] οὐ γὰρ λογισμοῖς ἀνθρωπίνους ἐμέτρει τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν, ἀλλὰ τῇ πίστει πάντα ἐπέτρεπε. [07201] Διὸ οὐδὲ δέδοικεν εἰπεῖν, ὅτι Καὶ ἐκ νε [63.174] κρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός. [07202] Ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσαστο, τουτέστιν, ἐν ὑποδείγματι, ἐν τῷ κριῶ, φησί. [07203] Πῶς; [07204] Τοῦ γὰρ κριοῦ σφαγιασθέντος οὗτος ἐσώθη· [07205] ὥστε διὰ τοῦ κριοῦ αὐτὸν ἔλαβεν, ἀντὶ τούτου σφάζας ἐκεῖνον. [07206] Ταῦτα δὲ τύποι τινὲς ἦσαν· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 206/450 [07207] ἐνταῦθα γὰρ ὁ Υἱὸς ἐστὶ τοῦ Θεοῦ ὁ σφαγιαζόμενος. [07208] Καὶ θέα μοι τὴν φιλανθρωπίαν, ὅση ἦν· [07209] ἐπειδὴ γὰρ μεγάλη τις ἔμελλε δίδοσθαι χάρις τοῖς ἀνθρώποις, βουλόμενος μὴ χάριτι αὐτὸ ποιῆσαι, ἀλλ' ὡς ὀφειλέτης, παρασκευάζει πρῶτον ἄνθρωπον τὸν υἱὸν τὸν ἑαυτοῦ ἐπιδοῦναι ὑπὲρ τοῦ προστάγματος τοῦ Θεοῦ, ἵνα μηδὲν δόξη μέγα ποιεῖν, τὸν ἑαυτοῦ ἐπιδιδούς Υἱόν, εἴ γε ἄνθρωπος πρὸ αὐτοῦ τοῦτο ἐποίησεν, ἵνα μὴ χάριτι μόνον νομισθῇ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ ὀφειλῇ. [07210] Οὓς γὰρ ἂν φιλωμεν, καὶ τοῦτο αὐτοῖς χαρίζεσθαι βουλόμεθα, τὸ δοκεῖν παρ' αὐτῶν τι πρότερον λαβόντας μικρὸν, οὕτως αὐτοῖς τὸ πᾶν διδόναι· [07211] καὶ καυχώμεθα ἐπὶ τῇ λήψει μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῇ δόσει, καὶ οὐ λέγομεν, Τόδε ἐδώκαμεν αὐτῷ, ἀλλὰ Τόδε ἐλάβομεν παρ' αὐτοῦ. [07212] Ὅθεν αὐτὸν, φησὶ, καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσαστο, τουτέστιν, ὡς ἐν αἰνίγματι· [07213] ὥσπερ γὰρ παραβολὴ ἦν ὁ κριὸς τοῦ Ἰσαὰκ· [07214] ἢ ὡς ἐν τῷ τύπῳ. [07215] Ἐπειδὴ γὰρ ἀπήρτιστο ἡ θυσία καὶ ἔσφακτο ὁ Ἰσαὰκ τῇ προαιρέσει, διὰ τοῦτο αὐτὸν χαρίζεται τῷ πατριάρχῃ. [07216] β'. [07217] Ὁρᾷς ὅτι ὁ ἀεὶ λέγω, τοῦτο καὶ νῦν δείκνυται; [07218] Ὅταν γὰρ παραστήσωμεν ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἀπηρτισμένην, καὶ δεῖξωμεν ὅτι ὑπερορῶμεν τῶν γηίνων πραγμάτων, τότε ἡμῖν καὶ τὰ γήινα χαρίζεται, πρότερον δὲ οὐ, ἵνα μὴ τὸ λαβεῖν προσδεδεμένους ἡμᾶς αὐτοῖς ἔτι προσδήσῃ. [07219] Λῦσον, φησὶ, σαυτὸν πρῶτον τῆς δουλείας, καὶ τότε λάβε, ἵνα μηκέτι ὡς δοῦλος λάβῃς, ἀλλ' ὡς δεσπότης· [07220] καταφρόνησον πλούτου, καὶ ἔσῃ πλούσιος· [07221] καταφρόνησον δόξης, καὶ ἔσῃ ἑνδοξος· [07222] καταφρόνησον τῆς τιμωρίας τῶν ἐχθρῶν, καὶ τότε αὐτῆς ἐπιτεύξῃ· [07223] καταφρόνησον ἀνέσεως, καὶ τότε αὐτὴν λήψῃ· [07224] ἵνα λαβὼν, μὴ ὡς δέσμιος λάβῃς, μηδὲ ὡς δοῦλος, ἀλλ' ὡς ἐλεύθερος. [07225] Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν παιδίων τῶν μικρῶν, ὅταν μὲν ἐπιθυμῇ τὸ παιδίον παιδικῶν ἀθυρμάτων, μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐκεῖνα κρύπτομεν, οἷον σφαῖραν καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἵνα μὴ ἐμποδίζηται τῶν ἀναγκαίων· [07226] ὅταν δὲ αὐτῶν καταφρονήσῃ καὶ μηκέτι ἐπιθυμῇ, ἀδεῶς αὐτῶν μεταδιδόαμεν, εἰδότες ὡς οὐδεμία βλάβη λοιπὸν αὐτῷ ἐντεῦθεν γίνεται, τῆς ἐπιθυμίας ἐκείνης οὐκέτι ἰσχυροῦσης ἀπαγαγεῖν αὐτὸν τῶν ἀναγκαίων· [07227] οὕτω καὶ ὁ Θεός, ὅταν ἴδῃ μηκέτι ἐπιθυμοῦντας τῶν ἐνταῦθα, λοιπὸν ἀφήσιν αὐτοῖς κεχερῆσθαι· [07228] ὡς γὰρ ἐλεύθεροι καὶ ἄνδρες αὐτὰ ἔχομεν, οὐχ ὡς παῖδες. [07229] Ὅτι γὰρ, ἐὰν καταφρονήσῃς τῆς τιμωρίας τῶν ἐχθρῶν, τότε ἐπιτεύξῃ, ἄκουε τί φησιν· [07230] Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· [07231] ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· [07232] καὶ ἐπήγαγε· [07233] Τοῦτο γὰρ ποιῶν, ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. [07234] Καὶ πάλιν, ὅτι ἐὰν καταφρονήσῃς τοῦ πλούτου, τότε αὐτοῦ ἐπιτεύξῃ, ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· [07235] Οὐκ ἔστιν ὃς ἀφῆκε πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ οἰκίαν, ἢ ἀδελφούς, ὃς οὐχὶ ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. [07236] Καὶ ὅτι ἐὰν καταφρονήσῃς δόξης, τότε αὐτῆς ἐπιτεύξῃ, ἄκουε αὐτοῦ πάλιν τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· [07237] Ὁ θέλων ἐν ὑμῖν πρῶτος εἶναι, ἔστω ὑμῶν διάκονος· [07238] καὶ πάλιν, Ὅς γὰρ ἂν ταπεινώσῃ ἑαυτὸν, οὗτος ὑψωθήσεται. [07239] Τί λέγεις; [07240] ἐὰν ποτίσω τὸν ἐχθρόν [63.175] τότε αὐτὸν κολάζω; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 207/450 [07241] ἐὰν ἀφῶ τὰ ὑπάρχοντα, τότε αὐτὰ ἔχω; [07242] ἐὰν ταπεινώσω ἑμαυτὸν, τότε ὑψηλὸς ἔσομαι; [07243] Ναί, φησί· [07244] τοιαύτη γὰρ ἡ ἐμὴ δύναμις, διὰ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία παρέχει εὐπορὸς εἰμι καὶ εὐμήχανος, μὴ δέεισης· [07245] τῷ ἐμῷ θελήματι ἢ τῶν πραγμάτων ἀκολουθεῖ φύσις, οὐκ ἐγὼ τῇ φύσει ἔπομαι· [07246] ἐγὼ πάντα ἐργάζομαι, οὐκ ἐγὼ ὑπ' ἐκείνων ἄγομαι· [07247] διὸ καὶ μεταπλάττειν καὶ μεταρρυθμίζειν αὐτὰ δύναμαι. [07248] Καὶ τί θαυμάζεις εἰ ἐν τοῖς τοιούτοις γίνεται τὸ τοιοῦτο; [07249] τὸ αὐτὸ γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν εὐρήσεις. [07250] Ἐὰν γὰρ ἀδικήσῃς, ἡδικήθῃς· [07251] ἐὰν ἀδικηθῇς, τότε οὐκ ἡδικήθῃς· [07252] ἐὰν ἀμύνῃ, τότε οὐκ ἡμύνω, ἀλλὰ σαυτὸν ἡμύνω. [07253] Ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὴν ἀδικίαν, φησὶ, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν. [07254] Ὁρᾷς ὅτι οὐκ ἀδικεῖς, ἀλλ' ἡδικήθῃς; [07255] Διὰ τοῦτο καὶ

ὁ Παῦλός φησι· [07256] Διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; [07257] Εἶδες ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο ἀδικεῖσθαι; [07258] Ὅταν ὑβρίσης, τότε ὑβρίσθης. [07259] Καὶ τοῦτο ἐκ μέρους ἴσασι οἱ πολλοί· [07260] ὡς ὅταν λέγωσι πρὸς ἀλλήλους, Ἄγωμεν ἐντεῦθεν, μὴ ὑβρίσης σαυτὸν. [07261] Διὰ τί; [07262] Ὅτι πολὺ τὸ μέσον σοῦ κακέινου· [07263] ὅσα γὰρ ἂν ὑβρίσης, ἐκεῖνος δόξαν ἡγεῖται. [07264] Τοῦτο ἐπὶ πάντων ἐννοῶμεν, καὶ γινόμεθα ὑψηλότεροι τῶν ὑβρεων. [07265] Πῶς, ἐγὼ λέγω· [07266] ἐὰν πρὸς αὐτὸν τὸν τὴν ἀλουργίδα ἔχοντα μάχην ἔχωμεν, τῷ ὑβρίζειν αὐτὸν ἡμᾶς αὐτοὺς ὑβρίζειν ἡγούμεθα· [07267] καὶ γὰρ πλύνοντες ἐκεῖνον, καὶ ἡμεῖς τοῦ πλύνεσθαι ἄξιοι γινόμεθα. [07268] Τί λέγεις, εἰπέ μοι; [07269] τῶν οὐρανῶν πολιτῆς ὢν, καὶ τὴν ἄνω φιλοσοφίαν ἔχων, μετὰ τοῦ τὰ γῆϊνα φρονούντος πλύνεις σαυτὸν; [07270] Κἂν γὰρ μυρία χρήματα κέκτηται, κἂν ἐν δυναστείᾳ ᾖ, οὐπω οἶδε τὸ καλὸν τὸ σόν. [07271] Μὴ ὑβρίσης σαυτὸν, ἐκεῖνον ὑβρίζων· [07272] σαυτοῦ φεῖσαι, μὴ ἐκεῖνου· [07273] σαυτὸν τίμησον, μὴ ἐκεῖνον. [07274] Οὐχὶ παροιμία τοιαύτη ἐστίν, Ὁ τιμῶν, ἑαυτὸν τιμᾷ; [07275] Εἰκότως· [07276] οὐ γὰρ ἐκεῖνον τιμᾷ, ἀλλ' ἑαυτόν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 208/450 [07277] Ἄκουε σοφοῦ τινος λέγοντος· [07278] Ποίησον τῇ ψυχῇ σου τιμὴν κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς. [07279] Τί ἐστι, Κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῆς; [07280] Εἰ ἐπλεονέκτησε, φησὶ, μὴ πλεονεκτήσης· [07281] εἰ ὕβρισε, μὴ ὑβρίσης. [07282] Εἰπέ μοι, παρακαλῶ, εἴ τις πένης πηλὸν ἐρρύμιμένον ἀπὸ τῆς αὐλῆς ἔλαβε τῆς σῆς, ἄρα ἂν ὑπὲρ τούτου δικαστήριον αὐτῷ συνεκρότησας; [07283] Οὐδαμῶς. [07284] Διὰ τί; [07285] Ἵνα μὴ ὑβρίσης σαυτὸν, ἵνα μὴ πάντες σου καταγῶσι. [07286] Τοῦτο καὶ νῦν γίνεται· [07287] πένης γάρ ἐστιν ὁ πλούσιος, καὶ ὅσῳ πλουτεῖ, τοσούτῳ πένης γίνεται τὴν ὄντως πενίαν. [07288] Πηλὸς ἐστιν ὁ χρυσὸς, ἐν αὐτῇ ἐρρύμιμένος, οὐκ ἐν τῇ οἰκίᾳ σου κείμενος· [07289] ἡ γὰρ οἰκία σου ὁ οὐρανός ἐστιν. [07290] Ὑπὲρ τούτου οὖν συγκροτήσεις δικαστήριον, καὶ οὐ καταγνώσονται σου οἱ ἄνω πολῖται; [07291] οὐκ ἐκβαλοῦσί σε τῆς ἑαυτῶν πατρίδος, τὸν οὕτω ταπεινὸν, τὸν οὕτως εὐτελεῖ, ὡς ὑπὲρ ὀλίγου πηλοῦ μάχεσθαι αἰρεῖσθαι; [07292] Εἰ γὰρ ὁ κόσμος ἦν σὸς, εἶτα αὐτόν τις ἔλαβεν, ἐπιστραφῆναι ἐχρῆν. [07293] γ'. [07294] Οὐκ οἶδας ὅτι δεκάκις τὴν οἰκουμένην ἐὰν θῆς, καὶ ἑκατοντάκις, καὶ μυριάκις, καὶ δις τοσοῦτον, οὐδὲ [63.176] πρὸς τὸ πολλοστὸν μέρος τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐστιν ἀγαθόν; [07295] Ὁ τοίνυν τὰ ἐνταῦθα θαυμάζων, ἐκεῖνα ὕβρισε, εἴ γε ταῦτα ἄξια σπουδῆς ἡγεῖται, τοσοῦτον ἐκείνων ἀπολιμπανόμενα· [07296] μᾶλλον δὲ οὐδὲ θαυμάσαι ἐκεῖνα δυνήσεται· [07297] πῶς γὰρ, πρὸς ταῦτα ἐπτοημένος; [07298] Διατέμωμεν ὁπὲρ γοῦν ποτε, παρακαλῶ, τὰ σχοινία καὶ τὰς πλεκτάνας· [07299] τοῦτο γὰρ τὰ γῆϊνα πράγματα. [07300] Μέχρι πότε κάτω κύπτομεν; [07301] μέχρι τίνος ἀλλήλοις ἐπιβουλεύομεν, καθάπερ τὰ θηρία, καθάπερ οἱ ἰχθύες; [07302] Μᾶλλον δὲ, τὰ θηρία οὐκ ἐπιβουλεύει ἀλλήλοις, ἀλλὰ τοῖς ἀλλοφύλοις· [07303] οἶον, ἄρκτος ἄρκτον οὐκ ἀναιρεῖ ταχέως, οὐδὲ ὄφις ὄφιν ἀναιρεῖ, τὸ ὁμόφυλον αἰδούμενος· [07304] σὺ δὲ μετὰ τοῦ ὁμοφύλου καὶ μυρία ἔχων δικαιώματα, τὸ συγγενές, τὸ λογικόν, τὸ τὸν Θεὸν εἰδέναι, τῆς φύσεως τὴν ἰσχὺν, μυρία ἄλλα ἕτερα, τὸν συγγενῆ καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως κεκοινωνηκότα, τοῦτον ἀναιρεῖς, καὶ μυρίοις περιβάλλεις κακοῖς. [07305] Τί γὰρ, εἰ μὴ τὸ ξίφος ὠθεῖς, μηδὲ βαπτίζεις εἰς τὴν δέρην τὴν δεξιάν; [07306] ἕτερα χαλεπώτερα τούτου ποιεῖς, λύπαις διηνεκέσι περιβάλλων. [07307] Ἐκεῖνο γὰρ εἰ εἰργάσω, ἀπήλλαξας ἂν αὐτὸν φροντίδος· [07308] νῦν δὲ λιμῶ καὶ δουλείᾳ περιβάλλεις, ἀποδυσπετήσεις καὶ ἁμαρτίαις ἐτέραις πολλαῖς. [07309] Ταῦτα λέγω, καὶ λέγων οὐ παύσομαι, οὐχὶ φονᾶν ὑμᾶς παρασκευάζων, οὐδὲ ὡς ἐπὶ ἔλαττον ἐκεῖνου κακὸν ἔρχεσθαι πρὸς τοῦτο προτρεπόμενος, ἀλλὰ μὴ θαρρῆν, ὡς μὴ μέλλοντας δώσειν δίκην. [07310] Ὁ ἀφαιρούμενος γὰρ, φησὶν, ἐμβίωσιν τὸν πλησίον αὐτοῦ καὶ ἄρτον, φονεύει αὐτόν. [07311] Κατάσχωμεν παρ' ἑαυτοῖς τὰς χεῖράς ποτε, παρακαλῶ, κατάσχωμεν· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 209/450 [07312] μᾶλλον δὲ μὴ κατάσχωμεν, ἀλλ' ἐκτείνωμεν αὐτὰς καλῶς, μὴ πρὸς πλεονεξίαν, ἀλλὰ πρὸς ἐλεημοσύνην· [07313] μὴ ἄκαρπον ἔχωμεν τὴν χεῖρα, μηδὲ ξηράν· [07314] ἡ μὲν γὰρ μὴ ποιοῦσα ἐλεημοσύνην, ξηρά· [07315] ἡ δὲ καὶ πλεονεκτοῦσα, μιὰ καὶ ἀκάθαρτος. [07316] Μηδεὶς μετὰ τοιούτων ἐσθιέτω χειρῶν· [07317] ὕβρις γὰρ τῶν κεκλημένων τοῦτο. [07318] Εἰπέ γάρ μοι, εἴ τις ἐπὶ ταπήτων καὶ στρωμνῆς ἀπαλῆς καὶ χρυσοπάστων σινδόνων κατακλίνας ἡμᾶς ἐν οἴκῳ λαμπρῷ καὶ μεγάλῳ, καὶ πολὺ πλῆθος διακόνων παραστησάμενος, εἶτα πίνακα ἐξ ἀργύρου παρασκευασάμενος καὶ χρυσοῦ, καὶ πολλῶν ἐμπλήσας ἐδεσμάτων καὶ πολυτελῶν καὶ παντοδαπῶν, ἠνάγκαζεν ἐσθίειν· [07319] εἰ μόνον ἀνεξόμεθα αὐτοῦ τὰς χεῖρας εἰς βόρβορον χρίοντος ἢ καὶ κόπρον ἀνθρωπίνην, καὶ οὕτω συγκατακλινομένου, ἄρα ἂν τις ταύτην ἠνέσχετο τὴν κόλασιν, ἀλλ' οὐχ ὕβριν τὸ πρᾶγμα ἐνόμιζεν ἂν; [07320] Ἐγὼ γε οἶμαι, καὶ εὐθέως ἂν ἀπεπήδησε. [07321] Νῦν δὲ βορβόρου τοῦ ὄντως οὐχὶ τὰς χεῖρας ὁρᾷς ἐμπεπλησμένας, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἐδέσματα, καὶ οὐκ ἀποπηδᾷς, οὐκ ἀποφεύγεις, οὐκ ἐπιτιμᾷς· [07322]

ἀλλ' ἐὰν ἐν δυναστείᾳ ᾦ, καὶ μέγα τὸ πρᾶγμα τίθεσαι, καὶ τὴν ψυχὴν ἀπολλύεις τὴν σαυτοῦ, τοιαῦτα σιτούμενος. [07323] Παντὸς γὰρ βορβόρου πλεονεξία χείρων· [07324] ψυχὴν γὰρ, οὐ σῶμα μολύνει, καὶ ποιεῖ δυσέκπλυτον. [07325] Σὺ τοίνυν ὁρῶν τοῦ βορβόρου τούτου ἀνακεχρωσμένον μὲν τὸν κατακλινόμενον, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν ὄψιν, ἐμπεπλησμένην δὲ τὴν οἰκίαν, ἐμπεπλησμένην δὲ καὶ τὴν τράπεζαν (βολβίτων γὰρ, καὶ εἴ τι τούτων χεῖρον, ἀκαθαρότερα ἐκεῖνα καὶ μιαιώτερα τὰ ἐδέσματα), ὡς δὴ τιμηθεῖς [63.177] διάκεισαι, καὶ ὡς μέλλων τρυφᾷ; [07326] καὶ οὐδὲ τὸν Παῦλον δέδοικας, εἰς μὲν Ἑλλήνων τράπεζαν, εἰ βουλοίμεθα, ἀκωλύτως συγχωροῦντα ἀπελθεῖν, εἰς δὲ τὰς τῶν πλεονεκτῶν οὐδὲ βουλομένους ἔδωκε; [07327] Ἐὰν γάρ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ᾦ, φησὶ, πόρνος· [07328] ἀδελφὸν ἐνταῦθα λέγων πάντα τὸν πιστὸν ἀπλῶς, οὐ τὸν μονάζοντα. [07329] Τί γάρ ἐστι τὸ ποιοῦν τὴν ἀδελφότητα; [07330] τὸ λουτρὸν τῆς παλιγγενεσίας, τὸ δυνηθῆναι καλέσαι Πατέρα τὸν Θεόν. [07331] Ὡστε ὁ μὲν κατηχούμενος, κἂν μοναχὸς ᾦ, οὐκ ἀδελφός· [07332] ὁ δὲ πιστὸς, κἂν κοσμικὸς ᾦ, ἀδελφός ἐστιν. [07333] Εἴ τις, φησὶν, ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος. [07334] Οὐδὲ γὰρ ἴχνος τότε μονάζοντος ἦν, ἀλλὰ πάντα πρὸς κοσμικοὺς διελέγετο ὁ μακάριος οὗτος. [07335] Ἐὰν τις, φησὶν, ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ᾦ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ μέθυσος, τῷ τοιούτῳ μὴδὲ συνεσθίειν. [07336] Ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων οὕτως, ἀλλὰ τί; [07337] Ἐὰν τις ὑμᾶς καλέσῃ τῶν ἀπίστων, τοὺς Ἑλληνας λέγων, καὶ θέλῃτε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε. [07338] Ἐὰν δὲ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ᾦ, φησὶ, μέθυσος. [07339] δ'. [07340] Βαβαί, πόση ἡ ἀκρίβεια! ἡμεῖς δὲ οὐ μόνον οὐ φεύγομεν τοὺς μεθύσους, ἀλλὰ καὶ ἀπερχόμεθα πρὸς αὐτοὺς, μεθέζοντες τῶν παρ' αὐτῶν. [07341] Διὰ τοῦτο πάντα ἄνω καὶ κάτω γεγένηται, πάντα συγκέχυται καὶ ἀνατέτραπται καὶ ἀπόλωλεν. [07342] Εἰπέ γάρ μοι, εἰ καλέσειέ σε τις τῶν τοιούτων ἐπὶ ἐστίασιν ἡτοιμασμένην, σὲ τὸν πένητα καὶ εὐτελεῖ νομιζόμενον, εἴτα ἀκούσειε παρὰ σοῦ ὅτι ἐπειδὴ ἀπὸ πλεονεξίας ἐστὶ τὰ παρατιθέμενα, οὐκ ἀνέξομαι μολύνειν τὴν ἑμαυτοῦ ψυχὴν, οὐκ ἂν ἡδέσθῃ; [07343] οὐκ ἂν ἐνετράπη; [07344] οὐκ ἂν κατησχύνθῃ; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 210/450 [07345] Τοῦτο μόνον ἱκανὸν ἦν διορθῶσαι, καὶ ποιῆσαι [63.178] ταλανίσαι μὲν ἐπὶ τῷ πλούτῳ ἑαυτὸν, θαυμάσαι δὲ ἐπὶ τῇ πενίᾳ σε, εἴ γε ἐώρα ἑαυτὸν μετὰ τοσαύτης σπουδῆς καταφρονούμενον παρὰ σοῦ. [07346] Ἀλλὰ γεγόναμεν δοῦλοι ἀνθρώπων, οὐκ οἶδα πόθεν, τοῦ Παύλου ἄνω καὶ κάτω βοῶντος· [07347] Μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. [07348] Πόθεν οὖν γεγόναμεν δοῦλοι ἀνθρώπων; [07349] Ἐπειδὴ πρότερον γαστρὸς ἐγενόμεθα δοῦλοι καὶ χρημάτων καὶ δόξης καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων· [07350] προεδώκαμεν τὴν ἐλευθερίαν, ἣν ἐχαρίσατο ἡμῖν ὁ Χριστός. [07351] Τί οὖν μένει τὸν γενόμενον δοῦλον, εἰπέ μοι; [07352] Ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· [07353] Ὁ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα. [07354] Ἐχεις ἀπόφασιν αὐτοτελεῖ, ὅτι οὐδέποτε εἰς βασιλείαν εἰσέρχεται· [07355] ἡ γὰρ οἰκία τοῦτό ἐστιν. [07356] Ἐν γὰρ τῇ οἰκίᾳ, φησὶ, τοῦ Πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν. [07357] Ὁ τοίνυν δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· [07358] δοῦλον ἐκεῖνον λέγει τὸν τῆς ἁμαρτίας δοῦλον· [07359] ὁ δὲ μὴ μένων ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα, ἐν τῇ γεέννῃ μένει εἰς τὸν αἰῶνα, οὐδαμῶθεν ἔχων παραμυθίαν. [07360] Ἀλλὰ γὰρ εἰς τοσοῦτον κακίας τὰ πρᾶγματα ἦλθεν, ὡς καὶ ἐλεημοσύνας αὐτοὺς ἀπὸ τούτων ποιεῖν, καὶ πολλοὺς δέχεσθαι. [07361] Διὰ τοῦτο ἡ παρρησία ἡμῶν ἐκκέκοπται, καὶ οὐδὲ ἐπιτιμῆσαί τινα δυνάμεθα. [07362] Ἀλλ' ὅμως κἂν ἀπὸ τοῦ νῦν φεύγωμεν τὴν ἐντεῦθεν βλάβην· [07363] ὑμεῖς τε οἱ τὸν βόρβορον τοῦτον ἀνελίττοντες, παύσασθε τῆς τοιαύτης λύμης, καὶ ἐπίσχετε τὴν ἐν τοῖς τοιούτοις συμποσίοις ὁρμὴν, εἴ πως κἂν νῦν δυνηθῶμεν ἐξιλεώσασθαι τὸν Θεόν, καὶ τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν· [07364] ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [07365] Ἀμήν.

## 2.27 ΟΜΙΛΙΑ ΚΣ'.

[07367] Πίστει καὶ περὶ μελλόντων ἠυλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαῦ. [07368] Πίστει Ἰακώβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ ἠυλόγησε, καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ. [07369] Πίστει Ἰωσήφ τελευτῶν, περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσε, καὶ περὶ τῶν ὁστῶν αὐτοῦ ἐνετείλατο. [07370] α'. [07371] Πολλοὶ, φησὶ, προφητὰ καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. [07372] Ἄρα πάντα τὰ μέλλοντα ᾔδεσαν οἱ δίκαιοι; [07373] Καὶ σφόδρα. [07374] Εἰ γὰρ καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν μὴ δυναμένων αὐτὸν δέξασθαι, οὐκ ἀπεκαλύπτετο ὁ Υἱὸς, τοῖς ἐν ἀρετῇ διαλάμπουσιν εἰκότως ἀπεκαλύπτετο. [07375] Τοῦτο καὶ νῦν ὁ Παῦλος φησιν, ὅτι τὰ μέλλοντα ᾔδεσαν, τουτέστι, τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ. [07376] Ἡ οὖν τοῦτό φησι, ἡ τὸ,



Πίστει περὶ μελλόντων, οὐ περὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἀλλὰ περὶ τῶν ἐνταῦθα μελλόντων ὕστερον γίνεσθαι, λέγει. [07377] Ἄν γὰρ μὴ τοῦτο, πῶς ἄνθρωπος καθήμενος ἐν ξένῃ, τοιαύτας εὐλογίας ἠδύνατο διδόναι; [07378] πῶς δαὶ πάλιν ἐπέτυχεν εὐλογίας, καὶ οὐκ ἔλαβεν αὐτήν; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 211/450 [07379] Ὅρᾳς ὅτι ὅπερ ἔφην ἐπὶ μὲν τοῦ Ἀβραάμ καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰακώβ ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἀπώνατο τῆς εὐλογίας, ἀλλ' εἰς ἐκγόνους ἐξῆλθε τὰ τῶν εὐλογιῶν, αὐτὸς δὲ τῶν μελλόντων ἔτυχεν; [07380] εὐρίσκομεν γὰρ τὸν [63.178] ἀδελφὸν μᾶλλον ἀπολελαυκότα. [07381] Ὁ μὲν γὰρ ἐν δουλείᾳ καὶ θητεία καὶ κινδύνοις καὶ ἐπιβουλαῖς καὶ ἀπάταις καὶ φόβοις τὸν ἅπαντα διεγένετο χρόνον, ἐρωτώμενός τε παρὰ τοῦ Φαραὼ φησί· [07382] Μικραὶ καὶ πονηραὶ αἱ ἡμέραι μου γεγόνασιν· [07383] ἐκεῖνος δὲ ἐν ἀδείᾳ καὶ αὐθεντίᾳ πολλῇ, καὶ μετὰ ταῦτα ἦν αὐτῷ φοβερός. [07384] Ποῦ οὖν ἐξέβησαν αἱ εὐλογίαι, ἀλλ' ἢ ἐν τῷ μέλλοντι; [07385] Ὅρᾳς ὅτι ἄνωθεν οἱ πονηροὶ τῶν ἐνταῦθα ἀπήλαυον· [07386] οἱ δὲ δίκαιοι τοῦναντίον, οὐ μὴν πάντες. [07387] Ἴδου γὰρ ὁ Ἀβραάμ δίκαιος ἦν καὶ ἀπήλαυσε καὶ τῶν ἐνταῦθα, πλὴν μετὰ θλίψεως καὶ πειρασμῶν· [07388] καὶ γὰρ πλοῦτος ἦν αὐτῷ μόνον, ἐπεὶ τὰ ἄλλα πάντα θλίψεως ἔγεμε τὰ κατ' αὐτόν. [07389] Οὐ γὰρ ἔστι τὸν δίκαιον μὴ θλίβεσθαι, κἂν πλουτῇ· [07390] ὅταν γὰρ βούληται πλεονεκτεῖσθαι, ἀδικεῖσθαι, τὰ ἄλλα ἀσχεῖν, ἀνάγκη θλίβεσθαι. [07391] Ὡστε κἂν ἀπολαύῃ τοῦ πλούτου, οὐκ ἀλύπως. [07392] Τί δήποτε; [07393] Ὅτι ἐν θλίψει ἐστὶ καὶ ὁδύνη. [07394] Εἰ δὲ τότε ἐν θλίψει οἱ δίκαιοι, πολλῷ μᾶλλον νῦν. [07395] Πίστει περὶ μελλόντων, φησὶν, εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαῦ. [07396] Καίτοι γε μείζων ἦν ὁ Ἡσαῦ· [07397] ἀλλὰ προτίθησιν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τὸν Ἰακώβ. [07398] Ὅρᾳς ὅτι ἦν ἡ πίστις; [07399] Πόθεν γὰρ ἐπηγγείλατο τοῖς υἱοῖς τὰ τοσαῦτα ἀγαθὰ, ἢ ἀπὸ τοῦ πιστεύειν τῷ Θεῷ πάντως; [07400] Πίστει Ἰακώβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ εὐλόγησεν. [07401] Ἐνταῦθα χρὴ θεῖναι τὰς εὐλογίας ὅλας, ἵνα καὶ ἡ πίστις καὶ ἡ προφητεία αὐτοῦ κατάδηλος γένηται. [07402] Καὶ προσεκύνησε, φησὶν, ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ. [07403] Ἐνταῦθα [63.179] δείκνυσιν, ὅτι οὐ μόνον εἶπεν, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐθάρρει τοῖς ἐσομένοις, ὥς καὶ τῷ ἔργῳ αὐτῷ ἐπιδεῖξαι. [07404] Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλεν ἀπὸ τοῦ Ἐφραΐμ ἀνίστασθαι βασιλεὺς ἕτερος, διὰ τοῦτό φησι· [07405] Καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ. [07406] Τουτέστι, καὶ γέρων ὢν ἡδη προσεκύνει τῷ Ἰωσήφ, τὴν παντὸς τοῦ λαοῦ προσκύνησιν δηλῶν τὴν ἐσομένην αὐτῷ. [07407] Καὶ τοῦτο ἐξέβη μὲν ἡδη, ὅτε αὐτῷ οἱ ἀδελφοὶ προσεκύνησαν· [07408] ἐκβήσεσθαι δὲ ἔμελλε καὶ ὕστερον διὰ τῶν δέκα φυλῶν. [07409] Ὅρᾳς πῶς τὰ ὕστερον ἐσόμενα προεῖπεν; [07410] Ὅρᾳς ὅσῃν εἶχον πίστιν; [07411] πῶς ὑπὲρ τῶν ἐσομένων ἐπίστευον; [07412] Τὰ μὲν γὰρ ὑπομονῆς ἐνταῦθα ἐστὶν ὑποδείγματα μόνης, τὰ παρόντα, καὶ τοῦ παθεῖν κακῶς, καὶ τοῦ μηδὲν ἀπολαμβάνειν ἀγαθόν, οἷον τὸ ἐπὶ τοῦ Ἀβραάμ, τὸ ἐπὶ τοῦ Ἀβελ· [07413] τὰ δὲ πίστεως, οἷον ἐπὶ τοῦ Νῶε, ὅτι ἔστιν ὁ Θεός, ὅτι ἔστιν ἀνταπόδοσις. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 212/450 [07414] Ἡ πίστις γὰρ πολύσημός ἐστι λέξις· [07415] καὶ νῦν μὲν τοῦτο, νῦν δὲ ἐκεῖνο σημαίνει· [07416] ἐνταῦθα δὲ σημαντική ἐστι τοῦ τε εἶναι ἀνταπόδοσιν, καὶ τοῦ μὴ ἐπὶ [07417] τοῖς αὐτοῖς αὐτὴν ἀναμένειν πάντας, καὶ τοῦ πρὸ τῶν ἐπάθλων ἀθλεῖν. [07418] Καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἰωσήφ δὲ πίστεως μόνης ἐστίν· [07419] ὅτι γὰρ ἐπηγγείλατο τῷ Ἀβραάμ, ὅτι ὑπέσχετο· [07420] Σοὶ δώσω καὶ τῷ σπέρματί σου τὴν γῆν ταύτην, ἤκουσεν ὁ Ἰωσήφ· [07421] καὶ ἐν ἀλλοτρίᾳ ὢν, καὶ οὐδέπω ὁρῶν ἐκβεβηκυῖαν τὴν ὑπόσχεσιν, οὐδὲ οὕτω κατέπεσεν, ἀλλ' οὕτως ἐπίστευσεν, ὥς καὶ περὶ τῆς ἐξόδου εἰπεῖν, καὶ περὶ τῶν ὁστῶν αὐτοῦ ἐντείλασθαι. [07422] Οὐκ ἄρα μόνος αὐτὸς ἐπίστευσεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἐνήγεν εἰς πίστιν. [07423] Διὰ τοῦτο καὶ ἐντέλλεται, ἵνα αἱ τῆς ἐξόδου μεμνημένοι ᾧσιν· [07424] οὐκ ἂν δὲ περὶ τῶν ὁστῶν αὐτοῦ ἐνετείλατο, εἰ μὴ πεπληροφόρητο ἔσεσθαι τὴν ἐπάνοδον. [07425] Ὡστε ὅταν τινὲς λέγωσιν, Ἴδου καὶ δίκαιοι ἐφρόντισαν μνημείων· [07426] λέγωμεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι διὰ τοῦτο, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς· [07427] ἡδεῖ γὰρ, ὅτι Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. [07428] Οὐκ ἂν οὖν ἐν τοσαύτῃ ζήσας φιλοσοφία τοῦτο ἠγνόησεν, ὁ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν Αἰγύπτῳ ζήσας. [07429] Καίτοι γε ἐξῆν, εἴ γε ἐβούλετο, ἐπανελθεῖν, καὶ μὴ πενθῆσαι μηδὲ δυσχερᾶναι. [07430] Ἀλλὰ καὶ τὸν πατέρα ἐκεῖ ἀναγαγὼν, τίνος ἕνεκεν καὶ τὰ αὐτοῦ ὁστὰ ἀναγαγεῖν ἐκεῖθεν ἐπέσκηπεν, ἢ δῆλον ὅτι διὰ τοῦτο; [07431] β'. [07432] Τί δὲ, εἶπέ μοι, τοῦ Μωϋσέως αὐτοῦ τὰ ὁστὰ οὐκ ἐν ξένῃ κεῖται; [07433] τὰ δὲ Ἀαρὼν, τὰ δὲ τοῦ Δανιήλ, τὰ δὲ τοῦ Ἰερεμίου, τὰ δὲ τῶν ἀποστόλων οὐδὲ ἴσμεν τῶν πολλῶν ὅπου κεῖται. [07434] Πέτρου μὲν γὰρ, καὶ Παύλου, καὶ Ἰωάννου, καὶ Θωμᾶ δῆλοι οἱ τάφοι· [07435] τῶν δὲ ἄλλων τοσοῦτων ὄντων, οὐδαμοῦ γνῶριμοι γεγόνασι. [07436] Μηδὲν τοίνυν ὑπὲρ τούτου κοπτώμεθα, μηδὲ οὕτω μικροψυχῶμεν· [07437] ὅπου γὰρ ἂν ταφῶμεν, Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. [07438] Πάντως ὁ δεῖ γενέσθαι, γίνεται· [07439] τὸ μέντοι πενθεῖν καὶ κόπτεσθαι τοὺς ἀπελθόντας καὶ ὁδύρεσθαι, ἀπὸ

μικροψυχίας γίνεται. [07440] Πίστει Μωϋσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ. [07441] Ὅρας ὅτι ἐνταῦθα τὰ μετὰ θάνατον ἡλπίζον ἐν τῇ γῇ; [07442] Καὶ πολλὰ ἐκβέβηκε μετὰ θάνατον αὐτῶν. [07443] Τοῦτο πρὸς τὸ λέγειν τινὰς, μετὰ θάνατον γίνεται ταῦτα ἐκείνοις, ὧν οὐκ ἔτυχον [07444] ζῶντες, οὔτε μετὰ θάνατον ἐπίστευον. [07445] Καὶ οὐκ εἶπεν ὁ Ἰωσήφ, [63.180] Ζῶντί μοι τὴν γῆν οὐκ ἔδωκεν, οὐδὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ τῷ πάππῳ τῷ ἐμῷ, οὐ καὶ τὴν ἀρετὴν αἰδεσθῆναι ἔδει· [07446] τούτους δὲ τοὺς μοχθηροὺς ἀξιώσει ὧν ἐκείνους οὐκ ἡξίωσεν; [07447] Οὐδὲν τούτων εἶπεν, ἀλλὰ τῇ πίστει ταῦτα πάντα καὶ ἐνίκησε καὶ ὑπερέβη. [07448] Εἶπε τὸν Ἀβελ, τὸν Νῶε, τὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσαάκ τὸν Ἰακώβ, τὸν Ἰωσήφ, πάντας ἐπιδόξους καὶ θαυμαστούς. [07449] Πάλιν αὖξαι τὴν παράκλησιν, εἰς πρόσωπα εὐτελῆ κατὰ γων τὸ πρᾶγμα. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 213/450 [07450] Τὸ μὲν γὰρ θαυμαστὰ πρόσωπα τοῦτο παθεῖν θαυμαστὸν οὐδὲν, καὶ τὸ ἐκείνων ἐλάττους φανῆναι οὐχ οὕτω δεινόν· [07451] τὸ δὲ καὶ ἀνωνύμων ἐλάττους ὀφθῆναι, τοῦτό ἐστι τὸ δεινόν. [07452] Καὶ ἄρχεται ἀπὸ τῶν γονέων τοῦ Μωϋσέως, ἀσήμεων τινῶν ἀνδρῶν, καὶ οὐδὲν τοσοῦτον ἐχόντων ὅσον ὁ παῖς. [07453] Διὰ τοῦτο καὶ προῖον αὖξαι τὴν ἀτοπίαν, καὶ πόρνας γυναῖκας καὶ χήρας καταλέγων· [07454] Πίστει γὰρ, φησὶ, Ῥαὰβ ἢ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης. [07455] Καὶ οὐ μόνον τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀπιστίας τίθησι τὰ ἐπίχειρα, ὥς ἐπὶ τοῦ Νῶε. [07456] Τέως δὲ περὶ τῶν γονέων τοῦ Μωϋσέως ἀναγκαῖον εἰπεῖν. [07457] Πάντα τὰ ἄρρενα ἀπόλλυσθαι ἐκέλευσεν ὁ Φαραὼ, καὶ οὐδεὶς ἐξέφυγε τὸν κίνδυνον. [07458] Πόθεν οὖν οὗτοι προσεδόκησαν σῶσαι τὸ παιδίον; [07459] Ἀπὸ πίστεως. [07460] Ποίας πίστεως; [07461] Εἶδον, φησὶν, ἀστεῖον τὸ παιδίον. [07462] Αὕτη ἡ ὄψις αὐτοὺς πρὸς τὴν πίστιν ἐπεσπάσατο. [07463] Οὕτως ἄνωθεν καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν σπαργάνων πολλὴ τῷ δικαίῳ ἡ χάρις ἐπεκέχυτο, οὐ τῆς φύσεως, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦτο ἐργαζομένης. [07464] Σκόπει γάρ· [07465] εὐθέως τεχθὲν καλὸν φαίνεται τὸ παιδίον, ἀλλ' οὐχὶ εἰδεχθές. [07466] Τίνος οὖν ἦν τοῦτο; [07467] Οὐ τῆς φύσεως, ἀλλὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἡ καὶ τὴν βάρβαρον ἐκείνην γυναῖκα τὴν Αἰγυπτίαν διήγειρε καὶ ἀνέρρωσε, καὶ εἴλε καὶ ἐπεσπάσατο· [07468] καίτοι γε ἡ πίστις οὐχ ἱκανὴν εἶχεν ἐπὶ τούτων τὴν ὑπόθεσιν· [07469] τί γὰρ ἦν ἀπὸ τῆς ὄψεως πιστεῦσαι; [07470] Ἀλλ' ὑμεῖς, φησὶν, ἀπὸ πραγμάτων πιστεύετε, καὶ πολλὰ τῆς πίστεως ἐνέχυρα ἔχοντες· [07471] τὸ γὰρ μετὰ χαρᾶς τὴν ἄρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων προσδέξασθαι, καὶ ὅσα τοιαῦτα, πίστεώς ἐστι καὶ [07472] ὑπομονῆς. [07473] Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οὗτοι ἐπίστευσαν, εἴτα ὀλιγοψύχησαν, δείκνυσιν ὅτι καὶ ἡ πίστις ἡ ἐκείνων εἰς πολὺν παρετείνετο· [07474] οἷα ἡ τοῦ Ἀβραάμ, καίτοι τῶν πραγμάτων δοκούντων μάχεσθαι. [07475] Καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν, φησὶ, τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως. [07476] Καίτοι γε ἐκεῖνο ἐνηργεῖτο· [07477] τοῦτο δὲ ἀπλῶς ψιλή τις ἦν προσδοκία. [07478] Καὶ τοῦτο μὲν τῶν γονέων ἦν· [07479] αὐτὸς δὲ ὁ Μωϋσῆς οὐδὲν εἰσήνεγκεν. [07480] Εἴτα πάλιν οἰκεῖον αὐτοῖς τὸ ὑπόδειγμα ἕτερον λέγει· [07481] μᾶλλον δὲ ἐκείνου μεῖζον. [07482] Ποῖον δὴ τοῦτο; [07483] Πίστει γὰρ, φησὶ, Μωϋσῆς γενόμενος μέγας, ἡρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραὼ, μᾶλλον, ἐλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν· [07484] μεῖζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 214/450 [07485] ἀπέβλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. [07486] Ὡς ἂν εἰ ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς, Οὐδεὶς ὑμῶν ἀφῆκε βασιλεία, καὶ βασιλεία λαμπρὰ, οὐ θησαυροὺς τοιούτους, οὐδὲ, ἐξὸν εἶναι βασιλέως υἱόν, κατεφρόνησε τούτου, καθὼς ὁ Μωϋσῆς πεποίηκε. [07487] Καὶ ὅτι οὐχ [63.181] ἀπλῶς ἀφῆκεν, ἐδήλωσεν εἰπὼν, Ἠρνήσατο· [07488] τουτέστιν, ἐμίσησεν, ἀπεστράφη. [07489] Τοῦ γὰρ οὐρανοῦ προκειμένου, περιττὸν ἦν τὰ βασιλεία θαυμάζειν τὰ Αἰγύπτου. [07490] γ'. [07491] Καὶ βλέπε τί θαυμαστῶς αὐτὸ τέθεικεν ὁ Παῦλος. [07492] Οὐκ εἶπε, Μεῖζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν τὸν οὐρανόν, καὶ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· [07493] ἀλλὰ τί; [07494] Τὸν ὀνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ. [07495] Τὸ γὰρ διὰ Χριστὸν ὀνειδίζεσθαι βέλτιον ἡγήσατο τοῦ ἀνίστασθαι· [07496] οὕτω καὶ τοῦτο αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μισθὸς ἦν. [07497] Μᾶλλον ἐλόμενος, φησὶ, συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ. [07498] Ὑμεῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν πάσχετε, ἐκεῖνος δὲ ὑπὲρ ἄλλων εἴλετο· [07499] καὶ ἐκὼν ἑαυτὸν ἐρρίψεν εἰς τοσοῦτους κινδύνους, ἐξὸν αὐτῷ καὶ εὐσεβεῖν καὶ ἀπολαύειν τῶν ἀγαθῶν. [07500] Ἡ πρόσκαιρον ἔχειν, φησὶ, ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν. [07501] Ἀμαρτίαν εἶπε τὸ μὴ θελῆσαι τοῖς ἄλλοις συγκακουχεῖσθαι· [07502] τοῦτο ἁμαρτίαν, φησὶν, ἐνόμισεν. [07503] Εἰ τοίνυν ἐκεῖνος τὸ μὴ προθύμως συγκακουχηθῆναι τοῖς ἄλλοις, ἁμαρτίαν ἐνόμισε· [07504] μέγα ἄρα ἀγαθὸν ἢ κακουχία, ἐφ' ἣν ἀπὸ τῶν βασιλείων ἐρρίψεν ἑαυτόν. [07505] Ταῦτα δὲ ἐποiei, μεγάλα τινὰ προορῶν· [07506] διὸ καὶ οὕτως εἶπε· [07507] Πλοῦτον μεῖζονα ἡγησάμενος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ. [07508] Τί ἐστι, Τὸν ὀνειδισμόν τοῦ

Χριστοῦ; [07509] Τουτέστι, τὸ ὀνειδίζεσθαι τοιαῦτα οἷα ὑμεῖς, τὸν ὀνειδισμόν ὃν ὁ Χριστὸς ὑπέμεινεν· [07510] ἢ ὅτι διὰ τὸν Χριστὸν ὑπέμεινεν, ὅτε ὑπὲρ τῆς πέτρας ἐλοιδορεῖτο, ἐξ ἧς ὕδωρ ἐξήγαγεν. [07511] Ἡ δὲ πέτρα, φησὶν, ἦν ὁ Χριστός. [07512] Πῶς δὲ ἐστὶν ὀνειδισμὸς τοῦ Χριστοῦ; [07513] Ὅτι καταπτύομεν τῶν πατρῶων ὀνειδίζόμεθα, ὅτι πάσχομεν κακῶς Θεῷ προσδραμόντες. [07514] Εἰκὸς δὲ ἦν κακεῖνον ὀνειδίζεσθαι, ὅτε ἤκουσε, Μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν Αἰγύπτιον; [07515] Τοῦτό ἐστὶν ὀνειδισμὸς τοῦ Χριστοῦ, τὸ μέχρι τέλους καὶ ἐσχάτης ἀναπνοῆς πάσχειν κακῶς, ὥσπερ αὐτὸς ὀνειδίζετο καὶ ἤκουεν· [07516] Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ τούτων ὑπὲρ ὧν ἐσταυροῦτο, ὑπὸ τούτων τῶν συμφυλετῶν. [07517] Τοῦτό ἐστὶν ὀνειδισμὸς τοῦ Χριστοῦ, ὅταν τις παρὰ οἰκείων, ὅταν τις παρ' ὧν εὐεργετῇ ὀνειδίζηται· [07518] καὶ γὰρ ἐκεῖνος παρὰ τοῦ εὐεργετηθέντος ταῦτα ἔπασχεν. [07519] Ἐνταῦθα αὐτοὺς ἀνέστησε, δεικνὺς ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς ταῦτα ἔπασχε, καὶ ὁ Μωϋσῆς, δύο πρόσωπα ἑνδοξα· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 215/450 [07520] ὥστε τοῦ Χριστοῦ μᾶλλον ἐστὶν οὗτος ὁ ὀνειδισμὸς ἢ τοῦ Μωϋσέως, ἐπειδὴ παρὰ τῶν ιδίων τοιαῦτα ἔπαθεν. [07521] Ἀλλ' οὔτε ἐκεῖνος ἔπαθέ τι, οὔτε οὗτος κεραυνοὺς ἠφίει, ἀλλ' ὀνειδίζετο, καὶ ἔφερε πάντα, κινούντων ἐκείνων τὰς κεφαλὰς. [07522] Ἐπεὶ οὖν εἰκὸς ἦν τοιαῦτα ἀκούειν καὶ αὐτοὺς, καὶ ἐπιθυμεῖν τὴν ἀνταπόδοσιν, λέγει ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Μωϋσῆς τοιαῦτα πεπόνθασιν. [07523] Ἄρα οὖν ἡ μὲν ἄνεσις, τῆς ἀμαρτίας ἐστὶ, τὸ δὲ ὀνειδίζεσθαι, τοῦ Χριστοῦ. [07524] Τί γὰρ βούλει; [07525] τὸν ὀνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ, ἢ τὴν ἄνεσιν; [07526] Πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως; [07527] τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὁρῶν ἐκαρτέρησε. [07528] Τί λέγεις; [07529] ὅτι οὐκ ἐφοβήθη; [07530] Καὶ μὴν ἡ Γραφή τοῦτο φησιν, ὅτι ἀκούσας ἐφοβήθη, καὶ διὰ τοῦτο φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπορίσατο καὶ ἀπέδρα καὶ ἐξέκλεψεν ἑαυτὸν, καὶ μετὰ ταῦτα περιδεῖς ἦν. [07531] Πρόσεχε μετὰ ἀκριβείας τῷ εἰρημένῳ τὸ, Μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως, πρὸς τὸ καὶ πάλιν ἐπιστῆναι εἴρηκε. [07532] Φοβουμένου γὰρ ἦν μὴ ἄψασθαι τῆς προστασίας πάλιν, μηδὲ ἐγγειρῆσαι τῷ πράγματι· [07533] τὸ μέντοι ἄψασθαι πάλιν, τῷ Θεῷ τὸ πᾶν ἐπιτρέποντος ἦν. [07534] Οὐ γὰρ εἶ [63.182] πεν ὅτι Ζητεῖ με, καὶ περιεργάζεται, καὶ οὐκ ἀνέχομαι πάλιν τῶν αὐτῶν ἄψασθαι. [07535] Ὡστε καὶ τὸ φυγεῖν πίστεως ἦν. [07536] Τί οὖν οὐκ ἔμεινε, φησὶν; [07537] Ὡστε μὴ εἰς προὔπτον ἑαυτὸν κίνδυνον ἐμβαλεῖν. [07538] Τοῦτο γὰρ λοιπὸν πειράζοντος ἦν τὸ ἄλλεσθαι εἰς μέσους κινδύνους, καὶ λέγειν, Ἴδω εἰ σώζει με ὁ Θεός. [07539] Τοῦτο καὶ τῷ Χριστῷ εἶπεν ὁ διάβολος· [07540] Ῥῖπον σεαυτὸν κάτω. [07541] Ὅρᾳς ὅτι τοῦτο διαβολικόν ἐστὶ, τὸ εἰκὴ καὶ μάτην ρίπτειν ἑαυτοὺς εἰς κινδύνους, καὶ πειράζειν εἰ σώζει ὁ Θεός; [07542] Προεστάναι γὰρ αὐτῶν οὐκέτι ἡδύνατο, οὕτως ἀγνωμόνως τῶν εὐεργετουμένων διακειμένων· [07543] μωρὸν τοίνυν ἦν καὶ ἀνόητον, μένειν αὐτόθι. [07544] Ταῦτα δὲ πάντα γέγονε, διότι ὡς ὁρῶν τὸν ἀόρατον, οὕτως ἐκαρτέρει. [07545] Ἄν τοίνυν καὶ ἡμεῖς ὁρῶμεν αἰεὶ τὸν Θεὸν τῷ νῷ, ἂν αἰεὶ ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ στρέφωμεν τὴν διάνοιαν, πάντα ἡμῖν ῥᾶστα φανήσεται, πάντα φορητὰ, πάντα εὐκόλως οἴσομεν, πάντων ἀνώτεροι γενησόμεθα. [07546] Εἰ γὰρ ἀγαπώμενόν τις ὁρῶν, μᾶλλον δὲ μεμνημένος τούτου, διανίσταται τὴν ψυχὴν, καὶ ὑψηλὸς γίνεται τὴν διάνοιαν, καὶ πάντα εὐκόλως φέρει ἐντρυφῶν τῇ μνήμῃ· [07547] ὁ τὸν ὄντως ἀγαπῆσαι ἡμᾶς καταξιώσαντα ἔχων ἐν διανοίᾳ, καὶ μεμνημένος αὐτοῦ, πότε ἢ λυπηροῦ τινος αἰσθήσεται, ἢ φοβερόν τι καὶ ἐπικίνδυνον φοβηθήσεται; [07548] πότε δὲ ὀλιγοψυχήσει; [07549] Οὐδέποτε. [07550] Πάντα γὰρ ἡμῖν δύσκολα φαίνεται, ὅτι τοῦ Θεοῦ τὴν μνήμην οὐκ ἔχομεν ὡς ἔχειν δεῖ, ὅτι οὐ περιφέρομεν αὐτὸν ἐν τῇ διανοίᾳ διαπαντός· [07551] εἶποι γὰρ ἂν δικαίως πρὸς ἡμᾶς· [07552] Ἐπελάθου μου σὺ, ἐπιλήσομαί σου κἀγώ. [07553] Ὡστε διπλοῦν τὸ κακὸν γίνεται, ὅτι καὶ ἡμεῖς αὐτοῦ ἐπιλανθανόμεθα, καὶ αὐτὸς ἡμῶν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 216/450 [07554] Ταῦτα γὰρ δύο ἐστὶν ἀλλήλοις μὲν συμπεπλεγμένα, δύο δὲ ὁμῶς ἐστί. [07555] Μέγα μὲν γὰρ τὸ καὶ ἡμᾶς ἐν μνήμῃ ποιεῖσθαι τοῦ Θεοῦ, μέγα δὲ καὶ τὸ μνημονεύεσθαι αὐτὸν παρ' ἡμῶν· [07556] τοῦτο ποιεῖ αἰρεῖσθαι τὰ ἀγαθὰ, ἐκεῖνο δὲ ἀνύειν καὶ εἰς τέλος ἄγειν. [07557] Διὰ τοῦτο φησιν ὁ Προφήτης· [07558] Μνησθήσομαί σου ἐκ γῆς Ἰορδάνου, καὶ Ἑρμωνιεῖμ ἀπὸ ὄρους μικροῦ. [07559] Ταῦτά φησιν ὁ λαὸς ὁ ἐν Βαβυλῶνι, Ἐκεῖ ὧν μνησθήσομαί σου. [07560] δ'. [07561] Καὶ ἡμεῖς τοίνυν ὥσπερ ἐν Βαβυλῶνι ὄντες τὰ αὐτὰ λέγωμεν. [07562] Εἰ γὰρ καὶ μὴ μεταξὺ τῶν πολεμίων καθήμεθα, ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν ἐσμεν. [07563] Οἱ μὲν γὰρ ὡς αἰχμάλωτοι ἐκάθηντο, οἱ δὲ οὐδὲ ἡσθάνοντο τῆς αἰχμαλωσίας, ὡς ὁ Δανιήλ, ὡς οἱ τρεῖς παῖδες· [07564] οἱ καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὄντες, αὐτοῦ τοῦ αἰχμαλωτεύσαντος αὐτοὺς βασιλέως ἐγένοντο λαμπρότεροι ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ· [07565] καὶ τοὺς αἰχμαλώτους γὰρ ὁ αἰχμαλωτεύσας προσεκύνει. [07566] Εἶδες ὅσον ἀρετὴ ἐστίν; [07567] ἐν αὐτῇ τῇ αἰχμαλωσίᾳ ὄντας ἐθεράπευσεν ὡς δεσπότης· [07568] ἄρα ἐκεῖνος ὁ

αιχμάλωτος ἦν, μᾶλλον ἢ οὗτοι. [07569] Οὐκ ἦν οὕτω θαυμαστὸν, εἰ ἐν τῇ πατρίδι ὄντας ἐλθὼν  
 προσεκύνησε τῇ ἑαυτῶν, ἢ βασιλεύοντας ἐκεῖ. [07570] τὸ δὲ θαυμαστὸν, ὅτι δεσμεύσας αὐτοὺς, καὶ λαβὼν  
 αἰχμαλώτους, καὶ ἔχων ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἐξουσίᾳ, πάντων ὁρώντων οὐκ ἠσχύνετο προσκυνῆσαι, καὶ μανὰ  
 σπεῖσαι. [07571] Ὅρατε ὅτι τὰ ὄντως λαμπρὰ πράγματα τὰ κατὰ Θεὸν ἐστὶ, τὰ δὲ ἀνθρώπινα σκιά; [07572]  
 Ἦγνόμεν ἄρα δεσπότης ἀπάγων ἑαυτῷ, καὶ οὗς ἔμελλε προσκυνεῖν ἐνέβαλεν εἰς κάμινον. [07573] ἀλλ' ὡς  
 ὄναρ ταῦτα ἐκείνοις ἦν. [07574] [63.183] Φοβηθῶμεν οὖν, ἀγαπητοὶ, τὸν Θεὸν, φοβηθῶμεν. [07575] κἂν ἐν  
 αἰχμαλωσίᾳ ᾤμεν, πάντων ἐσόμεθα λαμπρότεροι. [07576] φόβος παρέστω Θεοῦ, καὶ οὐδὲν ἔσται λυπηρὸν,  
 κἂν πενίαν εἴπῃς, κἂν νόσον, κἂν αἰχμαλωσίαν, κἂν δουλείαν, κἂν ὅτιοῦν τῶν λυπηρῶν. [07577] ἀλλὰ καὶ  
 αὐτὰ ἐκεῖνα ἡμῖν συνεργήσῃ πρὸς τὰ ἐναντία. [07578] Αἰχμάλωτοι ἦσαν οὗτοι, καὶ προσεκύνησεν αὐτοῖς ὁ  
 βασιλεὺς. [07579] σκηνοποιὸς ἦν ὁ Παῦλος, καὶ ἔθουον αὐτῷ ὡς Θεῷ. [07580] Ἐνταῦθα ζήτημα ἀνακύπτει.  
 [07581] ἐρωτῶσι γὰρ πολλοὶ λέγοντες. [07582] Τί δήποτε οἱ μὲν ἀπόστολοι τὰς θυσίας ἀπεῖρξαν, καὶ  
 διέρρηξαν αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἀπήγαγον αὐτοὺς τῆς ἐπιχειρήσεως, καὶ ἀπωδύροντο λέγοντες, Τί ποιεῖτε;  
 [07583] καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ὑμῖν ἐσμεν ἄνθρωποι. [07584] ὁ δὲ Δανιὴλ οὐδὲν τοιοῦτον ἐποίησεν.  
 [07585] Ὅτι γὰρ καὶ αὐτὸς ταπεινὸς ἦν, καὶ τούτων οὐχ ἥττον ἀνέφερε τῷ Θεῷ. [07586] δόξαν, πολλαχόθεν  
 δῆλον. [07587] Μάλιστα μὲν γὰρ καὶ πρῶτον καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ φιλεῖσθαι παρὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦτο δῆλον.  
 [07588] οὐ γὰρ ἂν αὐτὸν σφετεριζόμενον τοῦ Θεοῦ τὴν τιμὴν εἶα ζῆσαι, οὐ λέγω εὐδοκιμῆσαι.  
 Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 217/450 [07589] δεῦτερον, ὅτι  
 καὶ μετὰ πολλῆς τῆς παρρησίας ἔλεγε, Καὶ ἐμοὶ, βασιλεῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ τῇ οὓσῃ ἐν ἐμοὶ ἀπεκαλύφθη τὸ  
 μυστήριον τοῦτο. [07590] καὶ τρίτον πάλιν, ὅτι ἐν λάκκῳ ἦν διὰ τὸν Θεόν. [07591] καὶ ἐπειδὴ τροφήν αὐτῷ  
 ἐκόμισεν ὁ προφήτης, φησὶν, Ἐμνήσθη γάρ μου ὁ Θεός. [07592] οὕτως ἦν ταπεινὸς καὶ συντετριμμένος.  
 [07593] Ἐν λάκκῳ ἦν διὰ τὸν Θεόν, καὶ ἀνάξιον ἑαυτὸν ἠγεῖτο τῆς μνήμης καὶ τοῦ ἀκουσθῆναι. [07594]  
 Ἡμεῖς δὲ μυρία τολμῶντες μιὰν, καὶ πάντων ὄντες μιαιώτεροι, ἐὰν μὴ ἐκ πρώτης εὐχῆς ἀκουσθῶμεν,  
 ἀναχωροῦμεν. [07595] Ὅντως πολὺ τὸ μέσον ἐκείνων καὶ ἡμῶν, ὅσον τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὴν γῆν, καὶ εἴ τι  
 πλέον. [07596] Τί λέγει; [07597] μετὰ τοσαῦτα κατορθώματα, μετὰ τὸ ἐν λάκκῳ γενόμενον θαῦμα, οὕτω  
 σεαυτὸν ταπεινὸν ἠγῇ; [07598] Ναὶ, φησὶν. [07599] ὅσα γὰρ ἂν ἐργασώμεθα, ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν.  
 [07600] Οὕτω προλαβὼν, τὸ εὐαγγελικὸν παράγγελμα ἐπλήρου, καὶ οὐδὲν ἠγεῖτο ἑαυτόν. [07601] Ἐμνήσθη  
 γάρ μου ὁ Θεός, ἔλεγε. [07602] Καὶ ἡ εὐχὴ αὐτοῦ ὅρα πάλιν ὅσης ταπεινοφροσύνης γέμει. [07603] Οὕτω  
 καὶ οἱ τρεῖς παῖδες ἔλεγον. [07604] Ἠμάρτομεν, ἡνομήσαμεν. [07605] καὶ πανταχοῦ τὸ ταπεινὸν ἑαυτῶν  
 δεικνύουσι. [07606] Καίτοι γε εἶχεν ὁ Δανιὴλ μυρίας ἀφορμὰς τοῦ ἐπαίρεσθαι, ἀλλ' ἤδει ὅτι καὶ ταῦτα αὐτῷ  
 ὑπῆρχεν ἀπὸ τοῦ μὴ ἐπαίρεσθαι, καὶ οὐ διέφθειρε τὸν θησαυρόν. [07607] Παρὰ πάντας γὰρ ἀνθρώπους καὶ  
 ἐν τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ οὐκ ἐπὶ τούτοις ἤδετε μόνον, ὅτι ῥίψας ἑαυτὸν εἰς πρόσωπον ὁ βασιλεὺς ἔσπεισεν  
 αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι καὶ θεὸν ἐνόμισεν αὐτὸν ὁ πανταχοῦ τῆς γῆς ὡς θεὸς τιμώμενος. [07608] πάσης γὰρ αὐτὸς  
 ἐκράτει. [07609] καὶ δῆλον ἀπὸ τοῦ Ἱερεμίου. [07610] Ὁ ἀναβαλλόμενος γὰρ, φησὶ, τὴν γῆν, ὡς ἱμάτιον.  
 [07611] καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔδωκα αὐτὴν Ναβουχοδονόσορ τῷ δούλῳ μου. [07612] Καὶ ἐξ ὧν ἐπιστέλλει δῆλον  
 τοῦτο πάλιν, ὅτι οὐκ ἐκεῖ μόνον ἐθαυμάζετο, ἔνθα ἦν, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ, καὶ μεῖζων ἦν ἀκουόμενος ἢ εἰ  
 παρόντα εἶδον αὐτὸν τὰ λοιπὰ ἔθνη, ὅποτε καὶ διὰ γραμμάτων ὁμολόγησε τὴν [07613] δουλείαν καὶ τὸ  
 θαῦμα. [07614] Ἀλλ' ὅμως καὶ ἐπὶ σοφίᾳ πάλιν ἐθαυμάζετο. [07615] Μὴ σοφώτερος γὰρ εἶ, φησὶ, σὺ τοῦ  
 Δανιὴλ; [07616] Καὶ μετὰ ταῦτα πάντα οὕτως ἦν ταπεινός, ὡς μυριάκις διὰ τὸν Δεσπότην ἀποθανεῖν.  
 [07617] [63.184] ε'. [07618] Τί δήποτ' οὖν οὕτω ταπεινὸς ὦν, οὐ διεκρούσατο οὔτε τὴν προσκύνησιν τὴν  
 παρὰ τοῦ βασιλέως, οὔτε τὰς σπονδάς; [07619] Τοῦτο οὐκ ἐρῷ. [07620] ἀρκεῖ γάρ μοι τὸ ζήτημα μόνον  
 εἰπεῖν. [07621] τὸ δὲ λοιπὸν ὑμῖν ἀφήμι, ἵνα κἂν οὕτω διαναστήσῃ ὑμῶν τὴν διάνοιαν. [07622] Ἐκεῖνο  
 μέντοι παρεγγῶ, πάντα διὰ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον αἰρεῖσθαι, ὑποδείγματα τοιαῦτα ἔχοντας. [07623] καὶ ὅτι  
 ὄντως καὶ τῶν ἐνταῦθα ἐπιτευξόμεθα, ἐὰν τῶν μελλόντων γνησίως ἀντιλαβώμεθα. Cooperatorum Veritatis  
 Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 218/450 [07624] Ὅτι γὰρ οὐκ ἀπονοία τοῦτο ἐποίησε,  
 δῆλον ἀπὸ τοῦ εἰπεῖν, Τὰ δόματά σου σοὶ ἔστω. [07625] Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο πάλιν ἕτερον ζήτημα, πῶς τῷ  
 λόγῳ διακρούμενος, διὰ τῶν ἔργων ἐδέξατο τὴν τιμὴν, καὶ ἐφόρεσε τὸν μανιάκην. [07626] Καὶ ὁ μὲν  
 Ἡρώδης ἀκούσας, Φωνὴ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ μὴ ἔδωκε δόξαν τῷ Θεῷ, διερράγη, καὶ ἐξεχύθη  
 τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ. [07627] οὗτος δὲ καὶ Θεοῦ τιμὴν προσήκατο, οὐχὶ ῥήματα μόνον. [07628] Ἐνταῦθα  
 ἀναγκαῖον εἰπεῖν τί δὴ τοῦτό ἐστιν. [07629] Ὅτι ἐκεῖθεν μὲν εἰς εἰδωλολατρείαν ἐξέπιπτον οἱ ἄνθρωποι  
 μεῖζονα, ἐντεῦθεν δὲ οὐκέτι. [07630] Πῶς; [07631] Τὸ γὰρ νομισθῆναι τοῦτον τοιοῦτον, τιμὴ εἰς τὸν Θεόν

ἦν· [07632] διὰ γὰρ τοῦτο προλαβὼν εἶπε· [07633] Καὶ ἐμοὶ δὲ οὐκ ἐν σοφίᾳ τῇ οὔσῃ ἐν ἐμοὶ ἀπεκαλύφθη. [07634] Ἄλλως δὲ, οὐδὲ φαίνεται προσιέμενος τὰς σπονδὰς· [07635] εἶπε μὲν γὰρ, φησὶν, ὅτι χρὴ σπεῖσαι, οὐπω δὲ δῆλον ἐγένετο, ὅτι καὶ τὸ ἔργον παρηκολούθησεν. [07636] Ἐκεῖ δὲ ἤνεγκαν ὥστε τοὺς ταύρους καταθῆσαι· [07637] καὶ ἐκάλουν τὸν μὲν Δία, τὸν δὲ Ἑρμῆν. [07638] Τὸν μὲν οὖν μανιάκην προσήκατο, ἵνα δῆλον ἐαυτὸν ποιήσῃ· [07639] τὴν μέντοι σπονδὴν διὰ τί μὴ φαίνεται διακρούμενος; [07640] καὶ γὰρ ἐκεῖ οὐκ ἐποίησαν, ἀλλ' ἐπεχείρησαν, καὶ ἐκώλυσαν οἱ ἀπόστολοι· [07641] ὥστε καὶ ἐνταῦθα ἔδει εὐθέως διακρούσασθαι· [07642] καὶ ἐκεῖ μὲν δῆμος ὁλόκληρος ἦν, ἐνταῦθα δὲ τύραννος. [07643] Τί οὖν αὐτὸν οὐκ ἀπήγαγε, προλαβὼν εἶπον, ὅτι οὐχ ὡς θεῷ ἔσπενδεν ἐπὶ ἀνατροπῇ τοῦ σεβάσματος, ἀλλ' ἐπὶ μείζονι θαύματι. [07644] Πῶς; [07645] Ὅτι τοῦ Θεοῦ ἕνεκεν διάταγμα τέθεικεν, ὁμολογῶν αὐτοῦ τὴν δεσποτείαν· [07646] ὥστε οὐκ ἠκρωτηρίαζε τὴν τιμὴν. [07647] Ἐκεῖνοι δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' αὐτοὺς ἐνόμιζον εἶναι τοὺς θεοὺς· [07648] διὰ τοῦτο διεκρούοντο. [07649] Ἄλλως δὲ, καὶ προσκυνήσας ἐνταῦθα, τότε ταῦτα ποιεῖ· [07650] οὐδὲ γὰρ ὡς θεῷ προσεκύνησεν, ἀλλ' ὡς ἀνθρώπῳ σοφῷ. [07651] Οὐ δῆλον δὲ οὐδὲ ὅτι ἔσπεισεν· [07652] εἰ δὲ καὶ ἔσπεισεν, ἀλλ' οὐ δεχομένου τοῦ Δανιήλ. [07653] Τί δὲ, ὅτι αὐτὸν καὶ Βαλτάσαρ ἐκάλεσεν, τοῦ θεοῦ αὐτοῦ τὸ ὄνομα; [07654] Οὕτως οὐδὲν θαῦμα ἡγοῦντο αὐτῶν τοὺς θεοὺς, ὅπου γε καὶ τὸν αἰχμάλωτον οὕτως ἐκάλει ὁ πάντας κελεύων τὴν εἰκόνα προσκυνεῖν τὴν παντοδαπὴν καὶ ποικίλην, καὶ τὸν δράκοντα σέβων· [07655] καὶ ἐκείνων πολὺ ἦσαν ἀνοητότεροι οἱ Βαβυλώνιοι τῶν ἐν Λύστρᾳ· [07656] διὸ οὐκ ἐνῆν εὐθέως ἐνάγειν αὐτοὺς εἰς τοῦτο. [07657] Καὶ πολλὰ ἂν τις εἴποι· [07658] τέως δὲ ταῦτα ἀρκεῖ. [07659] Ἄν τοίνυν βουλόμεθα πάντων ἐπιτυχεῖν τῶν ἀγαθῶν, τὰ κατὰ Θεὸν ζητῶμεν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 219/450* [07660] Ὡς περ γὰρ οἱ τὰ τοῦ κόσμου ζητοῦντες, καὶ τούτων καὶ ἐκείνων ἐκπίπτουσιν· [07661] οὕτως οἱ τὰ κατὰ Θεὸν προτιμῶντες, ἀμφοτέρων ἐπιτυγχάνουσι. [07662] Μὴ δὴ ταῦτα λοιπὸν ζητῶμεν, ἀλλ' ἐκεῖνα, ἵνα καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

## 2.28 ΟΜΙΛΙΑ ΚΖ'.

[07664] Πίστει πεποίηκε τὸ Πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρῶ τότοκα θίγῃ αὐτῶν. [07665] Πίστει διέβησαν τὴν Ἑρῦ θρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς· [07666] ἥς πεῖραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι, κατεπόθησαν. [07667] Πίστει τὰ τεῖχη Ἱεριχὼ ἔπεσε, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. [07668] Πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης. [07669] α'. [07670] Πολλὰ μεταξὺ κατασκευάζειν ὁ Παῦλος εἴωθε, καὶ πυκνὸς ἐστὶ τοῖς νοήμασι. [07671] Τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ Πνεύματος χάρις· [07672] οὐκ ἐν πλήθει λόγων ὀλίγα περιέχει νοήματα, ἀλλὰ βραχύτητι ῥημάτων μεγάλην καὶ πολλὴν διάνοιαν ἐντίθησιν. [07673] Ὅρα γοῦν πῶς ἐν τάξει παρακλήσεως καὶ περὶ πίστεως διαλεγόμενος, οἷου ὑπομιμνήσκει τύπου καὶ μυστηρίου, οὗ τὴν ἀλήθειαν ἔχομεν. [07674] Πίστει, φησὶ, πεποίηκε τὸ Πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν. [07675] Τί δὲ ἐστίν, Ἡ πρόσχυσιν τοῦ αἵματος; [07676] Ἀρνίον ἐθύετο κατὰ οἰκίαν, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπεχρίετο ταῖς φλιαῖς, καὶ τοῦτο ἦν ἀποτείχισις τῆς ἀπωλείας τῆς Αἰγυπτιακῆς. [07677] Εἰ τοίνυν αἷμα ἀρνίου ἐν μέσοις Αἰγυπτίοις καὶ ἐν ὀλέθρῳ τοσοῦτῳ ἀσινεῖς διεφύλαττε τοὺς Ἰουδαίους· [07678] πολλῷ μᾶλλον διασώσει ἡμᾶς, οὐκ ἐν ταῖς φλιαῖς, ἀλλ' ἐπὶ ταῖς ψυχαῖς τὸ αἷμα ἐπιχρίόμενον τοῦ Χριστοῦ· [07679] καὶ γὰρ καὶ νῦν ὁ ὀλοθρεύων ἐν τῇ βαθείᾳ νυκτὶ ταύτῃ περιέρχεται. [07680] Ἀλλ' ὀπλιζόμεθα ἐκείνῃ τῇ θυσίᾳ. [07681] Πρόσχυσιν τὴν κρίσιν καλεῖ· [07682] ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἐξήγαγεν ἡμᾶς ὁ Θεός, ἀπὸ τοῦ σκότους, ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας. [07683] Καίτοι τὸ γενόμενον οὐδὲν ἦν, τὸ δὲ κατορθούμενον μέγα· [07684] τὸ μὲν γὰρ γενόμενον αἷμα, τὸ δὲ κατορθούμενον σωτηρία καὶ ἔμφραξις καὶ κώλυμα ἀπωλείας. [07685] Ἐφοβήθη τὸ αἷμα ὁ ἄγγελος· [07686] ἦδει γὰρ τίνας ἦν τύπος· [07687] ἔφριξε, τὸν Δεσποτικὸν θάνατον ἐννοήσας· [07688] διὰ τοῦτο οὐκ ἔθιγε τῶν φλιῶν. [07689] Εἶπε Μωϋσῆς, Χρίσατε· [07690] καὶ ἔχρισαν, καὶ ἐθάρῃσαν χρίσαντες. [07691] Ὑμεῖς δὲ αὐτοῦ τοῦ ἀμνοῦ ἔχοντες τὸ αἷμα, οὐ θαρσεῖτε; [07692] Πίστει διέβησαν τὴν Ἑρυθρὰν θάλασσαν, ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς. [07693] Πάλιν λαὸν ὁλόκληρον παραβάλλει λαῷ, ἵνα μὴ λέγωσιν, ὅτι Οὐ δυνάμεθα κατὰ τοὺς ἀγίους γενέσθαι. [07694] Πίστει, φησὶ, διέβησαν τὴν Ἑρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 220/450* [07695] ἥς πεῖραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν. [07696] Ἐνταῦθα αὐτοὺς καὶ εἰς ὑπόμνησιν ἄγει τῶν παθημάτων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. [07697] Πῶς πίστει; [07698] Ὅτι ἡλπισαν διὰ τῆς θαλάσσης διαβήσεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἠῤῃοντο· [07699] μᾶλλον δὲ Μωϋσῆς ἦν ὁ



εὐχόμενος. [07700] Ὅρᾳς ὅτι πανταχοῦ ἡ πίστις τοὺς λογισμοὺς ὑπερβαίνει τοὺς ἀνθρωπίνους καὶ τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν ταπεινότητα; [07701] ὁρᾳς, ὁμοῦ καὶ ἐπίστευον, καὶ τὴν κόλασιν ἐδεδοίκεσαν ἔν τε τῷ αἵματι τῶν θυρῶν, ἔν τε τῇ Ἑρυθρᾷ θαλάττῃ; [07702] Καὶ τοῦτο ἐδήλου, ὅτι ὕδωρ ἦν, διὰ τῶν ἐμπεσόντων καὶ ἀποπνιγέντων, καὶ ὅτι οὐκ ἦν φαντασία, ἀλλ' ἀλήθεια. [07703] Ὡς περ δὲ ἐπὶ τῶν λεόντων οἱ ἀναλωθέντες ἐδείκνυνον τῶν πραγμάτων τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐπὶ τῆς καμίνου οἱ καέντες· [07704] οὕτω καὶ νῦν ὁρᾳς τὰ αὐτὰ πράγματα τοῖς μὲν πρὸς σωτηρίας καὶ εὐδοκίμῃσεως, τοῖς δὲ πρὸς ἀπωλείας γινόμενα. [07705] Τοσοῦτόν ἐστιν ἡ πίστις ἀγαθόν· [07706] καὶ γὰρ ὅταν εἰς ἀμηχανίαν ἐμπέσωμεν, τότε ἀπαλλαττόμεθα, [63.186] κἂν πρὸς αὐτὸν τὸν θάνατον ἔλθωμεν, κἂν ἀπογνωσθῇ τὰ καθ' ἡμᾶς. [07707] Τί γὰρ ἄλλο ἦν λοιπόν; [07708] Αἰγύπτιοι καὶ θάλασσα αὐτοὺς ἀόπλους ἐκύκλουν, καὶ ἡ ἀποπνιγῆναι ἐχρὴν φεύγοντας, ἢ εἰς τὰς Αἰγυπτιακὰς χεῖρας ἐμπεσεῖν. [07709] Ἀλλ' ὅμως ἀπὸ ἀμηχάνων αὐτοὺς διέσωσε· [07710] τὸ αὐτὸ ὕδωρ τοῖς μὲν ὑπεστρώωννυτο καθάπερ γῆ, τοὺς δὲ κατεπόντιζε καθάπερ θάλαττα· [07711] ἐκεῖ μὲν τῆς φύσεως ἐπελανθάνετο, ἐνταῦθα δὲ καὶ ὠπλίζετο κατ' αὐτῶν Πίστει τὰ τεῖχη Ἱεριχὼ ἔπεσε, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. [07712] Οὐ γὰρ δὴ σαλπίγγων ἡχὴ λίθους οἷα τε καταβάλλειν ἐστὶ, κἂν μυρία τις ἔτη σαλπίζῃ, ἀλλ' ἡ πίστις πάντα δύναται. [07713] β'. [07714] Ὅρᾳς πανταχοῦ, οὐχὶ ἀκολουθία, οὐδὲ φύσεως νόμῳ μεταβαλλομένην αὐτὴν, ἀλλὰ παρὰ προσδοκίαν ἅπαντα γινόμενα; [07715] Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα παρὰ προσδοκίαν ἅπαντα γίνεται. [07716] Ἐπειδὴ γὰρ ἄνω καὶ κάτω ἔλεγεν, ὅτι δεῖ πιστεῦναι ταῖς ἐλπίσι ταῖς μελλούσαις, εἰκότως τοῦτον ἅπαντα τὸν λόγον ἐκίνησε, δεικνὺς ὅτι οὐ νῦν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀρχῆς πάντα τὰ θαύματα διὰ ταύτης ἡνυσται καὶ κατάρθωται. [07717] Πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν, δεξαμένη κατασκόπους μετ' εἰρήνης. [07718] Οὐκοῦν αἰσχρὸν, εἰ καὶ πόρνης ἀπιστότεροι φανεῖν τε· [07719] καίτοι γε ἐκείνη τῶν ἀνδρῶν ἤκουσεν ἀπαγγελλόντων, καὶ εὐθέως ἐπίστευσε. [07720] Τοιγαροῦν καὶ τὸ τέλος ἐπηκολούθησε· [07721] πάντων γὰρ ἀπολωλόντων, μόνῃ διεσώθη. [07722] Οὐκ εἶπε πρὸς ἑαυτὴν, ὅτι Μετὰ πολλῶν ἔσομαι τῶν ἐμῶν· [07723] οὐκ εἶπεν, Ἐγὼ τοσοῦτων φρονιμωτέρα δύναμαι εἶναι ἀνδρῶν συνετῶν, οἵτινες ἀπιστοῦσι, καὶ ἐγὼ πιστεύσω; [07724] Οὐδὲν τοιοῦτον, ὅπερ εἰκὸς ἦν ἄλλον καὶ εἰπεῖν καὶ παθεῖν, ἀλλὰ τοῖς λεγομένοις ἐπίστευσε. [07725] Καὶ τί ἔτι λέγω; [07726] ἐπιλείπει γάρ με διηγούμενον ὁ χρόνος. [07727] Οὐκέτι λοιπὸν τὰ ὀνόματα τίθησιν, ἀλλὰ τελευτήσας εἰς τὴν πόρνην, καὶ ἐντρέψας διὰ τῆς τοῦ προσώπου ποιότητος, οὐκέτι πλατύνει τὰς ἱστορίας, ἵνα μὴ δόξη μακρηγορεῖν· [07728] οὐ μὴν αὐτὰς ἀφήσιν, ἀλλ' ἐπιτρέχει σφόδρα συνετῶς, τηρῶν ἀμφοτέρα, καὶ τὸν κόρον φεύγων, καὶ τὴν πυκνότητα οὐ λυμαινόμενος· [07729] οὕτε πάντα ἐσίγησεν, οὕτε λέγων ἠνώχλησεν, ἀλλ' ἀμφοτέρα ποιεῖ. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 221/450 [07730] Ὅταν γὰρ τις ἰσχυρῶς ἀγωνίζεται, ἂν ἐπιμένῃ ἀγωνιζόμενος, ἀποκναίει τὸν ἀκροατὴν, πεπεισμένον λοιπὸν ἐνοχλῶν καὶ φιλοτιμίας λαμβάνων δόξαν· [07731] δεῖ γὰρ πρὸς τὸ λυσιτελεῖς ἀρμόζεσθαι. [07732] Καὶ τί ἔτι λέγω, φησὶν; [07733] ἐπιλείπει γάρ με διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεὼν Βαράκ τε καὶ Σαμψὼν καὶ Ἰεφθάε, Δαυὶδ τε, καὶ Σαμουὴλ, καὶ τῶν προφητῶν. [07734] Ἐγκαλοῦσι τῷ Παύλῳ τινὲς ὅτι τὸν Βαράκ καὶ τὸν Σαμψὼν καὶ τὸν Ἰεφθάε ἐν τούτοις τίθησι τοῖς τόποις. [07735] Τί λέγεις; [07736] ὁ τὴν πόρνην θεῖς, τούτους οὐ θήσει; [07737] Μὴ γάρ μοι τὸν ἄλλον αὐτῶν βίον εἶπης, ἀλλ' εἰ μὴ ἐπίστευσαν καὶ ἔλαμψαν ἐν τῇ πίστει. [07738] Καὶ τῶν προφητῶν, φησὶν, οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας. [07739] Ὅρᾳς ὅτι οὐχὶ βίον ἐνταῦθα αὐτοῖς μαρτυρεῖ λαμπρόν· [07740] οὐδὲ γὰρ τοῦτο προηγουμένως ἦν τὸ ζητούμενον· [07741] ἀλλὰ πίστεως τέως ἐξέτασις ἦν. [07742] Εἰπέ γάρ μοι εἰ μὴ πίστει τὸ πᾶν ἡνυσαν; [07743] Πῶς; [07744] Διὰ πίστεως, φησὶ, κατηγωνίσαντο βασιλείας οἱ περὶ τὸν Γεδεὼν. [07745] Εἰργάσαντο δικαιοσύνην. [07746] Τίνες; [07747] Αὐτοὶ οὗτοι· [07748] ἦτοι τὴν φιланθρωπίαν ἐνταῦθα δικαιοσύνην εἶπεν. [07749] [63.187] Ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν. [07750] Περὶ τοῦ Δαυὶδ οἶμαι αὐτὸν τοῦτο λέγειν. [07751] Ποίων δὲ τούτων ἔτυχεν ἐπαγγελίων; [07752] Ὡν ἔλεγεν, ὅτι τὸ σπέρμα αὐτοῦ καθίσει ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ. [07753] Ἐφραξαν στόματα λεόντων, ἔσβησαν δύναιμι πυρὸς, ἔφυγον στόματα μαχαίρας. [07754] Ὅρα πῶς ἐν αὐτῷ τῷ θανάτῳ ἦσαν, ὁ Δανιὴλ κυκλούμενος ὑπὸ τῶν λεόντων, οἱ παῖδες οἱ τρεῖς ἐν τῇ καμίνῳ διατρίβοντες, ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰσαὰκ, ὁ Ἰακώβ ἐν διαφόροις πειρασμοῖς, καὶ οὐδὲ οὕτως ἀπέγνωσαν. [07755] Τοῦτο γὰρ πίστις· [07756] ὅταν τὰ πράγματα πρὸς τὸ ἐναντίον ἐκβαίνῃ, τότε δεῖ πιστεῦναι ὅτι οὐδὲν ἐναντίον γέγονεν, ἀλλὰ πάντα ἀκόλουθα. [07757] Ἐφυγον στόματα μαχαίρας. [07758] Περὶ τῶν τριῶν πάλιν οἶμαι παίδων λέγειν αὐτόν. [07759] Ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἐκκλιναν ἄλλοτρίων. [07760] Τὰ κατὰ τὴν ἐπάνοδον τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐνταῦθα αἰνίττεται. [07761] Ἀπὸ ἀσθενείας, φησὶ· [07762] τουτέστιν, ἀπὸ αἰχμαλωσίας. [07763] Ὅτε ἡδὴ ἀπέγνωστο τὰ Ἰουδαϊκὰ, ὅτε

ὁστῶν νεκρῶν οὐδὲν διενηνόχεσαν, τότε αὐτοῖς γέγονε τὰ τῆς ἐπανόδου. [07764] Τίς γὰρ ἂν ἤλπισεν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπανήκειν αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἐπανήκειν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἰσχυροὺς γενήσεσθαι, καὶ κλίνειν παρεμβολὰς ἄλλοτρίων; [07765] Ἀλλ' ἡμῖν οὐδὲν τοιοῦτον συνέβη, φησὶν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 222/450 [07766] Ἀλλὰ ταῦτα τύποι τῶν μελλόντων εἰσίν. [07767] Ἐλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν. [07768] Τὰ κατὰ τοὺς προφήτας ἐνταῦθα λέγει, τὸν Ἐλισσαῖον, τὸν Ἡλίαν· [07769] νεκροὺς γὰρ ἀνέστησαν οὗτοι. [07770] Ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν. [07771] Ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς ἀναστάσεως ἐτύχομεν. [07772] Ἀλλ' ἔχω δεῖξαι καὶ ἐκείνους, φησὶν, ἀποτμηθέντας, καὶ μὴ δεξαμένους, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσι. [07773] Διὰ τί γὰρ, εἰπέ μοι, παρὸν ζῆσαι, οὐκ ἡβουλήθησαν; [07774] οὐκ ἄρα ὅτι κρείττονα προσεδόκων ζῶν; [07775] Καὶ οἱ τοὺς ἄλλους ἀναστήσαντες, αὐτοὶ εἴλοντο ἀποθανεῖν, ὥστε κρείττονος ἀναστάσεως τυχεῖν, οὐ τοιαύτης, οἷας τὰ παιδιά τῶν γυναικῶν. [07776] Ἐνταῦθά μοι δοκεῖ καὶ τὸν Ἰωάννην αἰνίττεσθαι, καὶ τὸν Ἰάκωβον· [07777] ἀποτυμπανισμὸς γὰρ λέγεται ὁ ἀποκεφαλισμὸς. [07778] Ἐξῆν αὐτοῖς ὄρᾱν τὸν ἥλιον, ἐξῆν αὐτοῖς μὴ ἐλέγξει, καὶ ὁμῶς εἴλοντο ἀποθανεῖν, καὶ οἱ ἀναστήσαντες ἄλλους, αὐτοὶ εἴλοντο ἀποθανεῖν ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν. [07779] Ἔτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστίγων πείραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς, ἐλιθάσθησαν, ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν. [07780] γ'. [07781] Ἐν τούτοις τελευτᾷ, ἐν τοῖς οἰκειοτέροις. [07782] Μάλιστα γὰρ ταῦτα φέρει τὴν παράκλησιν, ὅταν τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἡ λύπη ᾖ· [07783] ἐπεὶ κἂν σφοδρότερον εἴπῃς, μὴ ἢ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως τεχθεῖσα, οὐδὲν ἐποίησας. [07784] Διὰ τοῦτο εἰς τοῦτο τὸν λόγον συνέκλεισε, δεσμὰ λέγων, φυλακὰς, μαστιγὰς, λιθασμοὺς, τὰ κατὰ τὸν Στέφανον, τὰ κατὰ τὸν Ζαχαρίαν αἰνιττόμενος· [07785] διὸ ἐπήγαγεν, Ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον. [07786] Τί λέγεις; [07787] οἱ μὲν ἔφυγον στόματα μαχαίρας, οἱ δὲ ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον; [07788] τί ἐστὶ τοῦτο; [07789] ποῖον ἐπαινεῖς, ποῖον θαυμάζεις; [07790] τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο; [07791] Ναί, φησὶ, καὶ τοῦτο κἀκεῖνο· [07792] τοῦτο μὲν, ὅτι ὑμῖν οἰκεῖον, ἐκεῖνο δὲ, ὅτι καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν τελευτὴν ἴσχυσεν ἡ πίστις, καὶ τύπος τῶν μελλόντων ἐστὶ. [07793] Δύο γάρ ἐστι τὰ θαύματα τῆς πίστεως, ὅτι καὶ ἀνύει μεγάλα, καὶ πάσχει μεγάλα, καὶ ὅτι οὐδὲν ἡγεῖται πάσχειν. [07794] Καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν, φησὶν, ὅτι ἄρματωλοί τινες ἦσαν καὶ οὐδαμινοί· [07795] κἂν γὰρ τὸν κόσμον ἀντιστήσης [63.188] ὅλον, ἐκείνους εὐρίσκω καθέλκοντας τὸν ζυγόν, καὶ τιμιωτέρους ὄντας. [07796] Διὰ τοῦτο καὶ οὕτως εἶπεν Ὡν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος. [07797] Τί τοίνυν ἔμελλον ἐνταῦθα ἀπολαμβάνειν, ὧν οὐδὲν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἦν ἄξιον; [07798] Ἐνταῦθα αὐτῶν διανίστησι τὴν διάνοιαν, παιδεύων μὴ προσηλοῦσθαι τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ πάντων μείζων φρονεῖν τῶν ἐν τῷ παρόντι βίῳ, εἴ γε ὁ πᾶς κόσμος οὐκ ἔστιν αὐτῶν ἄξιος. [07799] Τί τοίνυν βούλει ἐνταῦθα λαβεῖν; [07800] ὕβρις γάρ ἐστίν, ἐὰν ἐνταῦθα λάβῃς τὸν μισθόν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 223/450 [07801] Μὴ τοίνυν κοσμικὰ φρονῶμεν, μηδὲ ἐνταῦθα ζητῶμεν τὴν ἀνταπόδοσιν, μηδὲ οὕτως ὤμεν πένητες· [07802] εἰ γὰρ ὁ πᾶς κόσμος οὐκ ἄξιος αὐτῶν, τί τὸ μέρος ἐπιζητεῖς; [07803] Καὶ εἰκότως· [07804] φίλοι γὰρ εἰσι τοῦ Θεοῦ. [07805] Κόσμον δὲ ἐνταῦθα ἄρα τὸ πληθὸς φησιν, ἢ τὴν κτίσιν αὐτὴν· [07806] ἀμφοτέρα γὰρ οἶδε λέγειν ἡ Γραφή. [07807] Εἰ πᾶσα ἡ κτίσις μετὰ τῶν ἀνθρώπων, φησὶ, στῇ τῶν αὐτῆς, οὐδέπω ἀντάξιοι φανοῦνται τούτων· [07808] καὶ εἰκότως. [07809] Ὡσπερ γὰρ μυριοὶ σταθμοὶ ἀχύρου καὶ χόρτου δέκα μαργαριτῶν οὐκ ἂν εἶεν ἀντάξιοι· [07810] οὕτως οὐδὲ ἐκεῖνοι· [07811] Κρείσσων γὰρ εἷς ποιῶν θέλημα Κυρίου, ἢ μυριοὶ παράνομοι· [07812] μυρίους οὐχὶ τοὺς πολλοὺς λέγει, ἀλλὰ τὸ πληθὸς τὸ ἄπειρον. [07813] Ἐννόησον ὅσον ἐστὶν ὁ δίκαιος. [07814] Εἶπεν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ· [07815] Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν, καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Ἐλῶμ, καὶ ἐγένετο. [07816] Ἡκέτω τοίνυν πᾶσα ἡ οἰκουμένη, μᾶλλον δὲ δύο, καὶ τρεῖς, καὶ τέσσαρες, καὶ δέκα, καὶ εἴκοσιν οἰκουμέναι, καὶ λεγέτωσαν, καὶ ποιείτωσαν τοῦτο· [07817] ἀλλὰ οὐ δυνήσονται. [07818] Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ φίλος τοῖς τοῦ φίλου κτίσμασιν ἐπέταττε, μᾶλλον δὲ τὸν φίλον παρεκάλει, καὶ εἶκε τὰ δοῦλα, καὶ ὁ κάτω τοῖς ἄνω προσέταττεν. [07819] Ὅρᾳς ὅτι εἰς δουλείαν ταῦτα γέγονε, τὸν δρόμον τὸν διατεταγμένον πληροῦντα; [07820] Τοῦτο τῶν Μωϋσέως μείζων. [07821] Τί δήποτε; [07822] Οὐ γὰρ ἐστὶν ἴσον θαλάττῃ ἐπιτάξαι, καὶ τοῖς κατ' οὐρανόν· [07823] μέγα μὲν γὰρ κἀκεῖνο, καὶ σφόδρα μέγα, πλην ἄλλ' οὐδὲν ἴσον. [07824] Ἄκουε δὲ καὶ πόθεν τοιοῦτος γέγονε. [07825] Τί δήποτε; [07826] Τύπος ἦν τοῦ Χριστοῦ τὸ τοῦ Ἰησοῦ ὄνομα. [07827] Διὰ τοῦτο τοίνυν, ἐπεὶ τὴν τοιαύτην κλῆσιν ἔσχεν ἐν τύπῳ, ἦν Ἰησοῦς, αὐτὴν τὴν προσηγορίαν ἠδέσθη ἡ κτίσις. [07828] Τί οὖν; [07829] ἄλλος οὐκ ἐκλήθη Ἰησοῦς; [07830] Ἀλλ' οὗτος ἐπὶ τούτῳ ἐκλήθη ἐν τύπῳ· [07831] καὶ γὰρ καὶ Αὐσῆς ἐλέγετο· [07832] διὰ τοῦτο μετεβλήθη τὸ ὄνομα·

[07833] πρόρρησις γὰρ ἦν καὶ προφητεία. [07834] Οὗτος εἰσήγαγε τὸν λαὸν εἰς τὴν ἐπαγγελίαν, ὥσπερ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν οὐρανὸν, οὐχ ὁ νόμος, ὥσπερ οὐδὲ ὁ Μωϋσῆς, ἀλλ' ἔξω ἔμενεν· [07835] οὐκ ἰσχύει νόμος εἰσαγαγεῖν, ἀλλ' ἡ χάρις. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 224/450 [07836] Ὁρᾷς τοὺς τύπους ἄνωθεν προδιαγραφομένους; [07837] Ἐπέταξε τῇ κτίσει, μᾶλλον δὲ τῷ κυρίῳ τῆς κτίσεως μέρει, αὐτῇ τῇ κεφαλῇ κάτω ἐστῶς· [07838] ἵνα, ὅταν ἴδῃς ἐν ἀνθρώπου σχήματι τὸν Ἰησοῦν τὰ αὐτὰ λέγοντα, μὴ θορυβηθῇς μηδὲ ξενισθῇς. [07839] Αὐτὸς, καὶ Μωϋσέως ζῶντος, ἐτροπώσατο τοὺς πολεμίους· [07840] οὗτος, καὶ τοῦ νόμου ζῶντος, τὰ πάντα διοικεῖ, ἀλλ' οὐ φανερώς. [07841] Πλὴν ἴδωμεν ὅση ἡ ἀρετὴ τῶν ἁγίων. [07842] δ'. [07843] Εἰ ἐνταῦθα τοιαῦτα ἐργάζονται, εἰ ἐνταῦθα τοιαῦτα ποιοῦσιν, ἅπερ οἱ ἄγγελοι, τί ἄρα ἐκεῖ; [07844] πόσῃν ἔχουσι τὴν λαμπρότητα; [07845] Τάχα τις ὑμῶν ἕκαστος ἐβούλετο εἶναι τοιοῦτος, ὥστε δύνασθαι ἐπιτάττειν τῷ [63.189] ἡλίῳ καὶ τῇ σελήνῃ. [07846] Ἐνταῦθα οἱ λέγοντες τὸν οὐρανὸν σφαῖραν εἶναι, πρὸς τοῦτο τί ἂν εἵποιεν; [07847] Διὰ τί γὰρ μὴ εἶπε, Στήτω ὁ ἥλιος, ἀλλὰ προσέθηκε, Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν, καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Ἐλώμ; [07848] Τοῦτέστι, Μείζονα τὴν ἡμέραν ἐργασάσθω. [07849] Τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ Ἐζεκίου γέγονεν· [07850] ἀνεπόδισε γὰρ ὁ ἥλιος. [07851] Ἀλλὰ τοῦτο ἐκείνου θαυμαστότερον, τὸ τὴν ἐναντίαν ἐλθεῖν πάλιν ὁδὸν, μήπω περιελθόντα τὸν δρόμον. [07852] Ἀλλὰ τούτων ἡμεῖς μείζονα ἐπιτευξόμεθα, ἐὰν ἐθέλωμεν. [07853] Τίνα γὰρ ἡμῖν ἐπηγγείλατο ὁ Χριστός; [07854] Οὐχὶ ἥλιον στήσιν, οὐδὲ σελήνην, οὐδὲ ἀναποδισμόν ἡλίου, ἀλλὰ τί; [07855] Ἐλευσόμεθα πρὸς αὐτὸν ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ, φησὶ, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν. [07856] Τί μοι δεῖ ἡλίου καὶ σελήνης, καὶ τῶν θαυμάτων τούτων, αὐτοῦ τοῦ Δεσπότου πάντων παρ' ἐμοὶ καταγομένου καὶ ἐνιδρυμένου· [07857] οὐ δεῖ μοι τούτου. [07858] Τί γὰρ δεῖ μοί τινος τούτων; [07859] αὐτὸς ἔσται μοι εἰς ἥλιον καὶ σελήνην καὶ εἰς φῶς. [07860] Εἰπέ γάρ μοι, τί ἐβούλου, εἰς βασιλεία εἰσελθὼν, δυνηθῆναι τι τῶν πεπηγότων μεταρρύθμισαι, ἢ τὸν βασιλέα οὕτως οἰκειώσασθαι, ὥς πεῖσαι πρὸς σὲ καταχθῆναι; [07861] οὐ πολλῷ μᾶλλον τοῦτο, ἢ ἐκεῖνο; [07862] Τί δαί; [07863] οὐ θαυμαστόν, εἴπερ ἄνθρωπος ἐπιτάττει ταῦτα ἃ καὶ ὁ Χριστός; [07864] Ἀλλ' ὁ Χριστὸς, φησὶν, οὐ δεῖται τοῦ Πατρὸς, ἀλλ' αὐθεντικῶς ποιεῖ. [07865] Καλῶς· [07866] οὐκοῦν ὁμολόγησον πρῶτον καὶ εἰπέ, ὅτι οὐ δεῖται τοῦ Πατρὸς, καὶ αὐθεντικῶς ποιεῖ· [07867] καὶ τότε σε ἐρήσομαι πάλιν, μᾶλλον δὲ διδάξω περὶ τῆς εὐχῆς ἧς ποιεῖται, ὅτι συγκαταβάσεως καὶ οἰκονομίας ἦν (οὐ γὰρ δὴ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἐλάττων ἦν ὁ Χριστὸς), καὶ τοῦ δύνασθαι διδάσκειν ἡμᾶς χωρὶς εὐχῆς. [07868] Ὡσπερ γὰρ διδασκάλου ἀκούων ψελλίζοντος καὶ τὰ στοιχεῖα καταλέγοντος, οὐ φῆς αὐτὸν ἀγνοεῖν, καὶ ὅταν ἐρωτᾷ, ποῦ ἐστι τόδε τὸ στοιχεῖον, οἶδας ὅτι οὐκ ἀγνοῶν ἐρωτᾷ, ἀλλὰ τὸν μαθητευόμενον θέλων ἐναγαγεῖν· [07869] οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐ δεόμενος εὐχῆς ἐποιεῖτο τὴν εὐχὴν, ἀλλὰ σὲ θέλων ἐναγαγεῖν, ἵνα συνεχῶς προσέχῃς τῇ εὐχῇ, ἵνα ἀδιαλείπτως, ἵνα νηφόντως, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἀγρυπνίας ταύτην ποιῇς. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 225/450 [07870] Ἀγρυπνεῖν δὲ οὐ τὸ νυκτὸς ἐγείρεσθαι λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν ἡμέρᾳ νήφειν ἐν ταῖς προσευχαῖς· [07871] ἀγρυπνος γὰρ καλεῖται ὁ τοιοῦτος. [07872] Ἐπεὶ ἔστι καὶ νυκτὸς εὐχόμενον καθεύδειν, καὶ ἐν ἡμέρᾳ μὴ εὐχόμενον ἀγρυπνεῖν, ὅταν ἡ ψυχὴ τεταμένη ᾖ πρὸς τὸν Θεὸν, ὅταν ἐννοῇ τίνι διαλέγεται, πρὸς τίνα ὁ λόγος αὐτῇ, ὅταν λάβῃ ἐν νῷ ὅτι ἄγγελοι παρεστήκασιν μετὰ τρόμου καὶ φόβου, αὐτὸς δὲ προσίη χασμώμενος καὶ κνώμενος. [07873] Μέγα ὄπλον εὐχὴ, ἐὰν μετὰ τῆς προσηκούσης γίνηται διανοίας. [07874] Καὶ ἵνα μάθῃς αὐτῆς τὴν ἰσχύν, σκόπει ἐντεῦθεν· [07875] Ἀναισχυντίας καὶ ἀδικίας καὶ ὁμότητος καὶ ἰταμότητος ἐκράτησεν ἡ συνεχὴς ἔντευξις· [07876] Ἀκούσατε γὰρ, φησὶ, τί ὁ κριτὴς λέγει τῆς ἀδικίας. [07877] Καὶ ὅκνου πάλιν ἐκράτησε· [07878] καὶ ὅπερ οὐκ ἐποίησε φιλία, τοῦτο ἐποίησεν ἔντευξις συνεχῆς· [07879] Καὶ εἰ μὴ διὰ τὸ φίλον αὐτοῦ εἶναι, φησὶ, δώσει αὐτῷ, ἀλλὰ γε διὰ τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἀναστὰς δώσει αὐτῷ. [07880] Καὶ ἀναξίαν οὖσαν ἀξίαν ἐποίησεν ἡ συνεχὴς προσεδρεία· [07881] Οὐκ ἔστι, φησὶ, καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. [07882] Ἡ δὲ, Ναὶ, φησὶ, Κύριε· [07883] καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. [07884] ε'. [07885] Προσέχωμεν τοίνυν τῇ εὐχῇ· [07886] μέγα ὄπλον ἐστὶν ἐὰν μετὰ ἐκτενείας γίνηται, ἐὰν χωρὶς κενοδοξίας, ἐὰν μετὰ ψυχῆς εἰλικρινοῦς. [07887] Αὕτη πολεμίους [63.190] ἐτροπώσατο, αὕτη ἔθνος ὁλόκληρον καὶ ἀνάξιον εὐηργέτησεν. [07888] Ἦκουσα, φησὶ, τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν, καὶ κατέβην τοῦ ἐξελέσθαι αὐτούς· [07889] αὕτη φάρμακόν ἐστι σωτήριον, καὶ κωλυτικὸν τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ ἱατρεῖον τῶν πλημμελημάτων· [07890] ταύτη καὶ ἡ χήρα ἡ μεμονωμένη προσήδρευεν. [07891] Ἐὰν οὖν μετὰ ταπεινοφροσύνης εὐχώμεθα, ἐὰν τὸ στήθος πλήττοντες ὡς ὁ τελώνης, ἐὰν ἐκεῖνα φθεγγώμεθα ἅπερ ἐκεῖνος, ἐὰν λέγωμεν, Ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ, πάντων ἐπιτευξόμεθα. [07892] Εἰ γὰρ

καὶ μὴ τελῶναί ἐσμεν, ἀλλ' ἕτερα ἔχομεν ἐκείνου οὐχ ἥττονα ἀμαρτήματα. [07893] Μὴ γάρ μοι εἶπης, ὅτι ἐν μικρῷ τινι διήμαρτες· [07894] τὴν γὰρ αὐτὴν ἔχει τὸ πρᾶγμα φύσιν. [07895] Καθάπερ γὰρ ὁμοίως ἀνδροφόνος λέγεται, ὃ τε παῖδα ἀνελών, ὃ τε ἄνδρα· [07896] οὕτω καὶ πλεονέκτης, καὶ ὁ πολλὰ καὶ ὁ μικρὰ πλεονεκτῶν. [07897] Καὶ ἡ μνησικακία δὲ οὐ μικρὸν, ἀλλὰ καὶ μέγα ἀμάρτημα· [07898] Μνησικάκων γάρ, φησὶν, ὁδοὶ εἰς θάνατον· [07899] καί· [07900] Ὁ ὀργιζόμενος εἰκὴ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἔνοχος ἔσται τῇ γεέννῃ· [07901] καὶ ὁ καλῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μωρὸν καὶ ἀνόητον, καὶ ὅσα τοιαῦτα. [07902] Μεταλαμβάνομεν δὲ καὶ τῶν φρικτῶν μυστηρίων ἀναξίως, καὶ φθονοῦμεν καὶ λοιδοροῦμεν· [07903] τινὲς δὲ ἡμῶν καὶ ἐμεθύσθησαν πολλάκις. [07904] Τούτων δὲ ἕκαστον καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἰκανὸν ἐκβαλεῖν τῆς βασιλείας· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 226/450 [07905] ὅταν δὲ καὶ ὁμοῦ συμφέρεται, τίνα ἔξομεν ἀπολογίαν; [07906] Πολλῆς ἡμῖν δεῖ τῆς μετανοίας, ἀγαπητοὶ, πολλῆς τῆς εὐχῆς, πολλῆς τῆς καρτερίας, πολλῆς τῆς προσεδρείας, ἵνα δυνηθῶμεν ἐπιτυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν. [07907] Εἴπωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς· [07908] Ἰλάσθητί μοι τῷ ἀμαρτωλῷ· [07909] μᾶλλον δὲ μὴ εἴπωμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ οὕτω φρονῶμεν· [07910] κἂν ἕτερός τις ἡμᾶς ἐγκαλέσῃ, μὴ ὀργιζώμεθα. [07911] Ἦκουσεν ἐκεῖνος, ὅτι Οὐκ εἰμὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης, καὶ οὐ παρωξύνθη, ἀλλὰ κατενύγη· [07912] ἐδέξατο τὸ νῖκος, καὶ ἀπέθετο τὸ ὄνειδος. [07913] Εἶπεν ἐκεῖνος τὸ τραῦμα, ἐζήτησεν οὗτος τὸ φάρμακον. [07914] Λέγωμεν τοῖνυν· [07915] Ἰλάσθητί μοι τῷ ἀμαρτωλῷ· [07916] πλὴν κἂν ἕτερος εἴπῃ, μὴ ἀγανακτῶμεν. [07917] Ἐὰν δὲ αὐτοὶ μὲν λέγωμεν μυρία ἑαυτοὺς κακὰ, παρ' ἐτέρων δὲ ἀκούοντες δυσχεραίνωμεν, οὐκέτι τοῦτο ταπεινοφροσύνη ἐστὶν οὐδὲ ἐξομολόγησις, ἀλλ' ἐπίδειξις καὶ κενοδοξία. [07918] Ἐπίδειξις ἐστὶ, φησὶν, ἑαυτὸν ἀμαρτωλὸν καλεῖν; [07919] Ναί· [07920] ταπεινοφροσύνης γὰρ λαμβάνομεν δόξαν, θαυμαζόμεθα, ἐγκωμιαζόμεθα· [07921] ἐὰν δὲ τοῦναντίον εἴπωμεν ἑαυτοὺς, καταφρονούμεθα. [07922] Ὡστε καὶ τοῦτο δόξης ἕνεκεν ποιοῦμεν. [07923] Τί δὲ ἐστὶ ταπεινοφροσύνη; [07924] Τὸ ἐτέρου ὀνειδίζοντος φέρειν, τὸ ἐπιγινώσκειν τὸ ἀμάρτημα, τὸ φέρειν τὰς κακηγορίας. [07925] Καὶ οὐδὲ τοῦτο ταπεινοφροσύνης ἂν εἴῃ, ἀλλ' εὐγνωμοσύνης. [07926] Νῦν δὲ ἑαυτοὺς μὲν λέγομεν ἀμαρτωλοὺς, ἀναξίους, μυρία ὅσα· [07927] ἂν δὲ ἕτερός τις ἡμῖν ἐν τούτων προσενέγκῃ, χαλεπαίνωμεν, ἀγριαινόμεθα. [07928] Ὅρᾳς ὅτι οὐκ ἔστιν ἐξομολόγησις, οὐδὲ εὐγνωμοσύνη; [07929] Εἶπες σαυτὸν εἶναι τοιοῦτον· [07930] μὴ ἀγανάκει καὶ παρ' ἐτέρων ἀκούων, καὶ ἐλεγχόμενος· [07931] οὕτω σοι τὰ ἀμαρτήματα κουφίζεται, ὅταν ἕτεροι ὀνειδίζωσιν· [07932] ἑαυτοῖς μὲν γὰρ βάρος ἐπιτιθέασι, σὲ δὲ εἰς φιλοσοφίαν ἐνάγουσιν. [07933] Ἄκουε τί φησὶν ὁ μακάριος Δαυὶδ, ἡνίκα κατηρᾶτο αὐτῷ ὁ Σεμεεί. [07934] Ἄφες αὐτὸν, φησὶν· [07935] ὁ Κύριος ἐνετείλατο αὐτῷ, ὅπως ἴδῃ τὴν ταπείνωσίν μου· [07936] καὶ ἀνταποδώσει μοι Κύριος ἀγαθὰ ἀντὶ τῆς κατάρας αὐ· [63.191] τοῦ τῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. [07937] Σὺ δὲ περὶ σαυτοῦ λέγων καὶ ὑπερβολὴν κακῶν, ἐὰν μὴ τὰ τῶν μεγάλων δικαίων ἐγκώμια παρ' ἐτέρων ἀκούῃς, ἀγριαίνεις. [07938] Ὅρᾳς ὅτι παίζεις ἐν οὐ παικτοῖς πράγμασι; [07939] καὶ γὰρ τοὺς ἐπαίνους ἐπαίνων ἐτέρων ἐπιθυμία διακρουόμεθα, ἵνα μειζόνων πάλιν τύχωμεν ἐγκωμίων, ἵνα μᾶλλον θαυμασθῶμεν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 227/450 [07940] Ὡστε, οὐ προσιέμενοι τὰ [63.192] ἐγκώμια, ἵνα αὐξήσωμεν αὐτὰ, τοῦτο ποιοῦμεν· [07941] καὶ πάντα πρὸς δόξαν ἡμῖν γίνεται, οὐ πρὸς ἀλήθειαν. [07942] Διὰ τοῦτο πάντα κενὰ, πάντα ἄπορα. [07943] Διὸ παρακαλῶ νῦν γοῦν ἀποστῆναι τῆς μητρὸς τῶν κακῶν, τῆς κενοδοξίας, καὶ ζῆσαι κατὰ τὸ τῷ Θεῷ δοκοῦν· [07944] ὥστε καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτυχεῖν ἀγαθῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

## 2.29 ΟΜΙΛΙΑ ΚΗ'.

[07946] Περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι· [07947] ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος οὗτος· [07948] ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι, καὶ ὄρεσι, καὶ σπηλαίοις, καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς. [07949] α'. [07950] Ἀεὶ μὲν, μάλιστα δὲ ὅταν τῶν ἁγίων ἐννοήσω τὰ κατορθώματα, τότε μοι ἐπέρχεται ἀπαγορεύειν τὰ κατ' ἑμαυτὸν, ὅτι οὐδὲ ὄναρ πεῖραν ἐλάβομεν οἷς ἐκεῖνοι τὸν ἅπαντα χρόνον ἐνδιέτριψαν ἄνδρες, οὐχ ἀμαρτημάτων τίνοντες δίκην, ἀλλ' ἀεὶ κατορθοῦντες, καὶ ἀεὶ θλιβόμενοι. [07951] Ἐννόησον γάρ μοι τὸν Ἥλιαν, εἰς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος περιήκει τήμερον· [07952] περὶ αὐτοῦ γάρ φησιν ἐνταῦθα τὸ, Περιῆλθον ἐν μηλωταῖς, καὶ εἰς αὐτὸν αὐτῷ τελευτᾷ τὰ ὑποδείγματα οὐδὲ αὐτὸ καταλιπών· [07953] ὅπερ οἰκεῖον αὐτοῖς ἦν. [07954] Καὶ εἰπὼν τὰ κατὰ τοὺς ἀποστόλους, ὅτι ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον, ὅτι ἐλιθάσθησαν, ἄνεισι πάλιν ἐπὶ τὸν Ἥλιαν, τὸν τὰ αὐτὰ παθόντα τούτοις. [07955] Ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς οὐδέπω περὶ τῶν ἀποστόλων δόξαν ἔχειν τοσαύτην, ἀπὸ τοῦ ἀναληφθέντος, καὶ μάλιστα

θαυμασθέντος, φέρει τὴν παράκλησιν καὶ τὴν παραμυθίαν. [07956] Περιῆλθον γὰρ, φησὶν, ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι· [07957] ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος οὗτος. [07958] Οὐδὲ ἱμάτιον εἶχον, φησὶ, περιβαλέσθαι τῇ ὑπερβολῇ τῶν θλίψεων, οὐ πόλιν, οὐκ οἰκίαν, οὐ καταγώγιον· [07959] τοῦτο, ὅπερ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· [07960] Ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει. [07961] Τί λέγω, οὐ καταγώγιον; [07962] οὐ στάσιν· [07963] οὐδὲ γὰρ τὴν ἔρημον καταλαβόντες, ἡσυχίαν ἤγον· [07964] οὐ γὰρ εἶπεν, Ἐν ἐρήμῳ ἐκάθηντο, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὄντες ἔφευγον καὶ ἐκεῖθεν ἠλαύνοντο, οὐκ ἐκ τῆς οἰκουμένης μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀοικήτου. [07965] Καὶ ἀναμνησκει τόπων αὐτοὺς ἐνθα ἐκάθηντο, καὶ πραγμάτων ἐκεῖ γενομένων· [07966] Ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι. [07967] Εἶτα, φησὶν, ὑμῖν ἐνεκάλουν διὰ τὸν Χριστὸν, καὶ ταῦτα ἐποίουν τῷ Ἠλίᾳ· [07968] τί ἔχοντες ἐγκαλεῖν, ἠλαυνον αὐτὸν καὶ ἐδίωκον, καὶ λιμῷ παλαίειν ἠνάγκαζον; [07969] Ὁ καὶ οὗτοι τότε ἐπασχον· [07970] διὰ τοῦτο ἔλεγεν ἀλλαχοῦ· [07971] Ἐκριναν γοῦν πέμψαι οἱ ἀδελφοὶ τοῖς θλιβομένοις τῶν μαθητῶν· [07972] Καθὼς γὰρ ἠμπορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς. [07973] [Ὁ καὶ τούτων ἦν.] Κακουχούμενοι, φησὶ· [07974] τουτέστι, κακῶς πάσχοντες, ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις, ἐν τοῖς κινδύνοις· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 228/450 [07975] ὁ καὶ αὐτὸ [63.192] τούτων ἦν. [07976] Τὸ δὲ, [Περιῆλθον, τί ἐστίν;] Ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι, καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις, καὶ, ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς. [07977] Οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο μονονουχὶ ἐμφαίνει, ὅτι περιῆλθον καθάπερ φυγάδες καὶ μετανάσται, καθάπερ ἐπὶ τοῖς αἰσχίστοις ἐαλωκότες, καθάπερ οἱ οὐδὲ τὸν ἥλιον ὄρᾱν ἄξιοι, καὶ οὐδὲ ἀπὸ τῆς ἐρημίας εὕρισκον καταφυγὴν, ἀλλ' ἔδει φεύγειν ἀεὶ, ἔδει καταδύσεις ζητεῖν, ἔδει ζῶντας εἰς τὴν γῆν κατορύττειν ἑαυτοὺς, ἀεὶ ἐν φόβῳ εἶναι. [07978] Καὶ οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι. [07979] Τίς οὖν ὁ μισθὸς τῆς τοσαύτης, φησὶν, ἐλπίδος; [07980] τίς ἡ ἀνταπόδοσις; [07981] Μεγάλη, καὶ οὕτω μεγάλη, ὥς μηδὲ λόγῳ δύνασθαι δηλωθῆναι· [07982] Ἄ γὰρ, φησὶν, ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσεν, οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, ταῦτά ἐστιν ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. [07983] Ἀλλ' οὐπω ἀπέλαβον, ἀλλ' ἔτι μένουσι καὶ οὕτω τελευτήσαντες ἐν τοσαύτῃ θλίψει. [07984] Καὶ ἐκεῖνοι μὲν χρόνους ἔχουσι τοσούτους νικήσαντες, καὶ οὐδέπω ἀπέλαβον· [07985] ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἀγῶνι ἔτι ὄντες, ἀσχάλλετε; [07986] Ἐννοήσατε καὶ ὑμεῖς τί ἐστὶ, καὶ ὅσον ἐστὶ τὸν Ἀβραάμ καθῆσθαι· [07987] καὶ τὸν ἀπόστολον Παῦλον περιμένοντα πότε σὺ τελειωθῇς, ἵνα δυνηθῶσι τότε λαβεῖν τὸν μισθόν. [07988] Ἐὰν μὴ γὰρ καὶ ἡμεῖς παραγενώμεθα, προεῖπεν αὐτοῖς ὁ Σωτὴρ μὴ δώσιν· [07989] καθάπερ εἰ πατὴρ φιλόστοργος παισὶν εὐδοκίμοις, καὶ τὸ, ἔργον ἠνυκόσι λέγοι, μὴ διδόναι φαγεῖν, ἐὰν μὴ ἔλθωσιν αὐτῶν οἱ ἀδελφοί. [07990] Σὺ δὲ ἀσχάλλεις, ὅτι οὐδέπω τὸν μισθὸν ἔλαβες; [07991] Τί οὖν ποιήσει Ἀβελὸς ὁ πρὸ πάντων νικήσας, καὶ ἀστεφάνωτος καθήμενος; [07992] τί δὲ Νῶε; [07993] τί δὲ οἱ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους γεγονότες, ὅτι σὲ καὶ τοὺς μετὰ σὲ ἀναμένουσιν; [07994] Ὅρᾳς ὅτι ἡμεῖς πλεονεκτοῦμεν αὐτῶν; [07995] Καὶ καλῶς διὰ τοῦτο εἶπε, Τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου. [07996] Ἵνα γὰρ μὴ δοκῶσι πλεονεκτεῖν ἡμῶν τῷ πρῶτοι στεφανοῦσθαι, ἕνα ὥρισε πᾶσι τῶν στεφάνων τὸν καιρὸν, καὶ ὁ πρὸ τοσούτων ἐτῶν νενικηκώς, μετὰ σοῦ λαμβάνει τὸν στέφανον. [07997] Ὅρᾳς κηδεμονίαν; [07998] Καὶ οὐκ εἶπεν, Ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν στεφανωθῶσιν, ἀλλ', Ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν· [07999] ὥστε καὶ τέλειοι τότε φαίνονται. [08000] Προέλαβον κατὰ τοὺς ἀγῶνας, ἀλλ' οὐ προλαμβάνουσι κατὰ τοὺς στεφάνους. [08001] Οὐκ ἐκείνους ἠδίκησεν, ἀλλ' ἡμᾶς ἐτίμησε· [08002] καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀναμένουσιν. [08003] Εἰ γὰρ σῶμα ἐν οἱ πάντες ἐσμέν, μείζων γίνεται τῷ σώματι τούτῳ ἡ ἡδονή, ὅταν κοινῇ στεφανῶται, καὶ μὴ κατὰ μέρος. [08004] Καὶ γὰρ οἱ δίκαιοι καὶ ἐν τούτῳ εἰσὶ θαυμαστοὶ, ὅτι χαίρουσιν ὥς ἐπὶ οἰκειοῖς ἀγαθοῖς τοῖς τῶν ἀδελφῶν. [08005] Ὡστε [63.193] κακείοις τοῦτο κατὰ γνώμην ἐστὶ, τὸ μετὰ τῶν μελῶν τῶν ἰδίων στεφανωθῆναι· [08006] τὸ γὰρ ὁμοῦ δοξασθῆναι, μεγάλη ἡδονή. [08007] Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων. [08008] β'. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 229/450 [08009] Πολλαχοῦ ἡ Γραφή τὴν παραμυθίαν λαμβάνει τὴν ἐν τοῖς κακοῖς ἀπὸ τῶν συμβαινόντων πραγμάτων, ὥς ὅταν λέγῃ ὁ προφήτης· [08010] Ἀπὸ καύματος καὶ σκληρότητος, καὶ ὑετοῦ ῥύσεται σε· [08011] καὶ ὁ Δαυὶδ· [08012] Ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα. [08013] Τοῦτο γοῦν καὶ ἐνταῦθα λέγει, ὅτι ἡ μνήμη τῶν ἀγίων ἐκείνων, ὥσπερ νέφος τὸν φλεγόμενον ὑπὸ ἀκτίνος θερμότερας σκιάζει, οὕτω τὴν ὑπὸ τῶν κακῶν καταπεπονημένην ἀνίστησι καὶ ἀνακτᾶται ψυχὴν. [08014] Καὶ οὐκ εἶπεν, Ὑπεραιωρούμενον ἡμῶν, ἀλλὰ, Περικείμενον ἡμῖν, ὁ ἐκείνου πλέον ἦν ὥστε δηλῶσαι διὰ τούτου, ὅτι περικείμενον κύκλῳ, ἐν



μείζονι ἀδείᾳ εἰκότως εἶναι ποιήσῃ. [08015] Μάρτυρας δὲ οὐχὶ τοὺς ἐν τῇ Καινῇ λέγει μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῇ Παλαιᾷ· [08016] καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ ἐμαρτύρησαν τῇ τοῦ Θεοῦ μεγαλειότητι· [08017] οἷον, ὡς οἱ τρεῖς παῖδες, οἱ περὶ τὸν Ἥλιον, οἱ προφηταὶ πάντες. [08018] Ὅγκον ἀποθέμενοι πάντα. [08019] Πάντα, τίνα; [08020] Τουτέστι, τὸν ὕπνον, τὴν ὀλιγορίαν, τοὺς λογισμοὺς τοὺς εὐτελεῖς, πάντα τὰ ἀνθρώπινα. [08021] Καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν. [08022] Εὐπερίστατον ἦτοι τὴν εὐκόλως περισταμένην ἡμᾶς, ἢ τὴν εὐκόλως περίστασιν δυναμένην παθεῖν, λέγει· [08023] μᾶλλον δὲ τοῦτο· [08024] ῥᾷδιον γὰρ, ἐὰν θέλωμεν, περιγενέσθαι τῆς ἁμαρτίας. [08025] Δι' ὑπομονῆς, φησὶ, τρέχουμεν τὸν προκειμένον ἡμῖν ἀγῶνα. [08026] Οὐκ εἶπε, Πυκτεύουμεν, οὐδὲ, Παλαίωμεν, οὐδὲ, Πολεμῶμεν, ἀλλ' ὁ πάντων κουφότερον ἦν τὸ τοῦ δρόμου, τοῦτο εἰς μέσον τέθεικεν. [08027] Οὐδὲ εἶπε, Προσθῶμεν τῷ δρόμῳ, ἀλλ', Ἐν αὐτῷ τοῦτῳ ὑπομείνωμεν, μὴ ἐκλυθῶμεν. [08028] Τρέχουμεν, φησὶ, τὸν προκειμένον ἡμῖν ἀγῶνα. [08029] Εἴτα τὸ κεφάλαιον τῆς παρακλήσεως, ὃ καὶ πρῶτον καὶ ὕστερον τίθησι, τὸν Χριστόν· [08030] Ἀφορῶντες, φησὶν, εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν. [08031] Ὅπερ οὖν καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς τοῖς μαθηταῖς συνεχῶς ἔλεγεν· [08032] Εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβούλ ἀπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; [08033] καὶ πάλιν· [08034] Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. [08035] Ἀφορῶντες, φησὶ· [08036] τουτέστιν, ἵνα μάθωμεν τρέχειν, βλέπουμεν εἰς Χριστόν. [08037] Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν τεχνῶν πασῶν καὶ τῶν ἀγωνισμάτων πρὸς τοὺς διδασκάλους ὀρῶντες, οὕτως ἐντυποῦμεν τῇ διανοίᾳ τὴν τέχνην, διὰ τῆς ὀπτικῆς κανόνας τινὰς λαμβάνοντες· [08038] οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα, εἰ βουλοίμεθα τρέχειν, καὶ μαθεῖν καλῶς τρέχειν, πρὸς τὸν Χριστὸν ὀρῶμεν, τὸν ἀρχηγὸν τῆς πίστεως καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν. [08039] Τί ἐστὶ τοῦτο; [08040] Τουτέστιν, αὐτὸς ἐν ἡμῖν τὴν πίστιν ἐνέθηκεν, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν δέδωκεν. [08041] Ὁ καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς ὁ Χριστὸς εἶπεν· [08042] Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς. [08043] Καὶ ὁ Παῦλος δὲ φησὶ· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 230/450* [08044] Τότε δὲ ἐπιγνώσομαι, καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. [08045] Εἰ δὲ αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἡμῖν ἐνέθηκεν, αὐτὸς καὶ τὸ τέλος ἐπιθήσει. [08046] Ὅς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ, φησὶ, χαρᾶς, ὑπέμεινε σταυρὸν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας. [08047] Τουτ [08048] [63.194] ἐστὶν, ἐξῆν αὐτῷ μηδὲν παθεῖν, εἴπερ ἐβούλετο. [08049] Οὐδὲ γὰρ ἁμαρτίαν ἐποίησεν, οὐδὲ δόλος εὐρέθη ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· [08050] καθὼς καὶ αὐτὸς φησὶν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις· [08051] Ἐρχεται ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων, καὶ οὐκ ἔχει ἐν ἐμοὶ οὐδέν. [08052] Προῦκειται τοίνυν αὐτῷ, εἴπερ ἐβούλετο, μὴ ἐλθεῖν εἰς τὸν σταυρόν· [08053] Ἐξουσίαν γὰρ ἔχω, φησὶ, θεῖναι τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. [08054] Εἰ τοίνυν ὁ μηδεμίαν ἔχων ἀνάγκην τοῦ σταυρωθῆναι, ἐσταυρώθη ἡμῶν ἕνεκεν· [08055] πόσῳ μᾶλλον ἡμᾶς δίκαιον πάντα γενναίως ὑπομένειν; [08056] Ὅς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς, φησὶν, ὑπέμεινε σταυρὸν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας. [08057] Τί δὲ ἐστὶν, Αἰσχύνῃς καταφρονήσας; [08058] Τὸν ἐπονειδίστον, φησὶν, εἴλετο θάνατον. [08059] Ἔστω γὰρ, ἀπέθνησκε· [08060] τί καὶ ἐπονειδίστως; [08061] Δι' οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἡμᾶς διδάσκων μηδὲν ἡγεῖσθαι τὴν παρ' ἀνθρώπων δόξαν. [08062] Διὰ τοῦτο, οὐχ ὑποκείμενος ἁμαρτία εἴλετο αὐτήν, παιδεύων ἡμᾶς κατατολμᾶν αὐτῆς, καὶ μηδὲν αὐτὴν τίθεσθαι. [08063] Διὰ τί μὴ εἶπε Λύπην, ἀλλὰ Αἰσχύνην; [08064] Ὅτι οὐ μετὰ λύπης ταῦτα ἔφερε. [08065] Τί οὖν τὸ τέλος; [08066] ἄκουε, ἐπάγει γάρ· [08067] Ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ κεκάθικεν. [08068] Ὅρᾳς τὸ ἔπαθλον; [08069] Ὅπερ καὶ ὁ Παῦλος γράφων φησὶ· [08070] Διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ. [08071] Τὸ κατὰ σάρκα φησὶ. [08072] Μάλιστα μὲν οὖν, εἰ καὶ μηδὲν ἦν ἔπαθλον, ἱκανὸν τὸ ὑπόδειγμα πείσαι πάντα ἐλέσθαι· [08073] νυνὶ δὲ καὶ ἔπαθλα ἡμῖν πρόκειται, οὐ τὰ τυχόντα, ἀλλὰ μεγάλα καὶ ἀπόρρητα. [08074] Ὡστε καὶ ἡμεῖς ἐπειδὴν τι πάθωμεν τοιοῦτον, πρὸ τῶν ἀποστόλων ἐννοῶμεν τὸν Χριστόν. [08075] Διὰ τί; [08076] Ὅτι ὁλος ὁ βίος αὐτοῦ ὕβρεων ἔγεμε· [08077] καὶ γὰρ μαινόμενος ἤκουεν ἀεὶ, καὶ πλάνος, καὶ γόης· [08078] καὶ ποτὲ μὲν ἔλεγον οἱ Ἰουδαῖοι· [08079] Οὗτος οὐκ ἔστιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 231/450* [08080] ποτὲ δέ· [08081] Οὐχί, φησὶν, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον· [08082] καὶ πάλιν· [08083] Ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν· [08084] Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. [08085] Καὶ εἰς γοητεῖαν δὲ αὐτὸν διέβαλλον λέγοντες· [08086] Ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια· [08087] καὶ ὅτι μαίνεται, καὶ δαιμόνιον ἔχει· [08088] Οὐ καλῶς ἐλέγομεν, φησὶν, ὅτι δαιμόνιον ἔχει, καὶ μαίνεται; [08089] Καὶ ταῦτα ἤκουε παρ' αὐτῶν, εὐεργετῶν, θαυματουργῶν, Θεοῦ ἔργα ἐπιδεικνύμενος. [08090] Εἰ μὲν γὰρ μηδὲν ποιῶν ταῦτα ἤκουεν, οὐκ ἦν οὕτω θαυμαστόν· [08091] εἰ δὲ διδάσκων τὰ πρὸς ἀλήθειαν, πλάνος ἤκουε, καὶ δαίμονας ἐκβάλλων, δαίμονα ἔχειν ἐλέγετο, καὶ πάντα

ἀνατρέπων τὰ ἐναντία, γόης ἐλέγετο· [08092] ποίαν ὑπερβολὴν θαύματος οὐκ ἔχει; [08093] Ταῦτα γὰρ αὐτοῦ συνεχῶς κατηγοροῦν. [08094] γ'. [08095] Εἰ δὲ βούλει καὶ τὰ σκώμματα καὶ τὰς εἰρωνείας μαθεῖν, ἅς κατ' αὐτοῦ ἐποιοῦντο, ὃ μάλιστα δάκνει τὰς ἡμετέρας ψυχὰς, ἄκουε πρῶτον τὰς ἀπὸ τοῦ γένους· [08096] Οὐχ οὗτος, φησὶν, ἐστὶν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός, οὗ ἡμεῖς ἴσμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; [08097] οὐχ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πάντες παρ' ἡμῖν εἰσι; [08098] καὶ ἀπὸ τῆς πατρίδος αὐτὸν σκώπτοντες, ἔλεγον ἐκ Ναζαρετ αὐτὸν εἶναι. [08099] Καὶ πάλιν· [08100] Ἐρώτησον, [63.195] φησὶ, καὶ ἴδε, ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγήγερται· [08101] καὶ ἔφερε τοσαῦτα συκοφαντούμενος. [08102] Καὶ πάλιν ἔλεγον· [08103] Οὐχὶ ἡ Γραφή φησιν, ὅτι ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης ἔρχεται ὁ Χριστός; [08104] Βούλει καὶ τὰς εἰρωνείας ἰδεῖν ἅς ἐποιοῦντο παρ' αὐτὸν τὸν σταυρόν; [08105] Προσεκύνουν αὐτῷ ἐμπαίζοντες, καὶ ἔπαιον αὐτὸν καὶ ἐκολάφιζον, καὶ ἔλεγον· [08106] Εἰπὲ ἡμῖν τίς ἐστὶν ὁ παῖσας σε; [08107] καὶ ὄξος προσῆγον, καὶ ἔλεγον· [08108] Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. [08109] Ἔτι δὲ καὶ ὁ δοῦλος τοῦ ἀρχιερέως ράπισμα ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ φησιν· [08110] Εἰ μὲν κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· [08111] εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; [08112] Καὶ χλευάζοντες δὲ, χλαμύδα περιέθηκαν αὐτῷ, καὶ ἐνέπτυνον εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ τὰς πείρας ἀεὶ προσῆγον, πειράζοντες αὐτόν. [08113] Βούλει καὶ τὰς κατηγορίας ἰδεῖν, τὰς λάθρα, τὰς φανερῶς, τὰς παρὰ τῶν μαθητῶν; [08114] τὸ γὰρ, Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 232/450 [08115] καὶ τὸ, Δαιμόνιον ἔχεις, παρὰ τῶν πιστευσάντων ἤδη ἐλέγετο Εἰπὲ δέ μοι, οὐκ ἀεὶ ἔφευγε καὶ αὐτός, ποτὲ μὲν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ποτὲ δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν; [08116] οὐχὶ ἐκ σπαργάνων αὐτῷ πολλὸς ὁ πειρασμός; [08117] οὐχὶ παιδίον ὄντα αὐτὸν ἡ μήτηρ λαβοῦσα κατήλθεν εἰς Αἴγυπτον; [08118] Διὰ ταῦτα τοίνυν πάντα φησὶν· [08119] Ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρόν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ κεκάθικεν. [08120] Εἰς τοῦτον τοίνυν ἀφορῶμεν καὶ εἰς τὰ τῶν μαθητῶν τῶν τούτου, ἀναγινώσκοντες τὰ Παύλου, καὶ ἀκούοντες αὐτοῦ λέγοντος· [08121] Ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν νηστείαις ἐν κόποις, ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώσει· [08122] καὶ πάλιν· [08123] Μέχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνητεύομεν, καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ ἄστατοῦμεν, καὶ κοπιῶμεν, ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσὶ· [08124] λοιδορούμενοι, εὐλογοῦμεν· [08125] διωκόμενοι, ἀνεχόμεθα· [08126] βλασφημούμενοι, παρακαλοῦμεν. [08127] Ἄρα ἐξ ἡμῶν ἔχει τις εἰπεῖν, ὅτι τὸ πολλοστὸν τούτων μέρος ἔπαθεν; [08128] Ὡς πλάνοι γὰρ, φησὶν, ὡς ἄτιμοι, ὡς μηδὲν ἔχοντες· [08129] καὶ πάλιν· [08130] Πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ὑπὸ Ἰουδαίων ἔλαβον· [08131] τρεῖς ἐρράβδισθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα, ὁδοιπορίαις, πολλάκις, ἐν θλίψεσιν, ἐν στενοχωρίᾳ, ἐν λιμῷ. [08132] Καὶ ὅτι ταῦτα τῷ Θεῷ ἐδόκει, ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος· [08133] Ὑπὲρ τούτου τρεῖς τὸν Κύριον παρεκάλεσα, καὶ εἰρηκέ μοι, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· [08134] ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. [08135] Διὸ καὶ, φησὶν, εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. [08136] Καὶ αὐτοῦ δὲ ἄκουσον τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· [08137] Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε. [08138] Ἀναλογίσασθε γὰρ, φησὶ, τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς αὐτὸν ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμῃτε, ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι. [08139] Εἰκότως ταῦτα ἐπήγαγεν· [08140] εἰ γὰρ τὰ τῶν πλησίον πάθη διανίστησιν ἡμᾶς, τὰ τοῦ Δεσπότου πόσῃ ἡμῖν οὐ παρέξει προθυμίαν; [08141] τί ἡμᾶς οὐκ ἐργάζεται; [08142] Καὶ σκόπει πῶς παρεῖς πάντα εἰπεῖν, [63.196] διὰ τῆς ἀντιλογίας τὸ πᾶν ἐδήλωσε, καὶ τῷ τοιαύτην προσθεῖναι· [08143] τὰς γὰρ ἐπὶ κόρρης πληγὰς, τὸν γέλωτα, τὰς ὕβρεις, τοὺς ὀνειδισμοὺς, τὰς χλευασίας, ταῦτα πάντα διὰ τῆς ἀντιλογίας ἐνέφηνε· [08144] καὶ οὐκ ἐκεῖνα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ παρὰ τὸν βίον ἅπαντα τὸν τῆς διδασκαλίας. [08145] Ταῦτα τοίνυν, ἀγαπητοί, ἀεὶ ἀναλογιζώμεθα, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐν ταῖς διανοίαις ἡμῶν στρέφωμεν, εἰδότες ὅτι μεγάλα ἐκ τούτου καρπωσόμεθα ἀγαθὰ, καὶ πολλὴν τὴν ωφέλειαν ἐξομεν. [08146] Μέγα γὰρ, ὄντως μέγα παραμύθιον, καὶ τὰ τοῦ Χριστοῦ πάθη καὶ τὰ τῶν ἀποστόλων. [08147] Οὕτω γὰρ ἥδαι ταύτην βελτίω τῆς ἀρετῆς οὕσαν τὴν ὁδόν, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ μὴ δεόμενος αὐτῆς ταύτην ἐλθεῖν· [08148] οὕτως οἶδε τὴν θλίψιν συμφέρουσιν ἡμῖν, καὶ ἀνέσεως ὑπόθεσιν μᾶλλον γινομένην· [08149] ἄκουε γὰρ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 233/450 [08150] Ἐὰν μή τις ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήσῃ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. [08151] Μόνον γὰρ οὐχὶ τοῦτο διὰ τῆς τοιαύτης λέγει διδασκαλίας· [08152] Εἰ μαθητῆς εἶ, τὸν διδάσκαλον μιμοῦ· [08153] τοῦτο γάρ ἐστι μαθητοῦ. [08154] Εἰ δὲ αὐτὸς μὲν διὰ θλίψεως ἤλθε, σὺ δὲ δι' ἀνέσεως,

οὐκέτι τὴν αὐτὴν βαδίζεις ὁδόν, ἣν ἐκεῖνος ἐβάδισεν, ἀλλ' ἐτέραν. [08155] Πῶς οὖν ἀκολουθεῖς, μὴ ἀκολουθῶν; [08156] πῶς εἰ μαθητὴς, μὴ τῷ διδασκάλῳ ἐπόμενος; [08157] Τοῦτο καὶ ὁ Παῦλός φησιν· [08158] Ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· [08159] ἡμεῖς ἄτιμοι, ὑμεῖς δὲ ἔντιμοι. [08160] Ἡ πῶς ἔχει λόγον, φησὶ, τάναντία ἡμᾶς ζηλοῦν, καὶ ὑμᾶς μὲν εἶναι μαθητάς, ἡμᾶς δὲ διδασκάλους; [08161] Μέγα ἄρα θλίψις, ἀγαπητοί· [08162] δύο γὰρ τὰ μέγιστα κατορθοῖ, καὶ ἀμαρτίας ἐξαλείφει, καὶ στερρόους ποιεῖ. [08163] δ'. [08164] Τί οὖν, φησὶν, ἂν περιτρέψῃ καὶ ἀπολέσῃ; [08165] Οὐχ ἡ θλίψις τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ἡ ἡμετέρα νοθεΐα. [08166] Πῶς, φησὶν; [08167] Ἐὰν γὰρ νήφωμεν, ἐὰν τὸν Θεὸν παρακαλῶμεν, ὥστε μὴ ἐᾶσαι ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα, ἐὰν ἀεὶ αὐτοῦ ἐχώμεθα, στησόμεθα γενναίως, καὶ παραταξόμεθα. [08168] Ἔως ἂν αὐτὸν ἔχωμεν βοηθόν, κἂν πάντων τῶν ἀνέμων σφοδρότερον πνεύσωσιν οἱ πειρασμοί, κάρφος ἡμῶν ἔσονται καὶ φύλλον ἀπλῶς φερόμενον. [08169] Ἀκούε Παύλου λέγοντος· [08170] Ἐν τούτοις, φησὶ, πᾶσιν ὑπερνικῶμεν· [08171] καὶ πάλιν· [08172] Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλύπτεσθαι εἰς ἡμᾶς· [08173] καὶ πάλιν· [08174] Τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρόν τῆς θλίψεως, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης ἡμῶν κατεργάζεται. [08175] Σκόπει ἡλίκοις κινδύνους, ναυάγια, τὰς ἐπαλλήλους θλίψεις, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἐλαφρὰ καλεῖ· [08176] καὶ ζήλωσον τὸν ἀδάμαντα τοῦτον, τὸν ἀπλῶς καὶ εἰκὴ τὸ σῶμα τοῦτο περικείμενον. [08177] Ἐν πενίᾳ εἶ; [08178] ἀλλ' οὐκ ἐν τοσαύτῃ, ὅση ὁ Παῦλος, ὁ καὶ ἐν λιμῷ ἐξεταζόμενος καὶ δίψει καὶ γυμνότητι· [08179] οὐ γὰρ μίαν ἡμέραν τοῦτο ἔπαθεν, ἀλλὰ διηνεκῶς τοῦτο ὑπέμεινε. [08180] Πόθεν τοῦτο δῆλον; [08181] Ἀκούε αὐτοῦ λέγοντος· [08182] Ἀχριτῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ γυμνητούμεν. [08183] Βαβαί, πόσῃ ἔχων ἤδη δόξαν ἐν τῷ κηρύγματι, τοσαῦτα ὑπέμεινε, εἰκοστὸν λοιπὸν ἔτος ἔχων, ὅτε ταῦτα ἔγραφεν. [08184] Οἶδα γὰρ, φησὶν, ἄνθρωπον πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων, εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 234/450 [08185] καὶ πάλιν· [08186] [63.197] Μετὰ τρία ἔτη, φησὶν, ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα. [08187] Καὶ πάλιν ἄκουε αὐτοῦ λέγοντος· [08188] Καλὸν μοι ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ. [08189] Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ πάλιν γράφων ἔλεγεν· [08190] Ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν. [08191] Τί λιμοῦ χαλεπώτερον; [08192] τί κρυμοῦ; [08193] τί τῶν ἐπιβουλῶν τῶν παρὰ ἀδελφῶν; [08194] οὗς ψευδαδελφοὺς λοιπὸν καλεῖ. [08195] Οὐχὶ λυμεὼν ἐκαλεῖτο τῆς οἰκουμένης; [08196] οὐχὶ ἀπατεῶν; [08197] οὐχὶ ἀνατροπεύς; [08198] οὐχὶ κατεκόπτετο μαστιζόμενος; [08199] Ταῦτα ἐν νῷ λάβωμεν, ἀγαπητοί, ταῦτα ἀναλογιζόμεθα, ταῦτα μνημονεύωμεν, καὶ οὐδέποτε ἐκλυθησόμεθα, κἂν ἀδικώμεθα, κἂν ἀρπαζώμεθα, κἂν μυρία πάσχωμεν κακά. [08200] Γένοιτο τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἡμᾶς εὐδοκιμεῖν, καὶ πάντα φορητά· [08201] γένοιτο εὖ πράττειν ἐκεῖ, καὶ τῶν ἐνταῦθα λόγος οὐδεὶς. [08202] Σκια ταῦτά ἐστι καὶ ὄναρ· [08203] οἷα ἂν εἴη, ἐλπιζομένων ἐκείνων καὶ προσδοκωμένων, οὐδὲν ἐστι τῶν δεινῶν οὔτε τῇ φύσει, οὔτε τῷ χρόνῳ. [08204] Τί γὰρ βούλει πρὸς τὰ δεινὰ ἐκεῖνα παραβάλωμεν; [08205] τί πρὸς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον, πρὸς τὸν σκόληκα τὸν ἀτελεύτητον; [08206] τί δυνήσῃ ἴσον εἰπεῖν τῶν ἐνταῦθα πρὸς τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων, πρὸς τὰ δεσμὰ, πρὸς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, πρὸς τὴν ὀργὴν πρὸς τὴν θλίψιν, πρὸς τὴν στενοχωρίαν; [08207] Ἀλλὰ τῷ χρόνῳ; [08208] Καὶ τί μύρια ἔτη πρὸς ἀπείρους αἰῶνας καὶ ἀτελευτήτους; [08209] οὐχ ὅσον μικρὰ σταγὼν πρὸς ἄβυσσον ἄπειρον; [08210] Ἀλλὰ πρὸς τὰ ἀγαθὰ; [08211] Ἀλλ' ἐκεῖ μείζων ἢ ὑπερβολή· [08212] Ὁφθαλμὸς οὐκ εἶδε, φησὶν, οὗς οὐκ ἤκουσεν, ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. [08213] Καὶ ταῦτα ἔσται πάλιν ἐν ἀπείροις αἰῶσιν. [08214] Ὑπὲρ τούτων οὖν κατακοπῆναι μυριάκις οὐ καλὸν, ἀναιρεθῆναι, κατακαῆναι, μυρίους ὑποστῆναι θανάτους, πᾶν ὅτιοῦν ὑπομεῖναι δεινὸν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ; [08215] Εἰ γὰρ ἐν πυρὶ ζῆν κατακαιόμενον ἦν, οὐκ ἔδει πάντα ὑπομένειν ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἐκείνων ἀγαθῶν; [08216] Ἀλλὰ τί λέγω ταῦτα ληρῶν πρὸς ἀνθρώπους οὐδὲ χρημάτων καταφρονῆσαι αἰρουμένους, ἀλλ' ὡς ἀθανάτων αὐτῶν ἐχομένους, κἂν μικρὰ ἐκ πολλῶν δῶσι, τὸ πᾶν νομίζοντας ἡνυκέναι; [08217] Οὐκ ἔστι τοῦτο ἐλεημοσύνη· [08218] ἐλεημοσύνη γάρ ἐστιν ἢ τῆς χήρας ἐκείνης, ἥτις τὸν βίον αὐτῆς πάντα ἐκένωσεν. [08219] Εἰ δὲ οὐ χωρεῖς τοσοῦτον ὅσον ἡ χήρα καταβαλεῖν, ἀλλὰ κἂν τὸ περίσσευμα ὅλον κατάβαλε· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 235/450 [08220] ἔχε τὰ ἀρκοῦντα, μὴ τὰ περιττά. [08221] Ἀλλ' οὐδεὶς ἐστὶν οὐδὲ τὸ περίσσευμα καταβάλλων· [08222] ἔως γὰρ ἂν ἔχῃς οἰκέτας πολλοὺς καὶ ἱμάτια σηρικὰ, πάντα ταῦτα περιττεύματά ἐστιν. [08223] Οὐδὲν ἀναγκαῖον οὐδὲ τῆς χρείας, ὧν ἄνευ δυνάμεθα ζῆν· [08224] ταῦτα περιττά καὶ ἀπλῶς ἔξω πρόσκειται. [08225] Τίνος οὖν ἄνευ οὐ δυνάμεθα ζῆν ἴδωμεν, εἰ δοκεῖ. [08226] Κἂν δύο μόνους ἔχωμεν οἰκέτας, δυνάμεθα ζῆν· [08227] ὅπου γὰρ εἰσὶ τινες χωρὶς οἰκετῶν ζῶντες, ποῖαν ἡμεῖς

ἔχομεν ἀπολογία, τοῖς δύο οὐκ ἀρκούμενοι; [08228] Δυνάμεθα καὶ ἐκ πλίνθων ἔχειν οἰκίαν τριῶν οἰκημάτων· [08229] καὶ τοῦτο ἀρκεῖ ἡμῖν. [08230] Εἰπέ γάρ μοι, οὐκ εἰσὶ τινες μετὰ παίδων καὶ γυναικὸς ἓνα οἶκον ἔχοντες; [08231] Ἔστωσαν δὲ, εἰ βούλει, καὶ παῖδες δύο. [08232] Καὶ πῶς οὐκ αἰσχύνῃ, φησὶν, ἐστὶ τὸ μετὰ δύο οἰκετῶν τὴν ἐλευθέραν βαδίζειν; [08233] Ἀπαγε, οὐκ ἔστι τοῦτο αἰσχύνῃ, μετὰ δύο οἰκετῶν τὴν ἐλευθέραν βαδίζειν, ἀλλ' αἰσχύνῃ ἐστὶ τὸ μετὰ πολλῶν προΐεσθαι. [08234] Τάχα γελάτε [63.198] τούτων ἀκούοντες. [08235] Πιστεύσατε, τοῦτό ἐστιν αἰσχύνῃ, τὸ μετὰ πολλῶν προΐεσθαι. [08236] Ὡςπερ οἱ προβατοπῶλαι, ἢ ὥςπερ οἱ τῶν ἀνδραπόδων κάπηλοι, οὕτω μέγα τι ἡγεῖσθε τὸ μετὰ πλειόνων οἰκετῶν προΐεσθαι. [08237] Τῦφος τοῦτο καὶ κενοδοξία· [08238] ἐκεῖνο φιλοσοφία καὶ σεμνότης. [08239] Τὴν γὰρ ἐλευθέραν οὐκ ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀκολούθων φαίνεσθαι δεῖ· [08240] ποία γὰρ ἀρετὴ ἀνδράποδα ἔχειν πολλά; [08241] Τοῦτο οὐκ ἔστι ψυχῆς· [08242] ὅπερ δὲ οὐκ ἔστι ψυχῆς, οὐ δείκνυσιν ἐλευθέραν. [08243] Ὅταν ὀλίγοις ἀρκῆται, τότε ἐστὶν ἐλευθέρα ὄντως· [08244] ὅταν δὲ πολλῶν δέηται, δούλη ἐστὶ καὶ ἀνδραπόδων χεῖρων. [08245] Εἰπέ μοι, οἱ ἄγγελοι οὐχὶ μόνοι περιπολοῦσι τὴν οἰκουμένην, καὶ οὐ δέονται οὐδενὸς τοῦ ἐψομένου; [08246] Ἄρ' οὖν διὰ τοῦτο χεῖρους ἡμῶν εἰσι τῶν δεομένων οἱ μὴ δεόμενοι; [08247] Εἰ τοίνυν τὸ μηδὲ ὅλως δεῖσθαι ἀκολούθου, ἀγγελικόν, τίς τοῦ ἀγγελικοῦ βίου ἐγγὺς, ἢ πολλῶν δεομένη, ἢ ἢ ὀλίγων; [08248] Οὐκ ἔστι τοῦτο αἰσχύνῃ; [08249] αἰσχύνῃ γὰρ ἐστὶ τὸ ἀτοπὸν τι πράξει. [08250] Εἰπέ μοι, τίς ἐπιστρέφει τοὺς ἐπ' ἀγορᾶς, ἢ πολλοὺς ἐπαγομένη, ἢ ἢ ὀλίγους; [08251] ταύτης δὲ τῆς ὀλίγου ἐπαγομένης, οὐχὶ ἢ μόνῃ μᾶλλον ἀπρόοπτος φαινομένη; [08252] Ὅρᾳς ὅτι ἐκεῖνό ἐστιν αἰσχύνῃ; [08253] Τίς ἐπιστρέφει τοὺς ἐπ' ἀγορᾶς, ἢ τὰ καλὰ φοροῦσα ἱμάτια, ἢ ἢ ἀπλῶς περικειμένη καὶ ἀνεπιτηδεύτως; [08254] τίς πάλιν ἐπιστρέφει τοὺς ἐπ' ἀγορᾶς, ἢ ἐπὶ ἡμιόνων φερομένη, καὶ χρυσοπάστων παραπετασμάτων, ἢ ἢ ἀπλῶς καὶ ὥς ἔτυχε μετὰ κοσμιότητος βαδίζουσα; [08255] ἢ ταύτην μὲν οὐδὲ ὀρῶμεν καὶ ἴδωμεν, ἐκείνην δὲ οὐ μόνον ἰδεῖν βιάζονται οἱ πολλοί, ἀλλὰ καὶ ἐρωτῶσι, τίς εἴη, καὶ πόθεν; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 236/450 [08256] Καὶ παρήμι λέγειν ὅσος ὁ φθόνος ἐντεῦθεν τίκεται. [08257] Τί οὖν, εἰπέ μοι, αἰσχρὸν, ὀρᾶσθαι ἢ μὴ ὀρᾶσθαι; [08258] πότε μείζων ἢ αἰσχύνῃ, ὅταν πάντες εἰς αὐτὴν βλέπωσιν, ἢ ὅταν μηδεὶς; [08259] ὅταν μανθάνωσι περὶ αὐτῆς, ἢ ὅταν μηδὲ φροντίζωσιν; [08260] Ὅρᾳς ὅτι οὐ δι' αἰσχύνῃν, ἀλλὰ διὰ κενοδοξίαν πάντα πράττομεν; [08261] Πλὴν ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτου ἀδύνατον ὑμᾶς ἀπαγαγεῖν, ἀρκεῖ μοι τέως τὸ μαθεῖν ὑμᾶς, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο αἰσχύνῃ. [08262] Ἀμαρτία μόνῃ αἰσχύνῃ ἐστίν, ἣν οὐδεὶς εἶναι νομίζει αἰσχύνῃν, ἀλλὰ πάντα μᾶλλον ἢ ταύτην. [08263] Ἱμάτια ἔστω τὰ τῆς χρείας, μὴ περιττά· [08264] πλὴν ἀλλ' ἵνα μὴ εἰς πολλὴν στενοχωρίαν ὑμᾶς κατακλείσωμεν, ἐκεῖνο παρεγγῶ, ὅτι χρυσοπάστων ἡμῖν οὐ δεῖ, οὐδὲ λεπτῶν ὀθονίων. [08265] Καὶ ταῦτα οὐκ ἐγὼ λέγω· [08266] ὅτι γὰρ οὐκ ἐμὰ ἐστὶ τὰ ῥήματα, ἄκουε τοῦ μακαρίου Παύλου λέγοντος, καὶ παρεγγυῶντος ταῖς γυναῖξιν Κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ. [08267] Ἀλλὰ ποταπῷ βούλει, ὦ Παῦλε, εἰπέ· [08268] ἴσως γὰρ ἐροῦσιν, ὅτι τὰ χρυσᾶ μόνον ἐστὶ πολυτελεῖ, τὰ δὲ σηρικὰ οὐ πολυτελεῖ· [08269] εἰπέ ποταπῷ βούλει. [08270] Ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις, φησὶν, ἀρκεσθῆσόμεθα. [08271] Τοιοῦτον ἔστω τὸ ἱμάτιον, φησὶν, ὥστε σκέπειν μόνον. [08272] Διὰ γὰρ τοῦτο ἔδωκεν ἡμῖν αὐτὰ ὁ Θεός, ἵνα σκέπωνται τὴν γυμνότητα· [08273] τοῦτο δὲ οἷονδὴποτε ἱμάτιον ποιῆσαι δύναται εὐτελοῦς ὢν τιμῆς. [08274] Τάχα γελάτε, αἱ τὰ σηρικὰ φοροῦσαι ἱμάτια· [08275] γελάσαι γὰρ ὄντως χρή. [08276] Τί μὲν Παῦλος ἐπέταξε; [08277] τί δὲ ἡμεῖς πράττομεν; [08278] Οὐ πρὸς τὰς γυναῖκας δέ μοι ὁ λόγος μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς [63.199] ἄνδρας. [08279] Πάντα γὰρ τὰ λοιπὰ, ἅπερ ἔχομεν, περιττά· [08280] μόνοι οἱ πένητες οὐ περιττὰ κέκτηνται· [08281] τάχα δὲ κακεῖνοι δι' ἀνάγκην, ὥς, εἴ γε ἐξῆν, οὐκ ἂν οὐδὲ ἐκεῖνοι ἀπέσχοντο. [08282] Πλὴν ἀλλ', εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ, τέως ἐκεῖνοι τὰ περιττὰ οὐκ ἔχουσι. [08283] Τοιαῦτα τοίνυν φορῶμεν ἱμάτια, τὰ τὴν χρείαν πληροῦντα. [08284] Τί γὰρ βούλεται ὁ πολὺς χρυσός; [08285] τοῖς ἐπὶ σκηνῆς ταῦτα ἀρμόττει, ταῦτα ἐκείνων τὰ φορήματα, πορνῶν ἐστὶ γυναικῶν, πάντα πρὸς τὸ θεαθῆναι ποιουσῶν. [08286] Καλλωπιζέσθω ἐκεῖνη ἢ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἢ ἐπὶ τῆς ὀρχήστρας· [08287] πάντας γὰρ βούλεται πρὸς ἑαυτὴν ἐπισπάσασθαι· [08288] ἢ δὲ ἐπαγγελλομένη θεοσεβείαν, μὴ οὕτω καλλωπιζέσθω, ἀλλὰ ἐτέρως ἔχει καλλωπισμὸν πολὺ ἐκείνης μείζονα. [08289] Ἔχεις καὶ σὺ θέατρον· [08290] πρὸς ἐκεῖνο καλλωπίζου τὸ θέατρον, ἐκεῖνον περιτίθεσο τὸν κόσμον. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 237/450 [08291] Ποῖόν σου ἐστὶ τὸ θέατρον; [08292] Ὁ οὐρανός, ὁ τῶν ἀγγέλων δῆμος· [08293] οὐχὶ τῶν παρθένων λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν κοσμικῶν· [08294] πᾶσαι, ὅσαι τῷ Χριστῷ πιστεύουσιν, ἐκεῖνο ἔχουσι τὸ θέατρον. [08295] Τοιαῦτα φθεγγόμεθα, ἵνα ἐκεῖνοις τέρπωνται τοὺς θεατάς·

[08296] τοιαῦτα περιτίθεσο, ἵνα ἐκείνους εὐφράνης. [08297] Εἰπὲ γάρ μοι, ἐὰν ἡ πόρνη γυνὴ ἀφείσα τὰ χρυσία καὶ τὰ ἱμάτια καὶ τὸν γέλωτα καὶ τὰ ῥήματα τὰ ἄστεϊα καὶ τὰ αἰσχρὰ, εὐτελὲς ἱμάτιον περιβάλῃται, καὶ ἀνεπιτηδεύτως συνθεῖσα ἑαυτὴν εἰσέλθῃ, καὶ θεοσεβῇ φθέγγηται ῥήματα, καὶ περὶ σωφροσύνης διαλέγεται, καὶ μηδὲν αἰσχρὸν λέγῃ, οὐχὶ ἀναστήσονται πάντες; [08298] οὐχὶ διαλυθήσεται τοῦτο τὸ θέατρον; [08299] οὐχὶ ἐκβαλοῦσιν αὐτὴν, ὥς οὐκ εἰδυῖαν ἀρμόσασθαι τῷ δήμῳ, καὶ ἀλλότρια λέγουσαν τοῦ θεάτρου ἐκείνου τοῦ σατανικοῦ; [08300] Οὕτω καὶ σὺ, ἐὰν τὰ ἐκείνης περιθεμένη εἰς τὸ τῶν οὐρανῶν θέατρον εἰσέλθῃς, ἐκβαλοῦσί σε οἱ θεαταί. [08301] Ἐκεῖ γὰρ οὐ τῶν χρυσῶν ἱματίων χρεῖα τούτων, ἀλλ' ἐτέρων. [08302] Ποῖων; [08303] Οἷων ὁ προφήτης φησὶν· [08304] Ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημένη, πεποικιλμένη· [08305] οὐχ ὥστε τὸ σῶμα λευκὸν ποιῆσαι καὶ ἀποστίλβον, ἀλλ' ὥστε τὴν ψυχὴν καλλωπίσαι· [08306] αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ ἀγωνιζομένη ἐκεῖ καὶ ἀθλοῦσα. [08307] Πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσθωθεν, φησί. [08308] Ταῦτα περίθου· [08309] μυρίων γὰρ καὶ ἄλλων ἀπαλλάττεις σαυτὴν κακῶν, καὶ τὸν ἄνδρα μερίμνης, καὶ σαυτὴν φροντίδος. [08310] Οὕτω γὰρ αἰδέσιμος ἔση τῷ ἀνδρὶ, ὅταν μὴ πολλῶν δέῃ. [08311] Ἄ· [08312] Πᾶς γὰρ ἄνθρωπος εἴωθεν ἀκκίζεσθαι κατὰ τῶν δεομένων αὐτοῦ· [08313] ὅταν δὲ ἴδῃ μὴ χρεῖαν ἔχοντας, κατασπᾷ τὸ φρόνημα, ὥστε ὁμοτίμως διαλέγεται. [08314] Ὅταν ἴδῃ ὁ ἀνὴρ ὅτι οὐ χρεῖαν αὐτοῦ ἔχεις ἐν οὐδενί, ὅτι καταφρονεῖς τῶν παρ' αὐτοῦ δωρεῶν, κἂν σφόδρα ᾗ φρονηματιῶν, τότε σε αἰδεσθήσεται μᾶλλον, ἢ τὰ χρυσία περικειμένην· [08315] καὶ οὐκέτι ἔση αὐτοῦ δούλη. [08316] Ὡς γὰρ χρεῖαν ἔχομεν, ὑποκύπτειν τούτοις ἀναγκάζομεθα· [08317] ἐὰν δὲ ἀποστήσωμεν ἑαυτοὺς, οὐκέτι ἐσόμεθα ὑπόδικοι, ἀλλ' οἶδεν ὅτι διὰ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ὑπακοὴν τινα ἀπονέμομεν αὐτῷ, οὐ διὰ τὰ παρ' αὐτοῦ. [08318] Νῦν μὲν γὰρ ὡς μεγάλα ἡμῖν χαριζόμενος, ὅσης ἂν ἀπολαύσῃ τῆς τιμῆς, οὐχ ἡγείται τῆς πάσης ἀπολελαυκέναι· [08319] τότε δὲ κἂν μικρᾶς τύχῃ, χάριν ἡγήσεται· [08320] οὐκ ὀνειδιεῖ, οὐκ ἀναγκασθήσεται οὐδὲ αὐτὸς πλεονεκτεῖν διὰ σέ. [08321] Τί γὰρ ἀλογώτερον τοῦ χρυσία εἰς τοῦτο κατασκευάζειν, ἵνα περικέωνται ἐν βαλανείοις καὶ ἐν ἀγοραῖς; [08322] Ἀλλ' ἐν βαλανείοις καὶ ἐν ἀγοραῖς οὐδὲν ἴσως θαυμαστόν· [08323] τὸ δὲ καὶ ἐν ἐκ [08324] [63.200] κλησίᾳ οὕτω σχηματιζομένην προΐναι, πολὺς ὁ γέλως. [08325] Τί γὰρ δὴ ποτε εἰσέρχεται χρυσία φοροῦσα ἐνταῦθα, ἡ ὀφείλουσα εἰσελθεῖν, ἵνα ἀκούσῃ κοσμεῖν ἑαυτὰς, μὴ χρυσίῳ μὴδὲ μαργαρίταις, μὴδὲ ἱματισμῷ πολυτελεῖ; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 238/450* [08326] Τίνος οὖν ἔνεκεν εἰσέρχῃ, ὃ γύναι; [08327] Ἄρα ὡς μαχομένη τῷ Παύλῳ, καὶ δεικνύουσα ὅτι κἂν μυριάκις ταῦτα λέγῃ, οὐκ ἐπιστρέφῃ; [08328] ἀλλ' ὡς τοὺς διδασκάλους ἡμᾶς ἐλέγξαι βουλομένη μάτην ταῦτα διαλεγόμενους; [08329] Εἰπὲ γάρ μοι, ἐάν τις Ἑλλήν καὶ ἄπιστος ἀκούσας ἀναγινωσκομένου τοῦ χωρίου τούτου, ἔνθα ταῦτα λέγει ὁ μακάριος Παῦλος, παρεγγυῶν ταῖς γυναιξί, μήτε χρυσῷ, μήτε μαργαρίταις, μήτε ἱματισμῷ πολυτελεῖ κοσμεῖν ἑαυτὰς, καὶ ἔχων γυναῖκα πιστὴν, ἴδῃ ὅτι πολὺν ποιεῖται λόγον τοῦ καλλωπισμοῦ καὶ χρυσία περιτίθεται, ἵνα προέλθῃ ἐν ἐκκλησίᾳ, ἄρα οὐκ ἐρεῖ πρὸς ἑαυτὸν, ὁρῶν αὐτὴν ἐν τῷ κοιτωνίσκῳ ταῦτα περιτιθεμένην καὶ διατιθεῖσαν καλῶς, τί μένει ἔνδον ἡ γυνὴ εἰς τὸν κοιτωνίσκον; [08330] τί βραδύνει; [08331] τί περιτίθεται τὰ χρυσία; [08332] ποῦ ἀπελθεῖν ἔχει; [08333] εἰς τὴν ἐκκλησίαν; [08334] διὰ τί; [08335] ἵνα ἀκούσῃ, Μὴ ἱματισμῷ πολυτελεῖ; [08336] Οὐ γελάσεται; [08337] οὐκ ἀνακαγχάσει; [08338] οὐ χλεύην καὶ ἀπάτην εἶναι νομιεῖ τὰ ἡμέτερα; [08339] Διὸ παρακαλῶ, τὰ χρυσία ταῖς πομπαῖς ἀφῶμεν, ταῖς σκηναῖς, ταῖς προθήκαις ταῖς ἐπὶ τῶν ἐργαστηρίων· [08340] ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ εἰκὼν μὴ τούτοις καλλωπιζέσθω· [08341] ἡ ἐλευθέρᾳ τῇ ἐλευθερίᾳ κοσμεῖσθω· [08342] ἐλευθερία δὲ τὸ ἄτυφον, τὸ ἀκόμπαστον. [08343] Εἰ δὲ καὶ δόξης βούλει τῆς παρὰ ἀνθρώπων ἐπιτυχεῖν, οὕτως ἐπιτεύξῃ τὴν γὰρ ἀνδρὸς πλουτοῦντος οὐσαν γυναῖκα οὐχ οὕτω θαυμάσομεθα χρυσία φοροῦσαν καὶ σηρικὰ (τοῦτο γὰρ κοινὸν ἀπασῶν), ὡς ὅταν λιτὸν ἱμάτιον καὶ ἀπλοῦν, καὶ ἐξ ἐρίου εἰργασμένον μόνον περικειμένη τυγχάνῃ· [08344] τοῦτο θαυμάσονται πάντες, τοῦτο κροτήσουσιν. [08345] Ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ τῷ κόσμῳ τῷ τῶν χρυσίων καὶ τῶν πολυτελῶν ἱματίων, πολλὰς ἔχει τὰς κοινωνούσας αὐτῇ· [08346] κἂν ταύτην ὑπερακοντίσῃ, ὑπὸ τῆς ἐτέρας ἡττᾶται· [08347] κἂν πάσας ὑπερβάλῃται, ὑπὸ τῆς βασιλίδος αὐτῆς νικᾶται· [08348] ἐνταῦθα δὲ πάσας νικᾷ, καὶ αὐτὴν τὴν τοῦ βασιλέως γυναῖκα· [08349] μόνῃ γὰρ ἐν πλούτῳ πολλῷ τὰ τῶν πενήτων εἵλετο. [08350] Ὡστε καὶ εἰ δόξης ἐρῶμεν, ἐνταῦθα μεῖζων ἡ δόξα. [08351] Οὐ πρὸς τὰς χήρας λέγω μόνον, καὶ τὰς πλουσίας· [08352] ἐνταῦθα γὰρ δοκεῖ ἡ τῆς χηρείας ἀνάγκη τοῦτο ποιεῖν· [08353] ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ὑπάνδρους οὐσας. [08354] Ἀλλ' οὐκ ἀρέσκω, φησί, τῷ ἀνδρὶ. [08355] Οὐ τῷ ἀνδρὶ βούλει ἀρέσκειν, ἀλλὰ τῷ πλήθει τῶν γυναικῶν τῶν πενιχρῶν· [08356] μᾶλλον δὲ οὐκ ἀρέσκειν, ἀλλὰ κατατῆκεν αὐτὰς καὶ ὀδυνᾷ, καὶ τὴν πενίαν μεῖζονα ποιεῖν. [08357] Πόσα διὰ σέ βλάσφημα φθέγγονται; [08358] Μὴ ἔστω, φησί, πενία· [08359] ὁ Θεὸς μισεῖ



τοὺς πενομένους, ὁ Θεὸς οὐ φιλεῖ τοὺς ἐν πενίᾳ. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 239/450 [08360] Ὅτι γὰρ οὐ τῷ ἀνδρὶ βούλει ἀρέσκειν, καὶ ταύτης ἕνεκεν τῆς αἰτίας καλλωπίζῃ, ἐξ ὧν αὐτὴ ποιεῖς τοῦτο δηλὸν ἅπασι καθιστᾷς. [08361] Ὅταν γὰρ ὑπερβῇς τὸν οὐδὸν τοῦ θαλάμου, εὐθέως ἅπαντα ἀποτίθῃ, καὶ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ χρυσία, καὶ τοὺς μαργαρίτας· [08362] καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας μάλιστα οὐ φορεῖς. [08363] Εἰ δὲ ὅλως βούλει ἀρέσκειν τῷ ἀνδρὶ, ἔστι δι' ὧν ἀρέσκεις, δι' ἐπιεικείας, διὰ πραότητος, διὰ κοσμιότητος. [08364] Πίστευε γάρ μοι, γύναι, κἂν μυριάκις ἢ κατωφερῆς ὁ ἀνὴρ καὶ ἀκρατής, ταῦτα μᾶλλον αὐτὸν ἐφελκύσεται, ἐπιείκεια, κοσμιότης, τὸ ἄτυφον, τὸ ἀδάπανον, τὸ εὐτελές. [08365] Τὸν μὲν γὰρ ἀκόλαστον, κἂν μυρία τοιαῦτα ἐπινοῇς, οὐ καθέξεις· [08366] καὶ ἴσασιν ὅσαι τοιοῦτους ἐσχίκασιν ἄνδρας· [08367] ὥς γὰρ ἐὰν καλλωπίσης σαυτὴν, ἐκεῖνος ἀκόλαστος ὢν πρὸς ἐτέραν ἅπεισι· [08368] τὸν δὲ σῶφρονα καὶ κόσμιον οὐ τούτοις αἰρήσεις, ἀλλὰ [63.201] τοῖς ἐναντίοις· [08369] ἐν τούτοις δὲ καὶ λυπεῖς, σαυτῇ δόξαν περιτιθεῖσα φιλοκόσμου. [08370] Εἰ γὰρ καὶ αἰδούμενος ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῦτο ὡς σῶφρων οὐ λέγει, ἀλλ' ἐνδοθεν καταγνώσεται σου· [08371] τοὺς δὲ φθόνους καὶ τὰς βασκανίας οὐ περιστελεῖται. [08372] Οὐ πᾶσαν ἡδονὴν ἐκβαλεῖς λοιπὸν, φθόνον ἐγείρουσα κατὰ σαυτῆς; [08373] ζ'. [08374] Τάχα δυσχερῶς ἀκούετε τῶν λεγομένων, καὶ ἀγανακτεῖτε λέγουσαι, ὅτι τοὺς ἄνδρας παροξύνει μᾶλλον κατὰ τῶν γυναικῶν. [08375] Οὐ τοὺς ἄνδρας παροξύνων ταῦτα λέγω, ἀλλὰ παρ' ὑμῶν βουλόμενος ἔκοντι ταῦτα γίνεσθαι, δι' ὑμᾶς, οὐ δι' ἐκείνους· [08376] οὐχ ἵνα ἐκείνους ἀπαλλάξω φθόνου, ἀλλ' ἵνα ὑμᾶς ἀπαλλάξω φαντασίας βιωτικῆς. [08377] Βούλει φανῆναι καλή; [08378] κἀγὼ τοῦτο βούλομαι, ἀλλὰ κάλλος ὃ ὁ Θεὸς ζητεῖ, κάλλος ὃ ἐπιθυμεῖ ὁ βασιλεύς. [08379] Τίνα βούλει σχεῖν ἐραστήν, τὸν Θεὸν ἢ ἀνθρώπους; [08380] Ἐὰν ἐκεῖνο ἦς τὸ κάλλος καλὴ, ὁ Θεὸς ἐπιθυμήσει τοῦ κάλλους σου· [08381] ἂν δὲ τοῦτο χωρὶς ἐκείνου, ἐκεῖνος μὲν σε βδελύσσεται, ἔσονται δέ σου ἐρασταὶ ἄνδρες μιαιοί· [08382] οὐδεὶς γὰρ ὑπάνδρου γυναικὸς ἐρῶν ἀγαθός. [08383] Τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ κόσμου τοῦ ἔξωθεν λογίζου. [08384] Ἐκεῖνος μὲν γὰρ ὁ κόσμος, ὁ τῆς ψυχῆς λέγω, τὸν Θεὸν ἐπισπᾶται· [08385] οὗτος δὲ πάλιν τοὺς μιαινοὺς ἄνδρας. [08386] Ὅρας ὅτι ὑμῶν κήδομαι, ὅτι ὑμῶν φροντίζω, ἵνα καλαὶ ᾦτε, ὄντως καλαὶ, ὄντως ἐπίδοξοι, ἵνα ἀντὶ ἀνδρῶν μιαινῶν τὸν ἀπάντων Δεσπότην Θεὸν ἔχητε ἐραστήν; [08387] Ἡ δὲ ἐκείνον ἔχουσα ἐραστήν, τίни ἔσται ὁμοία; [08388] μετὰ ἀγγέλων χορεύει. [08389] Εἰ γὰρ παρὰ βασιλέως φιλουμένη τις ὑπὲρ πάντας μακαρίζεται· [08390] ἢ παρὰ τοῦ Θεοῦ φιλουμένη φιλίαν πολλήν, τίνας ἔσται ἀξία; [08391] κἂν τὴν οἰκουμένην ἀντιστήσης, οὐδὲν τοῦ κάλλους ἐκείνου ἄξιον. [08392] Τοῦτο τοίνυν ἀσκήσωμεν τὸ κάλλος, τούτῳ κοσμώμεθα τῷ κόσμῳ, ἵνα εἰς τοὺς οὐρανοὺς χωρήσωμεν, εἰς τὰς παστάδας τὰς πνευματικὰς, εἰς τὸν νυμφῶνα τὸν ἀκήρατον. [08393] Τοῦτο μὲν γὰρ τὸ κάλλος ὑπὸ πάντων ἀλίσκεται, καὶ ὅταν παραμείνῃ καλῶς, καὶ μήτε νόσος ἐνοχλήσῃ μήτε φροντίς, ὅπερ ἀδύνατον, οὐ παραμένει εἴκοσιν ἔτη· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 240/450 [08394] ἐκεῖνο δὲ αἰεὶ ἀνθεῖ, αἰεὶ ἀκμάζει· [08395] οὐκ ἔστιν ἐκεῖ δεῖσαι μεταβολήν, οὐ γῆρας ἐπελθὼν ρυτίδα ἤγαγεν, οὐ νόσος κατασκίψασα ἐμάρανεν, οὐκ ἀθυμίας φροντίς ἐλυμήνατο, ἀλλὰ πάντων τούτων ἐστὶν ἀνώτερον. [08396] Τοῦτο δὲ πρὶν ἢ φανῆναι, ἀπέστη, καὶ φανέν οὐκ ἔχει πολλοὺς τοὺς θαυμαστάς. [08397] Οἱ μὲν γὰρ κόσμιοι οὐ θαυμάζουσιν, οἱ δὲ θαυμάζοντες, μετὰ ἀσελγείας θαυμάζουσι. [08398] Μὴ τοίνυν τοῦτο ἀσκῶμεν, ἀλλ' ἐκεῖνο· [08399] ἐκείνου ἐχώμεθα, ἵνα μετὰ λαμπάδων φαιδρῶν ἀπέλθωμεν εἰς τὸν νυμφῶνα. [08400] Οὐ γὰρ ταῖς παρθένοις τοῦτο ἐπήγγελται μόνον, ἀλλὰ ταῖς ψυχαῖς ταῖς παρθένοις· [08401] ἐπεὶ, εἰ παρθένων ἦν ἀπλῶς τοῦτο, οὐκ ἂν αἱ πέντε ἀπεκλείσθησαν. [08402] Πασῶν τοίνυν ἐστὶ τοῦτο ὅσαι τὴν ψυχὴν εἰσι παρθένοι, ὅσαι τῶν νοημάτων τῶν βιωτικῶν εἰσιν ἀπηλλαγμέναι· [08403] φθείρουσι γὰρ τὰς ψυχὰς [63.202] τὰ νοήματα ταῦτα. [08404] Ἐὰν τοίνυν ἀκέραιοι μένωμεν, ἀπελευσόμεθα ἐκεῖ καὶ δεχθησόμεθα. [08405] Ἡρμოსάμην γὰρ ὑμᾶς, φησὶν, ἐνὶ ἀνδρὶ, παρθένον ἀγνήν παραστήσαι τῷ Χριστῷ. [08406] Ταῦτα οὐ πρὸς τὰς παρθένοὺς εἶπεν, ἀλλὰ πρὸς τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας ἀπάσης. [08407] Ἡ γὰρ ἄφθορος ψυχὴν παρθένος ἐστὶ, κἂν ἄνδρα ἔχη· [08408] παρθένος ἐστὶ τὴν ὄντως παρθενίαν, τὴν θαυμαστήν· [08409] αὕτη γὰρ ἡ τοῦ σώματος ἐκείνης ἐστὶν ἐπακολούθημα καὶ σκιά, ἡ δὲ ἀληθὴς παρθενία ἐκείνη ἐστὶ. [08410] Ταύτην ἀσκῶμεν, καὶ οὕτω δυνησόμεθα μετὰ φαιδρῶν προσώπου τὸν νυμφίον ἰδεῖν, μετὰ φαιδρῶν εἰσελθεῖν τῶν λαμπάδων, ἐὰν τὸ ἔλαιον ἡμᾶς μὴ ἐπιλίπη, ἐὰν τὰ χρυσία χωνεύσασαι ἔλαιον ἐργασώμεθα τοιοῦτον, ὃ ποιεῖ φαιδρὰς τὰς λαμπάδας· [08411] τὸ δὲ ἔλαιον ἐκεῖνό ἐστιν ἡ φιλανθρωπία. [08412] Ἐὰν ἐτέροις μεταδῶμεν τὰ ὄντα, ἐὰν ἔλαιον αὐτὰ ἐργασώμεθα, τότε ἡμῶν προστίθεται, καὶ οὐκ ἐροῦμεν ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, Δότε ἡμῖν ἔλαιον ὅτι σβέννυνται ἡμῶν αἱ λαμπάδες, οὐδὲ ἐτέρων δεθησόμεθα, οὐδὲ ἀπελθοῦσαι πρὸς τοὺς πωλοῦντας, ἀποκλεισθησόμεθα, οὐδὲ ἀκουσόμεθα τῆς φωνῆς ἐκείνης τῆς φοβερᾶς

καὶ φρικτῆς, κρούουσαι τὰς θύρας· [08413] Οὐκ οἶδα ὑμᾶς· [08414] ἀλλ' ἐπιγνώσεται ἡμᾶς, καὶ συνεισελευσόμεθα τῷ νυμφίῳ, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν νυμφῶνα τὸν πνευματικὸν, μυρίων ἀπολαύσομεν τῶν ἀγαθῶν. [08415] Εἰ γὰρ ἐνταῦθα οὕτω φαιδρὸς ὁ νυμφὼν, οὕτω λαμπραὶ αἱ παστάδες, ὥς μηδένα κορέννυσθαι προσέχοντα· [08416] πόσῳ μᾶλλον ἐκεῖ; [08417] Θάλαμός ἐστιν ὁ οὐρανὸς, καὶ τοῦ οὐρανοῦ ὁ νυμφὼν βελτίων· [08418] ἐκεῖ εἰσελευσόμεθα. [08419] Εἰ δὲ ὁ νυμφὼν οὕτω καλὸς, τίς ἄρα ἔσται ὁ νυμφίος; [08420] Καὶ τί λέγω τὰ χρυσία ἀποθέμεναι μεταδῶμεν τοῖς δεομένοις; [08421] εἰ γὰρ καὶ ἑαυτὰς πωλεῖν ἐχρῆν, εἰ γὰρ ἀντ' ἐλευθέρων γενέσθαι δούλας, ὥστε δυνηθῆναι μετ' ἐκείνου εἶναι τοῦ νυμφίου, τοῦ κάλλους ἀπολαύειν ἐκείνου, μόνον ὅρᾳν εἰς τὸ πρόσωπον ἐκείνου· [08422] οὐκ ἐχρῆν μετὰ προθυμίας ἅπαντα καταδέξασθαι; [08423] Καὶ βασιλέα μὲν τὸν ἐπὶ γῆς ἵνα μόνον ἴδωμεν, πολλάκις ὑπὲρ τοῦ ἰδεῖν αὐτὸν καὶ τὰ ἐν χερσὶ ρίπτομεν, καὶ ἀναγκαῖα ὄντα· [08424] ὑπὲρ δὲ τοῦ βασιλέα καὶ νυμφίον ἐν οὐρανοῖς ἀμφοτέρα ὄντα, ὥστε μὴ μόνον καταξιοθῆναι ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ προηγεῖσθαι αὐτοῦ μετὰ λαμπάδων, καὶ ἐγγὺς αὐτοῦ εἶναι, καὶ διαπαντὸς εἶναι μετ' αὐτοῦ, τί οὐκ ἔδει ποιεῖν; [08425] τί δὲ οὐ πράττειν; [08426] τί δὲ οὐχ ὑπομένειν; [08427] Διὸ, παρακαλῶ, λάβωμέν τινα πόθον ἐκείνων τῶν ἀγαθῶν, ποθήσωμεν ἐκείνον τὸν νυμφίον, ὥμεν παρθένοι τὴν ἀληθῆ παρθενίαν· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 241/450 [08428] τὴν γὰρ τῆς ψυχῆς παρθενίαν ἐπιζητεῖ ὁ Δεσπότης. [08429] Μετὰ ταύτης εἰσέλθωμεν εἰς τὸν οὐρανὸν, μὴ ἔχοντες σπῖλον, ἢ ρυτίδα, ἢ τι τῶν τοιούτων, ἵνα καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν· [08430] ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς μετασχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία.

## 2.30 ΟΜΙΛΙΑ ΚΘ'.

[08432] Οὕπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι· [08433] καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται· [08434] Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος. [08435] Ὅν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει· [08436] μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱόν, ὃν παραδέχεται. [08437] Εἰ παιδείαν ὑπομένετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός. [08438] Τίς γὰρ ἐστιν υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; [08439] α'. [08440] Ἔστιν εἶδη παρακλήσεως δύο, ἐναντία ἀλλήλοις εἶναι δοκοῦντα, πολλὴν δὲ ἑαυτοῖς συνεισφέροντα τὴν ἰσχύν· [08441] ἅπερ ἀμφοτέρα ἐνταῦθα τέθεικε. [08442] Τὸ μὲν γὰρ ἐστιν, ὅταν πολλὰ λέγωμεν πεπονθέναι τινάς· [08443] ἡ γὰρ ψυχὴ διαναπαύεται, ὅταν ἔχῃ τῶν οἰκείων παθῶν μάρτυρας πολλούς· [08444] ὅπερ ἀνωτέρω ἔθηκεν εἰπὼν, Ἀναμιμνήσκεσθε τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες, πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων· [08445] τὸ δὲ, ὅταν λέγωμεν, ὅτι Οὐ μέγα τι πέπονθας· [08446] ἐπιστρεφόμεθα γὰρ τῷ λόγῳ καὶ διανιστάμεθα, καὶ πάντα πρὸς τὸ παθεῖν γινόμεθα προθυμότεροι. [08447] Καὶ τὸ μὲν τετρυχωμένην τὴν ψυχὴν διαναπαύει καὶ ἀναπνεῖν ποιεῖ, τὸ δὲ ῥαθυμοῦσαν αὐτὴν καὶ ὑπτίαν γενομένην ἐπιστρέφει, καὶ τοῦ φρονήματος κατασπᾷ. [08448] Ἵνα τοίνυν μὴ ἐξ ἐκείνης τῆς μαρτυρίας φρόνημα αὐτοῖς τεχθῇ, ὅρα τί ποιεῖ· [08449] Οὕπω, φησὶ, μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε, πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι· [08450] καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως. [08451] Καὶ οὐκ εὐθέως ἐπήγαγε τὰ ἐξῆς, ἀλλὰ δεῖξας αὐτοῖς πάντας τοὺς μέχρις αἵματος στάντας, εἶτα ἐπαγαγὼν τὸ καύχημα τοῦ Χριστοῦ τὰ παθήματα, τότε εὐκόλως κατέδραμε. [08452] Τοῦτο καὶ Κορινθίοις γράφων λέγει· [08453] Πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν, εἰ μὴ ἀνθρώπινος· [08454] τουτέστι, μικρός. [08455] Ἰκανὸν γὰρ τοῦτο διαναστῆσαι καὶ ἀνορθῶσαι ψυχὴν, ὅταν ἐννοήσῃ, ὅτι οὐ πρὸς τὸ πᾶν ἀνῆλθε, καὶ πείσῃ ἑαυτὴν ἀπὸ τῶν προλαβόντων. [08456] Ὁ δὲ λέγει, τοῦτό ἐστιν· [08457] Οὕπω θάνατον ὑπέστητε, μέχρι χρημάτων ὑμῖν ἢ ζημία, μέχρι δόξης, μέχρι τοῦ ἐλαύνεσθαι· [08458] ὁ μέντοι Χριστὸς ὑπὲρ ὑμῶν τὸ αἷμα ἐξέχεεν, ὑμεῖς δὲ οὐδὲ ὑπὲρ ἑαυτῶν· [08459] αὐτὸς μέχρι θανάτου ἠγωνίσαστο περὶ τῆς ἀληθείας, πολεμῶν ὑπὲρ ὑμῶν· [08460] ὑμεῖς δὲ οὐδέπω εἰς κινδύνους ἐπέβητε θάνατον ἀπειλοῦντας. [08461] Καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως· [08462] τουτέστι, Καὶ παρήκατε τὰς χεῖρας, ἐξελύθητε. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 242/450 [08463] Οὕπω, φησὶ, μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε, πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι. [08464] Ἐνταῦθα δείκνυσιν καὶ τὴν ἁμαρτίαν σφόδρα πνέουσας, καὶ αὐτὴν ὀπλιζομένην· [08465] τὸ γὰρ, Ἀντικατέστητε, πρὸς τοὺς ἐστῶτας εἴρηται. [08466] Ἥτις ὑμῖν, φησὶν, ὡς υἱοῖς διαλέγεται, Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος. [08467] Ἐποιήσατο ἀπὸ τῶν πραγμάτων τὴν παράκλησιν· [08468] ἐκ περιουσίας καὶ τὴν ἀπὸ τῶν λόγων ἐπάγει, ἀπὸ τῆς μαρτυρίας ταύτης· [08469] Μὴ ἐκλύου, φησὶν, ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος. [08470] Ἄρα τοῦ Θεοῦ ταῦτά ἐστι. [08471] Καὶ τοῦτο δὲ εἰς παράκλησιν οὐ μικρὸν, ὅταν μάθωμεν, ὅτι τοῦ Θεοῦ ἔργον ἐστὶ τὸ τοιαῦτα

δυνηθῆναι, ἐκεῖνου συγχωροῦντος· [08472] καθάπερ καὶ Παῦλός φησιν· [08473] Ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν  
 Κύριον παρεκάλεσα, καὶ εἰρηκέ μοι, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· [08474] ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ  
 τελειοῦται. [08475] Ὡστε ἐκεῖνός ἐστιν [63.204] ὁ συγχωρῶν. [08476] Ὅν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει·  
 [08477] μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. [08478] Οὐκ ἔχεις, φησὶν, εἰπεῖν ὅτι ἔστι τις δίκαιος  
 θλίψεως χωρὶς· [08479] κἂν γὰρ οὕτω φαίνεται, ἀλλ' οὐκ ἴσμεν ἡμεῖς τὰς ἄλλας θλίψεις· [08480] ὥστε  
 πάντα δίκαιον ἀνάγκη διὰ θλίψεως ἐλθεῖν. [08481] Ἀπόφασις γάρ ἐστι τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἡ πλατεῖα καὶ  
 εὐρύχωρος ὁδὸς ἀπάγει εἰς τὴν ἀπώλειαν, ἡ δὲ στενὴ καὶ τεθλιμμένη εἰς τὴν ζωὴν. [08482] Εἰ τοίνυν  
 ἐκεῖθεν ἔστιν ἐλθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, ἄλλοθεν δὲ οὐκ ἔνι, ἄρα διὰ τῆς στενῆς πάντες εἰσῆλθον, ὅσοι πρὸς τὴν  
 ζωὴν ἀπῆλθον. [08483] Εἰ παιδεῖαν ὑπομένετε, φησὶν, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός. [08484] Τίς γάρ  
 ἐστιν υἱὸς, ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; [08485] Εἰ παιδεύει, ἄρα εἰς διόρθωσιν, ἀλλ' οὐκ εἰς κόλασιν, οὐδὲ εἰς  
 τιμωρίαν, οὐδὲ εἰς τὸ κακῶς παθεῖν. [08486] Ὅρα, ὅθεν ἐνόμιζον ἐγκαταλελειφθαι, ἀπὸ τούτων φησὶν  
 αὐτοὺς πιστεύειν, ὅτι οὐκ ἐγκαταλελειμμένοι εἰσίν. [08487] Ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν· [08488] Ἐπειδὴ τοσαῦτα  
 ἐπάθετε κακὰ, νομίζετε ὅτι ἀφῆκεν ὑμᾶς ὁ Θεὸς καὶ μισεῖ; [08489] Εἰ μὴ ἐπάθετε, τότε ἔδει τοῦτο  
 ὑποπτεύειν· [08490] εἰ γὰρ πάντα υἱὸν μαστιγοῖ, ὃν παραδέχεται, ὁ μὴ μαστιζόμενος, ἴσως οὐχ υἱός.  
 [08491] Τί οὖν; [08492] φησὶ· [08493] πονηροὶ οὐ πάσχουσι κακῶς; [08494] Πάσχουσι μὲν· [08495] πῶς  
 γὰρ οὐ; [08496] ἀλλ' οὐκ εἶπε, Πᾶς ὁ μαστιζόμενος, υἱὸς, ἀλλὰ, Πᾶς ὁ υἱὸς μαστιγοῦται. [08497] Ἀλλ' οὐκ  
 ἂν ἔχοις εἰπεῖν· [08498] εἰσὶ μὲν γὰρ μαστιζόμενοι πολλοὶ, καὶ πονηροὶ, οἷον ἀνδροφόνοι, λησταί, γόητες,  
 τυμβωρύχοι. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 243/450 [08499]  
 Ἀλλ' ἐκεῖνοι τῆς ἰδίας πονηρίας διδόασι δίκην, καὶ οὐχ ὡς υἱοὶ μαστιγοῦνται, ἀλλ' ὡς κακοὶ κολάζονται·  
 [08500] ὑμεῖς δὲ ὡς υἱοί. [08501] Ὅρᾳς πῶς πάντοθεν κινεῖ λογισμοὺς, ἀπὸ πραγμάτων τῶν ἐν τῇ Γραφῇ,  
 ἀπὸ ῥημάτων, ἀπὸ ἐννοιῶν οἰκείων, ἀπὸ παραδειγμάτων τῶν ἐν τῷ βίῳ; [08502] Εἴτα πάλιν καὶ ἀπὸ τῆς  
 κοινῆς συνηθείας. [08503] Εἰ δὲ χωρὶς ἐστε παιδείας, ἧς μέτοχοι γεγόνασι πάντες, ἄρα νόθοι ἐστέ, καὶ οὐχ  
 υἱοί. [08504] β'. [08505] Ὅρᾳς ὅτι, ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, οὐκ ἔνι μὴ παιδευόμενον εἶναι υἱόν; [08506] Ὡσπερ  
 γὰρ ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν νόθων καταφρονοῦσιν οἱ πατέρες, κἂν μὴδὲν μανθάνωσι, κἂν μὴ ἐνδοξοὶ γίνωνται·  
 [08507] τῶν δὲ γνησίων ἔνεκεν υἱὸν δεδοίκασι μήποτε ῥαθυμῆσωσι· [08508] τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος.  
 [08509] Εἰ τοίνυν τὸ μὴ παιδεύεσθαι νόθων ἐστὶ, δεῖ χαίρειν ἐπὶ τῇ παιδείᾳ, εἴ γε γνησιότητος τοῦτο ἔστω.  
 [08510] Ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός· [08511] διὰ τοῦτο αὐτό φησιν. [08512] Εἴτα τοὺς μὲν τῆς  
 σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἵχομεν παιδευτὰς, καὶ ἐνετρεπόμεθα· [08513] οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ  
 Πατρὶ τῶν πνευμάτων, καὶ ζήσομεν; [08514] Πάλιν ἀπὸ τῶν οἰκείων παθημάτων, ἀφ' ὧν αὐτοὶ ἐπάσχον, ἡ  
 προτροπή. [08515] Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖ λέγει, Ἀναμιμήσκεσθε τὰς πρότερον ἡμέρας· [08516] οὕτω καὶ  
 ἐνταῦθα, Ὁ Θεός, φησὶν, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται, καὶ οὐκ ἂν ἔχοιτε εἰπεῖν, ὅτι οὐ δυνάμεθα φέρειν, καὶ  
 ὡς υἱοῖς ποθεινοῖς. [08517] Εἰ δὲ τοὺς πατέρας αἰδοῦνται τοὺς σαρκικοὺς ἐκεῖνοι, πῶς ὑμεῖς τὸν Πατέρα τὸν  
 ἐπουράνιον οὐκ αἰδесθῆσεσθε; [08518] Καίτοι οὐκ ἀπὸ τούτου μόνον ἡ διαφορὰ καὶ ἀπὸ προσώπων, ἀλλὰ  
 καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς [63.205] αἰτίας καὶ ἀπὸ τοῦ πράγματος· [08519] οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς οὗτος κἀκεῖνοι  
 παιδεύουσι. [08520] Διὸ καὶ ἐπάγει· [08521] Οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς  
 ἐπαίδευον· [08522] τουτέστιν, ἡδονὴν πληροῦντες πολλάκις, καὶ οὐ πανταχοῦ τὸ συμφέρον ὁρῶντες.  
 [08523] Ἐνταῦθα δὲ οὐκ ἔστι τοῦτο εἰπεῖν· [08524] οὐ γὰρ διὰ τι τῶν αὐτοῦ τοῦτο ποιεῖ, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς καὶ  
 τὴν ὠφέλειαν μόνην τὴν ὑμετέραν· [08525] ἐκεῖνοι, ἵνα καὶ αὐτοῖς χρήσιμοι γένησθε, πολλάκις δὲ καὶ εἰκῇ·  
 [08526] ἐνταῦθα δὲ οὐδὲν τοιοῦτόν ἐστιν. [08527] Ὅρᾳς ὅτι καὶ τοῦτο φέρει παράκλησιν; [08528] Μάλιστα  
 γὰρ ἐκεῖνοις οἰκειούμεθα, ὅταν ἴδωμεν ὅτι οὐ διὰ τι τῶν αὐτῶν ἡ ἐπιτάττουσιν, ἡ παραινοῦσιν, ἀλλ'  
 ὁλόκληρος ἡ σπουδὴ διὰ τὸ ἡμέτερον γίνεται. [08529] Τοῦτο γὰρ ἐστὶν εἰλικρινὴς ἀγάπη, καὶ ὄντως ἀγάπη,  
 ὅταν μὴδὲν ὄντες τῷ φιλοῦντι χρήσιμοι, φιλούμεθα παρ' αὐτοῦ. [08530] Φιλούμεθα γὰρ, οὐχ ἵνα λάβῃ, ἀλλ'  
 ἵνα δῶ· [08531] παιδεύει, πάντα ποιεῖ, πάντα σπουδάζει, ὥστε γενέσθαι ἡμᾶς δεκτικούς τῶν ἀγαθῶν τῶν  
 αὐτοῦ. [08532] Οἱ μὲν γὰρ, φησὶ, πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαίδευον· [08533] ὁ δὲ ἐπὶ τὸ  
 συμφέρον, εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex  
 "Documenta Catholica Omnia" 244/450 [08534] Τί ἐστὶ, τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ; [08535] Τουτέστι, τῆς  
 καθαρότητος, ὥστε ἀξίους αὐτοῦ γενέσθαι κατὰ δύναμιν. [08536] Ἐκεῖνος σπουδάζει ἵνα λάβῃτε, καὶ πάντα  
 ποιεῖ ἵνα δῶ ὑμῖν· [08537] ὑμεῖς δὲ οὐ σπουδάζετε ἵνα λάβῃτε. [08538] Εἶπον, φησὶ, τῷ Κυρίῳ, Κύριός μου  
 εἴ σὺ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρεῖαν ἔχεις. [08539] Εἴτα, φησὶ, τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἵχομεν  
 παιδεύοντας, καὶ ἐνετρεπόμεθα· [08540] οὐ πολλῶ δὲ μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ Πατρὶ τῶν πνευμάτων,

καὶ ζήσομεν; [08541] Τῷ Πατρὶ τῶν πνευμάτων· [08542] ἦτοι τῶν χαρισμάτων λέγει, ἦτοι τῶν εὐχῶν, ἦτοι τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων. [08543] Ἐὰν οὕτως ἀποθνήσκωμεν, τότε ζησόμεθα. [08544] Καὶ καλῶς εἶπεν, Οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας ἐπαίδευον κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς· [08545] οὐ γὰρ πανταχοῦ τὸ δοκοῦν συμφέρον· [08546] οὗτος δὲ πρὸς τὸ συμφέρον. [08547] γ'. [08548] Ἄρα ἡ παιδεία συμφέρον, ἄρα ἡ παιδεία μετέληψις ἀγιότητός ἐστι. [08549] Καὶ σφόδρα γε· [08550] ὅταν γὰρ ῥαθυμίαν ἐκβάλλῃ, ὅταν ἐπιθυμίαν πονηρὰν, ὅταν ἔρωτα τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, ὅταν συστρέφῃ τὴν ψυχὴν, ὅταν ποιῇ καταγνῶναι τῶν ἐνταῦθα πάντων (τοιούτο γὰρ ἡ θλίψις), οὐχὶ ἀγία γίνεται; [08551] οὐχὶ τοῦ Πνεύματος ἐπισπᾶται τὴν χάριν; [08552] Ἐννοήσωμεν τοιγαροῦν αἰετὸς τοὺς δικαίους, καὶ ἴδωμεν πόθεν πάντες ἔλαμψαν, καὶ πρὸ πάντων, ὁ Ἀβελ, ὁ Νῶε· [08553] ἄρα γὰρ οὐχὶ ἀπὸ θλίψεως; [08554] οὐ γὰρ ἔστι τὸν μόνον ὄντα ἐν τῷ τοσοῦτῳ πλήθει τῶν κακῶν μὴ θλίβεσθαι. [08555] Νῶε γὰρ, φησὶ, μόνος τέλειος ὢν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ, τῷ Θεῷ εὐηρέστησεν. [08556] Ἐννόησον γάρ μοι, εἰ νῦν μυρίους ἔχοντες ὢν ζηλώσομεν τὴν ἀρετὴν, καὶ πατέρας, καὶ διδασκάλους, οὕτω θλιβόμεθα, τί παθεῖν ἐκείνον εἰκὸς ἦν μόνον μεταξὺ τοσοῦτων; [08557] ἀλλὰ τὰ κατὰ τὸν ὑετὸν εἶπω τὸν ξένον ἐκείνον καὶ παράδοξον; [08558] ἀλλὰ τὸν Ἀβραάμ εἶπω, καὶ ἃ τοῦτον συνέβη παθεῖν, οἶον, τὰς ἀποδημίας τὰς ἐπαλλήλους, τὴν τῆς γυναικὸς ἀρπαγὴν, τοὺς κινδύνους, τοὺς πολέμους, τοὺς πειρασμούς; [08559] Ἀλλὰ τὸν Ἰακώβ, ὅσα πέπονθε δεινὰ, ἐλαυνόμενος πάντοθεν, καὶ πονῶν εἰκῇ, καὶ ἑτέροις μοχθῶν; [08560] πάντας μὲν γὰρ αὐτοῦ τοὺς πειρασμοὺς καταλέγειν οὐκ ἀναγκαῖον, τὴν δὲ μαρτυρίαν παρ [63.206] ενεγκεῖν [08561] εὐλογον, ἦν καὶ αὐτὸς διαλεγόμενος τῷ Φαραὼ ἔλεγε· [08562] Μικραὶ καὶ πονηραὶ αἱ ἡμέραι μου, καὶ οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῶν πατέρων μου. [08563] Ἀλλὰ τὸν Ἰωσήφ εἶπω; [08564] ἀλλὰ τὸν Μωϋσέα; [08565] ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν; [08566] ἀλλὰ τὸν Δαυΐδ; [08567] ἀλλὰ τὸν Σαμουήλ; [08568] ἀλλὰ τὸν Ἡλίαν; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 245/450 [08569] ἀλλὰ τὸν Δανιήλ; [08570] ἀλλὰ τοὺς προφῆτας πάντας; [08571] Ἀλλὰ τοὺς ἅπαντας ἀπὸ τῶν θλίψεων λαμπροὺς εὐρήσεις γενομένους. [08572] Εἰπέ οὖν μοι σὺ, ἀπὸ ἀνέσεως καὶ τρυφῆς λαμπρὸς βούλει γενέσθαι; [08573] Ἄλλ' οὐκ ἂν δύναιο. [08574] Ἀλλὰ τοὺς ἀποστόλους εἶπω; [08575] Ἀλλὰ καὶ οὗτοι πάντας ὑπερηκόντισαν τοῖς λυπηροῖς. [08576] Τί ταῦτα λέγω; [08577] καὶ ὁ Χριστὸς τοῦτό φησιν· [08578] Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε· [08579] καὶ πάλιν, Κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς· [08580] ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται. [08581] Καὶ ὅτι στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν. [08582] Ὁ τῆς ὁδοῦ Κύριος εἶπεν, ὅτι στενὴ καὶ τεθλιμμένη· [08583] σὺ δὲ τὴν πλατεῖαν ζητεῖς; [08584] καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον; [08585] Διὰ τοῦτο οὐκ ἐπιτεύξῃ τῆς ζωῆς, ἑτέραν βαδίζων, ἀλλὰ τῆς ἀπωλείας· [08586] τὴν γὰρ ἐκεῖ φέρουσιν εἴλου. [08587] Βούλει εἶπω καὶ παραγάγω εἰς μέσον τοὺς ἐν τρυφῇ; [08588] Ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἐπὶ τοὺς πρώτους ἀνέλθωμεν. [08589] Ὁ πλούσιος ὁ καιόμενος ἐν τῇ καμίνῳ, οἱ τῇ γαστρὶ ζῶντες Ἰουδαῖοι, ὧν ὁ Θεὸς ἡ κοιλία, οἱ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπιζητοῦντες αἰεὶ ἄνεσιν, διὰ τί ἀπώλοντο; [08590] ὥσπερ καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ Νῶε, οὐκ ἐπειδὴ τὸν ὑγρὸν τοῦτον καὶ διαλελυμένον εἴλοντο βίον; [08591] Καὶ οἱ ἐν Σοδόμοις διὰ γαστριμαργίαν· [08592] Ἐν πλησμονῇ γὰρ, φησὶν, ἄρτων ἐσπατάλων. [08593] Τοῦτο περὶ τῶν ἐν Σοδόμοις εἴρηται. [08594] Εἰ δὲ ἄρτων πλησμονὴ τοσοῦτον κακὸν εἰργάσατο, τί ἂν εἴποιμεν περὶ τῶν ἄλλων καρυκευμάτων; [08595] Ὁ Ἡσαὺ οὐχὶ ἐν ἀνέσει ἦν; [08596] τί δὲ οἱ ἴδοντες τὰς γυναῖκας τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ κατὰ κρημνῶν ἀχθέντες; [08597] τί δὲ οἱ τοῖς ἄρρεσιν ἐπιμαινόμενοι; [08598] πάντες δὲ οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν, Βαβυλωνίων, Αἰγυπτίων, οὐχὶ κακῶς τὴν ζωὴν κατέστρεψαν; [08599] οὐχὶ ἐν κολάσει εἰσὶ; [08600] Τὰ δὲ νῦν, εἰπέ μοι, οὐ τοιαῦτα; [08601] Ἄκουε τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· [08602] Οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς οἴκοις [08603] τῶν βασιλέων εἰσὶν· [08604] οἱ δὲ μὴ τὰ τοιαῦτα, ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 246/450 [08605] Τὸ γὰρ μαλακὸν ἱμάτιον καὶ τὴν αὐστηρὰν ἐκλύει ψυχὴν καὶ διακλᾷ καὶ διαχεῖ· [08606] καὶ τραχὺ λάβη σῶμα καὶ σκληρὸν, ταχέως διὰ τῆς τοιαύτης τρυφεραγωγίας μαλακὸν ποιεῖ καὶ ἀσθενές. [08607] Πόθεν γὰρ οἴεσθε ἐτέρωθεν τὰς γυναῖκας οὕτως εἶναι ἀσθενεῖς, εἰπέ μοι; [08608] Ἄρα ἀπὸ τῆς φύσεως μόνης; [08609] Οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς ἀνατροφῆς· [08610] ἡ γὰρ σκιατροφία, ἡ ἀργία, τὰ λουτρά, τὰ μύρα, τῶν ἀρωμάτων τὸ πλῆθος, τῆς στρωμνῆς ἡ ἀπαλότης, τοιαύτας αὐτὰς ἀπεργάζεται. [08611] Καὶ ἵνα μάθῃς, πρόσσεχε ὃ λέγω. [08612] Ἀπὸ κήπου, εἰπέ μοι, τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστώτων δένδρων, καὶ δερομένων ὑπὸ τῶν ἀνέμων λαβὼν φυτὸν, εἰς ὑγρὸν καὶ σύσκιον κατάθου τόπον· [08613] καὶ πολὺ ἀνάξιον εὐρήσεις ἐκείνου, ἀφ' οὗ παρὰ τὴν ἀρχὴν αὐτὸ ἔλαβες. [08614] Ὅτι δὲ τοῦτό ἐστιν ἀληθές, αἱ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν τρεφόμεναι γυναῖκες, τῶν ἀστικῶν ἀνδρῶν εἰσιν ἰσχυρότεραι, καὶ πολλοὺς ἂν τοιούτους καταπαλαίσαιεν ἐκεῖναι. [08615] Τοῦ δὲ σώματος γενομένου μαλακωτέρου, ἀνάγκη καὶ τὴν

ψυχὴν συναπολαύειν τῆς λύμης· [08616] τὰ γὰρ πολλὰ καὶ συνδιατίθενται αὐτῆς αἱ ἐνέργειαι τῇ τούτου διαθέσει. [08617] Καὶ γὰρ ἐν νόσοις ἕτεροί ἐσμεν διὰ τὸ μαλακίζεσθαι, καὶ ὑγιαίνοντες πάλιν ἕτεροι. [08618] Καθάπερ γὰρ ἐπὶ νευρᾶς, ὅταν ὥσιν οἱ φθόγγοι ἀπαλοὶ καὶ μαλακοὶ, καὶ μὴ [63.207] διατεταμένοι καλῶς, καὶ ἡ τῆς τέχνης ἀρετὴ ὑποτέμνεται, ἀναγκαζομένη δουλεύειν τῇ μαλακίᾳ τῶν νευρῶν· [08619] οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος, πολλὰς ἀπ' αὐτοῦ δέχεται βλάβας καὶ ἡ ψυχὴ, πολλὰς ἀνάγκας. [08620] Ὅταν γὰρ πολλῆς δέηται θεραπείας, πικρὰν ὑπομένει τὴν δουλείαν ἐκείνη. [08621] Διὸ, παρακαλῶ, ἰσχυρὸν αὐτὸ ἐργαζώμεθα, καὶ μὴ νοσηλεύωμεν. [08622] Οὐ πρὸς ἄνδρας μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς γυναῖκας ὁ λόγος ἐμοί. [08623] Τί γὰρ συνεχῶς ἐκλύεις αὐτὸ τῇ τρυφῇ, καὶ ἐξίτηλον ποιεῖς, ὃ γύναι; [08624] τί τὴν ἰσχὺν λυμαίνῃ στέαςι; [08625] τὸ στέαρ χαυνότης ἐστὶ τούτῳ, οὐκ ἰσχύς. [08626] Ἐὰν δὲ τούτων ἀποστᾶσα, ἐτέρως ἄγῃς σεαυτήν· [08627] τότε καὶ τὸ κάλλος τὸ σωματικὸν προχωρεῖ κατὰ γνώμην, ὅταν ἰσχύς καὶ εὐεξία παρῇ· [08628] ἂν μέντοι μυρίαὶς αὐτὸ πολιορκῇ νόσοις, οὔτε ἄνθος χρώματος, οὔτε εὐεξία τις ἔσται· [08629] αἰεὶ γὰρ ἐν κατηφείᾳ ἔσῃ. [08630] δ'. [08631] Ἵστε δὲ ὅτι ὥσπερ οἶκον καλόν, ἐπειδὴν γελάσῃ ὁ ἀῆρ, λαμπρὸν δείκνυσιν, [08632] οὕτω καὶ ὄψιν ὡραίαν φαιδρότης ἐπιγενομένη ψυχῆς, κρείττονα ποιεῖ· [08633] ἐὰν δὲ ἐν κατηφείᾳ ᾗ καὶ ὀδύναις, δυσειδεστέρα γίνεται· [08634] τὴν δὲ κατηφειαν αἱ νόσοι ποιοῦσι καὶ αἱ ὀδύναι, τὰς δὲ νόσους τὸ μαλακώτερον γενέσθαι τὸ σῶμα ἀπὸ τῆς πολλῆς τρυφῆς. [08635] Ὡστε καὶ κατὰ τοῦτο φεύξεσθε τὴν τρυφήν, ἐὰν ἐμοὶ πειθῇσθε. [08636] Ἀλλ' ἡδονὴν, φησὶν, ἔχει τὸ τρυφᾶν. [08637] Ἀλλ' οὐ τοσαύτην, ὅσας δυσκολίας. [08638] Ἀλλως δὲ, ἡ ἡδονὴ μέχρι τοῦ φάρυγγος, μέχρι τῆς γλώττης ἐστί· [08639] τῆς γὰρ τραπέζης ἀρθείσης, ἡ τοῦ σιτίου καταποθέντος, ὁμοίως ἔσῃ τῷ μὴ μετεσχηκότι, μᾶλλον δὲ πολλῷ χεῖρων, βάρη φέρων ἐκεῖθεν καὶ διάτασιν Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 247/450 καὶ καρηβαρίαν καὶ ὕπνον ἐοικότα θανάτῳ, πολλάκις δὲ καὶ ἀγρυπνίαν ἀπὸ πλησμονῆς, καὶ πνεύματος ἐμφράξεως, καὶ ἐρυγῆς· [08640] καὶ μυρία ἂν κατηράσω τῇ γαστρὶ, δέον τῇ ἀμετρίᾳ καταράσασθαι. [08641] Μὴ λιπαίνωμεν τοίνυν τὸ σῶμα, ἀλλ' ἀκούωμεν τοῦ Παύλου λέγοντος· [08642] Τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας. [08643] Ὡσπερ ἂν εἴ τις εἰς ἀμάραν λαβὼν τὰ σιτία ἐμβάλλῃ, οὕτω καὶ ὁ εἰς τὴν γαστέρα ἐμβάλλων· [08644] μᾶλλον δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ πολλῷ χεῖρον. [08645] Ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἀμάραν ἐργάζεται χωρὶς τῶν οἰκείων κακῶν, ἐκεῖ δὲ καὶ μυρία τίκεται τὰ νοσήματα. [08646] Τὸ γὰρ τρέφον ἢ αὐτάρκειά ἐστίν, ὃ καὶ κατεργασθῆναι δύναται· [08647] τὸ δὲ περιττὸν τῆς χρείας οὐ μόνον οὐ τρέφει, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο λυμαίνεται. [08648] Ἀλλ' οὐδεὶς ταῦτα ὀρᾷ ὑπὸ τῆς ἀκαίρου ἡδονῆς καὶ τῆς ἐν συνήθει προλήψεως ἀπατῶμενος. [08649] Βούλει τρέφειν τὸ σῶμα; [08650] περίελε τὸ πλεόν, τὸ αὐταρκες δίδου, καὶ ὅσον κατεργάσασθαι δυνατόν· [08651] μὴ βάρυνε αὐτὸ, ἵνα μὴ καταποντίσῃς. [08652] Τὸ αὐταρκες [08653] [63.208] καὶ τροφὴ ἐστὶ καὶ ἡδονή· [08654] οὐδὲν γὰρ οὕτω ποιεῖ ἡδονὴν ὥς σιτίον καλῶς κατεργασθέν· [08655] οὐδὲν οὕτως ὑγείαν, οὐδὲν οὕτως ὀξύτητα αἰσθήσεων, οὐδὲν οὕτως ἐστὶ νόσου ἀπελαστικόν. [08656] Ἄρα τὸ αὐταρκες μὲν καὶ τροφὴ ἐστὶ καὶ ἡδονὴ καὶ ὑγεία, τὸ δὲ πλεόν καὶ λύμη καὶ ἀηδία καὶ νόσος. [08657] Ἄ γὰρ ποιεῖ ὁ λιμὸς, ταῦτα ποιεῖ καὶ ἡ πλησμονή, μᾶλλον δὲ χαλεπώτερα· [08658] ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἀπήγαγε καὶ ἀπῆλλαξε τὸν ἄνθρωπον, αὕτη δὲ διατρώγουσα καὶ σήπουσα τὸ σῶμα, μακρὰ παραδίδωσι νόσῳ, καὶ τότε θανάτῳ χαλεπωτάτῳ. [08659] Ἡμεῖς δὲ τὸν μὲν λιμὸν ἀπευκτὸν πρᾶγμα νομίζομεν, ἐπὶ δὲ τὴν τούτου χαλεπωτέραν πλησμονὴν τρέχομεν. [08660] Πόθεν αὕτη ἡ νόσος, πόθεν αὕτη ἡ μανία; [08661] Οὐ λέγω κατατρύχειν ἑαυτοὺς, ἀλλὰ τοσοῦτον σιτεῖσθαι, ὃ καὶ ἡδονὴν ἔχει τὴν ὄντως ἡδονὴν, καὶ θρέψαι δύναται τὸ σῶμα, καὶ εὐτακτον ὕμῖν καὶ εὐάρμοστον πρὸς τὰς ἐνεργείας παρασχεῖν τῆς ψυχῆς πεπηγὸς καλῶς καὶ συνηρμοσμένον. [08662] Ὅταν δὲ ὑπέραντλον γένηται τῇ τροφῇ, τοὺς γόμφους αὐτοὺς, ὥς ἂν τις εἴποι, καὶ τὰς ἀρμονίας διαλύσασα τὰς συμπεπηγυίας, τὴν πλημμύραν οὐ δύναται κατασχεῖν ἐπεισελθοῦσα γὰρ ἡ πλημμύρα τὸ πᾶν διαλύει καὶ διαχεῖ. [08663] Τῆς σαρκὸς, φησὶ, πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας. [08664] Καὶ καλῶς εἶπεν, Εἰς ἐπιθυμίας· [08665] ὕλη γάρ ἐστίν ἡ τρυφὴ ταῖς ἀτόποις ἐπιθυμίαις, κἂν πάντων ἢ φιλοσοφώτερος ὁ τρυφῶν, ἀνάγκη τι παθεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ οἴνου, ἀπὸ τῶν σιτίων, ἀνάγκη διαχυθῆναι, ἀνάγκη τὴν φλόγα μείζονα ἐνεγκεῖν. [08666] Ἐντεῦθεν πορνεῖαι, ἐντεῦθεν μοιχεῖαι· [08667] οὐ γὰρ δύναται πεινώσα γαστήρ ἔρωτα τεκεῖν, μᾶλλον δὲ οὐδὲ αὐταρκεῖα κεχηρημένη· [08668] ἡ δὲ τίκτουσα τὰς ἀτόπους ἐπιθυμίας, ἐκείνη ἐστὶν ἡ σπαταλῶσα τῇ τρυφῇ. [08669] Καὶ καθάπερ ἡ σφόδρα δίλυγρος γῆ τίκεται τοὺς σκώληκας, καὶ ἡ κόπρος ἡ διαβρεχομένη καὶ πολλὴν ἔχουσα τὴν νοτίδα, ἡ δὲ ἀπηλλαγμένη τῆς ὑγρασίας ἐκείνης καρποὺς φέρει πολλοὺς, ὅταν μὴ ἀμετρίαν ἔχῃ· [08670] κἂν μὲν γὰρ μὴ γεωργῇται, χλόην ἐκδίδωσιν, ἂν δὲ γεωργῇται, καρπούς· [08671] οὕτω καὶ ἡμεῖς. [08672] Μὴ τοίνυν ἄχρηστον τὴν σάρκα κατασκευάσωμεν, μηδὲ



άνόνητον, μηδὲ ἐπιβλαβῆ, ἀλλὰ φυτεύσωμεν ἐν αὐτῇ χρησίμους καρπούς καὶ φυτὰ καρποφόρα, καὶ ἐπιμέλειαν ποιώμεθα, ὥστε μὴ αὐτὰ ἐκλῦσαι τῇ τρυφῇ· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 248/450 [08673] καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖνα σκόληκας ἀντὶ καρπῶν ἐκβάλλει διασαπέντα. [08674] Οὕτω καὶ ἡ ἔμφυτος ἐπιθυμία, ἐὰν αὐτὴν ὑπὲρ μέτρον διαβρέξῃς, ἀτόπους τίκτει ἡδονάς, καὶ σφόδρα ἀτοπωτάτας. [08675] Τὴν οὖν λύμην ταύτην ἐξέλωμεν παντὶ τρόπῳ· [08676] ἵνα δυνηθῶμεν ἐπιτυχεῖν τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, καὶ τὰ ἐξῆς.

## 2.31 ΟΜΙΛΙΑ Δ΄.

[08678] Πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· [08679] ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀπο δίδωσι δικαιοσύνης. [08680] Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε· [08681] καὶ τροχιάς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῖν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον. [08682] α΄. [08683] Οἱ τὰ φάρμακα πίνοντες τὰ πικρὰ, ἀνέχονται τι [63.208] νος πρότερον ἀηδίας, καὶ τότε τῆς ὠφελείας αἰσθάνονται. [08684] Τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀρετὴ, τοιοῦτον ἡ κακία· [08685] ἐκεῖ πρώτη ἡ ἡδονή, εἴτα ἡ ἀθυμία· [08686] ἐνταῦθα πρώτη ἡ ἀθυμία, καὶ τότε ἡ ἡδονή. [08687] Ἀλλ' οὐδὲν ἴσον· [08688] οὐ γάρ ἐστιν ἴσον πρότερον λυπηθέντα, ὕστερον ἡσθῆναι, καὶ πρότερον ἡσθέντα, ὕστερον λυπηθῆναι. [08689] Πῶς; [08690] Ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἡ προσδοκία τῆς μελλούσης ἀθυμίας τὴν παροῦσαν ἐλάττονα ποιεῖ ἡδονήν· [08691] ἐκεῖ δὲ ἡ [63.209] προσδοκία τῆς μελλούσης ἡδονῆς ὑποτέμνεται τὸ σφοδρὸν τῆς παρούσης ἀθυμίας· [08692] ὥς συμβαίνει ἐκεῖ μὲν μηδέποτε ἡσθῆναι, ἐνταῦθα δὲ μηδέποτε λυπηθῆναι. [08693] Οὐ ταύτη δὲ μόνον τὰ τῆς διαφορᾶς, ἀλλὰ καὶ ἐτέρως. [08694] Πῶς; [08695] Ὅτι οὐδὲ τὰ τῶν χρόνων ἴσα, ἀλλὰ πολὺ μείζονα καὶ πλείονα. [08696] Ἐνταῦθα δὲ καὶ πλέον τι ἐν τοῖς πνευματικοῖς. [08697] Ἀπὸ τούτου τοίνυν ἐπιχειρεῖ ὁ Παῦλος τὴν παραμυθίαν εἰσαγαγεῖν, καὶ τὴν κοινὴν πάλιν κρίσιν λαμβάνει, ἥ οὐδεὶς ἀντιστῆναι δύναται, οὐδὲ κοινῇ ψήφῳ μάχεσθαι. [08698] Ὅταν γάρ τις παρὰ πάντων ὁμολογούμενον εἴπῃ, πάντες συγκατατίθενται, καὶ οὐδεὶς ἀντιπίπτει. [08699] Λυπεῖσθε, φησί· [08700] τοῦτο κατὰ λόγον· [08701] τοιοῦτον γὰρ ἡ παιδεία, τὴν ἀρχὴν ἔχει τοιαύτην. [08702] Ὅθεν καὶ οὕτως ἐπήγαγε· [08703] Πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης. [08704] Καλῶς εἶπεν, Οὐ δοκεῖ· [08705] οὐδὲ γὰρ ἐστὶ λύπης ἡ παιδεία, ἀλλὰ μόνον δοκεῖ· [08706] οὐδὲ ἡ μὲν, ἡ δὲ οὐ, ἀλλὰ πᾶσα· [08707] Πᾶσα γὰρ, φησί, παιδεία οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 249/450 [08708] τουτέστι, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, καὶ ἡ πνευματική. [08709] Ὅρᾳ αὐτὸν ἀπὸ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἀγωνιζόμενον; [08710] Δοκεῖ, φησί, λύπης εἶναι· [08711] ὥστε οὐκ ἔστι. [08712] Ποία γὰρ λύπη τίκτουσα χαράν; [08713] Οὐδεμία· [08714] ὥσπερ οὖν οὐδὲ ἡδονὴ τίκτουσα ἀθυμίαν. [08715] Ὑστερον δὲ καρπούς εἰρηνικοὺς τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. [08716] Οὐ καρπὸν, ἀλλὰ καρπούς εἶπε, τὸ πλῆθος ἐμφαινῶν πολὺ. [08717] Τοῖς δι' αὐτῆς, φησί, γεγυμνασμένοις. [08718] Τί ἐστὶ, Τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις; [08719] Τοῖς ἀνασχομένοις ἐπὶ πολὺ καὶ καρτερήσασιν. [08720] Ὅρᾳ πῶς καὶ εὐφήμῳ ὀνόματι κέχρηται; [08721] Ἄρα γυμνασία ἐστὶν ἡ παιδεία, τὸν ἀθλητὴν ἰσχυρὸν ἐργαζομένη, καὶ ἀκαταγώνιστον ἐν τοῖς ἀγῶσι, καὶ ἄμαχον ἐν τοῖς πολέμοις. [08722] Εἰ τοίνυν πᾶσα παιδεία τοιαύτη ἐστὶ, καὶ αὕτη τοιαύτη ἔσται. [08723] Ὡστε χρηστὰ χρὴ προσδοκᾶν, καὶ τὸ τέλος ἡδὺ καὶ εἰρηνικόν. [08724] Καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ σκληρὰ οὖσα, καρπούς ἔχει γλυκεῖς· [08725] ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς δένδροις ὁ μὲν φλοιὸς ἄποιός τις ἐστὶ σχεδὸν καὶ τραχὺς, οἱ δὲ καρποὶ γλυκεῖς. [08726] Ἀλλ' ἔλαβεν αὐτὸ ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐννοίας. [08727] Εἰ τοίνυν τοιαῦτα χρὴ προσδοκᾶν, τί ἀλγεῖτε; [08728] τί τὰ λυπηρὰ ὑπομείναντες, περὶ τὰ χρηστὰ ἐκλύεσθε; [08729] Ἄ ἐχρῆν ὑπομείναι ἀηδῆ, ὑπεμείνατε· [08730] μὴ τοίνυν ἐκλυθῆτε περὶ τὴν ἀνταπόδοσιν. [08731] Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, καὶ τροχιάς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον. [08732] Ὡς πρὸς δρομεῖς καὶ πύκτας καὶ πολεμιστὰς διαλέγεται. [08733] Ὅρᾳ πῶς αὐτοὺς καθοπλίζει, πῶς αὐτοὺς ἐπαίρει; [08734] Ἐνταῦθα περὶ τῶν λογισμῶν αὐτῶν τοῦτο λέγει. [08735] Ὅρθα βαδίζετε, φησί· [08736] τουτέστι, μὴ ἀμφιβάλλοντες. [08737] Εἰ γὰρ ἀπὸ ἀγάπης ἡ παιδεία, εἰ ἀπὸ κηδεμονίας ἄρχεται, εἰ εἰς τέλος χρηστὸν τελευτᾷ· [08738] τοῦτο γὰρ καὶ διὰ πραγμάτων, καὶ διὰ ῥημάτων, καὶ διὰ πάντων ἀποδείκνυσιν· [08739] τίνος ἕνεκεν ἐκλύεσθε; [08740] τοιοῦτοι γὰρ οἱ ἀπογόνους, οἱ μὴ τῇ ἐλπίδι ῥωννύμενοι τῶν μελλόντων. [08741] Ὅρθα, φησί, βαδίζετε· [08742] ὥστε μὴ ἐπιταθῆναι τὴν χωλείαν, ἀλλὰ μεταβληθῆναι ἐπὶ τὰ πρότερα· [08743] ὁ γὰρ μετὰ χωλείας τρέχων, ἐπιτρίβει τὸ κακόν. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"

250/450 [08744] Ὅρας ὅτι ἐν [63.210] ἡμῖν ἐστὶ τὸ πάντως ἰατρευθῆναι; [08745] Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων καὶ τὸν ἁγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον. [08746] Ὅπερ καὶ ἀνωτέρω ἔλεγε, Μὴ ἐγκαταλιπόντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, τοῦτο καὶ ἐνταῦθα αἰνίττεται. [08747] Οὐδὲν γὰρ οὕτω μάλιστα ἐν πειρασμοῖς εὐκαταγωνίστους ποιεῖ καὶ εὐχειρώτους, ὥς τὸ διεσπᾶσθαι. [08748] Καὶ ὅρα πῶς; [08749] Διάσπασον φάλαγγα ἐν πολέμῳ, καὶ οὐδὲ πόνου δεηθήσονται οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ δεδεμένους αὐτοὺς λήψονται, κατ' ἰδίαν εὐρόντες, καὶ ταύτη ὄντας ἀσθενεστέρους. [08750] Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, φησὶν. [08751] Ἄρα καὶ τῶν κακῶς ποιούντων. [08752] Τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ φησιν· [08753] Εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες. [08754] Τὸ σὸν μέρος, φησὶν, εἰρήνευε, μηδὲν τὴν εὐσέβειαν παραβλάπτων, ἀλλ' ἐν οἷς πάσχεις κακῶς, φέρε γενναίως· [08755] μέγα γὰρ ὄπλον ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἀνεξικακία. [08756] Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς τοὺς μαθητὰς ἰσχυροὺς ἐποίει λέγων· [08757] Ἴδου ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· [08758] γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. [08759] Τί λέγεις; [08760] μεταξὺ λύκων ἐσμέν, καὶ ὡς πρόβατα κελεύεις εἶναι καὶ ὡς περιστεράς; [08761] Ναί, φησὶν· [08762] οὐδὲν γὰρ οὕτως ἐντρέπει τὸν ποιοῦντα κακῶς, ὡς τὸ φέρειν ὑμᾶς γενναίως τὰ ἐπαγόμενα, καὶ μήτε λόγῳ, μήτε ἔργῳ ἀμύνεσθαι. [08763] Τοῦτο καὶ ἡμᾶς φιλοσοφωτέρους ποιεῖ, καὶ μείζονα προξενεῖ τὸν μισθόν, κἀκεῖνους ὠφελεῖ. [08764] Ἀλλ' ὁ δεῖνά σε ὕβρισε; [08765] σὺ εὐλόγησον. [08766] Ὅρα πόσα ἀπὸ τούτου κερδαίνεις· [08767] τὸ κακὸν ἔσβεσας, μισθὸν σεαυτῷ προὔξენσας, κἀκεῖνον ἐνέτρεψας, καὶ σὺ δεινὸν πέπονθας οὐδέν. [08768] Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων καὶ τὸν ἁγιασμόν. [08769] Τὸν ἁγιασμόν, τί φησι; [08770] Τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν κοσμιότητα τὴν ἐν γάμῳ. [08771] Εἴτε τις χωρὶς γάμου ἐστὶ, φησὶν, ἀγνὸς μενέτω, γαμεῖτω· [08772] εἴτε ἐν γάμῳ, μὴ πορνεύετω, ἀλλὰ κεχρήσθω τῇ ἰδίᾳ γυναικί· [08773] καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἁγιασμός. [08774] Πῶς; [08775] Οὐχ ὁ γάμος ἁγιασμός, ἀλλ' ὁ γάμος τηρεῖ τὸν ἀπὸ τῆς πίστεως ἁγιασμόν, οὐκ ἀφιεῖς πόρνην προσέχειν. [08776] Ὁ γὰρ γάμος τίμιος, οὐχ ἄγιος· [08777] καθαρὸς ὁ γάμος, οὐ μέντοι καὶ ἀγιωσύνην παρέχει, ἥ τὸ κωλύειν τὴν ἀπὸ τῆς πίστεως δοθεῖσαν μὴ μολύνειν. [08778] Οὗ χωρὶς, φησὶν, οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 251/450 [08779] Ὅπερ καὶ ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους λέγει· [08780] Μὴ πλανᾶσθε· [08781] οὔτε πόρνοι, οὔτε μοιχοὶ, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μαλακοὶ, οὔτε ἀρσενικοῖται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε κλέπται, οὔτε μέθυσοι, οὐ λοῖδοροι, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. [08782] Πῶς γὰρ ὁ γενόμενος πόρνης σῶμα δυνήσεται εἶναι σῶμα Χριστοῦ; [08783] Ἐπισκοποῦντες μὴ τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ· [08784] μὴ τις ρίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ, καὶ διὰ ταύτης μιανθῶσι πολλοί· [08785] μὴ τις πόρνος ἢ βέβηλος. [08786] Ὅρας πῶς πανταχοῦ ἐκάστω τὴν κοινὴν ἐγχειρίζει σωτηρίαν; [08787] Παρακαλοῦντες, φησὶν, ἀλλήλους καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται. [08788] β'. [08789] Μὴ τοίνυν πάντα ἐπὶ τοὺς διδασκάλους ἐπιρρίπτετε, μὴ πάντα ἐπὶ τοὺς ἡγουμένους· [08790] δύνασθε καὶ ὑμεῖς, φησὶν, ἀλλήλους οἰκοδομεῖν. [08791] Ὁ καὶ Θεσσαλονικεῦσι γράφων ἔλεγεν· [08792] Εἷς τὸν ἕνα οἰκοδομεῖτε, καθὼς καὶ ποιεῖτε· [08793] καὶ πάλιν, Παρακαλεῖτε ἀλλή [63.211] λους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. [08794] Τοῦτο καὶ ὑμῖν παραινοῦμεν νῦν ἡμεῖς. [08795] Πλείονα γὰρ ἡμῶν, ἐὰν βούλησθε, εἰς ἀλλήλους, κατορθώσετε· [08796] καὶ γὰρ πλείονα σύνεστε χρόνον ἀλλήλοις, καὶ τὰ ἀλλήλων μᾶλλον ἡμῶν ἴστε, καὶ τὰ ἀλλήλων ἐλαττώματα οὐκ ἄγνωεῖτε, καὶ πλείονα καὶ παρρησίαν καὶ ἀγάπην ἔχετε καὶ συνήθειαν· [08797] οὐ μικρὰ δὲ ταῦτα εἰς διδασκαλίαν, ἀλλ' εἰσοδοὶ μεγάλαί καὶ εὐκαιρίαι· [08798] καὶ μᾶλλον ἡμῶν ἐπιπληξαι καὶ παρακαλέσαι δυνήσεσθε. [08799] Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι ἐγὼ μὲν εἷς εἰμι, ὑμεῖς δὲ πολλοί, καὶ δυνήσεσθε πάντες ὅσοι ἐστέ, εἶναι διδάσκαλοι. [08800] Διὸ, παρακαλῶ, μὴ ἀμελεῖτε τοῦ χαρίσματος τούτου· [08801] ἕκαστος γυναικα ἔχει, φίλον ἔχει, οἰκέτην ἔχει, γείτονα ἔχει· [08802] τούτῳ ἐπιπληττέτω, τούτῳ παραινείτω. [08803] Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, ὑπὲρ μὲν τροφῆς συσσίτια ποιεῖν καὶ συμπόσια, καὶ ἡμέραν ἔχειν τακτὴν ὥστε συγκροτεῖσθαι ἀλλήλους, καὶ τὸ ἐκάστω λείπον καθ' ἑαυτὸν ὄντι ἀναπληροῦσθαι διὰ τῆς κοινωνίας, οἷον, εἴτε εἰς ἐκφορὰν ἀπιέναι δέοι, εἴτε εἰς ἄριστα, εἴτε συμπρᾶξαι ἐν τινὶ τῷ πλησίον· [08804] εἰς δὲ ἀρετῆς διδασκαλίαν μὴ τοῦτο ποιεῖν; [08805] Ναί, παρακαλῶ, μηδεὶς ἀμελεῖτω· [08806] μισθὸν γὰρ δέχεται παρὰ Θεοῦ πολύν. [08807] Καὶ ἵνα μάθης, ὁ τὰ πέντε τάλαντα ἐμπιστευθεὶς, ἐστὶν ὁ διδάσκαλος· [08808] ὁ δὲ τὸ ἐν, ὁ μαθητής. [08809] Ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ μαθητής, Μαθητής εἰμι ἐγὼ, οὐκ ἔχω κίνδυνον, καὶ ὃν ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ λόγον, τοῦτον τὸν κοινὸν καὶ ψιλὸν κατακρύψει, καὶ μὴ παραινέσῃ, μὴ παρρησιάσῃται, μὴ ἐλέγξῃ, μὴ νουθετήσῃ, εἰ δύνатаι, ἀλλὰ κατακρύψει ἐν τῇ γῇ· [08810] γῇ γὰρ ὄντως ἐστὶ καὶ σποδὸς καρδία τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ κατακρύπτουσα· [08811] ἂν τοίνυν κατακρύψει ἢ δι' ὅκνον, ἢ διὰ πονηρίαν, οὐ

προστήσεται αὐτοῦ τὸ εἰπεῖν, ὅτι Ἐν τάλαντον εἶχον. [08812] Ἐν τάλαντον εἶχες· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 252/450 [08813] ἔδει σε κἂν ἐν προσενεγκεῖν καὶ διπλασιάσαι τὸ τάλαντον· [08814] εἰ προσήνεγκες ἐν, οὐκ ἂν ἐνεκλήθης. [08815] Οὐδὲ γὰρ τῷ τὰ δύο προσενεγκόντι εἶπε, Διὰ τί μὴ πέντε προσήνεγκας; [08816] ἀλλὰ τῶν αὐτῶν αὐτὸν ἠξίωσε τῷ τὰ πέντε προσενεγκόντι. [08817] Τί δήποτε; [08818] Ὅτι ὅσον εἶχεν εἰργάσατο· [08819] καὶ οὐκ ἐπειδὴ ἐλάττονα τοῦ τὰ πέντε ἐγχειρισθέντος ἔλαβε, διὰ τοῦτο ἐρράθυμηνεν, οὐδὲ τῇ ὀλιγότητι εἰς ἀργίαν ἐχρήσατο. [08820] Οὐδὲ σε ἐχρῆν πρὸς τὸν τὰ δύο ὄρᾱν· [08821] μᾶλλον δὲ πρὸς ἐκεῖνον ἔδει ἰδεῖν, καὶ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐμιμήσατο τὸν τὰ πέντε, δύο ἔχων, οὕτω καὶ σὲ ζηλωσαι ἔδει τὸν τὰ δύο ἔχοντα. [08822] Εἰ γὰρ τῷ χρήματα ἔχοντι, καὶ μὴ μεταδιδόντι, κόλασις κεῖται· [08823] τῷ δυναμένῳ παραινέσαι ὁπωσδήποτε, καὶ μὴ τοῦτο ποιοῦντι, πῶς οὐ μεγίστη κόλασις ἔσται; [08824] Ἐκεῖ σῶμα τρέφεται, ἐνταῦθα ψυχὴ· [08825] ἐκεῖ θάνατον κωλύεις τὸν πρόσκαιρον, ἐνταῦθα τὸν αἰώνιον. [08826] γ'. [08827] Ἀλλ' οὐκ ἔχω λόγον, φησὶν. [08828] Ἀλλ' οὐ χρεῖα λόγου, οὐδὲ εὐγλωττίας. [08829] Ἐὰν ἴδῃς τὸν φίλον πορνεύοντα, εἰπὲ πρὸς αὐτόν· [08830] Πονηρὸν πρᾶγμα ὃ μετέρχῃ, οὐκ αἰσχύνῃ, οὐκ ἐρυθριᾷ; [08831] κακὸν τοῦτό ἐστιν. [08832] Αὐτὸς γὰρ οὐκ οἶδε, φησὶν, ὅτι κακόν; [08833] Ναὶ, οἶδεν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἔλκεται. [08834] Καὶ οἱ νοσοῦντες ἴσασιν, ὅτι ἡ ψυχοποσία κακόν, ἀλλ' ὅμως δέονται τῶν κωλυσόντων· [08835] ὁ γὰρ ἐν τῷ πάθει ὢν, οὐ ταχέως ἑαυτῷ ἀρκέσαι δυνήσεται ἐν τῇ νόσῳ. [08836] Δεῖ τοίνυν σου [63.212] τοῦ ὑγιαίνοντος πρὸς τὴν ἐκείνου ἰατροίαν· [08837] κἂν μὴ πεισθῇ τῷ ῥήματι, παρατήρησον ἀπίοντα καὶ κάτασχε, ἴσως ἐντραπήσεται. [08838] Καὶ τί, φησὶν, ὄφελος, ὅταν δι' ἐμὲ τοῦτο ποιῇ, καὶ διὰ τὸ κατασχεσθῆναι παρ' ἐμοῦ; [08839] Μὴ ἀκριβολογοῦ· [08840] τέως οἰωδήποτε τρόπῳ ἀπόστησον αὐτὸν τῆς πονηρᾶς πράξεως· [08841] ἐθισθήτω μὴ ἀπιέναι εἰς ἐκεῖνο τὸ βάραθρον· [08842] εἴτε διὰ σέ, εἴτε δι' ὅτιδήποτε κωλυθῇ, κέρδος ἔσται ἐκ τούτου. [08843] Ὅταν γὰρ ἐθίσῃς αὐτὸν μὴ ἀπιέναι, τότε δυνήσῃ μικρὸν ἀναπνεύσαντα λαβὼν, διδάξαι, ὅτι χρὴ διὰ τὸν Θεὸν τοῦτο μὴ ποιεῖν, καὶ οὐ δι' ἄνθρωπον. [08844] Μὴ θελήσῃς ὑφ' ἐν κατορθῶσαι τὸ πᾶν, ἐπεὶ οὐ δυνήσῃ, ἀλλ' ἡρέμα καὶ κατὰ μικρόν. [08845] Ἄν εἰς πότον ἴδῃς ἀπίοντα, καὶ εἰς συμπόσια μέθης πεπληρωμένα, κάκεῖ τὸ αὐτὸ ποιεῖ, καὶ αὐτὸν πάλιν παρακάλεσον, εἴ τι συνορᾷ ἐλάττωμά σε ἔχοντα, βοηθεῖν καὶ διορθοῦν. [08846] Οὕτω γὰρ καὶ ἐπὶ ἑαυτοῦ τὸν ἔλεγχον οἶσει, ὅταν ἴδῃ καὶ σέ δεόμενον ἐλέγχων, καὶ μὴ ὡς τὰ πάντα κατωρθωκότα, μηδὲ ὡς διδάσκαλον, ἀλλ' ὡς φίλον καὶ ἀδελφὸν βοηθοῦντα. [08847] Εἰπὲ πρὸς αὐτόν, Ἐγὼ σε ὦνησα, ὑπομνήσας τῶν συμφερόντων· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 253/450 [08848] καὶ σὺ ὅπερ ἂν συνίδῃς ἐλάττωμα ἔχοντά με, ἀναχαίτισον, διόρθωσον· [08849] ἂν ὀργίλον ἴδῃς, ἂν πλεονέκτην, κάτασχε, δῆσον τῇ παραινέσει. [08850] Τοῦτό ἐστι φιλία· [08851] οὕτως ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ γίνεται· [08852] οὐ γὰρ τὸ φαγεῖν καὶ τὸ πιεῖν ποιεῖ φιλίαν· [08853] τοιαύτην γὰρ καὶ λησται ἔχουσι καὶ ἀνδροφόνοι· [08854] ἀλλ' εἰ φίλοι ἐσμέν, εἰ ὄντως ἀλλήλων κηδόμεθα, εἰς ταῦτα ἀλλήλοις συμβαλλώμεθα· [08855] ταῦτα εἰς φιλίαν ἡμᾶς ἄγει ἐπωφελῇ, ταῦτα κωλύει εἰς γέενναν ἀπελθεῖν. [08856] Μήτε οὖν ὁ ἐλεγχόμενος ἀγανακτεῖτω· [08857] ἄνθρωποι γὰρ ἐσμεν, καὶ ἔχομεν ἐλαττώματα· [08858] μήτε ὁ ἐλέγχων ὡς ἐπεγγελῶν, ἢ ὡς ἐπεμβαίνων, τοῦτο ποιεῖτω καὶ ἐκπομπεύων, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν, μετὰ προσηνείας· [08859] πλείονος γὰρ δεῖται προσηνείας ὁ ἐλέγχων, ἵνα οὕτω πείσῃ τὴν τομὴν ἐνεγκεῖν. [08860] Οὐχ ὁρᾶτε τοὺς ἰατροὺς, ὅταν καίωσιν, ὅταν τέμνωσι, μετὰ πόσης προσηνείας τὴν θεραπείαν ἐπάγουσι; [08861] Πολλῷ μᾶλλον τοὺς ἐλέγχοντας τοῦτο δεῖ ποιεῖν· [08862] καὶ γὰρ καὶ πυρὸς καὶ σιδήρου σφοδρότερον ἔλεγχος, καὶ σκιρτᾶν ποιεῖ· [08863] καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἱατροὶ πολλὰ ἐπιτηδεύουσιν, ὥστε ἐνεγκεῖν πρῶως τὴν τομὴν, καὶ προσηνῶς, ὡς οἶόν τε, ταύτην ἐπάγουσι, καὶ μικρὸν ἐνδιδόντες, εἴτα παρέχοντες ἀναπνεῦσαι. [08864] Οὕτω καὶ τοὺς ἐλέγχους δεῖ ποιεῖν, ἵνα καὶ οἱ ἐλεγχόμενοι μὴ ἀποσκιρτῶσι. [08865] Κἂν ὑβρισθῆναι τοίνυν δέῃ, κἂν πληγῆναι, μὴ παραιτησώμεθα. [08866] Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι οἱ τεμνόμενοι, μυρία καταβοῶσι τῶν τεμνόντων· [08867] ἀλλ' ἐκεῖνοι πρὸς οὐδὲν τούτων ὀρῶσιν, ἀλλ' ἢ πρὸς τὴν ὑγίαν τῶν καμνόντων μόνον. [08868] Οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα πάντα δεῖ ποιεῖν πρὸς τὸ τὸν ἔλεγχον χρησίμως γενέσθαι, πάντα φέρειν πρὸς τὸν μισθὸν ἀφορῶντας τὸν ἀποκείμενον. [08869] Ἀλλήλων, φησὶ, τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. [08870] Οὕτως οὖν καὶ ἐλέγχοντες καὶ φέροντες ἀλλήλους, δυνησόμεθα ἀναπληρῶσαι τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Χριστοῦ· [08871] καὶ ἡμῖν οὕτω ποιήσετε κοῦφον τὸν πόνον, ἐν ᾧ πασι συλλαμβανόμενοι ἡμῖν καὶ χεῖρα ὀρέγοντες καὶ μεριστᾶι γινόμενοι καὶ κοινωνοὶ, καὶ τῆς ἀλλή [63.213] λων σωτηρίας, καὶ τῆς ἰδίας ἑκάστος. [08872] Ὑπομένωμεν τοίνυν καὶ φέροντες τὰ ἀλλήλων

βάρη, καὶ ἐλέγχον [63.214] τες, ἵνα τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

## 2.32 ΟΜΙΛΙΑ ΛΑ΄.

[08874] Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων καὶ τὸν ἁγιασμὸν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον. [08875] α΄. [08876] Πολλὰ μὲν ἔστι τὰ χαρακτηρίζοντα τὸν Χριστιανισμόν, μᾶλλον δὲ πάντων καὶ κρεῖττον ἀπάντων ἢ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη καὶ ἡ εἰρήνη. [08877] Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς φησιν· [08878] Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· [08879] καὶ πάλιν, Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. [08880] Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος νῦν φησιν· [08881] Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων καὶ τὸν ἁγιασμὸν, τουτέστι, τὴν σεμνότητα, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον. [08882] Ἐπισκοποῦντες μὴ τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 254/450* [08883] Καθάπερ ὁδὸν τινα μακρὰν ὁδεύοντων ἐν συνοδίᾳ πολλῇ, βλέπετε, φησὶ, μὴ τις ἀπέμεινεν· [08884] οὐ γὰρ τοῦτο ζητῶ μόνον, ἵνα ὑμεῖς παραγένησθε, ἀλλ' ἵνα καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισκοπῇτε. [08885] Μὴ τις ὑστερῶν, φησὶν, ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. [08886] Χάριν τοῦ Θεοῦ τὰ μέλλοντα καλεῖ ἀγαθὰ, τὴν πίστιν τὴν εὐαγγελικὴν, τὴν ἀρίστην πολιτείαν· [08887] πάντα γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτός ἐστι. [08888] Μὴ οὖν μοι εἴπης, ὅτι εἷς ἐστὶν ὁ ἀπολλύμενος· [08889] καὶ δι' ἓνα ὁ Χριστὸς ἀπέθανε. [08890] Δι' ἓνα ὁ Χριστὸς ἀπέθανε, σὺ δὲ οὐ φροντίζεις; [08891] Ἐπισκοποῦντες, φησὶ· [08892] τουτέστιν, ἀκριβῶς ἐρευνῶντες, ἐπισκεπτόμενοι, καταμανθάνοντες, ὅπερ ἐστὶν ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν, καὶ διὰ πάντων ἐξετάζοντες, [καταμανθάνοντες]. [08893] Μὴ τις ρίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ. [08894] Τοῦτο ἐν τῷ Δευτερονομίῳ κεῖται· [08895] ἔλαβε δὲ αὐτὸ ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν φυτῶν. [08896] Μὴ τις ρίζα, φησὶ, πικρίας· [08897] ὁ καὶ ἀλλαχοῦ γράφων λέγει, Μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. [08898] Οὐκ ἐκείνου μόνον ἕνεκεν τοῦτο, φησὶ, βούλομαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ γινομένην βλάβην. [08899] Τουτέστι, κἂν ἡ τις ρίζα τοιαύτη, μηδεμίαν βλάβστην ἀφῆς ἀνελθεῖν, ἀλλ' ἐκκοπτέσθω, ὥστε μὴ φέρειν τοὺς οἰκείους καρποὺς, ὥστε μὴ καὶ τοὺς ἄλλους μολύνειν καὶ μαιίνειν. [08900] Μὴ τις γὰρ, φησὶ, ρίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ, καὶ διὰ ταύτης μιανθῶσι πολλοί. [08901] Καὶ εἰκότως πικρὰν τὴν ἁμαρτίαν ἐκάλεσεν· [08902] οὐδὲν γὰρ ὄντως ἁμαρτίας πικρότερον· [08903] καὶ ἴσασιν οἱ μετὰ τὸ πρᾶξι ἀπὸ τοῦ συνειδότος τηκόμενοι, οἱ πικρίαν πολλὴν ὑπομένοντες· [08904] πικροτάτη γὰρ οὕσα διαστρέφει αὐτὸ τὸ λογιστικόν. [08905] Τοιαύτη ἡ τοῦ πικροῦ φύσις, ἔστιν ἀνόνητος. [08906] Καὶ καλῶς εἶπε· [08907] Ῥίζα πικρίας. [08908] Οὐκ εἶπε, Πικρὰ, ἀλλὰ, Πικρίας· [08909] τὴν μὲν γὰρ πικρὰν ρίζαν ἔστι καρποὺς ἐνεγκεῖν γλυκεῖς, τὴν δὲ πικρίας ρίζαν καὶ πηγὴν καὶ ὑπόθεσιν· [08910] οὐκ ἔστι ποτὲ γλυκὺν ἐνεγκεῖν καρπὸν· [08911] πάντα γὰρ ἐστὶ πικρὰ, οὐδὲν ἔχει ἡδὺν, πάντα πικρὰ, πάντα ἀηδῆ, πάντα μίσους καὶ βδελυγμίας γέμοντα. [08912] Καὶ δι' αὐτῆς, φησὶ, μιανθῶσι πολλοί. [08913] Τουτέστιν, Ἵνα μὴ τοῦτο γένηται, τοὺς ἀσελεγεῖς ἐκκόπτετε. [08914] Μὴ τις πόρνος, ἡ βέβηλος ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ. [08915] Καὶ ποῦ πόρ [63.214] νος ἦν ὁ Ἡσαῦ; [08916] Οὐ τοῦτο ἐνταῦθά φησιν, ὅτι πόρνος ἦν ὁ Ἡσαῦ, ἀλλὰ πρὸς ἀντιδιαστολὴν κεῖται τοῦ, Τὸν ἁγιασμὸν διώκετε· [08917] τὸ δὲ, Βέβηλος, ὡς πρὸς ἐκεῖνον εἴρηται. [08918] Μὴ τις οὖν ἔστω ὡς ὁ Ἡσαῦ, βέβηλος, τουτέστι, γαστρίμαργος, ἀκρατὴς, κοσμικὸς, τὰ πνευματικὰ ἀπεμπολῶν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 255/450* [08919] Ὡς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ. [08920] Τουτέστιν, ὃς τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ τιμὴν ταύτην διὰ τῆς οἰκείας ῥαθυμίας ἀπέδοτο, καὶ μικρᾶς ἡδονῆς χάριν τὴν μεγίστην τιμὴν καὶ δόξαν ἀπώλεσε. [08921] Τοῦτο οἰκείως πρὸς αὐτοὺς, τοῦτο βδελυροῦ, τοῦτο ἀκαθάρτου. [08922] Ὡστε οὐχ ὁ πόρνος ἀκάθαρτος μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ γαστρίμαργος, ὃς ἐστὶ τῆς γαστρὸς δοῦλος. [08923] Καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἐτέρας ἐστὶν ἡδονῆς δοῦλος, ἀναγκάζεται πλεονεκτεῖν, ἀναγκάζεται ἀρπάζειν, μυρία ἀσχημονεῖν, δοῦλος ὢν τοῦ πάθους ἐκείνου, καὶ βλασφημεῖ πολλάκις. [08924] Οὗτος οὐδενὸς ἄξια εἶναι ἐνόμισε τὰ πρωτοτόκια. [08925] Διὸ καὶ προνοῶν τῆς ἀναπαύσεως τῆς προσκαίρου, καὶ μέχρι τῶν πρωτοτοκίων ἐφθασεν. [08926] Ὡστε ἡμῶν τὰ πρωτοτόκια λοιπὸν, οὐχὶ Ἰουδαίων. [08927] Ἀμα δὲ καὶ πρὸς τὸ πάθος αὐτῶν τοῦτο συμβάλλεται· [08928] μονονουχὶ τοῦτο γὰρ διὰ τούτου αἰνίττεται, ὅτι ὁ πρῶτος ὕστερος γέγονε, καὶ ὁ δεύτερος πρῶτος· [08929] οὗτος διὰ καρτερίαν πρῶτος, ἐκεῖνος διὰ ῥαθυμίαν ὕστερος. [08930] Ἰστε γὰρ, φησὶν, ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομήσαι τὴν εὐλογίαν, ἀπεδοκιμάσθη· [08931] μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὔρε, καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν. [08932] β΄. [08933] Τί δὴ τοῦτο ἐστίν; [08934] Ἄρα μὴ τὴν μετάνοιαν ἐκβάλλει; [08935] Οὐδαμῶς. [08936] Ἀλλὰ πῶς, φησὶ, μετανοίας τόπον οὐχ εὔρεν; [08937]

εἰ γὰρ κατέγνω ἑαυτοῦ, εἰ ἀνὼμωξε μέγα, διὰ τί οὐχ εὗρε τόπον μετανοίας; [08938] Ὅτι οὐκ ἦν μετανοίας τὸ πρᾶγμα. [08939] Ὡςπερ γὰρ ἡ λύπη τοῦ Κάϊν οὐκ ἦν μετανοίας, καὶ ὁ φόνος ἔδειξεν· [08940] οὕτω καὶ ἐνταῦθα οὐκ ἦν μετανοίας τὰ ῥήματα, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ φόνος ἔδειξε· [08941] καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς τῇ προαιρέσει ἀνέϊλε τὸν Ἰακώβ. [08942] Ἐγγίσουσι γὰρ, φησὶν, αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους τοῦ πατρός μου, καὶ ἀποκτενῶ Ἰακώβ τὸν ἀδελφόν μου. [08943] Διὰ τοῦτο οὐκ ἴσχυσε τὰ δάκρυα μετάνοιαν αὐτῷ δοῦναι. [08944] Καὶ οὐκ εἶπε, Μετανοίας, ἀπλῶς, ἀλλὰ, Καὶ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας, μετανοίας τόπον οὐχ εὗρε. [08945] Τί δήποτε; [08946] Ὅτι οὐ μετενόησεν ὃν ἔδει τρόπον· [08947] τοῦτο γὰρ ἐστὶ μετάνοια· [08948] οὐ μετενόησεν ὡς ἐχρῆν. [08949] Ἐπεὶ πῶς ταῦτα ἔλεγε; [08950] πῶς νωθροὺς γενομένους παρεκάλει πάλιν; [08951] πῶς χωλοὺς γενομένους; [08952] πῶς παραλυθέντας; [08953] πῶς παρειμένους; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 256/450 [08954] τοῦτο γὰρ ἀρχὴ πτώσεως ἐστίν. [08955] Ἐμοὶ δοκεῖ αἰνίττεσθαι τινὰς ἐν αὐτοῖς πόρνους, οὐ μέντοι βούλεσθαι ἐλέγχειν αὐτοὺς τέως, ἀλλὰ προσποιεῖται ἄγνοιαν, ἵνα διορθώσωνται. [08956] Δεῖ γὰρ πρῶτον μὲν ἄγνοιαν ὑποκρίνεσθαι, μετὰ δὲ ταῦτα, ὅταν ἐπιμένωσι, τότε καὶ τὸν ἐλεγχον ἐπάγειν, ὥστε μὴ ἀπαναισχυντήσαι. [08957] Ὅπερ καὶ Μωϋσῆς ἐποίησεν ἐπὶ Ζαμβρὶ καὶ τῆς Χασβίτιδος. [08958] Μετανοίας γὰρ, φησὶ, τόπον οὐχ εὗρεν. [08959] Οὐχ εὗρε μετάνοιαν, ἥ ὅτι μετανοίας μείζονα ἤμαρτεν, ἥ ὅτι μετάνοιαν ἀξίαν οὐκ ἐπεδείξατο. [08960] Ἔστιν ἄρα ἁμαρτήματα με [63.215] τανοίας μείζονα. [08961] Ὁ δὲ λέγει, τοῦτό ἐστι· [08962] Μὴ πέσωμεν πτώμα ἀνίατον· [08963] ἕως ἂν ἡ χολεία τὸ πρᾶγμα, εὐκολον γενέσθαι ὀρθόν· [08964] ἐὰν δὲ ἐκτραπῶμεν, τί ἐστὶ λοιπόν; [08965] Τοῖς μὲν γὰρ μηδέπω πεσοῦσιν οὕτω διαλέγεται, τῷ φόβῳ συγκροτῶν αὐτοὺς, καὶ φησιν ὅτι οὐκ ἔστι πεσόντα παραμυθίας τυχεῖν· [08966] τοῖς δὲ πεσοῦσιν, ὥστε μὴ εἰς ἀπόγνωσιν ἐμπεσεῖν, τὰναντία παραινεῖ, οὕτω λέγων· [08967] Τεκνία μου, οὐς πάλιν ὠδίνω, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν· [08968] καὶ πάλιν, Οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξεπέσετε. [08969] Ἴδου μαρτυρεῖ ὅτι ἐξεπέσον. [08970] Ὁ μὲν γὰρ ἐστὼς, ἀκούων ὅτι πεσόντα οὐκ ἔστι συγγνώμης τυχεῖν, σφοδρότερος ἐστὶ, καὶ ἀσφαλέστερος περὶ τὴν στάσιν· [08971] ἂν μέντοι καὶ περὶ τὸν πεπτωκότα τῇ αὐτῇ χρήσῃ σφοδρότητι, οὐδέποτε ἀναστήσεται· [08972] ποία γὰρ ἐλπίδι τὴν μεταβολὴν ἐπιδείξεται; [08973] Οὐ μόνον δὲ φησιν, Ἐδάκρυσεν, ἀλλὰ καὶ, Ἐξεζήτησεν· [08974] οὐ τοίνυν ἐκβάλλει μετάνοιαν, λέγων, Μετανοίας τόπον οὐχ εὗρεν· [08975] ἀλλ' ἀσφαλίζεται αὐτοὺς μᾶλλον διὰ τούτου πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν. [08976] Ὅσοι τοίνυν ἀπιστοῦσι τῇ γεέννῃ, ταῦτα ἀναμιμνησκέσθωσαν· [08977] ὅσοι νομίζουσιν ἀτιμώρητα ἁμαρτάνειν, ταῦτα λογιζέσθωσαν. [08978] Διὰ τί Ἡσαῦ οὐκ ἔτυχε συγγνώμης; [08979] Ὅτι οὐ μετενόησεν ὡς ἐχρῆν. [08980] γ'. [08981] Θέλεις ἰδεῖν μετάνοιαν ἀκριβῆ; [08982] Ἀκουσον τὴν τοῦ Πέτρου μετάνοιαν μετὰ τὴν ἄρνησιν. [08983] Δηγοῦμενος γὰρ ἡμῖν τὰ κατ' αὐτὸν ὁ εὐαγγελιστὴς, φησὶ, Καὶ ἐξελθὼν ἔξω, ἔκλαυσε πικρῶς. [08984] Διὰ τοῦτο καὶ ἀφείθη αὐτῷ τὸ τοιοῦτον ἁμάρτημα, ὅτι μετενόησεν ὃν ἔδει τρόπον. [08985] Καίτοι οὐπω τὸ θῦμα προσενήνεκτο, οὐπω ἡ θυσία ἐγεγένητο, οὐπω ἦρτο ἡ ἁμαρτία, ἔτι ἐκράτει καὶ ἐτυράννει. [08986] Καὶ ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐχ οὕτω ῥαθυμίας ἦν ἡ ἄρνησις, ὅσον ἐγκαταλείψεως τοῦ Θεοῦ παιδεύοντος αὐτὸν εἰδέναι τὰ ἀνθρώπινα μέτρα, καὶ μὴ ἀντιλέγειν τοῖς παρὰ τοῦ διδασκάλου λεγομένοις, μηδὲ μείζονα τῶν ἄλλων φρονεῖν, ἀλλ' εἰδέναι ὅτι χωρὶς Θεοῦ οὐδὲν γενέσθαι δυνατόν, καὶ ὅτι, Ἐὰν μὴ ὁ Κύριος οἶκον οἰκοδομήσῃ, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες αὐτόν· [08987] ἄκουε πῶς ἀσφαλιζόμενος, καὶ πείθων μετριάζειν, εἶπε πρὸς αὐτὸν μόνον ὁ Χριστός· [08988] Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο σινιάσαι σε ὡς τὸν σῖτον, κἀγὼ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 257/450 [08989] Ἐπειδὴ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτὸν μέγα φρονεῖν, συνειδότα ἑαυτῷ ὅτι μᾶλλον ἀπάντων ἀγαπᾷ τὸν Χριστὸν, διὰ τοῦτο συγχωρεῖται πεσεῖν, ἀπαρνήσασθαι τὸν διδάσκαλον, διὰ τοῦτο καὶ κλαίει πικρῶς, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐξῆς τοῦ κλαυθμοῦ ὁμοίως ποιεῖ. [08990] Τί γὰρ οὐκ ἐποίησε; [08991] μυρίοις κινδύνους ἑαυτὸν περιέβαλε μετὰ ταῦτα, διὰ πάντων δεικνὺς αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸ παράστημα τῆς ψυχῆς. [08992] Μετενόησε καὶ ὁ Ἰούδας, ἀλλὰ κακῶς· [08993] ἀπήγξατο γάρ. [08994] Μετενόησεν, ὅπερ ἔφην, καὶ Ἡσαῦ· [08995] μᾶλλον δὲ οὗτος οὐδὲ μετενόησε· [08996] τὰ γὰρ δάκρυα οὐκ ἦν μετανοίας, ἀλλὰ ἐπηρείας καὶ θυμοῦ μᾶλλον· [08997] καὶ δείκνυσι τὰ ἐξῆς. [08998] Μετενόησεν ὁ μακάριος Δαυὶδ οὕτω λέγων· [08999] Λούσω καθ' ἐκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνὴν μου βρέξω· [09000] καὶ τὴν πάλαι γεγεννημένην ἁμαρτίαν, μετὰ τοσαῦτα ἔτη, μετὰ τοσαύτας γενεάς, ὡς νεωστὶ συμβᾶσαν ἐπένθει. [09001] Τὸν γὰρ μετανοοῦντα οὐκ ὀργίζει [63.216] σθαι χρὴ οὐδὲ ἀγριαίνειν, ἀλλὰ συντρίβεσθαι ὡς κατεγνωσμένον, ὡς οὐκ ἔχοντα παρρησίαν, ὡς καταδεδικασμένον, ὡς ἀπὸ ἐλέους σωθῆναι ὀφείλοντα μόνου, ὡς ἀγνώμονα



περὶ τὸν εὐεργέτην φανέντα, ὡς ἀχάριστον, ὡς ἀδόκιμον, ὡς μυρίων κολάσεων ἄξιον. [09002] Ἐὰν ταῦτα λογίζεται, οὐκ ὀργισθήσεται, οὐκ ἀγανακτήσει, ἀλλὰ πενήσει, κλαύσει, στενάξει καὶ ὀδυρεῖται νύκτα καὶ ἡμέραν. [09003] Τὸν μετανοοῦντα οὐδέποτε χρή λήθῃ παραδοῦναι τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ τὸν μὲν Θεὸν παρακαλεῖν μὴ μνησθῆναι αὐτῆς, αὐτὸν δὲ μηδέποτε ἐπιλαθέσθαι αὐτῆς· [09004] ἐὰν ἡμεῖς αὐτῆς μνημονεύωμεν, ὁ Θεὸς αὐτῆς ἐπιλήσεται. [09005] Παρ' ἡμῶν αὐτῶν δίκην λάβωμεν, ἡμῶν αὐτῶν κατηγορήσωμεν· [09006] οὕτως ἐξιλεωσόμεθα τὸν κριτὴν. [09007] Ἄμαρτία γὰρ ὁμολογουμένη ἐλάττων γίνεται, μὴ ὁμολογουμένη δὲ χειρῶν. [09008] Ἄν γὰρ προσλάβῃ ἁμαρτία τὴν ἀναισχυντίαν καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην, οὐδέποτε στήσεται· [09009] πῶς δαὶ ὅλως ὁ τοιοῦτος δυνήσεται φυλάξασθαι πάλιν μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεσεῖν, ὁ τὸ πρότερον οὐκ εἰδὼς ὅτι ἥμαρτεν; [09010] Μὴ τοίνυν ἀρνώμεθα, παρακαλῶ, μηδὲ ἀναισχυντῶμεν, ἵνα μὴ καὶ ἄκοντες δῶμεν τιμωρίαν. [09011] Ἦκουσε Κάϊν παρὰ τοῦ Θεοῦ, Ποῦ ἐστὶν Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; [09012] καὶ φησιν, Οὐκ οἶδα· [09013] μὴ φύλαξ ἐγὼ εἰμι τοῦ ἀδελφοῦ μου; [09014] Εἶδες πῶς τοῦτο χαλεπωτέραν τὴν ἁμαρτίαν εἰργάσατο; [09015] Ἀλλ' οὐχ ὁ πατήρ αὐτοῦ οὕτως, ἀλλὰ τί; [09016] Ἀκούσας, Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; [09017] φησὶν, Ἦκουσα τῆς φωνῆς σου, καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. [09018] Μέγα ἀγαθὸν, ἐπιγινώσκειν τὰ ἁμαρτήματα, καὶ μιμνήσκεσθαι αὐτῶν διηνεκῶς· [09019] οὐδὲν οὕτω θεραπεύει πλημμέλειαν, ὡς μνήμη διηνεκῆς· [09020] οὐδὲν οὕτως ὀκνηρὸν ἄνθρωπον ποιεῖ πρὸς κακίαν. [09021] Οἶδα ὅτι ἀποπηδᾷ, καὶ οὐκ ἀνέχεται τὸ συνειδὸς ὑπὸ τῆς μνήμης μαστίζεσθαι τῶν κακῶν· [09022] ἀλλ' ἄγξον τὴν ψυχὴν, καὶ ἐπίθες αὐτῇ κημόν· [09023] καθάπερ γὰρ ἵππος δυσήνιος, οὕτω δυσανασχετεῖ, καὶ οὐ βούλεται πείσαι ἑαυτὴν ὅτι ἥμαρτε. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 258/450 [09024] Τοῦτο δὲ ὅλον ἐστὶ σατανικόν. [09025] Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτὴν πείθωμεν ὅτι ἥμαρτεν, ἵνα καὶ μετανοήσῃ, καὶ ἵνα μετανοήσασα ἀπαλλαγῇ τῶν κολάσεων. [09026] Πῶς ἀξιοῖς συγγνώμης τυχεῖν, εἰπέ μοι, ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασι, μηδέπω ταῦτα ὁμολογήσας; [09027] Πάντως ἐκεῖνός ἐστιν ἐλέους καὶ φιланθρωπίας ἄξιος ὁ ἡμαρτηκώς· [09028] σὺ δὲ μηδέπω πείσας σαυτὸν ἡμαρτηκέναι, πῶς ἀξιοῖς ἐλεηθῆναι, ἐπὶ τοῖς πλημμελίμασιν οὕτως ἀναισχυντῶν; [09029] Πείθωμεν ἑαυτοὺς ὅτι ἡμάρτομεν· [09030] μὴ τῇ γλώττῃ λέγωμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ διανοίᾳ· [09031] μὴ ἁμαρτωλοὺς καλῶμεν ἑαυτοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἀναλογιζόμεθα, κατ' εἶδος ἕκαστον ἀναλέγοντες. [09032] Οὐ λέγω σοι, Ἐκπόμπευσον σαυτὸν, οὐδὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις κατηγορήσον, ἀλλὰ πείθεσθαι συμβουλεύω τῷ προφῆτῃ λέγοντι· [09033] Αποκάλυψον πρὸς Κύριον τὴν ὁδόν σου. [09034] Ἐπὶ τοῦ Θεοῦ ταῦτα ὁμολόγησον, ἐπὶ τοῦ δικαστοῦ ὁμολόγει τὰ ἁμαρτήματα, εὐχόμενος, εἰ καὶ μὴ τῇ γλώττῃ, ἀλλὰ τῇ μνήμῃ, καὶ οὕτως ἀξίου ἐλεηθῆναι. [09035] Ἄν ἔχῃς τὰ ἁμαρτήματα διηνεκῶς ἐν τῇ μνήμῃ, οὐδέποτε τῷ πλησίον μνησικακήσεις. [09036] Οὐ τοῦτο δὲ λέγω, ἐὰν ᾗς πεπεισμένος σαυτὸν ἁμαρτωλὸν εἶναι· [09037] οὐχ οὕτω τοῦτο δύναται ταπεινῶσαι [09038] [63.217] ψυχὴν, ὡς αὐτὰ ἐφ' ἑαυτῶν τὰ ἁμαρτήματα, καὶ κατ' εἶδος ἐξεταζόμενα. [09039] Οὐ μνησικακήσεις, ταῦτα δι' ὅλου ἔχων ἐν τῇ μνήμῃ, οὐκ ὀργισθήσῃ, οὐ λοιδορήσεις, οὐ φρονήσεις μέγα, οὐ περιπεσῇ πάλιν τοῖς αὐτοῖς· [09040] σφοδρότερος ἔσῃ πρὸς τὰ ἀγαθὰ. [09041] δ'. [09042] Ὅρᾳ ὅσα ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν ἁμαρτημάτων τίκεται καλὰ; [09043] Ἐγγράφωμεν τοίνυν αὐτὰ εἰς τὰς διανοίας ἡμῶν. [09044] Οἶδα ὅτι οὐκ ἀνέχεται ἡ ψυχὴ τῆς μνήμης τῆς οὕτω πικρᾶς· [09045] ἀλλὰ ἀναγκάζωμεν αὐτὴν καὶ βιαζόμεθα. [09046] Βέλτιον δάκνεσθαι αὐτὴν τῇ μνήμῃ νῦν, ἢ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῇ τιμωρίᾳ. [09047] Νῦν, ἐὰν ᾗς αὐτῶν μεμνημένος, καὶ συνεχῶς αὐτὰς προσφέρῃς τῷ Θεῷ, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν δέῃ, ταχέως ἐξαλείψεις αὐτάς· [09048] ἐὰν δὲ νῦν ἐπιλάβῃ, τότε αὐτῶν ἀναμνησθήσῃ καὶ ἄκων, ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης εἰς μέσον φερομένων αὐτῶν, καὶ ἐκπομπευομένων ἐπὶ πάντων, καὶ φίλων καὶ ἐχθρῶν καὶ ἀγγέλων. [09049] Οὐ γὰρ δὴ πρὸς Δαυὶδ ἔλεγε μόνον, Ἄ σὺ ἐν κρυφῇ ἐποίησας, ἐγὼ ποιήσω πᾶσι κατάδηλα, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντας ἡμᾶς. [09050] Ἐφοβήθης ἀνθρώπους, φησὶ, καὶ ἡσχύνθης τοῦ Θεοῦ πλέον· [09051] καὶ τοῦ Θεοῦ ὀρῶντος οὐκ ἐφρόντισας, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους ἠδέσθης· [09052] Οἱ ὀφθαλμοὶ γὰρ, φησὶ, τῶν ἀνθρώπων, τοῦτο ὁ φόβος αὐτῶν. [09053] Διὰ τοῦτο ἐπὶ τούτων αὐτῶν δώσεις δίκην· [09054] ἐλέγξω γὰρ σε, ὑπὸ τοῖς ἀπάντων ὀφθαλμοῖς τιθεῖς σου τὰ ἁμαρτήματα. [09055] Ὅτι γὰρ τοῦτό ἐστιν ἀληθές, καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν πάντων ἡμῶν ἐκπομπεύεται τὰ ἁμαρτήματα, ἐὰν μὴ νῦν αὐτὰ τῇ συνεχεῖ μνήμῃ ἀφανίσωμεν, ἄκουσον πῶς ἐκπομπεύεται ἡ ὁμότης καὶ ἡ ἀπανθρωπία τῶν ἐνταῦθα μὴ ἐλεησάντων. [09056] Ἐπεινάσα, φησὶ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν. [09057] Πότε ταῦτα λέγεται; [09058] ἄρα ἐν γωνίᾳ· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 259/450 [09059] ἄρα ἐν παραβύστῃ; [09060] Οὐδαμῶς, ἀλλὰ πότε; [09061] Ὅταν ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ἔθνη συναγάγῃ, ὅταν

ἀφορίση τούτους κάκείνους, τότε πάντων ἀκουόντων ἐρεῖ, στήσας ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων· [09062] Ἐπείνασα, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν. [09063] Ὅρα πάλιν καὶ τὰς πέντε παρθένους ἐπὶ πάντων ἀκουούσας, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς. [09064] Αἱ γὰρ πέντε, καὶ πέντε, οὐχὶ τὸν ἀριθμὸν δηλοῦσι τῶν πέντε μόνον, ἀλλὰ πάσας τὰς πονηρὰς καὶ ὠμούς καὶ ἀπανθρώπους τῶν παρθένων, καὶ τὰς μὴ τοιαύτας. [09065] Οὕτω καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον κατορύξας, ἤκουσεν ἐπὶ πάντων, καὶ τῶν τὰ πέντε, καὶ τῶν τὰ δύο προσενεγκόντων· [09066] Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ. [09067] Οὐ διὰ ῥημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ πραγμάτων τότε ἐλέγχει αὐτούς· [09068] καθάπερ καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς φησιν, Ὅψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. [09069] Ὁμοῦ γὰρ ἡ ἀνάστασις ἔσται πάντων, καὶ ἁμαρτωλῶν καὶ δικαίων· [09070] ὁμοῦ παρέσται κρίνων [63.218] ἅπασιν. [09071] Ἐννόησον οὖν τίνες ἔσονται τότε οἱ ἐν κατηφείᾳ, οἱ ἐν ὀδύνῃ, οἱ ἐλκόμενοι εἰς τὸ πῦρ, στεφανουμένων ἐτέρων. [09072] Δεῦτε, φησὶν, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· [09073] καὶ πάλιν, Ἀπέλθετε ἀπ' ἐμοῦ εἰς τὸ πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. [09074] Μὴ ἀπλῶς τῶν ῥημάτων ἀκούωμεν, ἀλλ' ὑπογράψωμεν αὐτὰ καὶ τῇ ὄψει, καὶ νομίσωμεν νῦν παρεῖναι αὐτὸν, καὶ λέγειν ταῦτα, καὶ ἀπάγεσθαι ἡμᾶς εἰς τὸ πῦρ ἐκεῖνο. [09075] Τίνα ἔχομεν ψυχὴν; [09076] ποίαν παραμυθίαν; [09077] Τί δέ, ὅταν διχοτομώμεθα; [09078] τί δέ, ὅταν ὑπὲρ ἀρπαγῆς ἐγκαλώμεθα; [09079] ποίαν ἔχομεν εἰπεῖν πρόφασιν; [09080] τίνα λόγον εὐπρόσωπον; [09081] Οὐδένα· [09082] ἀλλ' ἀνάγκη δεσμουμένου, κάτω νεύοντα, σύρεσθαι πρὸς τὰ τῶν καμίνων στόματα, πρὸς τὸν ποταμὸν τοῦ πυρὸς, πρὸς τὸ σκότος, πρὸς τὰς ἀθανάτους κολάσεις, καὶ μηδενὸς δεῖσθαι πρὸς ἀπαλλαγὴν δύνασθαι. [09083] Οὐ γὰρ ἔστι, φησὶν, οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν διαβῆναι ἐκεῖ· [09084] χάσμα γὰρ μέγα μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ ὑμῶν· [09085] καὶ οὐδὲ βουλομένοις ἐνὶ μεταβῆναι, καὶ ὀρέξαι χεῖρα· [09086] ἀλλ' ἀνάγκη καίεσθαι διαπαντός, οὐδενὸς ἡμῖν ἀμύνοντος, κἂν πατήρ ᾤ, κἂν μήτηρ, κἂν ὅστισοῦν, κἂν πολλὴν ἔχη πρὸς τὸν Θεὸν παρρῆσίαν. [09087] Ἀδελφὸς γὰρ, φησὶν, οὐ λυτροῦται· [09088] λυτρώσεται ἄνθρωπος; [09089] Ἐπεὶ οὖν οὐκ ἔστιν ἐν ἐτέρῳ τὰς ἐλπίδας ἔχειν τῆς σωτηρίας, ἀλλ' ἐν αὐτῷ μετὰ τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, παρακαλῶ, πάντα πράττωμεν, ὥστε ἡμῖν τὸν βίον γενέσθαι καθαρὸν καὶ τὴν πολιτείαν ἀρίστην, καὶ μηδὲ παρὰ τὴν ἀρχὴν δέξασθαι κηλῖδά τινα· [09090] εἰ δέ ἐδεξάμεθα, μετὰ γοῦν τὴν κηλῖδα μὴ καθεύδωμεν, ἀλλὰ διαπαντὸς ἐπιμένωμεν ἀποπλύνοντες τὸν ῥύπον διὰ μετανοίας, διὰ δακρύων, διὰ εὐχῶν, διὰ ἐλεημοσύνης. [09091] Τί οὖν, ἐὰν μὴ ἔχω, φησὶν, ἐλεημοσύνην ἐργάζεσθαι; Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 260/450 [09092] Ἀλλὰ ψυχροῦ ποτήριον ἔχεις, ὅσον ἂν ᾦς πένης· [09093] ἀλλὰ δύο λεπτὰ ἔχεις, ὡς ἂν ᾦς ἐν πενίᾳ· [09094] ἀλλὰ πόδας ἔχεις ὥστε ἐπισκέπασθαι ἀρρώστους, ὥστε εἰς δεσμοτήριον εἰσελθεῖν, ἀλλὰ στέγην ἔχεις ὥστε δέξασθαι ξένους. [09095] Οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι συγγνώμη οὐδεμία τῷ ἐλεημοσύνην μὴ ἐργαζομένῳ. [09096] Ταῦτα συνεχῶς λέγομεν πρὸς ὑμᾶς, ἵνα κἂν μικρὸν ἀπὸ τῆς συνεχείας ἀνύσωμεν· [09097] ταῦτα λέγομεν, οὐ τῶν εὖ πασχόντων φροντίζοντες, ὡς ὑμῶν. [09098] Ἐκείνοις μὲν γὰρ τὰ ἐνταῦθα δίδοτε, ἀντιλαμβάνετε δὲ τὰ οὐράνια· [09099] ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [09100] Ἀμήν.

## 2.33 ΟΜΙΛΙΑ ΑΒ΄.

[09102] Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ὄρει ψηλαφωμένῳ, καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ, γνώφῳ καὶ σκότῳ καὶ θυέλῃ, καὶ σάλπιγγος ἤχῳ, καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο μὴ προσ τεθῆναι αὐτοῖς λόγον (οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον· [09103] Κἂν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται· [09104] καὶ, (οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον) Μωϋσῆς εἶπεν, Ἐκφοβὸς εἰμι καὶ ἔντρομος· [09105] ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιών ὄρει, καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων, πανηγύρει καὶ Ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τε τελειωμένων, καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ, κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἀβελ. [09106] α΄. [09107] Ἦν μὲν τὰ κατὰ τὸν ναὸν θαυμαστά, τὰ Ἁγία τῶν ἁγίων· [09108] ἦν δὲ πάλιν φοβερά καὶ ταῦτα τὰ κατὰ τὸ Σινᾶ ὄρος γεγεννημένα, τὸ πῦρ, τὸ σκότος, ὁ γνόφος, ἡ θύελλα. [09109] Ὡφθη γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς ἐν Σινᾷ διὰ πυρὸς καὶ θυέλλης καὶ γνόφου. [09110] Ἡ μέντοι Διαθήκη ἡ Καινὴ μετ' οὐδενὸς τούτων ἐδόθη, ἀλλ' ἐν διαλέξει ψιλῇ παρὰ τοῦ Χριστοῦ δέδοται. [09111] Ὅρα τοίνυν πῶς ποιεῖται τὰς συγκρίσεις καὶ τούτων· [09112] καὶ εἰκότως αὐτὰ ὕστερον ἔθηκεν. [09113] Ὅτε γὰρ αὐτοὺς διὰ μυρίων ἐπεισεν, ὅτε καὶ τὸ μέσον ἔδειξεν ἐκατέρας τῆς Διαθήκης, τότε λοιπὸν ὡς προκατεγνωσμένης αὐτῆς, ῥαδίως καὶ τούτοις

ἐπιχειρεῖ· [09114] καὶ τί φησιν; [09115] Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ὄρει ψηλαφωμένῳ, καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ, καὶ γνώφῳ, καὶ σκότῳ, καὶ θυέλλῃ, καὶ σάλπιγγος ἤχῳ, καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον· [09116] οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον· [09117] κἂν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται. [09118] Φοβερά ταῦτα, φησὶ, καὶ οὕτω φοβερά, ὥς μηδὲ φέρειν τὴν ἀκοήν, ὥς μηδὲ θηρίον τολμᾶν ἀνιέναι. [09119] Ἀλλ' οὐ τοιαῦτα οἶα τὰ μετὰ ταῦτα· [09120] τί γὰρ τὸ Σινᾶ πρὸς τὸν οὐρανόν; [09121] τί δὲ τὸ ψηλαφώμενον πῦρ πρὸς τὸν ἀψηλάφητον Θεόν; [09122] Ὁ Θεὸς γὰρ ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον, φησὶν. [09123] Ὅτι δὲ φρίκης ἔγεμον τὰ ἐν τῷ ὄρει τότε γεγενημένα, δηλὸν ἐξ ὧν ἔλεγον· [09124] Μὴ λαλεῖτω ὁ Θεός, ἀλλὰ λαλεῖτω ἡμῖν Μωϋσῆς. [09125] Οὐκ ἔφερον γὰρ, φησὶ, τὸ διαστελλόμενον· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 261/450 [09126] Κἂν θηρίον θίγῃ, τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται, καὶ (οὕτω φοβερόν ἦν τὸ φανταζόμενον), Μωϋσῆς εἶπεν· [09127] Ἐκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος. [09128] Τί θαυμαστὸν εἰ περὶ τοῦ λαοῦ τοιαῦτα παθεῖν διαλέγεται, ὅπου καὶ αὐτὸς ὁ εἰς τὸν γνώφον εἰσελθὼν, οὗ ἦν ὁ Θεός, φησὶν, Ἐμφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος; [09129] Ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιών ὄρει, καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει, καὶ Ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων, καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ, κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἀβελ. [09130] Ὅρα διὰ πόσων ἔδειξε τὸ ὑπερέχον τῆς Καινῆς πρὸς τὴν Παλαιάν. [09131] Ἀντὶ γὰρ τῆς κάτω Ἱερουσαλὴμ ἢ ἐπουράνιος· [09132] Προσεληλύθατε γὰρ, φησὶ, πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ· [09133] ἀντὶ Μωϋσέως ὁ Ἰησοῦς· [09134] Καὶ διαθήκης, φησὶ, νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ· [09135] ἀντὶ δὲ τοῦ λαοῦ πάν [63.220] τες οἱ ἄγγελοι· [09136] Καὶ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει, φησὶ. [09137] Τίνας δὲ πρωτοτόκους καλεῖ λέγων, Καὶ Ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων; [09138] Πάντας τοὺς χοροὺς τῶν πιστῶν. [09139] Τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ πνεύματα δικαίων τετελειωμένων λέγει. [09140] Μὴ τοίνυν ἀσχάλλετε· [09141] μετὰ τούτων ἔσεσθε, φησὶ. [09142] Τί ἐστὶν ὁ λέγει, Αἵματι ῥαντισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἀβελ; [09143] τὸ γὰρ τοῦ Ἀβελ ἐλάλησε; [09144] Ναί· [09145] καὶ πῶς, ἄκουε Παύλου λέγοντος, Πίστει πλείονα θυσίαν Ἀβελ παρὰ Κάιν προσήνεγκε, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος· [09146] καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ. [09147] Τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς δείκνυσιν λέγων· [09148] Φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρὸς με. [09149] Ἡ τοῦτο τοίνυν ἔστιν εἰπεῖν, ἥ ὅτι ἔτι καὶ νῦν ἄδεται· [09150] ἀλλ' οὐχ οὕτως ὥς τὸ τοῦ Χριστοῦ· [09151] τοῦτο γὰρ πάντας ἐκάθηρε, καὶ φωνὴν ἀφίησι λαμπροτέραν καὶ εὐσημοτέραν, ὅσῳ μείζονα τὴν μαρτυρίαν ἔχει τὴν διὰ τῶν πραγμάτων. [09152] Βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα. [09153] Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον, τὸν ἐπὶ γῆς παραιτησάμενοι χρηματίζοντα, πολλῶ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανοῦ ἀποστρεφόμενοι. [09154] Οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσεν τότε· [09155] νῦν δὲ ἐπήγγελλται, λέγων· [09156] Ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. [09157] Τὸ δὲ, Ἔτι ἅπαξ, δηλοῖ τῶν σαλευομένων τὴν μετάθεσιν, ὥς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα. [09158] Διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες, ἔχομεν χάριν, δι' ἧς λατρεύομεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας. [09159] Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον. [09160] Φοβερά ἐκεῖνα, ἀλλὰ πολλῶ ταῦτα θαυμασιώτερα καὶ λαμπρότερα· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 262/450 [09161] οὐ γὰρ σκότος ἐνταῦθα, οὐδὲ γνώφος, οὐδὲ θύελλα, ὥσπερ ἐκεῖ. [09162] Καὶ τίνος ἔνεκεν διὰ πυρὸς ὤφθη τότε ὁ Θεός; [09163] Ἐμοὶ δοκεῖ δι' ἐκείνων αἰνίττεσθαι τὸ ἀσαφές τῆς Παλαιᾶς, καὶ τὸ συνεσκιασμένον τοῦ νόμου καὶ τὸ συγκεκαλυμμένον· [09164] ἄλλως δὲ, ἵνα δείξῃ ὅτι ὁ νομοθέτης φοβερός ὀφείλει εἶναι, καὶ κολαστικὸς τοῖς παραβαίνουσι. [09165] β'. [09166] Τί δὲ οἱ ἦχοι τῆς σάλπιγγος; [09167] Εἰκότως, ἅτε ὥς βασιλέως τινὸς παρόντος. [09168] Τοῦτο γοῦν καὶ ἐπὶ τῆς δευτέρας ἔσται παρουσίας· [09169] Σαλπίζει γὰρ, φησὶ, καὶ πάντες ἀναστήσόμεθα. [09170] Ὡστε τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει πάντων ἡ ἀνάστασις ἔσται. [09171] Ἡ δὲ φωνὴ τῆς σάλπιγγος οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἡ τοῦτο δηλοῖ, ὅτι πάντας ἐγγεργᾶται δεῖ. [09172] Ἀλλὰ τότε μὲν ἦσαν ἐκεῖνα αἰσθητὰ, καὶ ὄψεις, καὶ φωναί· [09173] τὰ δὲ μετὰ ταῦτα πάντα, νοητὰ καὶ ἀόρατα. [09174] Καὶ τὸ μὲν πῦρ τοῦτο δηλοῖ, ὅτι ὁ Θεὸς πῦρ ἐστὶ. [09175] Πῦρ γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς ἡμῶν καταναλίσκον· [09176] ὁ δὲ γνώφος καὶ τὸ σκότος καὶ ὁ καπνὸς πάλιν τὸ φοβερόν ἐμφαίνει. [09177] Οὕτω καὶ ὁ Ἡσαΐας φησὶ· [09178] Καὶ ὁ οἶκος ἐπλήσθη καπνοῦ. [09179] Καὶ ἡ θύελλα τί βούλεται; [09180] Ῥάθυμον τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινον ἦν· [09181] ἔδει τοίνυν αὐτὸ διανίστασθαι τούτοις. [09182] Οὐδεὶς γὰρ οὕτω νωθῆς, ὃς οὐκ ἄνω τὴν διάνοιαν εἶχε γινομένων τούτων καὶ νομοθετουμένων· [09183] Μωϋσῆς ἐλάλει, ὁ δὲ Θεὸς ἀπεκρίνετο αὐτῷ φωνῇ· [09184] ἔδει γὰρ τοῦ Θεοῦ φέρεσθαι τὴν φωνήν. [09185] Ἐπεὶ δὲ διὰ Μωϋσέως ἔμελλε νομοθετεῖν, διὰ τοῦτο ἀξιόπιστον αὐτὸν ποιεῖ.

[09186] Οὐχ ἐώρων αὐτὸν διὰ τὸν γνόφον, οὐκ ἤκουον αὐτοῦ διὰ τὸ ἰσχνόφωνον. [09187] Τί οὖν; [09188] Ἀποκρίνεται ὁ Θεὸς φωνῇ φθεγγόμενος, [63.221] ὥσπερ καὶ δημηγορῶν, καὶ ἐξακουστὰ ποιῶν τὰ νομοθετούμενα. [09189] Ἀλλ' ἴδωμεν ἄνωθεν τὰ εἰρημένα· [09190] Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ ὄρει, καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ καὶ σάλπιγγος ἤχῳ, φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο, φησί, μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς τὸν λόγον. [09191] Ἄρα αὐτοὶ γεγόνασιν αἵτιοι τοῦ διὰ σαρκὸς φανῆναι τὸν Θεόν. [09192] Τί δὲ καὶ ἔλεγον; [09193] Λαλεῖτω ἡμῖν Μωϋσῆς, καὶ μὴ λαλεῖτω ἡμῖν ὁ Θεός. [09194] Οἱ τὰς συγκρίσεις ποιοῦντες, μᾶλλον ἐκεῖνα αἴρουν, ἵνα ταῦτα πολλῶ μείζονα δεῖξωσιν· [09195] ἐγὼ δὲ κάκεῖνα ἡγούμενος θαυμαστὰ (Θεοῦ γὰρ ἔργα, καὶ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως ἀπόδειξις), ὅμως καὶ ταῦτα κρεῖττονα καὶ θαυμασιώτερα τὰ ἡμέτερα δείκνυμι. [09196] Διπλῇ γὰρ μεγάλα· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 263/450 [09197] ὅτι τε λαμπρὰ καὶ ὅτι μείζονα ὄντα, εὐπρόσιτα μᾶλλον ἐστὶ καὶ ἡμερώτερα. [09198] Τοῦτο καὶ ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ γράφων φησί· [09199] Ἡμεῖς δὲ ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμεθα, καὶ οὐχ ὡς Μωϋσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ. [09200] Οὐκ ἠξιώθησαν, φησὶν, ὧν ἡμεῖς ἐκεῖνοι. [09201] Τίνος γὰρ κατηξιώθησαν; [09202] σκότος εἶδον, γνόφον, φωνῆς ἤκουσαν. [09203] Ἀλλὰ καὶ σὺ φωνῆς ἤκουσας, οὐ διὰ γνόφου, ἀλλὰ διὰ σαρκός· [09204] οὐ διαταράχης οὐδὲ διεθορυβήτης, ἀλλὰ καὶ ἔστης καὶ διελέχθης τῷ μεσίτῃ. [09205] Ἄλλως δὲ, καὶ τὸ ἄορατον δείκνυσι διὰ τοῦ σκότους. [09206] Καὶ γνόφος, φησὶν, ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. [09207] Τότε καὶ Μωϋσῆς ἔδεισε, νυνὶ δὲ οὐδεὶς· [09208] κάτω εἰστήκει ὁ λαὸς τότε, ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμέν κάτω, ἀλλὰ τοῦ οὐρανοῦ ἀνώτεροι, ἐγγὺς τοῦ Θεοῦ ὡς υἱοὶ, ἀλλ' οὐχ ὡς Μωϋσῆς. [09209] Ἐκεῖ ἔρημος ἦν, ἐνταῦθα πόλις, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει· [09210] ἐνταῦθα τὴν χαρὰν δείκνυσι καὶ τὴν εὐφροσύνην, ἀντὶ τοῦ γνόφου καὶ τοῦ σκότους καὶ τῆς θυέλλης Καὶ Ἐκκλησίας πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων. [09211] Ἐκεῖνοι οὐ προσήλθον, ἀλλὰ πόρρω εἰστήκεισαν, καὶ ὁ Μωϋσῆς· [09212] ὑμεῖς δὲ προσεληλύθατε. [09213] Ἐνταῦθα αὐτοὺς φοβεῖ εἰπὼν, Καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων. [09214] Ἄρα οὐχὶ τῶν Ἰουδαίων μόνον, οὐδὲ τῶν πιστῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀπάσης καθεδεῖται κριτής. [09215] Καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων. [09216] Τὰς ψυχὰς λέγει τῶν εὐδοκίμων. [09217] Καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ· [09218] τουτέστι, καθαρμοῦ. [09219] Κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἀβελ. [09220] Εἰ δὲ τὸ αἷμα λαλεῖ, πολλῶ μᾶλλον ὁ σφαιγιασθεὶς ζῇ. [09221] Τί δὲ λαλεῖ, ἄκουε· [09222] Καὶ τὸ πνεῦμα, φησί, λαλεῖ στεναγμοῖς ἀλαλήτοις. [09223] Πῶς λαλεῖ; [09224] Ἐνθα γὰρ ἂν εἰς εἰλικρινῇ διάνοιαν ἐμπέσῃ, αὐτὴν διανίστησι, καὶ ποιεῖ λαλεῖν. [09225] Βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα· [09226] τουτέστι, Μὴ ἀπογνῶτε. [09227] Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον τὸν ἐπὶ τῆς γῆς παραιτησάμενοι χρηματίζοντα. [09228] Τίνα λέγει; [09229] Ἐμοὶ δοκεῖ, Μωϋσῆν. [09230] Ὁ δὲ λέγει, τοῦτό ἐστιν· [09231] Εἰ ἐπὶ γῆς νομοθετοῦντα παραιτησάμενοι οὐκ ἐξέφυγον, ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ νομοθετοῦντα πῶς παραιτησόμεθα; *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 264/450 [09232] Ἐνταῦθα ἐπιδείκνυσιν, οὐχ ὅτι ἄλλος ἐστὶν ἐκεῖνος· [09233] μὴ γένοιτο· [09234] οὐκ ἄλλον καὶ ἄλλον δείκνυσιν, ἀλλὰ ὅτι φοβερὸς φαίνεται φωνὴν ἀφίεις ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. [09235] Αὐτὸς μὲν οὖν ἐστὶ καὶ οὗτος κάκεῖνος, φοβερὸς δὲ οὗτος· [09236] οὐ γὰρ διαφορὰν λέγει προσώπων, ἀλλὰ δόσεως. [09237] Πόθεν δῆλον; [09238] Ἐξ ὧν ἐπήγαγε λέγων· [09239] Εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον, παραιτησάμενοι τὸν ἐπὶ γῆς χρηματίζοντα, πολλῶ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι. [09240] Τί οὖν; [09241] ἄλλος οὗτός ἐστι παρ' ἐκεῖνον; [09242] πῶς οὖν φησιν, [63.222] Οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε τότε; [09243] ἡ γὰρ τοῦ τότε δόντος τὸν νόμον φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε. [09244] Νῦν δὲ ἐπήγγελλται λέγων· [09245] Ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. [09246] Τὸ δὲ, ἔτι ἅπαξ, δηλοῖ τῶν σαλευομένων τὴν μετάθεσιν ὡς πεποιημένων. [09247] Ἄρα ἐκ τοῦ μέσου πάντα ἀρεήσεται, καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον συμπαγήσεται ἄνωθεν· [09248] τοῦτο γὰρ αἰνίττεται ταῦτα λέγων ἐνταῦθα. [09249] Τί τοίνυν ἀλγεῖς, ἐν κόσμῳ πάσχων οὐ μένοντι, ἐν κόσμῳ θλιβόμενος μικρὸν ὕστερον παροδευομένῳ; [09250] Εἰ ἐν ὑστέρῳ τοῦ κόσμου ἡ ἄνεσις ἦν, τότε θλίβεσθαι ἐχρῆν πρὸς τὸ τέλος ὀρῶντα. [09251] Ἴνα μείνῃ, φησί, τὰ μὴ σαλευόμενα. [09252] Ποῖα δὲ ἐστὶ τὰ μὴ σαλευόμενα; [09253] Τὰ μέλλοντα. [09254] γ'. [09255] Πάντα τοίνυν ὑπὲρ τούτου πράττωμεν, ὥστε ἐκείνων τυχεῖν, ὥστε ἐκείνων ἀπολαῦσαι τῶν ἀγαθῶν. [09256] Ναὶ δέομαι καὶ ἀντιβολῶ, τοῦτο σπουδάζωμεν. [09257] Οὐδεὶς ἐν πόλει μελλούσῃ καταπίπτειν οἰκοδομεῖ. [09258] Εἰπὲ δὴ μοι, παρακαλῶ, εἴ τις ἔλεγεν ὅτι μετὰ ἐνιαυτὸν αὕτη πεσεῖται ἡ πόλις, ἡ δεῖνα δὲ οὐ πάντως, ἄρα ἂν ὠκοδόμησας ἐν τῇ μελλούσῃ καταπίπτειν; [09259] Ὡστε τοῦτο καὶ νῦν λέγω, μὴ οἰκοδομῶμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ· [09260] πεσεῖται μικρὸν ὕστερον, καὶ πάντα

ἀπολείται. [09261] Τί δὲ λέγω, πεσεῖται; [09262] πρὸ τῆς πτώσεως ἡμεῖς ἀπολούμεθα καὶ δεινὰ πεισόμεθα, ἡμεῖς αὐτῶν ἐκστησόμεθα. [09263] Τί οἰκοδομοῦμεν ἐπὶ τὴν ἄμμον; [09264] Οἰκοδομήσωμεν ἐπὶ τὴν πέτραν· [09265] ὅπερ γὰρ ἐὰν ἐπέλθῃ, ἀνάλωτος ἐκείνη μένει ἢ οἰκοδομή, οὐδὲν αὐτὴν δυνήσεται ἐλεῖν, εἰκότως· [09266] πάσαις γὰρ ἐπιβουλαῖς τοιαύταις ἄβατος ὁ χῶρος ἐκεῖνος, ὥσπερ οὖν ὁ ἐνταῦθα βατός· [09267] καὶ γὰρ σεισμοὶ καὶ ἐμπρησμοὶ καὶ πολεμίων ἔφοδος καὶ ζῶντας ἡμᾶς ἀφαιρεῖται αὐτὴν, πολλάκις δὲ καὶ μετ' αὐτῆς ἀπόλλυσιν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 265/450 [09268] Ὅταν δὲ καὶ αὕτη ἐστήκῃ, τότε ἡμᾶς ἡ νόσος ἀπήγαγε θάπτον, ἢ μένοντας οὐκ εἴασεν αὐτῆς ἀπολαῦσαι καλῶς· [09269] ποία γὰρ ἡδονή, ἔνθα νόσοι, καὶ συκοφαντίαι, καὶ φθόνος, καὶ ἐπιβουλαί; [09270] Ἡ εἰ μὴδὲν τούτων ἦ τὸ ἐνοχλοῦν, παιδία πολλάκις μὴ ἔχοντες, ἀλύομεν, δυσανασχετοῦμεν, οὐκ ἔχοντες οἷς παραδῶμεν τὰς οἰκίας καὶ τᾶλλα πάντα· [09271] καὶ κατατρυχόμεθα λοιπὸν ὡς ἑτέροις πονοῦντες· [09272] πολλάκις δὲ καὶ εἰς ἐχθροὺς ἦλθεν ὁ κλῆρος, οὐκ ἀπελθόντων μόνον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ζώντων. [09273] Τί τοίνυν ἀθλιώτερον τοῦ τοῖς ἐχθροῖς κάμνειν, καὶ ἵνα ἐκεῖνοι ἀναπαύσωνται, αὐτοὺς ἁμαρτίας συλλέγειν; [09274] καὶ τούτου τὰ ὑποδείγματα πολλὰ ἐν ταῖς πόλεσιν ὁράται· [09275] καὶ σιγῶ, ἵνα μὴ λυπήσω τοὺς ἀπεστερημένους· [09276] ἐπεὶ εἶπον ἂν ὀνομαστὶ καὶ τινὰς ἐξ αὐτῶν, καὶ πολλὰ εἶχον διηγήματα εἰπεῖν, καὶ πολλὰς ὑποδείξαι οἰκίας ὑμῖν, αἱ κυρίους ἔλαβον τοὺς ἐχθροὺς τῶν περὶ αὐτὰς πονησάντων· [09277] οὐκ οἰκίαι δὲ, ἀλλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ ἅπας ὁ κλῆρος πολλάκις εἰς τοὺς ἐχθροὺς περιήλθε. [09278] Τοιαῦτα γὰρ τὰ ἀνθρώπινα. [09279] Ἐν τοῖς οὐρανοῖς δὲ οὐδὲν ἔστι δεῖσαι τούτων, μὴ τοῦ τετελευτηκότος ἕτερος ἔλθῃ ὁ ἐχθρὸς, καὶ τὸν κλῆρον διαδέξῃται· [09280] οὔτε γὰρ θάνατός ἐστιν ἐκεῖ. [09281] οὔτε ἀπέχθεια· [09282] αἱ σκηναὶ τῶν ἁγίων εἰσὶ μόναι· [09283] ἐν δὲ τοῖς ἁγίοις ἐκεῖνοις ἀγαλλίασις, χαρὰ, εὐφροσύνη· [09284] Φωνὴ γὰρ, φησὶν, ἀγαλλιάσεως ἐν σκηναῖς δικαίων. [09285] Αἰώνιοι εἰσι, τέλος οὐκ ἔχουσαι. [09286] Οὐχ αὖται τῷ χρόνῳ καταπίπτουσιν, οὐ τοὺς κεκτημένους ἀμείβουσιν, ἀλλ' ἐστήκασιν ἐν ἀκμῇ διηνεκεῖ, εἰκότως· [09287] [63.223] οὐ γὰρ ἔστι τι φθαρτὸν οὐδὲ ἐπίκηρον ἐκεῖ, ἀλλὰ πάντα ἀθάνατα καὶ ἀκήρατα. [09288] Οὐκοῦν κενώσωμεν εἰς ταύτην τὴν οἰκοδομὴν τὰ χρήματα· [09289] οὐ δεῖ τεκτόνων ἡμῖν, οὐδὲ ἐργατῶν· [09290] αἱ τῶν πενήτων χεῖρες τὰς τοιαύτας οἰκοδομοῦσιν οἰκίας, οἱ χωλοὶ, οἱ τυφλοὶ, οἱ ἀνάπηροι· [09291] οὗτοι ἐκεῖνας τὰς οἰκίας οἰκοδομοῦσι. [09292] Καὶ μὴ θαυμάσης, ὅπου γε καὶ βασιλείαν ἡμῖν οὗτοι προξενοῦσι, καὶ παρρῆσιαν ἡμῖν διδόασιν πρὸς τὸν Θεόν. [09293] Ἡ γὰρ ἐλεημοσύνη τέχνη τίς ἐστὶν ἀρίστη, καὶ προστάτις τῶν ἐργαζομένων αὐτήν· [09294] φίλη γὰρ τῷ Θεῷ ἐστὶ, καὶ πλησίον ἔστηκεν αὐτοῦ, ὑπὲρ ὧν ἂν βούληται, εὐκόλως αἰτοῦσα χάριν, μόνον ἂν μὴ ἀδικῇται παρ' ἡμῶν· [09295] ἀδικεῖται δὲ, ὅταν ἐξ ἀρπαγῆς αὐτὴν ἐργαζώμεθα· [09296] ὡς ἐὰν ἦ καθαρὰ, πολλὴν τοῖς ἀναπέμπουσιν αὐτὴν δίδωσιν τὴν παρρῆσιαν. [09297] Τοσαύτη αὐτῆς ἡ ἰσχὺς, ὅτι καὶ ὑπὲρ προσκεκρουκότων δεῖται, καὶ ὑπὲρ ἡμαρτηκότων. [09298] Αὕτη διαρρήγνυσιν τὰ δεσμὰ, λύει τὸ σκότος, σβέννυσιν τὸ πῦρ, θανατοῖ τὸν σκώληκα, ἀπελαύνει τὸν τῶν ὀδόντων βρυγμόν· [09299] ταύτη μετὰ πολλῆς ἀδείας ἀνοίγονται τῶν οὐρανῶν αἱ πύλαι. [09300] Καὶ ὥσπερ βασιλίδος εἰσιούσης οὐδεὶς τολμήσει τῶν φυλάκων τῶν ἐπὶ ταῖς θύραις τεταγμένων ἐξετάσαι τίς εἴη καὶ πόθεν, ἀλλὰ πάντες εὐθέως ὑποδέχονται· [09301] οὕτω δὴ καὶ τὴν ἐλεημοσύνην· [09302] βασιλὶς γὰρ ἐστὶν ὄντως, ὁμοίους ἀνθρώπους ποιοῦσα Θεῷ. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 266/450 [09303] Ἔσεσθε γὰρ, φησὶν, οἰκτίρμονες, ὡς ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος οἰκτίρμων ἐστίν. [09304] Ὑπόπτερός ἐστι καὶ κούφη, πτέρυγας ἔχουσα χρυσᾶς, πτῆσιν ἔχουσα πάνυ τέρπουσαν τοὺς ἀγγέλους. [09305] Ἐκεῖ, φησὶ, Πτέρυγες περιστερᾶς περιηργυρωμέναι, καὶ τὰ μετάφρενα αὐτῆς ἐν χλωρότητι χρυσοῦ. [09306] Καθάπερ γὰρ περιστερὰ τις χρυσῇ καὶ ζῶσα, πέταται, ὅμμα προσηγὲς ἔχουσα, ὀφθαλμὸν ἡμερον. [09307] Οὐδὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκεῖνου βέλτιον. [09308] Καλὸς ἐστὶ καὶ ὁ ταῶς, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνην κολοιός ἐστιν· [09309] οὕτως ἡ ὄρνις αὕτη καλὴ τίς ἐστὶ καὶ θαυμαστή. [09310] Ἄνω διὰ παντὸς ὀρᾷ, πολλῇ τοῦ Θεοῦ τῇ δόξῃ περιστοιχίζεται· [09311] παρθένος ἐστὶ πτέρυγας ἔχουσα χρυσᾶς, περιεσταλμένη, λευκὸν πρόσωπον ἔχουσα καὶ ἡμερον· [09312] ὑπόπτερός ἐστι καὶ κούφη, παρὰ τὸν θρόνον ἐστῶσα τὸν βασιλικόν. [09313] Ὅταν κρινώμεθα, ἄφνω ἐφίπταται καὶ φαίνεται, καὶ ἐξαιρεῖται τῆς κολάσεως ἡμᾶς, ταῖς αὐτῆς πτέρυξι περιβάλλουσα. [09314] Ταύτην θέλει ὁ Θεὸς μᾶλλον, ἢ θυσίας· [09315] πολλὰ περὶ αὐτῆς διαλέγεται· [09316] οὕτως αὐτὴν φιλεῖ. [09317] Χήραν καὶ ὀρφανὸν καὶ πένητα, φησὶν, ἀναλήψεται. [09318] Ἀπ' αὐτῆς φιλεῖ καλεῖσθαι ὁ Θεός· [09319] Οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος, φησὶν ὁ Δαυὶδ, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός· [09320] καὶ πάλιν ἕτερος, Ἐλεος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. [09321] Αὕτη τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος διέσωσεν· [09322] εἰ γὰρ μὴ ἠλέησεν ἡμᾶς ὁ Θεός, πάντα ἂν ἀπόλωλεν· [09323] αὕτη



ἐχθροὺς ἡμᾶς ὄντας κατήλλαξεν, αὕτη τὰ μυρία ἀγαθὰ εἰργάσατο, αὕτη τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἔπεισε δοῦλον γενέσθαι καὶ κενῶσαι [63.224] ἑαυτόν. [09324] Ταύτην ζηλώσωμεν, ἀγαπητοί, δι' ἧς ἐσώθημεν· [09325] ταύτην ἀγαπήσωμεν, ταύτην χρημάτων προτιμήσωμεν, καὶ χωρὶς χρημάτων ψυχὴν ἐλεήμονα ἔχομεν. [09326] Οὐδὲν οὕτω χαρακτηριστικὸν Χριστιανοῦ, ὡς ἐλεημοσύνη· [09327] οὐδὲν οὕτω καὶ ἄπιστοι καὶ πάντες θαυμάζουσιν, ὡς ὅταν ἐλεῶμεν. [09328] Πολλαχοῦ γὰρ καὶ ἡμεῖς δεόμεθα τοῦ ἐλέους τούτου, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν καθ' ἐκάστην λέγομεν· [09329] Κατὰ τὸ μέγα σου ἔλεος ἐλέησον ἡμᾶς. [09330] Πρότερον αὐτοὶ ἀρχόμεθα· [09331] μᾶλλον δὲ οὐκ ἀρχόμεθα πρότερον· [09332] καὶ γὰρ αὐτὸς ἤδη ἐπεδείξατο τὸν ἔλεον αὐτοῦ τὸν περὶ ἡμᾶς. [09333] Ἀλλ', ἀγαπητοί, κἂν δεύτεροι ἐπώμεθα. [09334] Εἰ γὰρ ἄνθρωποι τὸν ἐλεήμονα, κἂν μυρία ἐργάσῃται ἁμαρτήματα, ἐλεοῦσι· [09335] πολλῶ μᾶλλον ὁ Θεός. [09336] Ἄκουε τοῦ προφήτου λέγοντος· [09337] Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ ἐλαία, φησὶ, κατάκαρπος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ. [09338] Τοιοῦτοι γενώμεθα, ὡς ἐλαία γενώμεθα· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 267/450 [09339] πάντοθεν βριθώμεθα ταῖς ἐντολαῖς· [09340] οὐ γὰρ ἀρκεῖ ὡς ἐλαίαν εἶναι, ἀλλὰ καὶ κατάκαρπον. [09341] Εἰσὶ γὰρ οἱ ἐλεοῦντες ὀλίγα διδόασιν, ἢ διὰ παντὸς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἅπαξ, ἢ καθ' ἐκάστην ἐβδομάδα, ἢ τὸ τυχὸν προῖεμενοι· [09342] οὗτοι ἐλαῖαι μὲν εἰσιν, οὐ κατάκαρποι δὲ, ἀλλὰ καὶ ξηραί. [09343] Ὅτι μὲν γὰρ ἐλεοῦσιν, ἐλαῖαι· [09344] ὅτι δὲ οὐ φιλοτίμως, οὐ κατάκαρποι ἐλαῖαι. [09345] Ἀλλ' ἡμεῖς κατάκαρποι γενώμεθα. [09346] Ὁ πολλακὶς εἶπον, καὶ λέγω νῦν· [09347] οὐ τῷ μέτρῳ τῶν διδομένων τὸ μέγεθος δείκνυται τῆς ἐλεημοσύνης, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει τοῦ διδόντος. [09348] Ἵστε τὰ κατὰ τὴν χήραν· [09349] καλὸν αἰεὶ φέρειν τοῦτο τὸ ὑπόδειγμα, ἵνα μηδὲ ὁ πένης ἀπογινώσκη ἑαυτοῦ, ὁρῶν εἰς τὴν τὰ δύο λεπτὰ καταβαλοῦσαν. [09350] Ἦνεγκάν τινες καὶ τρίχας ἐν τῇ τοῦ ναοῦ κατασκευῇ, καὶ οὐδὲ οὗτοι ἀπεβλήθησαν. [09351] Ἀλλ' εἰ μὲν χρυσίον ἔχοντες, τρίχας ἔφερον, ἐπικατάρατοι· [09352] εἰ δὲ τοῦτο ἔχοντες μόνον, τοῦτο ἥνεγκαν, ἀπόδεκτοι. [09353] Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κάϊν ἐμέμφθη, οὐκ ἐπειδὴ φαῦλα προσήνεγκεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὧν εἶχε τὰ φαυλότερα· [09354] Ἐπικατάρατος, φησὶν, ὃς ἔχει ἄρσεν, καὶ θύει διεφθαρμένον τῷ Θεῷ, Οὐχ ἀπλῶς εἶπεν, ἀλλ' ὁ ἔχων, φησὶ, καὶ φειδόμενος. [09355] Εἰ τοίνυν τις οὐκ ἔχει, ἀπήλλακται καὶ ἐγκλημάτων, μᾶλλον δὲ ἔχει μισθόν. [09356] Τί γὰρ δύο ὀβολῶν εὐτελέστερον, καὶ τριχῶν οὐδαμινέστερον; [09357] τί δὲ σεμιδάλεως κοτύλης; [09358] ἀλλ' ὅμως ταῦτα ἠὺδοκίμησεν ὁμοίως τοῖς μόσχοις καὶ τῷ χρυσίῳ. [09359] Καθ' ὃ γὰρ ἔχει τις, εὐπρόσδεκτος, οὐ καθ' ὃ οὐκ ἔχει· [09360] καὶ, Ὡς ἂν ἔχη, φησὶν, ἡ χεὶρ σου, εὖ ποιεῖ· [09361] διὸ, παρακαλῶ, κενώσωμεν προθύμως τὰ ὄντα εἰς τοὺς πένητας· [09362] κἂν ὀλίγα ᾖ, τὸν αὐτὸν ληψόμεθα μισθὸν τοῖς τὰ πλείονα καταβάλλουσι, μᾶλλον δὲ πλείονα τῶν μυρία τάλαντα καταβαλλόντων. [09363] Ἄν ταῦτα ποιῶμεν, ἐπιτευξόμεθα τῶν ἀφάτων θησαυρῶν τοῦ Θεοῦ, ἂν μὴ ἀκούωμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ πράττωμεν, ἂν μὴ ἐπαινῶμεν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἔργων ἐπιδεικνύωμεν. [09364] Ὡν γένοιτο πάντα ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιланθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [09365] Ἀμήν.

## 2.34 ΟΜΙΛΙΑ ΔΓ'.

[09367] Διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες, ἔχω μεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας. [09368] Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον. [09369] α'. [09370] Ὅπερ ἀλλαχοῦ φησι, Τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια, καὶ ἀπὸ τούτου ποιούμενος τὴν παράκλησιν τὴν ἐπὶ τοῖς κακοῖς οἷς κατὰ τὸν παρόντα βίον ὑπομένομεν, τοῦτο δὴ καὶ ἐνταῦθα ποιεῖ, καὶ φησιν, Ἐχόμεν χάριν· [09371] τουτέστιν, εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ, βέβαιοι μένωμεν. [09372] Οὐ γὰρ μόνον οὐκ ὀφείλομεν ἀποδυσπετεῖν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ καὶ χάριν αὐτῷ μεγίστην εἰδέναι ἐπὶ τοῖς μέλλουσι. [09373] Δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ Θεῷ· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 268/450 [09374] τουτέστιν, Οὕτω γὰρ ἔστιν εὐαρέστως λατρεύειν τῷ Θεῷ, εὐχαριστοῦντα ἐν ἅπασιν. [09375] Πάντα ποιεῖτε, φησὶ, χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, Ὁ γὰρ ἂν ἐργάσῃται τις γογγύζων, ὑποτέμνεται καὶ ἀπώλεσε τὸν μισθόν, καθάπερ οἱ Ἰσραηλῖται· [09376] ἴστε γὰρ ἡλικίην ἐκεῖνοι δίκην ἔτισαν ὑπὲρ γογγυσμῶν. [09377] Διὸ φησι, Μηδὲ γογγύετε. [09378] Οὐκ ἄρα ἔστιν εὐαρέστως λατρεῦσαι, μὴ χάριν εἰδότα πάντων αὐτῷ καὶ τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν ἀνέσεων. [09379] Μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας· [09380] τουτέστι, μηδὲν ἰταμὸν φθεγγώμεθα, μηδὲν ἀναίσχυντον, ἀλλὰ συστέλλωμεν ἑαυτοὺς, ἵνα αἰδέσῃμοι ᾖμεν· [09381] τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ λέγει, Μετ' αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας. [09382] Ἡ φιλαδελφία μενέτω. [09383] Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· [09384] διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες

ξενίσαντες ἀγγέλους. [09385] Ὅρα πῶς τὰ παρόντα προστάττει φυλάττειν αὐτούς· [09386] καὶ οὐχὶ  
 προστίθῃσιν ἕτερα· [09387] οὐ γὰρ εἶπε, Γίνεσθε φιλάδελφοι, ἀλλὰ, Μενέτω ἡ φιλαδελφία. [09388] Καὶ  
 πάλιν οὐκ εἶπε, Φιλόξενοι γένεσθε, ὡς οὐκ οὔσιν, ἀλλὰ, Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· [09389] τοῦτο  
 γὰρ εἰκὸς ἀπὸ τῶν θλίψεων γίνεσθαι. [09390] Εἶτα καὶ ἐπάγει ὅπερ ἱκανὸν ἦν μᾶλλον προτρέψαι, λέγων·  
 [09391] Ἐλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. [09392] Ὅρᾳς ὅση ἡ τιμὴ, ὅσον τὸ κέρδος; [09393] Τί ἐστίν,  
 Ἐλαθον; [09394] Οὐκ εἰδότες, φησὶν, ἐξένισαν. [09395] Διὰ τοῦτο καὶ μέγας ὁ μισθὸς τῷ Ἀβραάμ δέδοται,  
 ὅτι μὴ εἰδὼς ἀγγέλους αὐτοὺς ὄντας, ἐξένισεν· [09396] ἐπεὶ, εἰ ᾔδει, οὐδὲν θαυμαστόν. [09397] Τινὲς  
 ἐνταῦθα καὶ τὸν Λῶτ αὐτὸν αἰνίττεσθαι φασι, καὶ δι' αὐτὸν εἰρηκέναι αὐτό. [09398] Μιμνήσκεσθε τῶν  
 δεσμιῶν ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχουμένων, ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. [09399] Τίμιος ὁ γάμος ἐν  
 πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· [09400] πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός. [09401] Ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος·  
 [09402] ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν. [09403] Ὅρα πόσος περὶ σωφροσύνης ὁ λόγος αὐτῷ. [09404] Εἶπεν,  
 Εἰρήνην διώκετε καὶ τὸν ἀγιασμόν· [09405] καὶ πάλιν, Μὴ τις ἢ πόρνος, ἢ βέβηλος· [09406] νῦν πάλιν  
 φησὶ, Πόρνους καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός. [09407] Πανταχοῦ δὲ μετὰ ἐπιτιμίου ἡ ἀπαγόρευσις. [09408] Καὶ  
 πῶς, σκόπει ἐντεῦθεν· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 269/450  
 [09409] Εἰρήνην, εἰπὼν, διώκετε μετὰ πάντων καὶ τὸν ἀγιασμόν, ἐπήγαγεν, Οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν  
 Κύριον· [09410] ἐνταῦθα δὲ, Πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός, καὶ πρότερον θεὶς τὸ, Τίμιος ὁ γάμος  
 ἐν πᾶσι καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, εἶτα ἐπιτίμιον ἐπαγαγὼν, δείκνυσιν ὅτι δικαίως τὰ ἐξῆς ἐπήγαγεν. [09411] Εἰ  
 γὰρ γάμος συνεχωρήθη, δικαίως ὁ πόρνος κολάζεται, δικαίως ὁ μοιχὸς τιμωρεῖται. [09412] Ἐνταῦθα πρὸς  
 τοὺς αἰρετικούς ἀποδύεται. [09413] Οὐκ εἶπε πάλιν, Μηδεὶς ἔστω πόρνος· [09414] ἀλλ' [63.226] ἅπαξ  
 εἰπὼν, τότε ἐπήγαγεν ὡς κοινήν παραίνεσιν, καὶ οὐχ ὡς πρὸς αὐτοὺς ἀποτεινόμενος· [09415] Ἀφιλάργυρος  
 ὁ τρόπος· [09416] ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν. [09417] Οὐκ εἶπεν, ὅτι Μηδὲν κτήσησθε, ἀλλ', Ἀφιλάργυρος  
 ὁ τρόπος ἔστω· [09418] τουτέστιν, ἐλεύθερος ὁ νοῦς ἔστω, δεικνύτω τὸ φιλόσοφον ἢ γνώμη· [09419] δεῖξει  
 δὲ, ἐὰν μὴ ζητῶμεν τὰ περιττὰ, ἐὰν τῆς χρείας μόνον γενώμεθα. [09420] Καὶ γὰρ ἄνωτέρω ἔλεγε, Καὶ τὴν  
 ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε. [09421] Ταῦτα ὥστε μὴ εἶναι φιλαργύρους  
 παραινεῖ. [09422] Ἀρκούμενοι, φησὶ, τοῖς παροῦσιν. [09423] Εἶτα καὶ ἐνταῦθα ἡ παραμυθία, ὥστε μὴ  
 ἀπαγορεύειν· [09424] Αὐτὸς γὰρ, φησὶν, εἶρηκεν, Οὐ μὴ σε ἄνω, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω. [09425] Ὡστε  
 θαρρύνοντας ἡμᾶς λέγειν, Κύριος ἐμοὶ βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. [09426] Ἴδου  
 πάλιν ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἡ παραμυθία. [09427] Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν. [09428] Τοῦτο ἄνωθεν  
 ὥδινεν εἰπεῖν· [09429] διὰ τοῦτο ἔλεγεν, Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων. [09430] Τοῦτο καὶ Θεσσαλονικεῦσι  
 παρήνει, ὥστε ἔχειν αὐτοὺς ἐν τιμῇ ὑπὲρ ἐκπερισσοῦ. [09431] Μνημονεύετε, φησὶ, τῶν ἡγουμένων ὑμῶν,  
 οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· [09432] ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς,  
 μιμεῖσθε τὴν πίστιν. [09433] Ποία ἀκολουθία αὕτη; [09434] Ἀρίστη μὲν οὖν· [09435] λέγει γὰρ,  
 Θεωροῦντες αὐτῶν τὴν ἀναστροφήν, τουτέστι, τὸν βίον, μιμεῖσθε τὴν πίστιν· [09436] ἀπὸ γὰρ βίου  
 καθαροῦ ἡ πίστις. [09437] Ἡ τὴν πίστιν τὸ βέβαιον λέγει. [09438] Πῶς; [09439] Δείκνυσι γὰρ ὅτι  
 πιστεύσαντες βεβαίως τοῖς μέλλουσι, τὴν ἀρίστην πολιτείαν κατώρθωσαν. [09440] Οὐ γὰρ ἂν ἐπεδείξαντο  
 βίον καθαρὸν, εἴ γε ἡμφισβήτουν περὶ τῶν μελλόντων, εἴ γε ἀμφέβαλλον. [09441] Ὡστε καὶ ἐνταῦθα τὸ  
 αὐτὸ θεραπεύει. [09442] Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. [09443] Διδαχαῖς  
 ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε· [09444] καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν  
 οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατήσαντες. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta  
 Catholica Omnia" 270/450 [09445] β'. [09446] Ἐνταῦθα τὸ, Χθὲς, τὸν παρελθόντα πάντα λέγει χρόνον·  
 [09447] τὸ, Σήμερον, τὸν ἐνεστῶτα· [09448] ὁ αἰὼν, τὸ ἄπειρον καὶ ληξὶν οὐκ ἔχον. [09449] Ὁ δὲ λέγει,  
 τοιοῦτόν ἐστιν· [09450] Ἀρχιερέα ἠκούσατε, ἀλλ' οὐκ ἀρχιερέα λήγοντα· [09451] αἰεὶ γὰρ ὁ αὐτός ἐστι.  
 [09452] Τάχα δὲ ὡς ὄντων τινῶν τῶν λεγόντων, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ σταυρωθεὶς οὗτος ὁ προσδοκώμενος  
 Χριστὸς, ἀλλ' ἕτερος ἦξει, τὸ, Χθὲς καὶ σήμερον, λέγει, καὶ, Ὁ αὐτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· [09453] δηλῶν διὰ  
 τούτου, ὅτι ὁ ἐλθὼν πάλιν ἦξει, καὶ αὐτὸς οὗτος καὶ προῆν, καὶ ἔστι, καὶ ἔσται εἰς τοὺς αἰῶνας. [09454]  
 Ἐπεὶ καὶ νῦν Ἰουδαῖοι λέγουσιν, ὅτι ἕτερος ἦξει· [09455] οἱ καὶ τοῦ ὄντος ἀποστερήσαντες ἑαυτοὺς, τῷ  
 Ἀντιχρίστῳ περιπεσοῦνται. [09456] Διδαχαῖς ποικίλαις, φησὶ, καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε. [09457] Οὐ  
 μόνον ξέναις, ἀλλ' οὐδὲ ποικίλαις διδαχαῖς βούλεται αὐτοὺς παραφέρεσθαι· [09458] οἶδε γὰρ ἐξ ἀμφοτέρων  
 τοῖς παραφερομένοις ὄλεθρον τίκτεσθαι. [09459] Καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν,  
 ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατήσαντες. [09460] Ἐνταῦθα ἡρέμα αἰνίττεται τοὺς τὴν παρατήρησιν τῶν

βρωμάτων εισάγοντας· [09461] τῇ γὰρ πίστει πάντα καθάρ· [09462] πίστεως οὖν δεῖ, οὐ βρωμάτων. [09463] Ἔχομεν γὰρ θυσιαστήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν ἐξουσίαν οὐκ ἔχουσιν οἱ τῇ σκηνῇ [63.227] λατρεύοντες. [09464] Οὐχ οἷα τὰ Ἰουδαϊκὰ, φησὶ, τοιαῦτα τὰ παρ' ἡμῖν, ὥς μηδὲ ἀρχιερεῖ θέμις εἶναι μετέχειν αὐτῶν. [09465] Ὡστε ἐπειδὴ εἶπε, Μὴ παρατηρεῖτε, ἐδόκει δὲ τοῦτο καταβάλλοντος εἶναι τὰ ἴδια, πάλιν αὐτὸ περιστρέφει. [09466] Μὴ γὰρ καὶ ἡμεῖς οὐ παρατηροῦμεν, φησί; [09467] Καὶ παρατηροῦμεν, καὶ σφοδρότερον οὐδὲ αὐτοῖς τοῖς ἱερεῦσι μεταδιδόντες αὐτῶν. [09468] Ὡν γὰρ εἰσφέρεται ζῶων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. [09469] Διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἀγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαὸν, Ἐξω τῆς πύλης, φησὶν, ἔπαθεν. [09470] Εἶδες τὸν τύπον λάμποντα; [09471] Ἐξω, φησὶν, τῆς παρεμβολῆς, καὶ, Ἐξω τῆς πύλης. [09472] Ἐπεὶ οὖν τὰ προσφερόμενα περὶ ἁμαρτίας τύπος τις ἦσαν, καὶ ἔξω τῆς παρεμβολῆς ὠλοκαυτοῦντο, καὶ ὁ ὑπὲρ ἁμαρτιῶν ἡμῶν προσαχθεὶς Ἰησοῦς εἰκότως ἔξω τῆς πύλης πάσχει. [09473] Οὐκοῦν καὶ ἡμᾶς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν παθόντα μιμεῖσθαι χρὴ, καὶ ἔξω τοῦ κόσμου γίνεσθαι, μᾶλλον δὲ τῶν τοῦ κόσμου πραγμάτων. [09474] Διὸ καὶ τοῦτο δηλῶν ἐπήγαγε· [09475] Τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, φέροντες τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ· [09476] τουτέστι, τὰ αὐτὰ πάσχοντες, κοινωνοῦντες αὐτῷ ἐν τοῖς παθήμασιν. [09477] Ὡς κατάδικος ἐσταυρώθη ἔξω· [09478] μὴ τοίνυν μηδὲ ἡμεῖς αἰσχυνώμεθα ἐξέναι ἔξω τοῦ κόσμου· [09479] τοῦτο γὰρ ἠνίζατο τῷ εἰπεῖν, Ἐξω τῆς παρεμβολῆς, καὶ, Ἐξω τῆς πύλης. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 271/450* [09480] Οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν, φησὶ, πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν. [09481] Δι' αὐτοῦ οὖν ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διαπαντὸς τῷ Θεῷ· [09482] τουτέστι, καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. [09483] Δι' αὐτοῦ, εἶπεν, ὥς δι' ἀρχιερέως, τὸ κατὰ σάρκα. [09484] Ὁμολογούντων, φησὶ, τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. [09485] Ὡσανεὶ ἔλεγεν, Εἰ ὁμολογεῖν αὐτῷ δεῖ, μηδὲν βλάσφημον, μηδὲν ἰταμὸν, μηδὲν θρασὺ, μηδὲν τολμηρὸν, μηδὲν ἀπονενομημένον φθεγγώμεθα, ἀλλὰ μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας πάντα ποιῶμεν καὶ λέγωμεν. [09486] Ταῦτα λέγει οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ἐπειδὴ οἶδεν αὐτοὺς θλιβομένους· [09487] ψυχὴ δὲ ἐν ταῖς θλίψεσιν ἀπογινώσκει καὶ ἀπαναισχυντεῖ. [09488] Ἀλλὰ μὴ ἡμεῖς, φησὶν. [09489] Ἰδοὺ πάλιν τὸ αὐτὸ εἶπεν, ὅπερ ἄνωτέρω ἔλεγε· [09490] Μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν. [09491] Οὕτω δυνησόμεθα μετὰ αἰδοῦς πάντα ποιεῖν· [09492] πολλάκις γὰρ καὶ ἄνθρώπους αἰσχυνόμενοι, πολλὰ οὐ πράττομεν τῶν πονηρῶν. [09493] Τῆς δὲ εὐποιίας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε. [09494] γ'. [09495] Ταῦτα τότε μὲν ὁ Παῦλος ἔλεγε, νῦν δὲ ἐγὼ λέγω· [09496] οὐχὶ πρὸς τοὺς παρόντας μόνον ἀδελφοὺς δὲ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἀπόντας. [09497] Οὐδεὶς τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν ἥρπασεν· [09498] εἰ δέ τινες καὶ ἥρπάκασιν, ἐκ τῶν ἐνόντων τὴν φιλοξενίαν ἐπιδείκνυσθε. [09499] Τίνα γὰρ ἔχομεν ἡμεῖς ἀπολογίαν λοιπὸν, τούτων καὶ μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ταῦτα ἀκουόντων, Καὶ ὅρα, ἐνταῦθα λέγει, Τῆς εὐποιίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, εἰπὼν ἄνωτέρω, Τῆς φιλοξενίας· [09500] οὐκ ἄλλο καὶ ἄλλο δηλῶν, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ δι' ἐτέρας λέξεως. [09501] Καὶ οὐκ εἶπε, Τῆς ξενοδοχίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, ἀλλὰ, Τῆς φιλοξενίας· [09502] τουτέστι, Μὴ ἀπλῶς ξενοδοχεῖτε, ἀλλὰ μετὰ τοῦ φιλεῖν τοὺς ξένους. [09503] Καὶ οὐκ εἶπε τὴν μέλλουσαν καὶ ἀποκειμένην ἀμοιβήν, ἵνα μὴ πάλιν αὐτοὺς ὑπιωτέρους ἐργάσῃται, ἀλλὰ τὴν ἤδη δοθεῖσαν· [09504] ἐπήγαγε γὰρ, Δι' αὐτῆς ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. [09505] Ἀλλ' ἴδωμεν ἄνωθεν τὰ εἰρημένα. [09506] Τίμιος ὁ γάμος, φησὶν, ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. [09507] Πῶς τίμιος ὁ γάμος; [09508] Ὅτι ἐν σωφροσύνῃ, φησὶ, διατηρεῖ τὸν πιστόν. [09509] Ἐνταῦθα καὶ [63.228] Ἰουδαίους αἰνίττεται, ὅτι βδελυρὰν ἠγοῦντο τὴν κοίτην· [09510] Καὶ ὅς ἂν ᾗ, φησὶν, ἀπὸ κοίτης, οὐκ ἔστι καθαρὸς. [09511] Οὐκ ἔστι βδελυρὰ τὰ ἀπὸ φύσεως, ὃ ἄγνωμον καὶ ἀναίσθητε Ἰουδαῖε, ἀλλὰ τὰ ἀπὸ προαιρέσεως· [09512] εἰ γὰρ τίμιος ὁ γάμος καὶ καθαρὸς, τί δήποτε καὶ ἐξ αὐτοῦ μιαίνεσθαι νομίζεις; [09513] Ἀφιάργυρος, φησὶν, ὁ τρόπος. [09514] Ἐπειδὴ πολλοὶ μετὰ τὸ κενῶσαι τὰ ὑπάρχοντα, ὕστερον βούλονται προσχήματι ἐλεημοσύνης ἀνακτᾶσθαι πάλιν αὐτὰ, διὰ τοῦτό φησιν, Ἀφιάργυρος *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 272/450* ὁ τρόπος· [09515] τουτέστιν, ἵνα τῆς χρείας ὦμεν καὶ τῶν ἀναγκαίων. [09516] Τί οὖν, ἂν μηδὲ τούτων, φησὶν, εὐπορῶμεν; [09517] Οὐκ ἔστι τοῦτο, οὐκ ἔστιν· [09518] αὐτὸς γὰρ εἶπε, καὶ οὐ ψεύδεται, ὅτι Οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω. [09519] Ὡστε θαρρόντως ἡμᾶς λέγειν· [09520] Κύριος ἐμοὶ βοηθὸς, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. [09521] Ὡσεὶ ἔλεγε, Τὴν ὑπόσχεσιν ἔχεις παρ' αὐτοῦ, μὴ ἀμφίβαλλε λοιπόν· [09522] αὐτὸς ἐπηγγείλατο, μὴ ἀμφισβῆται. [09523] Τὸ δὲ, Οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐ περὶ χρημάτων μόνον φησὶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων λέγει. [09524] Κύριος ἐμοὶ βοηθὸς, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. [09525] Εἰκότως τὸ τοῦ προφήτου ἐπήγαγεν, ἐπισφραγίζων τούτω

τὸν λόγον, καὶ προθυμότερους μᾶλλον ποιῶν, ὥστε μὴ ἀπαγορεύειν. [09526] Τοῦτο τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἐν  
 πᾶσι λέγωμεν τοῖς πειρασμοῖς, καὶ καταγελῶμεν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· [09527] ἕως ἂν ἔχωμεν τὸν  
 Θεὸν ἡμῖν εὐμενῆ, οὐδεὶς ἡμῶν περιέσται. [09528] Ὡςπερ γὰρ ἐκείνου ἐχθροῦ ὄντος, κἂν πάντες ἡμῖν ὥσι  
 φίλοι, κέρδος οὐδέν· [09529] οὕτως αὐτοῦ φίλου ὄντος, κἂν ἅπαντες ἡμᾶς πολεμῶσιν, οὐδεμία βλάβη.  
 [09530] Διὰ τοῦτο ἔλεγεν, Οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος. [09531] Μνημονεύετε τῶν  
 ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. [09532] Ἐνταῦθα καὶ περὶ ἐπικουρίας αὐτὸν  
 οἶμαι λέγειν· [09533] τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ, Οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. [09534] Ὡν  
 ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς, μιμεῖσθε τὴν πίστιν. [09535] Τί ἐστίν, Ἀναθεωροῦντες;  
 [09536] Συνεχῶς στρέφοντες, παρ' ἑαυτοῖς ἐξετάζοντες, λογιζόμενοι, ζητοῦντες ἀκριβῶς, ὡς βούλεσθε  
 βασανίζοντες. [09537] Καλῶς εἶπε, Τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς· [09538] τουτέστι, τὴν μέχρι τέλους  
 πολιτείαν· [09539] ὅτι τέλος ἔσχε χρηστὸν αὐτῶν ἡ ἀναστροφή. [09540] Ἰησοῦς, φησὶ, Χριστὸς χθὲς καὶ  
 σήμερον, ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. [09541] Ὁ λέγει, τοῦτό ἐστι· [09542] Μὴ νομίσητε ὅτι τότε  
 ἐθαυματούργησε, νῦν δὲ οὐ θαυματουργεῖ· [09543] ὁ αὐτὸς ἐστὶ, καὶ ἐπεὶ ὁ αὐτὸς ἐστίν, οὐκ ἔστιν ὅτε μὴ  
 δύναται τὰ αὐτὰ ἐνεργεῖν. [09544] Τάχα πρὸς τοῦτο ἀφορῶν εἶπε, Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν.  
 [09545] Διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε. [09546] Ξέναις, τουτέστι, Παρ' ἃς ἠκούσατε παρ'  
 ἡμῶν· [09547] Ποικίλαις, παντοδαπαῖς· [09548] αἱ τοιαῦται γὰρ οὐδὲν βέβαιον ἔχουσιν, ἀλλ' εἰσι διάφοροι,  
 μάλιστα δὲ τὸ τῶν βρωμάτων διάφορον· [09549] διὸ καὶ πρὸς τοῦτο ιστάμενος ἐπάγει, Καλὸν γὰρ χάριτι  
 βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta  
 Catholica Omnia" 273/450* [09550] Αἱ ποικίλαι αὗται, αἱ ξέναι αὗται. [09551] Ἐνταῦθα εἰς παρατήρησιν  
 βρωμάτων αὐτοὺς κωμῶδεῖ· [09552] δείκνυσιν γὰρ ὅτι ἀπὸ τῆς τῶν βρωμάτων παρατηρήσεως εἰς τὸ  
 ἑτεροδιδασκαλεῖν ἐξέπεσον, καὶ ἀπὸ τούτων πρὸς τὰς ποικίλας καὶ ξένας διδαχὰς ἐξηνέχθησαν. [09553] Καὶ  
 ὅρα αὐτὸν οὐ τολμῶντα φανερώς εἰπεῖν τοῦτο, ἀλλ' ὡς ἐν αἰνίγματι· [09554] τῷ γὰρ εἰπεῖν, Ποικίλαις καὶ  
 ξέναις διδαχαῖς μὴ παραφέρεσθε, καὶ, Καλὸν χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασι, μονονουχὶ τὸ  
 τοῦ Χριστοῦ λέγει, ἐν οἷς ἔλεγεν· [09555] Οὐ τὸ εἰσερχό [63.229] μενον κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ  
 ἐξερχόμενον. [09556] Καὶ δείκνυσιν ὅτι τὸ πᾶν πίστις ἐστίν· [09557] ἂν αὕτη βεβαιώσῃ, ἡ καρδία ἐν  
 ἀσφαλείᾳ ἔστηκεν. [09558] Ἄρα πίστις βεβαίῃ· [09559] οὐκοῦν λογισμοὶ σαλεύουσιν· [09560] ἐναντίον  
 γὰρ ἡ πίστις λογισμῷ. [09561] Ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν, φησὶν, οἱ περιπατήσαντες. [09562] Τί γὰρ τὸ  
 κέρδος, φησὶν, ἀπὸ τῆς παρατηρήσεως, εἰπέ μοι; [09563] οὐχὶ ἀπόλλυσι μᾶλλον; [09564] οὐχὶ ὑπὸ  
 ἁμαρτίαν ἐργάζεται τὸν τοιοῦτον; [09565] Εἰ δεῖ παρατηρεῖν, ἔστι παρατηρεῖσθαι ὅθεν ὠφέλεια τοῖς  
 παρατηροῦσιν ἔσται. [09566] Καλὴ παρατήρησις κακίας ἀποφυγῇ, καρδίας εὐθύτης, εὐσέβεια εἰς Θεὸν,  
 πίστις ὀρθή. [09567] Ἐν οἷς, φησὶν, οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατήσαντες· [09568] τουτέστιν, οἱ διαπαντὸς  
 φυλάξαντες αὐτά. [09569] Μία ἐστὶ παρατήρησις τὸ ἁμαρτίας ἀπέχεσθαι. [09570] Τί γὰρ ὄφελος, ὅπου γε  
 οὕτως εἰσι τινες μιαιοῖ, ὡς μὴ δύνασθαι μετέχειν τῶν θυσιῶν; [09571] Ὡςπερ οὐδὲν αὐτοὺς ἔσωζε, καίτοι  
 σπουδὴν ἐποιοῦντο περὶ τὰς παρατηρήσεις, ἀλλ', ἐπειδὴ πίστιν οὐκ εἶχον, οὐδὲν ὠφελήθησαν οὐδὲ οὕτως.  
 [09572] Εἴτα ἀναιρεῖ ἀπὸ τοῦ τύπου τὴν θυσίαν, καὶ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον ἄγει τὸν λόγον, λέγων, ὅτι Ὡν γὰρ  
 εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς  
 παρεμβολῆς. [09573] Διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἀγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαὸν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν.  
 [09574] Ἄρα τύπος ἐκεῖνα τούτων ἦν, καὶ οὕτω τὰ πάντα ἐπλήρωσεν ὁ Χριστὸς ἔξω παθῶν. [09575]  
 Ἐνταῦθα καὶ τὸ ἐκοντὶ πεπονθέναι δηλοῖ· [09576] δείκνυσιν γὰρ, ὅτι οὐδὲ ἐκεῖνα ἀπλῶς, ἀλλὰ τύπος τις ἦν,  
 καὶ αὕτη ἡ οἰκονομία οὐκ ἔξω τοῦ πάθους ἦν, ἀλλ' εἰς τὸν οὐρανὸν τὸ αἷμα ἀνενέχθη. [09577] δ'. [09578]  
 Ὅρᾳς οὖν ὅτι αἵματος μετέχομεν τοῦ εἰς τὰ ἅγια εἰσφερομένου, τὰ ἅγια τὰ ἀληθινὰ, τῆς θυσίας ἧς μόνος  
 ἀπῆλυσεν ὁ ἀρχιερεὺς. [09579] Ἡμεῖς οὖν τῆς ἀληθείας μετέχομεν. [09580] Εἰ τοίνυν οὐκ ὀνειδισμοῦ,  
 ἀλλ' ἀγιασμοῦ μετέχομεν, ὁ ὀνειδισμὸς τοῦ ἀγιασμοῦ αἴτιον· [09581] καθάπερ γὰρ αὐτὸς ὠνειδίσθη, οὕτω  
 καὶ ἡμεῖς. [09582] Ἄν ἐξέλθωμεν οὖν, κοινωνοῦμεν αὐτῷ. [09583] Τί δὲ ἐστὶ τοίνυν, Ἐξερχώμεθα πρὸς  
 αὐτόν; [09584] Κοινωνῶμεν αὐτῷ τῶν παθῶν, φέρωμεν αὐτοῦ τὸν ὀνειδισμόν· *Cooperatorum Veritatis  
 Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 274/450* [09585] οὐ γὰρ ἀπλῶς ἔξω πύλης ἔπαθεν, ἀλλ'  
 ἵνα καὶ ἡμεῖς τὸν σταυρὸν αὐτοῦ αἴρωμεν, καὶ ἔξω κόσμου μένωμεν, καὶ εἶναι σπουδάζωμεν. [09586]  
 Ὡςπερ οὖν ἐκεῖνος ὠνειδίζετο ὡς κατάδικος, οὕτω καὶ ἡμεῖς. [09587] Καὶ δι' αὐτοῦ θυσίαν ἀναφέρωμεν τῷ  
 Θεῷ. [09588] Ποίαν δὲ θυσίαν λέγει; [09589] Αὐτὸς ἡρμήνευσε λέγων, Καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ  
 ὀνόματι αὐτοῦ· [09590] τουτέστιν, εὐχὰς, ὕμνους, εὐχαριστίαν· [09591] ταῦτα γὰρ τῶν χειλέων ὁ καρπός.

[09592] Ἐκεῖνοι προσέφερον πρόβατα, μόσχους, καὶ ἐδίδοσαν τῷ ἱερεῖ· [09593] ἡμεῖς δὲ μηδὲν τούτων προσενέγκωμεν, ἀλλ' εὐχαριστίαν, καὶ τὴν ἐν πᾶσιν, ὡς οἶόν τε, μίμησιν τοῦ Χριστοῦ· [09594] τοῦτο βλαστησάτω ἡμῶν τὰ χεῖλη. [09595] Τῆς εὐποιίας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· [09596] τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. [09597] Δώμεν, φησὶ, τοιαύτην αὐτῷ θυσίαν, ἵνα ἀνενέγκῃ τῷ Πατρί· [09598] ἄλλως γὰρ οὐκ ἀναφέρεται, ἂν μὴ διὰ τοῦ Υἱοῦ· [09599] μᾶλλον δὲ καὶ διὰ καρδίας συντετριμμένης. [09600] Πάντα ταῦτα οὕτως εἶπε διὰ τοὺς ἀσθενέστερον διακειμένους ἔτι τῶν ἀκροατῶν· [09601] ἐπεὶ ὅτι τοῦ Υἱοῦ ἐστὶν ἡ χάρις, δηλόν· [09602] ἐπεὶ πῶς ἐστὶ τιμὴ ἴση; [09603] Ἵνα πάντες, φησὶ, τιμῶσι [09604] [63.230] τὸν Υἱόν, καθὼς τιμῶσι τὸν Πατέρα. [09605] Εἰ μὴ τοῦ Πατρὸς δοξαζομένου καὶ ὁ Υἱὸς συνδοξάζεται, ποῦ ἴση ἡ τιμή; [09606] Ἐπειδὴ καρπὸς χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὸ χάριν αὐτῷ εἰδέναι, τουτέστιν, ὑπὲρ πάντων, καὶ ὑπὲρ ὧν δι' ἡμᾶς ἔπαθε· [09607] πάντα φέρωμεν εὐχαρίστως, καὶ πενία, καὶ νόσος ἦ, καὶ ὅτιοῦν ἕτερον· [09608] τὰ γὰρ ἡμῖν συμφέροντα αὐτὸς οἶδε μόνος. [09609] Τὸ γὰρ τί προσευζώμεθα, φησὶ, καθ' ὃ δεῖ, οὐκ οἶδαμεν. [09610] Οἱ οὖν μηδὲ αἰτῆσαι εἰδότες ὁ τι κρῆ, ἐὰν μὴ τοῦ πνεύματος ἐπιλαβώμεθα, πῶς ἂν εἰδείημεν τὰ συμφέροντα; [09611] Οὐκοῦν σπουδάζωμεν εὐχαριστίαν ὑπὲρ ἀπάντων ἀναφέρειν, καὶ γενναίως ἅπαντα φέρωμεν τὰ συμπίπτοντα. [09612] Ὅταν τοίνυν ἐν πενίᾳ ὦμεν, ὅταν ἐν νόσῳ, εὐχαριστῶμεν· [09613] ὅταν συκοφαντῶμεθα, εὐχαριστῶμεν· [09614] ὅταν κακῶς πάσχωμεν, εὐχαριστῶμεν· [09615] τοῦτο ἡμᾶς ἐγγὺς εἶναι τοῦ Θεοῦ ποιεῖ· [09616] τότε καὶ τὸν Θεὸν ὀφειλέτην ἔχομεν. [09617] Ὅταν δὲ καλῶς πάθωμεν, ἡμεῖς ἐσμεν ὀφειλέται καὶ ὑπεύθυνοι τοῦ Θεοῦ· [09618] ἄλλως τε καὶ πολλάκις ἡμῖν ταῦτα εἰς κρίμα γίνεται, ἐκεῖνα δὲ εἰς ἔκτισιν ἁμαρτημάτων. [09619] Ἐκεῖνα ἔλεον ἐπισπᾶται, ἐκεῖνα φιλανθρωπία· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 275/450 [09620] ταῦτα δὲ καὶ εἰς ἀπόνοιαν αἶρει, ταῦτα καὶ εἰς ῥαθυμίαν ἐξάγει, καὶ μεγάλα περὶ ἑαυτοῦ παρασκευάζει φαντάζεσθαι, ταῦτα χανοῖ. [09621] Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης ἔλεγεν· [09622] Ἀγαθὸν μοι, Κύριε, ὅτι ἐταπείνωσάς με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου. [09623] Ὅτε εὐεργετήθη καὶ ἀπηλλάγη τῶν κακῶν ὁ Ἐζεκίας, ἐπήρθη εἰς ὕψος ἡ καρδία αὐτοῦ· [09624] ὅτε ἠρρώστησε, τότε ἐταπεινώθη, τότε ἐγγὺς ἐγένετο τοῦ Θεοῦ. [09625] Ὅτε, φησὶν, ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, τότε ἐξεζήτουν αὐτὸν, καὶ ἐπέστρεφον καὶ ὠρθίζον πρὸς τὸν Θεόν· [09626] καὶ πάλιν· [09627] Ὅτε ἐπαχύνθη καὶ ἐλιπάνθη, ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος. [09628] Γινώσκεται γὰρ Κύριος κρίματα ποιῶν. [09629] Μέγα θλίψις ἀγαθόν. [09630] Στενὴ ἐστὶν ἡ ὁδός· [09631] ὥστε ἡ θλίψις ἡμᾶς ὠθεῖ ἐν τῇ στενῇ· [09632] ὁ μὴ θλιβόμενος εἰσελθεῖν οὐ δυνήσεται. [09633] Ὁ γὰρ ἐν τῇ στενῇ θλίβων ἑαυτὸν, οὗτός ἐστιν ὁ καὶ ἀνέσεως ἀπολαύων· [09634] ὁ δὲ ἐμπλατύνων ἑαυτὸν, οὔτε εἰσέρχεται, καὶ θλίβεται σφηνούμενος, ὡς εἶπεῖν. [09635] Ἄκουε πῶς εἰσηλθεν εἰς τὴν στενὴν ταύτην ὁδὸν Παῦλος. [09636] Ὑπωπιάζω, φησὶ, μου τὸ σῶμα, καὶ δουλαγωγῶ. [09637] Ὑπωπιάζε τὸ σῶμα, ὥστε δυνηθῆναι εἰσελθεῖν· [09638] διὰ τοῦτο ἐν πάσαις ταῖς θλίψεσιν εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ διετέλει. [09639] Ἐζημιώθης χρήματα· [09640] τοῦτό σοι τὸ πολὺ τῆς εὐρύτητος ἐπεκούφισεν. [09641] Ἐξέπεσες δόξης; [09642] ἐτέρα αὕτη εὐρύτης. [09643] Ἐσυκοφαντήθη; [09644] ἐπιστεύθη κατὰ σοῦ τὰ λεχθέντα, ἐν οἷς οὐ σύννοιδας σαυτῷ; [09645] χαῖρε καὶ ἀγαλλία. [09646] Μακάριοι γάρ ἐστε, φησὶν, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ εἰπωσιν πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ. [09647] Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. [09648] Τί θαυμάζεις εἰ σὺ ἀσχάλλεις, καὶ θέλεις ἀνεθῆναι ἐκ τῶν πειρασμῶν; [09649] Παῦλος ἠθέλησεν ἀνεθῆναι, καὶ πολλάκις τὸν Θεὸν παρεκάλεσε, καὶ οὐκ ἔτυχε· [09650] τὸ γὰρ τρὶς πολλάκις ἐστίν. [09651] Ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν Κύριον, φησὶ, παρεκάλεσα, καὶ εἶπέ μοι, Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· [09652] ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται· [09653] ἀσθένειαν λέγει ἐνταῦθα τὰς θλίψεις. [09654] Τί οὖν; [09655] Ἐπειδὴ ταῦτα ἤκουσεν, εὐχαρίστως ἤνεγκε, καὶ λέγει· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 276/450 [09656] Διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις· [09657] τουτέστιν, Ἀρέσκομαι, ἀναπαύομαι ἐν ταῖς θλίψεσιν. [09658] Ὑπὲρ πάντων οὖν εὐχαριστῶμεν, ὑπὲρ τε ἀνέσεως, [63.231] ὑπὲρ τε θλίψεως, μὴ γογγύζωμεν, μὴ ἀχάριστοι ὦμεν. [09659] Λέγε καὶ σύ· [09660] Γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρὸς μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι. [09661] Οὐκ ἐξῆλθες ἔνδοξος· [09662] μὴ ζῆτει δόξαν. [09663] Γυμνὸς οὐ χρημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ δόξης καὶ εὐφημίας, εἰς τὸν βίον παρήχθης. [09664] Ἐνόησον πόσα πολλάκις ἀπὸ χρημάτων κακὰ γέγονε· [09665] μᾶλλον δὲ ἄκουε τί φησιν ὁ Χριστός· [09666] Εὐκοπώτερον γὰρ, φησὶ, κάμηλον εἰσελθεῖν διὰ τρυπήματος ῥαφίδος, ἢ πλούσιον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. [09667] Ὅρᾳ πόσων ἀγαθῶν ἐμπόδιον ὁ πλοῦτος γίνεται, καὶ σὺ πλουτῆσαι ζητεῖς; [09668] καὶ οὐ χαίρεις ἐν πενίᾳ ὧν, ὅτι τὸ κώλυμα ἀνατέτραπται; [09669] Οὕτω στενὴ ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ εἰσάγουσα εἰς τὴν βασιλείαν·



[09670] οὕτω πλατὺς ὁ πλοῦτος, καὶ ὄγκου γέμων καὶ φυσήματος. [09671] Διὰ τοῦτό φησι· [09672] Πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, ἵνα σε δέξηται ἡ ὁδὸς ἐκείνη. [09673] Τί ποθεῖς [63.232] τὰ χρήματα; [09674] διὰ τοῦτό σε ἀφείλετο, ἵνα σε ἀπαλλάξῃ δουλείας· [09675] ἐπεὶ καὶ οἱ πατέρες οἱ γνήσιοι, ἐπειδὴν ὁ παῖς τύχῃ προσεφθαρμένος ἐταίρῳ τινὶ, καὶ πολλὰ παραινέσαντες μὴ πείθωσιν αὐτῆς ἀποστῆναι, τὴν ἐταίραν ἐξορίζουσι. [09676] Τοιαύτη ἐστὶ καὶ ἡ εὐπορία τῶν χρημάτων. [09677] Κηδόμενος τοίνυν καὶ ἡμῶν ὁ Δεσπότης, καὶ ἀπαλλάττων ἡμᾶς τῆς ἐντεῦθεν βλάβης, ἀφαιρεῖται ἡμῶν τὰ χρήματα. [09678] Μὴ τοίνυν νομίζωμεν πενίαν κακὸν εἶναι· [09679] ἁμαρτία κακὸν μόνον. [09680] Οὐδὲ γὰρ ὁ πλοῦτος ἀγαθὸν καθ' ἑαυτόν· [09681] τῷ Θεῷ εὐαρεστεῖν ἀγαθὸν μόνον. [09682] Τὴν πενίαν τοίνυν ζητῶμεν, ταύτην διώκωμεν· [09683] οὕτω τοῦ οὐρανοῦ ἐπιληψόμεθα, οὕτω τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀγαθῶν ἐπιτευξόμεθα· [09684] ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ᾧ αὐτῷ ἀγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [09685] Ἀμήν.

## 2.35 ΟΜΙΛΙΑ ΑΔ'.

[09687] Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε· [09688] αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὥς λόγον ἀποδώσοντες· [09689] ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες· [09690] ἀλυσιτελεῖς γὰρ ὑμῖν τοῦτο. *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 277/450* [09691] α'. [09692] Κακὸν μὲν ἡ ἀναρχία πανταχοῦ, καὶ πολλῶν ὑπόθεσις συμφορῶν, καὶ ἀρχὴ ἀταξίας καὶ συγχύσεως· [09693] μάλιστα δὲ ἐν Ἐκκλησίᾳ τοσοῦτον ἐπισφαλεστέρα ἐστίν, ὅσον καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς μεῖζον καὶ ὑψηλότερον. [09694] Ὡς περ γὰρ, ἂν χοροῦ τὸν κορυφαῖον ἀνέλῃς, οὐχὶ κατὰ μέλος καὶ κατὰ τάξιν ὁ χορὸς ἔσται, καὶ φάλαγγος στρατοπέδου τὸν στρατηγὸν ἂν ἀποστήσῃς, οὐκ ἔτι ῥυθμῷ καὶ τάξει τὰ τῆς παρατάξεως ἔσται, καὶ πλοίου τὸν κυβερνήτην ἂν περιέλῃς, καταδύσεις τὸ σκάφος· [09695] οὕτω καὶ, ποιμνίου τὸν ποιμένα ἂν ἀποστήσῃς, πάντα ἀνέτρεψας καὶ ἡφάνισας. [09696] Κακὸν μὲν οὖν ἡ ἀναρχία καὶ ἀνατροπῆς ὑπόθεσις, κακὸν δὲ οὐχ ἥττον καὶ ἡ ἀπειθεια τῶν ἀρχομένων· [09697] τὸ αὐτὸ γὰρ γίνεται πάλιν. [09698] Λαὸς γὰρ ἄρχοντι μὴ πειθόμενος, ὁμοίος ἐστὶ τῷ μὴ ἔχοντι, τάχα δὲ καὶ χεীরων· [09699] ἐκεῖ μὲν γὰρ καὶ συγγνώμην ἔχουσιν ὑπὲρ τῆς ἀταξίας, ἐνταῦθα δὲ οὐκέτι, ἀλλὰ καὶ κολάζονται. [09700] Ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις ἡμῖν, ὅτι ἔστι καὶ τρίτον κακὸν, ὅταν ὁ ἄρχων ἢ κακός. [09701] Οἶδα κἀγὼ, καὶ οὐ μικρὸν τοῦτο κακὸν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναρχίας πολλῷ κάκιον· [09702] κρεῖττον γὰρ ὑπὸ μηδενὸς ἄγεσθαι ἢ ὑπὸ κακοῦ ἄγεσθαι. [09703] Ὁ μὲν γὰρ πολλάκις μὲν ἐσώθη, πολλάκις δὲ ἐκινδύνευσεν· [09704] οὗτος δὲ πάντως κινδυνεύσει, εἰς βάραθρα ἀγόμενος. [09705] Πῶς οὖν ὁ Παῦλος φησι· [09706] Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε; [09707] Ἀνωτέρω εἰπὼν, Ὡς ἀναθεωροῦντες τὴν ἑκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν, τότε εἶπε, Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε. [09708] Τί οὖν, φησὶν, ὅταν πονηρὸς ᾖ, καὶ μὴ πειθώμεθα; [09709] Πονηρὸς, πῶς λέγεις; [09710] εἰ μὲν πίστεως ἕνεκεν, φεῦγε αὐτὸν καὶ παραίτησαι, μὴ μόνον ἂν ἄνθρωπος ᾖ, ἀλλὰ καὶ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ κατιών· [09711] εἰ δὲ βίου ἕνεκεν, μὴ περιεργάζου. [09712] Καὶ τοῦτο οὐκ οἶκοθεν λέγω τὸ ὑπόδειγμα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς θείας Γραφῆς. [09713] Ἄκουε γὰρ τοῦ Χριστοῦ λέγοντος· [09714] Ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. [09715] Πρότερον εἰπὼν δεινὰ πολλὰ περὶ αὐτῶν, τότε φησὶν· [09716] Ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν. [09717] Πάντα οὖν, ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν ποιεῖν, ποιεῖτε· [09718] κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ [63.232] ποιεῖτε. [09719] Ἐχουσι, φησὶ, τὸ ἀξίωμα, ἀλλὰ βίου εἰσὶν ἀκαθάρτου. [09720] Ἀλλὰ μὴ τῷ βίῳ, ἀλλὰ τοῖς λόγοις προσέχετε· [09721] τῶν μὲν γὰρ ἡθῶν ἕνεκεν οὐδεὶς ἂν βλαβεῖη. [09722] Τί δήποτε; [09723] Ὅτι καὶ δηλὰ πᾶσιν ἐστὶ, καὶ οὐδὲ αὐτὸς, καὶ μυριάκις ἢ πονηρὸς, πονηρὰ διδάξει ποτέ. [09724] Πίστεως δὲ ἕνεκεν, οὔτε δηλὸν ἐστὶν ἅπασι, ὃ τε πονηρὸς οὐ παραιτήσεται διδάσκειν· [09725] ἐπεὶ καὶ τὸ, Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῇτε, περὶ βίου ἐστίν, οὐ περὶ πίστεως· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 278/450* [09726] τὸ γοῦν ἐπαγόμενον τοῦτο δηλοῖ. [09727] Τί γὰρ βλέπεις, φησὶ, τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; [09728] Πάντα οὖν ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν, φησὶ, ποιεῖν, ποιεῖτε (τὸ δὲ ποιεῖν ἔργων ἐστίν, οὐ πίστεως)· [09729] κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε. [09730] Ὅρᾳς ὅτι οὐ περὶ δογμάτων ἐστὶν ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ βίου καὶ ἔργων; [09731] Ἀλλ' ὁ Παῦλος πρότερον συνέστησεν αὐτοὺς, καὶ τότε φησὶ· [09732] Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε· [09733] αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὥς λόγον ἀποδώσοντες. [09734] Ἀκουέτωσαν καὶ οἱ ἄρχοντες, μὴ μόνον οἱ ἀρχόμενοι, ὅτι ὥς περ πειθηνίους εἶναι δεῖ τοὺς ἀρχομένους, οὕτω καὶ τοὺς ἄρχοντας ἀγρύπνους εἶναι καὶ νηφαλίους. [09735] Τί λέγεις;

[09736] ἀγρυπνεῖ, κινδύνους ἔχει κατὰ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς, ὑπόκειται ταῖς τιμωρίαις τῶν σῶν ἁμαρτημάτων, καὶ διὰ σὲ τοσοῦτω ἐστὶν ὑπεύθυνος φόβῳ, καὶ σὺ ῥαθυμεῖς καὶ ἀκκίζῃ καὶ βάνανσος εἶ, καὶ οὐ βούλει πείθεσθαι; [09737] Διὰ τοῦτο προστίθησι λέγων· [09738] Ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες· [09739] ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο. [09740] Ὅρᾳς ὅτι τὸν ἄρχοντα καταφρονούμενον οὐκ ἀμύνεσθαι χρή, ἀλλ' ἡ πολλὴ ἄμυνα τὸ κλαῦσαι καὶ στενάξαι ἐστίν; [09741] εἰκότως. [09742] Ἐπεὶ καὶ ἱατρὸν καταφρονούμενον ὑπὸ τοῦ κάμνοντος, οὐκ ἐνὶ ἀμύναςθαι, ἀλλὰ δακρῦσαι καὶ ἀνοιμῶσαι. [09743] Ὡστε ἐὰν στενάξῃ ὁ ἄρχων, ἀμύνεται σε ὁ Θεός. [09744] Εἰ γὰρ ὑπὲρ τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων στενάζοντες ἐπισπώμεθα τὸν Θεόν· [09745] ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ἀπονοίας καὶ καταφρονήσεως στενάζοντες, οὐ πολλῷ μᾶλλον; [09746] Ὅρᾳς ὅτι οὐκ ἀφίησιν αὐτὸν εἰς ὕβρεις ἐξάγεσθαι; [09747] ὁρᾳς ὅση ἡ φιλοσοφία; [09748] Στενάζειν δεῖ τὸν καταφρονούμενον, τὸν καταπατούμενον, τὸν διαπτυόμενον. [09749] Μὴ θαρρήσης ὅτι σε οὐκ ἀμύνεται· [09750] ὁ γὰρ στεναγμὸς πάσης ἀμύνης χεῖρων. [09751] Ὅταν γὰρ αὐτὸς μηδὲν ὀνήσῃ στενάζων, καλεῖ τὸν Δεσπότην· [09752] καὶ καθάπερ ἐπὶ διδασκάλου καὶ τρο [63.233] φέως, ὅταν ἐκείνου μὴ ἀκούῃ τὸ παιδίον, καλεῖται ὁ αὐστηρότερον προσφερόμενος· [09753] οὕτω καὶ ἐνταῦθα. [09754] Βαβαί, πόσος ὁ κίνδυνος! τί ἂν τις εἴποι πρὸς τοὺς ἀθλίους, τοὺς ἐπιρρίπτοντας ἑαυτοὺς τοσαύτῃ τιμωριῶν ἀβύσσῳ; [09755] Πάντων ὧν ἄρχεις γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν καὶ παίδων σὺ λόγον δίδως· [09756] τοσοῦτω πυρὶ τὴν κεφαλὴν ὑποτίθης. [09757] Θαυμάζω εἰ τίνα ἔστι τῶν ἀρχόντων σωθῆναί ποτε, πρὸς τῇ τοσαύτῃ ἀπειλῇ καὶ τῇ παρούσῃ ῥαθυμίᾳ ὁρῶν ἔτι καὶ ἐπιτρέχοντάς τινας, καὶ ἐπιρρίπτοντας ἑαυτοὺς τῷ τοσοῦτῳ ὄγκῳ τῆς ἀρχῆς. [09758] Εἰ γὰρ οἱ ἀνάγκη ἐλκόμενοι οὐδεμίαν ἔχουσι συγγνώμην οὐδὲ ἀπολογίαν, κακῶς τὸ πρᾶγμα οἰκονομοῦντες καὶ ἀμελοῦντες· [09759] ἐπεὶ καὶ Ἀαρὼν ἀνάγκη εἰλκύσθη καὶ ἐκινδύνευσε, καὶ Μωϋσῆς πάλιν ἐκινδύνευσε, καίτοι πολλάκις παραιτησάμενος· [09760] καὶ Σαοὺλ ἐτέραν ἐμπιστευθεὶς ἀρχὴν, μετὰ τὸ παραιτήσασθαι ἐκινδύνευσεν, ἐπειδὴ κακῶς αὐτὴν ὠκονόμησε· Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 279/450 [09761] πόσῳ μᾶλλον οἱ σπουδὴν ταύτην τιθέμενοι καὶ ἐπιρρίπτοντες ἑαυτούς; [09762] ὁ γὰρ τοιοῦτος πολλῷ πλέον ἑαυτὸν ἀποστερεῖ πάσης συγγνώμης. [09763] Δεδοικέναι γὰρ χρή καὶ τρέμειν, καὶ διὰ τὸ συνειδὸς καὶ διὰ τὸν ὄγκον τῆς ἀρχῆς, καὶ οὔτε ἐλκομένους ἅπαξ παραιτεῖσθαι, οὔτε μὴ ἐλκομένους ἐπιρρίπτειν ἑαυτοὺς, ἀλλὰ καὶ φεύγειν μὲν προορῶντας τοῦ ἀξιώματος τὸ μέγεθος, κατασχεθέντας δὲ, πάλιν τὴν εὐλάβειαν ἐπιδείκνυσθαι χρή. [09764] Μηδὲν ἄμετρον ἔστω, πάντα κατὰ τάξιν γινέσθω. [09765] Πρὸ τοῦ γενέσθαι προαισθόμενος, ἀναχώρει, πεισθεὶς σαυτὸν ἀνάξιον εἶναι τοῦ πράγματος· [09766] συλληφθεὶς πάλιν, ὁμοίως εὐλαβῆς ἔσο, πανταχοῦ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπιδεικνύμενος. [09767] Προσεύχεσθε, φησὶν, καὶ περὶ ἡμῶν· [09768] πεποιθάμεν γὰρ ὅτι καλὴν συνειδήσιν ἔχομεν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. [09769] β'. [09770] Ὅρᾳς ὅτι ταῦτα ἀπολελόγηται ὡς πρὸς λελυπημένους πρὸς αὐτὸν γράφων, ὡς πρὸς ἀποστρεφόμενους, ὡς πρὸς παραβάτην διακειμένους, καὶ οὐκ ἀνεχομένους οὐδὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀκοῦσαι. [09771] Ἐπεὶ οὖν παρὰ τῶν μισούντων αὐτὸν ταῦτα ἀπῆται, ἅπερ ἂν παρὰ τῶν φιλοούντων οἱ λοιποὶ πάντες, τούτου ἕνεκεν ἐνταῦθα τίθησι τοῦτο, λέγων· [09772] Πεποιθάμεν ὅτι καλὴν συνειδήσιν ἔχομεν. [09773] Μὴ γάρ μοι τὰς κατηγορίας εἶπης· [09774] τὸ συνειδὸς ἡμῶν, φησὶν, οὐδὲν ἡμῶν καταγινώσκει, οὐδὲ σύνισμεν ἑαυτοῖς ὅτι ἐπεβουλεύσαμεν ὑμῖν. [09775] Πεποιθάμεν γὰρ, φησὶν, ὅτι καλὴν συνειδήσιν ἔχομεν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. [09776] Ἄρα οὐκ ἐν ἐθνικοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ὑμῖν. [09777] Οὐδὲν μετὰ καπηλείας, οὐδὲν μετὰ ὑποκρίσεως πεποιθήκαμεν· [09778] εἰκὸς γὰρ ἦν αὐτὸν ταῦτα διαβάλλεσθαι. [09779] Καὶ ὅτι διεβέβλητο, ἄκουε, Ἰακώβου λέγοντος· [09780] Κατηχήθησαν γὰρ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις. [09781] Οὐχ ὡς ἐχθρὸς, φησὶν, οὐδὲ ὡς πολέμιος ταῦτα γράφω, ἀλλ' ὡς φίλος. [09782] Καὶ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ ἐξῆς δηλοῖ· [09783] Περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν. [09784] Τοῦτο σφόδρα φιλοῦντος ἦν αὐτοῦς, τὸ οὕτως ἀξιοῦν εὖξασθαι. [09785] Μὴ ἀπλῶς, φησὶν, ἀλλὰ μετὰ πάσης σπουδῆς· [09786] ὥστε με ταχέως ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς Τοῦτο μηδὲν ἑαυτῷ συνειδότης ἐστὶ, τὸ σπουδάζειν ἐλθεῖν πρὸς αὐτοὺς, καὶ παρακαλεῖν αὐτοὺς εὖχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ. [09787] Τούτου ἕνεκεν πρῶτον παρ' αὐτῶν αἰτήσας τὰς εὐχὰς, τότε καὶ αὐτὸς αὐτοῖς ἐπεύχεται πάντα τὰ ἀγαθὰ. [09788] Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, φησί. [09789] Τοῦτο εἶπε διὰ τὸ στασιάζειν αὐτούς. [09790] Εἰ τοίνυν ὁ Θεὸς εἰρήνης Θεὸς ἐστὶ, μὴ διαστασιάζετε πρὸς ἡμᾶς. [09791] Ὁ ἀναγαγὼν ἐκ τῆς γῆς τὸν Ποιμένα τῶν προβά [63.234] των. [09792] Περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦτο εἴρηται. [09793] Τὸν μέγαν. [09794] Ἄλλη προσθήκη. [09795] Ἐνταῦθα πάλιν μέχρι τέλους τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῖς λόγον διαβεβαιοῦται. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 280/450 [09796] Ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν

Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ· [09797] εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ. [09798] Πάλιν μαρτυρεῖ αὐτοῖς μεγάλα· [09799] τὸ γὰρ καταρτιζόμενόν ἐστι τὸ ἀρχὴν ἔχον, εἶτα πληρούμενον. [09800] Καὶ ἐπεύχεται αὐτοῖς· [09801] ὅπερ ἐστὶ ποθοῦντος. [09802] Καὶ ὅρα· [09803] ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις ἐπιστολαῖς ἐν τοῖς προοιμίοις εὐχεται, ἐνταῦθα δὲ ἐν τῷ τέλει. [09804] Ποιῶν, φησὶν, ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· [09805] ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [09806] Ἀμήν. [09807] Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως· [09808] καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. [09809] Ὅρᾳς ὅτι ὁ μηδενὶ ἐπέστειλε, τοῦτο τούτοις ἐπιστέλλει; [09810] Καὶ γὰρ διὰ βραχέων, φησὶν, ἐπέστειλα· [09811] τουτέστιν, Οὐδὲ ἐνοχλῶ ὑμᾶς τῇ μακρολογίᾳ. [09812] Οἶμαι αὐτοὺς οὐ πάνυ πρὸς τὸν Τιμόθεον ἔχειν ἀπεχθῶς· [09813] ὅθεν καὶ αὐτὸν προεστήσατο. [09814] Γινώσκετε γὰρ, φησὶ, τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ, ἐὰν τάχιον ἔρχηται, ὄψομαι ὑμᾶς. [09815] Ἀπολελυμένον, φησὶ· [09816] πόθεν; [09817] Οἶμαι αὐτὸν εἰς δεσμοτήριον ἐμβεβλήσθαι· [09818] ἢ, εἰ μὴ τοῦτο, ἀπὸ Ἀθηνῶν ἀπολελυμένον· [09819] καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἐν ταῖς Πράξεσι κεῖται. [09820] Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους. [09821] Ἀσπάζοντα, ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας. [09822] Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. [09823] Ἀμήν. [09824] Ὅρᾳς πῶς δείκνυσιν τὴν ἀρετὴν οὕτε ἐκ τοῦ Θεοῦ τὸ ὅλον, οὕτε ἐξ ἡμῶν μόνον κατορθουμένην; [09825] τῷ γὰρ εἰπεῖν· [09826] Καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, καὶ τὰ ἐξῆς, τοῦτο δηλοῖ· [09827] ὥσει ἔλεγεν· [09828] Ἔχετε μὲν ἀρετὴν, δεῖσθε δὲ πληρώσεως. [09829] Εἰπὼν δὲ ἔργῳ καὶ λόγῳ ἀγαθῷ, ἔδειξεν ὅτι καὶ βίον ὀρθὸν ἔχειν δεῖ καὶ δόγματα. [09830] Καλῶς δὲ προσέθηκε τὸ, Ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ. [09831] Ἐνώπιον αὐτοῦ, φησὶν· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 281/450 [09832] αὕτη γὰρ ἡ μεγίστη ἀρετὴ, ποιεῖν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τὸ εὐάρεστον· [09833] καθὰ καὶ ὁ Προφήτης λέγει· [09834] Καὶ κατὰ τὴν καθαριότητα τῶν χειρῶν μου ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. [09835] Τοσαῦτα δὲ γράψας, ὀλίγα αὐτὰ ἔφησεν εἶναι, σύγκρισιν ποιῶν πρὸς ἃ ἐμελλε λέγειν· [09836] καθὰ καὶ ἀλλαχοῦ φησι, Καθὼς ἔγραψα ὑμῖν ἐν ὀλίγῳ· [09837] πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοῆσαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ. [09838] Καὶ ὅρα αὐτοῦ τὴν σοφίαν· [09839] Οὐ λέγει, Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παραινέσεως, ἀλλὰ, Τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως· [09840] τουτέστι, τῆς παραμυθίας, τῆς προτροπῆς. [09841] Οὐκ ἔχει τις, φησὶ, πρὸς τὸ μῆκος ἀπαγορεῦσαι τῶν λεχθέντων. [09842] Τί οὖν; [09843] καὶ τοῦτο ἦν ὃ ἐποίει αὐτοὺς ἀποστρέφεσθαι; [09844] Οὐδαμῶς· [09845] ἀλλ' οὐ βούλεται αὐτοῖς ἐνδείξασθαι, καὶ εἰπεῖν ὅτι Ὀλιγοψυχεῖτε· [09846] τῶν γὰρ τοιούτων ἴδιον τὸ μὴ ἀνέχεσθαι λόγου μακροῦ. [09847] Γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ, ἐὰν τάχιον ἔρχηται, ὄψομαι ὑμᾶς. [09848] Τοῦτο ἱκανὸν αὐτοὺς πείσαι καθυφεῖναι, εἰ ἔτοιμός ἐστιν ἐλθεῖν μετὰ τοῦ μαθητοῦ. [09849] Ἀσπάσασθε τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους. [09850] Ὅρα πῶς αὐτοὺς ἐτίμησεν, εἴ γε ἐκείνοις ἐπέστειλεν ἄντ' ἐκείνων. [09851] Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἐκ τῆς Ἰταλίας. [09852] Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. [09853] Ἀμήν. [09854] Ὅπερ ἦν κοινὸν πάντων, τοῦτο ὕστερον εἶπεν. [09855] Ἡ χάρις δὲ πῶς γίνεται μεθ' ἡμῶν; [09856] Ἄν μὴ ὑβρίσωμεν εἰς τὴν εὐεργεσίαν, ἂν μὴ ῥάθυμοι γενώμεθα περὶ [63.235] τὴν δωρεάν. [09857] Καὶ τί ἐστὶν ἡ χάρις, φησὶν; [09858] Ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν, ἡ κάθαρσις· [09859] αὕτη γὰρ μεθ' ἡμῶν ἐστι. [09860] Τίς γὰρ, φησὶν, ὑβρικῶς δύναται φυλάξαι τὴν χάριν, καὶ οὐκ ἀπόλλυσιν αὐτήν; [09861] Οἶον, ἐχαρίσατό σοι τὰ ἁμαρτήματα· [09862] πῶς οὖν ἔσται μετὰ σοῦ ἡ χάρις, τουτέστιν, ἡ εὐδοκίμησις, ἡ ἡ τοῦ Πνεύματος ἐνέργεια, ἂν μὴ διὰ τῶν ἀγαθῶν πράξεων αὐτὴν ἐπισπάσῃ; [09863] Τοῦτο γὰρ πάντων αἴτιον ἀγαθῶν, τὸ παραμένειν ἡμῖν αἰεὶ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος· [09864] αὕτη γὰρ πρὸς ἅπαντα ἡμᾶς ὁδηγεῖ, ὥσπερ οὖν ὅταν ἀποπτῇ ἡμῶν, ἀπόλλυσιν ἡμᾶς καὶ ἐρήμους ποιεῖ. [09865] γ'. [09866] Μὴ δὴ αὐτὴν ἀποκρουσώμεθα· *Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia"* 282/450 [09867] ἐν ἡμῖν γὰρ ἐστὶ καὶ μένειν αὐτήν, καὶ ἀπελθεῖν. [09868] Τὸ μὲν γὰρ, ὅταν τὰ οὐράνια λογίζώμεθα, γίνεται· [09869] τὸ δὲ, ὅταν τὰ βιωτικά. [09870] Ὁ ὁ κόσμος, φησὶν, οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ, οὐδὲ γινώσκει αὐτό. [09871] Κόσμον τὸν πονηρὸν καὶ αἰσχρὸν βίον καλεῖ. [09872] Ὅρᾳς ὅτι οὐκ ἔστι κοσμικῆς ψυχῆς τὸ ἔχειν αὐτό; [09873] Πολλῆς τοίνυν ἡμῖν δεῖ τῆς σπουδῆς, ὥστε αὐτὸ κατασχεθῆναι παρ' ἡμῶν, ὥστε πάντα τὰ ἡμέτερα οἰκονομεῖν, καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ ποιεῖν καὶ ἐν εἰρήνῃ πολλῇ. [09874] Ὡσπερ γὰρ τὴν ἐξ οὐρίων πλέουσας ναῦς οὐκ ἔστιν οὔτε ἐμποδισθῆναι, οὔτε βαπτισθῆναι, ἕως ἂν ἀπολαύῃ δεξιοῦ τοῦ πνεύματος καὶ διηγεκοῦς, ἀλλὰ καὶ πολλὴν μετὰ τὴν κάθοδον ἐπιδόσεως δόξαν παρέχεται τοῖς τε ναύταις, τοῖς τε ἐπιβάταις, τοὺς μὲν διαναπαύουσα, καὶ οὐκ ἐῴσα ταῖς κώπαις προσταλαιπωρεῖν, τοὺς δὲ παντὸς

ἀπαλλάττουσα δέους, καὶ θέαμα ἡδιστον τὸν αὐτῆς παρεχομένη δρόμον· [09875] οὕτω καὶ ψυχὴ τῷ θεῷ ὠχυρωμένη Πνεύματι, πάντως μὲν ἐστὶν ἀνωτέρα τῶν τρικυμιῶν τῶν βιωτικῶν, τὴν δὲ ἐπὶ τὸν οὐρανὸν φέρουσιν ὁδὸν σφοδρότερον ἐκείνης τέμνει τῆς νεῶς, ἅτε οὐχ ὑπ' ἀνέμου παραπεμπομένη, ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Παρακλήτου πεπληρωμένα ἔχουσα τὰ ἰστία πάντα καὶ καθαρὰ, καὶ πᾶν χαῦνον καὶ διαλελυμένον ἐκβάλλει ἐκ τῆς διανοίας τῆς ἡμετέρας. [09876] Ὡςπερ γὰρ εἰς χαῦνον ἰστίον ἐμπίπτων ὁ ἄνεμος, οὐκ ἂν ἐνεργήσειεν· [09877] οὕτως οὐδὲ τὸ Πνεῦμα εἰς χαῦνην ψυχὴν παραμένειν ἀνέχεται, ἀλλὰ δεῖ πολλῆς τῆς τάσεως, τῆς σφοδρότητος. [09878] Ὡςτε πεπυρωμένην ἡμῖν εἶναι χρὴ τὴν διάνοιαν, καὶ πανταχοῦ τετάσθαι ἡμῶν τὰ ἔργα καὶ τετονῶσθαι. [09879] οἷον, ὅταν εὐχώμεθα, μετὰ πολλῆς τοῦτο τῆς τάσεως δεῖ ποιεῖν, ἀποτείνοντας πρὸς τὸν οὐρανὸν τὴν ψυχὴν, οὐ σχοινίοις, ἀλλὰ προθυμίᾳ σφοδρᾷ. [09880] Ὅταν ἐλεῶμεν πάλιν, τάσεως ἡμῖν δεῖ, μήποτε φροντίς οἰκίας, καὶ προστασία παιδῶν, καὶ γυναικὸς ἐπιμέλεια, καὶ δέος πενίας ἐπεισελθόν, χαννώσῃ τὸ ἰστίον. [09881] Ἄν γὰρ τῇ τῶν μελλόντων ἐλπίδι τείνωμεν αὐτὸ πάντοθεν, καλῶς δέχεται τοῦ Πνεύματος τὴν ἐνέργειαν· [09882] ἐκείνων δὲ τῶν ἐπικήρων καὶ ταλαιπώρων οὐδὲν εἰς αὐτὴν ἐμπεσεῖται, ἀλλὰ κἂν ἐμπέσῃ, αὐτὴν μὲν οὐδὲν ἔβλαψεν, ἀπεκρούσθη δὲ ταχέως τῷ στεγανῷ καὶ ἐξέπεσεν ἀποτιναχθέν. [09883] Διὰ τοῦτο τοίνυν πολλῆς ἡμῖν δεῖ τῆς τάσεως· [09884] καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς θάλατταν πλέομεν μεγάλην καὶ εὐρύχωρον, πολλῶν μὲν θηρίων γέμουςαν, πολλῶν δὲ σκοπέλων, πολλοὺς δὲ ἡμῖν χειμῶνας τίκτουςαν, καὶ ἐξ αἰθρίας μέσης χα [63.236] λεπωτάτην ζάλην ἐπεγείρουσαν. [09885] Δεῖ τοίνυν, εἴ γε βουλοίμεθα μετὰ εὐμαρείας πλεῖν καὶ ἀκινδύνως, τείνειν τὰ ἰστία, τουτέστι, τὴν προαίρεσιν τὴν ἡμετέραν· [09886] ἀρκεῖ γὰρ ἡμῖν τοῦτο· [09887] ἐπεὶ καὶ ὁ Ἀβραάμ, ἐπειδὴ τὸν πόθον ἔτεινε πρὸς τὸν Θεόν, καὶ τὴν προαίρεσιν παρέστησεν ἀπηρτισμένην, τίνος ἐτέρου ἐδεήθη; [09888] οὐδενός, ἀλλ' Ἐπίστευσε τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. [09889] Ἡ δὲ πίστις προαιρέσεως γνησίας ἐστίν. [09890] Ἀνήνεγκε τὸν υἱόν, καὶ μὴ σφάξας, τὴν τοῦ σφάξαντος ἀμοιβὴν ἐδέξατο, καὶ τοῦ ἔργου μὴ γενομένου ὁ μισθὸς ἐδίδοτο. [09891] Ἔστω τοίνυν ἡμῖν καθαρὰ καὶ καινὰ τὰ ἰστία, μὴ πεπαλαιωμένα· [09892] Πᾶν γὰρ τὸ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ· [09893] μὴ ἐκτετρημένα, ὥστε στέγειν τοῦ Πνεύματος τὴν ἐνέργειαν· [09894] Ψυχικὸς γὰρ ἄνθρωπος, φησὶν, οὐ δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος. [09895] Ὡςπερ γὰρ τὰ τῶν ἀραχνῶν ὑφάσματα Πνεύματος ῥύμην οὐκ ἂν δέξαιτο· [09896] οὕτως οὐδὲ ψυχὴ βιωτικὴ, οὐδὲ ἄνθρωπος ψυχικὸς Πνεύματος χάριν δέξασθαι δυνήσεται ποτε. [09897] Ἐκείνων γὰρ οὐδὲν διεστήκασιν ἡμῶν οἱ λογισμοί, ὅψει μὲν μόνον ἀκολουθίαν σώζοντες, δυνάμει δὲ ἀπεστερημένοι πάσης. [09898] Ἀλλ' οὐ τὰ ἡμέτερα τοιαῦτα, ἐὰν νήφωμεν· [09899] ἀλλὰ ὅπερ ἂν ἐμπέσῃ, πάντα στέγει, καὶ πάντων ἐστὶν ἀνώτερος, πάσης ἱλιγγος ἰσχυρότερος. Cooperatorum Veritatis Societas Excerpta ex "Documenta Catholica Omnia" 283/450 [09900] Ἔστω γὰρ τις πνευματικὸς ἀνὴρ, καὶ μυρία αὐτῷ συμπιπτέτω δεινά· [09901] ἀλλ' οὐδενὶ τούτων ἀλίσκεται. [09902] Καὶ τί λέγω; [09903] ἐπαγέσθω πενία, νόσος, ὕβρεις, λοιδορίαι, σκώμματα, πληγαί, πᾶν εἶδος κολάσεως, πᾶν εἶδος χλευασίας καὶ ὀνειδισμῶν καὶ ὕβρεων· [09904] ἀλλ' ὥςπερ ἐκτὸς ὦν τῆς οἰκουμένης καὶ τῶν τοῦ σώματος ἀπηλλαγμένος παθῶν, οὕτως ἀπάντων καταγελάσεται. [09905] Καὶ ὅτι οὐ κόμπος τὰ ῥήματα, πολλοὺς μὲν οἶμαι εἶναι καὶ νῦν· [09906] οἷον, τῶν τὰς ἐρημίας κατελιφόντων. [09907] Ἀλλ' οὐδὲν θαυμαστὸν, φησὶν. [09908] Ἐγὼ δὲ λέγω, καὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀνυπονοήτους ἄνδρας εἶναι τοιούτους. [09909] Εἰ δὲ βούλει, καὶ τῶν πάλαι τινὰς ἐπιδείξαι δυνήσομαι. [09910] Καὶ ἵνα μάθῃς, ἐννόει μοι τὸν Παῦλον· [09911] τί μὲν οὐκ ἔπαθε δεινόν, τί δὲ οὐχ ὑπέστη; [09912] ἀλλὰ πάντα ἔφερε γενναίως. [09913] Τοῦτον δὲ μιμησώμεθα καὶ ἡμεῖς· [09914] οὕτω γὰρ δυνησώμεθα καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ εὐαρεστῆσαι, καὶ πρὸς τοὺς λιμένας καταχθῆναι τοὺς εὐδιεινούς μετὰ πολλῆς τῆς ἐμπορίας. [09915] Τείνωμεν τοίνυν τὴν διάνοιαν ἡμῶν πρὸς τὸν οὐρανὸν, τῷ πόθῳ κατασχεθῶμεν ἐκείνῳ, τῷ πυρὶ περιβάλωμεν ἑαυτοὺς τῷ πνευματικῷ, τῇ φλογὶ διαζώσωμεν ἑαυτούς. [09916] Οὐδεὶς φλόγα ἐπιφερόμενος δέδοικε τοὺς ἀπαντῶντας· [09917] κἂν θηρίον ᾗ, κἂν ἄνθρωπος, κἂν μυρία παγίδες, ἕως πεπυρωμένος ᾗ, πάντα ὑπεξίσταται, πάντα παραχωρεῖ. [09918] Ἀνύποιστος ἢ φλόξ, ἀφόρητος ἢ πυρὰ, πάντα καταναλίσκει. [09919] Τοῦτο τὸ πῦρ περιβάλωμεν ἑαυτοὺς, καὶ δόξαν ἀναπέμψωμεν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. [09920] Ἀμήν.

## 3 Latin Text

### 3.1 Caput I



## **4 Notes for the Greek Text**

### **4.1 EPMHNEIA**

### **4.2 OMIAIA A'.**

## 5 Notes for the Latin Text

## 6 Translation

## 7 Commentary

## 8 Vocabulary Greek - English



# Document Control

## Document Version Control

|                         |                                 |
|-------------------------|---------------------------------|
| Document Classification | New Testament                   |
| Document Title          | ἐροῦμεν – Patristics Liber 3866 |
| Author                  | Steve Watkins                   |
| Reviewer                |                                 |

## Document History

| Issue Number | Issue Date  | Issued by     | Change Description |
|--------------|-------------|---------------|--------------------|
| 1.0          | 19 Dec 2023 | Steve Watkins | Initial Draft      |
| 1.1          |             |               |                    |
| 1.2          |             |               |                    |